

PROLETÁŘI
VŠECH ZEMÍ,
SPOJTE SE!

LENIN
SEBRANÉ
SPISY

35

VYDÁVÁ SE NA ZÁKLADĚ
USNESENÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
KOMUNISTICKÉ STRANY
ČESKOSLOVENSKA

VLADIMÍR
ILJIČ
LENIN
SEBRANÉ
SPISY

SVAZEK

35

říjen 1917 — březen 1918

NAKLADATELSTVÍ SVOBODA

PRAHA 1987

Podle 5. ruského vydání
V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij,
tom 35, Politizdat, Moskva 1977,
připraveného
Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS,
přeložil kolektiv překladatelů

© Politizdat, Moskva 1977
Translation © Nakladatelství Svoboda, Praha 1987

Třicátý pátý svazek Sebraných spisů V. I. Lenina obsahuje práce, které Lenin napsal od 25. října (7. listopadu) 1917 do 5. března 1918, v období od vítězství říjnového ozbrojeného povstání v Petrohradu do VII. sjezdu strany.

V tomto období uskutečnila proletářská revoluce vítězné tažení celou obrovskou zemí. Sovětská moc se den ze dne upevňovala. Kolem proletariátu jako vedoucí síly revoluce se sjednocovaly pracující masy ve městech i na venkově, především rolnická chudina. Toto mohutné hnutí lidu vedla bolševická strana, která se stala vládnoucí stranou prvního socialistického státu dělníků a rolníků na světě. Po vítězství Říjnové revoluce musela strana řešit nové historické úkoly: vybudovat a upevnit sovětský stát, vštípit společnosti socialistické zásady, zorganizovat obranu země proti nepřátelskému kapitalistickému obklíčení a upevnit internacionální svazky s proletariátem jiných zemí.

Pod Leninovým vedením dokázala bolševická strana spojit v jeden revoluční proud boj dělnické třídy za socialismus, hnutí všeho lidu za mír, boj rolníků o půdu, národně osvobozenecký boj utlačovaných národů Ruska a zaměřit tyto síly na svržení kapitalismu. Vítězství Říjnové revoluce bylo skvělým příkladem uplatňování Leninovy teorie socialistické revoluce v praxi a potvrdilo správnost Leninova závěru, že socialismus může nejprve zvítězit i v jedné jediné kapitalistické zemi.

Leninovy práce zařazené do tohoto svazku osvětlují počátky budování sovětského státu a jeho mírovou zahra-

niční politiku. Odráží se v nich boj proletariátu a pracujícího rolnictva proti vykořisťovatelským třídám, které se postavily na odpor, boj proti kontrarevolučním stranám kadetů, menševiků a pravých eserů a odhaluje se maloburžoazní charakter strany levých eserů. Řada dokumentů svědčí o nesmiřitelném boji Lenina a bolševické strany proti pravicovým oportunistům a »levým komunistům« v závažných otázkách vnitřní i zahraniční politiky.

Socialistická revoluce v Rusku zahájila novou epochu v dějinách lidstva — epochu rozpadu kapitalismu a vybudování socialismu. »Od nynějška začíná nová etapa v dějinách Ruska, a tato třetí ruská revoluce musí nakonec vést k vítězství socialismu,« řekl Lenin v projevu na zasedání petrohradského sovětu v první den revoluce (tento svazek, s. 30).

V důsledku Říjnové revoluce se svět rozdělil na dvě protichůdné světové soustavy. Poprvé v dějinách vznikl socialistický stát.

Zrušením soukromého vlastnictví hlavních výrobních prostředků podkopala Říjnová revoluce ekonomickou základnu vykořisťovatelského zřízení. Půda, továrny a železnice se staly majetkem lidu, tvůrce všech hmotných a duchovních statků.

Velký historický význam Říjnové revoluce spočívá v tom, že rozbila okovy národnostního útlaku, vyhlásila a zabezpečila právo národů na sebeurčení až po oddělení a vytvoření samostatného státu, poskytla národům prostor pro hospodářský, politický a kulturní rozvoj a pro upevnění bratrského přátelství na základě socialismu. V Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, jejímž autorem je Lenin, se prohlašovalo: »Sovětská ruská* republika se ustavuje na základě svobodného svazku svobodných národů jako federace sovětských národních republik« (s. 247).

* V originále: rossijskaja. *Čes. red.*

Velký historický význam Říjnové revoluce spočívá rovněž v tom, že vyvedla Rusko z imperialistické války, zachránila zemi před národní katastrofou, do níž ji chtěly vehnat vykořisťovatelské třídy, a zbavila Rusko nebezpečí, že se dostane do područí zahraničního kapitálu.

Sovětský stát vytyčil heslo míru a začal prosazovat nové zásady ve vztazích mezi národy a státy.

Říjnová revoluce měla obrovský mezinárodní význam. Zaktivizovala dělníky a rolníky k rozhodnému a nesmlouvavému boji proti imperialistické válce, za mír mezi národy, za demokracii a socialismus. Měla obrovský revolucionizující vliv na dělnickou třídu v Evropě a na celém světě a pozitivně ovlivnila celé světové dělnické hnutí. Pod vlivem Říjnové revoluce se daly do pohybu národy koloniálních a polokoloniálních zemí. V prvním státě dělníků a rolníků na světě získal všechen pracující lid spolehlivou oporu v boji proti agresivním válkám, za mír a bezpečnost národů. Lenin řekl: »Naše socialistická republika sovětů bude stát pevně jako pochodeň mezinárodního socialismu a jako příklad všem pracujícím masám. Tam u nich se rvou, je válka, krveprolití, milióny lidských obětí a kapitalistické vykořisťování, u nás máme skutečnou mírovou politiku a socialistickou republiku sovětů« (s. 304).

V čele boje bolševické strany a sovětského lidu za řešení historických úkolů diktatury dělnické třídy a za vybudování socialismu stál Lenin. Bezprostředně řídil výstavbu sovětského státu, rozpracovával teoretické problémy budování nové společnosti a v praxi řídil plnění plánů socialistických přeměn v Rusku. Byl ztělesněním státníka nového, socialistického typu. Byl to v dějinách lidstva první vůdce státu, který byl hluboce přesvědčen o tvůrčí síle lidu, měl úzký kontakt s nejširšími masami pracujících i jejich bezmeznou důvěru a podporu.

Prvními pracemi zařazenými do tohoto svazku jsou historické dokumenty: svolání Občanům Ruska!, ozna-

mující svržení prozatímní vlády a převzetí moci sověty, referát o úkolech sovětské moci na zasedání petrohradského sovětu 25. října (7. listopadu), referáty o míru a o půdě na II. celoruském sjezdu sovětů, který byl téhož dne zahájen ve Smolném v Petrohradu. Sjezd prohlásil, že veškerou moc v zemi přebírají sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, a ustavil sovětskou vládu v čele s V. I. Leninem.

Prvním aktem sovětské vlády bylo schválení Leninova Dekretu o míru. Sovětská vláda se obrátila k národům a vládám všech válčících zemí s návrhem, aby byl uzavřen mír za podmínek spravedlivých pro všechny národy, tj. mír bez anexí a kontribucí. Lenin ve svém referátu i v Dekretu o míru formuloval zásady nového typu mezinárodních vztahů, založené nikoli na utiskování slabých národů, nýbrž na nastolení míru mezi všemi národy, na uznání rovnoprávnosti národů a nezávislosti všech států. Proti imperialistické politice anexí a válek se v tomto dekretu staví politika mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. Zásady mírového soužití vypracované Leninem a rozvinuté v dokumentech KSSS zůstávají nadále generální linií sovětské zahraniční politiky a pomáhají sjednocovat národy všech zemí v jejich boji za mír na internacionálním základě.

II. celoruský sjezd sovětů řešil otázku půdy. Leninův Dekret o půdě okamžitě a bez náhrady rušil statkářské pozemkové vlastnictví. Statkářská, údělná, klášterní a církevní půda byla dána k dispozici volostním pozemkovým výborům a újezdním sovětům rolnických zástupců. Rolníci dostali od sovětské vlády k bezplatnému užívání přes 150 miliónů děsjatín půdy.

Říjnová revoluce poprvé v dějinách nastolila diktaturu proletariátu a vytvořila nový typ státu — sovětský socialistický stát. Správy státu se ujaly sověty dělnických, rolnických a vojenských zástupců vytvořené pracujícími. »Vytvářením těchto sovětů,« psal Lenin, »vzniká něco ve-

likého, nového a v dějinách světové revoluce nevidaného« (s. 265). Sověty, jež vznikly za revoluce, byly formou diktatury proletariátu, představující dosud nevidanou demokracii, zásadně odlišnou od buržoazní, demokracii pro dříve vykořisťovanou většinu lidu.

Lenin učil, že jedním z hlavních zdrojů síly socialistického státu je vědomá účast nejširších mas pracujících na správě státu. Vyzýval k rozhodnému skoncování s předsudkem, že spravovat stát je schopna jedině buržoazie. Upřímně věřil v tvůrčí síly mas, probuzených revolucí. »Vykořisťování zvíťezí,« napsal, »protože na jejich straně je život, početní převaha, síla masy, síla nevyčerpatelných zdrojů všeho obětavého, ideového, poctivého, všeho, co se dere vpřed, co se probouzí k budování nového života, síla celé obrovské zásoby energie a talentů takzvaného „prostého lidu“, dělníků a rolníků. Vítězství bude patřit jim« (s. 222).

Sjezdy sovětů rolnických zástupců, železničních dělníků a zaměstnanců, celoarmádní sjezd, sjezd vojenského námořnictva aj., jež se konaly v listopadu a prosinci 1917, byly dokladem aktivity mas, které chtěly přebudovat společnost podle socialistických zásad. V referátech a diskusních příspěvcích na těchto sjezdech, zařazených do svazku, Lenin vysvětloval politickou situaci, úkoly a perspektivy revoluce a vyzýval pracující k samostatné tvůrčí práci, k rozhodnému boji proti kontrarevoluci a k obětavému budování nové, socialistické společnosti. Upozorňoval, že se vyskytnou potíže, poukazoval na úklady nepřátel a vštěpoval lidem víru ve vítězství sovětské moci a socialismu.

Leninovou obrovskou zásluhou je, že zobecnil zkušenosti mas pracujících z budování nového života a na jejich základě vypracoval konkrétní program výstavby socialismu a stanovil zásady hospodaření za vlády sovětů. Důležitou úlohu při organizování mas k uskutečňování prvních opatření týkajících se socialistických přeměn

Ruska sehrály historické dekrey sovětské vlády. Autorem nebo spoluautorem většiny z nich byl Lenin. Řešily nejdůležitější otázky sovětské ekonomiky, jako zrušení soukromého vlastnictví půdy, zavedení dělnické kontroly nad podniky, znárodnění bank, vytvoření Nejvyšší národohospodářské rady aj. Podle Leninova výroku se tyto dekrey staly mezníky na cestě rozvoje nových forem života, programovými dokumenty budování socialistické společnosti.

Jedním z prvních opatření zaměřených na odstranění hospodářské nadvlády kapitálu bylo znárodnění bank. Toto revoluční hospodářské opatření diktatury proletariátu zhodnotil Lenin takto: »Banky jsou velkými centry soudobého kapitalistického hospodářství. V nich se shromažďuje obrovské bohatství a rozděluje se po celé obrovské zemi, banky jsou nervovým centrem veškerého života za kapitalismu« (s. 298). Sovětská vláda přeměnila banky v nástroj diktatury proletariátu, aparát socialistické evidence a kontroly. Důležitým krokem k dalšímu socialistickému zespolečenšřování výrobních prostředků bylo zestátnění železnic a znárodnění říčního a námořního loďstva.

Hlavní zásady, jak a v jakém pořadí uskutečnit socialistické zespolečenšřování nejdůležitějších výrobních prostředků, formuloval Lenin v Návrhu dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatřeních, dále v notickách Otázky hospodářské politiky a Nástin programu hospodářských opatření i v jiných dokumentech zařazených do tohoto svazku.

Po vítězství Říjnové revoluce věnoval Lenin mimořádnou pozornost přípravě znárodnění velkého průmyslu jako nejdůležitějšímu a rozhodujícímu kroku v socialistické přestavbě ekonomiky. Významnou úlohu v přípravě znárodnění průmyslu sehrála dělnická kontrola nad výrobou a rozdělováním výrobků, která byla zavedena v prvních dnech socialistické revoluce. Lenin nejednou upozorňo-

val, že zavedení takovéto kontroly a evidence je prvním krokem k socialismu. Úkoly dělnické kontroly nad výrobou jsou nastíněny v Leninově Návrhu řádu o dělnické kontrole, který se stal základem Řádu o dělnické kontrole, schváleného v prosinci 1917 Celoruským ústředním výkonným výborem sovětu.

»Od dělnické kontroly jsme pokračovali dál — vytvořili jsme Nejvyšší národohospodářskou radu,« řekl Lenin v lednu 1918 (s. 300). Komunistická strana se řídila Leninovými směrnicemi o tom, že »s *organizátorskou* prací si poradí i *průměrný* dělník a rolník, který umí číst a psát, vyzná se v lidech a má praktické zkušenosti« (s. 226), a vytvářela hospodářské orgány sovětského státu tak, že do nich povolávala nejlepší příslušníky dělnické třídy. Kromě vytvoření hospodářských komisariátů a ústředních úřadů Lenin doporučil, aby byl vytvořen nejvyšší hospodářský orgán, jenž by usměrňoval a reguloval celé národní hospodářství sovětského státu. Stala se jím Nejvyšší národohospodářská rada, jež byla ustavena v prosinci 1917. Její činnost bezprostředně řídil Lenin.

Sovětský systém řízení hospodářství vznikal za aktivní účasti pracujících mas. Lenin upozorňoval, že »začít se musí najednou shora i zdola« (s. 175).

Už první socialistické přeměny prokázaly tvůrčí a organizátorské schopnosti dělnické třídy a pracujícího rolnictva, jejich schopnost nejen bořit buržoazní pořádky a vyvlastňovat kapitalisty, ale také samostatně organizovat společenskou výrobu. Lenin řekl: »Něco podobného, co se dnes děje v Rusku, v této obrovské zemi, rozkouskované na řadu jednotlivých států, kde žije obrovské množství nejrůznějších národů a národností, svět ještě nezažil. Nezažil onu nesmírnou organizátorskou práci ve všech újezdech a oblastech, organizování nejširších vrstev, bezprostřední činnost mas, tvořivou, budovatelskou práci . . .« (s. 308).

Lenin objevil v socialistickém soutěžení pozoruhodnou

formu rozvíjení tvůrčí iniciativy a aktivity mas, účinný prostředek k zapojování pracujících do účasti na hospodářské a kulturní výstavbě. V známé stati Jak organizovat soutěžení? zdůraznil, že masové soutěžení je možné jen za socialismu. Socialismus soutěžení nejen nepotlačuje, jak lživě tvrdí buržoazní pisálkové, ale poprvé v dějinách lidstva je umožňuje využít opravdu v širokém měřítku, zapojit obrovskou většinu pracujících do budování nového života, aby ukázali, co dovedou, aby se projevil talenty, jichž je mezi lidem podle Leninových slov nepřehledné množství a které kapitalismus po tisících a milionech dehtal a rdousil. Avšak široká možnost socialistického soutěžení v sovětském státě neznamená, že se toto soutěžení může rozvíjet živelně. Lenin napsal: »Dnes, kdy je u moci socialistická vláda, je naším úkolem organizovat soutěžení« (s. 223).

Na socialistickém soutěžení mají bytostný zájem všichni pracující, neboť upevňuje ekonomiku země a zvyšuje hmotnou i kulturní úroveň lidu. Přitom však Lenin upozorňoval, že u některých lidí přežívá starý zvyk, který zapustil kořeny za kapitalismu — dívat se na míru práce a na výrobní prostředky z hlediska nesvobodného člověka: »urvat co nejvíc a zmizet«. Boj proti tomuto zvyku vyžadoval kontrolu a evidenci výroby a rozdělování. To považoval Lenin za hlavní ekonomický úkol. Zvláště velký význam přikládal kontrole a evidenci v boji proti vykořisťovatelům, darmojedům, podvodníkům a povalečům. »„Kdo nepracuje, ať nejí“ — to je *praktické* přikázání socialismu. Takhle to je třeba *prakticky* zorganizovat« (s. 231).

Od napsání stati Jak organizovat soutěžení? uplynulo více než padesát let. Leninovy myšlenky o úloze socialistického soutěžení při budování socialismu a komunismu si osvojily a realizovaly v praxi široké masy lidu. Hnutí brigád a podniků komunistické práce, které je novou, vyšší etapou socialistického soutěžení, se stalo zále-

žitostí všeho lidu. Neobyčejně názorně se potvrdila Leninova slova: »Socialismus nevznikne na příkaz shora. Jeho duchu je cizí státně byrokratický automatismus. Socialismus živý, tvůrčí je výtvořem lidových mas samých« (s. 85).

V této stati Lenin také zformuloval a zdůvodnil zásadu demokratického centralismu v řízení národního hospodářství, kterou se neochvějně řídí komunistická strana a sovětská moc při budování socialismu a komunismu. Odsoudil jakoukoli šablonovitost i všechny pokusy potlačovat tvůrčí iniciativu místních organizací shora a napsal: »Šablonovitost ani určení jednotného postupu shora nemají s demokratickým a socialistickým centralismem nic společného. Jednota v tom hlavním, zásadním, podstatném se nenarušuje, nýbrž naopak zajišťuje *rozmanitost* v podrobnostech, v místních zvláštностech, v *přístupech* k věci, ve *způsobech* uskutečňování kontroly . . .« (s. 230).

V poznámkách Z deníku publicisty (Témata ke zpracování) poukázal na okruh otázek týkajících se všech nejdůležitějších problémů vnitřní i zahraniční politiky sovětské vlády. Otázkám uvedeným v tomto dokumentu věnoval řadu prací a projevů, mimo jiné práci Nejblíží úkoly sovětské moci, jež byla napsána v březnu až dubnu 1918 a je obsažena v 36. svazku Sebraných spisů.

V řadě prací zařazených do tohoto svazku se odráží Leninova činnost spojená s organizováním výstavby sovětského státu. K nejdůležitějším patří Deklarace práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, schválená v lednu 1918 na III. sjezdu sovětů. Tato deklarace v zákonodárném smyslu zakotvila výsledky Říjnové revoluce a vymoženosti dělnické třídy Ruska, která ve své revoluční praxi realizovala Marxovo, Engelsovo a Leninovo učení, že státem přechodného období od kapitalismu k socialismu může být jedině stát diktatury proletariátu. Deklarace potvrdila zákony o zrušení soukromého vlastnictví půdy, o dělnické kontrole, o vytvoření Nejvyšší národohospo-

dářské rady a o znárodnění bank. Obsahovala nařízení o vytvoření Rudé armády a vyhlásila základní principy zahraniční politiky sovětského státu: zrušení tajných smluv, respektování národní svrchovanosti všech národů a důsledný rozchod s barbarskou koloniální politikou buržoazních států.

Deklarace poprvé v dějinách lidstva vytyčila prakticky základní úkoly diktatury proletariátu: likvidaci vykořisťování člověka člověkem, odstranění vykořisťovatelských tříd a vybudování socialismu. Deklarace byla jako mimořádně důležitý ústavní akt začleněna jako první oddíl do Ústavy RSFSR, schválené v červenci 1918 na V. celoruském sjezdu sovětů.

Upevňování sovětské moci a její první kroky na cestě socialistické přeměny Ruska probíhaly za urputného boje nepřátel revoluce proti diktatuře proletariátu a proti rozvíjející se výstavbě socialismu. Kontrarevoluce využívala v boji proti sovětské moci všechno — povstání a vzpoury, teror i sabotáž buržoazních úředníků. Svržené vykořisťovatelské třídy rozpoutaly občanskou válku. Socialistická revoluce mohla zvítězit jedině za podmínky, že odpor třídních nepřátel bude potlačen. Lenin odmítal obvinění, že bolševici rozněcují občanskou válku, a mnohokrát dokazoval, že občanskou válku vnutili sovětské zemi buržoazie a statkáři.

Nepřátelé revoluce spoléhali nejvíc na to, že se jim podaří rozložit sovětskou moc zevnitř za pomoci eserů a menševiků a oportunistických živlů v řadách bolševické strany. Když vrcholila protisovětská vzpoura Kerenského a Krasnova, rozpoutaná druhý den revoluce, strana menševiků a strana pravých eserů vznesly požadavek, aby bylo změněno složení vlády schválené II. sjezdem sovětů, a vytvořena takzvaná jednotná socialistická vláda složená z představitelů různých stran a organizací. Návrh menševiků a eserů podpořila část členů ÚV SDDSR(b): L. B. Kameněv, G. J. Zinovjev, A. I. Rykov, V. P. Miljutin,

V. P. Nogin a také někteří vedoucí pracovníci orgánů sovětské moci, jako J. Larin, I. A. Teodorovič a další. Tato skupina zaujala pravicově oportunistické stanovisko vůči zásadové a důsledné linii ústředního výboru strany, který pokládal bolševickou vládu vytvořenou na II. sjezdu sovětů za skutečně sovětskou. Když ústřední výbor předložil pravicovým opozičním ultimátum, vystoupili z ústředního výboru i z rady lidových komisařů.

V dokumentech schválených ústředním výborem strany — v Rezoluci ÚV SDDSR(b) o opozici v ústředním výboru, v Ultimátu většiny ÚV SDDSR(b) menšině, v svolání Z ústředního výboru Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků). Všem členům strany a všem pracujícím třídám Ruska — Lenin zdůraznil, že odchod sabotérů a dezertérů revoluce, kteří zradili základní principy bolševismu, z vedoucích funkcí ve straně a v sovětech stranu nezviklá a neoslabí jednotu mas, které jdou za ní. Napsal o tom: »Ať jsou tedy všichni dělníci klidní a neoblomní. Naše strana, strana, která má v sovětech většinu, svorně a bděle střeží jejich zájmy a naši stranu stejně jako dříve podporují milióny dělníků ve městech, vojáků v zákopech a rolníků na vesnicích, odhodlaných dosáhnout za každou cenu vítězství míru a vítězství socialismu!« (s. 104).

Kapitulanti byli odvoláni ze všech odpovědných funkcí a nahrazeni lidmi oddanými revoluci.

Praví eseri a menševici, kteří protestovali proti vládě složené z bolševiků, jež byla schválena na II. sjezdu sovětů, se v očích mas ještě více zkompromitovali jako pomahači buržoazie. Leví eseri ze strachu, aby definitivně neztratili svůj vliv na rolníky, uzavřeli v listopadu 1917 dohodu s bolševiky a vstoupili do rady lidových komisařů. Další události však ukázaly, že dohoda neměla dlouhého trvání. Když se v roce 1918 rozpoutal třídní boj na vesnici, značná část levých eserů přešla do tábora aktivních odpůrců sovětské moci.

V prvních měsících existence sovětů byla štábem kontrarevoluce kadetská strana. V Dekretu o zatčení vůdců občanské války proti revoluci, který napsal Lenin a 28. listopadu (11. prosince) 1917 schválil Celoruský ústřední výkonný výbor sovětů, byla kadetská strana prohlášena za stranu nepřátel lidu. K boji proti sovětské moci se kontrarevolucionáři pokoušeli využít Ústavodárné shromáždění. Řada prací obsažených v tomto svazku se zabývá otázkami svolání a rozpuštění Ústavodárného shromáždění. Jsou to například Teze o Ústavodárném shromáždění, Návrh dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění, článek Lidé z onoho světa aj.

Sovětská republika, vytvořená Říjnovou revolucí, byla státem skutečné demokracie lidu, nesrovnatelně vyšší formou demokracie než buržoazní demokracie s jejími parlamenty a ústavodárnými shromážděními. Bolševická strana Ústavodárné shromáždění svolala, přestože úspěšně uskutečnila proletářskou revoluci. Řídila se přitom Leninovou směrnicí: »Jde však právě o to, aby to, co je překonáno *pro nás*, *nebylo* pokládáno za překonané *pro třídu*, *pro masy*« (Spisy 31, Praha 1955, s. 52). Heslo Ústavodárného shromáždění nebylo v masách ještě překonáno.

Pro pochopení taktiky bolševiků v této otázce mají velký význam Leninovy Teze o Ústavodárném shromáždění, které se projednávaly 12. (25.) prosince 1917 na zasedání bolševické frakce Ústavodárného shromáždění. Lenin v nich připomínal, že bolševická strana považuje Ústavodárné shromáždění za nejvyšší formu buržoazní demokracie, které je někdy nutné svolat, ale od samého počátku revoluce v roce 1917 zdůrazňovala, že sovětská republika je vyšší formou demokracie než jakákoli buržoazní republika. Výsledkem Říjnové revoluce byl nový poměr politických sil v zemi, neboť moc převzaly sověty — správní orgány, které podle Leninových slov »překonaly všechny parlamenty, všechna ústavodárná shromáždění« (s. 166).

Krátce před zahájením Ústavodárného shromáždění potvrdil CÚVV Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, zformulovanou Leninem, v níž byly vyhlášeny zásady socialistické státnosti.

Ústavodárné shromáždění bylo zahájeno 5. (18.) ledna 1918. Volby do tohoto orgánu se konaly v listopadu 1917 podle kandidátek stran sestavených před Říjnovou revolucí, před rozštěpením eserské strany a před ustavením samostatné strany levých eserů a podle Lenina bylo vyloučeno, že by »mohly vyjádřit skutečnou vůli lidu vůbec a pracujících mas zvláště« (s. 190). Většinu ve volbách získala strana pravých eserů. Ústavodárné shromáždění odmítlo projednat Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, schválenou CÚVV, čímž odmítlo uznat i sovětskou moc. V noci ze 6. na 7. (z 19. na 20.) ledna 1918 schválil CÚVV Leninův dekret o rozpuštění Ústavodárného shromáždění. Když buržoazie obvinila bolševiky z porušení demokracie, Lenin vysvětloval, že občanská válka, kterou rozpoutali proti sovětům kadeti a kaledinovci, vyloučila jakoukoliv možnost řešit ostré politické problémy formální demokratickou cestou a že každý pokus posuzovat rozpuštění Ústavodárného shromáždění z formálně právního hlediska je zradou proletariátu.

V Osnově tezí o Ústavodárném shromáždění Lenin neobyčejně jasně a konkrétně formuloval programové teze bolševiků v otázce rozvíjení forem demokratického státu:

»Republika s Ústavodárným shromážděním je víc než republika s předparlamentem.

Republika sovětů je víc než republika s Ústavodárným shromážděním.

Republika úplného socialismu je víc než republika sovětů.

Komunistická společnost je víc než socialistická republika« (s. 455).

Proti Ústavodárnému shromáždění postavila sovětská moc III. sjezd sovětů, který se konal ve dnech 10.—18.

(23.—31.) ledna 1918. Sjezd schválil politiku strany a vlády vůči Ústavodárnému shromáždění a rovněž Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu zformulovanou Leninem. Schválením Deklarace sjezd kodifikoval vytvoření sovětského zřízení a položil základy sovětské ústavy. Program socialistických přeměn, vyhlášený v Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, se stal zákonem.

Lenin přednesl na sjezdu referát o činnosti rady lidových komisařů a závěrečné slovo k tomuto referátu, v nichž zhodnotil první kroky sovětské moci na cestě k socialismu. V referátu charakterizoval příčiny vítězství sovětské moci a její úspěchy v boji proti kontrarevoluci a zdůraznil, že k socialismu nevede jiná cesta než diktatura proletariátu. Nastínil konkrétní úkoly při organizování socialistického hospodářství a vyslovil přesvědčení, že socialistická revoluce v Rusku zvítězí. Zároveň však upozornil, že konečné vítězství socialismu je úzce spjato s rozvojem osvobozeneckého hnutí pracujících v jiných zemích. Leninovy myšlenky se uskutečnily v praxi.

Postavení mladé sovětské republiky nebylo možné považovat za zcela pevné, dokud trvala imperialistická válka. Sovětská vláda hned po svém vytvoření zveřejnila tajné smlouvy carské vlády a začala odvážně a důsledně bojovat za mír. Když země Dohody odmítly jednat o míru, byla sovětská vláda nucena zahájit s Německem separátní jednání. 2. (15.) prosince 1917 bylo po předběžném jednání v Brestu Litevském uzavřeno s Německem příměří. 9. (22.) prosince tam byla zahájena mírová konference. Lenin o tom později napsal: » . . . za několik týdnů byly imperialistické lži v zahraniční politice, které protahovaly válku a zastíraly loupeže a anexe tajnými smlouvami, nahrazeny skutečně revolučně demokratickou politikou skutečně demokratického míru, která už přinesla tak významný praktický úspěch, jako je příměří a stonásobné zvětšení propagandistické síly naší revoluce« (s. 219).

Nejtěžší a nejurputnější boj o mír se rozpoutal v lednu až únoru 1918. Jeho odrazem jsou Leninovy projevy na zasedání ústředního výboru strany, dokumenty a články, jež tehdy napsal: Konspekt programu jednání o míru, K historii nešťastného míru, Rádiem. Všem. Mírové delegaci v Brestu Litevském zvláště aj. Usilovat o mír bylo nutné proto, aby sovětský stát získal oddech k upevnění a rozvíjení socialistické revoluce a k vytvoření bojeschopné armády, jež by odolala zahraniční i vnitřní kontrarevoluci.

V tomto období vystoupila skupina levých komunistů — vedoucích pracovníků strany — N. I. Bucharin, A. Lomov (G. I. Oppokov), N. Osinskij (V. V. Obolenskij) a další — proti uzavření míru a razila heslo »revoluční války«. Trockij, který vedl sovětskou mírovou delegaci, se domníval, že v Brestu Litevském je třeba prohlásit: Mír nepodepisujeme, válku zastavujeme a armádu demobilizujeme.

Stanovisko levých komunistů i Trockého pramenilo z jejich nedůvěry v síly dělnické třídy v Rusku, z nedůvěry v možnost vítězství revoluce v zemi a vydávalo tak v nebezpečí vymoženosti Říjnové revoluce. Řada pracovníků strany se pod vlivem takto orientovaných frází také vyslovila pro zastavení mírových jednání a vyhlášení revoluční války Německu. Ve straně vznikla neobyčejně těžká situace.

Lenin musel vynaložit maximální úsilí a vytrvalost, aby dokázal stranickým pracovníkům, že je nezbytné přistoupit na těžké mírové podmínky a získat tak oddech. Leninovy Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru přednesené na schůzi členů ústředního výboru a stranických pracovníků 8. (21.) ledna, jeho vystoupení na zasedáních ústředního výboru strany 11. (24.) ledna, 19. ledna (1. února), 18. a 23. února 1918, zařazené do tohoto svazku, dokazují, jak ostrý boj se rozpoutal v ústředním výboru a vůbec v celé straně kolem

otázky míru. Lenin dokazoval, že taktika levých komunistů a Trockého je dobrodružná a pro sovětskou republiku zhoubná. Vysvětloval, že pro dělnickou třídu a pro rozvíjení mezinárodní socialistické revoluce je ze všeho nejdůležitější udržet sovětskou republiku. Heslo revoluční války je podle Lenina pouhá demonstrace, fráze nahrávající imperialistům, kteří chtějí zavléct zemi sovětů do imperialistické války a rozdrtit ji.

Trockij nedodržel Leninovy směrnice podepsat mír v případě, že Němci předloží ultimátum. Naopak, v Brestu Litevském prohlásil, že Rusko nebude pokračovat ve válce a bez podepsání míru demobilizuje armádu, čímž zradil zájmy sovětské země. Němci využili prohlášení Trockého a 18. února zahájili na celé rusko-německé frontě ofenzívu. Téhož dne večer na zasedání ústředního výboru žádal Lenin podepsání míru. Řekl: »Teď nemůžeme čekat; jinak bychom odsoudili revoluci v Rusku k záhubě . . . Střední cesta už teď není možná« (s. 360).

Na tomto zasedání bylo většinou hlasů schváleno usnesení oznámit německé vládě, že sovětská vláda souhlasí s okamžitým uzavřením míru.

K boji proti německým uchvatitelům byly mobilizovány všechny síly země. Všude se formovaly a na frontu odcházely oddíly revoluční armády. 21. února 1918 se rada lidových komisařů obrátila k lidu s provoláním Socialistická vlast v nebezpečí!, které napsal Lenin. Provolání vyzývalo lid k obraně sovětské republiky před imperialistickým Německem. V těchto dnech, tak nebezpečných pro sovětskou republiku, zformuloval Lenin své známé teze o obraně socialistické vlasti: »My jsme nyní, od 25. října 1917, obranáři, od tohoto dne jsme pro obranu vlasti« (s. 422).

Dne 23. února projednával ústřední výbor odpověď německé vlády na sovětský návrh na uzavření míru. Podmínky německé strany byly ještě těžší než při prvním ultimátu. Proti Leninovu návrhu, aby německé podmínky

byly okamžitě přijaty, vystoupili leví komunisté M. S. Urickij, A. Lomov (G. I. Oppokov) a jiní. Trockij prohlásil, že Leninovy argumenty nejsou přesvědčivé. V této rozhodující chvíli zakolísal i Stalin, který předtím podporoval Lenina. Ve svém prvním vystoupení Stalin prohlásil, že podmínky Německa »je možné nepodepisovat, ale je nutné zahájit jednání o míru«. Když Lenin Stalinův názor podrobil kritice, Stalin vyjádřil souhlas s tím, že podmínky Německa je nutné okamžitě přijmout. Většinou sedmi hlasů proti čtyřem při čtyřech abstencích byl schválen Leninův návrh okamžitě podepsat mírové podmínky předložené Německem. Nato leví komunisté prohlásili, že rezignují na odpovědné funkce ve straně i ve státním aparátu.

Dne 3. března byl mír podepsán. VII. sjezd strany, který se konal 6.—8. března, se usnesl, aby bylo uzavření brestlitevského míru schváleno. Brestlitevskou mírovou smlouvu posléze ratifikoval IV. mimořádný sjezd sovětů.

Leví komunisté zahájili proti straně frakční boj. Obvinili Lenina a jeho stoupence z kapitulace před mezinárodním imperialismem. Moskevské oblastní byro, v němž měli leví komunisté většinu, vyslovalo ve své rezoluci z 24. února nedůvěru ústřednímu výboru a zároveň prohlásilo, že v zájmu mezinárodní revoluce je podle něho účelné riskovat i ztrátu sovětské moci, která prý se stala jen formální. Lenin toto prohlášení označil za »podivné a hrozné«. V referátu na zasedání CÚVV dne 24. února a v článkách O revolučních frázích, O svrabu, Mír nebo válka?, Podivné a hrozné, Velké ponaučení a velká odpovědnost podrobil Lenin názory levých komunistů ostré kritice. Označil je za nesmysly a vyzval k boji proti revolučním frázím o revoluční válce.

Někteří leví komunisté, jako například N. Osinskij (V. V. Obolenskij) a I. N. Stukov, dospěli až k zásadnímu popírání možnosti míru a hospodářských dohod socialistic-

kých států s imperialistickými. Lenin napsal: »Podle těchto názorů by socialistická republika, obklopená imperialistickými mocnostmi, nemohla uzavírat žádné hospodářské smlouvy, nemohla by existovat, aniž by odletěla na Měsíc« (s. 429).

Lenin rozhodně vystoupil proti teorii »podněcování« mezinárodní revoluce pomocí války a ukázal, že socialistická revoluce je výsledkem objektivního vývoje třídních rozporů. Teorie »podněcování revoluce«, napsal Lenin, znamená naprostý rozchod s marxismem, rovná se »názoru, že ozbrojené povstání je formou boje, která je závazná vždycky a za jakýchkoli podmínek. Ve skutečnosti však zájem mezinárodní revoluce vyžaduje, aby sovětská moc, jež svrhla buržoazii ve své zemi, *pomáhala* této revoluci, ale *formu* pomoci volila podle svých sil« (s. 430).

Články věnované uzavření brestlitevského míru jsou příkladem, jak Lenin v revoluční praxi aplikoval marxistické teze o tom, že při vypracovávání taktiky revoluční strany je nutné se řídit revoluční účelností, a nikoli abstraktními poučkami, přihlížet k objektivní situaci, k poměru třídních sil a k náladě mas. Lenin napsal: »... aplikujeme-li jakoukoli abstraktní pravdu na *kteroukoli* konkrétní situaci, stává se tato pravda frází« (s. 423). Ve své pozdější práci *Levičáctví — dětská nemoc komunismu*, v níž vypracovává marxistickou strategii a taktiku, se stejně jako v řadě dalších vrací v souvislosti s úvahami o možnosti vynucených kompromisů s imperialisty k otázce brestlitevského míru. V uvedené práci napsal: »Byl to opravdu kompromis s imperialisty, ale právě takový a za takové situace, že byl *naprosto nutný*« (Spisy 31, Praha 1955, s. 30).

Dějiny daly plně za pravdu Leninově prozíravé politice. Po uzavření separátního míru se sovětský stát stabilizoval, vzchopil se a nabral síly k boji proti mezinárodnímu imperialismu. Expanzivní plány německých imperia-

listů nevyšly. Listopadová revoluce, k níž došlo v Německu roku 1918, umožnila sovětské vládě brestlitevský mír anulovat.

Svazek obsahuje řadu dokumentů, jež jsou zařazeny do Leninových Sebraných spisů poprvé. Většina z nich byla předtím uveřejněna v publikacích Leninskij sbornik a v periodickém státním a stranickém tisku.

V poznámkách Otázky hospodářské politiky a v Nástinu programu hospodářských opatření jsou stanoveny nejdůležitější hospodářské úkoly sovětské vlády v prvních měsících její existence. Vystoupení na zasedání rady lidových komisařů 3. (16.) listopadu 1917 je namířeno proti kompromisnické politice Celoruského výkonného výboru odborového svazu železničářů. V poznámce K heslům demonstrace jsou formulována hesla strany těsně před svoláním Ústavodárného shromáždění.

Návrhy rezolucí ÚV SDDSR(b) O odpovědnosti za nepodložená obvinění a O vyloučení S. A. Lozovského ze strany obsahují důležité myšlenky o bolševické zásadovosti a boji za čistotu strany.

Řada dokumentů souvisí s bojem strany za uzavření brestlitevského míru. Patří k nim projev na společném zasedání frakcí bolševiků a levých eserů v CÚVV 19. února 1918, projev k lotyšským střelcům 20. února 1918, telefonogram výkonné komisi petrohradského výboru a okresním výborům strany, telegrafické sdělení V. N. Podbělskému a usnesení rady lidových komisařů o přijetí mírových podmínek Německa.

Značnou část dokumentů poprvé zařazených do Leninových Sebraných spisů tvoří návrhy usnesení rady lidových komisařů a dekretů sovětské moci. Důležitým dokumentem jsou teze návrhu dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění, které byly schváleny na zasedání rady lidových komisařů a staly se základem dekretu

CÚVV o této otázce. S rozpuštěním Ústavodárného shromáždění souvisí i návrh dekretu o vypuštění odkazů na Ústavodárné shromáždění v sovětském zákonodárství. Řada dokumentů — dva návrhy usnesení o převedení zbrojních závodů na ekonomicky užitečnou výrobu, návrhy usnesení o platech vysokých úředníků, o platech a mzdách, o zřízení komise praktiků, o opatřeních ke zlepšení situace v zásobování, usnesení rady lidových komisařů o přijímání sabotérů do zaměstnání, teze zákona o konfiskaci činžovních domů, odpovědi na dotazy delegace dělníků z alexandrovsokogruševského revíru — odráží budovatelské úsilí sovětské moci v oblasti hospodářské a státní výstavby. Usnesení rady lidových komisařů o boji proti Kaledinovi a dodatek k němu dokumentují činnost rady lidových komisařů spojenou s bojem proti bělogvardějské kontrarevoluci.

Velmi zajímavá jsou poprvé otištěná Leninova vystoupení na zasedání rady lidových komisařů 4. března 1918. Je z nich patrné, jakým způsobem řídil Lenin práci rady lidových komisařů při výstavbě sovětského státu a vytváření základů sovětské ekonomiky. Zvláště důležité je vystoupení k problematice řízení vodní dopravy sovětské republiky, kritizující anarchosyndikalistické tendence ústředního výboru odborového svazu pracovníků vodní dopravy. Všechny diskusní příspěvky jsou otištěny podle stenografických zápisů ze zasedání rady lidových komisařů, uložených v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS.

Poprvé je do Sebraných spisů zařazen Leninův článek Plechanov o teroru, který byl uveřejněn v prosinci 1917 v Pravdě a v listu Izvěstija CIK bez podpisu.

V oddílu Přípravné materiály je otištěno pět materiálů poprvé zařazených do Leninových Sebraných spisů — Osnova projevu o agrární otázce, předneseného na mimořádném celoruském sjezdu rolnických zástupců 14. (27.) listopadu 1917 (otištěna poprvé), Teze o úkolech

strany + současná situace, Osnova tezí o Ústavodárném shromáždění, koncept a teze Návrhu dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatřeních.

INSTITUT MARXISMU-LENINISMU
PŘI ÚV KSSS

Prozatímní vláda je svržena. Státní moc převzal orgán petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců — vojenský revoluční výbor, který stojí v čele petrohradského proletariátu a posádky².

To, oč lid bojoval, tj. okamžité nabídnutí demokratického míru, zrušení statkářského vlastnictví půdy, zavedení dělnické kontroly nad výrobou a vytvoření sovětské vlády, je zajištěno.

Ať žije revoluce dělníků, vojáků a rolníků!

*Vojenský revoluční výbor
při petrohradském sovětu
dělnických a vojenských zástupců*

25. října 1917, 10 hodin dopoledne

*Rabočij i soldat, č. 8
25. října (7. listopadu)
1917*

*Podle textu listu
Rabočij i soldat,
porovnaného s rukopisem*

ZASEDÁNÍ
PETROHRADSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH
ZÁSTUPCŮ
25. ŘÍJNA (7. LISTOPADU) 1917³

1

REFERÁT O ÚKOLECH
SOVĚTSKÉ MOCI
NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudružky a soudruzi! Dělnická a rolnická revoluce, o jejíž nevyhnutelnosti bolševici neustále mluvili, se uskutečnila.

Jaký má tato dělnická a rolnická revoluce význam? Význam tohoto převratu spočívá především v tom, že budeme mít sovětskou vládu, svůj vlastní mocenský orgán bez jakékoli účasti buržoazie. Utlačované masy si samy vytvoří vládu. Starý státní aparát bude úplně rozdrčen a bude vybudován nový správní aparát reprezentovaný sověty.

Od nynějška začíná nová etapa v dějinách Ruska, a tato třetí ruská revoluce musí nakonec vést k vítězství socialismu.

Jedním z našich nejbližších úkolů je nutnost okamžitě ukončit válku. Ale aby tato válka, tak úzce spjatá se současným kapitalistickým zřízením, mohla být ukončena, je nutné, jak všichni vědí, porazit kapitál.

Pomůže nám při tom světové dělnické hnutí, které se už začíná rozvíjet v Itálii, v Anglii a v Německu.

Spravedlivý, okamžitý mír, který nabízíme mezinárod-

ní demokracii, se všude setká s vřelým ohlasem mas mezinárodního proletariátu. Abychom tuto důvěru proletariátu upevnili, musíme okamžitě zveřejnit všechny tajné smlouvy.⁴

Drtivá část rolnictva v Rusku si řekla: konec hry s kapitalisty, my půjdeme s dělníky. Důvěru rolníků si získáme jedině dekretem, který zruší statkářské vlastnictví. Rolníci pochopí, že jejich záchrana je pouze ve svazku s dělníky. Zavedeme opravdovou dělnickou kontrolu nad výrobou.

Teď jsme se naučili postupovat svorně. Dokazuje to právě uskutečnění revoluce. Máme k dispozici sílu spočívající v organizovanosti mas, která zvítězí nade vším a dovede proletariát k světové revoluci.

V Rusku teď musíme začít budovat proletářský socialistický stát.

Ať žije světová socialistická revoluce! (Bouřlivý potlesk.)

R E Z O L U C E

Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců zdraví vítěznou revoluci petrohradského proletariátu a posádky. Sovět zvláště oceňuje semknutost, organizovanost a kázeň a naprostou jednomyslnost mas v tomto tak výjimečně nekrvavém a tak výjimečně úspěšném povstání.

Sovět je pevně přesvědčen, že vláda dělníků a rolníků, která se jako vláda sovětů zrodí z revoluce a zajistí městskému proletariátu podporu veškerého chudého rolnictva, že tato vláda bude důsledně směřovat k socialismu, který jediný může zachránit zemi před neslýchanými útrapami a hrůzami války.

Nová vláda dělníků a rolníků okamžitě nabídne všem bojujícím národům uzavření spravedlivého demokratického míru.

Okamžitě zruší statkářské vlastnictví půdy a předá půdu rolníkům. Zavede dělnickou kontrolu nad výrobou a rozdělováním výrobků a všelidovou kontrolu nad bankami, z nichž zároveň vytvoří jeden státní podnik.

Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců vyzývá všechny dělníky a všechny rolníky, aby s veškerou energií a obětavě podpořili dělnickou a rolnickou revoluci. Sovět je přesvědčen, že městští dělníci ve svazku s chudým rolnictvem projeví pevnou soudružskou kázeň a nastolí velmi přísný revoluční pořádek, který je pro vítězství socialismu nezbytný.

Sovět je přesvědčen, že proletariát západoevropských

zemí nám pomůže, aby vítězství socialismu bylo úplné
a trvalé.

Izvěstija CIK, č. 207
26. října 1917

Podle listu
Izvěstija CIK

*II. CELORUSKÝ SJEZD
SOVĚTŮ DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ⁵
25. — 26. ŘÍJNA (7. — 8. LISTOPADU) 1917*

*Otištěno: provolání Dělníkům, vo-
jákům a rolníkům! 26. října (8. li-
stopadu) 1917 v listu Rabočij i
soldat, č. 9; referáty o míru a o
půdě a závěrečné slovo k referátu
o míru 10. listopadu (28. října)
1917 v listech Pravda, č. 171
a Izvěstija CIK, č. 209; Dekret
o míru 9. listopadu (27. října)
1917 v listech Pravda, č. 170
a Izvěstija CIK, č. 208; Dekret
o půdě 10. listopadu (28. října)
1917 v listech Pravda, č. 171
a Izvěstija CIK, č. 209; usnesení
o vytvoření vlády dělníků a rolní-
ků 27. října (9. listopadu) 1917
v listu Rabočij i soldat, č. 10*

*Otiskuje se: provolání
a usnesení podle listu
Rabočij i soldat; refe-
ráty o míru a o půdě
a závěrečné slovo k re-
ferátu o míru podle
textu Pravdy; dekrety
o míru a o půdě podle
listu Izvěstija CIK*

ЕЖЕДНЕВНАЯ ВЕЩЕРНЯЯ ГАЗЕТА

РАБОЧИЙ И СОЛДАТЪ

Органъ Петроградскаго Съюза Рабочихъ и Солдатскихъ

№ 5111

№ 11 1917 г.

№

С. Петербургъ, 26 Октября (8 ноября нов. ст.) 1917 года.

№ 5

Адресъ почтовый и редакц. С. Петербургъ, 2-й Б-ль, Комната № 20. Цѣна: 110-20, 100-20, 90-20, 80-20, 70-20, 60-20, 50-20, 40-20, 30-20, 20-20, 10-20

РАБОЧИМЪ, СОЛДАТАМЪ и КРЕСТЬЯНАМЪ!

Второй Всероссийскій Съездъ Советовъ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ открылся. На немъ представлено громадное большинство Советовъ. На съездѣ присутствуютъ и рядъ делегатовъ отъ крестьянскихъ Советовъ. Полномочія соглашательскаго Ц. П. К. окончились. Опираясь на волю громаднаго большинства рабочихъ, солдатъ и крестьянъ, опираясь на совершившееся въ Петроградѣ ноябрьское восстаніе рабочихъ и гарнизона, Съездъ беретъ власть въ свои руки.

Временное Правительство низложено. Большинство членовъ Временнаго Правительства уже арестовано.

Советская власть предложитъ немедленный демократическій миръ всѣмъ народамъ и немедленное перемиріе на всѣхъ фронтахъ. Она обезпечитъ безвозмездную передачу похищенныхъ, удѣльныхъ и монастырскихъ земель въ распоряженіе крестьянскихъ комитетовъ, отстоитъ права солдата, проведетъ полную демократизацію арміи, установитъ рабочій контроль надъ производствомъ, обезпечитъ своевременный созывъ Учредительнаго Соборанія, озабочится доставкой хлеба въ города и предметовъ первой необходимости въ деревню, обезпечитъ всѣмъ націямъ, населяющимъ Россію, подлинное право на самоопредѣленіе.

Съездъ постановляетъ: вся власть на мѣстахъ переходитъ къ Советамъ Рабочихъ, Солдатскихъ и Крестьянскихъ депутатовъ, которые и должны обезпечить подлинный революціонный порядокъ.

Съездъ призываетъ солдатъ въ окопахъ къ бдительности и стойкости. Съездъ Советовъ увѣренъ, что революціонная армія сумеетъ защитить революцію отъ всякихъ посягательствъ империализма, пока новое правительство не добьется заключенія демократическаго мира, который оно непосредственно предложитъ всѣмъ народамъ. Новое Правительство приметъ всѣ мѣры къ тому, чтобы обезпечить революціонную армію всѣмъ необходимымъ, путемъ рѣшительной позитивной реквизиціи и обложенія ищущихъ классовъ, а также улучшить положеніе солдатскихъ семей.

Корниловцы — Керенскій, Калединъ и др. дѣлаютъ попытки вести войска на Петроградъ. Нѣсколько отрядовъ, обманнымъ путемъ диннутыхъ Керенскимъ, перешли на сторону оставшаго народа.

Солдаты, окажите активное противодѣйствіе корниловцу Керенскому! Будьте на сторожѣ!

Жельзнодорожники, останавливайте всѣ эшалоны, посылаемые Керенскимъ на Петроградъ!

Солдаты, рабочие, служащіе, — въ вашихъ рукахъ судьба революціи и судьба демократическаго мира!

ДН ЗДРАВСТВУЕТЪ РЕВОЛЮЦІЯ!

*Всероссійскій Съездъ Советовъ
Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.
Делегаты отъ Крестьянскихъ Советовъ.*

První strana 9. čísla listu Rabočij i soldat z 26. října (8. listopadu) 1917 s provoláním Dělníkům, vojákům a rolníkům!, jehož autorem je V. I. Lenin

Zmenšeno

D Ě L N Í K Ů M, V O J Á K Ů M A R O L N Í K Ů M!

Druhý celoruský sjezd sovětu dělnických a vojenských zástupců byl zahájen. Je na něm zastoupena převážná většina sovětu. Sjezdu se účastní i mnoho delegátů rolnických sovětu. Pravomoc kompromisnického ústředního výkonného výboru skončila⁶. Sjezd v souladu s vůlí obrovské většiny dělníků, vojáků a rolníků a za podpory vítězného povstání dělníků a posádky v Petrohradu přebírá moc do svých rukou.

Prozatímní vláda je svržena. Většina členů prozatímní vlády je už zatčena.

Vláda sovětu nabídne všem národům okamžitý demokratický mír a okamžité příměří na všech frontách. Zajistí, aby rolnickým výborům byla dána bez úhrady k dispozici statkářská, údělná a klášterní půda, provede úplnou demokratizaci armády, aby byla chráněna práva vojáků, zavede dělnickou kontrolu nad výrobou, zajistí včasné svolání Ústavodárného shromáždění, postará se o dovoz obilí do měst a předmětů denní potřeby na vesnice a zabezpečí všem národům obývajícím Rusko skutečné právo na sebeurčení.

Sjezd se usnází: veškerou místní moc přebírají sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, které musí také zajistit skutečně revoluční pořádek.

Sjezd vyzývá vojáky v zákopech k bdělosti a vytrvalosti. Sjezd sovětu je přesvědčen, že revoluční armáda dokáže ubránit revoluci přede všemi úklady imperialismu, dokud se nové vládě nepodaří uzavřít demokratický mír, který okamžitě nabídne všem národům. Nová vláda učiní

všechna opatření, aby důsledným prováděním реквизиce a zdanění majetných tříd zabezpečila revoluční armádě vše potřebné a rovněž zlepšila situaci rodin vojáků.

Kornilovovci — Kerenskij, Kaledin aj. — se pokoušejí táhnout s vojsky na Petrohrad. Několik oddílů, které Kerenskij lstí poslal proti Petrohradu, přešlo na stranu vzbouřeného lidu.

*Vojáci, klad'te aktivní odpor kornilovovci Kerenskému!
Bud'te na stráž!*

Železničáři, zadržujte všechny vojenské vlaky, které Kerenskij posílá proti Petrohradu!

Vojáci, dělníci, zaměstnanci, osud revoluce a osud demokratického míru je ve vašich rukou!

Ať žije revoluce!

*Celoruský sjezd sovětů
dělnických
a vojenských zástupců
Delegáti rolnických sovětů*

*Napsáno 25. října
(7. listopadu) 1917*

REFERÁT O MÍRU

26. ŘÍJNA (8. LISTOPADU)

Otázka míru je dnes velice aktuální, palčivou otázkou. Hodně se o ní mluvilo i psalo a vy všichni jste o ní jistě mnohokrát diskutovali. Proto mi dovolu, abych přečetl deklaraci, kterou bude muset vydat vámi zvolená vláda.

DEKRET O MÍRU

Vláda dělníků a rolníků, jež byla vytvořena revolucí z 24.—25. října a opírá se o sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, navrhuje všem válčícím národům a jejich vládám, aby bylo okamžitě zahájeno jednání o spravedlivém, demokratickém míru.

Za spravedlivý neboli demokratický mír, po němž touží drtivá většina válkou vyčerpaných, utýraných a vysílených dělníků a pracujících tříd všech válčících zemí⁷, za mír, kterého se naprosto jednoznačně a naléhavě dožadovali ruští dělníci a rolníci po svržení carské monarchie, za takový mír pokládá vláda okamžitý mír bez anexí (tj. bez zabránění cizích území, bez násilného připojení cizích národů) a bez kontribucí.

Vláda Ruska navrhuje všem válčícím národům okamžitě uzavření takového míru a je ochotna učinit k tomu ihned a bez jakýchkoli průtahů všechny rozhodné kroky ještě předtím, než svrchovaná shromáždění zástupců lidu všech zemí a všech národů s konečnou platností schválí všechny podmínky takového míru.

Anexí neboli zabráním cizích území vláda rozumí, po-

dle právního pojetí demokracie vůbec a pracujících tříd zvláště, každé připojení malého nebo slabého národa k velkému nebo silnému státu, aniž se k tomu tento národ jednoznačně a jasně vysloví, dá k tomu dobrovolný souhlas a bude si to přát. Není přitom rozhodující, kdy k tomuto násilnému připojení došlo, ani to, jak dalece je národ, násilím připojený nebo násilně držený v hranicích daného státu, vyspělý nebo zaostalý. A konečně není přitom rozhodující, zda tento národ žije v Evropě nebo v dalekých zámořských zemích.

Je-li kterýkoli národ držen v hranicích určitého státu násilím a v rozporu se svým přáním — ať už bylo vysloveno v tisku, na lidových shromážděních, v usneseních stran anebo formou bouří a povstání proti národnostnímu útlaku — se mu neposkytne právo svobodným hlasováním, při úplném stažení vojsk anektujícího nebo vůbec silnějšího národa, bez sebemenšího přinucení rozhodnout o formách své státní existence, pak připojení tohoto národa znamená anexi, tj. okupaci a násilí.

Pokračovat v nynější válce pro to, jak si mají silné a bohaté národy rozdělit mezi sebou slabé národy, které okupovaly, považuje vláda za největší zločin proti lidstvu a slavnostně prohlašuje, že je rozhodnuta okamžitě podepsat podmínky míru, kterým by tato válka za uvedených podmínek, stejně spravedlivých pro všechny národy bez výjimky, skončila.

Vláda zároveň prohlašuje, že uvedené mírové podmínky v žádném případě nepovažuje za ultimativní, to znamená, že je ochotna posoudit i jiné mírové podmínky; pouze naléhavě žádá, aby je kterákoli z válčících zemí navrhla co nejdříve a aby byly naprosto jasné, zcela jednoznačné a byly formulovány zcela otevřeně.

Vláda ruší tajnou diplomacii a je pevně odhodlána projednávat všechny otázky naprosto otevřeně před všem lidem a ihned začne zveřejňovat všechny tajné smlouvy, které potvrdila nebo uzavřela vláda statkářů

a kapitalistů od února do 25. října 1917^[123]. Vláda prolašuje, že okamžitě a bezpodmínečně ruší tyto tajné smlouvy, pokud umožňovaly, jak tomu ve většině případů bylo, poskytování výhod a výsad ruským statkářům a kapitalistům a udržení nebo zvětšení anektovaných území Velkorusů.

Vláda se obrací k vládám a národům všech zemí s návrhem, aby okamžitě začaly veřejně jednat o uzavření míru, a je ochotna jednat jak písemně nebo telegraficky, tak formou rozhovorů mezi představiteli různých zemí nebo na konferenci těchto představitelů. Pro usnadnění tohoto jednání vláda jmenuje svého zplnomocněného zástupce v neutrálních zemích.

Vláda navrhuje všem vládám a národům všech válčících zemí, aby okamžitě uzavřely příměří, přičemž ze své strany považuje za žádoucí, aby toto příměří bylo uzavřeno alespoň na tři měsíce, tj. na takovou dobu, během níž by bylo reálné jak dokončit jednání o míru za účasti představitelů bez výjimky všech národností nebo národů zatažených do války nebo donucených účastnit se jí, tak i svolat svrchovaná shromáždění zástupců lidu ve všech zemích, která by mírové podmínky s konečnou platností schválila.

Prozatímní dělnická a rolnická vláda Ruska se s tímto návrhem na uzavření míru obrací k vládám a národům všech válčících zemí, obrací se také zejména k uvědomělým dělníkům tří nejvyspělejších národů lidstva a největších účastnických států této války: Anglie, Francie a Německa. Dělníci těchto zemí prokázali pokroku a socialismu obrovské služby: velkými vzory chartistického hnutí v Anglii⁸, řadou revolucí světodějného významu francouzského proletariátu a konečně hrdinským bojem proti výjimečnému zákonu^[134] v Německu⁹ a dlouhodobou, houževnatou a ukázněnou prací při vytváření masových proletářských organizací v Německu, která je vzorem pro dělníky celého světa. Všechny tyto příklady hrdinství

proletářů a historické tvůrčí aktivity jsou pro nás zárukou, že dělníci těchto zemí pochopí svůj naléhavý úkol osvobodit lidstvo od hrůz války a jejích následků a že tito dělníci nám svou všestrannou, odhodlanou a nanejvýš energickou činností pomohou mír úspěšně dovršit a zároveň osvobodit pracující a vykořisťované masy obyvatelstva od jakéhokoli otroctví a vykořisťování.

Vláda dělníků a rolníků, jež byla vytvořena revolucí z 24.—25. října a opírá se o sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, musí okamžitě zahájit jednání o míru. Naše výzva musí být adresována jak vládám, tak národům. Nemůžeme vlády ignorovat, neboť tím by se možnost uzavření míru oddálila a to si lidová vláda nesmí dovolit, ale nemáme také žádné právo neobrátit se současně i k národům. Mezi vládami a národy jsou všude rozpory, a proto musíme národům pomoci angažovat se v otázce války a míru. Pochopitelně budeme všemožně prosazovat celý náš mírový program bez anexí a kontribucí. Nebudeme od něho ustupovat, ale nesmíme našim nepřátelům umožnit, aby nám oznámili, že jejich podmínky jsou jiné, a proto nemá smysl s námi jednat. Musíme je připravit o tuto výhodnou pozici a neklást naše podmínky ultimativně. Proto dekret obsahuje i tezi, že se budeme zabývat jakýmkoli mírovými podmínkami, všemi návrhy. Zabývat se jimi ještě neznamená je přijmout. Předložíme je k projednání Ústavodárnému shromáždění, které ze své moci rozhodne, co je možné přijmout a v čem nelze ustoupit. Bojujeme proti klamání vlád, které stále jen mluví o míru a spravedlnosti, ale ve skutečnosti vedou dobyvačné, loupeživé války. Ani jedna vláda neřekne všechno, co si myslí. My jsme však proti tajné diplomacii a budeme jednat otevřeně před veškerým lidem. Nezavírali jsme a nezavíráme oči před potížemi. Válku nelze ukončit tím, že odmítneme bojovat, válku

nemůže ukončit jedna strana. Navrhujeme příměří na tři měsíce, ale neodmítneme ani kratší dobu, aby si vyčerpána armáda alespoň na chvílku vydechla, a kromě toho musí všechny civilizované země svolat národní shromáždění, aby mírové podmínky projednala.

Návrhem na okamžité uzavření příměří se obracíme k uvědomělým dělníkům těch zemí, které tolik vykonaly pro rozvoj proletářského hnutí. Obracíme se tedy k anglickým dělníkům, kteří prošli chartistickým hnutím, k francouzským dělníkům, kteří v povstáních nejednou prokázali sílu svého třídního uvědomění, a k německým dělníkům, kteří obstáli v boji proti zákonu o socialistech a vytvořili mohutné organizace.

V manifestu ze 14. března^[40] jsme vyzývali ke svržení bankéřů¹⁰, ale sami jsme bankéře nejenom nesvrhli, ale dokonce jsme s nimi uzavřeli blok. Teď jsme vládu bankéřů svrhli.

Vlády a buržoazie vynaloží všechny síly, aby společně utopily dělnickou a rolnickou revoluci v krvi. Ale během tří let války se masy hodně naučily. Dokazuje to hnutí za vládu sovětů v jiných zemích, povstání v německém námořnictvu, jež bylo potlačeno junkery kata Viléma¹¹. A konečně nesmíme zapomínat, že nežijeme v africkém vnitrozemí, nýbrž v Evropě, kde se nedá nic dlouho utajit.

Dělnické hnutí získá převahu a proklesť cestu k míru a socialismu. (Dlouhotrvající potlesk.)

Z Á V Ě R E Č N Ě S L O V O
K R E F E R Á T U O M Í R U
2 6 . Ř Í J N A (8 . L I S T O P A D U) [5 4]

Nebudu se zmiňovat o celkovém charakteru deklarace. Vláda, kterou váš sjezd vytvoří, může méně podstatné body i změnit.

Budu rozhodně proti tomu, aby náš požadavek uzavření míru byl ultimativní. Ultimativnost by mohla mít pro celou naši věc nedozírné následky. Nemůžeme si dovolit, aby kvůli nějaké nepatrné odchylce od našich požadavků mohly imperialistické vlády říct, že naše neústupnost znemožnila zahájit jednání o míru.

Naši výzvu rozešleme všude, všichni ji budou znát. Podmínky naší dělnickorolnické vlády nebude možné zatajit.

Nebude možné nic zatajit o naší dělnickorolnické revoluci, jež svrhla vládu bankéřů a statkářů.

Při ultimativních požadavcích se může stát, že vlády neodpovědí, ale při naší formulaci budou muset odpovědět. Ať se každý doví, co jejich vlády zamýšlejí. Nechceme tajnosti. Chceme, aby vláda byla vždy pod kontrolou veřejného mínění své země.

Co by asi řekl rolník v nějaké vzdálené gubernii, kdyby se kvůli naší ultimativnosti nedověděl, co žádá druhá vláda. Řekl by: Proč jste, soudruzi, vyloučili možnost navrhnout i jiné mírové podmínky? Já bych je zvážil, posoudil a pak bych pověřil své zástupce v Ústavodárném shromáždění, aby určitým způsobem postupovali. Pokud vlády s nimi nebudou souhlasit, jsem odhodlán bojovat za spravedlivé podmínky revoluční cestou, ovšem některé země mohou klást takové podmínky, že jsem odhodlán

těmto vládám navrhnout, aby dál válčily samy. Důsledná realizace našich idejí závisí jedině na svržení celého kapitalistického zřízení. Tohle by nám mohl říci rolník a obvinít nás z přílišné neústupnosti a z malichernosti, zatímco naším hlavním úkolem je ukázat všechnu ničemnost a hanebnost buržoazie a jejích korunovaných i nekorunovaných katanů, postavených do čela vlády.

Nesmíme a nemůžeme vládám umožňovat, aby se schovávaly za naši neústupnost a tajily před národy, kvůli čemu je posílají na jatky. Je to kapka, ale my se nesmíme a nemůžeme vzdávat této kapky, která vymílá kámen buržoazních anexí. Ultimativnost by našim odpůrcům usnadnila jejich pozici. My ale se všemi podmínkami seznámíme lid. Předložíme naše podmínky všem vládám a ony ať samy odpovědí vlastním národům. Všechny mírové návrhy předložíme ke konečnému rozhodnutí Ústavodárnému shromáždění.

Ještě jednomu bodu byste měli, soudružky a soudruzi, věnovat co největší pozornost. Tajné smlouvy musí být zveřejněny. Musí být anulovány body o anexích a kontribucích. Existují různé body, soudruzi, vždyť loupeživé vlády nejen uzavíraly dohody o loupežích, ale mezi takové dohody vkládaly také hospodářské úmluvy a různé jiné body o přátelských vztazích.

Nevážeme se smlouvami, nenecháme se smlouvami spoutat. Odmítáme všechny body o loupežích a násilí, ale všechny body obsahující podmínky přátelských vztahů a hospodářských dohod s radostí přijmeme, ty odmítnout nemůžeme. Navrhujeme příměří na tři měsíce, volíme dlouhou lhůtu, protože národy jsou unaveny, národy touží oddechnout si od tohoto krvavého masakru, který trvá už čtvrtý rok. Musíme pochopit, že národy musí mírové podmínky posoudit, vyjádřit svou vůli za účasti parlamentu, a k tomu je třeba jim poskytnout nějaký čas. Proto požadujeme delší příměří, aby si armáda v zákopech oddechla od tohoto přízraku věčného zabíjení, ale neod-

mítneme ani návrhy na kratší příměří, posoudíme je a budeme je muset přijmout, i když nám nabídnou příměří na měsíc nebo na půldruhého měsíce. Ani náš návrh na příměří nesmí být ultimativní, přece našim nepřátelům neumožníme utajit celou pravdu před národy a schovat se za naši neústupnost. Nesmí být ultimativní, protože vláda, která si nepřeje příměří, se dopouští zločinu. Nebude-li náš návrh na příměří znít ultimativně, donutíme tím vládu, aby odhalily před lidem svůj zločinný charakter. A se zločinci se lid mazlit nebude. Vyskytují se námitky, že naše neultimativnost prozradí naši bezmocnost a že je načase skoncovat s buržoazním pokrytectvím, když se jedná o sílu lidu. Buržoazie považuje za projev síly to, když masy jdou slepě na jatky na pokyn imperialistických vlád. Buržoazie považuje stát za silný jenom tehdy, když může veškerou mocí vládního aparátu hnát masy tam, kam si přejí buržoazní vládci. My máme o síle jinou představu. Podle nás je stát silný uvědomělostí mas. Je silný tehdy, když masy všechno vědí, ke všemu se mohou vyslovit a všechno dělají uvědoměle. Nemáme důvod bát se přiznat, že jsme unaveni, vždyť kterýpak stát není dnes unaven, kterýpak národ o tom veřejně nemluví? Vezměte si Itálii, kde tato únava vyvolala dlouhotrvající revoluční hnutí, jež požadovalo ukončení masakru. Cožpak se v Německu nekonají masové demonstrace dělníků pod hesly o ukončení války? Nebylo snad povstání v německém námořnictvu, jež tak nelítostně potlačil katan Vilém a jeho pochopové, projevem únavy? Jsou-li takové jevy možné v tak disciplinované zemi, jako je Německo, kde se začíná mluvit o únavě a o ukončení války, tak se nemusíme ani my bát o tom otevřeně hovořit, protože to platí stejně jak o nás, tak o všech ostatních válčících a dokonce i neválčících zemích.

REFERÁT O PŮDĚ

26. ŘÍJNA (8. LISTOPADU)

Domníváme se, že revoluce dokázala a ukázala, jak je důležité, aby otázka půdy byla formulována jasně. Vypuknutí ozbrojeného povstání, vypuknutí druhé, Říjnové revoluce ukazuje jasně, že půda musí být předána rolníkům. Zločinu se dopustila vláda, jež byla svržena, i kompromisnické strany, tj. strana menševiků a strana eserů¹², které pod různými záminkami oddalovaly vyřešení agrární otázky a tím přivedly zemi k hospodářskému rozvratu a k rolnickému povstání. Jejich řeči o pogromech a anarchii na vesnici jsou lži a zbabělé klamání. Kde a kdy vyvolala pogromy a anarchii rozumná opatření? Cožpak by se rolnické masy začaly bouřit, kdyby vláda jednala rozumně a kdyby její opatření vycházela vstříc potřebám rolnické chudiny? Jenže všechna opatření vlády, jež schvalovaly Avksentjevovy a Danovy sověty, směřovala proti rolníkům a dohnala je k povstání.

Vláda nejdřív vyvolala povstání a pak začala křičet o pogromech a anarchii, které sama způsobila. Chtěla potlačit povstání železem a krví, ale sama byla smetena ozbrojeným povstáním revolučních vojáků, námořníků a dělníků. Vláda dělnickorolnické revoluce musí především vyřešit otázku půdy, otázku, která může uklidnit a uspokojit obrovské masy rolnické chudiny. Přečtu vám body dekretu^[50], který bude muset vaše sovětská vláda vydat. Jeden bod tohoto dekretu obsahuje návrh pro pozemkové výbory, vypracovaný na podkladě 242 návrhů místních sovětů rolnických zástupců^[109].

DEKRET O PŮDĚ

1. Statkářské vlastnictví půdy se okamžitě ruší bez jakékoli náhrady.

2. Statkářské usedlosti, jako i veškerá údělná, klášterní a církevní půda s veškerým živým i mrtvým inventářem, hospodářskými budovami a veškerým příslušenstvím přechází až do svolání Ústavodárného shromáždění do správy volostních pozemkových výborů a újezdních sovětů rolnických zástupců.

3. Jakékoli ničení konfiskovaného majetku, který od nynějška patří všemu lidu, se prohlašuje za těžký zločin, který bude trestat revoluční soud. Újezdní sověty rolnických zástupců učiní všechna potřebná opatření, aby byl při konfiskaci statkářských usedlostí dodržován přísný pořádek, stanoví, do jaké výměry a které pozemky podléhají konfiskaci, pořídí přesné soupisy všeho zkonfiskovaného majetku a zajistí přísnou revoluční ochranu veškeré půdy i všech hospodářských budov, náradí, hospodářských zvířat, zásob zemědělských výrobků apod., jež přecházejí do vlastnictví lidu.

4. Při uskutečňování velikých agrárních přeměn je třeba se všude řídit až do jejich definitivního vyřešení Ústavodárným shromážděním níže uvedeným rolnickým návrhem, který na podkladě 242 místních návrhů rolníků vypracovala redakce listu *Izvestija Vserossijskogo sověta krestjanskich deputatov*¹³ a který byl uveřejněn v 88. čísle tohoto listu (Petrohrad, č. 88, 19. srpna 1917).

ROLNICKÝ NÁVRH O PŮDĚ

»Otázku půdy může v plném rozsahu vyřešit pouze všelidové Ústavodárné shromáždění.

Nejspravedlivější vyřešení agrární otázky by mělo vypadat takto:

1. *Právo na soukromé vlastnictví půdy se navždy ruší; půda se ne-*

smí ani prodávat, ani kupovat, ani propachtovávat nebo zastavovat, ani žádným jiným způsobem zcizovat.

Veškerá půda: *státní, úřední, carská, klášterní, církevní, posesivní, majorátní, soukromá, občinová i rolnická atd. se vyvlastňuje bez náhrady*, stává se majetkem všeho lidu a přechází do užívání všech, kdo na ní pracují.

Osobám, které byly změnou majetkových poměrů poškozeny, se přiznává pouze právo na podporu společnosti po dobu nezbytnou k tomu, aby se přizpůsobily novým existenčním podmínkám.

2. Všechno nerostné bohatství: ruda, ropa, uhlí, sůl atd., a rovněž lesy a vodstvo celostátního významu přecházejí do výhradního užívání státu. Všechny malé řeky, jezera, lesy aj. přecházejí do užívání občin s podmínkou, že je budou spravovat místní orgány samosprávy.

3. Pozemky obdělávané *vysoce intenzivním způsobem*: sady, plantáže, školky, štěpnice, skleníky atd. *se nerozdělují, ale přeměňují ve vzorová hospodářství* a přecházejí podle své výměry a významu do výhradního užívání státu nebo občin.

Pozemky při usedlostech, ve městech i na vesnicích, s vlastními sady a zelinářskými zahradami zůstávají v užívání dosavadních majitelů; výměra pozemků a výše daní za jejich užívání bude stanovena zákonem.

4. Hřebčiny, státní i soukromé plemenářské podniky a drůbežářské farmy aj. se konfiskují, stávají se majetkem všeho lidu a přecházejí podle své velikosti a významu buď do výhradního užívání státu, nebo občin.

Otázku náhrady projedná Ústavodárné shromáždění.

5. Veškerý živý i mrtvý inventář na konfiskované půdě přechází bez náhrady podle své velikosti a významu do výhradního užívání státu nebo občin.

Konfiskace inventáře se netýká drobných rolníků.

6. Právo užívat půdu získávají všichni občané ruského státu (bez rozdílu pohlaví), kteří ji chtějí obdělávat vlastní prací, s pomocí své rodiny nebo v družstvu, a to jen do té doby, dokud budou schopni ji obdělávat. Námezdní práce není přípustná.

Stane-li se některý člen vesnického družstva práce neschopným až na dobu dvou let, družstvo se zavazuje, že mu po tuto dobu, dokud nebude moci pracovat, pomůže společným obděláváním půdy.

Rolníci, kteří vzhledem ke svému věku nebo invaliditě už nikdy nebudou moci sami půdu obdělávat, ztrácejí právo na její užívání a místo toho dostanou od státu důchod.

7. Užívání půdy musí být rovné, to znamená, že půda se rozděluje mezi pracující podle místních podmínek a podle pracovní nebo spotřební normy.

Formy užívání půdy musí být naprosto svobodné, na usedlostech, na chutorech*, v občinách nebo v artělech, jak se pro to rozhodnou jednotlivé vesnice a osady.

8. Po vyvlastnění přechází veškerá půda do všelidového půdního fondu. Rozdělování půdy mezi pracující řídí místní a ústřední orgány samosprávy, od demokraticky vytvářených nestavovských vesnických a městských občin až po ústřední oblastní orgány.

Půdní fond se pravidelně znovurozděluje podle přírůstku obyvatelstva a zvýšení produktivity a intenzivnosti zemědělství.

Při změně hranic přídělů musí původní jádro přídělu zůstat nedotčeno.

Půda těch, kteří přestávají být členy, se vrací zpět do půdního fondu, přičemž přednostní právo na získání pozemků bývalých členů mají jejich nejbližší příbuzní nebo ti, koho bývalí členové doporučí.

Do půdy vložená hodnota hnojiv a meliorací (podstatné zlepšení), které zůstaly při vrácení přídělu zpět do půdního fondu nepoužity, musí být uhrazena.

Pokud v některých místech nebude daný půdní fond stačit k uspokojení všeho místního obyvatelstva, bude přebytečné obyvatelstvo přesídleno.

Organizaci přesídlení jako i náklady na přesídlení, opatření inventáře apod. musí převzít stát.

Přesídlení se provádí v tomto pořadí: bezzemci, kteří chtějí přesídlit, dále členové obcí, kteří se něčím provinili, dezertěři aj. a konečně podle vylosování nebo podle dohody.«

Vše, co je obsaženo v tomto návrhu o půdě, se jako výraz absolutní vůle drtivé většiny uvědomělých rolníků celého Ruska prohlašuje za prozatímní zákon, který bude až do svolání Ústavodárného shromáždění realizován podle možnosti okamžitě a některé jeho části postupně, jak podle potřeby určí újezdní sověty rolnických zástupců.

5. Půda řadových rolníků a řadových kozáků nebude konfiskována.

Ozývají se tu hlasy, že dekret i návrh zákona vypracovali socialisté-revolucionáři. Co na tom? Cožpak záleží na

* Chutor — rolnické hospodářství nespádající pozemkově ani daňově pod občinu; obvykle dvorec ležící mimo vesnici. *Čes. red.*

tom, kdo ho vypracoval? My přece jako demokratická vláda nemůžeme obejít rozhodnutí nejchudších lidových mas, i kdybychom s ním nesouhlasili. V každodenním životě, při jeho praktickém uskutečňování v jednotlivých místech rolníci sami pochopí, kde je pravda. A dokonce i tehdy, půjdou-li rolníci dál za socialisty-revolucionáři a dají-li dokonce této straně většinu hlasů i v Ústavodárném shromáždění, i tehdy řekneme: co na tom. Život je nejlepší učitel a ukáže, kdo má pravdu. Necht' rolníci řeší tuto otázku z jednoho konce, a my z druhého konce, život nás přinutí sblížit se v celkovém proudu revoluční tvořivé práce, při vytváření nových forem státu. Musíme držet krok se životem, musíme ponechat lidovým masám naprostou tvůrčí svobodu. Stará vláda, svržená ozbrojeným povstáním, chtěla vyřešit agrární otázku pomocí dosavadní staré carské byrokracie. A byrokracie místo toho, aby otázku řešila, pouze proti rolníkům bojovala. Rolníci se během osmi měsíců naší revoluce leccčemu naučili a sami chtějí řešit všechny otázky týkající se půdy. Proto jsme proti jakýmkoli úpravám tohoto návrhu zákona, nechceme se zabývat podrobnostmi, protože vypracováváme dekret, a ne akční program. Rusko je obrovské a místní podmínky v něm rozmanité. Věříme, že rolnictvo samo dokáže lépe než my správně vyřešit otázku tak, jak je potřeba. Ať už v duchu našeho programu, anebo v duchu programu eserů, to není podstatné. Podstatné je, aby rolnictvo získalo pevnou jistotu, že statkáři na vesnici už nejsou, že tedy rolníci sami mohou řešit své problémy, sami si uspořádat svůj život. (Hlučný potlesk.)

USNESENÍ O UTVOŘENÍ VLÁDY DĚLNÍKŮ A ROLNÍKŮ

Celoruský sjezd sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců se usnáší:

Utvořit prozatímní dělnickou a rolnickou vládu, která se bude nazývat rada lidových komisařů a která bude ze-
mi spravovat až do svolání Ústavodárného shromáždění. Řízením jednotlivých oblastí státního života se pověřují komise, jejichž složení musí zaručit, že v úzké součinnosti s masovými organizacemi dělníků a dělnic, námořníků, vojáků, rolníků a zaměstnanců bude realizován program vyhlášený na sjezdu. Vládní moc vykonává kolegium předsedů těchto komisí, tj. rada lidových komisařů.

Kontrolovat činnost lidových komisařů a právo odvolávat je má celoruský sjezd sovětů dělnických, rolnických a vojenských zástupců a jeho ústřední výkonný výbor.

Nynější složení rady lidových komisařů je takovéto:

předseda rady — *Vladimír Uljanov (Lenin)*;

lidový komisař vnitra — *A. I. Rykov*;

zemědělství — *V. P. Miljutin*;

práce — *A. G. Šljapnikov*;

vojenství a námořnictvo — výbor ve složení: *V. A. Ovsjeenko (Antonov)*; *N. V. Krylenko* a *P. J. Dybenko*;

obchodu a průmyslu — *V. P. Nogin*;

školství a osvěty — *A. V. Lunačarskij*;

financí — *I. I. Skvorcov (Stěpanov)*;

zahraničních věcí — *L. D. Bronštejn (Trockij)*;

spravedlnosti — *G. I. Oppokov (Lomov)*;

zásobování potravinami — *I. A. Teodorovič*;

pošt a telegrafů — *N. P. Avilov (Glebov)*;

předseda pro národnostní záležitosti — *J. V. Džugašvili*
(*Stalin*).

Funkce lidového komisaře železnic je prozatím neobsazena.

Napsáno 26. října
(*8. listopadu*) 1917

N Á V R H Ř Á D U

O D Ě L N I C K Ě K O N T R O L E¹⁴

1. Ve všech průmyslových, obchodních, bankovních, zemědělských a dalších podnicích, ve kterých pracuje alespoň 5 dělníků a zaměstnanců (celkem) nebo které mají roční obrát nad 10 000 rublů, se zavádí *dělnická kontrola* nad výrobou, skladováním, koupí a prodejem všech výrobků a surovin.

2. Dělnickou kontrolu provádějí všichni dělníci a zaměstnanci podniku buď přímo, je-li podnik tak malý, že je to možné, anebo prostřednictvím svých volených zástupců, kteří musí být *neprodleně* zvoleni na plenárních schůzích, z nichž musí být pořízen zápis o průběhu voleb a jména zvolených osob musí být oznámena vládě a místním sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

3. Bez svolení volených zástupců dělníků a zaměstnanců se bezpodmínečně zakazuje zastavovat provoz podniku nebo výrobu celostátního významu (viz bod 7) a rovněž tak jejich provoz měnit.

4. Těmto voleným zástupcům musí být zpřístupněny bez výjimky *všechny* obchodní knihy a dokumenty a rovněž bez výjimky *všechny* sklady a zásoby materiálu, nástrojů a výrobků.

5. Rozhodnutí volených zástupců dělníků a zaměstnanců jsou pro majitele podniků závazná a mohou je zrušit pouze odborové orgány a odborové sjezdy.

6. Ve všech podnicích celostátního významu jsou *všichni* majitelé a *všichni* volení zástupci dělníků a zaměstnanců provádějící dělnickou kontrolu odpovědni stá-

tu za dodržování přísného pořádku, kázně a za ochranu majetku. Ti, kdo se proviní nedbalostí, utajováním zásob, výkazů aj., budou potrestáni konfiskací veškerého majetku a vězením do pěti let.

7. Za podniky celostátního významu jsou považovány všechny podniky pracující pro obranu státu a rovněž podniky, které se nějakým způsobem podílejí na produkci výrobků nezbytně potřebných pro obyvatelstvo.

8. Podrobnější předpisy pro dělnickou kontrolu stanoví místní sověty dělnických zástupců a konference závodních výborů, jako i výborů zaměstnanců na plenárních schůzích jejich zástupců.

*Napsáno 26. nebo 27. října
(8. nebo 9. listopadu) 1917
Poprvé otištěno roku 1929
Sočiněnija V. I. Lenina
sv. XXII, 2. a 3. vydání*

Podle rukopisu

P Ř Í M Ý
T E L E G R A F I C K Ý R O Z H O V O R
S H E L S I N G F O R S E M
2 7 . Ř Í J N A (9 . L I S T O P A D U) 1 9 1 7

1
R O Z H O V O R S P Ř E D S E D O U
V Ý K O N N Ě H O V Ý B O R U
H E L S I N G F O R S K Ě H O S O V Ě T U
Z Á S T U P C Ů F I N S K É A R M Á D Y,
N Á M O Ř N I C T V A A D Ě L N Í K Ů
A . L . Š E J N M A N E M

Můžete mluvit jménem oblastního výboru armády a námořnictva?

Samozřejmě mohu.

Můžete neprodleně poslat k Petrohradu co největší počet torpédoborců a jiných ozbrojených plavidel?

Hned zavolám předsedu ústředního výboru Baltského loďstva, protože jde o ryze námořní záležitost.

Co je nového u vás v Petrohradu?

Máme zprávy, že vojska Kerenského postoupila a obsadila Gatčinu, a protože je část petrohradských vojsk vyčerpana, naléhavě potřebujeme velmi rychle co největší posilu.

A co ještě?

Místo otázky »co ještě« jsem očekával odpověď, že jste připraveni vyplout a bojovat.

To snad není třeba opakovat; řekli jsme, že jsme rozhodnuti, takže vše bude splněno.

Máte v zásobě nějaké pušky a kulometry, a kolik?

Je tu předseda vojenského oddělení oblastního výboru Michajlov. Informuje vás o finské armádě.

2

ROZHOVOR S PŘEDSEDOU VOJENSKÉHO ODDĚLENÍ OBLASTNÍHO VÝBORU FINSKÉ ARMÁDY, NÁMOŘNICTVA A DĚLNÍKŮ MICHAJLOVEM

Kolik potřebujete bodáků?

Potřebujeme jich co nejvíc, ale jen v rukou lidí oddaných a odhodlaných bojovat. Kolik takových lidí máte?

Asi pět tisíc. Můžeme okamžitě vypravit ty, kteří budou bojovat.

Za kolik hodin můžeme najisto počítat s tím, že dorazí do Petrohradu, vyšlete-li je co nejrychleji?

Nejpozději za 24 hodiny od tohoto okamžiku.

Po pevnině?

Po železnici.

A můžete jim zajistit přísun potravin?

Ano, můžeme. Potravin máme dostatek. A také asi 35 kulometů; můžeme poslat také menší počet polních děl s obsluhou, aniž by to nepříznivě ovlivnilo zdejší situaci.

Jménem vlády republiky vás naléhavě prosím, abyste okamžitě vypravili posilu, a řekněte mi prosím také, zda víte, že byla vytvořena nová vláda, a jak ji sověty u vás přijaly.

O vládě víme zatím jen z novin. Moc, jež přešla do rukou sovětů, byla u nás uvítána s nadšením.

Pozemní vojska budou tedy okamžitě vypravena. Je pro ně zajištěn přísun potravin?

Ano, hned je vypravíme a zásobíme potravinami. U aparátu je místopředseda ústředního výboru Baltského loďstva, protože Dybenko odjel dnes ve 22 hodin do Petrohradu.

3

ROZHOVOR S MÍSTOPŘEDSEDOU
ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU BALTSKÉHO
LOĎSTVA
N. F. IZMAJLOVEM

Kolik můžete poslat torpédoborců a dalších ozbrojených plavidel?

Můžeme poslat bitevní loď Republika a dva torpédoborce.

Zajistíte pro ně také potraviny?

Loďstvo potraviny má, takže je jimi zásobíme. S jistotou mohu říct, že vypravené torpédoborce i bitevní loď Republika splní svůj úkol při obraně revoluce. O vyslání ozbrojené síly nepochybuje. Vše bude sto procentně splněno.

Za kolik hodin?

Nejpozději za 18 hodin. Je nutné poslat posilu ihned?

Ano, vláda je absolutně přesvědčena, že je nutné vyslat ji okamžitě s tím, aby bitevní loď vplula do Mořského průplavu co nejbliž ke břehu.

Jenomže bitevní loď je veliké plavidlo s dvanáctipalcovými děly a nemůže připlout ke břehu; to by se jí mohli zmocnit téměř holýma rukama. Ke břehu mohou připlout torpédoborce s lehkým dělostřelectvem a kulomety; bitevní loď bude muset zakotvit někde v rejdě nebo vedle křižníku Aurora, protože její děla střílejí do vzdálenosti 25 verst*. O to se postarají námořníci s velitelským sborem.

* Versta — 1,06 km. *Čes. red.*

Torpédoborce musí vplout do Něvy u vesnice Rybakoje, aby chránily Nikolajevskou dráhu a všechny přístupy k ní.

Dobře. Všechno bude splněno. Ještě něco?

Je na Republice radiotelegraf a může se spojit během plavby s Petrohradem?

Nejen na Republice, ale i na torpédoborcích, které se mohou spojit i s Eiffelovou věží. Ujišťuji vás, že vše bude přesně splněno.

Můžeme tedy počítat s tím, že všechny zmíněné lodě okamžitě vyplují?

Můžete. Ihned vydáme spěšné rozkazy, aby zmíněné lodě byly v Petrohradu ve stanovenou dobu.

Máte v zásobě nějaké pušky a náboje? Pošlete nám jich co nejvíc.

Něco máme, ale na lodích jich moc není; co máme, to pošleme.

Na shledanou. Zdravím vás.

Na shledanou. S kým jsem mluvil? Vaše jméno?

Lenin.

Na shledanou. Hned všechno zařídíme.

*Poprvé otištěno roku 1922
v časopisu
Proletarskaja revoljucija, č. 10*

*Podle textu
telegrafní pásky*

PORADA ZÁSTUPCŮ PLUKŮ
PETROHRADSKÉ POSÁDKY
29. ŘÍJNA (11. LISTOPADU)

1917¹⁵

NOVINOVÁ ZPRÁVA

1

REFERÁT O SOUČASNÉ
SITUACI

O politické situaci není třeba dlouze mluvit. Politická otázka se teď prakticky stává otázkou vojenskou. Je víc než jasné, že Kerenskij si přizval na pomoc kornilovovce, o nikoho jiného kromě nich se totiž opřít nemůže. V Moskvě obsadili kornilovovci Kreml, ale v předměstích, kde žijí dělníci a vůbec nejchudší obyvatelstvo, moc v rukou nemají. Na frontě se za Kerenského nepostavil nikdo. Dokonce i kolísavé živly, jako například členové svazu železničářů, se vyslovují pro Dekret o míru^[52] a o půdě^[50].

Obrovská většina rolníků, vojáků a dělníků je pro mírovou politiku.

Není to politika bolševiků, vůbec to není politika »stranická«, nýbrž politika dělníků, vojáků a rolníků, tj. většiny lidu. Neprosazujeme program bolševiků, i v agrární otázce jsme náš program plně převzali z rolnických návrhů^[109].

Není naší vinou, že eseři a menševici odešli. Navrhli jsme jim, že se s nimi podělíme o moc, ale oni chtějí vyčkat, jak skončí boj s Kerenským.

Účast ve vládě jsme nabídli všem. Leví eseři¹⁶ prohlási-

li, že chtějí podporovat politiku sovětské vlády. O svém nesouhlasu s programem nové vlády se neodvážili ani zmínit.

Na venkově lidé věří takovým novinám, jako je Dělo naroda¹⁷. Tady všichni vědí, že eseri a menševici odešli proto, že zůstali v menšině. Petrohradská posádka to ví. Ví, že jsme chtěli sovětskou koaliční vládu. Z rady lidových komisařů jsme nikoho nevylučovali. Jestliže si nepřáli společně pracovat, tím hůř pro ně. Za menševiky a esery vojenské a rolnické masy nepůjdou. Nepochybují, že na kterémkoli shromáždění dělníků nebo vojáků se desetina vysloví pro nás.

Pokus Kerenského je stejně ubohým dobrodružstvím jako pokus Kornilova. Jenže situace je teď těžká. Musíme učinit energická opatření, která by zavedla pořádek v zásobování a skoncovala s utrpením na bojišti. Nemůžeme čekat a ani den nemůžeme trpět povstání Kerenského. Jestliže kornilovovci znovu zaútočí, odpovíme jim stejně, jako jsme odpověděli na povstání junckerů. Ať junkeři nadávají sami sobě. Převzali jsme moc téměř bez krveprolití. Pokud byly oběti, tak jenom na naší straně. Všechn lid si přál právě takovou politiku, jakou provádí nová vláda. Nepřevzala ji od bolševiků, nýbrž od vojáků na frontě, od rolníků na vesnici a od dělníků ve městech.

Dekret o dělnické kontrole musí být vydán v nejbližších dnech. Opakuji, že z politické otázky se teď stala otázka vojenská. Nemůžeme dopustit, aby zvítězil Kerenskij; v tom případě by nebyl ani mír, ani půda, ani svoboda. Nepochybují, že petrohradští vojáci a dělníci, kteří právě vítězně ukončili povstání, dokáží kornilovovce potlačit. Nemůžeme popřít, že se vyskytly nedostatky. Lecos jsme tím ztratili. Ale tyto nedostatky se dají odstranit. Nesmíme ztratit ani hodinu, ani minutu a musíme se sami zorganizovat, vytvořit štáb a musíme to udělat ještě dnes. Jakmile se zorganizujeme, dokážeme zvítězit během několika dnů, a možná ještě dříve.

Vláda vytvořená z vůle dělnických, vojenských a rolnických zástupců nestrpí, aby byla kornilovovcům na posměch.

Politickým a vojenským úkolem je vytvořit štáb, soustředit materiální síly a zajistit pro vojáky vše potřebné; nesmí se přitom ztratit jediná hodina, jediná minuta, aby všechno pokračovalo dál stejně vítězně jako doposud.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK O VYZBROJENÍ JEDNOTEK

Období značné dezorganizace skončilo. Náčelník štábu je jmenován. Bude o tom vydána zpráva. Období kolísání je za námi. Velice palčivě jsme pociťovali nepořádek ve vojenských záležitostech a chybějící spojení. Teď víme, že vojenské jednotky jsou opravdu jednotné a plné elánu. Musíte se sami pustit do práce, sami musíte kontrolovat každou akci, zda byl splněn daný rozkaz, zda se navázalo spojení s dělnickými organizacemi aj. Dělníci vám v tom pomohou. Dovolím si vám dát jednu radu: na nikoho se nespolehejte, prostřednictvím kontrolní komise nebo zástupců pluků si ověřujte každou zprávu, zjišťujte, zda byl splněn rozkaz, zdali jsou informace o zálohách pravdivé. Chopte se toho sami, všechno si sami prověřujte, mějte v patrnosti každou zálohu, sledujte každý krok — to je nejlepší záruka úspěchu.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK
O ZAVEDENÍ POŘÁDKU
VE MĚSTĚ

Plně se ztotožňuji s vysloveným názorem. Část starosti o ochranu města musí převzít dělníci. Při této společné práci budou vojáci učit dělníky zacházet se zbraní. Naším úkolem, který musíme mít neustále na zřeteli, je všeobecné ozbrojení lidu a zrušení pravidelné armády. Získáme-li dělnictvo, bude práce snazší. Návrh soudruhů scházet se každý den je praktický. Bylo správně řečeno, že ruská revoluce přináší mnoho nového, co v žádné revoluci nebylo. Takový orgán, jako jsou sověty dělnických a vojenských zástupců, dosud neexistoval. Musíte splynout s dělníky, ti vám poskytnou všechno, co vám dosud buržoazie poskytovala jen v nepatrné míře. Každá jednotka se musí kromě organizování dělníků starat o to, aby pro tuto vaši válku bylo zajištěno vše potřebné, a nečekat na pokyny shora. Od dnešní noci je nutno zajišťovat tento úkol samostatně. Jednotky nesmějí čekat na rozkazy ze štábu, nýbrž každá musí přicházet s návrhy samostatně. Máte takový prostředek, jaký buržoazie nikdy neměla: ti mají jen jeden prostředek — koupit, kdežto vy se můžete spojit přímo s dělníky, kteří to všechno vyrábějí.

*Pravda, č. 174
13. listopadu (31. října) 1917*

Podle textu Pravdy

RADIOTELEGRAM RADY
LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
30. ŘÍJNA (12. LISTOPADU)
1917

Všem, všem

Celoruský sjezd sovětů ustavil novou sovětskou vládu. Vláda Kerenského je svržena a zatčena. Kerenskij uprchl. Všechny instituce jsou v rukou sovětské vlády. 29. října vypuklo povstání junkerů, kteří byli 25. října propuštěni na čestné slovo. Povstání bylo téhož dne potlačeno. Kerenskij a Savinkov s junkery a částí kozáků pronikli lstí do Carského Sela. Sovětská vláda zmobilizovala síly k potlačení kornilovovského útoku na Petrohrad. Do blízkosti hlavního města bylo povoláno námořnictvo v čele s bitevní lodí *Republika*.¹⁸ Junkeři a kozáci Kerenského kolísají. Přicházejí k nám zajatci z tábora Kerenského a tvrdí, že kozáci byli oklamáni a že až pochopí, oč jde, nebudou střílet. Sovětská vláda učiní všechna opatření, aby předešla krveprolití. Jestliže krev přece jen poteče, jestliže oddíly Kerenského přece jen začnou střílet, pak se sovětská vláda před ničím nezastaví a nový útok Kerenského a Kornilova nelítostně potlačí.

Pro informaci sdělujeme, že sjezd sovětů, jehož delegáti se už rozjeli domů, schválil dva důležité dekrety: 1. o okamžitém předání veškeré statkářské půdy rolnickým výborům^[50] a 2. o nabídnutí demokratického míru^[52].

Předseda sovětské vlády
Vladimír Uljanov (Lenin)

*Gazeta vremennoĝo raboĉego i
krest'janskogo pravitel'stva, ĉ. 2
30. řijna (12. listopadu) 1917
a Izvēstija CIK, ĉ. 212
31. řijna 1917*

*Podle listu
Izvēstija CIK*

OSNOVA SMĚRNIC PRO ZAMĚSTNANCE

1. Všichni zaměstnanci státních, veřejných a velkých soukromých průmyslových podniků (s nejméně pěti námezdními dělníky) jsou povinni vykonávat uloženou práci a neskládat svou funkci bez zvláštního povolení vlády, sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců nebo odborových organizací.

2. Porušení směrnice uvedené v bodu 1, jakož i jakákoli nedbalost při odevzdávání materiálů a výkazů vládě a mocenským orgánům nebo při poskytování služeb veřejnosti a národnímu hospodářství se trestá konfiskací veškerého majetku viníka a vězením do pěti let.

*Napsáno koncem října 1917
Poprvé otištěno roku 1928
v publikaci Leninskij sbornik VIII*

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR (b)
1. (14.) LISTOPADU 1917

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS¹⁹

1

Soudruh Lenin se domnívá, že s Kameněvovou politikou je nutné okamžitě skoncovat. Teď s Vikželem jednat nebudeme.²⁰ Do Moskvy je nutné poslat vojska. Navrhuje rezoluci o Vikželu. Vikžel není v sovětu zastoupen a nebylo by dobré ho tam pouštět; sověty jsou dobrovolné orgány, a Vikžel nemá oporu v masách.

2

Soudruh Lenin se domnívá, že jednání mělo diplomaticky zastříť vojenské akce. Jediné správné řešení je, abychom přesvědčili kolísavce o nesprávnosti jejich kolísání a sami jednali energicky. Je třeba pomoci Moskvanům a vítězství máme zajištěno.

3

Soudruh Lenin. Otázka je zásadní a je na čase skoncovat s kolísáním. Je vidět, že Vikžel podporuje Kalediny a Kornilovy. Kolísání je nepřipustné. Za námi jde většina dělníků a rolníků i armády. Nikdo tu nedokázal, že prostý lid je proti nám; buď s Kaledinovými agenty, anebo s prostým lidem. Musíme se opírat o masy, musíme poslat na vesnici agitátory. Žádali jsme Vikžel, aby dopravil

vojska do Moskvy, ale odmítl. Musíme apelovat na masy,
a ty ho svrhnou.

*Poprvé otištěno roku 1922
v časopisu
Proletarskaja revoljucija, č. 10*

*Podle protokolárního
zápisu psaného rukou*

REZOLUCE ÚV S D D S R (b)
O O P O Z I C I
V Ú S T Ř E D N Í M V Ý B O R U
2. (1 5.) L I S T O P A D U 1 9 1 7²¹

Ústřední výbor považuje toto zasedání za historicky důležité, a proto je nutné soustředit pozornost na dvě stanoviska, která se tu projevila.

1. Ústřední výbor konstatuje, že opozice, jež se v ústředním výboru vytvořila, se zcela zříká všech základních zásad bolševismu a proletářského třídního boje vůbec, neboť opakuje vyloženě nemarxistické fráze o tom, že socialistická revoluce v Rusku není možná, že je nutné podřídit se ultimátům zjevné menšiny uvnitř sovětské organizace a jejím výhrůžkám, že odstoupí, čímž tato opozice maří vůli a usnesení II. celoruského sjezdu sovětů a sabotuje už vzniklou diktaturu proletariátu a chudého rolnictva.

2. Ústřední výbor prohlašuje, že tato opozice je plně odpovědná za brzdění revoluční práce a za kolísání, které je v současné chvíli zločinem, a vyzývá ji, aby přenesla svou diskusi a svůj skepticismus na stránky tisku a zanechala praktické činnosti, ve kterou nevěří. Vždyť tato opozice nevyjadřuje nic jiného než strach z buržoazie a nálady unavené (a nerevoluční) části obyvatelstva.

3. Ústřední výbor konstatuje, že kdo nechce zradit zásady sovětské moci, nesmí se zříkat čistě bolševické vlády, protože většina II. celoruského sjezdu sovětů, aniž někoho ze sjezdu vyloučila, jí předala moc.

4. Ústřední výbor konstatuje, že kdo nechce zradit heslo moci sovětů dělnických, vojenských a rolnických

zástupců, nesmí se malicherně domáhat toho, aby k sovětům byly připojeny organizace jiného než sovětského typu, tj. organizace, jež nejsou založeny na dobrovolném sdružení revolučního předvoje mas bojujících za svržení statkářů a kapitalistů.

5. Ústřední výbor konstatuje, že ustupovat před ultimáty a výhrůžkami menšiny uvnitř sovětů je zcela totéž jako úplně se zříkat nejen sovětské moci, ale i demokracie, protože takové ústupky by neznamenal nic jiného, než že se většina bojí využít své většiny, že se podřizuje anarchii a poskytuje kterékoli menšině možnost dávat nová ultimáta.

6. Ústřední výbor prohlašuje, že z II. celoruského sjezdu sovětů nikoho nevykloučoval a že je i nyní ochoten přijmout zpět ty, kdo ze sjezdu odešli, a vytvořit s nimi v rámci sovětů koalici. To tedy znamená, že se absolutně nezakládají na pravdě řeči, že prý se bolševici nechtějí s nikým dělit o moc.

7. Ústřední výbor prohlašuje, že v den, kdy byla nyní vláda vytvořena, pozval několik hodin před jejím ustavením na své zasedání tři zástupce levých eserů a oficiálně jim nabídl účast ve vládě. Leví eseri odmítli, i když prozatím a podmíněně, čímž veškerá odpovědnost za to, že s nimi nedošlo k dohodě, padá na ně.

8. Ústřední výbor připomíná, že II. celoruský sjezd sovětů přijal usnesení^[48] navržené frakcí bolševiků, v němž je vyslovena ochota doplňovat sovět vojáky ze zákopů a rolníky z jednotlivých vesnic. To tedy znamená, že se absolutně nezakládají na pravdě tvrzení, že bolševická vláda je proti koalici s rolníky. Ústřední výbor naopak prohlašuje, že zákon naší vlády o půdě^[50], do písmene převzatý z eserského návrhu^[109], dokázal v praxi naprostou a upřímnou ochotu bolševiků vytvářet koalici s obrovskou většinou obyvatelstva Ruska.

9. Ústřední výbor na závěr konstatuje, že přes všechny potíže může zajistit vítězství socialismu v Rusku

i v Evropě jedině to, bude-li se neochvějně nadále usku-
tečňovat politika nynější vlády. Ústřední výbor je pevně
přesvědčen, že tato socialistická revoluce zvítězí, a vyzý-
vá všechny skeptiky a kolísavce, aby zanechali kolísání
a z celého srdce a co nejenergičtěji podpořili činnost této
vlády.

Lenin

*Otištěno bez prvních tří bodů
17. (4.) listopadu 1917
v Pravdě, č. 180
Poprvé v plném znění otištěno
roku 1932
Sočiněnija V. I. Lenina
sv. XXX, 2. a 3. vydání*

Podle rukopisu

ULTIMÁTUM VĚTŠINY ÚV S D D S R (b) M E N Š I N Ě²²

Většina ÚV S D D S R (bolševiků) plně schvaluje politiku, kterou až dosud uskutečňovala rada lidových komisařů, a považuje za nutné apelovat na menšinu ústředního výboru tímto kategorickým prohlášením.

Zásady politiky naší strany v současné době jsou zformulovány v rezoluci^[70] navržené soudruhem Leninem, kterou ústřední výbor včera 2. listopadu schválil.* Podle této rezoluce je každý pokus donutit naši stranu, aby se vzdala moci, pokládán za zradu věci proletariátu, protože celoruský sjezd sovětů svěřil tuto moc na základě našeho programu představitelům naší strany jménem miliónů dělníků, vojáků a rolníků. Tato základní linie naší taktiky, jež vyplývá z celého našeho boje proti kompromisnictví a jíž jsme se řídili v povstání proti vládě Kerenského, tvoří dnes revoluční podstatu bolševismu a ústřední výbor ji znovu potvrzuje. Je tudíž bezpodmínečně závazná pro všechny členy strany, a především pro menšinu uvnitř ústředního výboru.

Jenomže zástupci menšiny jak před včerejším zasedáním, tak i po něm prováděli a provádějí politiku zjevně zaměřenou proti základní linii naší strany, jež demoralizuje naše vlastní řady a vyvolává kolísání právě v době, kdy je nezbytná maximální tvrdost a neústupnost.

Například na včerejším zasedání ústředního výkonného výboru bolševická frakce za přímé účasti členů ústředního výboru patřících k menšině otevřeně hlasovala proti

* Viz tento svazek, s. 72—74.

usnesení ústředního výboru (o početním a personálním zastoupení naší strany ve vládě). Takové nehorázné porušení kázně, jehož se členové ústředního výboru dopustili za zády tohoto orgánu po dlouhých hodinách diskusí, vyvolaných týmiž představiteli opozice, je pro nás důkazem, že opozice má v úmyslu donekonečna vyvíjet na stranické instituce nátlak a sabotovat práci strany v době, kdy na momentálním výsledku této práce závisí osud strany, osud revoluce.

Za takovou situaci nemůžeme a nechceme nést odpovědnost.

Obracíme se k menšině ústředního výboru s tímto prohlášením a žádáme rozhodnou písemnou odpověď na otázku, zda se menšina zavazuje podřídit se stranické kázni a provádět politiku tak, jak je formulována v rezoluci soudruha Lenina, kterou schválil ústřední výbor.

Dostaneme-li na tuto otázku negativní nebo neurčitou odpověď, neprodleně se obrátíme na petrohradský výbor, moskevský výbor, na bolševickou frakci ústředního výkonného výboru, na městskou petrohradskou konferenci a na mimořádný sjezd strany s alternativním návrhem:

Bud' bude strana muset uložit nynější opozici, aby vytvořila novou vládu společně s těmi svými spojenci, v jejichž zájmu opozice sabotuje naši práci, a pak nebudeme mít naprosto žádné závazky vůči této nové vládě, která nemůže přinést nic než kolísání, bezmocnost a zmatek.

Anebo, o čemž nepochybujeme, strana schválí jedinečnou možnou revoluční linii, jež byla zformulována ve včerejším usnesení ústředního výboru, a pak bude strana nucena energicky vyzvat představitele opozice, aby přenesli svou rozbíječskou činnost mimo rámec naší stranické organizace. Jiné východisko není a nemůže být. Rozkol by byl pochopitelně krajně politováníhodný. Ale čestný a otevřený rozkol je mnohem lepší než vnitřní sabotáž, neplnění vlastních usnesení, dezorganizace a znechucenost. Rozhodně ani na okamžik nepochybujeme o tom, že

až předložíme k posouzení masám naše neshody (jež jsou v podstatě opakováním našich neshod se skupinou kolem listu Novaja žizň²³ a Martovovou skupinou), zajistíme tím naší politice bezvýhradnou a obětavou podporu revolučních dělníků, vojáků a rolníků a kolísající opozici zažene-me co nejdříve do bezmocné izolace.

Napsáno 3. (16.) listopadu 1917

Poprvé otištěno roku 1922

*v časopisu Proletarskaja
revoljucija, č. 7*

Podle strojopisné kopie

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK
NA ZASEDÁNÍ RADY
LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
3. (16.) LISTOPADU 1917

Soudruh Lenin je proti jakýmkoli dohodám s Vikželem, který už brzy masy prostého lidu svrhne revoluční cestou. Moskva nutně potřebuje podporu čínorodých, organizovaných revolučních sil z Petrohradu, hlavně námořníků. Pokud jde o zásobování potravinami, jsme zabezpečeni ze severu. Až lidové masy dobudou Moskvu a svrhne Vikžel, budeme mít zajištěny potraviny z Povolží.

*Poprvé otištěno 6.—7. listopadu 1927
v Pravdě, č. 255, v článku N. Gorbunova
Kak sozdavalsja v okt'abrskije dni
rabočij apparat Sověta Narodnych
Komissarov*

*Podle protokolárního
zápisu psaného rukou*

N Á V R H R E Z O L U C E O S V O B O D Ě T I S K U²⁴

Buržoazie si pod svobodou tisku představovala, že noviny mohou svobodně vydávat bohatí a že tisku mají právo se zmocnit kapitalisté, což prakticky ve všech, i v těch nejsvobodnějších zemích vedlo k jeho prodejnosti.

Dělnická a rolnická vláda chápe svobodu tisku tak, že se tisk vysvobodí z područí kapitálu, že papírny a tiskárny převezme do vlastnictví stát a že každé skupině občanů dosahující určitého počtu (například 10 000) bude přiznáno stejné právo na příslušný podíl zásob papíru a příslušné množství tiskárenských prací.

Prvním krokem prozatímní dělnické a rolnické vlády k dosažení tohoto cíle, který bezprostředně souvisí s osvobozením pracujících od útlaku kapitálu, je jmenování vyšetřovací komise, jejímž úkolem je zjistit spojení periodik s kapitálem, zdroje jejich prostředků a příjmů, složení jejich mecenášů, krytí jejich deficitů a vůbec celého hospodaření periodik. Každé utajování účetních knih nebo jiných dokumentů před vyšetřovací komisí jako i každý vědomě nesprávný údaj bude trestat revoluční soud.

Všem majitelům novin, akcionářům a také všem zaměstnancům se ukládá, aby neprodleně předložili *vyšetřovací komisi*, jejímž úkolem je zjistit spojení tisku s kapitálem a závislost tisku na kapitálu a která sídlí ve Smolném institutu v Petrohradu, písemné zprávy a informace o těchto otázkách.

Do vyšetřovací komise jsou jmenovány tyto osoby:*

* V rukopisu je vynecháno místo pro uvedení jmen. *Red.*

Komise má právo doplňovat počet svých členů, zvat si poradce a svědky, žádat zpřístupnění všech knih atd.

*Napsáno 4. (17.) listopadu 1917
Poprvé otištěno 7. listopadu 1932
v Pravdě, č. 309*

Podle rukopisu

ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO
ÚSTŘEDNÍHO
VÝKONNÉHO VÝBORU
4. (17.) LISTOPADU 1917

1

PROJEV O TISKU

Soudruh Karelin nás ujišťoval, že cesta, kterou jde on, vede k socialismu. Jenomže jít k socialismu tímto způsobem znamená jít pozpátku. Trockij měl pravdu. Ve jménu svobody tisku bylo zosnováno povstání junkerů a vyhlášena válka v Petrohradu a v Moskvě. Tentokrát socialisté-revolucionáři nevystupovali jako socialisté a revolucionáři. Tento týden se všechny telegrafy octly v ruce Kerenského. Vikžel byl na jejich straně. Ale chybělo jim vojsko. Ukázalo se, že armáda je s námi. Několik lidí rozpoutalo občanskou válku, která ještě neskončila. K Moskvě se blíží kaledinovci a k Petrohradu vojáci úderných oddílů. My si nepřejeme občanskou válku. Naše vojska projevila velkou trpělivost. Vyčkávala, nestřílela a vojáci úderných oddílů zabili jako první tři z našich vojáků. S Krasnovem jsme zacházeli velice mírně, dostal pouze domácí vězení. My jsme proti občanské válce. Ale když přesto pokračuje, co máme dělat? Trockij se právem ptal, za koho mluvíte. Zeptali jsme se Krasnova, zda se může zaručit, že Kaledin nebude pokračovat ve válce. Pochopitelně odpověděl, že nemůže. Jak máme zastavit represivní opatření proti protivníkovi, který nepřerušil nepřátelské akce?

Když nám navrhnou podmínky míru, budeme jednat.

Ale prozatím nám nabízejí mír ti, na nichž mír nezávisí. To jsou jen líbivá slova. Vždyť Reč²⁵ je orgánem kaledinovců. Plně připouštíme, že eseři to myslí upřímně, za jejich zády však stojí Kaledin a Miljukov.

Čím tvrdší budete vy, vojáci a dělníci, tím více dosáhneme. Jinak nám lidé řeknou: »Když pustili Miljukova, je vidět, že ještě nejsou dost silní.« Už předtím jsme prohlášovali, že převezmeme-li moc, zastavíme buržoazní noviny. Trpět jejich existenci znamená přestat být socialistou. Kdo říká »povolte vydávání buržoazních novin«, nechápe, že směřujeme plnou parou vpřed k socialismu. Vždyť přece i carské noviny byly po svržení carismu zastaveny. Teď jsme svrhli jařmo buržoazie. Sociální revoluci jsme si nevymysleli my, tu vyhlásili účastníci sjezdu sovětu. Nikdo proti tomu neprotestoval, všichni schválili dekret, jímž byla vyhlášena^[21]. Buržoazie vyhlásila svobodu, rovnost a bratrství. Dělníci říkají: »Tohle nepotřebujeme.« Říkají nám: »My couváme.« To není pravda, soudruzi, to eseři couvli zpátky ke Kerenskému. Říkají nám, že v naší revoluci je cosi nového. Pochopitelně přicházíme s novými věcmi, protože jdeme k socialismu. Když eseři vystupovali v I. a II. dumě, také se jim posmívali, že přicházejí s novotami.

Soukromá inzerce musí být prohlášena za monopol. Členům svazu tiskárenských dělníků jde o kus chleba. My jim ho dáme, ale v jiné podobě. Nemůžeme dát buržoazii možnost, aby nás pomlouvala. Je třeba hned ustavit komisi, jež by zjistila závislost buržoazních novin na bankách. Jakou svobodu potřebují tyto noviny? Snad ne svobodu skupovat hory papíru a najímat spoustu pisálků? S takovou svobodou tisku, závislou na kapitálu, musíme skoncovat. Tato otázka má zásadní význam. Směřujeme-li k sociální revoluci, nemůžeme ke Kaledinovým bombám přidávat bomby lží.

Náš návrh zákona má přirozeně nedostatky. Ale sověty se jím budou všude řídit podle vlastních místních podmí-

nek. Nejsme byrokrati a nechceme, aby se jím všude řídili do písmene jako v někdejších starých úřadech. Vzpomínám si, že eseři mluvili o tom, jak strašně málo toho vědí na vesnici. Všechno čerpají z listu Russkoje slovo²⁶. A za to můžeme my, protože jsme noviny ponechávali v rukou buržoazie. Je třeba jít dopředu, vstříc nové společnosti a vůči buržoazním novinám postupovat stejně, jako jsme v únoru až březnu postupovali vůči černosotňovským.

ODPOVĚĎ NA DOTAZ LEVÝCH ESERŮ

Na dotaz levých eserů odpověděl soudruh Lenin.²⁷ Připomněl, že v prvních dnech po převratu bolševici nabídli zástupcům levých eserů, aby vstoupili do nové vlády, avšak spolupráci s bolševiky odmítla sama frakce levých eserů, protože se v těchto těžkých, kritických dnech nechtěli dělit o odpovědnost se svými sousedy.

Nová moc nemohla ve své činnosti počítat se všemi překážkami, na které mohla narazit při přesném dodržování všech formalit. Doba byla nanejvýš vážná a nedovoľovala otálet. Nebylo možné ztrácet čas uhlašovaním drsnějšího povrchu, čímž by se sice vnější vzhled vylepšil, ale na podstatě nových opatření by se nic nezměnilo. Vždyť ani II. celoruský sjezd sovětu nebral ohled na formality, které jsou jen zátěží, a na jediném velkém zasedání schválil dva zákony světodějného významu^[50, 52]. Budiž, ať mají tyto zákony z hlediska buržoazní společnosti formální nedostatky, ale moc je přece jen v rukou sovětu a ty mohou provést potřebné úpravy. Trestuhodná nečinnost vlády Kerenského přivedla zemi a revoluci na pokraj záhuby. Otálení se skutečně rovná smrti, a když nová vláda vydává zákony, jež vycházejí vstříc tužbám a nadějím širokých lidových mas, vytyčuje směr rozvoje nového způsobu života. Místní sověty mohou podle místních a časových podmínek pozměňovat, rozšiřovat a doplňovat základní ustanovení vlády. Právě živá tvůrčí činnost mas je tím hlavním faktorem nového života společnosti. Ať dělníci zavádějí dělnickou kontrolu ve svých závodech, ať zásobují svými výrobky vesnici, ať je vyměňují

za obilí. Každý výrobek, každé kilo obilí musí být evidováno, neboť socialismus — to je především evidence. Socialismus nevznikne na příkaz shora. Jeho duchu je cizí státně byrokratický automatismus. Socialismus živý, tvůrčí je výtvořem lidových mas samých.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY K DOTAZU LEVÝCH ESERŮ

1

Lenin odpovídá na konkrétní obvinění vznesená proti radě lidových komisařů. O Muravjovově rozkazu²⁸ se rada lidových komisařů dověděla až z novin, jelikož je v pravomoci vrchního velitele vydávat z vlastní moci neodkladné rozkazy. I když tento rozkaz neobsahoval nic, co by bylo v rozporu s duchem nové státní moci, ústřední výkonný výbor jej zrušil, protože jeho formulace by mohla vést k nežádoucímu nedorozumění. Dále kritizujete Dekret o půdě. Ale vždyť tento dekret vychází vstříc požadavkům lidu. Vytýkáte nám schematismus. Ale předložili jste snad nějaké návrhy, změny, rezoluce? Kde jsou výsledky vaší zákonodárné činnosti? Měli jste přece tvůrčí volnost. Ale žádné výsledky nevidíme. Říkáte, že jsme extremisté. A co jste vy? Obhájci parlamentní obstrukce, toho, čemu se dříve říkalo pletichaření. Nejste-li spokojeni, svolajte nový sjezd, jednejte, ale nemluvte o rozkladu moci. Moc patří naší straně opírající se o důvěru širokých lidových mas. I když několik našich soudruhů přešlo na platformu, jež nemá s bolševismem nic společného. Dělnické masy v Moskvě však za Rykovem a Noginem nepůjdou. Soudruh Prošjan říkal, že ve Finsku, kde leví eseři měli kontakt s masami, považovali za nezbytnou užší spolupráci celého levého křídla revolučního socialismu. Jestliže se u nás leví eseři k nám nepřipojují, dokazují tím pouze to, že je tu stihl stejný osud jako jejich předchůdce — obranáře. Odtrhli se od lidu.

Lenin a Trockij se odvolávají na sjezdy strany a na to, že se musí podřídít stranické kázni, a proto hlasovat budou.

PROJEV A REZOLUCE
 K PROHLÁŠENÍ SKUPINY
 LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
 O JEJICH ODCHODU
 Z RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ

Soudruh Lenin oponuje předchozím řečníkům. Vysvětluje, že slova »Západ hanebně mlčí«²⁹ nesmí internacionalista vypustit z úst. Jenom slepý může nevidět, jak to mezi dělníky v Německu a vůbec na Západě vře. Čelní funkcionáři německého proletariátu a socialistické inteligence tam ve své většině stejně jako jinde patří k obranářům. Ale prosté proletářské masy jsou odhodlány proti vůli svých vůdců odpovědět na naši výzvu. Tvrdá disciplína v německé armádě a v námořnictvu nezabránila vystoupení opozičních sil. Revoluční němečtí námořníci věděli předem, že jejich pokus nemůže skončit úspěšně, a přesto šli hrdinsky na jistou smrt, jen aby svou smrtí probudili v lidu dosud pouze dřímající duch povstání. Skupina Spartakus³⁰ stále intenzívněji rozvíjí revoluční propagandu. Jméno Liebknecht, jméno neúnavného bojovníka za ideály proletariátu, je v Německu den ze dne populárnější.

My v revoluci na Západě věříme. Víme, že je nevyhnutelná, ale nedá se samozřejmě vyvolat na objednávku. Mohli jsme si snad my v prosinci minulého roku být jisti, že se blíží únorové dny? Mohli jsme snad v září s určitostí vědět, že za měsíc skuteční revoluční demokracie v Rusku největší převrat na světě? Věděli jsme, že stará moc sedí na sopce. Podle mnoha příznaků jsme tušili ono velké vnitřní vření probíhající hluboko ve vědomí lidu.

Cítili jsme, že vzduch je nabit elektřinou. Věděli jsme, že nutně přijde očistná bouře. Ale předpovědět den a hodinu této bouře jsme nemohli. Stejný obraz jako u nás vidíme dnes v Německu. I tam sílí tlumená nespokojenost lidových mas, která nutně vyústí v lidové hnutí. Nadekretovat revoluci nemůžeme, ale napomáhat jí můžeme. Budeme organizovat sbratřování vojáků v zákopech a pomůžeme národům Západu zahájit vítěznou socialistickou revoluci. Soudruh Zaks dále mluvil o dekretování socialismu. Ale cožpak současně vláda nevyzývá masy, aby samy vytvářely lepší způsob života? Výměna výrobků zpracovatelského průmyslu za obilí, přísná kontrola a evidence výroby — to je začátek socialismu. Ano, u nás bude republika práce. Kdo nechce pracovat, ať nejí.

Dále, v čem se tedy projevuje izolovanost naší strany? V tom, že odpadávají jednotliví příslušníci inteligence. Ale každým dnem získáváme stále větší podporu rolnictva. Jen ten zvítězí a udrží si moc, kdo věří v lid, kdo se ponoří do zřídla živé tvořivé práce lidu.

Dále soudruh Lenin předkládá ústřednímu výkonnému výboru tuto rezoluci:

Ústřední výkonný výbor ukládá radě lidových komisařů, aby do příštího zasedání navrhla kandidáty na funkce lidového komisaře vnitra a lidového komisaře obchodu a průmyslu. Soudruhu Kolegajevovi navrhuje, aby se ujal funkce lidového komisaře zemědělství.

Pravda, č. 182
20. (7.) listopadu 1917
a *Izvěstija CIK*, č. 218
7. listopadu 1917

*Podle listu Izvěstija CIK;
rezoluce k prohlášení
skupiny lidových komisařů
podle textu publikace
Protokoly zasedanij VCIK
sovětov r., s., kr. i kaz. deputatov
II sozyva, vydal CÚVV, 1918*

PROJEV
NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ
PETROHRADSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ
A ZÁSTUPCŮ FRONTOVÝCH
VOJÁKŮ

4. (17.) LISTOPADU 1917

NOVINOVÁ ZPRÁVA

Nemohu hovořit dlouho, mohu se jen stručně zmínit o postavení nové vlády, o jejím programu a jejích úkolech.

Víte, jak jednomyslně všichni žádali mírovou politiku a okamžité uzavření míru. V celé Evropě ani u nás není jediný buržoazní ministr, který by nesliboval mír. Jenže ruští vojáci se přesvědčili o falešnosti těchto řečí. Slibovali jim mírovou politiku, ale mír nenabízeli a místo toho je hnali do útoku. Naše vláda považovala za svou první povinnost nabídnout mír okamžitě^[52], a také to udělala.

Soudruh Lenin vysvětluje, za jakých podmínek nová vláda mír nabídla, a pokračuje: Jestliže si státy ponechají kolonie, tato válka neskončí nikdy. Jaké je tedy východisko? Jediné: vítězství dělnické a rolnické revoluce nad kapitálem. Nikdy jsme neslibovali, že válku lze ukončit okamžitě, zapíchnutím bodáku do země. Válka se vede proto, že se střetly miliardové kapitály, které si mezi sebou rozdělily celý svět, a dokud nebude moc kapitálu zničena, není možné válku ukončit.

Dále soudruh Lenin hovoří o předání moci sovětům a říká, že teď pozoruje nový jev: rolníci odmítají uvěřit,

že veškerá moc patří sovětům, stále ještě od vlády cosi očekávají a přitom zapomínají, že sovět není soukromá instituce, nýbrž státní. Prohlašujeme, že chceme nový stát, že sovět musí staré úřednictvo vyměnit a že všechen lid se musí učit spravovat stát. Narovnejte se, zvedněte hlavu, a pak se nemusíme bát žádných výhrůžek. Junkeři se pokusili vyvolat povstání, ale my jsme si s nimi poradili. V Moskvě vyvolali masakr a u Kremelské zdi stříleli vojáky. Ale když lid zvítězil, ponechal nepříteli nejen vojenskou čest, ale i zbraň.

Vikžel nám vyhrožuje stávkou, ale my se obrátíme na masu a zeptáme se jich, chtějí-li stávkou odsoudit k hladu vojáky na frontě a lid v zázemí, a nepochybuji, že železničářský proletariát se ke stávce nepropůjčí. Vytýká se nám, že zatýkáme. Ano, zatýkáme, dneska jsme zatkli ředitele Státní banky. Vytýká se nám, že používáme teroru. Ano, ale takového teroru, jakého používali francouzští revolucionáři, kteří posílali pod gilotinu bezbranné lidi, takového my nepoužíváme a věřím, že ho používat nebudeme. Věřím, že ho používat nebudeme, protože za námi je síla. Při zatýkání jsme říkali, propustíme vás, když podepíšete, že nebudete sabotovat. A podepisují. Naším nedostatkem je, že sověty se ještě nenaučily spravovat, přespříliš schůzujeme. Sověty se musí zformovat a začít spravovat! Naším úkolem je jít k socialismu. V těchto dnech dostali dělníci zákon^[112] o dělnické kontrole nad výrobou³¹, na jehož základě se závodní výbory stávají státní institucí. Dělníci musí okamžitě začít tento zákon realizovat. Dělníci dají rolníkům textil a železo a rolníci jim zase dají obilí. Dnes jsem mluvil se soudruhem z Ivanova-Vožněnska a ten mi řekl, že to je to hlavní. Socialismus — to je evidence. Budete-li chtít, aby každý kousek železa a textilu byl evidován, právě to bude socialismus. Abychom mohli vyrábět, potřebujeme inženýry, a my si jejich práce velice vážíme. Rádi jim zaplatíme. Prozatím je nemíníme zbavit jejich výsadního postavení. Vážíme si

každého, kdo chce pracovat. Ale nemůže pracovat jako vedoucí, nýbrž jako rovný s rovným pod kontrolou dělníků. Po nějaké nevraživosti proti osobnostem není u nás ani stopy a uděláme všechno, abychom jim pomohli se do nové situace vpravit.

Pokud jde o rolníky, říkáme, že pracujícímu rolníkovi je třeba pomoci, střednímu neukřivdit a bohatého přinutit. Po revoluci z 25. října nám vyhrožovali, že budeme zničeni. Jsou lidé, kteří se toho zalekli a chtěli se vzdát moci, ale zničit nás se nepodařilo. Nepodařilo se to proto, že naši nepřátelé se mohou opírat pouze o junkery, kdežto za námi jde lid. Kdyby se vojáci a dělníci nebyli zvedli jako jeden muž, ti, kteří drželi moc, by ji nikdy nepustili z rukou. Moc přešla do rukou sovětů. Sověty — to je organizace naprosté svobody lidu. My, sovětská vláda, jsme dostali plnou moc od sjezdu sovětů a budeme postupovat tak, jak jsme postupovali dosud, s vírou ve vaši podporu. Nikoho jsme nevylučovali. Jestliže menševici a eseři odešli, bylo to od nich trestuhodné. Nabízeli jsme levým eserům účast ve vládě, ale odmítli. Nechceme handlovat s mocí, nechceme se dohadovat s překupníky. Městskou dumu, toto centrum kornilovovců, k moci nepustíme. Říká se, že jsme izolováni. Buržoazie kolem nás vytvořila atmosféru lží a pomluv, ale ještě jsem neviděl vojáka, který by nadšeně nevítal převzetí moci sověty. Ještě jsem neviděl rolníka, který by se vyslovil proti sovětům. Je nutný svazek chudého rolnictva s dělníky, a pak socialismus zvítězí na celém světě. (Členové sovětu vstávají a provázejí Lenina bouřlivými ovacemi.)

Soudruzí dělníci, vojáci, rolníci, všichni pracující!

Poslední zbytky nevelkého počtu kozáků oklamaných Kerenským byly rozprášeny a zatčeny a dělnická a rolnická revoluce v Petrohradu definitivně zvítězila. Revoluce zvítězila i v Moskvě. Ještě před příjezdem několika vlaků s vojáky vypravených z Petrohradu podepsali junkeři a ostatní kornilovovci v Moskvě mírové podmínky, odzbrojení junkerů a rozpuštění Výboru pro záchranu³².

Z fronty a z vesnic přicházejí každý den a každou hodinu zprávy, že převážná většina vojáků v zákopech a rolníků v újezdech podporuje novou vládu a její zákony o nabídnutí míru^[52] a o okamžitém předání půdy rolníkům^[50]. Vítězství revoluce dělníků a rolníků je zajištěno, neboť se k ní už připojila většina lidu.

Je zcela pochopitelné, že statkáři a kapitalisté, *vyšocí* úředníci a hodnostáři, úzce spjatí s buržoazií, zkrátka všichni boháči a ti, kdo se s nimi spojili, novou revoluci nevítají, stavějí se na odpor jejímu vítězství, vyhrožují zastavením činnosti bank, sabotují nebo zastavují práci v různých institucích, všemožně jí překážejí a někdy přímo, jindy nepřímou jí brzdí. Každý uvědomělý dělník dobře věděl, že na takový odpor nutně narazíme, všechen stranický bolševický tisk na to mnohokrát upozorňoval. Ale pracující třídy se tohoto odporu ani na chvíli nezaleknou, ani o krok necouvnuou před výhrůžkami a stávkami stoupenců buržoazie.

S námi jde většina lidu. S námi jde většina pracujících

a utlačovaných na celém světě. Naše věc je spravedlivá. Naše vítězství je jisté.

Odpor kapitalistů a vysokých úředníků bude zlomen. Ani jednoho člověka nepřipravíme o majetek bez zvláštního státního zákona o znárodnění bank a syndikátů. Tento zákon se připravuje. Ani jeden pracující nepřijde o jedinou kopějku, právě naopak mu bude poskytnuta pomoc. Kromě velmi přísné evidence a kontroly a kromě veřejného vybírání už dříve stanovených daní nehodlá vláda zavádět žádná jiná opatření.

V zájmu těchto spravedlivých požadavků se drtivá většina lidu semkla kolem prozatímní dělnické a rolnické vlády.

Soudruzi pracující! Uvědomte si, že *vy sami* teď spravujete stát. Nikdo vám nepomůže, jedině vy sami se musíte sjednotit a převzít *všechny záležitosti* státu do *vlastních* rukou. *Vaše* sověty jsou od nynějška orgány státní moci, orgány s plnou pravomocí a právem rozhodovat.

Semkněte se kolem svých sovětů, upevněte je! Chopte se sami iniciativy zdola a na nikoho nečekejte! Zaveďte přísný revoluční pořádek a nelítostně potlačujte pokusy opilců, výtržníků, kontrarevolučních junkerů, kornilovců a jim podobných vyvolat anarchii!

Zavádějte co nejpřísnější kontrolu nad výrobou a evidencí výrobků! Zatýkejte a předávejte revolučnímu lidovému soudu každého, kdo se opováží poškozovat věc lidu, ať už sabotováním výroby (poškozováním, brzděním, ochromováním), anebo zatajováním zásob obilí a potravin, či zadržováním nákladů s obilím nebo ničením železnic, poštovního, telegrafického a telefonního spojení a vůbec jakýmikoli nepřátelskými akcemi proti veliké věci míru, proti předání půdy rolníkům a proti zabezpečení dělnické kontroly nad výrobou a rozdělováním výrobků.

Soudruzi dělníci, vojáci, rolníci a všichni pracující! *Veškerou* moc vkládejte do rukou *svých* sovětů! Střežte

a opatrujte jako oko v hlavě půdu, obilí, továrny, nástroje, výrobky, dopravní prostředky — to všechno bude od nynějška *zcela* vaším, všelidovým majetkem. Postupně, se souhlasem a schválením většiny rolníků a na základě *praktických* zkušeností rolníků a dělníků půjdeme rázně a neochvějně k vítězství socialismu, které upevní vyspělí dělníci nejcivilizovanějších zemí a které zajistí národům trvalý mír a zbaví je veškerého útlaku a vykořisťování.

5. listopadu 1917
Petrohrad

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

Pravda, č. 4 (večerní vydání)
19. (6.) listopadu 1917

Podle rukopisu

O D P O V Ě Ď N A D O T A Z Y R O L N Í K Ů³³

Na vysvětlenou k četným dotazům rolníků odpovídáme, že veškerá moc ve státě od nynějška plně přešla do rukou sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Dělnická revoluce zvítězila v Petrohradu i v Moskvě a vítězí i ve všech ostatních místech v Rusku. Dělnická a rolnická vláda zajišťuje svazek rolníků, chudých rolníků, většiny rolníků s dělníky proti statkářům, proti kapitalistům.

Proto jsou sověty rolnických zástupců, především újezdní a poté i guberniální, od nynějška až do svolání Ústavodárného shromáždění orgány místní státní moci s plnou pravomocí. Statkářské vlastnictví půdy II. celoruský sjezd sovětů *zrušil*. Zákon o půdě^[50] už vydala nynější prozatímní dělnická a rolnická vláda. Podle něho přechází veškerá statkářská půda plně do rukou sovětů rolnických zástupců.

Volostní pozemkové výbory musí okamžitě začít disponovat veškerou statkářskou půdou, přísně ji evidovat, zajistit naprostý pořádek a pečlivě chránit bývalý statkářský majetek, který je od nynějška majetkem všeho lidu, a proto jej musí chránit sám lid.

Všechna nařízení volostních pozemkových výborů, schválená se souhlasem újezdních sovětů rolnických zástupců, jsou *zákonem* a musí být bezpodmínečně a okamžitě realizována.

Dělnická a rolnická vláda, kterou jmenoval II. celoruský sjezd sovětů^[48], se nazývá rada lidových komisařů.

Rada lidových komisařů vyzývá rolníky, aby sami pře-

bírali veškerou místní moc do svých rukou. Dělníci zcela, bezzbytku a všestranně podpoří rolníky, zorganizují výrobu strojů a nástrojů a prosí rolníky, aby jim pomohli tím, že jim poskytnou obilí.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

Petrohrad
5. listopadu 1917

Izvěstija CIK, č. 219
8. listopadu 1917

Podle rukopisu

Z ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
SOCIÁLNĚ
DEMOKRATICKÉ DĚLNICKÉ
STRANY RUSKA (BOLŠEVIKŮ)

Soudruhům Kameněvovi, Zinovjevovi,
Rjazanovovi a Larinovi

Ústřední výbor už jednou dal významným představitelům vaší politiky (Kameněvovi a Zinovjevovi) ultimátum^[76] a žádal, aby se plně podřídili usnesením ústředního výboru a jeho linii a aby bezpodmínečně přestali sabotovat jeho práci a zanechali rozbíječské činnosti*.

Představitelé vaší politiky sice z ústředního výboru odešli, ale členy strany zůstali, a proto jsou povinni podřizovat se usnesením ústředního výboru. Vy se však neomezujete na kritiku uvnitř strany, ale vnášíte kolísání i do řad bojovníků dosud neskončeného povstání, porušujete stranickou kázeň a nadále maříte mimo rámec naší strany, v sovětech, v obecních úřadech, v odborových organizacích apod. plnění usnesení ústředního výboru a brzdíte jeho práci.

Proto je ústřední výbor nucen opakovat své ultimátum a vyzvat vás, abyste se buď okamžitě písemně zavázali, že se podřídíte jeho usnesením a ve všech svých vystoupeních budete prosazovat jeho politiku, anebo zanecháte veškeré veřejné stranické činnosti a až do sjezdu strany složíte všechny odpovědné funkce v dělnickém hnutí.

Nebudete-li ochotni převzít jeden z těchto dvou závaz-

* Viz tento svazek, s. 73—75. *Red.*

ků, ústřední výbor bude nucen uvažovat o vašem okamžitém vyloučení ze strany.

*Napsáno 5. nebo 6. (18. nebo 19.)
listopadu 1917*

Podle rukopisu

*Poprvé otištěno roku 1927
v brožuře Partija protiv
štrejkbrecherstva Zinovjeva
i Kameněva v oktábre 1917 g.*

Z ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ
DĚLNICKÉ STRANY RUSKA
(BOLŠEVIKŮ)

VŠEM ČLENŮM STRANY
A VŠEM PRACUJÍCÍM TŘÍDÁM RUSKA

Soudružky a soudruzi!

Všichni víte, že na II. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců měli většinu delegáti bolševické strany.

To je základní fakt umožňující pochopit revoluci, která právě vypukla a zvítězila jak v Petrohradu a v Moskvě, tak v celém Rusku. A právě na tento fakt ustavičně zapominají a obcházejí jej všichni stoupcí kapitalistů a jejich bezděční pomahači, kteří podkopávají hlavní zásadu nové revoluce — *všechnu moc sovětům*. V Rusku nemůže být jiná vláda než *vláda sovětů*. V Rusku byla vybojována moc sovětů a přechod vlády z rukou jedné strany zastoupené v sovětech do rukou druhé strany je zajištěn bez revoluce, prostým usnesením sovětů, prostou volbou zástupců do sovětů. Většina II. celoruského sjezdu sovětů podpořila bolševickou stranu. Proto pouze vláda vytvořená touto stranou je vládou sovětů. Všichni vědí, že ústřední výbor bolševické strany několik hodin před vytvořením nové vlády a před předložením seznamu jejích členů II. celoruskému sjezdu sovětů pozval na své zasedání tři velmi významné členy skupiny levých eserů, soudruhy Kamkova, Spira a Karelina, a nabídl jim účast v nové vládě. Velice litujeme, že soudruzi leví eseri odmítli. Jejich odmítnutí považujeme za nepřípustné pro revolucionáře a stoupcí pracujících a jsme ochotni kdykoli přijmout levé esery do vlády, prohlašujeme však, že

jako strana většiny na II. celoruském sjezdu sovětů máme právo *a povinnost* vůči lidu sestavit vládu.

Všichni vědí, že ústřední výbor naší strany předložil II. celoruskému sjezdu sovětů čistě bolševickou kandidátku lidových komisařů a že *sjezd tuto kandidátku čistě bolševické vlády schválil*^[48].

Proto jsou absolutně lživá a klamná tvrzení, že bolševická vláda *není* vládou sovětů; vycházejí a mohou vycházet jedině od nepřátel lidu, jedině od nepřátel sovětské moci. Právě naopak, *pouze* bolševická vláda může být teď, po II. celoruském sjezdu sovětů, až do svolání III. sjezdu nebo do nových voleb do sovětů, anebo dokud ústřední výkonný výbor nevytvoří novou vládu — *pouze* bolševická vláda může být teď uznána za vládu *sovětů*.

Soudružky a soudruzí! Několik členů ústředního výboru naší strany a rady lidových komisařů, Kameněv, Zinovjev, Nogin, Rykov, Miljutin a několik dalších, složilo večera, 4. listopadu, funkce v ústředním výboru naší strany a poslední tři jmenovaní i v radě lidových komisařů. V takové velké straně, jako je naše, se i přes proletářskou revoluční linii naší politiky nutně museli ojedinele vyskytnout soudruzí nedostatečně vytrvalí a pevní v boji proti nepřátelům lidu. Úkoly, před nimiž dnes stojí naše strana, jsou skutečně nesmírné a těžkosti jsou obrovské — a několik členů naší strany, zastávajících předtím odpovědné funkce, couvlo před náporom buržoazie a opustilo nás. Veškerá buržoazie a všichni její pomahači nad tím škodolibě jásají, křičí o rozkolu a prorokují pád bolševické vlády.

Soudružky a soudruzí, nevěřte této lži! Ti, kdo odešli, se zachovali jako dezertéři, neboť nejenže složili funkce, které jim byly svěřeny, ale nepodřídili se ani přímému usnesení ústředního výboru naší strany, aby s rezignací počkali alespoň do rozhodnutí petrohradské a moskevské

organizace strany³⁴. Rozhodně tuto dezerci odsuzujeme. Jsme pevně přesvědčeni, že všichni uvědomělí dělníci, vojáci a rolníci, kteří jsou členy naší strany nebo s ní sympatizují, odsoudí jednání dezertérů stejně rozhodně.

Prohlašujeme však, že dezertérský čin několika lidí z vedení naší strany ani na okamžik seabeměně neoslabí jednotu *mas*, které jdou za naší stranou, a tudíž neoslabí ani naši stranu.

Vzpomeňte si, soudruzí, že dva z dezertérů, Kameněv a Zinovjev, se už před povstáním v Petrohradu zachovali jako dezertéři a stávkokazové, když na rozhodujícím zasedání ústředního výboru 10. října 1917 nejenže hlasovali proti povstání, ale ještě *po* schválení usnesení ústředním výborem agitovali mezi stranickými pracovníky proti povstání. Všichni vědí, že noviny, které se bály postavit na stranu dělníků a víc se přikláněly k buržoazii (například *Novaja žižň*^[43]), spustily tehdy spolu s veškerým buržoazním tiskem křik a povyk o »rozkladu« naší strany, o »krachu povstání« atd. Ale život brzy vyvrátil lži a pomluvy jedněch a pochybnosti, kolísání a zbabělost druhých. Ukázalo se, že »bouře«, kterou chtěli v souvislosti s Kameněvovým a Zinovjevovým jednáním rozpoutat, aby zmařili petrohradské povstání, je *bouří ve sklenici vody*, a velké vzepětí aktivity *mas*, nesmírné hrdinství miliónů dělníků, vojáků a rolníků v Petrohradu a v Moskvě, na frontě, v zákopech a na vesnicích odrazilo dezertéry se stejnou lehkostí, s jakou se od kola odrážejí kamínky.

Všichni malověrní, všichni kolísaví, všichni pochybovači a všichni ti, kdo se nechali zastrašit buržoazií nebo podlehli křiku jejích přímých či nepřímých pomahačů, by se měli stydět. *Mezi masami* petrohradských, moskevských a ostatních dělníků a vojáků *není* po kolísání *ani stopy*. Naše strana stojí svorně a pevně jako jeden muž na stráží sovětské moci, na stráží zájmů všech pracujících, především dělníků a chudých rolníků!

Buržoazní pisálkové a lidé, kteří se dali zastrašit buržo-

azií, nás houfně obviňují, že jsme neústupní, že se s nikým neshodneme a že se nechceme dělit o moc s jinou stranou. To ale, soudruzi, není pravda! *Nabídli jsme* a nabízíme levým eserům, aby se s námi podíleli na moci. Ne-ní naše vina, že to *odmítli*. Začali jsme vyjednávat i potom, co se delegáti II. sjezdu sovětů rozjeli domů, při jednání jsme dělali nejrůznější ústupky a šli jsme až tak daleko, že jsme s výhradami souhlasili, aby ve vládě byla zastoupena část petrohradské dumy, onoho hnízda kornilovců, které lid smete ze všeho nejdřív, jestliže se kornilovovští ničemové, jestliže se junkeři, tito synkové kapitalistů a statkářů, opět pokusí protivit vůli lidu, jak se o to pokusili minulou neděli v Petrohradu a jak se o to chtějí pokusit znovu (dokazuje to odhalené Puriškevičovo spiknutí a dokumenty, které u něho byly včera, 3. listopadu, zabaveny). Jenomže pánové, kteří se krčí za zády levých eserů a jednají jejich prostřednictvím v zájmu buržoazie, si vyložili naši ústupnost jako slabost a využili jí k tomu, aby nám předložili nová ultimáta. Na poradu 3. listopadu³⁵ se dostavili pánové Abramovič a Martov a předložili ultimátum: nebudou vyjednávat, dokud naše vláda nepřestane zatýkat a dokud bude dál zastavovat buržoazní noviny.

Naše strana i ústřední výkonný výbor sjezdu sovětů *odmítly* splnit toto ultimátum, které určitě pochází od stou-penců Kaledina, buržoazie, Kerenského a Kornilova. Puriškevičovo spiknutí a skutečnost, že 5. listopadu se v Petrohradu objevila delegace jednotky 17. sboru, jež vyhrožovala tažením na Petrohrad (byla to směšná výhrůžka, vždyť přední oddíly těchto kornilovců už byly rozbity a u Gatčiny se daly na útěk a většina z nich odmítla bojovat proti sovětům), všechny tyto události ukázaly, kdo byl *ve skutečnosti* původcem ultimáta pánů Abramoviče a Martova a komu tito lidé *ve skutečnosti* sloužili.

At' jsou teď všichni pracující klidní a neoblomní! Naše strana nikdy nepřistoupí na ultimáta menšiny v sovětech,

menšiny, která se nechala zastrašit buržoazií a navzdory svému »zbožnému přání« fakticky vystupovala jako loutka v rukou kornilovců.

Neoblomně hájíme zásadu moci sovětů, tj. moci *většiny*, která vznikla na posledním sjezdu sovětů. Souhlasili jsme a *nadále souhlasíme* s tím, že se s menšinou v sovětech podělíme o moc za podmínky, že tato menšina se loajálně a čestně zaváže podřídit se většině a bude prosazovat program, jenž spočívá v postupném, ale pevném a důsledném směřování k socialismu, který *schválil celý* II. celoruský sjezd sovětů. Nepodřídíme se žádným ultimátům intelektuálních skupin, za nimiž nestojí masy, za nimiž *v podstatě* stojí pouze kornilovovci, savinkovovci, junkeři aj.

Ať jsou tedy všichni dělníci klidní a neoblomní! Naše strana, strana, která má v sovětech většinu, svorně a bděle střeží jejich zájmy a naši stranu stejně jako dříve podporují milióny dělníků ve městech, vojáků v zákopech a rolníků na vesnicích, odhodlaných dosáhnout za každou cenu vítězství míru a vítězství socialismu!

*Napsáno 5.—6. (18.—19.)
listopadu 1917*

*Otištěno 20. (7.) listopadu 1917
v Pravdě, č. 182*

Podle textu Pravdy

PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ
ROZHOVOR VLÁDY
S HLAVNÍM STANEM
9. (22.) LISTOPADU 1917³⁶

»U aparátu vrchní velitel?«

»Diterichs.«

»Buďte tak laskav a zavolejte vrchního velitele. Jestliže generál Duchonin tuto funkci nevykonává, zavolejte mi laskavě toho, kdo ho v současné době zastupuje. Pokud víme, generál Duchonin zatím svou funkci nesložil.«

Hlavní stan odpovídá: »Vrchní velitel generál Duchonin na vás čekal do jedné hodiny v noci, teď spí. Aparát nefungoval a pak byla linka obsazena rozhovorem hlavního stanu s generálním ubytovatelem.«

»Můžete-li řekněte nám, zda jste dostali radiotelegram rady lidových komisařů odeslaný ve 4 hodiny a co jste udělali pro splnění příkazu rady lidových komisařů.«

Hlavní stan odpovídá: »Došel telegram státní důležitosti bez čísla a bez data, a proto generál Duchonin požádal generála Manikovského o potřebné záruky, že telegram je pravý.«

»Co na tento dotaz odpověděl Manikovskij, v kolik hodin byl dotaz odeslán a jakou cestou: rádiem, telefonicky nebo telegraficky?«

Hlavní stan odpovídá: »Odpověď ještě nedošla a před hodinou jsme žádali o urychlení odpovědi.«

»Uvedte prosím přesně, v kolik hodin a jakým způsobem byl odeslán první dotaz. Trochu rychleji, prosím!«

Hlavní stan odpovídá: »Telegram byl odeslán generálu Manikovskému telegraficky a rádiem, hned vám řeknu, v kolik hodin.

Telegram byl poslán v 19.50 hod.«

»Proč dotaz nebyl současně poslán i mně jako lidovému komisaři vojenství³⁷, když vrchní velitel z osobního rozhovoru se mnou věděl, že generál Manikovskij odpovídá pouze za koordinaci technických prací spojených se zásobováním a stravováním armády, kdežto za politické řízení činnosti ministerstva vojenství odpovídám já?«

Hlavní stan odpovídá: »K tomu vám nemohu nic říci.«

»Kategoricky upozorňujeme, že za prodlení v tak závažné státní záležitosti je plně odpovědný generál Duchonin, a bezpodmínečně žádáme: za první okamžitě vyslat parlamentáře, za druhé generál Duchonin se zítra přesně v 11 hodin dopoledne osobně dostaví k aparátu. Jestliže prodlení zaviní hlad, rozvrat nebo porážku či anarchistické vzpoury, pak všechna vina padne na vás a vojáci o tom budou informováni.«

Hlavní stan odpovídá: »Podám o tom hlášení generálu Duchoninovi.«

»Kdy? Hned? V tom případě si počkáme na Duchonina.«

Hlavní stan odpovídá: »Hned ho vzbudím.«

»U aparátu generál Duchonin, dočasně pověřený vrchním velícím.«

»U aparátu lidový komisaři, čekáme na vaši odpověď.«

»Z vašeho rozhovoru s generálním ubytovatelem, zachyceného na pásce, která mi byla právě předložena, jsem se přesvědčil, že telegram jste mi poslali vy, ale než učiním kroky ohledně podstaty telegramu podepsaného lidovými komisaři — Uljanovem-Leninem, Trockým a Krylenkem, nutně musím znát tyto faktické údaje: 1. zda rada lidových komisařů dostala nějakou odpověď na svou výzvu k válčícím státům, obsaženou v Dekretu o míru; 2. jak mělo být naloženo s rumunskou armádou, která je součástí našeho frontu; 3. počítá-li se s jednáním o separátním příměří a s kým, pouze s Němci, nebo také s Turky, anebo budeme jednat o všeobecném příměří?«

»Text telegramu, který vám byl poslán, je naprosto přesný a jasný, říká se v něm, že má být okamžitě zaháje-

no jednání o příměří se všemi válčícími zeměmi. Kategoricky zdůrazňujeme, že nemáte právo protahovat záležitost takové státní důležitosti kvůli nějakým předběžným dotazům, a důrazně žádáme, abyste okamžitě vyslal parlamentáře a abyste nás každou hodinu informoval o průběhu jednání.«

Hlavní stan odpovídá: »Moje dotazy jsou čistě technického rázu a bez jejich objasnění nelze vyjednávat.«

»Jistě chápete, že se při jednání vynoří mnoho technických, přesněji detailních otázek, na něž vám budeme průběžně, jak budou vyvstávat nebo jak je bude klást nepřítel, odpovídat; proto znovu a kategoricky žádáme, abyste bez průtahů a bez výhrad přistoupil k oficiálnímu jednání o příměří mezi všemi válčícími zeměmi, jak spojeneckými, tak i s těmi, s nimiž jsme ve válečném stavu. Odpovězte laskavě přesně.«

»Já jen vím, že bezprostřední jednání s mocnostmi je pro vás nedosažitelné. Tím méně ho mohu dosáhnout já vaším jménem. Pro nepřitele může mít dostatečnou váhu a význam jedině ústřední vláda, podporovaná armádou a celou zemí. Jedině tato vláda může dodat jednání potřebnou autoritu, aby bylo dosaženo nějakých výsledků. Já osobně se rovněž domnívám, že zájem Ruska vyžaduje co nejrychleji uzavřít všeobecný mír.«

»Odmítáte kategoricky dát nám přesnou odpověď a splnit náš příkaz?«

»Přesnou odpověď, proč nemohu splnit příkaz obsažený ve vašem radiotelegramu, jsem vám dal a znovu opakuji, že mír, který Rusko nutně potřebuje, může zajistit jedině ústřední vláda. *Duchonin.*«

»Jménem vlády Ruské republiky a z pověření rady lidových komisařů vás zbavujeme funkce za nesplnění příkazu vlády a za jednání, jež způsobuje neslýchané utrpení pracujícím masám všech zemí, a zvláště armádám. Nařizujeme vám, abyste dál vykonával svou práci, za niž nesete odpovědnost podle zákonů válečného stavu, až do té doby, dokud se do hlavního stanu nedostaví nový

vrchní velitel nebo osoba jím zmocněná převzít vaši funkci. Vrchním velitelem je jmenován praporčík Krylenko.

Lenin, Stalin, Krylenko«

*Rabočij i soldat, č. 20
9. (22.) listopadu 1917*

*Podle listu
Rabočij i soldat*

RADIOTELEGRAM VŠEM

VŠEM PLUKOVNÍM,

DIVIZNÍM, SBOROVÝM,

ARMÁDNÍM A DALŠÍM VÝBORŮM,

VŠEM VOJÁKŮM REVOLUČNÍ ARMÁDY

A NÁMOŘNÍKŮM REVOLUČNÍHO LOŽSTVA³⁸

V noci 7. listopadu poslala rada lidových komisařů vrchnímu veliteli Duchoninovi radiotelegram s příkazem, aby okamžitě oficiálně nabídl příměří všem válčícím zemím, jak spojeneckým, tak těm, s nimiž jsme ve válečném stavu.

Hlavní stan obdržel tento radiotelegram 8. listopadu v 5.05 hodin ráno. Duchonin dostal příkaz nepřetržitě informovat o průběhu jednání radu lidových komisařů a podepsat akt o příměří, teprve až jej schválí rada lidových komisařů. Stejný návrh na uzavření příměří byl současně oficiálně předán všem zplnomocněným zástupcům spojeneckých zemí v Petrohradu.

Když rada lidových komisařů nedostala do večera 8. listopadu od Duchonina odpověď, zplnomocnila Lenina, Stalina a Krylenka, aby se přímo telegraficky Duchonina dotázali, proč došlo k prodlení.

Rozhovor se uskutečnil 9. listopadu a trval od 2.00 do 4.30 hodin. Duchonin se mnohokrát pokoušel vyhnout objasnění svého jednání i jasné odpovědi na příkaz vlády, ale když dostal kategorický příkaz, aby neprodleně zahájil oficiální jednání o příměří, odmítl se podřídit. Nato bylo Duchoninovi jménem vlády Ruské republiky a z pověření rady lidových komisařů oznámeno, že je zbaven funkce za nesplnění příkazu vlády a za jednání, jehož důsledkem je neslýchané utrpení pracujících mas všech zemí, a zvláště armád. Zároveň bylo Duchoninovi nařízeno dál vykonávat svou práci, dokud se nedostaví

nový vrchní velitel nebo osoba jím zmocněná převzít od něho funkci. Novým vrchním velitelem byl jmenován praporčík Krylenko.

Vojáci! Věc míru je ve vašich rukou. Nedovolte kontrarevolučním generálům zmařit vznešenou věc míru, postavte k nim stráž, aby nedocházelo ke svévolným soudům, nedůstojným revoluční armády, a aby se generálové nemohli vyhnout soudu, který je čeká. Dodržujte přísný revoluční a vojenský pořádek!

Pluky zaujímající svá postavení na frontě ať okamžitě začnou volit zmocněnce, kteří by oficiálně zahájili s nepřitelem jednání o příměří.

Rada lidových komisařů vám k tomu dává právo.

O každém kroku jednání nás všemi způsoby informujte. Konečnou smlouvu o příměří je oprávněna podepsat pouze rada lidových komisařů.

Vojáci! Věc míru je ve vašich rukou. Je nutná bdělost, vytrvalost a energie a věc míru zvítězí!

Jménem vlády Ruské republiky

předseda rady lidových komisařů *V. Uljanov (Lenin)*

lidový komisař vojenství a vrchní velitel *N. Krylenko*

Napsáno 9. (22.) listopadu 1917

Otištěno 9. (22.) listopadu 1917

v listu Rabočij i soldat, č. 20

Podle textu listu

PŘEDMLUVA K BROŽUŘE
JAK SOCIALISTÉ-
REVOLUCIONÁŘI
OKLAMALI LID A CO DALA LIDU
NOVÁ VLÁDA BOLŠEVÍK Ů^[59]

Rolnictvo v Rusku čeká nyní úkol vzít osud země do svých rukou.

Vítězství dělnické revoluce v obou sídelních městech a v obrovské většině míst v Rusku rolníkům *umožnilo*, aby se *sami* ujali uspořádání pozemkových poměrů. Všichni rolníci ještě nepochopili, ale brzy pochopí, že *jejich* sověty rolnických zástupců jsou opravdovou, pravou, svrchovanou *státní* mocí.

Až tohle rolníci pochopí, jejich svazek s dělníky, svazek většiny rolníků, pracujících, chudých rolníků se upevní. Jak v sovětech, tak v Ústavodárném shromáždění jedině *tento* svazek, a nikoli svazek rolníků s kapitalisty je schopen doopravdy zabezpečit zájmy pracujících.

Rolníci nepochybně velmi brzy pochopí, že před hrůzami války a útlakem statkářů a kapitalistů je může zachránit jedině svazek rolníků s pracujícími ve městech, především s dělníky z továren, a *ne* svazek s boháči.

Aby to rolníci rychleji pochopili, je mimo jiné potřeba, aby důkladněji, na základě dokumentů porovnali, konfrontovali a srovnali sliby a návrhy zákonů eserů («socialistů-revolucionářů») se zákonem nové vlády dělníků a rolníků o půdě^[50].

Takovému srovnání je věnována tato brožura. Čtenáři v ní najdou *dokumenty*, bez nichž se neobejde nikdo, kdo chce mít o situaci jasno. Hlavním dokumentem eserů je návrh zákona o půdě eserského ministra Maslova. Tento návrh přetiskuji z listu Dělo naroda (Černovův list) v pl-

ném znění. Přetiskuji také svůj článek k této otázce z listu *Rabočij put'*^{39*}.

V plném znění je přetištěn i zákon dělnické a rolnické vlády o půdě**.

Soudruzi rolníci! Hledejte pravdu o různých stranách a najdete ji. Sami si shromažďujte a porovnávejte návrhy zákonů různých stran o půdě!

Pozorně si přečtěte návrh zákona o půdě eserského ministra a zákon o půdě nynější bolševické vlády, jíž dal plnou moc II. celoruský sjezd sovětů! Ani minutu nepochybujeme, k jakému názoru rolníci nakonec dojdou.

N. Lenin

Petrohrad
9. listopadu 1917

*Otištěno roku 1917 v brožuře,
kterou vydala v Petrohradu
tiskárna listu Selskij věstnik*

Podle textu brožury

* Viz Sebrané spisy 34, Praha 1987, s. 466—472. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 50—52. *Red.*

ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO
ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO
VÝBORU SOVĚTŮ
10. (23.) LISTOPADU 1917

1

REFERÁT O JEDNÁNÍ
S DUCHONINEM

Plný text našeho jednání s Duchoninem^[77] byl uveřejněn, a tak se mohu omezit jen na několik jednotlivostí. Bylo jasné, že máme co dělat s odpůrcem vůle lidu a s nepřitelem revoluce. Duchonin se různě vykrucoval a vytácel, jen aby záležitost protáhl. Generálové pochybovali o pravosti našeho telegramu, ale s dotazem, je-li skutečně autentický, se neobrátili na Krylenka, nýbrž na generála Manikovského. Tím nás připravili přinejmenším o 24 hodin v tak závažné a aktuální otázce, jako je otázka míru. Teprve když jsme prohlásili, že se obrátíme na vojáky, dostavil se k aparátu generál Duchonin. Požádali jsme ho jenom, aby okamžitě zahájil jednání o příměří. Nezmocnili jsme ho příměří uzavřít. Duchonin nejenže nebyl kompetentní uzavírat příměří, ale i každý jeho krok v jednání o příměří musel být pod kontrolou lidových komisařů. Buržoazní tisk nám vytýká, že prý navrhujeme separátní příměří a neohlížíme se přitom na zájmy ruské armády. To je vyložená lež. Navrhujeme okamžitě zahájit mírová jednání a uzavřít příměří se všemi zeměmi bez výjimky. Máme zprávy, že naše radiotelegramy se dostávají do Evropy. Například náš radiotelegram

o vítězství nad Kerenským* zachytil rakouský radiotelegraf a vysílal jej dál. Němci však vysílání rušili, aby radiotelegram zadrželi. Nemáme možnost spojit se radiotelegraficky s Paříží, ale až bude mírová smlouva sestavena, budeme moci oznámit francouzskému lidu, že může být podepsána a že záleží jen na francouzském lidu, bude-li příměří podepsáno do dvou hodin. Uvidíme, co pak řekne Clemenceau. Naše strana nikdy neprohlásila, že může okamžitě poskytnout mír. Říkala, že okamžitě nabídne mír a zveřejní tajné smlouvy. A to se stalo, boj o mír začíná. Bude to boj obtížný a úporný. Mezinárodní imperialismus mobilizuje proti nám všechny své síly, ale ať je mezinárodní imperialismus sebesilnější, naše vyhlídky jsou velice příznivé; v tomto revolučním boji za mír a s bojem za mír spojíme revoluční sbratřování. Buržoazie by si přála, aby se imperialistické vlády proti nám spikly.

* Viz tento svazek, s. 67. *Red.*

Z Á V Ě R E Č N Ě V Y S T O U P E N Í

Soudruh Čudnovskij tu prohlásil, že »si dovolil« podrobit ostré kritice jednání komisařů. Tady vůbec nejde o to, zda si ostrou kritiku dovolit může nebo nemůže, taková kritika je povinností revolucionáře a lidové komisaři se nepokládají za neomylné.

Soudruh Čudnovskij mluvil o tom, že potupný mír je pro nás nepřijatelný, ale nedokázal uvést jediné slovo, jediný fakt, který by dokazoval, že tento mír je pro nás nepřijatelný. Řekli jsme, že mír může podepsat pouze rada lidových komisařů. Když jsme začali jednat s Duchoninem, věděli jsme, že budeme jednat s nepřítelem, a má-li člověk co dělat s nepřítelem, nemůže se dlouho rozmýšlet. Jak jednání dopadne, jsme nevěděli. Ale jednali jsme rezolutně. Rozhodnutí muselo padnout hned, u aparátu. Vůči generálovi, který nesplnil příkaz, jsme museli zakročit okamžitě. Nemohli jsme telegraficky svolat ústřední výkonný výbor; nedopustili jsme se přitom ani žádného porušení práv ústředního výkonného výboru. Ve válce se nedá čekat, až jak to dopadne, a tady šlo o válku proti kontrarevoluční generalitě, a tak jsme se o pomoc proti generalitě obrátili na vojáky*. Duchonina jsme sesadili, ale nejsme ani formalisté, ani byrokrati a víme, že pouhé sesazení nestačí. On jde proti nám, a my se zase proti němu obracíme na masy vojáků. Dáváme jim právo jednat o příměří. Ale příměří neuzavíráme. Vojáci byli upozorněni, aby střežili kontrarevoluční ge-

* Viz tento svazek, s. 109—110. *Red.*

nerály. Domnívám se, že každý pluk je natolik organizován, aby udržel nezbytný revoluční pořádek. Bude-li okamžik, kdy vojáci zahájí jednání o příměří, zneužit ke zradě, dojde-li v době sbratřování k útoku, bude povinností vojáků okamžitě a bez formalit zrádce střílet.

Říkat, že teď jsme naši frontu oslabili a Němci třeba zrovna přejdou do útoku, je nesmysl. Dokud Duchonin nebyl odhalen a sesazen, neměla armáda jistotu, že skutečně je mezinárodní mírovou politikou. Teď tu jistotu má. Bojovat proti Duchoninovi se dá jen apelováním na organizovanost a iniciativu masy vojáků. Mír nemůže být uzavřen pouze shora. O mír se musí bojovat zdola. Ani za mák nevěříme německé generalitě, zato však věříme německému lidu. Mír uzavřený vrchními veliteli bez aktivní účasti vojáků nebude pevný. Nejsem proti Kameněvovu návrhu proto, že bych měl k němu zásadní výhrady, nýbrž proto, že to, co Kameněv navrhuje, nestačí, to by nebylo účinné⁴⁰. Nemám nic proti komisi, ale navrhuji, aby se předem nestanovila její funkce. Jsem proti nedostatečným opatřením a navrhuji, abychom si v tomto směru nesvazovali ruce.

*Pravda, č. 188
26. (13.) listopadu 1917*

*Podle publikace Protokoly
zasedanij VCIK sovětov r., s.,
kr. i kaz. deputatov II sozyva,
vydal CÚVV, 1918*

RADA LIDOVÝCH KOMISAŘŮ VOJENSKÉMU REVOLUČNÍMU VÝBORU

Rozvrat v zásobování, způsobený válkou a hospodářským chaosem, stupňují do krajnosti spekulanti, šmelináři a jejich pomahači na železnicích, v paroplavbě, v dopravních kancelářích a jinde.

V době nesmírného strádání lidu ohrožují tito zločinci v zájmu vlastního obohacení zdraví a životy miliónů vojáků a dělníků.

Takovou situaci už nelze trpět ani den.

Rada lidových komisařů ukládá vojenskému revolučnímu výboru, aby učinil velmi energická opatření k vymýcení spekulace a sabotáží, zatajování zásob, zlovolného zadržování nákladů apod.

Všechny osoby, jež se dopustí takovýchto činů, budou podle zvláštního nařízení vojenského revolučního výboru *okamžitě zatčeny a uvězněny v kronšadtské věznici až do jejich předání vojenskému revolučnímu soudu.*

Všechny organizace lidu musí být zapojeny do boje proti rozkradačům potravin.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Napsáno nejpozději
10. (23.) listopadu 1917
Otištěno 12. listopadu 1917
v listu Izvěstija CIK, č. 223*

Podle textu listu

Mannerovi, Sirolovi, Kuusinenovi, Walpasovi, Wiikovi

Vážení soudruzi! Nesmírně mě potěšilo, když jsem se dověděl od svých finských přátel, že stojíte v čele revolučního křídla Sociálně demokratické dělnické strany Finska a bojujete za věc proletářské, socialistické revoluce. Mohu odpovědně prohlásit jménem revolučního proletariátu Ruska, že velký organizátorský talent finských dělníků, jejich vysoká vyspělost a dlouholetá politická škola demokratických institucí jim pomohou úspěšně reorganizovat Finsko v socialistickém duchu. Počítáme s bratrskou pomocí revoluční sociální demokracie Finska.

At' žije mezinárodní socialistická revoluce!

S upřímnými pozdravy
N. Lenin

11. 11. 1917

Poprvé otištěno 21. ledna 1931
v Pravdě, č. 21

Přeloženo z němčiny
Podle rukopisu

*MIMOŘÁDNÝ CELORUSKÝ
SJEZD SOVĚTŮ
ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ⁴¹
10. — 25. LISTOPADU
(23. LISTOPADU — 8. PROSINCE) 1917*

Otištěno: projev o agrární otázce a návrh rezoluce 28. (15.) listopadu 1917 v listech Pravda, č. 190 a Izvěstija CIK, č. 226; projev k prohlášení zástupce Vikželu 19. listopadu 1917 v listu Izvěstija CIK, č. 230; závěrečné vystoupení k agrární otázce 19. listopadu 1917 v listu Izvěstija CIK, č. 230, a 4. prosince (21. listopadu) 1917 v Pravdě, č. 195
Prohlášení adresované frakci bolševiků poprvé otištěno roku 1933 v publikaci Leninskij sbornik XXI

Otiskuje se: projev o agrární otázce a závěrečné vystoupení k agrární otázce podle textu Pravdy; návrh rezoluce a projev k prohlášení zástupce Vikželu podle listu Izvěstija CIK
Prohlášení adresované frakci bolševiků podle rukopisu

PROHLÁŠENÍ ADRESOVANÉ
 FRAKCI BOLŠEVIKŮ
 NA MIMOŘÁDNÉM
 CELORUSKÉM SJEZDU SOVĚTŮ
 ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ⁴²

Kategoricky žádáme, aby bolševici ultimativně požadovali veřejné *hlasování* o *okamžitém* přizvání představitelů vlády.

Bude-li odmítnuto tento návrh *přečíst* a hlasovat o něm na zasedání za přítomnosti všech, musí celá bolševická frakce ze zasedání odejít.

Lenin

Napsáno 12. (25.) listopadu 1917

PROJEV O AGRÁRNÍ OTÁZCE
 14. (27.) LISTOPADU
 NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruh Lenin z pověření bolševické frakce vysvětluje názor bolševické strany na agrární otázku.

Esterská strana v agrární otázce neuspěla, protože konfiskaci statkářské půdy pouze hlásala, ale v praxi ji odmítala uskutečnit.

Statkářské vlastnictví půdy je základem feudálního útlaku a konfiskace statkářské půdy je prvním krokem revoluce v Rusku. Ovšem otázka půdy nemůže být řešena nezávisle na ostatních úkolech revoluce. Tyto úkoly jsou vytyčeny správně, což vyplývá z rozboru těch etap, jimiž revoluce prošla. Prvním krokem bylo svržení samoděržaví a nastolení moci buržoazie a statkářů. Zájmy statkářů se úzce prolínaly se zájmy buržoazie a bank. Druhou etapou bylo upevňování sovětů a politika kompromisů s buržoazií. Leví eseři se dopustili chyby, že tehdy nevystupovali proti politice kompromisů a místo toho se odvolávali na to, že masy nejsou dost vyspělé. Strana je předvojem třídy a rozhodně není jejím úkolem odrážet průměrnou vyspělost mas, nýbrž masy za sebou vést. Aby však soudruzi eseři mohli vést kolísavé masy, musí sami přestat kolísat.

Soudruzi leví eseři, v červenci se lidové masy začaly odklánět od politiky kompromisů, ale leví eseři dodnes podávají Avksentjevům celou ruku, kdežto dělníkům jenom malíček. Pokračovat v kompromisnictví bude znamenat pro revoluci smrt. Úkoly revoluce mohou být vyřešeny jedině za předpokladu, že rolnictvo podpoří dělníky. Kompromisnictví je pokus dělnických, rolnických

a vojenských mas dosáhnout uskutečnění svých požadavků reformami a ústupky ze strany kapitálu, bez socialistické revoluce. Jenže lidu nelze zajistit mír a půdu, aniž bude svržena buržoazie, aniž bude nastolen socialismus. Úkolem revoluce je skoncovat s kompromisnictvím, a skoncovat s kompromisnictvím znamená jít cestou socialistické revoluce.

Dále soudruh Lenin obhajoval instrukce pro volostní výbory⁴³ a řekl, že je nutné přerušit spojení s takovými vyššími institucemi, jako jsou například armádní výbory, výkonný výbor rolnických zástupců atd. Náš zákon o volostních výborech jsme přejali od rolníků. Rolníci chtějí půdu, zákaz námezdní práce a inventář pro obdělávání půdy. Bez svržení kapitálu toho však nedosáhnou. Řekli jsme jim: chcete půdu, ale ta není volná, patří ruskému a světovému kapitálu. Vypovídáte boj kapitálu, ale jdete přitom jinou cestou než my, shodujeme se však s vámi v tom, že jdeme a musíme jít k sociální revoluci. Pokud jde o Ústavodárné shromáždění, referent řekl, že jeho činnost bude záviset na náladě v zemi, já však říkám, že na náladu spoléhat můžeme, ale pušku po ruce mít musíme.

Dále soudruh Lenin hovořil o otázce války. Když mluvil o sesazení Duchonina a jmenování Krylenka vrchním velitelem, ozval se smích. Vám je to k smíchu, ale vojáci vás za tento smích nepochválí. Jsou-li zde lidé, jimž je k smíchu, že jsme sesadili kontrarevolučního generála a jmenovali Krylenka, který je proti generálovi a odjel vyjednávat⁴⁴, nemá cenu se s těmito lidmi bavit. S těmi, kdo nepovažují boj s kontrarevoluční generalitou za nutný, nemáme nic společného. To se raději vzdáme moci a zalezeme třeba do ilegality, ale s takovými lidmi nic společného mít nebudeme.

N Á V R H R E Z O L U C E

Rolnický sjezd bezvýhradně a všemi prostředky podporuje zákon (dekret) o půdě z 26. října^[50], který schválil II. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců a vydala rada lidových komisařů jakožto prozatímní dělnická a rolnická vláda Ruské republiky. Rolnický sjezd vyjadřuje své pevné a neochvějné odhodlání stůj co stůj uhájit prosazení tohoto zákona, vyzývá všechny rolníky, aby jej svorně podpořili a sami jej všude okamžitě uskutečňovali, a zároveň vyzývá rolníky, aby na všechna vedoucí místa a do odpovědných funkcí volili výhradně lidi, kteří prokázali skutky, a ne slovy naprostou oddanost zájmům pracujících a vykořisťovaných rolníků a své odhodlání a schopnost tyto zájmy hájit proti jakémukoli odporu statkářů, kapitalistů a jejich stoupenců nebo pomahačů.

Rolnický sjezd zároveň prohlašuje, že všechna opatření obsažená v zákonu o půdě mohou být plně uskutečněna jedině za předpokladu, že se bude zdárně rozvíjet dělnická socialistická revoluce zahájená 25. října, neboť pouze socialistická revoluce je schopna zajistit jak předání půdy pracujícímu rolnictvu bez náhrady, tak konfiskaci statkářského inventáře a plnou ochranu zájmů námezdních zemědělských dělníků a zároveň okamžitě zahájit bezpodmínečnou likvidaci celého systému námezdního kapitalistického otroctví, zabezpečit správné a plánovitě rozdělování zemědělských a průmyslových výrobků mezi jednotlivé oblasti a obyvatelstvo státu, ovládnutí bank (bez ovládnutí bank lid totiž neudrží pů-

du ve svých rukou, i když bude zrušeno soukromé vlastnictví půdy) a všestrannou pomoc státu právě pracujícím a vykořisťovaným masám atd.

Proto rolnický sjezd plně podporuje revoluci z 25. října, a sice jako revoluci socialistickou, a vyjadřuje pevné odhodlání uskutečňovat postupně, podle potřeby, avšak bez jakéhokoli kolísání opatření k socialistické přeměně Ruské republiky.

Nezbytnou podmínkou vítězství socialistické revoluce, která jediná může zajistit trvalý úspěch a plnou realizaci zákona o půdě, je pevný svazek pracujících, vykořisťovaného a pracujícího rolnictva s dělnickou třídou — s proletariátem — ve všech vyspělých zemích. V Ruské republice musí být od nynějška celá struktura a správa státu shora dolů vybudována právě na takovémto svazku. Jedině takovýto svazek, který smete všechny přímé i nepřímé, otevřené i maskované pokusy vrátit se ke kompromisům s buržoazií a s vykonavateli buržoazní politiky, ke kompromisům, které zavrhl sám život, zajistí vítězství socialismu na celém světě.

Napsáno 14. (27.) listopadu 1917

PROJEV K PROHLÁŠENÍ
 Z ÁSTUPCE CELORUSKÉHO
 VÝKONNÉHO VÝBORU
 ODBOROVÉHO SVAZU
 ŽELEZNIČÁŘŮ (VIKŽELU)
 18. LISTOPADU (1. PROSINCE)
 NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudružky a soudruzi!

Prohlášení Vikželu je nepochybně jenom pouhé nedorozumění. Uvěřili byste třeba jen na chvílku, že by vojsko, které si uvědomuje svou revoluční povinnost a bojuje za zájmy lidu, přišlo k hlavnímu stanu a začalo kolem sebe mlátit hlava nehlava, aniž by předložilo své požadavky, aniž by vysvětlilo, proč přišlo, třeba jen vojákům hlídkujícím u hlavního stanu? Jistě chápete, soudruzi, že něco takového není inožné. Revoluční armáda ví, co dělá, a chce, aby ti, na něž se obrací, věděli, co od nich žádá. Při předkládání požadavků se dělalo víc. Dokazovalo se a vysvětlovalo, že klást odpor znamená odporovat vůli lidu, že to není běžný přestupek, ale přímo těžký zločin, že je to i morální zločin proti svobodě, proti zájmům a nejvznešenějším tužbám lidu. Revoluční armáda nikdy nestřílí první a její nenávist pocítí jenom okupanti a ti, kdo páchají násilí na lidu. Kdyby tomu bylo jinak, slovo revoluce by ztratilo svůj smysl. Musím upozornit na to, že Vikžel vznáší neověřená obvinění a zároveň tvrdí, že zachovává »neutralitu«. Na to nemá Vikžel sebemenší právo. Ve dnech revolučního boje, kdy je každá minuta drahá, kdy nesouhlas či neutralita umožňují nepříteli ujmout

se slova a někteří lidé mu přece jen budou naslouchat, a kdy nikdo nespěchá na pomoc lidu v boji za jeho nejsvětější práva, takový postoj rozhodně nemohu nazvat neutralitou, to není neutralita, to revolucionář nazve pobuřováním. (Potlesk.) Takovým jednáním povzbuzujete generály k akci, a tím, že nepodporujete nás, jste proti lidu.

Generál Duchonin potřebuje jedině oddálit příměří. Svým napomáháním Duchoninovi maříte uzavření příměří. Zamyslete se nad tím, jak těžkou odpovědnost na sebe berete a jak vás bude posuzovat lid.

Dále soudruh Lenin mluvil o tom, že v některých místech je sabotován telegraf. Vláda je bez informací a nepřátelské tábory šíří nesmyslné zvěsti. Například o polských praporech, které se prý stavějí proti vládě, zatímco Poláci nejednou prohlásili, že se do ruských záležitostí nevměšují a vměšovat nebudou, a dostali jsme od nich rovněž prohlášení^[5], že jsou pro uzavření příměří.

Z Á V Ě R E Č N Ě V Y S T O U P E N Í
K A G R Á R N Í O T Á Z C E
1 8. L I S T O P A D U (1. P R O S I N C E)
N O V I N O V Á Z P R Á V A

Soudruh Lenin nejprve upozornil na to, že leví eseri obviňují bolševiky z anarchismu a že toto obvinění je neprokazatelné.

Čím se liší socialisté od anarchistů? Tím, že anarchisté neuznávají státní moc, kdežto socialisté, včetně bolševiků, ji uznávají v přechodném období mezi stavem, v němž se právě nacházíme, a socialismem, k němuž spějeme.

My, bolševici, jsme pro pevnou státní moc, ale pro takovou, která by byla mocí dělníků a rolníků.

Každá státní moc znamená donucování, avšak dosud tomu bylo tak, že tato moc byla mocí menšiny, mocí statkářů a kapitalistů proti dělníkům a rolníkům.

My jsme však pro takovou moc, která by byla pevnou mocí většiny dělníků a rolníků proti kapitalistům a statkářům.

Dále soudruh Lenin poukázal na to, že v rezoluci levých eserů o půdě je nová vláda nazývána lidovou socialistickou vládou, a podrobně hovořil o tom, co může úzce spojit bolševiky s levými esery.

Základ pro dohodu levých eserů s bolševiky tvoří svazek rolníků a dělníků.

Je to poctivá koalice, poctivý svazek a bude to poctivá koalice mezi levými esery a bolševiky i na úrovni nejvyšších orgánů, pokud leví eseri jasněji vyjádří své přesvědčení, že revoluce, kterou prožíváme, je revolucí socialistickou. Tato revoluce je socialistická. Odstranění sou-

kromého vlastnictví půdy, zavedení dělnické kontroly, znárodnění bank — to všechno jsou opatření vedoucí k socialismu. Ještě to není socialismus, ale jsou to opatření, jež nás k němu mílovými kroky vedou. Neslibujeme rolníkům a dělníkům, že země bude hned oplývat mlékem a strdím, ale říkáme, že těsný svazek dělníků a vykořisťovaných rolníků, tvrdý a vytrvalý boj o vládu sovětů nás dovede k socialismu, a každá strana, která chce být opravdu stranou lidu, musí jasně a rozhodně přiznat, že naše revoluce je socialistická.

A teprve až tohle leví eseři jasně a jednoznačně přiznají, bude náš svazek s nimi sílit a prohlubovat se.

Říká se o nás, že jsme proti socializaci půdy, a proto se prý nedokážeme s levými esery domluvit.

Na to odpovídáme: ano, jsme proti eserské socializaci půdy, ale to nám nebrání vytvořit s levými esery poctivý svazek.

Dnes nebo zítra leví eseři navrhnou svého ministra zemědělství, a jestliže tento ministr bude prosazovat zákon o socializaci, nebudeme hlasovat proti, pouze se zdržíme hlasování.

V závěru svého vystoupení soudruh Lenin zdůraznil, že půdu a mír může vybojovat jedině svazek dělníků a rolníků.

Soudruhu Leninovi byla mimo jiné položena otázka, jak se zachovají bolševici v Ústavořárném shromáždění, jestliže tam leví eseři budou v menšině a navrhnou zákon o socializaci půdy; zdrží se pak bolševici hlasování? Jistěže ne. Bolševici budou hlasovat pro tento zákon s výhradou, že hlasujeme pro tento zákon, abychom podpořili rolníky proti jejich nepřátelům.

SVAZEK DĚLNÍKŮ
S PRACUJÍCÍMI
A VYKOŘIŠŤOVANÝMI
ROLNÍKY

DOPIS REDAKCI PRAVDY

Dnes, v sobotu 18. listopadu, když jsem hovořil na sjezdu rolníků^[26], mi byla veřejně položena otázka, na kterou jsem hned odpověděl. Je třeba, aby s touto otázkou i s mou odpovědí byla okamžitě seznámena celá čtenářská veřejnost, protože i když jsem formálně vystupoval pouze za svou osobu, v podstatě jsem mluvil jménem celé bolševické strany.

Bylo to tak.

Když jsem se zmiňoval o svazku bolševických dělníků s levými esery, jimž dnes mnozí rolníci důvěřují, dokazoval jsem, že tento svazek *může* být »poctivou koalicí«, poctivým svazkem, protože mezi zájmy námezdních dělníků a zájmy pracujících a vykořisťovaných rolníků *nejsou* zásadní rozdíly. Socialismus *může plně* uspokojit zájmy obou. *Pouze* socialismus *může* uspokojit jejich zájmy. Z toho vyplývá možnost i nutnost »poctivé koalice« mezi proletáři a pracujícími a vykořisťovanými rolníky. Naproti tomu »koalice« (svazek) pracujících a vykořisťovaných rolníků s buržoazií *nemůže* být »poctivou koalicí«, protože zájmy těchto tříd se zásadně rozcházejí.

»Představte si,« řekl jsem, »že ve vládě bude většina bolševiků a menšina levých eserů, dokonce připustíme, že tam bude jen jediný levý eser — komisař zemědělství. Mohou v takovém případě bolševici vytvořit poctivou koalici?«

Mohou, protože bolševici, nesmiřitelní v boji proti kontrarevolučním živlům (tedy i proti pravým eserům

a obranářům), by byli povinni *zdržet se* hlasování o takových otázkách, jež by se týkaly čistě eserských článků agrárního programu schváleného na II. celoruském sjezdu sovětů. Takovým bodem je například článek o rovném užívání půdy a o znovurozdělování půdy mezi drobné hospodáře.

Kdyby se bolševici zdrželi hlasování o tomto článku, ani v nejmenším by nezradili vlastní program. Vždyť za podmínky, že socialismus zvítězil (dělnická kontrola nad továrnami a později jejich vyvlastnění, znárodnění bank, vytvoření nejvyšší hospodářské rady, která by regulovala veškeré národní hospodářství země), za takové podmínky by byli dělníci *povinni přistoupit* na přechodná opatření navrhovaná drobnými pracujícími a vykořisťovanými rolníky, pokud by tato opatření *nepoškozovala* věc socialismu. I Kautsky, dokud ještě byl marxistou (v letech 1899—1909), nejednou uznal, řekl jsem, že přechodná opatření k socialismu nemohou být stejná v zemích se zemědělskou velkovýrobou a v zemích se zemědělskou malovýrobou.

My, bolševici, bychom byli povinni zdržet se v radě lidových komisařů nebo v ústředním výkonném výboru sovětů hlasování o takovémto článku, neboť kdyby leví eseri (a stejně tak rolníci, kteří je podporují) souhlasili s dělnickou kontrolou, se znárodněním bank atd., bylo by rovné užívání půdy pouze jedním z *přechodných* opatření k dosažení úplného socialismu. Nemělo by smysl, aby proletariát taková přechodná opatření *vnucoval*; proletariát je povinen v zájmu vítězství socialismu *ustoupit* drobným pracujícím a vykořisťovaným rolníkům a ponechat na nich volbu těchto přechodných opatření, neboť socialismu by *neuškodila*.

Jeden levý eser (nemýlím-li se, byl to soudruh Feofilaktov) mi tehdy položil otázku:

»A jak se zachovají bolševici, když rolníci budou chtít v Ústavodárném shromáždění prosadit zákon o rovném

užívání půdy, ale buržoazie se postaví proti rolníkům a rozhodnutí bude záviset na bolševicích?»

Na to jsem odpověděl: V případě, že věc socialismu bude zajištěna zavedením dělnické kontroly, znárodněním bank atd., bude svazek dělníků s pracujícími a vykořisťovanými rolníky zavazovat proletářskou stranu, aby hlasovala ve prospěch rolníků proti buržoazii. Podle mého názoru budou mít pak bolševici právo vznést při hlasování separátní votum, vysvětlit, s čím nesouhlasí atd., ale zdržet se v tomto případě hlasování by znamenalo zradit své spojence *v boji za socialismus* pro neshody v dílčích otázkách. Za takové situace by bolševici rolníky nikdy nezradili. Rovné užívání půdy a podobná opatření socialismus nikdy *nepoškodí*, bude-li zavedena dělnická kontrola, budou-li znárodněny banky a ustaven dělnický a rolnický nejvyšší hospodářský orgán, usměrňující (regulující) *celé* národní hospodářství atd.

Tak zněla má odpověď.

N. Lenin

*Napsáno 18. listopadu
(1. prosince) 1917
Otištěno 2. prosince
(19. listopadu) 1917
v Pravdě, č. 194*

Podle textu Pravdy

O P L A T E C H V Y S O K Ý C H Ú Ř E D N Í K Ů

N Á V R H U S N E S E N Í R L K⁴⁵

Rada lidových komisařů považuje za nezbytné učinit velmi energická opatření ke snížení platů vysokých úředníků ve všech státních, veřejných i soukromých úřadech a podnicích bez výjimky a usnáší se:

1. stanovit maximální plat lidových komisařů na 500 rublů měsíčně pro bezdětné a příspěvek 100 rublů na každé dítě; pokud jde o velikost bytů, na každého člena rodiny smí připadat pouze jedna místnost; 2. požádat všechny místní sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, aby připravily a uskutečnily revoluční opatření ke zvláštnímu zdanění vysokých úředníků; 3. uložit ministerstvu financí, aby připravilo všeobecný návrh zákona o snížení platů; 4. uložit ministerstvu financí i všem jednotlivým komisařům, aby okamžitě přezkoumali rozpočty ministerstev a snížili všechny neúměrně vysoké platy a důchody.

*Napsáno 18. listopadu
(1. prosince) 1917*

*Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

N Á V R H D E K R E T U O P R Á V U O D V O L Á V A T V O L E N É Z Á S T U P C E⁴⁶

Kterákoli volená instituce nebo kterékoli shromáždění zástupců mohou být pokládány za skutečně demokratické a skutečně reprezentující vůli lidu jedině tehdy, je-li uznáváno a využíváno právo voličů odvolávat své volené zástupce. Tento základní a zásadní princip skutečného demokratismu se týká bez výjimky všech shromáždění zástupců, a tedy i Ústavodárného shromáždění.

System poměrného zastoupení ve volbách, který je demokratičtější než většinový, vyžaduje složitější opatření k využívání práva odvolávat volené zástupce, tj. ke skutečnému podřízení volených zástupců lidu. Avšak každý, kdo by na základě toho odmítal prosazovat v praxi právo na odvolání, jakkoli zdržoval jeho prosazování a jakkoli ho omezoval, zrazoval by demokratismus a úplně by se zříkal nejdůležitějších zásad a úkolů socialistické revoluce, která v Rusku začala. System poměrného zastoupení ve volbách vyžaduje pouze pozměnění formy práva na odvolání, rozhodně však ne jeho omezení.

Jelikož system poměrného zastoupení ve volbách vychází z příslušnosti k jednotlivým stranám a z faktu, že volby provádějí organizované strany, pak každá velká změna v poměru třídních sil a v poměru tříd ke stranám, a zejména rozkoly v početných stranách nutně vyvolávají potřebu nových voleb v tom volebním obvodu, kde zjevně a nepochybně dojde k nepoměru mezi vůlí různých tříd a jejich silou a mezi složením volených zástupců jednotlivých stran. Opravdový demokratismus přitom bezpodmínečně vyžaduje, aby vypsání nových voleb nezávi-

selo pouze na instituci, která bude znovu volena, tj. aby se zájem volených zástupců udržet si své mandáty nemohl dostat do rozporu s vůlí lidu odvolat své zástupce.

Proto se Celoruský ústřední výkonný výbor sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců usnáší:

Sověty dělnických a vojenských zástupců, jakož i sověty rolnických zástupců každého volebního obvodu mají právo vypisovat nové volby do všech městských, zemských a vůbec do zastupitelských orgánů včetně Ústavodárného shromáždění. Sověty mají také právo stanovit datum nových voleb. Samy volby se konají obvyklým způsobem za přísného dodržení zásady poměrného zastoupení.

Napsáno 19. listopadu

(2. prosince) 1917

Otištěno roku 1918 v publikaci

Protokoly zasedanij VCIK sovětov

r., s., kr. i kaz. deputatov

II sozyva, vydal CÚVV

Podle rukopisu

TEZE ZÁKONA O KONFISKACI ČINŽOVNÍCH DOMŮ⁴⁷

1. *Veškerá* půda (ve městech) se stává majetkem (vlastnictvím) lidu.

2. Domy, které jsou *trvale* pronajímány, se konfiskují a přecházejí do vlastnictví lidu.

3. Majitelé, kteří domy *nepronajímají*, zůstávají nadále, až do rozhodnutí Ústavodárného shromáždění, jejich majiteli bez jakýchkoli změn vlastnických práv.

4. Majitelům konfiskovaných domů se vyplácí několik měsíců (2—3) náhrada, pokud prokáží svou ne . . .*

5. Nájemné vybírají (kdo?) *sověty* (na běžné účty sovětů).

6. Stavební komise (odborové organizace + sdružení stavebních podniků) spravují i hospodářské záležitosti (palivo atd.).

7. Vybírání nájemného se zavádí okamžitě.

8. Stavebně hospodářské komise začínají fungovat postupně, podle toho, jak je budou odborové organizace a sověty ustavovat.

9. Vytápění domů a jejich údržba patří k povinnostem domovních výborů a dalších institucí (odborů, sovětů, oddělení pro zajišťování paliva při městské dumě atd.).

*Napsáno 20. listopadu
(3. prosince) 1917*

Poprvé otištěno roku 1933

v publikaci Leninskij sbornik XXI

Podle rukopisu

* Věta zůstala nedokončena. *Red.*

REFERÁT
O PRÁVU ODVOLÁVAT
VOLENÉ ZÁSTUPCE
PŘEDNESENÝ
NA ZASEDÁNÍ CÚVV
21. LISTOPADU
(4. PROSINCE) 1917

Otázka nových voleb je otázkou skutečné realizace demokratického principu. Ve všech vyspělých zemích je tradicí a zvykem, že pouze volení zástupci mohou mluvit státním zákonodárným jazykem. Buržoazie sice poskytuje právo účasti na řízení státního mechanismu, ale záměrně neposkytuje právo odvolávat volené zástupce, právo skutečné kontroly.

Avšak ve všech historických revolučních obdobích se jako červená nit vine všemi změnami ústav snaha vymoci si právo odvolávat volené zástupce.

Demokratické zastoupení existuje a je uznáváno všude, kde je parlamentní zřízení, jenže právo na zastoupení je omezeno tím, že lid má sice právo jednou za dva roky hlasovat, ale často se ukáže, že dal hlas těm, kdo ho pomáhají utlačovat, a pak už nemá demokratické právo tyto lidi sesadit, přijmout účinná opatření, aby s jejich činností skoncoval.

Ale v zemích, kde se zachovaly staré demokratické tradice, jako například v některých kantonech ve Švýcarsku a v některých amerických státech, se zachovalo i demokratické právo odvolávat volené zástupce.*

* V novinové zprávě otištěné 5. prosince (22. listopadu) 1917 v Pravdě, č. 196 je tento odstavec upraven takto: »V zemích, kde se

Každý velký převrat zjevně ukládá lidu nejen využívání daných zákonných ustanovení, ale také přijímání nových patřičných zákonných ustanovení^[100]. Proto je třeba ještě těsně před svoláním Ústavodárného shromáždění přezkoumat nové volební zásady.

Sověty vytvořili sami pracující, jejich revoluční energie a tvůrčí aktivita, a jedině to je zárukou, že svou činnost vyvíjejí zcela ku prospěchu mas. Každý rolník, který posílá do sovětu svého zástupce, může jej také odvolat, a v tom je ta skutečná lidovost sovětů.

U nás se vystřídal u moci různé strany. Poslední přechod moci z rukou jedné strany do rukou druhé byl provázen dosti bouřlivým převratem; kdyby existovalo právo odvolávat volené zástupce, postačilo by pouhé hlasování.

Mluvíme o svobodě. To, co se dříve nazývalo svobodou, byla svoboda buržoazie klamat masy pomocí svých miliónů a díky tomuto klamání svobodně využívat svých sil. S buržoazií a s takovou svobodou jsme definitivně skoncovali. Stát je donucovací instituce. Dříve to znamenalo, že hrstka zbohatlíků páchala násilí na veškerém lidu. My však chceme stát změnit v instituci, která by donucovala plnit vůli lidu. Chceme organizovat násilí v zájmu pracujících.

Neposkytnout právo odvolávat volené zástupce z Ústavodárného shromáždění znamená nedat průchod revoluční vůli a uzurpovat práva lidu. Máme volby s poměrným zastoupením, volby opravdu nejdemokratičtější. Zavést za tohoto volebního systému právo na odvolání je poněkud obtížné, ale jsou to potíže čistě technického rázu a velice snadno překonatelné. Rozpor mezi volebním systémem s poměrným zastoupením a právem na odvolání tu rozhodně není.

zachovaly staré tradice z revolučních dob, kdy vznikaly, jako například v některých kantonech ve Švýcarsku a v některých amerických státech, se zachovalo i demokratické právo odvolávat volené zástupce.« *Red.*

Lid nehlasuje pro konkrétní osoby, ale pro stranu. V Rusku je značná organizovanost v politických stranách a před lidem má každá strana určitý politický profil. A proto neexistuje-li právo na odvolání zástupců, každý rozkol ve straně nutně způsobuje chaos. Velký vliv měla strana socialistů-revolucionářů. Ale když už byly předloženy kandidátky, došlo k rozštěpení této strany. Kandidátky se měnit nedají a Ústavodárné shromáždění se rovněž odročit nedá. A tak lid de facto hlasoval pro stranu, která už neexistovala. Dokázal to levicově orientovaný II. rolnický sjezd⁴⁸. Rolnictvo nebylo oklamáno konkrétními osobami, nýbrž rozštěpením eserské strany. Taková situace vyžaduje nápravu. Je třeba okamžitě zavést přímý a důsledný demokratický princip — právo odvolávat.

Obávat se musíme jen toho, abychom se nezastavili před nesprávnými volbami. Ale zavedení práva na vypsání nových voleb za tak vysoké uvědomělosti mas, kterou dokazuje srovnání průběhu revoluce z roku 1905 a 1917, se bát nemusíme.

Lidu se říkalo, že sovět je plnomocný orgán, a lid tomu věřil a vytvořil jej. Musíme v demokratizaci pokračovat a zavést právo odvolávat volené zástupce.

Právo odvolávat musí být poskytnuto sovětům jakožto nejdokonalejším nositelům myšlenky státnosti, donucování. Pak bude moc přecházet z rukou jedné strany do rukou druhé pokojně, jednoduše cestou nových voleb.

Pravda, č. 196
5. prosince (22. listopadu) 1917
a Soldatskaja pravda, č. 87
24. listopadu 1917

*Podle listu
Soldatskaja pravda*

PROJEV NA I. CELORUSKÉM
SJEZDU
VOJENSKÉHO NÁMOŘNICTVA
22. LISTOPADU (5. PROSINCE)
1917⁴⁹
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

Soudruh Lenin zdraví jménem rady lidových komisařů sjezd představující armádu námořníků, která prokázala, že je předním bojovníkem za osvobození pracujících tříd z poroby.

Potom soudruh Lenin charakterizoval současnou situaci. Konstatoval, že politika kompromisnické vlády Kerenského, která si nekladla za cíl řešit potřeby širokých mas lidu, nýbrž chránit naprostou nedotknutelnost zájmů buržoazie, zájmů utlačovatelské třídy, nutně musela vést k pádu této vlády. Dále řečník pokračoval:

Současně s prozatímní vládou však existovaly sověty dělnických a vojenských zástupců, které vznikly z revoluční iniciativy povstavšího lidu a postupně kolem sebe stmelovaly stále širší vrstvy pracujících mas. Jedině díky sovětům se v Rusku podařilo to, co se nepodařilo v žádné evropské revoluci: lid nastolil a podpořil opravdu lidovou vládu. Utlačované masy čeká nesmírně obtížný úkol — musí samy budovat stát. Vidíte, s jakou silou se na nás buržoazie vrhla, jak se pokouší naši činnost sabotovat, jaké proudy lži a pomluv na nás chrlí, ať už má nějaký důvod, nebo ne.

Zasypává nás spoustou obvinění, že používáme teror a násilí, ale tyto výpady nás z míry nevyvedou. Odpovíme jim, že nejsme anarchisté, nýbrž stoupcí státu. Ano, jenže kapitalistický stát musí být odbourán a moc kapitalistů zlikvidována. Naším úkolem je budovat nový

stát, stát socialistický. A o to budeme neúnavně usilovat a žádné překážky nás neodradí ani nezastaví. Dosvědčily to už první kroky nové vlády. Jenomže přechod k novému zřízení je neobyčejně složitý proces a aby byl tento přechod snazší, k tomu je potřebná pevná státní moc. Dosud měli moc monarchové a chráněnci buržoazie. Veškeré jejich úsilí a veškerá jejich politika byly zaměřeny na donucování lidových mas. I my říkáme, že je potřebná pevná moc, že je potřebné násilí a donucování, jenže my je zaměříme proti hrstce kapitalistů, proti buržoazní třídě. Na pokusy — nesmyslné a beznadějně pokusy — postavit se proti sovětské moci budeme vždycky odpovídat donucovacími opatřeními. A ve všech případech za to padne odpovědnost na ty, kdo se stavějí na odpor.

Potom soudruh Lenin hovořil o budování státního aparátu, který musí být v zájmu lidu zbaven jakéhokoli byrokratismu a musí poskytovat opravdu široký prostor pro uplatnění všech tvořivých sil v zemi. V této souvislosti řekl:

Buržoazie a intelektuálské buržoazní kruhy všemožně sabotují lidovou moc. Pracující masy mohou spoléhat jedině samy na sebe. Úkoly, jež lid čekají, jsou bezesporu nesmírně obtížné a veliké. Musíme však věřit ve vlastní síly, je třeba, aby všechno, co se v lidu probudilo a je schopné tvořit, se soustřeďovalo v organizacích, které už existují nebo které pracující masy teprve vytvoří. Roztříštěné masy jsou bezmocné, sjednocené jsou silné. Masy uvěřily ve vlastní síly, nepodlehly štvání buržoazie a začaly samostatně spravovat stát. Zpočátku se mohou vyskytnout potíže, může se projevit nedostatečná připravenost. Je však třeba učit se spravovat zemi v praxi, učit se tomu, co předtím bylo monopolem buržoazie. V tomto směru vidíme v námořnictvu skvělý příklad možností pro tvořivou činnost pracujících mas, v tomto směru se námořnictvo projevilo jako čelný oddíl.

Dále soudruh Lenin vysvětlil nejdůležitější současné

otázky — otázku půdy, dělnické politiky, národnostní otázku a otázku míru a každou z nich se podrobně zabýval.

II. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců schválil Dekret o půdě^[50], do něhož bolševici plně převzali zásady obsažené v rolnických návrzích^[109]. Byl to ústupek od programu sociálních demokratů^[1], protože návrhy odpovídají duchu eserského programu^[110], je to však důkazem toho, že lidová moc nechtěla vnucovat lidu svou vůli a snažila se mu vyjít vstříc.

Ať už se otázka půdy vyřeší jakkoli, ať už půda přejde do rukou rolníků na základě jakéhokoli programu, nebude to na překážku pevnému svazku rolníků a dělníků. Důležité je pouze to, že jestliže rolníci po staletí vytrvale usilují o zrušení soukromého vlastnictví půdy, musí toto vlastnictví být zrušeno.

Potom řečník poukázal na to, že s agrární otázkou úzce souvisí otázka průmyslu, že zároveň s agrární revolucí musí být do základu zničeny kapitalistické vztahy, a zdůraznil mimořádný význam pevného svazku dělníků a rolníků.

Vývoj ruské revoluce ukázal, že politika otrockého paktování se statkáři a kapitalisty splaskla jako mýdlová bublina. Vládnout musí vůle většiny, a tuto vůli většiny prosadí právě svazek pracujících, poctivá koalice dělníků s rolníky na základě společných zájmů. Strany se mění a zanikají, kdežto pracující zůstávají. Řečník vyzývá, aby se všemožně usilovalo o pevnost tohoto svazku.

Ať námořníci, řekl Lenin, věnují všechny síly tomu, aby tento svazek zůstal základem života státu. Bude-li tento svazek pevný, přechodu k socialismu nic nezabrání.

Pokud jde o národnostní otázku, řekl soudruh Lenin, musíme si uvědomit neobyčejně pestré národnostní složení Ruska, v němž žije jen asi 40 procent Velkorusů a zbývající většinu obyvatelstva tvoří jiné národy a ná-

rodnosti. Národnostní útlak za carismu byl neslýchaně krutý a nesmyslný, a proto u těchto neplnoprávných národů a národností postupně narůstala palčivá nenávisť k monarchům. Není divu, že se tato nenávisť vůči těm, kdo jim dokonce zakazovali používat mateřský jazyk a odsuzovali tak masu lidu k negramotnosti, přenášela na všechny Velkorusy. Tyto národy se domnívaly, že Velkorusové jakožto privilegovaní si chtějí pro sebe zachovat všechny výsady, které pro ně jako svátost chránili Mikuláš II. i Kerenskij.

Říká se, že se Rusko rozdrobí, rozpadne na jednotlivé republiky, ale toho se bát nemusíme. Ať je samostatných republik kolik chce, my se toho nezalekneme. Pro nás není důležité, kudy prochází státní hranice, nýbrž to, aby se udržel svazek pracujících všech národů pro boj proti buržoazii kterýchkoli národů. (Bouřlivý potlesk.)

Kupuje-li finská buržoazie od Němců zbraně, aby je namířila proti vlastním dělníkům, pak nabízíme finským dělníkům svazek s pracujícím lidem Ruska. Jen ať buržoazie rozpoutá hanebné, ubohé spory a handrkování o hranice, dělníci všech zemí a všech národů se přece kvůli tomuto hanebnému počínání nerozejdou. (Bouřlivý potlesk.)

My dnes — použiji nepěkného slova — »dobýváme« Finsko, ale jinak než dravci mezinárodního kapitalismu. Dobýváme Finsko tím, že mu dáváme úplnou svobodu žít ve svazku s námi nebo s jinými zeměmi, a zaručujeme pracujícím všech národností všestrannou podporu v boji proti buržoazii všech zemí. Toto spojení není podloženo smlouvami, nýbrž solidaritou vykořisťovaných v boji proti vykořisťovatelům.

V současné době jsme svědky národního hnutí na Ukrajině a bezvýhradně se vyslovujeme pro plnou a neomezenou svobodu ukrajinského národa. Musíme skoncovat s tou starou, krvavou a hanebnou minulostí, kdy Rusko kapitalistických utlačovatelů hrálo úlohu kata jiných

národů. Tuto minulost smeteme, z této minulosti nezůstane kámen na kameni. (Bouřlivý potlesk.)

Ukrajincům řekneme: Vy, Ukrajinci, si můžete doma zařídit život podle svého. Podáme však bratrsky ruku ukrajinským dělníkům a řekneme jim: Společně s vámi budeme bojovat proti vaší i naší buržoazii. Pouze socialistický svazek pracujících všech zemí odstraní jakoukoli živnou půdu pro národnostní štvance a nesváry. (Bouřlivý potlesk.)

Teď několik slov o válce. Válce, vyvolané tahanicemi dravců o kořist, jsme vypověděli rozhodný boj. Všechny strany až dosud o tomto boji mluvily, ale zůstaly jen u slov a pokrytectví. Teď boj o mír začal, a je to boj těžký. Kdo si myslel, že míru se dosáhne snadno, že stačí jen se o něm zmínit a buržoazie nám ho naservíruje na tácku, byl velmi naivní. Kdo přisuzoval tento názor bolševikům, lhal. Kapitalisté se v litém boji do sebe pustili, aby se podělili o kořist. Je jasné, že skoncovat s válkou by znamenalo zvítězit nad kapitálem, a v tomto smyslu sovětská moc zahájila boj. Zveřejnili jsme a nadále budeme zveřejňovat tajné smlouvy^[123]. Žádné osočování a pomluvy nás od toho neodradí. Páni buržoové zuří, protože lid vidí, proč ho hnali na jatky. Straší zemi perspektivou nové války, v níž by Rusko zůstalo izolováno. Jenže nás tato zavlá nenávisť buržoazie vůči nám a našemu úsilí o mír nezastaví. Jen ať si zkusí nutit národy, aby proti sobě válčily už čtvrtý rok! To se jí nepodaří. Nejen u nás, ale ve všech válčících zemích dozrává boj proti vlastním imperialistickým vládám. Dokonce i v Německu, z něhož se imperialisté po desítky let snažili udělat vojenský tábor a kde je celý státní aparát zaměřen na potlačení sebemenšího projevu nespokojenosti lidu v samém zárodku, i tam námořnictvo otevřeně povstalo. Abyste pochopili význam tohoto povstání, museli byste vědět, jak neslýchaná policejní zvůle panuje v Německu. Jenomže revoluce se nedělá na objednávku, revoluce je výsledkem výbuchu nespokojenosti.

nosti lidových mas. Jestliže bylo tak snadné vypořádat se s bandou ubohých pomatenců, jako byli Romanov a Rasputin, pak bojovat proti organizované a mocné klice korunovaných i nekorunovaných německých imperialistů je nesrovnatelně těžší. Ale je možné a nutné pracovat ruku v ruce s revoluční třídou pracujících všech zemí. A touto cestou se dala sovětská vláda, když zveřejnila tajné smlouvy a ukázala, že vládcové všech zemí jsou lupiči. To není propaganda slovem, nýbrž činem. (Bouřlivý potlesk.)

V závěru se řečník zmínil o mírových jednáních a v této souvislosti řekl:

Když Němci odpověděli vyhýbavě na náš požadavek nepřesunovat vojska na západní a italskou frontu, přerušili jsme jednání a obnovíme je až za nějaký čas. A když o tom budeme otevřeně informovat celý svět, nenajde se jediný německý dělník, který by nevěděl, že mírové jednání nebylo přerušeno naší vinou. Kdybychom i připustili, že německá dělnická třída půjde společně se svou vládou imperialistických dravců a my bychom museli pokračovat ve válce, pak ruský lid, který dokázal prolévat svou krev bez reptání, aniž věděl, proč a v zájmu jakých cílů plní vůli vlády, která ho rdousila, by nepochybně bojoval s několikanásobnou energií a s několikanásobnou statečností, protože by šlo o boj za socialismus, za svobodu, proti níž by namířila své bodáky mezinárodní buržoazie. My však věříme v mezinárodní solidaritu pracujících mas, které překonají všechny překážky a všechny obtíže stojící v cestě boji za socialismus. (Bouřlivý potlesk.)

*Izvěstija CIK, č. 235
25. listopadu 1917*

*Otištěno podle textu listu Izvěstija
CIK porovnaného s protokolárním
zápisem psaným na stroji*

PŘEDMLUVA
K BROŽUŘE
MATERIÁLY
O AGRÁRNÍ OTÁZCE^[60]

V této brožuře, kterou doporučuji pozornosti čtenáře, jsou shromážděny (nikoli z podnětu autora, nýbrž z podnětu jednoho bolševika) mé nejdůležitější články a projevy o otázce půdy, vhodné pro širokou veřejnost. Zahrnují období od konce dubna do konce října 1917. K článkům jsou připojeny: rezoluce dubnové konference SDDSR (bolševiků)*^[69] a Dekret o půdě schválený 26. října 1917 na II. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců**^[51]. Texty obou těchto dokumentů v jejich první verzi (tj. *návrhy*) jsem napsal já.

Tyto dokumenty a články poskytují jako celek přesný obraz toho, jak se názory bolševismu v průběhu půl roku revoluce vyvíjely a uplatňovaly v praxi.

Mohu ještě poukázat na svůj článek v listu Rabočij (Petrohrad 11. září (29. srpna) 1917, č. 6) nazvaný Z deníku publicisty. Rolníci a dělníci***. V tomto článku je podrobně rozebrán souhrnný rolnický návrh^[109] z 88. čísla listu Izvěstija vserossijskogo sověta krestjanskich deputatov z 19. srpna, který byl pojat do Dekretu o půdě z 26. října 1917. Dva měsíce před revolucí z 25. října tento

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 452—455. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 50—52. *Red.*

*** Viz Sebrané spisy 34, Praha 1987, s. 136—144. *Red.*

článek vysvětloval, že je nezbytné »změnit základní linii,
jak má dělník mluvit k rolníkovi«.

N. Lenin

Petrohrad
27. listopadu 1917

*Otištěno v prosinci 1917
v brožuře N. Lenin: Materialy
po agrarnomu voprosu. Petrohrad,
nakl. Priboj*

Podle textu brožury

K O N S P E K T P R O G R A M U

J E D N Á N Í O M Í R U⁵⁰

1. Jednání politické a hospodářské.
2. Hlavní téma politického jednání a základní princip:
»bez anexí a kontribucí«.
3. Pojem anexe:
 - (a) *není* vhodné charakterizovat anexi jako území připojená po vypovězení nynější války*;
 - (b) za anektované se pokládá každé území, jehož obyvatelstvo v posledních desetiletích (od druhé poloviny 19. století) vyjadřovalo nespokojenost s připojením svého území k jinému státu nebo se svým postavením ve státě, a to bez ohledu na to, zda se nespokojenost projevovala v literatuře, v usneseních parlamentů, orgánů místní správy, shromáždění a podobných institucí, ve státních a diplomatických aktech vynucených národním hnutím na těchto územích, v národnostních nespokojenostech, střetnutích, nepokojích apod.⁵¹

1. Oficiálně přiznat každému (nesvrchovanému) národu, jenž je součástí určité válčící země, právo na svobodné sebeurčení až po oddělení a vytvoření samostatného státu; 2. právo na sebeurčení se realizuje prostřednictvím referenda všeho obyvatelstva oblasti, jež usiluje o sebeurčení; 3. geografické hranice oblasti domáhající se práva na sebeurčení stanoví demokraticky zvolení zástupci této a sousedních oblastí; 4. předběžné podmínky zaručující uplatnění práva národa na svobodné sebeurčení:

* Zamítá se taková definice anexe, podle níž se za anektovaná považují území připojená po vyhlášení války.

a) stáhnout vojska z území domáhajícího se práva na sebeurčení;

b) přesídlit do uvedené oblasti uprchlíky a rovněž obyvatele této oblasti, které odtud úřady od začátku války vysídlily;

c) vytvořit v této oblasti prozatímní správu, složenou z demokraticky zvolených zástupců národa domáhajícího se práva na sebeurčení, která by byla oprávněna (mimo jiné) realizovat bod *b*;

d) vytvořit komise domlouvajících se stran při prozatímní správě s právem vzájemné kontroly;

e) nezbytné náklady na splnění bodů *b* a *c* hradit ze zvláštního fondu prostředků strany, jež oblast okupovala.

Napsáno 27. listopadu

(10. prosince) 1917

Poprvé otištěno roku 1929

v publikaci Leninskij sbornik XI

Podle rukopisu

OTÁZKY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY⁵²

Instrukce?

1. Znárodnění bank.
2. Povinné sdružování v syndikáty.
3. Státní monopol zahraničního obchodu.
4. Revoluční opatření k boji proti šmelinářům.
5. Usvědčení z rozkrádání finančních prostředků a bankovního majetku.
6. Financování průmyslu.
7. Nezaměstnanost.
8. Demobilizace — armády? průmyslu?⁵³
9. Zásobování potravinami.

*Napsáno 27. listopadu
(10. prosince) 1917
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

N Á S T I N P R O G R A M U H O S P O D Á Ř S K Ý C H O P A T Ě Ř E N Í

Znárodnění bank.

Odčerpávání peněz zpět do státní pokladny.

Nové peníze o velké nominální hodnotě.

Revoluční opatření k převedení továren na výrobu užitečných předmětů.

Centralizace spotřeby povinným sdružováním ve spotřebních družstvech.

Státní monopol zahraničního obchodu.

Znárodnění průmyslu.

Státní půjčky.

*Napsáno nejdříve 27. listopadu
(10. prosince) 1917*

Podle rukopisu

*Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

K heslům demonstrace, uveřejněným 28. 11.[⁴²], bych radil dodat:

Hanba těm »pravým« eserům a »černovovcům«, kteří odešli z rolnického sjezdu!

Vítáme II. celoruský sjezd rolnických zástupců, který se postavil za sovětskou moc!

Pracující lid žádá, aby Ústavodárné shromáždění uznalo moc sovětů a sovětskou vládu!

Vítáme znárodnění bank!

Pryč se sabotéry a stávkujícími úředníky! Bojkotujte je, uplatňujte vůči nim revoluční teror!

Lenin

Napsáno 28. listopadu

(11. prosince) 1917

Poprvé otištěno roku 1957

v časopisu Voprosy istorii KPSS, č. 3

Podle rukopisu

DEKRET O ZATČENÍ
VŮDCŮ OBČANSKÉ VÁLKY
PROTI REVOLUCI⁵⁵

Zatknout a předat soudu revolučních tribunálů členy vedoucích orgánů kadetské strany jako strany nepřátel revoluce.

Místním sovětům se ukládá zavést zvláštní dozor nad kadetskou stranou, protože má spojení s občanskou válkou, kterou vedou kornilovovci a kaledinovci proti revoluci.

Dekret nabývá platnost jeho podepsáním.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

Petrohrad 28. listopadu 1917
10.30 hod. večer

Pravda, č. 23 (večerní vydání)
12. prosince (29. listopadu) 1917
a *Izvěstija CIK*, č. 239
29. listopadu 1917

Podle rukopisu

O O D P O V Ě D N O S T I
Z A N E P O D L O Ž E N Á O B V I N Ě N Í
N Á V R H U S N E S E N Í Ú V S D D S R (b)⁵⁶

Ústřední výbor stanoví tuto zásadu:

Každý, kdo intrikuje a vznáší obvinění vůči jiné osobě, aniž předloží soudu přesné důkazy, je považován za pomlouvače;

Každý, kdo se cítí dotčen takovými obviněními, se může obrátit na soud.

*Napsáno 29. listopadu
(12. prosince) 1917
Poprvé otištěno roku 1945
v publikaci Leninskij sbornik XXXV*

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR (b)
29. LISTOPADU (12. PROSINCE)
1917

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1.

Projednává se složení redakční rady Pravdy. N. I. Bucharin žádá o uvolnění z hospodářské rady, aby se mohl věnovat práci v Pravdě.⁵⁷

Soudruh Lenin upozorňuje, že hospodářské radě⁵⁸ nebyla dosud věnována dostatečná pozornost, přestože je v současnosti jedním z nejvýznamnějších faktorů výstavby státu, a proto je nutné, aby v ní pracovali schopní lidé, jako je soudruh Bucharin; trvá tudíž na tom, aby soudruh Bucharin nebyl zařazen do redakční rady Pravdy.

2

J. D. Stasovová navrhuje, aby redakční radu Pravdy tvořili tři soudruzi: J. V. Stalin, G. J. Sokolnikov a N. I. Bucharin.

Soudruh Lenin navrhuje jinou trojici: Sokolnikova, Štalina a Trockého.

3

Projednává se žádost A. I. Rykova, L. B. Kameněva, V. P. Miljutina a V. P. Nogina o jejich znovupřijetí do ústředního výboru strany.

Soudruh Lenin čte koncept své odpovědi na tuto žádost⁵⁹, v němž upozorňuje, že z žádosti čtyř je jasně vidět, že se s námi naprosto rozcházejí, protože se domní-

vají, že ÚV učinil ústupky. Konkrétně navrhuje vyžádat si od čtyřky písemné prohlášení o tom, komu chtějí předat svůj dopis, tj. chtějí-li ho zveřejnit v tisku. My ho z vlastní iniciativy v tisku nezveřejníme a jim písemně odpovíme, že je zpět nepřijmeme.

*Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Protokoly CK RSDRP.
August 1917 — fevral 1918*

*Podle protokolárního
zápisu psaného rukou*

O PŘEVEDENÍ
VOJENSKÝCH ZÁVODŮ
NA EKONOMICKY
UŽITEČNOU VÝROBU
USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ

Soudruhu Raskolnikovovi se ukládá, aby neprodleně navštívil komisariát obchodu a průmyslu a rovněž komisariát zásobování potravinami (oddělení pro dodávky strojů) a okamžitě tam dohodl, které objednávky by mohly být předány závodům plnicím zakázky a provádějícím opravy pro vojenské námořnictvo. Zvláště naléhavá je výroba zemědělského nářadí a strojů a výroba a opravy lokomotiv. Především je třeba věnovat pozornost kovodělnému závodu v Petrohradu, který má na dlouhou dobu zásoby paliva i kovu.

Hlavní námořní hospodářské správě se ukládá ihned zrevidovat rozpočet ministerstva námořnictva na rok 1917 a pozastavit všechny výdaje plánované na stavbu válečných lodí a vůbec všechny neproduktivní výdaje a využít příslušné přidělené prostředky na výrobu užitečnou pro národní hospodářství. K účasti na této práci se deleguje soudruh I. E. Gukovskij ve funkci mimořádného komisaře pro revizi rozpočtu všech resortů.

Zprávu o plnění tohoto příkazu bude radě lidových komisařů podávat *denně* soudruh Raskolnikov a osoba, kterou k tomu zmocní Hlavní námořní hospodářská správa (nebo soudruh Gukovskij), a rovněž zmocněnec komisariátu obchodu a průmyslu.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Napsáno 29. listopadu
(12. prosince) 1917
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

O ÚKOLECH VEŘEJNÉ KNIHOVNY V PETROHRADU

Aby se mohl člověk rozumně, uvědoměle a úspěšně podílet na revoluci, musí se učit.

Protože carismus dlouhá léta lidovou osvětu jenom poškozoval, je knihovní služba v Petrohradu naprosto nevhovující.

Je nutné okamžitě a bezpodmínečně provést hlavní změny vycházející ze zásad, které se už dávno uplatňují ve svobodných státech na Západě, zejména ve Švýcarsku a ve Spojených státech severoamerických.

1. Veřejná knihovna (bývalá Imperátorská) musí okamžitě zavést *výměnu* knih jak se *všemi* veřejnými a státními knihovnami v Petrohradu a mimo Petrohrad, tak i *se zahraničními* knihovnami (ve Finsku, Švédsku a tak dále).

2. Zasílání knih *z jedné knihovny do druhé* musí být podle zákona *bezplatné*.

3. Čítárna knihovny musí být otevřena tak, jak je obvyklé v kulturních zemích *v soukromých* knihovnách a čítárnách pro *bohaté* lidi,

denně *včetně* svátků a nedělí od 8 do 23 hodin.

4. Potřebný počet zaměstnanců musí být do Veřejné knihovny ihned převeden z odborů ministerstva školství a osvěty (více žen vzhledem k potřebě mužů na frontě), protože v těchto odborech z devíti desetin dělají nejen zbytečnou, ale dokonce škodlivou práci.

*Napsáno v listopadu 1917
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO
ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO
VÝBORU

1. (14.) PROSINCE 1917

1

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK
O VYTVOŘENÍ NEJVYŠŠÍ
NÁRODOHOSPODÁŘSKÉ
RADY⁶⁰
NOVINOVÁ ZPRÁVA

Na obhajobu návrhu rady vystoupil Lenin a prohlásil, že z Nejvyšší národohospodářské rady se nesmí stát parlament, nýbrž musí být takovým orgánem pro boj proti kapitalistům a statkářům v ekonomice, jakým je rada lidových komisařů v politice.

*Novaja žizň, č. 192
3. (16.) prosince 1917*

*Podle listu
Novaja žizň*

P R O J E V O Ú S T A V O D Á R N Ě M S H R O M Á Ž D Ě N Í⁶¹

Budeme-li uvažovat o Ústavodárném shromáždění nezávisle na třídním boji, který vyústil v občanskou válku, pak dosud neznáme dokonalejší instituci, v níž by se mohla projevit vůle lidu. Musíme se však držet reality. Ústavodárné shromáždění bude muset pracovat v podmínkách občanské války. Občanskou válku rozpoutali Kaledinovi stoupenci z řad buržoazie.

Po pokusu protáhnout povstání v Moskvě, po nezdařeném pokusu Kerenského poslat vojska na Petrohrad a po marném pokusu zorganizovat kontrarevoluční špičky velitelského sboru armády se teď tito kaledinovci pokoušejí organizovat povstání na Donu. Je to beznadějný pokus, protože pracující kozáctvo je proti kaledincům.

Lenin reaguje na výtku, že kadetská strana je perzekvována, a odpovídá, že třídní boj nelze oddělovat od politického odpůrce. Tvrdí-li někdo, že kadetská strana není silná skupina, nemluví pravdu. Ústřední výbor kadetské strany je politickým štábem buržoazní třídy. Ke kadetům se připojily všechny majetné třídy, splynuly s nimi živly ještě pravivější, než jsou oni sami. A všichni kadetskou stranu podporují.

Navrhují nám, abychom svolali Ústavodárné shromáždění podle původního záměru. Promiňte, ale to nikdy! Bylo totiž namířeno proti lidu. Dělalí jsme převrat proto, abychom měli záruku, že Ústavodárné shromáždění nebude zneužito proti lidu, proto, aby tuto záruku měla v rukou vláda. V našem dekretu^[41] je jasně a jednoznačně řečeno, kdy bude Ústavodárné shromáždění svoláno⁶².

Přesně jsme v něm na tuto otázku odpověděli. Nesnažte se číst naše myšlenky, my nic neskrýváme. Řekli jsme, že až bude 400 poslanců, Ústavodárné shromáždění svoláme. Nezavinili jsme, že se volby konaly později, než bylo stanoveno. V některých městech sověty samy vypsaly pozdější termín voleb. Jelikož se volby nekonaly ve stejné době, mělo být stanoveno, jaký počet poslanců postačí k zahájení Ústavodárného shromáždění. Vyskytly se pokusy využít toho, že v zákoně se počet neuvádí, a svolat Ústavodárné shromáždění bez ohledu na počet poslanců. V jaké situaci by se octla moc, která by tohle připustila? Sovětská moc postupovala správně, když stanovila, za jakého počtu poslanců bude možné Ústavodárné shromáždění pravoplatně svolat. To sovětská moc udělala. Kdo s tím nesouhlasí, musí kritizovat dekret. Ale když místo kritiky slyšíme narážky a všeobecné dohady, nevěnujeme jim pozornost.

Když revoluční třída bojuje proti majetným třídám, jež kladou odpor, musí přece tento odpor potlačovat. A my budeme odpor boháčů potlačovat všemi prostředky, jimiž oni potlačovali proletariát — jiné prostředky dosud vynalezeny nebyly.

Říkali jste, že je třeba izolovat buržoazii. Ale kadeti, maskující se formálně demokratickým heslem, heslem Ústavodárného shromáždění, ve skutečnosti vypovídají občanskou válku. Říkají: »Chceme zasedat v Ústavodárném shromáždění a současně organizovat občanskou válku,« a vy na to reagujete frázemi o izolování.

Chceme postihnout nejen ty, kdo nedodrží formální stránku věci, ale otevřeně vznášíme přímou politickou obžalobu proti politické straně. Stejně postupovali i francouzští revolucionáři. To je naše odpověď oněm rolníkům, kteří volili, aniž věděli, koho volí. Ať lid ví, že Ústavodárné shromáždění nebude svoláno tak, jak si přál Kerenskij. Zavedli jsme právo odvolávat volené zástupce^[17], takže Ústavodárné shromáždění nebude takové, jak

si je představovala buržoazie. V době, kdy nás od svolání Ústavodárného shromáždění dělí několik dní, buržoazie organizuje občanskou válku, ve větší míře sabotuje a maří tak příměří. Nedáme se oklamat formálními hesly. Chtějí zasedat v Ústavodárném shromáždění a současně organizovat občanskou válku. Ať někdo rozebere podstatu našeho obvinění proti kadetské straně, ať dokáže, že kadetská strana není štábem občanské války, války, jež nemá žádné vyhlídky na úspěch a jen zaplaví zemi krví. To se soudruh Štejnberg nesnažil dokázat. Zapomněl na všechno, co se zjistilo o spojení kadetů s Kornilovem. Toto spojení jsme neodhalili my, nýbrž náš politický odpůrce Černov. Doporučuje se nám, abychom stíhali malé viníky. Nebudeme přece politickou obžalobu celé třídy^[53] zastírat pronásledováním jednotlivců.

Dále se soudruh Lenin zastavil u námitky, že bolševici byli také prohlašováni za nepřátele lidu. Ano, vyhrožovali nám, že nás označí za nepřátele lidu, ale neudělali to. Netroufli si. Tehdy jsme jim řekli: »Ano, můžete-li to udělat, zkuste to! Zkuste říct lidu, že bolševická strana jako strana, jako směr je nepřitelem lidu!« Netroufli si, zaměřili se pouze na jednotlivce a pomlouvali je. Říkali jsme jim: Nemůžete nás označit za nepřátele lidu, pro zásadní námitky proti bolševikům vám chybí jakýkoli důkaz, můžete šířit jenom pomluvy. Naše obžaloba kadetské strany skoncovala s malicherným způsobem vedení politického boje. Řekneme lidu pravdu. Řekneme mu, že jeho zájmy stojí výš než zájmy demokratické instituce. Nemůžeme se vracet k starým predsudkům, které podřizují zájmy lidu formálnímu demokratismu. Kadeti křičí: »Všechnu moc Ústavodárnému shromáždění«, jenže ve skutečnosti to u nich znamená »Všechnu moc Kaledinovi«. To musíme lidu říct a lid nám dá za pravdu.

REZOLUCE K DEKRETU O KADETSKÉ STRANĚ

Ústřední výkonný výbor sovětů vyslechl vysvětlení zástupců rady lidových komisařů, proč byl vydán dekret prohlašující kadety za nepřátele lidu a nařizující zatčení členů vedoucích orgánů této strany a zavedení dohledu sovětů nad celou stranou^[53], a potvrzuje, že je nutné co nejrozhodněji bojovat proti buržoazní kontrarevoluci, v jejímž čele stojí kadetská strana, jež rozpoutala zuřivou občanskou válku proti samotným základům dělnické a rolnické revoluce.

Ústřední výkonný výbor ujišťuje radu lidových komisařů, že bude i nadále podporovat tuto její linii, a odmítá protesty politických skupin, které svým kolísáním podrývají diktaturu proletariátu a rolnické chudiny.

*Izvěstija CIK, č. 243
3. prosince 1917*

*Podle listu
Izvěstija CIK*

PROJEV NA II. CELORUSKÉM
SJEZDU SOVĚTŮ
ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ
2. (15.) PROSINCE 1917⁶³

Soudružky a soudruzi, na předchozí mimořádný sjezd rolnických zástupců jsem se dostavil za frakci bolševiků, a nikoli za radu lidových komisařů, a také dnes zastupuji frakci bolševiků, protože mi záleží na tom, abyste vy, sjezd rolnických zástupců, znali názor bolševické strany.

Po příchodu jsem vyslechl část projevu předešlého řečníka, který vám řekl, obraceje se přitom na mne, že vás chci nechat rozehnat bodáky. Soudruzi, Rusko už vyrostlo z toho, aby se nechalo manipulovat. Vy víte, že od té doby, co armáda dokázala obrátit zbraně, aby vybojovala svobodu, od té doby, co se rolníci oblečení do vojenských kabátů mohou scházet a domlouvat se s rolníky, kteří tyto kabáty nenosí, neexistuje síla, která by dokázala pokořit vůli lidu, vůli dělníků a rolníků.

Soudružky a soudruzi, chci vám říct, jak převrat z 25. října chápeme my. Soudruzi, říkalo se tu, že nová revoluční vlna možná smete sověty. Já zase říkám, že se to nestane. Jsem pevně přesvědčen, že sověty nikdy nezaniknou; revoluce z 25. října nám to dokázala. Sověty nikdy nezaniknou, protože vznikly už za první revoluce roku 1905 a vznikly i po únorové revoluci, a to nikoli z něčí osobní iniciativy, nýbrž z vůle lidových mas, zdola. Tady se nedá nic omezovat, nedá se mluvit o nějaké formálnosti; vždyť sověty vznikly z vůle lidu a lid může kdykoli své zástupce odvolat. Sověty překonaly všechny parlamenty, všechna ústavodárná shromáždění. (Hluk, výkřiky: »To je lež!«) Bolševická strana vždycky říkala, že nejvyšším orgánem jsou sověty. Nemůžete říkat, že je to

lež, protože revoluce v Evropě, které svrhávaly monarchii, vytvářely prostřednictvím ústavodárného shromáždění buržoazní republiku. Taková revoluce, k jaké došlo u nás, se ještě nikdy nikde nevyskytla. Říká se, že revoluce z 25. října přinesla pouze »bolševickou vládu«. Mohl bych uvést, že v radě lidových komisařů nejsou jenom bolševici. Ti z vás, kdo se pamatují na I. sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců, jistě vědí, že bolševici byli tehdy v menšině. Ale teď, když se lid z vlastní zkušenosti přesvědčil, k čemu vede politika kompromisů, dal na II. sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců většinu bolševické straně. Když někdo z nepřátelského tisku tvrdí a vykřikuje, že bodáky se mohou obrátit proti sovětům, je mi to k smíchu. Bodáky jsou v rukou dělníků, vojáků a rolníků a ti je nikdy neobráti proti sovětům. Ať si kontrarevoluce obrací bodáky proti sovětům, ty se jich bát nebudou.

Pokud jde o Ústavodárné shromáždění, musím říct, že Ústavodárné shromáždění může pomoci jen tehdy, když sám lid se bude svobodně rozvíjet a budovat nový život. A ptám se vás: co to znamená?

Povím vám to, co všichni víte: »Není člověk pro sobotu, ale sobota pro člověka.« Vy víte, soudruzi, jak probíhaly volby do Ústavodárného shromáždění. Je to jeden z nejprogresivnějších způsobů voleb, protože se nevolí jednotlivé osoby, nýbrž zástupci stran. A to je krok vpřed, protože revoluce nedělají jednotlivci, nýbrž politické strany. Když se konaly volby do Ústavodárného shromáždění, existovala jednotná eserská strana, která má v Ústavodárném shromáždění většinu. Teď už ji nemá. Možná řeknete, že to také zavinili bolševici. Ba ne, soudruzi, to je zákon platný všude na světě. Vždycky a všude se lid pomalu a obtížně rozděluje na dva tábory: na tábor zubožených a ponižovaných, na tábor těch, kdo bojují za lepší budoucnost všech pracujících, a na tábor těch, kdo nějakým způsobem podporují statkáře a kapita-

listy. Když se konaly volby, lid nevolil ty, kdo vyjadřovali jeho vůli a jeho tužby. Tvrdíte, že jsme označili celou kadetskou stranu za nepřítel lidu^[53]. Ano, to je pravda, ale vyjádřili jsme tím vůli II. sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců. A dnes, kdy nám chybí jenom krůček k míru, ke skončení tři roky trvajících hrozných jatek, jsme přesvědčeni, že je to požadavek všech pracujících a všech zemí. Svrhávání imperialismu v Evropě postupuje pomalu a s obtížemi, ale teď imperialisté všech zemí poznají, že lid je silný a že svou silou smete všechny, kdo mu stojí v cestě. Když někdo připravuje povstání proti dělníkům a rolníkům, proti sovětům, a druhou rukou mává svým vysokým mandátem do Ústavodárného shromáždění, neomráčí nás to. V červenci nám říkali, že nás »označí za nepřátele lidu«. A my jsme jim na to odpověděli: »Zkuste to!« Mohli to páni buržoové a jejich stoupenici zkusit a otevřeně to oznámit lidu. Ale neudělali to, raději se uchýlili k všelijakým insinuacím, pomluvám a osočováním. Když buržoazie rozpoutala občanskou válku — byli jsme toho svědky —, zosnovali povstání junkerů, a my, vítězové, jsme byli vůči poraženým milosrdní. Udělali jsme ještě víc — ponechali jsme jim dokonce vojenskou čest. A teď, když se svolává Ústavodárné shromáždění, říkáme: až přijede 400 členů Ústavodárného shromáždění, zahájíme je*. Vidíme, že spiknutí kadetů

* V textu uveřejněném ve 42. čísle listu Rabočij i soldat ze 4. (17.) prosince 1917 je závěrečná část projevu uvedena v tomto znění: »Lidová moc nevytváří žádné koalice s kapitálem. Neuzavíráme tajné smlouvy. Lidová moc informuje o každém svém kroku sověty. Jméno sovětů jsme nabídli příměří, ale jestliže se ukáže, že podmínky příměří jsou nevyhovující, lid na ně nepřistoupí. Na revolučním lidu nebylo pácháno žádné násilí. («A co Duchonin?» ozývá se z pléna.) Ano, Duchonina jsme vyzvali, aby zahájil jednání o příměří, ale odmítl to. Duchonin uzavřel spojenectví s Kornilovem, Kaledinem a s dalšími nepřáteli lidu a lid ho v době největšího pobouření proti nepřítelům zabil. Ale zapomínáte na jiný fakt. Na Špalírové rozdával dělník Voinov bolševické letáky a kozáci ho zabil. A mezi těmito dvěma fakty je

pokračuje, vidíme, že kadeti organizují povstání proti sovětům ve jménu zlatého měšce, kořisti a bohatství, a my je veřejně označujeme za nepřátele lidu. Za situace, kdy už co nejdřív budeme znát mírové podmínky, kdy bude příměří, kdy nebudou zatýkáni členové pozemkových výborů, kdy statkářská půda bude konfiskována a bude zavedena kontrola nad továrnami, připravují spiknutí proti nám, proti sovětům. Proto prohlašujeme, že oni, strana kadetů, jsou stranou buržoazie, jsou nepřáteli lidu, a budeme proti ní bojovat.

*Rabočij i soldat, č. 42
4. (17.) prosince 1917*

*Podle protokolárního zápisu
psaného na stroji*

rozdíl. Když byl zabit dělník Voinov, zmínila se o této události jedině Rabočaja gazeta, a to ještě napsala, že zemřel, a ne že byl zabit. Tam byl zabit prostý dělník, kdežto zde člověk, který stál v cestě míru, v cestě přání devadesáti devíti setin ruské armády. Přesto, když byl generál Duchonin zabit, naše noviny první odsoudily svévolný rozsudek. Vidíte tedy, v čem je shoda a v čem rozdíl. Kdo je pro dělnickou kontrolu nad výrobou, kdo je pro demokratický mír a proti pokračování v krvavém masakru, ten nebude podporovat kadety.« *Red.*

M A N I F E S T
K U K R A J I N S K É M U L I D U
S U L T I M A T I V N Í M I
P O Ž A D A V K Y
V Ů Č I U K R A J I N S K É R A D Ě⁶⁴

Socialistická vláda Ruska, rada lidových komisařů, vycházejíc ze zájmů jednoty a bratrského svazku dělníků a pracujících a vykořisťovaných mas v boji za socialismus a na základě těchto zásad, jež jsou zakotveny v mnoha usneseníh orgánů revoluční demokracie, sovětů a zejména II. celoruského sjezdu sovětů, znovu potvrzuje právo na sebeurčení všech národů, které carismus a velkoruská buržoazie utlačovaly, včetně práva těchto národů na oddělení od Ruska.

Proto my, rada lidových komisařů, uznáváme lidovou Ukrajinskou republiku, její právo úplně se od Ruska oddělit nebo uzavřít s Ruskou republikou smlouvu o federativních či jiných podobných vzájemných vztazích.

Všechno, co se týká národních práv a národní nezávislosti ukrajinského lidu, uznáváme my, rada lidových komisařů, již nyní bez jakýchkoli omezení a výhrad.

Proti finské buržoazní republice, která dosud zůstává buržoazní, jsme nepodnikli absolutně nic, co by omezovalo národní práva a národní nezávislost finského lidu, a nepodnikneme nic, co by omezovalo národní nezávislost kteréhokoli z národů, které byly a chtějí být součástí Ruské republiky.

Obviňujeme ukrajinskou Radu z toho, že pod rouškou nacionálních frází provádí obojakou buržoazní politiku, která se už dávno projevuje v tom, že Rada neuznává sověty a moc sovětů na Ukrajině (Rada mimo jiné odmítla žádost sovětů Ukrajiny o okamžité svolání krajského sjez-

du ukrajinských sovětů). Tato obojaká politika, která nedovoluje uznat Radu za pravoplatnou představitelku pracujících a vykořisťovaných mas Ukrajinské republiky, ji dovedla v posledních dnech až ke krokům, jež znamenají zmaření jakékoli možnosti dohody.

Takovým krokem byla za prvé dezorganizace fronty.

Rada na základě *jednostranných* rozkazů přesunuje ukrajinské jednotky nebo je odvolává z fronty, čímž rozbíjí jednotnou společnou frontu ještě *před* oddělením, k němuž může dojít jen na základě organizované dohody vlád obou republik.

Za druhé Rada začala odzbrojovat sovětská vojska nacházející se na Ukrajině.

Za třetí Rada podporuje kadetsko-kaledinovské spiknutí a povstání proti sovětské moci. Odvolává se na jakási autonomní práva »Donu a Kubáně«, ačkoli je to vědomá lež, čímž kryje kontrarevoluční akce kaledinovců, jež jsou v rozporu se zájmy a požadavky obrovské většiny pracujících kozáctva, pouští přes své území vojska ke Kaledinovi, a přitom *odmítá pouštět vojska proti Kaledinovi*.

Půjde-li Rada nadále touto cestou neslýchané zrady revoluce a bude-li nadále podporovat nejhorší nepřátele národní nezávislosti národů Ruska i sovětské moci, nepřátele pracujících a vykořisťovaných mas — kadety a kaledinovce, donutí nás k tomu, abychom jí bez váhání vypověděli válku, a to i tehdy, kdyby už byla oficiálně uznaným a nesporným orgánem nejvyšší státní moci, nezávislé buržoazní ukrajinské republiky.

Proto vzhledem ke všem výše uvedeným okolnostem dnes rada lidových komisařů⁶⁵ klade Radě před národy Ukrajinské i Ruské republiky tyto otázky:

1. Zavazuje se Rada, že zanechá pokusů o narušení společné fronty?

2. Zavazuje se Rada, že napříště bez souhlasu vrchního velitele neumožní přechod přes své území žádným vo-

jenským jednotkám směřujícím na Don, na Ural nebo jinam?

3. Zavazuje se Rada, že bude pomáhat revolučním vojskům v jejich boji proti kontrarevolučnímu kadetsko-kaledinovskému povstání?

4. Zavazuje se Rada, že zanechá všech pokusů o odzbrojování sovětských pluků a dělnické Rudé gardy na Ukrajině a okamžitě vrátí zbraně těm, jimž byly odebrány?

Neobdrží-li rada lidových komisařů do 48 hodin uspokojivou odpověď na tyto otázky, vyloží si to tak, že Rada je v přímém válečném stavu se sovětskou mocí v Rusku a na Ukrajině.

Napsáno 3. (16.) prosince 1917

Otištěno 18. (5.) prosince 1917

v Pravdě, č. 206

a 6. prosince 1917 v listu

Izvěstija CIK, č. 244

Podle rukopisu

REFERÁT O HOSPODÁŘSKÉ
SITUACI
PETROHRADSKÝCH DĚLNÍKŮ
A O ÚKOLECH
DĚLNICKÉ TŘÍDY,
PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ
DĚLNICKÉ SEKCE
PETROHRADSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ
4. (17.) PROSINCE 1917
NOVINOVÁ ZPRÁVA

Revoluce z 25. října prokázala neobyčejnou politickou vyspělost proletariátu a jeho schopnost rozhodně se postavit na odpor buržoazii. Ovšem k naprostému vítězství socialismu je potřebná obrovská organizovanost prodchnutá vědomím, že proletariát se musí stát vládnoucí třídou.

Proletariát čeká úkol přebudovat státní zřízení podle socialistických zásad, protože různá polovičatá řešení, i když se dají velice snadno zdůvodnit, nejsou k ničemu, neboť ekonomická a hospodářská situace země dospěla k bodu, kdy polovičatá řešení jsou nepřijatelná. V našem obrovském boji proti imperialismu a kapitalismu nemá polovičatost místo.

Jde o to, zda zvítězíme, nebo budeme poraženi.

Dělníci si to musí uvědomit a uvědomují si to. Je to patrné z toho, že polovičatá, kompromisní řešení odmítají. Čím hlubší je převrat, tím víc je zapotřebí aktivních pra-

covníků k dosažení toho, aby kapitalismus byl nahrazen aparátem socialismu. K tomu síla maloburžoazie nestačí, ani když vyloučíme sabotáž. Úkol může být splněn jen tehdy, ujmou-li se ho nejširší lidové masy, jen jejich vlastní iniciativou. Proto dnes dělníci nesmějí myslet na to, jak by okamžitě zlepšili svou situaci, nýbrž na to, aby se stali vládnoucí třídou. Nelze spoléhat na to, že vesnický proletariát si jasně a v plném rozsahu uvědomuje své zájmy. Toho je schopna pouze dělnická třída, a každý proletář uvědomující si velkou perspektivu se musí cítit vůdcem a vést za sebou masy.

Proletariát se musí stát vládnoucí třídou v tom smyslu, že povede všechny pracující a že se stane třídou vládnoucí politicky.

Je nutné bojovat proti předsudku, že spravovat stát může pouze buržoazie. Správu státu musí převzít proletariát.

Kapitalisté dělají všechno možné i nemožné, aby dělnické třídě ztížili plnění jejích úkolů. A každou dělnickou organizaci — odborové organizace, závodní výbory aj. — čeká úkol energicky bojovat proti nedůslednosti v ekonomice. Buržoazie všechno ničí, všechno sabotuje, jen aby zmařila dělnickou revoluci. A úkol organizovat výrobu plně spočívá na dělnické třídě. Jednou provždy musíme skoncovat s předsudkem, že státní záležitosti, správa bank a závodů jsou pro dělnickou třídu nezvládnutelné. Ovšem všechno se dá řešit jedině obrovskou každodenní organizační prací.

Je nutné zorganizovat výměnu výrobků a zavést systematickou evidenci a kontrolu; to jsou úkoly dělnické třídy a znalosti potřebné k jejich plnění jí poskytl život v továrnách a závodech.

Ať si každý závodní výbor uvědomí, že nemá na starosti pouze záležitosti svého závodu, ale že je i organizační buňkou pro uspořádání veškerého života ve státě.

Vydat dekret o zrušení soukromého vlastnictví je snad-

né, ale uplatňovat ho v praxi musí a mohou jedině dělníci. Budou sice dělat chyby, ale budou to chyby nové třídy při utváření nového života.

Konkrétní plán organizace hospodářského života nemáme a mít nemůžeme.

Nikdo nám ho nemůže dát. Mohou to však udělat masy zdola, na základě vlastních zkušeností. Samozřejmě budou vydány směrnice a navrženy způsoby, ale začít se musí najednou shora i zdola.

Sověty se musí stát orgány, které budou regulovat veškerou výrobu v Rusku, ale aby se z nich nestaly štáby bez vojska, je nutné pracovat mezi masami . . .*

Dělnické masy se musí pustit do organizování kontroly a výroby v širokém celostátním měřítku. Zárukou úspěchu není zorganizování jednotlivců, nýbrž zorganizování veškeré masy pracujících, a jestliže toho dosáhneme a dáme do pořádku hospodářský život, pak automaticky zmizí všechno, co působí proti nám.

Pravda, č. 208

20. (7.) prosince 1917

* *Soldatskaja pravda*, č. 104

14. prosince 1917

Podle textu Pravdy

* Několik slov je vynecháno pro nečitelnost. *Red.*

O ZAHÁJENÍ ÚSTAVODÁRNĚHO SHROMÁŽDĚNÍ

Protože volby do Ústavodárného shromáždění se především vinou bývalé celoruské volební komise protáhly, a také proto, že kontrarevoluční skupiny vytvořily samostatnou komisi pro svolání Ústavodárného shromáždění jako protiváhu komisariátu vytvořeného sovětskou mocí, rozšířily se pověsti, že Ústavodárné shromáždění ve svém nynějším složení vůbec nebude svoláno. Rada lidových komisařů považuje za nutné prohlásit, že tyto pověsti, které záměrně a s nečestnými úmysly šíří nepřátelé sovětů rolnických, dělnických a vojenských zástupců, jsou zcela nepravdivé. Podle dekretu rady lidových komisařů^[41], schváleného ústředním výkonným výborem sovětů, bude Ústavodárné shromáždění svoláno, jakmile se polovina členů Ústavodárného shromáždění, tj. 400 poslanců, stanoveným způsobem zaregistruje v kanceláři Tavridského paláce.

Předseda rady lidových komisařů
Vl. Uljanov (Lenin)

*Pravda, č. 207
19. (6.) prosince 1917*

Podle textu Pravdy

NÁVRH PROVOLÁNÍ
II. CELORUSKÉHO
SJEZDU SOVĚTŮ ROLNICKÝCH
ZÁSTUPCŮ K ROLNÍKŮM⁶⁶

Druhý celoruský rolnický sjezd se obrací k rolníkům všech národů Ruska s plamennou výzvou, aby vynaložili veškerý svůj um a vůli, veškerou svou početní převahu a energii a probudili dosud spící, povzbudili nerozhodné a ve všech koutech země, v každé vesnici, v každé čtvrti velkých měst hodně nahlas řekli své rozhodné slovo v této možná nejzávažnější a nejodpovědnější chvíli velké revoluce v Rusku.

Soudruzi rolníci! Tvoříme drtivou většinu obyvatelstva naší země. Tvoříme nejpočetnější masu pracujících a vykořisťovaných. Tvoříme nejpočetnější masu bojovníků za uspokojení oprávněných a spravedlivých požadavků pracujících, jež se především týkají půdy, masu bojovníků proti jakémukoli útlaku a jakémukoli vykořisťování, jak statkářskému, tak i kapitalistickému.

Soudruzi rolníci! Tvoříme nejpočetnější masu naší armády, která především musela vytrpět nelidská muka více než tříleté války rozpoutané monarchy a kapitalisty, oné armády, které rovněž připadla obtížná, ale ušlechtilá a čestná úloha, aby společně s dělníky stála v předních řadách v boji za svobodu, půdu a mír, za úplné osvobození pracujících od veškerého útlaku, od veškerého vykořisťování.

Soudruzi rolníci! Uvažujte o našem provolání, o naší výzvě, kterou rolničtí zástupci adresují rolníkům všech národů Ruska, přečtěte naši výzvu v každé vesnici, v každé chalupě, projednejte ji bez výjimky na všech schůzích a shromážděních, ve všech rolnických institucích a u vás

doma sami přijměte tvrdá a nekompromisní opatření! Vždyť osud naší vlasti nejvíce závisí na vašich rozhodnutích, na rozhodnutích většiny lidu, na rozhodnutí samotných rolníků.

Blíží se rozhodující hodina. Schyluje se k poslednímu boji. Celá země, všechny národy naší republiky se rozdělily na dva velké tábory.

Jeden tábor tvoří statkáři a kapitalisté, boháči a jejich přísluhovači, zámožní vysocí úředníci a jejich přátelé, kteří rozkazují lidu, a stoupenci války.

Druhý tábor tvoří dělníci, pracující a vykořisťovaní rolníci, chudý lid a jeho přátelé, řadoví vojáci a stoupenci míru, stoupenci obětavého, odvážného a vůči utlačovatelům lidu nemilosrdného revolučního boje za mír.

Boj mezi těmito dvěma tábory se už v některých částech země vyhrotil v přímou a otevřenou občanskou válku, ve válku sovětských armád proti nepatrné hrstce těch, kdo spoléhají na sílu bohatství a přejí si svrhnout sovětskou moc, moc a vládu sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Soudruzi rolníci! Na vašem pádném, rozhodném a jednoznačném slově teď hodně závisí, závisí na něm i zastavení této občanské války, závisí na něm to, zda Rusko bude moci pokojně, bez náhrady předat půdu pracujícím, závisí na něm vítězství socialismu. Soudruzi rolníci, povstaňte jako jeden muž, řekněte své rozhodné slovo, vyslovte své požadavky, předložte *své návrhy* za každou vesnici! Máte možnost donutit všechny, aby vás vyslechli, vy je všechny donutíte, aby vás vyslechli.

Soudruzi rolníci! Musíte především rozhodně odsoudit ty delegáty, kteří se od tohoto II. celoruského sjezdu rolníků *odtrhli*. Odsudte rozkolníky! Odsudte rozbíječe jednoty rolníků, jednoty pracujícího lidu, jednoty rolníků s dělníky. Tito rozkolníci, tito rozbíječi jednoty rolnictva, tito dezertéři, kteří přeběhli do tábora boháčů, do tábora statkářů a kapitalistů, se dopustili neslýchaného zločinu.

Tito lidé si říkají »socialisté-revolucionáři« pravého křídla a středu a označují se za stoupence Avksentjeva a Černova. Tito lidé zradili celé učení a program socialistů-revolucionářů^[110] a přeběhli k nepřátelům socialismu, k nepřátelům revoluce. Rozešli se s věrnými zastánci učení, programu a požadavků socialistů-revolucionářů, se stranou »levých socialistů-revolucionářů internacionalistů«, která zůstala věrná zájmům pracujícího rolnictva. Tito stoupenci Avksentjeva a Černova se odmítli podřídit usnesení většiny rolníků a odešli z II. celoruského sjezdu rolníků, aby prosazovali vůli boháčů a kapitalistů proti rolníkům, aby brzdili věc míru, aby znemožňovali okamžité předání veškeré půdy bez náhrady pracujícímu lidu, aby zachraňovali politiku Avksentjeva, Černova, Maslova a jim podobných, která je pro rolníky zhoubná.

Odsud'te tyto zrádce zájmů rolníků! Tím zachráníte mnoho kolísajících a slabých, zachráníte Rusko před nesmyslným pokusem rozpoutat občanskou válku. Tyto pokusy jsou nesmyslné, protože se nic nezmění, jenom potече spousta krve, nic na světě nezmění jednomyslně schválené usnesení dělníků, vojáků a rolníků, usnesení II. celoruského sjezdu dělnických a vojenských zástupců a II. celoruského sjezdu rolnických zástupců.

Odsud'te tyto zrádce zájmů rolníků! Ať každá vesnice vysloví souhlas s usneseními těchto dvou sjezdů, sjezdu sovětů dělníků a vojáků a sjezdu sovětů rolníků! Ať každá vesnice *odvolá* z Ústavodárného shromáždění ty poslance za stranu socialistů-revolucionářů nebo za rolnické sověty a organizace, kteří se jasně nevyslovili a nedokázali činy, že tato usnesení plně schvalují^[119].

Soudruzí rolníci! Všichni víte, že do Ústavodárného shromáždění se za rolníky mohli dostat a také se dostali odpůrci usnesení II. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců i II. celoruského sjezdu rolnických zástupců jedině *podvodem*. Tito lidé, označující často samy sebe za »socialisty-revolucionáře«, ve skuteč-

nosti oklamali rolníky, kteří ještě nevěděli, jaká je doopravdy politika Avksentjeva, Černova a Maslova, politika ústupků statkářům a paktování se s kapitalisty, politika zatýkání členů místních rolnických pozemkových výborů. Tito Avksentjevové, Maslovové a Černovové oklamali rolníky, neboť souhrnné kandidátky strany socialistů-revolucionářů byly sestaveny k 17. říjnu, kdežto pravdu se celé Rusko dovědělo až *po* 17. říjnu.

Před celým Ruskem odhalil pravdu II. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců ve dnech 25.—26. října 1917. Potom tuto pravdu odhalila sovětská moc, sovětská vláda, která jako první zveřejnila hanebné tajné smlouvy^[123], jako první zahájila skutečně revoluční boj za mír, jako první *prakticky* ukázala, jak musí tento boj vypadat, a už dosáhla první úspěch: příměří na jedné frontě.

Tuto pravdu odhalila sovětská vláda, jež vydala dekret o půdě a bezvýhradně se tím postavila na stranu rolníků a znemožnila jakkoli bránit výkonu místní rolnické moci zvenčí.

Tuto pravdu odhalil II. celoruský rolnický sjezd, který poprvé ve zvláštní podrobné rezoluci před rolnictvem odhalil hanebnou úlohu avksentjevovsko-černovovského výkonného výboru. Sjezd skončí 8. prosince a byl zahájen (?) 30. listopadu 1917.

Sami vidíte, soudruzi rolníci, že když byly kandidátky definitivně sestaveny k 17. říjnu a volby do Ústavodárného shromáždění se konaly 12. listopadu, rolnictvo ještě *nemohlo* znát pravdu o půdě a o míru, *nemohlo* rozlišit své přátele od nepřátel, od vlků v rouše beránčím. Vidíte, že ti eseri, kteří odmítají jak usnesení II. celoruského sjezdu dělnických a vojenských zástupců, tak usnesení II. celoruského sjezdu rolnických zástupců, mohou vystupovat jménem rolníků *jenom podvodem*.

Proto, soudruzi rolníci, nedopusťte, aby *kvůli tomuto podvodu* tekla krev! Energicky protestujte proti těm,

kdo odešli z II. celoruského sjezdu rolnických zástupců! V každé gubernii, v každém újezdu, v každé volosti, v každé vesnici předložte své *návrhy*, protestujte proti delegátům, kteří odešli ze sjezdu, *uved'te jmenovitě* ty místní rolnické zástupce do Ústavodárného shromáždění, kteří *se nepodřídili* usnesením těchto sjezdů, **žádejte odvolání** těchto zástupců z Ústavodárného shromáždění, protože tvrdit sami o sobě, že je zvolil lid, mohou jedině proto, že lid podvedli.

Soudruzi rolníci! Ústavodárné shromáždění musí vyjadřovat vůli lidu. Kdo odešel z II. celoruského sjezdu rolnických zástupců, kdo zmařil jeho vůli, kdo vnesl rozkol mezi rolníky, kdo přeběhl od rolníků k boháčům, ten není zvoleným zástupcem lidu, je to zrádce a v Ústavodárném shromáždění nemá co dělat. Nepřináší pracujícím ani mír, ani půdu, přináší lidu nesmyslné a trestuhodné pobuřování boháčů proti sovětské moci. Lid nestrpí klamání. Lid nestrpí, aby někdo mařil jeho vůli. Lid nevydá sovětskou moc napospas boháčům. Lid nepřipustí, aby boháči zmařili věc *míru*, kterou vzal do svých rukou, nepřipustí, aby *půda* nebyla okamžitě předána bez výjimky a bez náhrady pracujícím.

Celá země má jen dvě možnosti:

Buď občanskou válku kaledinovců, kadetů a kornilovců (a jejich zakuklených spojenců Avksentjevů, Černovů a Maslovů) proti sovětské moci, válku krvavou a pro její iniciátory beznadějnou, válku, která sověty o moc nepřipraví, jenom vystupňuje pobouření, vyžádá si více obětí a prolité krve, ještě víc oddálí velké socialisticke přeměny a zvětší hlad v guberniích, které nemají obilí.

Anebo všichni čestně přiznají všem zřejmou pravdu, že totiž odpůrci usnesení II. celoruského sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců i II. celoruského sjezdu rolnických zástupců se mohli dostat za rolníky do Ústavodárného shromáždění jedině podvodem, a proto jsou nutné *nové volby* těchto zástupců.

Třetí možnost neexistuje. Buď krvavá likvidace boháčů, avksentjevovců, černovovců a maslovovců, anebo jejich souhlas s novými volbami rolnických zástupců do Ústavodárného shromáždění v okamžiku, kdy v Ústavodárném shromáždění vystoupí jménem rolníků odpůrci usnesení dvou sjezdů sovětů, II. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců a II. celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců.

Máte slovo, soudruzi rolníci!

Máte rozhodující slovo!

Rozhodným slovem *všech* rolníků, *návrhy z jednotlivých míst* ode *všech* rolníků *můžete* nastolit mír v celé zemi, mezi všemi národy Ruska, můžete zastavit občanskou válku, můžete zajistit nikoli zfalšované, nýbrž řádné a skutečné Ústavodárné shromáždění, můžete urychlit a usnadnit ukončení války uzavřením spravedlivého míru, uspíšit předání veškeré půdy pracujícím, upevnit svazek dělníků a rolníků a urychlit vítězství socialismu.

Máte rozhodující slovo, soudruzi rolníci! Ať půda přejde do rukou pracujících! Ať žije mír! Ať žije socialismus!

II. celoruský sjezd rolnických zástupců

Napsáno 6.—7.

(19.—20.) prosince 1917

Poprvé otištěno roku 1925

v publikaci Leninskij sbornik IV

Podle rukopisu

P Í S E M N Ý V Z K A Z
F. E. D Z E R Ź I N S K É M U
S N Á V R H E M D E K R E T U
O B O J I P R O T I
K O N T R A R E V O L U C I O N Á Ř Ů M
A S A B O T É R Ů M⁶⁷

Soudruhovi Dzeržinskému

K Vašemu dnešnímu referátu o opatřeních k boji proti sabotérům a kontrarevolucionářům.

Nebylo by dobré vydat *takovýto* dekret?

*O boji proti kontrarevolucionářům
a sabotérům*

Buržoazie, statkáři a všechny majetné třídy se zoufale snaží podkopat revoluci, která má zabezpečit zájmy dělníků, pracujících a vykořisťovaných mas.

Buržoazie se uchyluje k nejhorším zločinům, podplácí spodinu společnosti a demoralizované živly, opíjí je, aby jich zneužila k pogromům. Stoupenci buržoazie, zvláště z řad vysokých úředníků, bankovních úředníků apod., sabotují práci a organizují stávkky, jen aby zmařili opatření vlády, jejichž cílem je uskutečnit socialistické přeměny. Zacházejí až tak daleko, že sabotují zásobování potravinami, takže miliónům lidí hrozí hlad.

K boji proti kontrarevolucionářům a sabotérům jsou nezbytná mimořádná opatření. Vzhledem k tomu se rada lidových komisařů usnáší:

1. Osoby patřící k majetným třídám (tj. osoby s měsíčním příjmem 500 rublů a více, majitelé nemovitostí ve městech, akcií a peněžních částek nad 1000 rublů) a rovněž bankovní úředníci, úředníci akciových společností, státních a veřejných institucí jsou povinni do tří dnů* předložit domovním výborům ve třech exemplářích vlastnoručně podepsané prohlášení, v němž uvedou výši příjmu, místo a charakter svého zaměstnání a svou adresu.

2. Domovní výbory potvrdí tato prohlášení svým podpisem, jeden exemplář si ponechají a ostatní dva zašlou městské správě a lidovému komisariátu vnitra (adresa . . .**).

3. Osoby, jež neuposlechnou tohoto zákona (nepředloží prohlášení nebo uvedou nepravdivé údaje atd.), jakož i členové domovních výborů, kteří nedodrží nařízení o úschově těchto prohlášení, o jejich shromažďování a zasílání uvedeným institucím, budou podle stupně provinění potrestány peněžitou pokutou do výše 5000 rublů za každý přestupek, vězením do jednoho roku nebo budou poslány na frontu.

4. Týž trest postihne osoby, které budou sabotovat nebo se vyhýbat práci v bankách, ve státních či veřejných institucích, v akciových společnostech, na železnicích atd.

5. Jako první krok k zavedení všeobecné pracovní povinnosti se stanoví, že osoby uvedené v bodu 1 jsou povinny za prvé neustále mít u sebe kopii výše uvedeného prohlášení s potvrzením jak domovního výboru, tak svých představených nebo volených orgánů (závodních výborů, výborů pro zásobování potravinami, železničních výborů, odborových svazů zaměstnanců atd.); v potvrzeních musí být uvedeno, jakou veřejně prospěšnou službu nebo práci dotyčný vykonává, žije-li s rodinou jako její praceneschopný člen atd.

* V rukopisu nad těmito slovy Lenin nadepsal: »do 24 hodin«.
Red.

** V rukopisu ponechal Lenin místo pro adresu. *Red.*

6. Za druhé jsou tyto osoby povinny opatřit si do týdne ode dne vydání tohoto zákona spotřební a pracovní knížky (jejich vzor je přiložen), do nichž se budou jednou týdně zaznamenávat příjmy a výdaje, jež v knížce potvrdí výbor a instituce onoho druhu veřejně prospěšné práce, kterou dotyčná osoba vykonává.

7. Osoby, na které se nevztahují podmínky uvedené v bodu 1, předkládají domovním výborům v jednom exempláři prohlášení o svém příjmu a pracovišti a jsou povinny mít u sebe kopii tohoto prohlášení, potvrzeného domovním výborem.

*Napsáno 7. (20.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1924
v časopisu Krasnyj archiv, č. 5*

Podle rukopisu

ODPOVĚDI NA DOTAZY
DELEGACE DĚLNÍKŮ
Z ALEXANDROVSKO-
GRUŠEVSKÉHO REVÍRU⁶⁸

1. K dotazu o zabírání dolů a závodů v alexandrovskogruševském revíru.

Doly a závody mohou být zkonfiskovány až po osvobození revíru od Kaledinových vojsk a jejich vlivu.

2. K dotazu, zda doly ihned opustit a odjet do centrálního Ruska.

Neodjíždět a pokračovat v práci, dokud se bude možné udržet. V rezoluci rady lidových komisařů k této otázce se uvádí: doporučit dělníkům alexandrovskogruševského revíru, aby navázali spojení s Charkovem v zájmu vyzbrojení Rudé gardy. Požádat soudruhy, aby vydrželi, pokud jim síly stačí, až do poslední chvíle a aby neopouštěli práci.

3. K dotazu o vyslání vojsk k ochraně dolů.

Naše vojska postupují v dostatečném počtu směrem ke Kaledinovým vojskům.

4. K dotazu ohledně subvence na provoz dolů ve výši 3 000 000 rublů.

Až přijede soudruh Arťom z Charkova, bude otázka Monotopu⁶⁹ vyjasněna.

5. K dotazu, zda platí papírové peníze Kaledinovy vlády.

Papírové peníze považovat za neplatné.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Napsáno 11. (24.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1959
v publikaci *Leninskij sbornik XXXVI**

*Podle strojopisné
kopie*

VYSTOUPENÍ
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R (b)
11. (24.) PROSINCE 1917⁷⁰
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

Soudruh Lenin navrhuje: 1. odvolat byro frakce v Ústavodárném shromáždění; 2. vyložit frakci náš postoj k Ústavodárnému shromáždění ve formě tezí^[75]; 3. vypracovat výzvu k frakci a připomenout v ní stanovy strany^[94], v nichž se uvádí, že všechny zastupitelské orgány jsou podřízeny ústřednímu výboru; 4. jmenovat člena ústředního výboru, který by frakci řídil; 5. vypracovat statut frakce.

*Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Protokoly CK RSDRP
Avgust 1917 — fevral 1918*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

N Á V R H R E Z O L U C E
O P R O Z A T Í M N Í M B Y R U
B O L Š E V I C K É F R A K C E
V Ú S T A V O D Á R N Ě M
S H R O M Á Ž D Ě N Í

Vzhledem k tomu, že prozatímní byro sociálně demokratické bolševické frakce v Ústavodárném shromáždění neudělalo nic pro splnění svého hlavního úkolu, tj. vypracování zásadní rezoluce o postoji naší strany k Ústavodárnému shromáždění

a protože řada jednotlivých prohlášení, návrhů a hlasování ukázala, že většina členů (nebo všichni?) prozatímního byra vůbec nesdílí sociálně demokratické názory a v jejich názorech na Ústavodárné shromáždění se projevuje buržoazně demokratické hledisko, jež nebere v úvahu reálné podmínky třídního boje a občanské války,

— frakce se usnází prozatímní byro odvolat a zvolit nové.

*Napsáno 11. nebo 12.
(24. nebo 25.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1949
Sočiněnija V. I. Lenina
sv. 26, 4. vydání*

Podle rukopisu

TEZE O ÚSTAVODÁRNÉM SHROMÁŽDĚNÍ

1. Požadavek svolat Ústavodárné shromáždění byl zcela oprávněně zařazen do programu revoluční sociální demokracie, protože v buržoazní republice je Ústavodárné shromáždění nejvyšší formou demokratismu a protože imperialistická republika v čele s Kerenským se chystala vytvořením předparlamentu zfalšovat volby a v mnoha směrech demokratismus porušit.

2. I když revoluční sociální demokracie prosazovala svolání Ústavodárného shromáždění, od samého začátku revoluce 1917 nejednou zdůrazňovala, že republika sovětů je vyšší formou demokratismu než obvyklá buržoazní republika s Ústavodárným shromážděním.

3. Pro přechod od buržoazního zřízení k socialistickému, pro diktaturu proletariátu, je republika sovětů (dělnických, vojenských a rolnických zástupců) nejen formou demokratických institucí vyššího typu (ve srovnání s obvyklou buržoazní republikou s Ústavodárným shromážděním jako vrcholnou institucí této republiky), ale také jedinou formou, která je schopna zajistit nejméně bolestivý přechod k socialismu.

4. Svolání Ústavodárného shromáždění v naší revoluci podle kandidátek předložených v polovině října 1917 se uskutečňuje za takových podmínek, které vylučují, že by volby do tohoto Ústavodárného shromáždění mohly vyjádřit skutečnou vůli lidu vůbec a pracujících mas zvláště.

5. Za prvé, volební systém poměrného zastoupení umožňuje vyjádřit skutečnou vůli lidu pouze tehdy, když

kandidátky stran odpovídají skutečnému rozdělení lidu opravdu do takových stranických seskupení, která se odrazila v těchto kandidátkách. Jenže u nás, jak je známo, strana, která měla od května do října nejvíce stoupenců mezi lidem, hlavně mezi rolníky, strana socialistů-revolucionářů, předložila v polovině října 1917 jednotnou kandidátku pro volby do Ústavodárného shromáždění, avšak v listopadu 1917, po volbách do Ústavodárného shromáždění, ale ještě před jeho svoláním, se tato strana rozštěpila.

Proto složení zvolených zástupců do Ústavodárného shromáždění neodpovídá a nemůže odpovídat vůli masy voličů ani formálně.

6. Za druhé, ještě závažnější, nikoli formální, nikoli právní, nýbrž společenskoeconomickou, třídní příčinou disproporce mezi vůlí lidu, a zejména pracujících tříd na jedné straně a složením Ústavodárného shromáždění na druhé straně je skutečnost, že volby do Ústavodárného shromáždění se konaly v době, kdy si drtivá většina lidu ještě nemohla uvědomit celý dosah a význam Říjnové, sovětské, proletářsko-rolnické revoluce, která začala 25. října 1917, tj. po předložení kandidátek do Ústavodárného shromáždění.

7. Říjnová revoluce, která vybojovává moc pro sověty, zbavuje politické moci buržoazii a předává ji proletariátu a chudému rolnictvu, prochází před našima očima jednotlivými etapami svého vývoje.

8. Revoluce začala 24.—25. října vítězstvím v hlavním městě, když II. celoruský sjezd sovětu dělnických a vojenských zástupců, tohoto předvoje proletářů a politicky nejaktivnější části rolnictva, dal bolševické straně většinu a svěřil jí moc.

9. Revoluce se pak během listopadu a prosince rozšířila na celou armádu a mezi rolnictvo; projevila se především v tom, že byly zbaveny moci staré a zvoleny nové vrcholné orgány (armádní výbory, guberniální rolnické výbory, ústřední výkonný výbor celoruského sovětu rol-

nických zástupců atd.), protože ve starém složení odrážely překonanou, kompromisnickou etapu revoluce, její buržoazní, a nikoli proletářskou etapu, a musely pod náporem mohutnějšího a širšího hnutí lidových mas nutně vyklidit pole.

10. Toto mohutné hnutí vykořisťovaných mas za vytvoření nových řídicích orgánů svých organizací neskončilo ještě dodnes, do poloviny prosince 1917, a dosud probíhající sjezd železničářů je jednou z etap tohoto hnutí.

11. Třídní síly Ruska se tedy ve svém třídním boji v listopadu a prosinci 1917 seskupují prakticky zcela jinak, než to mohly vyjádřit kandidátky jednotlivých stran do Ústavodárného shromáždění v polovině října 1917.

12. Poslední události na Ukrajině (částečně také ve Finsku a Bělorusku i na Kavkaze) svědčí také o novém seskupení třídních sil, k němuž dochází v procesu boje mezi buržoazním nacionalismem ukrajinské Rady, finského Zemského sněmu apod. na jedné straně a sovětskou mocí, proletářsko-rolnickou revolucí v každé z těchto národních republik na druhé straně.

13. Konečně občanská válka, jež začala kadetsko-kaledinovským kontrarevolučním povstáním proti sovětské moci, proti dělnické a rolnické vládě, vyhrotila třídní boj na nejvyšší míru a zcela znemožnila řešit nejpálčivější otázky dějin národů Ruska, a především dělnické třídy a rolnictva formálně demokratickým způsobem.

14. Jedině úplné vítězství dělníků a rolníků nad povstáním buržoazie a statkářů (jehož výrazem je hnutí kadetů a kaledinovců), jedině nelítostné potlačení tohoto povstání zotročovateli vojenskou silou může být skutečnou zárukou vítězství proletářsko-rolnické revoluce. Průběh událostí a vývoj třídního boje za revoluce způsobily, že heslo Všechnu moc Ústavodárnému shromáždění, které nebere v úvahu vymoženosti dělnicko-rolnické revoluce, moc sovětů, usnesení II. celoruského sjezdu sovětů

dělnických a vojenských zástupců, II. celoruského sjezdu rolnických zástupců atd., *se ve skutečnosti stalo* heslem kadetů a kaledinovců a jejich pomahačů. Všem lidu je naprosto jasné, že kdyby se Ústavodárné shromáždění rozešlo se sovětskou mocí, odsoudilo by se tím nevyhnutelně k politické smrti.

15. K zvlášť palčivým otázkám života lidu patří otázka míru. V Rusku byl zahájen skutečně revoluční boj za mír až po vítězství revoluce 25. října a prvními plody tohoto vítězství bylo zveřejnění tajných smluv^[123], uzavření příměří a zahájení veřejného jednání o všeobecném míru bez anexí a kontribucí.

Široké lidové masy mají fakticky teprve teď plnou možnost vidět politiku revolučního boje za mír a zamyslet se nad jejími výsledky.

Při volbách do Ústavodárného shromáždění lidové masy tuto možnost neměly.

Je jasné, že i po této stránce nevyhnutelně existuje nesoulad mezi složením zvolených zástupců do Ústavodárného shromáždění a mezi skutečnou vůlí lidu v otázce ukončení války.

16. Ze všech uvedených okolností vyplývá, že Ústavodárné shromáždění, svolané podle kandidátek stran existujících před proletářsko-rolnickou revolucí, za vlády buržoazie, se nutně dostává do konfliktu s vůlí a zájmy pracujících a vykořisťovaných tříd, které 25. října zahájily socialistickou revoluci proti buržoazii. Zájmy této revoluce stojí přirozeně výše než formální práva Ústavodárného shromáždění, a to dokonce i tehdy, kdyby tato formální práva nebyla oslabena tím, že v zákonu o Ústavodárném shromáždění chybí článek o právu lidu kdykoli odvolat dosavadní zástupce a zvolit si nové.

17. Každý pokus, přímý či nepřímý, posuzovat otázku Ústavodárného shromáždění z formálně právního hlediska, v rámci obvyklé buržoazní demokracie, bez ohledu na třídní boj a občanskou válku, znamená zradu věci prole-

tariátu a příklon k buržoaznímu stanovisku. Bezpodmínečnou povinností revoluční sociální demokracie je varovat opravdu každého před touto chybou, jíž se dopouští několik bolševiků z řad vedoucích funkcionářů, kteří nedovedli zhodnotit říjnové povstání a úkoly diktatury proletariátu.

18. Jedinou šancí na bezbolestné vyřešení krize, která vznikla v důsledku nesouladu mezi volbami do Ústavodárného shromáždění a vůlí lidu, jakož i zájmy pracujících a vykořisťovaných mas, je, že lid v co nejširší míře a co nejrychleji uplatní právo nových voleb do Ústavodárného shromáždění, když se samo Ústavodárné shromáždění podřídí zákonu ústředního výkonného výboru o těchto nových volbách^[17] a bez výhrad prohlásí, že uznává sovětskou moc, sovětskou revoluci, její politiku v otázce míru, půdy a dělnické kontroly a jednoznačně se připojí k táboru odpůrců kadetsko-kaledinovské kontrarevoluce.

19. Nebudou-li tyto podmínky splněny, může být krize související s Ústavodárným shromážděním vyřešena jedinečně revoluční cestou, pomocí velmi energických, rychlých, tvrdých a rozhodných revolučních opatření sovětské moci proti kontrarevoluci kadetů a kaledinovců, ať se tato kontrarevoluce skrývá za jakýmkoli hesly a institucemi (třebas i za zastoupením v Ústavodárném shromáždění). Každý pokus svázat v tomto boji sovětské vládě ruce by jen podporoval kontrarevoluci.

*Napsáno 11. nebo 12.
(24. nebo 25.) prosince 1917
Otištěno 26. (13.) prosince 1917
v Pravdě, č. 213*

*Podle rukopisu porovnaného
se strojopisnou kopií
s opravami V. I. Lenina*

PROJEV NA MIMOŘÁDNÉM
CELORUSKÉM SJEZDU
ŽELEZNIČNÍCH DĚLNÍKŮ
13. (26.) PROSINCE 1917¹

Dovolte, abych sjezd pozdravil jménem rady lidových komisařů a vyslovil naději, že organizace železničářů bude postupovat stejně jako obrovská většina dělníků a rolníků Ruska. Říjnová revoluce, kterou uskutečnili dělníci, rolníci a vojáci, je nesporně revolucí socialistickou. Proti ní zaútočily všechny síly buržoazie a vrstvy vysokého úřednictva, které jsou zvyklé na staré pořádky a nemožnou pochopit, že tato revoluce změní celé staré zřízení. Jen si všimněte, jak povykují, že sovětskou moc většina lidu v Rusku neuznává. Vy jistě víte, co tento povyk znamená. Dostáváme spousty telegramů, že vojska táhnou na Petrohrad, aby zlikvidovala vymoženosti Říjnové revoluce. Házíme je do koše k ostatním papírům, neboť víme, že na jejich vyvrácení nebudeme muset dlouho čekat. Nejvyšší orgány I. rolnického sjezdu představované pány Avksentjevy prohlašovaly jménem rolnických mas, že jsou proti moci násilníků a uchvatitelů². Ale my jsme si říkali: »Jen ať nadávají. Uvidíme, co řeknou rolníci, až začneme konfiskovat statkářskou půdu a dávat ji rolníkům.« A jak vidíte, II. rolnický sjezd přinesl vítězství sovětské moci. Se sovětem rolnických zástupců druhého volebního období jsme navázali úzký kontakt. S nimi jsme nastolili sovětskou moc dělníků, vojáků a rolníků. S tímtež se určitě setkáme i u mas železničářů. Víte, jaké těžkosti působí zemi rozvrat v železniční dopravě, prohlubovaný ještě sabotáží vysokých úředníků. Víte, že rozvrácená železniční doprava znemožňuje pravidelnou směnu mezi městem a vesnicí, která je tak potřebná pro zavede-

ní pořádku v zásobování potravinami. A abychom zavedli pořádek v železniční dopravě, potřebujeme, soudruzi, nutně vaši pomoc. Jen společným úsilím dokážeme překonat chaos v dopravě a upevnit moc dělníků, vojáků a rolníků. Vždyť sovětská moc se udrží jen za podpory širokých pracujících mas. Věříme, že tento sjezd železničářů upevní moc lidových komisařů vytvořením takové organizace, která nám pomůže v boji za mír a půdu. A tak, soudruzi, končím a ještě jednou vás zdravím a přeji vám úspěch v práci. (Soudruh Lenin provázen svorným potleskem téměř všech účastníků sjezdu opouští zasedací síň. Sjezd ho volí za všeobecného potlesku svým čestným předsedou.)

Pravda, č. 214
27. (14.) prosince 1917
a Izvěstija CIK, č. 251
14. prosince 1917

Podle listu
Izvěstija CIK

Ze všech politických otázek jsou v současné době nejdůležitější dvě: chléb a mír. Imperialistická válka, válka největších a nejbohatších bankovních firem — »Velká Británie« a »Německo« — válka za ovládnutí světa, za rozdělení kořisti, za oloupení malých a slabých národů, tato strašlivá a zločinná válka zruinovala všechny země, vyčerpala všechny národy a lidstvo postavila před dilema: buď zničit veškerou kulturu a zahynout, anebo revoluční cestou svrhnout útlak kapitálu, svrhnout moc buržoazie a vybojovat socialismus a trvalý mír.

Jestliže socialismus nezvítězí, bude mír mezi kapitalistickými státy pouhým příměřím, oddechem, přípravou na nový masakr národů. Mír a chléb — to jsou základní požadavky dělníků a vykořisťovaného lidu. Válka tyto požadavky do krajnosti vyhrotila. Válka způsobila hlad v nejcivilizovanějších a kulturně nejvyspělejších zemích. Ale na druhé straně válka jako obrovský historický proces nevídaně urychlila společenský rozvoj. Kapitalismus, který přerostl v imperialismus, tj. monopolní kapitalismus, se vlivem války změnil ve státně monopolní kapitalismus. My jsme teď tohoto stupně rozvoje světové ekonomiky dosáhli a od něho už je jenom krok k socialismu.

Proto socialistická revoluce, která v Rusku vypukla, je pouze začátkem světové socialistické revoluce. Mír a chléb, svržení buržoazie, revoluční prostředky k zacelení ran způsobených válkou a úplné vítězství socialismu, to jsou cíle boje.

Petrohrad 14. prosince 1917

Napsáno rusky
14. (27.) prosince 1917
Podepsán Lenin
Poprvé otištěno německy
v květnu 1918
v listu Jugend-Internationale, č. 11
Podepsán W. Lenin
Rusky (v překladu z němčiny)
poprvé otištěno roku 1927
v publikaci
Zapiski Instituta Lenina, t. II
Faksimile prvního odstavce rukopisu
otištěno roku 1919 v publikaci
Det röda Ryssland, 1917,
7. 11. 1919 (Stockholm)

Otištěno: první
odstavec podle
faksimile, další
text podle listu
Jugend-Internatio-
nale (přeloženo z
němčiny)

PROJEV O ZNÁRODNĚNÍ BANK
PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ
CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO
VÝKONNÉHO VÝBORU
14. (27.) PROSINCE 1917⁷⁴
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

Předchozí řečník se nás snažil zastrašit, že nevyhnutelně spějeme k záhubě a řítíme se do propasti. Jenže takovéhle zastrašování není pro nás nic nového. Týž list, který vyjadřuje mínění frakce, k níž řečník patří — Novaja žizň^[11] — před říjnovými dny psal, že z naší revoluce nevzejde nic než pogromy a anarchistické vzpoury. Proto řeči, že jdeme nesprávnou cestou, jsou pouhým odrazem buržoazní mentality, jíž se nedokážou zbavit dokonce ani nezainteresovaní lidé. (Výkřiky internacionalistů: »To je demagogie!«) Ne, ne, to není demagogie, zato vaše neustálé řeči o sekeře — to je skutečná demagogie!

Všechna opatření obsažená v dekretu^[16] jsou jen skutečným zabezpečením kontroly.

Říkáte, že aparát je složitý, choulostivý a že jde o spleť otázkou — ale to je přece elementární, všem známá pravda. A jestliže se někdo touto pravdou ohání jen proto, aby brzdil veškerou socialistickou iniciativu, je podle nás ten, kdo se dává touto cestou, demagog, a to škodlivý demagog.

Chceme začít s revizí sejfů, ale jsme ujišťováni, že podle učených odborníků v nich kromě dokumentů a cených papírů nic není. Tak co je na tom špatného, když si to zástupci lidu překontrolují?

Je-li tomu tak, proč se tedy tíž kritizující učení odborníci schovávají? Vždycky, když o něčem v sovětu rozhodujeme, říkají, že s námi souhlasí, ale jen v zásadě. To je

metoda buržoazní inteligence, všech kompromisníků, kteří svým neustálým souhlasem v zásadě a nesouhlasem v praxi všechno maří.

Jste-li ve všem tak moudří a zkušení, proč nám nepomáháte, proč se na naší obtížné cestě nesetkáváme s ničím jiným než s vašimi sabotážemi?

Vycházíte ze správné vědecké teorie, jenže pro nás je teorie zdůvodněním akcí, které podnikáme, aby nám dodávala jistotu o jejich správnosti, a ne abychom z nich měli panický strach. Jistě, každý začátek je těžký, často se pouštíme do choulostivých věcí, ale vždycky jsme si s nimi poradili, a poradíme si s nimi v současnosti i v budoucnosti.

Kdyby knížka měla sloužit jenom jako brzda a zdroj neustálého strachu z dalšího kroku, neměla by cenu.

Nikdo jiný kromě utopických socialistů netvrdil, že je možné zvítězit bez odporu, bez diktatury proletariátu a bez použití železné ruky proti starému světu.

Vy jste v zásadě tuto diktaturu akceptovali, ale jakmile se toto slovo přeloží do ruštiny jako »železná ruka« a začne se používat v praxi, upozorňujete nás na choulostivost a spletitost věci.

Za nic na světě nechcete vidět, že tato železná ruka nejen boří, ale také buduje. Přecházíme-li od zásady k činům, je to naše nesporné plus.

Ke kontrole jsme přizvali i bankéře a spolu s nimi jsme vypracovali opatření, že při úplné kontrole a evidenci budou dostávat půjčky, s čímž oni souhlasili. Jenže mezi bankovními úředníky se našli lidé, jimž jsou zájmy lidu blízké, a ti nám řekli: »Klamou vás, rychle zakročte proti jejich trestné činnosti, jejímž cílem je přímo vám škodit.« A my jsme rychle zakročili.

Uvědomujeme si, že je to složité opatření. Nikdo z nás, i kdyby měl ekonomické vzdělání, se jeho realizace neujme. Přizveme si odborníky, kteří se tímto problémem zabývají, ale teprve až budeme mít v rukou klíče. Potom

dokážeme zainteresovat i poradce z řad bývalých milionářů. Kdo chce pracovat, ať klidně pracuje, ale ať nemění každou revoluční iniciativu v mrtvou literu, na tuhle udičku se nechytíme. Slova diktatura proletariátu míníme vážně, a také ji uskutečníme.

Chtěli jsme se s bankami dohodnout, poskytovali jsme jim půjčky na financování podniků, ale ony zorganizovaly rozsáhlou sabotáž a praxe nás donutila uskutečnit kontrolu jinými prostředky.

Soudruh levý eser řekl, že oni v zásadě budou hlasovat pro okamžité znárodnění bank, ale že vzápětí nato musí být vypracována konkrétní opatření. To je ale chyba, náš návrh totiž kromě zásad nic jiného neobsahuje. Nejvyšší národohospodářská rada už čeká na jejich projednání, jenže když dekret nebude schválen hned teď, banky udělají všechno, aby hospodářství od základu rozvrátily.

Dekret je nutné prosadit ihned, jinak nás odvetné akce a sabotáže zahubí. (Potlesk přecházející v ovace.)

Pravda, č. 216
29. (16.) prosince 1917
a *Izvěstija CIK*, č. 253
16. prosince 1917

*Otištěno podle publikace
Protokoly zasedanij VCIK
Sovětov r., s., kr. i kaz.
deputatov II sozyva,
vydal CÚVV, 1918*

N Á V R H D E K R E T U
O Z N Á R O D N Ě N Í B A N K
A P Ř Í S L U Š N Ý C H
N E Z B Y T N Ý C H O P A T Ř E N Í C H ⁷⁵

Kritická situace v zásobování a nebezpečí hladu, způsobené spekulací a sabotáží kapitalistů a úředníků a také celkovým rozvratem hospodářství, vyžadují mimořádná revoluční opatření k boji proti tomuto zlu.

Aby všichni občané státu, a především všechny pracující třídy mohli okamžitě a všestranně, bez ohledu na cokoliv, zahájit pod vedením svých sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců co nejrevolučnější boj proti tomuto zlu a začít organizovat správný chod hospodářského života země, vydávají se tyto směrnice:

N Á V R H D E K R E T U
O Z N Á R O D N Ě N Í B A N K
A P Ř Í S L U Š N Ý C H
N E Z B Y T N Ý C H O P A T Ř E N Í C H

1. Všechny akciové podniky se prohlašují za vlastnictví státu.

2. Členové správních rad a ředitelé akciových společností, a vůbec všichni akcionáři, kteří jsou příslušníky majetných tříd (tj. ti, jejichž majetek přesahuje 5000 rublů nebo jejich měsíční příjem je vyšší než 500 rublů), jsou povinni nadále řádně řídit podniky, dodržovat zákon o dělnické kontrole^[99], všechny akcie ohlásit Státní bance a každý týden předkládat místním sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců zprávu o své činnosti.

3. Státní půjčky, zahraniční i vnitřní, se anulují (ruší).
4. Zájmy drobných vlastníků obligací, jako i různých akcí, tj. vlastníků z řad pracujících tříd obyvatelstva, jsou plně zabezpečeny.

5. Zavádí se všeobecná pracovní povinnost. Všichni občané obojího pohlaví od 16 do 55 let jsou povinni vykonávat práce, které jim určí místní sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců nebo jiné orgány sovětské moci.

6. Jako první krok k zavedení všeobecné pracovní povinnosti se stanoví, že příslušníci majetných tříd (viz bod 2) jsou povinni mít a pravidelně vyplňovat spotřební a pracovní nebo rozpočtové pracovní knížky a předkládat je dělnickým organizacím nebo místním sovětům a jejich orgánům, které v nich jednou týdně zaznamenají, že každý splnil přidělenou práci.

7. V zájmu správné evidence a rozdělování potravin i jiných nezbytných výrobků jsou všichni občané státu povinni vstoupit do některého spotřebního družstva. Správy pro rozdělování potravin, zásobovací výbory a další podobné organizace a také odborové organizace železničních a dopravních dělníků budou pod vedením sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců kontrolovat dodržování tohoto zákona. Příslušníci majetných tříd jsou povinni vykonávat zejména práce spojené s organizováním a správou záležitostí spotřebních družstev, které jim budou ukládat sověty.

8. Odborové organizace železničních dělníků a zaměstnanců jsou povinny urychleně vypracovat a začít ihned uplatňovat mimořádná opatření k zlepšení situace v dopravě, zejména pokud jde o přísun potravin, paliv a dalších nezbytných předmětů; přitom se musí řídit především objednávkami a příkazy sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců a také jimi zplnomocněných institucí a Nejvyšší národohospodářské rady.

Odborové organizace železničních dělníků a zaměst-

nanců jsou rovněž povinny ve spolupráci s místními sověty co nejenergičtěji a s použitím revolučních opatření bojovat proti šmelinářství a nelítostně stíhat všechny spekulanty.

9. Dělnické organizace, odborové organizace zaměstnanců a místní sověty jsou povinny bezodkladně převádět ty podniky, které se zavírají nebo v nichž se zastavuje válečná výroba, jako i podniky, které jsou bez práce, na užitečnou práci a na výrobu potřebných výrobků, opatrovat jim zakázky, suroviny a palivo. Místní odborové organizace a sověty nesmějí tuto činnost ani výměnu zemědělských výrobků za průmyslové v žádném případě odkládat, a pokud nedostanou zvláštní příkazy shora, jsou povinny důsledně se řídit pokyny a předpisy Nejvyšší národohospodářské rady.

10. Příslušníci majetných tříd jsou povinni mít všechny své peněžní částky uloženy ve Státní bance a v jejích pobočkách nebo ve spořitelnách; týdně si mohou vybírat 100—125 rublů (podle rozhodnutí místních sovětů) pro běžnou potřebu, a částky na výrobní a obchodní účely jen na písemné potvrzení orgánů dělnické kontroly.

Aby byl zajištěn dozor nad skutečnou realizací tohoto zákonného ustanovení, budou vydány směrnice o výměně dosavadních platných papírových peněz za jiné a těm, kdo budou stát a lid podvádět, bude zkonfiskován veškerý majetek.

11. Stejný trest, jako i trest vězení nebo poslání na frontu či na nucené práce postihne všechny, kdo neuposlechnou tento zákon, sabotéry a stávkující úředníky i spekulanty. Místní sověty a při nich zřízené instituce jsou povinny okamžitě vypracovat co nejrevolučnější opatření k boji proti těmto skutečným nepřítelům lidu.

12. Odborové organizace a další organizace pracujících vytvoří ve spolupráci s místními sověty a za účasti naprosto spolehlivých lidí, které doporučí stranické a další organizace, operativní skupiny kontrolorů, které budou

dozírat na dodržování tohoto zákona, kontrolovat množství a kvalitu práce a pohánět před revoluční soudy ty osoby, které se proviní porušením nebo obcházením tohoto zákona.

Dělníci a zaměstnanci znárodněných podniků jsou povinni vynaložit všechny síly a podnikat mimořádná opatření ke zlepšení organizace práce, k upevnění kázně a ke zvýšení produktivity práce. Orgány dělnické kontroly jsou povinny každý týden předkládat Nejvyšší národohospodářské radě zprávy o tom, co bylo v tomto směru uděláno. Za nedostatky v práci a zanedbání povinností se budou viníci zodpovídat před revolučním soudem.

Napsáno nejdříve

14. (27.) prosince 1917

Poprvé otištěno v neúplném znění

v listopadu 1918 v časopisu

Narodnoje chozjajstvo, č. 11

*V plném znění otištěno poprvé
roku 1949*

Sočiněnija V. I. Lenina

sv. 26, 4. vydání

Podle rukopisu

O U S T A V E N Í
K O M I S E P R A K T I K Ů
N Á V R H U S N E S E N Í R L K ⁷⁶

Rada lidových komisařů ukládá Nejvyšší národohospodářské radě, aby neprodleně ustavila komisi praktiků, která by shromažďovala od všech resortů, institucí a organizací objednávky na výrobu užitečných výrobků, zadávala je závodům, které nemají práci a jsou zavírány, a kontrolovala, jak jsou tyto objednávky zadávány a plněny. Komise, jež se bude řídit celkovým hospodářským plánem Nejvyšší národohospodářské rady, bude navrhopvat radě lidových komisařů revoluční opatření k neodkladnému splnění svého úkolu a dvakrát týdně podávat zprávu o své činnosti.

*Napsáno 15. (28.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

DOTAZY

ADRESOVANÉ DELEGÁTŮM CELOARMÁDNÍHO SJEZDU K DEMOBILIZACI ARMÁDY⁷⁷

1. Je méně či více možné, že Němci zahájí v blízké budoucnosti ofenzívu:

- a) uvážíme-li fyzické a technické možnosti ofenzívy v zimě;
- b) uvážíme-li náladu masy německých vojáků; může tato nálada zabránit ofenzívě anebo ji alespoň pozdržet?

2. Dá se předpokládat, že pokud okamžitě přerušíme mírová jednání a německá vojska ihned přejdou do ofenzívy, budou nám Němci schopni způsobit rozhodující porážku? Budou schopni obsadit Petrohrad?

3. Hrozí nebezpečí, že zpráva o zmaření mírových jednání vyvolá v armádě v masovém měřítku anarchickou náladu a dezerci z fronty, anebo můžeme doufat, že armáda bude pevně držet frontu i po této zprávě?

4. Je naše armáda natolik bojeschopná, aby mohla čelit německé ofenzívě, pokud by byla zahájena 1. ledna? Není-li, za jak dlouho by byla naše armáda schopna čelit německé ofenzívě?

5. Dokázala by naše armáda v případě rychlé německé ofenzívy spořádaně ustupovat a udržet při tom dělostřelectvo, a pokud ano, bylo by možné za této podmínky zdržet postup Němců do nitra Ruska na delší dobu?

6. Celkový závěr: Je třeba vzhledem ke stavu armády protahovat mírová jednání, anebo je s revoluční rázností okamžitě přerušit pro anexionismus Němců a učinit rozhodný krok, jenž by připravil půdu pro eventuální revoluční válku?

7. Máme okamžitě zintenzívnit agitaci proti anexio-
nismu Němců a začít agitovat pro revoluční válku?

8. Je možné ve velmi krátké době (například během
5—10 dnů) zorganizovat průzkum mezi poměrně velký-
mi částmi bojující armády, abychom získali přesnější
a úplnější odpovědi na uvedené otázky?

9. Můžeme doufat, že se neshody s Ukrajinci zmírní
anebo je dokonce vystřídá přátelské spojení sil, až se do-
vedí o anexionismu Němců, anebo můžeme čekat, že
Ukrajinci využijí ztíženou situaci Velkorusů k zesílení bo-
je proti nim?

10. Kdyby armáda mohla hlasovat, vyslovila by se pro
okamžitý mír za anexionistických (ztráta všech obsaze-
ných území) a pro Rusko krajně těžkých ekonomických
podmínek, anebo pro krajní vypětí sil na revoluční válku,
tj. pro odpor proti Němcům?

*Napsáno 17. (30.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1927
v publikaci Zapiski Instituta Lenina,
sv. II*

Podle textu publikace

Уво Дневника студента (мани др. предмета).

1. Манао ке кадо борао Ека с. р. р. б. б.
2. Мронанда длаи.
3. ~~А~~ Мронанда или мронанда?
4. Мронанда и мронанда п. р. р.
5. Мронанда и мронанда п. р. р.
6. Мронанда и мронанда п. р. р.
7. Мронанда и мронанда п. р. р.
8. Мронанда и мронанда п. р. р.
9. Мронанда и мронанда п. р. р.
10. Мронанда и мронанда п. р. р.
11. Мронанда и мронанда п. р. р.
12. Мронанда и мронанда п. р. р.
13. Мронанда и мронанда п. р. р.
14. Мронанда и мронанда п. р. р.
15. Мронанда и мронанда п. р. р.
16. Мронанда и мронанда п. р. р.
17. Мронанда и мронанда п. р. р.
18. Мронанда и мронанда п. р. р.
19. Мронанда и мронанда п. р. р.
20. Мронанда и мронанда п. р. р.
21. Мронанда и мронанда п. р. р.
22. Мронанда и мронанда п. р. р.
23. Мронанда и мронанда п. р. р.
24. Мронанда и мронанда п. р. р.
25. Мронанда и мронанда п. р. р.

5 bis: ср. Мронанда и мронанда

18 bis: Мронанда и мронанда

18 bis: Мронанда и мронанда

6 bis: Мронанда и мронанда

10 bis: Мронанда и мронанда

10 bis: Мронанда и мронанда

10 bis: Мронанда и мронанда

10 bis: Мронанда и мронанда

14 bis: Мронанда и мронанда

14 bis: Мронанда и мронанда

16 bis: Мронанда и мронанда

28 bis: Мронанда и мронанда

17 bis: Мронанда и мронанда

29 bis: Мронанда и мронанда

27 bis: Мронанда и мронанда

22 bis: Мронанда и мронанда

24 bis: Мронанда и мронанда

26 bis: Мронанда и мронанда

Ср. 18 bis

První strana Leninova rukopisu
Z deníku publicisty (Témata ke zpracování)
Konec prosince 1917

NÁVRH REZOLUCE RADY LIDOVÝCH KOMISARŮ⁷⁸

1. Zintenzívnit agitaci proti anexionismu Němců.
2. Uvolnit na tuto agitaci další prostředky.
3. Přenést mírová jednání do Stockholmu.
4. Pokračovat v mírových jednáních a čelit pokusu Němců o jejich urychlení.
5. Podniknout účinnější opatření k reorganizaci armády při snížení jejího stavu a zvýšení její bojeschopnosti.
6. Podniknout mimořádná obranná opatření, aby se zabránilo prolomení fronty směrem na Petrohrad.
7. Zaměřit propagandu a agitaci na vysvětlování nutnosti revoluční války.

*Napsáno 18. (31.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

R E Z O L U C E R A D Y
L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
O J E D N Á N Í
S U K R A J I N S K O U R A D O U

Po vyslechnutí referátu soudruha Prošjana, který jako delegát rolnického sjezdu hovořil s Vynnyčenkem, Hruševským, Poršem a dalšími jakožto oficiálními představiteli Rady,

a vzhledem k tomu, že tito oficiální představitelé Rady projeví zásadní ochotu zahájit jednání o dohodě s radou lidových komisařů za předpokladu, že rada lidových komisařů uzná nezávislost lidové Ukrajinské republiky a ukrajinská Rada uzná kontrarevolučnost Kaledina a jeho pomahačů;

dále vzhledem k tomu, že rada lidových komisařů vždycky a bezpodmínečně uznávala právo každého národa, včetně ukrajinského, na nezávislou státní existenci;

že je rozhodně žádoucí každý pokus o skončení boje s Radou za podmínky, že Rada uzná kontrarevolučnost Kaledina a nebude znemožňovat válečné akce proti němu⁷⁹;

přesvědčena, že jedině sověty ukrajinské rolnické chudiny, dělníků a vojáků mohou nastolit na Ukrajině moc, která by vylučovala konflikty mezi bratrskými národy,

rada lidových komisařů považuje současně za účelné zahájit věcné jednání s Radou v zájmu odstranění těch konfliktů, které byly způsobeny politikou Rady vůči společné frontě a kontrarevolučnímu Kaledinovu povstání, a usnází se:

navrhnout Radě jednání o dohodě v duchu uvedených zásad a jako jedno z míst, jež by byla pro jednání pravdě-

podobně nejvhodnější, doporučit Smolensk nebo Vitěbsk.

Napsáno 19. prosince 1917

(1. ledna 1918)

Otištěno 21. prosince 1917

(3. ledna 1918)

v Pravdě, č. 220

a v listu Izvěstija CIK, č. 257

Podle rukopisu

Kdysi byl Plechanov socialistou, jedním z nejvýznamnějších představitelů revolučního socialismu.

Tehdy, ta doba je už nenávratně pryč, se Plechanov vyslovil k jedné z otázek, jež mají zásadní význam právě pro naše současné období.

Bylo to v roce 1903, kdy sociální demokracie Ruska vypracovala na svém druhém sjezdu strany svůj program^[111].

V protokolu tohoto sjezdu se zachovala tato nesmírně poučná stránka, jakoby napsaná speciálně pro tyto dny:

»*Posadovskij*. Přednesené připomínky, které pozměňovací návrhy buď schvalovaly, nebo odmítaly, nepovažují za spor o malichernosti, nýbrž za vážnou neshodu; není pochyb o tom, že se rozcházejí v této zásadní otázce: *je třeba podříditi naši budoucí politiku určitým hlavním demokratickým zásadám, jimž přiznáme absolutní hodnotu, anebo mají být všechny demokratické zásady podřízeny výlučně prospěchu naší strany?* Já jsem rozhodně pro to druhé. Mezi demokratickými zásadami neexistuje nic, co bychom neměli podříditi *prospěchu naší strany*. (V o - lání: »A co nedotknutelnost osoby?«) Ano! i nedotknutelnost osoby! Jako revoluční strana, usilující o dosažení svého konečného cíle — sociální revoluce — musíme posuzovat demokratické zásady výlučně podle toho, nakolik nám pomáhají co nejrychleji dosáhnout tohoto cíle, nakolik prospívají naší straně. Bude-li některý požadavek pro nás nevýhodný, nebudeme ho prosazovat.

Proto nesouhlasím s přednesenými pozměňovacími návrhy, neboť by mohly v budoucnu omezit naši akční svobodu.

Plechanov. *Plně se ztotožňuji se soudruhem Posadovským. Žádná jednotlivá demokratická zásada nesmí být posuzována sama o sobě, abstraktně, ale ve vztahu k zásadě, kterou můžeme označit za hlavní zásadu demokracie, totiž k zásadě salus populi suprema lex*. V překladu do jazy-*

* — blaho lidu je nejvyšším zákonem. *Red.*

ka revolucionáře to znamená, že úspěch revoluce je nejvyšším zákonem. A kdyby bylo v zájmu úspěchu revoluce zapotřebí dočasně omezit platnost některé demokratické zásady, bylo by trestuhodné to neudělat. Osobně se domnívám, že i na všeobecné volební právo je třeba se dívat ze zmíněného hlediska hlavní zásady demokracie. Hypoteticky není vyloučeno, že bychom se my sociální demokraté vyslovili proti všeobecnému volebnímu právu. Buržoazie italských republik kdysi zbavila politických práv příslušníky šlechty. Revoluční proletariát by mohl omezit politická práva vyšších tříd, podobně jako vyšší třídy kdysi omezovaly jeho politická práva. Vhodnost takového opatření by bylo třeba posoudit jen z hlediska zásady *salus revolutionis suprema lex**. A totéž stanovisko bychom měli zaujmout i v otázce, jak dlouhé trvání mají mít parlamenty. Kdyby lid v zápalu revolučního nadšení zvolil velice dobrý parlament — jakousi *chambre introuvable* (parlament k pohledání), měli bychom se snažit, aby trval co nejdéle; kdyby se však volby nevydařily, museli bychom se snažit rozehnat ho ne za dva roky, ale pokud možno za dva týdny« (Protokol II. sjezdu strany, s. 168 — 169)^[9].

Nepřátele socialismu je možné zbavit na čas nejen nedotknutelnosti osoby, nejen svobody tisku, ale i všeobecného volebního práva. Špatný parlament je zapotřebí se snažit »rozehnat« za dva týdny. Prospěch revoluce, prospěch dělnické třídy je nejvyšším zákonem. Tak uvažoval Plechanov, když byl ještě socialistou. Tak tehdy uvažovala společně s Plechanovem většina nynějších menševiků, kteří dnes povykují o »bolševickém teroru«.

»Prospěch revoluce« dnes vyžaduje tvrdý boj proti sabotérům, proti organizátorům junkerských povstání a proti novinám financovaným bankéři. Když se sovětská moc pouští do tohoto boje, páni »socialisté« z tábora menševiků a eserů na všechny strany vykřikují, že nelze připustit občanskou válku a teror.

Když váš Kerenskij obnovil na frontě trest smrti, to nebyl teror, pánové?

Když vaše koaliční vláda rukama kornilovovců střílela celé pluky za nedostatečné nadšení ve válce, to nebyla občanská válka, pánové?

* — blaho revoluce je nejvyšším zákonem. *Red.*

Když vaši Kerenští a Avksentjevové vsadili jen do minského vězení 3000 vojáků za »škodlivou agitaci«, to nebyl teror, pánové?

Když jste potlačovali *dělnické* noviny, to nebyl teror, pánové?

Rozdíl je pouze v tom, že Kerenští, Avksentjevové a Liberdanové uplatňovali svorně a v objetí s Kornilovy a Savinkovy teror *proti dělníkům, vojákům a rolníkům* v zájmu hrstky statkářů a bankéřů, kdežto sovětská moc podniká rázná opatření proti statkářům, spekulantům a jejich přísluhovačům *v zájmu dělníků, vojáků a rolníků*.

Pravda, č. 221
4. ledna 1918
(22. prosince 1917)
a *Izvěstija CIK*, č. 259
23. prosince 1917

*Podle textu Pravdy
porovnaného s textem
listu Izvěstija CIK*

Z DENÍKU PUBLICISTY

(TÉMATA KE ZPRACOVÁNÍ)⁸⁰

1. »Teď se nemusíme bát člověka s puškou«.
- 1 bis: Byty chudiny a její strava.
- 1 ter: Slabé stránky nerozvinuté sovětské moci.
2. »Propaganda činy«.
3. Agitátorem nebo prokurátorem?
4. Pragmatismus a »pozitivní práce«.
5. Organizační práce a organizátoři z lidu.
- 5 bis: srov. Pravdu před 4. dubnem o organizátorských zázracích*.
6. Náš postoj k anarchistům.
- 6 bis: Anarchisté z nedorozumění, z netrpělivosti, z nálad, z instinktu.
7. Nespokojenci mezi dělníky.
8. Byrokratismus a lajdáctví inteligence.
9. Je odpor kapitalistů potlačen? (Historická věta dobráka Pešechonova⁸¹.)
- 9 bis: Občanská válka, její význam, její obtíže (přeběhlíci) a její nevyhnutelnost v letech 1917—1918.
10. Nacionální šovinismus utlačujících a utlačovaných národů.
- 10 bis: Parazitismus maloburžoazie a zrada finské sociální demokracie.
11. Jak »získat« na stranu socialistické ruské republiky sovětů další národy a zvláště národy dosud utlačované Velkorusy?

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 47. *Red.*

12. Potlačení vykořisťovatelů.
13. Jak organizovat soutěžení?
14. Evidence a kontrola jako podstata socialismu.
14 *bis*: Skupiny operativních kontrolorů.
- 14 *ter*: Podvodníci v revolucích.
15. Řídit podniky, anebo diskutovat o socialismu?
16. Kázeň dělníků a tulácké návyky.
- 16 *a*. Trest smrti a střílení zlodějů rudogvardějci.
17. Co mají společného tuláci s inteligencí?
- 17 *bis*. »Pravicový bolševismus«; může existovat v naší straně?
18. Ústavodárné shromáždění a socialistická republika sovětů.
Revoluční vlny se valí jedna za druhou nikoli plynu-
nule, nikoli rovnoměrně a stejně.
- 18 *bis*: Formální demokratismus buržoazie a (versus)
aparát sloužící k tomu, aby proletariát vtáhl lid do
boje proti buržoazii.
- 18 *ter*: Demokracie a (versus) diktatura proletariátu.
19. Citát z Plechanovova projevu z roku 1903⁸².

Srov. ↗ 18 <i>ter</i>	V čem spočívá »jejich« naprostý ideový krach? (maloburžoazie, socialistů oportu- nistů, menševiků, pravých a černovov- ských eserů, novožizňovců a spol.)
--------------------------	--
20. »Separátní mír«, jeho nebezpečnost a jeho možný
význam. Je separátní mír »dohoda« (»kompromis«)
s imperialisty?
- 20 *bis*. Separátní mír a naše povinnost vůči meziná-
rodnímu proletariátu. »Die Deutschen brauchen
eine Niederlage«.⁸³
21. Stupně nebo stadia v revoluci. Přihlížet k třídním
silám a spojencům. Mír a půda — v Rusku.
22. Provokace imperialistů: dej nám vhodnou příleži-
tost co nejrychleji tě zardousit, republiko sovětů!
- 22 *bis*: Pravda z 24. 12.: »Jejich plán«. Historická slo-
va Lloyda George. »Na účet Ruska«.⁸⁴

23. Přechod revolučních internacionalistů k »obranářství«.
24. Mezinárodní politika socialistické republiky sovětů.
25. Revoluční fráze a revoluční povinnost v otázce revoluční války.
26. Jak je třeba »připravit« revoluční válku?
27. Revoluční válka proletariátu, který je u moci, může být jen válkou za upevnění socialismu.
28. Nejprve zvítězit nad buržoazií v Rusku, potom bojovat proti vnější, zahraniční, cizí buržoazii.
29. Obtíže revoluce v západoevropských »parazitních« zemích.
- 31.* Revoluce jako lokomotivy dějin.
Rozjet lokomotivu a udržet ji na kolejích.
32. Vyburcovat nejchudší lidové masy k historické tvůrčí aktivitě: Mit dem Umfang der geschichtlichen Aktion wird auch der Umfang der Masse zunehmen, deren Aktion sie ist. »S hloubkou a šíří dějinné akce bude tedy růst objem masy, jejíž akcí je«. ⁸⁵

33. Κιῆμα ἐς αἰεῖ**
<p>Už vydobyto:
 α. maximum demokratismu
 β. konkretizace prvních kroků
 k socialismu
 γ. mír a půda</p> |
|--|

34. Finance a zásobování potravinami.
Centrum a venkov.
35. »Štvaní« spekulantů a sabotérů.
36. Peníze. Jejich úloha. Jejich stahování do »státní pokladny«.

* Pořadové číslo 30 je v rukopisu vynecháno. *Red.*

** — získáno jednou provždy. *Red.*

37. Znárodnění průmyslu a »povinnost« dělníků v práci.
38. Státní monopol zahraničního obchodu.
39. Fiskus (»státní pokladna«) a změna tohoto pojmu v socialistické revoluci.
40. Banky jako forma účetnictví.
(Pjatakovičův článek v Pravdě.⁸⁶)
41. »Získání času« — separátní mír (*před* celoevropskou revolucí).
42. Tři »data«. »Porážka« 20. 4. a 3. 7. versus vítězství 25. 10.
43. Srovnání této »porážky« se separátním mírem.
44. Dělbá práce a rozdělování výrobků = $\Sigma\Sigma^*$.
 Ekonomické otázky:
 Národnostní otázka:
 Politické otázky:
 Organizační otázky:
 Mezinárodní politika:

*Napsáno 24.—27. prosince 1917
 (6.—9. ledna 1918)
 Poprvé otištěno roku 1929
 v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

* — summa summarum. — celkový výsledek. *Red.*

K D O S E Z A L E K L
K R A C H U S T A R Ě H O
A K D O B O J U J E Z A N O V Ě

»**B**olševici jsou už dva měsíce u moci a místo socialistickeho ráje vidíme peklo chaosu, občanské války a ještě většího hospodářského rozvratu.« Tak píšou, mluví a uvažují kapitalisté a jejich přesvědčení i méně přesvědčení stoupenci.

Bolševici jsou u moci teprve dva měsíce — odpovíme jim my — a už byl udělán obrovský krok k socialismu. Nevidí to ten, kdo to vidět nechce nebo nedokáže hodnotit historické události v jejich souvislosti. Nechtějí vidět, že za několik týdnů byly téměř do základu odbourány nedemokratické instituce v armádě, na vesnici, v továrnách. A jiná cesta k socialismu než přes toto odbourávání nevede a vést nemůže. Nechtějí vidět, že za několik týdnů byly imperialistické lži v zahraniční politice, které protahovaly válku a zastíraly loupeže a anexe tajnými smlouvami, nahrazeny skutečně revolučně demokratickou politikou skutečně demokratického míru, která už přinesla tak významný praktický úspěch, jako je příměří a stonásobné zvětšení propagandistické síly naší revoluce. Nechtějí vidět, že dělnická kontrola a znárodnění bank se už začaly uplatňovat v praxi, a právě to jsou první kroky k socialismu.

Ti, kdo jsou spoutáni rutinou kapitalismu, ohlušení mohutným pádem starého, rachotem, hlukem a »chaosem« (zdánlivým chaosem) hroutících se a rozpadávajících se odvěkých institucí carismu a buržoazie, ti, kdo jsou vyděšeni krajně vyhoceným třídním bojem, který vyústil v občanskou válku, jedině oprávněnou, jedině

spravedlivou, jedině svatou — nikoli v klerikálním, nýbrž v lidském slova smyslu svatou válku utlačovaných proti utlačovatelům za jejich svržení, za osvobození pracujících od veškerého útlaku, nedokážou pochopit historickou perspektivu. V podstatě jsou všichni tito spoutaní, ohlušení a vyděšení buržoové, maloburžoové a »služebníci buržoazie« v zajetí, aniž si to často sami uvědomují, v zajetí starých, nesmyslných, sentimentálních a intelektuálně banálních představ o »zavedení socialismu«, které získali »z doslechu«, z různě posbíraných útržků socialistického učení a ze zkomolenin tohoto učení, které opakovali po nevzdělancích a polovzdělancích, a nám, marxistům, přisuzují myšlenku a dokonce plán »zavést« socialismus.

Nám, marxistům, jsou cizí takové myšlenky, natož plány. Vždycky jsme věděli, říkali a opakovali, že socialismus nelze »zavést«, že vyrůstá v průběhu nesmírně vyjatého, neobyčejně ostrého, zuřivě, zoufale ostrého třídního boje a občanské války, že mezi kapitalismem a socialismem je dlouhé období »porodních bolestí«, že násilí je vždycky porodní bábou staré společnosti, že přechodnému období od buržoazní k socialistické společnosti odpovídá zvláštní stát (tj. zvláštní systém organizovaného násilí na určité třídě), a to diktatura proletariátu. A diktatura předpokládá a znamená stav méně otevřené války, stav vojenských bojových opatření proti odpůrcům proletářské moci. Komuna byla diktaturou proletariátu a Marx a Engels Komuně vytýkali a za jednu z příčin jejího pádu považovali to, že *ne dost* energicky využila k potlačení odporu vykořisťovatelů své ozbrojené síly.⁸⁷

Všechn tento nářek intelektuálů nad potlačováním odporu kapitalistů není nic jiného než dozvuky starého »kompromisnictví«, mám-li se vyjádřit »uctivě«. A mám-li mluvit s proletářskou otevřeností, musím říct: Podstatou nářků nad současným dělnickým násilím (bohužel ještě slabým a málo energickým) uplatňovaným vůči buržoa-

zii, sabotérům a kontrarevolucionářům je přetrvávající klanění se peněžnímu žoku. »Odpor kapitalistů je zlomen,« prohlásil v červenci 1917 dobrák Pešechonov, jeden z kompromisnických ministrů. Tento dobrák ani ne- tušil, že odpor skutečně musí být *zlomen*, že *bude* zlomen a že takový zlom se ve vědeckém jazyce nazývá diktaturou proletariátu, že pro celé historické období je příznačné potlačování odporu kapitalistů, a tudíž systematické *násilí* na celé třídě (buržoazii) a na jejích pomahačích.

Ziskuchtivost, špinavá, záštiplná, zběsilá ziskuchtivost peněžního žoku, ustrašenost a patolízalství jeho příživníků, to je ten pravý sociální základ dnešního kvílení intelektuálů, listem Reč počínaje a listem Novaja žizň konče, proti násilí proletariátu a revolučního rolnictva. Takový je objektivní význam jejich kvílení, jejich žalostného úpění, jejich teatrálních výkřiků o »svobodě« (svobodě kapitalistů utlačovat lid) atd. apod. Byli by »ochotni« uzнат socialismus, kdyby k němu lidstvo přeskočilo náraz, jediným ladným skokem, bez třenic, bez boje a bez skřípění zubů vykořisťovatelů, bez jejich nejrůznějších pokusů zachránit staré časy nebo je vrátit oklikou, potají, bez nových a nových »odpovědí« revolučního proletářského násilí na tyto jejich pokusy. Tito příživníci buržoazie z řad inteligence jsou »ochotni« podle známého německého přísloví vyprat kožich jen tehdy, když ho nebudou muset namočit.

Když se buržoazie a úředníci, zaměstnanci, lékaři, inženýři aj., zvyklí jí sloužit, uchylují k těm nejkrajnějším formám odporu, intelektuálové se děsí. Třesou se strachem a ještě pronikavěji kvílejí, že je nutné vrátit se ke »kompromisnictví«. Avšak nás, stejně jako všechny upřímné přátele utlačované třídy, mohou krajní opatření vykořisťovatelů jenom potěšit, protože čekáme, že proletariát vyspěje a dozraje pro moc nikoli domlouváním a přemlouváním, ve škole laskavého řečnění nebo poučování, nýbrž ve škole života, ve škole boje. Aby se proleta-

riát stal vládnoucí třídou a definitivně zvítězil nad buržoazií, musí se tomu *naučit*, protože takové znalosti nikde nezíská. A naučit se tomu může jedině v boji. A učí se jedině v úporném a zuřivém boji, v němž o něco jde. Čím zuřivější bude odpor vykořisťovatelů, tím energičtěji, tvrději, nelítostněji a úspěšněji je budou vykořisťování potlačovat. Čím rozmanitější budou pokusy a snahy vykořisťovatelů uhájit všechno staré, tím rychleji se proletariát naučí vyhánět své třídní nepřátele z jejich posledních útočišť, podrývat kořeny jejich moci a odstraňovat přímo půdu, z níž mohlo (a muselo) vzejít námezdní otroctví, bída mas, zisky a nestydatost peněžního žoku.

Přímo úměrně sílícímu odporu buržoazie a těch, kdo se na ní přiživují, poroste i síla proletariátu a rolnictva, které se k proletariátu připojuje. Vykořisťování sílí, zocelují se, vyspívají, učí se, zbavují se přežitků námezdního otroctví úměrně tomu, jak roste odpor jejich nepřátel — vykořisťovatelů. Vykořisťování zvítězí, protože na jejich straně je život, početní převaha, síla masy, síla nevyčerpatelných zdrojů všeho obětavého, ideového, poctivého, všeho, co se dere vpřed, co se probouzí k budování nového života, síla celé obrovské zásoby energie a talentů takzvaného »prostého lidu«, dělníků a rolníků. Vítězství bude patřit jim.

Napsáno 24.—27. prosince 1917

(6.—9. ledna 1918)

Poprvé otištěno 22. ledna 1929

v Pravdě, č. 18

Podepsán Lenin

Podle rukopisu

JAK ORGANIZOVAT SOUTĚŽENÍ?

Buržoazní publicisté popsali a popisují haldy papíru opěvováním konkurence, soukromého podnikání a jiných vynikajících předností a půvabů kapitalistů a kapitalistického zřízení. Socialisty obviňovali, že nechtějí pochopit význam těchto předností a brát v úvahu »lidskou přirozenost«. Jenže ve skutečnosti kapitalismus už dávno nahradil samostatnou zbožní malovýrobu, za níž konkurence mohla v poněkud větší míře podněcovat podnikavost, energii a odvážnou iniciativu, velkou a mohutnou tovární výrobou, akciovými podniky, syndikáty a jinými monopoly. Konkurence za *takového* kapitalismu znamená nelslychaně brutální potlačování podnikavosti, energie a odvážné iniciativy *masy* obyvatelstva, jeho obrovské většiny, devadesáti devíti setin pracujících, a znamená také, že soutěžení je nahrazeno finančními machinacemi, nepotismem a přísluhováním těm, kdo stojí na vrcholu společenského žebříčku.

Socialismus nejenže soutěžení nepotlačuje, ale právě naopak, poprvé umožňuje rozvinout je opravdu v *širokém*, opravdu v *masovém* měřítku, zapojit opravdu většinu pracujících do takové práce, při níž mohou ukázat, co dovedou, uplatnit své schopnosti a v níž se mohou projevit talenty, jichž je mezi lidem nepřeberné množství a které kapitalismus po tisících a miliónech deptal, potlačoval a rdousil.

Dnes, kdy je u moci socialistická vláda, je naším úkolem organizovat soutěžení.

Nohsledi a patolízalové buržoazie líčili socialismus ja-

ko jednotvárná, byrokratická, fádni a šedivá kasárna. Lokajové peněžního žoku, nohsledi vykořisťovatelů, páni intelektuálové z řad buržoazie »strašili« socialismem lid, který je právě za kapitalismu odsouzen ke galejnické, kasárenské a nesmírně otupující práci, k polohladovému živoření a nesmírné bídě. Prvním krokem k vysvobození pracujících z těchto galejí je konfiskace statkářské půdy, zavedení dělnické kontroly a znárodnění bank. Dále bude následovat znárodnění továren a závodů, povinné organizování veškerého obyvatelstva ve spotřebních družstvech, která budou zároveň družstvy odbytovými, zavedení státního monopolu obchodu obilím a dalšími nezbytnými výrobky.

Teprve nyní se naskytla obrovská možnost pro podnikavost, soutěžení a odvážnou iniciativu ve skutečně širokém měřítku. Každá továrna, z níž byl kapitalista vyhozen nebo alespoň zkrocen skutečnou dělnickou kontrolou, každá vesnice, z níž rolníci vyhnali vykořisťujícího statkáře a vzali mu půdu, se teď, teprve teď stala fórem, kde se může pracující projevit, může si trochu narovnat záda, napřímit se a cítit se jako člověk. Poprvé po staletích práce pro cizí, nucené práce pro vykořisťovatele se naskytla možnost *pracovat pro sebe* a přitom využívat všech nejnovějších technických a kulturních vymožeností.

Je pochopitelné, že tato nejvýznamnější změna v dějinách lidstva, nahrazení nucené práce prací pro sebe, se nemůže obejít bez třenic, obtíží a konfliktů, bez násilí vůči zatvrzelým darmojedům a jejich slouhům. Žádný dělník si o tom nedělá iluze. Dělníci a chudí rolníci, zocelení dlouhými léty galejnické práce pro vykořisťovatele, jejich nesčetnými urážkami a ponižováním, zocelení nesmírnou bídou, vědí, že *zlomení* odporu vykořisťovatelů vyžaduje určitý čas. Dělníci a rolníci nejsou ani v nejmenším nakaženi sentimentálními iluzemi pánů inteligentů, celé té novožizňovské a jiné sebranky, těch, kdo do ochraptění »nadávali« kapitalistům, »hrozili jim pěstí«, »potírali« je,

aby se potom, když došlo *k činu*, když se hrozby uskutečnily a kapitalisté byli skutečně *svrženi*, rozplakali a zalezli jako spráskaní psi.

Dalekosáhlé nahrazení nucené práce prací pro sebe, prací plánovitě organizovanou v obrovském, celostátním (do jisté míry i v mezinárodním, světovém) měřítku vyžaduje kromě *»vojenských«* opatření k potlačení odporu vykořisťovatelů také obrovské *organizační*, organizátorské úsilí proletariátu a chudého rolnictva. Organizační úkol tvoří jeden nedílný celek s úkolem nelítostně vojensky potlačit někdejší otrokáře (kapitalisty) a smečku jejich lokajů — pány buržoazní inteligenty. Odjakživa jsme organizovali, vedli a poroučeli my — tak mluví a myslí někdejší otrokáři a jejich přísluhovači z řad inteligence — a chceme, aby to tak zůstalo, nehodláme poslouchat *»prostý lid«*, dělníky a rolníky, nepodřídíme se jim, své znalosti využijeme jako zbraň k obraně privilegií peněžního žoku a moci kapitálu nad lidem.

Tak mluví, uvažují a jednají buržoové a inteligenti z řad buržoazie. Z hlediska jejich *vlastní kůže* je jejich jednání pochopitelné: pochlebníkům a příživníkům feudálních statkářů, popům, písařům a úředníkům gogolovského typu, *»inteligentům«*, kteří nenáviděli Bělinského, také bylo *»zatěžko«* rozloučit se s nevolnictvím. Avšak věc vykořisťovatelů a jejich inteligentské čeládky je ztracena. Dělníci a rolníci bohužel nelámou jejich odpor ještě dost tvrdě, rozhodně a nemilosrdně, *ale zlomí jej*.

»Oni« si myslí, že *»prostý lid«*, *»prostí«* dělníci a chudí rolníci si neporadí s velikým, ve světodějném smyslu vskutku hrdinským organizátorským úkolem, který pracujícím uložila socialistická revoluce. *»Bez nás se neobejdou«* — utěšují se inteligenti, zvyklí sloužit kapitalistům a kapitalistickému státu. Jejich drzá kalkulace jim však nevyjde. Vzdělaní lidé se už dnes od nich oddělují a přecházejí na stranu lidu, na stranu pracujících a pomáhají jim překonávat odpor slouhů kapitálu. A organizátorských talentů

je mezi rolnictvem a dělnickou třídou mnoho a tyto talenty si pomalu začínají uvědomovat své schopnosti, probouzejí se, snaží se vyrovnat s živou, tvořivou, významnou prací a začínají samostatně budovat socialistickou společnost.

Teď je jedním z hlavních, ne-li tím nejhlavnějším úkolem co nejvíce rozvinout tuto samostatnou iniciativu dělníků a vůbec všech pracujících a vykořisťovaných v tvořivé *organizátorské* práci. Je třeba za každou cenu vymýtit starý, *nesmyslný*, barbarský, hnusný a ohavný předsudek, že spravovat stát a organizovat budování socialistické společnosti mohou jen takzvané »vyšší třídy«, jedině boháči nebo ti, kdo prošli školou zámožných tříd.

To je předsudek. Udrzuje se díky prohnilé rutině, zkostnatělosti, otrockému návyku a ještě více díky bezohledné chamtivosti kapitalistů, kteří mají zájem na tom, aby mohli vládnout a přitom okrádat, okrádat a přitom vládnout. To tedy ne. Dělníci ani na okamžik nezapomenou, že se neobejdou bez síly vědění. Neobyčejná touha dělníků po vzdělání, kterou projevují právě dnes, dokazuje, že proletariát se v tomto směru nemýlí a mýlit nemůže. Avšak s *organizátorskou* prací si poradí i *průměrný* dělník a rolník, který umí číst a psát, vyzná se v lidech a má praktické zkušenosti. A mezi »prostým lidem«, o němž se tak povýšeně a přezíravě vyjadřují inteligenti z řad buržoazie, je takových lidí *spousta*. Dělnická třída a rolnictvo jsou dosud nedotčeným, nesmírně bohatým zdrojem takových talentů.

Dělníci a rolníci si ještě »netroufají«, dosud se nesžili s představou, že *oni* jsou teď *vládnoucí* třída, ještě nejsou dost rozhodní. Tyto vlastnosti nemohl převrat vytvořit *naráz* u miliónů lidí, které po celý život hlad a bída nutily pracovat pod karabáčem. A právě v tom je síla, životaschopnost a neporazitelnost Říjnové revoluce z roku 1917, že *probouzí* tyto vlastnosti, boří všechny staré překážky, trhá zpuchřelá pouta a přivádí pracující na cestu *samostatného* utváření nového života.

Evidence a kontrola — to je *hlavní* hospodářský úkol každého sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců, každého spotřebního družstva, každé odborové organizace nebo zásobovacího výboru, každého závodního výboru nebo orgánu dělnické kontroly vůbec.

Je nutné bojovat proti starému zvyku posuzovat míru práce, výrobní prostředky z hlediska nesvobodného člověka: jak se zbavit zbytečných trampot, jak urvat alespoň něco *buržoazii*. Tento boj už zahájili vyspělí, uvědomělí dělníci, kteří se rázně postavili proti oněm přivandrovalcům do továren, jichž se obzvlášť mnoho objevilo za války a kteří by se teď chtěli chovat k *lidové* továrně, k továrně, jež přešla do vlastnictví lidu, stejně jako předtím, s jediným záměrem »urvat co nejvíc a zmizet«. Všechno, co je v rolnictvu a v pracujících masách uvědoměle, čestně a myslíci, se postaví v tomto boji na stranu vyspělých dělníků.

V evidenci a kontrole, *pokud* ji uskutečňují sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců jakožto orgány nejvyšší státní moci anebo je prováděna na pokyn či se zmocněním *této* moci, v evidenci a kontrole všude, v evidenci a kontrole všeobecné a univerzální, v evidenci a kontrole množství práce a rozdělování výrobků — v tom je *podstata* socialistických přeměn, jakmile si proletariát vydobyl a zajistil politickou moc.

Evidence a kontrola, které jsou nutné pro přechod k socialismu, mohou být pouze masové. Jen dobrovolná a svědomitá, s revolučním elánem uskutečňovaná spolupráce *mas* dělníků a rolníků při evidenci a kontrole *boháčů, podvodníků, darmojedů a darebáků* může zvítězit nad těmito přežitky prokleté kapitalistické společnosti, nad touto spodinou lidstva, nad těmito beznadějně hnijícími a odumřelými údy, nad touto nákazou, nad tímto morem a vředem, jež socialismus zdědil po kapitalismu.

Dělníci a rolníci, pracující a vykořisťovaní! Půda, banky, továrny a závody se staly vlastnictvím všeho lidu!

Chopte se *sami* evidence a kontroly nad výrobou a rozdělováním výrobků, neboť tudy a *jedině* tudy vede cesta k vítězství socialismu, v tom je záruka jeho vítězství, záruka vítězství nad veškerým vykořisťováním, nad veškerou bídou a nouzí! Vždyť Rusko má dost obilí, železa, dřeva, vlny, bavlny a lnu pro všechny, jenom je třeba správně rozdělovat práci a výrobky, jenom je třeba zavést všelidovou *věcnou, praktickou* kontrolu nad tímto rozdělováním, jenom je třeba zvítězit, a to *nejen* v politice, ale i v *každodenním hospodářském* životě nad nepřáteli lidu: nad boháči, jejich patolízaly, a také nad podvodníky, darmojedy a darebáky.

Rozhodně tyto nepřátele lidu, nepřátele socialismu, nepřátele pracujících nešetřte! Vypovězte boj na život a na smrt boháčům a jejich patolízalům, buržoazním inteligentům, boj podvodníkům, darmojedům a darebákům! Všichni do jednoho jsou rodnými bratry, dětmi kapitalismu, synky panské, buržoazní společnosti, společnosti, v níž malá hrstka odírala lid a urážela ho, společnosti, v níž bída a nouze dostala tisíce a tisíce lidí na cestu zločinnosti, prodejnosti, podvádění a zapomínání na lidskou důstojnost, společnosti, která pracující nutně přiváděla k tomu, aby se snažili třeba za cenu podvodu uniknout vykořisťování, nějak se vykroutili, zbavili se aspoň na chvílku práce, která se jim protivila, aby urvali kousek chleba, jak se dá, stůj co stůj, jen aby nehladověli, jen aby se dosyta najedli oni i jejich blízcí.

Boháči a podvodníci, to jsou dvě strany téže mince — dvě hlavní odrůdy *parazitů* odchovaných kapitalismem, to jsou hlavní nepřátelé socialismu; a na tyto nepřátele musí zvlášť přísně dohlížet veškeré obyvatelstvo a při sebemenším porušení norem a zákonů socialistické společnosti se s nimi nelítostně vypořádat. Každá slabost, každé zakolísání, každá sentimentalita by v tomto směru byla těžkým zločinem na socialismu.

Aby socialistická společnost byla před těmito parazity

uchráněna, je třeba zorganizovat všelidovou evidenci a kontrolu nad množstvím práce, nad výrobou a rozdělováním výrobků, kterou by dobrovolně, energicky a s revolučním zápalem podporovaly milióny a milióny dělníků a rolníků. Jenže aby mohla být zorganizována taková evidence a kontrola, na které by se mohl *plně podílet* a kterou by bez potíží zvládl každý poctivý, chápavý a organizačně schopný dělník a rolník, je třeba probudit k životu jejich vlastní, z jejich prostředí pocházející organiza-torské talenty, je třeba mezi nimi podnítit — a v celostátním měřítku zorganizovat — *soutěž* o co nejúspěšnější organiza-torskou práci, je třeba, aby dělníci a rolníci jasně pochopili rozdíl mezi potřebnou radou vzdělaného člověka a nezbytnou kontrolou »prostého« dělníka a rolníka nad *šlendriánem*, u »vzdělaných« lidí tak běžným.

Tento šlendrián, nedbalost, nepořádnost, nepřesnost, nervózní uspěchanost, sklon nahrazovat činy diskutováním a práci řečením, pouštět se do všeho možného a nic nedokončit je jednou z vlastností »vzdělaných lidí«, která vůbec nepramení z jejich špatné povahy, a tím méně ze zlomyslnosti, nýbrž ze všech životních návyků, z podmínek jejich práce, z přepracovanosti, z nepřirozeného odtržení duševní práce od práce fyzické a tak dále a tak podobně.

Mezi chybami, nedostatky a omyly naší revoluce jsou nejpočetnější právě ty chyby apod., jež vyplývají z těchto smutných, ale v dané chvíli nevyhnutelných vlastností inteligence z našeho prostředí a z toho, že *neexistuje* dostatečná kontrola *dělníků* nad *organiza-torskou* prací inteligence.

Dělníci a rolníci si ještě »netroufají«; toho se musí zbavit a *nepochybně* se toho zbaví. Neobejdou se však bez rady, bez zásadních dispozic vzdělaných lidí, inteligence a odborníků. To si každý jen trochu rozumný dělník a rolník velmi dobře uvědomuje a inteligence z našeho prostředí si nemůže stěžovat na nedostatek pozornosti

a soudružské úcty dělníků a rolníků. Jenže rada a zásadní dispozice je jedna věc a organizování evidence a kontroly *v praxi* druhá věc. Inteligence rozdává na všechny strany skvělé rady a zásadní dispozice, ale je až směšně, *ne-možně* a trapně »bezradná« a neschopná tyto rady a dispozice *realizovat*, zavést *praktickou kontrolu*, aby se slovo stalo skutkem.

A právě tady se neobejdeme bez pomoci a *bez vedoucí úlohy* praktických organizátorů z »lidu«, z řad dělníků a pracujících rolníků. »Nic na tom není« — tuto pravdu si musí dělníci a rolníci natrvalo vštípit do paměti. Musí pochopit, že dnes všechno záleží *na praxi*, že právě nadešla ona historická chvíle, kdy se teorie mění *v praxi*, kdy je *praxí* oživována, *praxí* korigována, *praxí* ověřována, kdy obzvlášť platí Marxova slova, že »každý krok skutečného hnutí je důležitější než tucet programů«⁸⁸. Každý krok, který vede k praktickému, reálnému zkročení a omezení boháčů a podvodníků, každý krok k jejich všestranné kontrole a dohledu nad nimi je důležitější než tucet skvělých úvah o socialismu. Neboť »šedá, můj příteli, je všechna teorie, a žití zlatý strom se zelená«⁸⁹.

Je třeba zorganizovat vzájemné soutěžení praktických organizátorů z řad dělníků a rolníků. Je třeba bojovat proti každé šablonovitosti a pokusům nařídít jednotný postup shora, k čemuž je inteligence tak náchylná. Šablonovitost ani určení jednotného postupu shora nemají s demokratickým a socialistickým centralismem nic společného. Jednota v tom hlavním, zásadním, podstatném se nenarušuje, nýbrž naopak zajišťuje *rozmanitostí* v podrobnostech, v místních zvláštnostech, *v přístupech* k věci, *ve způsobech* uskutečňování kontroly, *v metodách* likvidování a zneškodňování parazitů (boháčů a podvodníků, lajdáků a hysterických intelektuálů atd. apod.).

Pařížská komuna podala skvělý příklad, jak spojovat iniciativu, samostatnost, svobodu hnutí a bojovnou energii lidu s dobrovolným, nešablonovitým centralismem.

Naše sověty jdou stejnou cestou. Ještě si však »netroufají«, ještě nerozvinuly plně své síly, »nevpravily se« do své nové, velkolepé tvořivé práce spojené s budováním socialistického zřízení. Je třeba, aby se sověty odvážněji a iniciativněji pouštěly do práce. Je třeba, aby každá »komuna« — každá továrna, každá vesnice, každé spotřební družstvo, každý zásobovací výbor — navzájem *soutěžily* jako praktičtí organizátoři evidence a kontroly práce a rozdělování výrobků. Program této evidence a kontroly je jednoduchý, jasný a každému srozumitelný: aby měl každý chleba, aby měl každý dobré boty a nechodil v cárech, aby měl teplé obydlí, aby každý poctivě pracoval, aby se žádný podvodník (ani člověk vyhýbající se práci) nepohyboval na svobodě, nýbrž seděl ve vězení nebo si odpykával trest na nejtěžších nucených pracích, aby ani jeden boháč, který porušuje normy a zákony socialismu, neunikl osudu podvodníka, osudu, který se musí po právu stát údělem boháče. »Kdo nepracuje, ať nejí« — to je *praktické* přikázání socialismu. Takhle to je třeba *prakticky* zorganizovat. Takovými *praktickými* úspěchy by se měly pyšnit naše »komuny« a naši organizátoři z řad dělníků a rolníků, a tím spíše z řad inteligence (tím *spíše*, protože pyšnit se svými obecnými dispozicemi a rezolucemi si *už příliš, přespříliš* zvykli).

Tisíce forem a způsobů praktické evidence a kontroly boháčů, podvodníků a darmojedů musí vypracovat a v praxi vyzkoušet samy komuny, malé buňky na vesnicích i ve městech. Rozmanitost je tu zárukou životaschopnosti, zárukou úspěšného dosažení jediného společného cíle: *očistění* ruské země od všeho škodlivého hmyzu, od blech — podvodníků, od štěnic — boháčů aj. aj. V jednom místě posadí do vězení deset boháčů, tucet podvodníků a půl tuctu dělníků, kteří se vyhýbají práci (stejně nestydatě jako se vyhýbají práci mnozí sazeči v Petrohradu, hlavně ve stranických tiskárnách). V druhém místě je pošlou čistit záchody. Ve třetím jim vydají po odpykání

trestu vězení žluté průkazy, aby na ně všechen lid dohlížel jako na *škůdce*, dokud se nepolepší. Ve čtvrtém zastřeší na místě každého desátého z těch, kdo se provinili příživnictvím. V pátém uplatní kombinaci různých prostředků a třeba podmíněným osvobozením dosáhnou rychlé nápravy polepšitelných živlů z řad boháčů, buržoazních inteligentů, podvodníků a darebáků. Čím pestřejší formy, tím lépe, tím bohatší budou zkušenosti, tím jistější a rychlejší bude úspěch socialismu, tím snadněji vytvoří praxe — neboť jedině praxe může vytvořit — *nejlepší* metody a prostředky boje.

Ve které komuně, ve které čtvrti velkého města, ve které továrně, ve které vesnici *nej*sou hladoví, *nej*sou nezaměstnaní, *nej*sou bohatí darmojedi, *nej*sou ničemové z řad lokajů buržoazie, sabotéři, kteří se považují za inteligenty? Kde se udělalo víc pro to, aby se zvýšila produktivita práce, postavili nové pěkné domy pro chudinu, pro to, aby se mohla ubytovat v domech boháčů, aby každé dítě z chudé rodiny pravidelně dostávalo láhev mléka? To jsou otázky, v nichž musí mezi sebou *soutěžit* komuny, obce, spotřební a výrobní družstva a sdružení, sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců. V takovéto práci se musí *prakticky* vydělovat a vyniknout *organizačními talenty*, aby mohly zastávat odpovědnou práci v celostátních správních orgánech. Mezi lidem je jich spousta, jsou jenom potlačené. Je třeba jim pomoci, aby se rozvinuly. Ony *a jedině ony* jsou s to za podpory mas zachránit Rusko a zachránit věc socialismu.

Napsáno 24.—27. prosince 1917
(6.—9. ledna 1918)

Poprvé otištěno 20. ledna 1929
v Pravdě, č. 17

Podepsán V. Lenin

Podle rukopisu

N Á V R H D E K R E T U O S P O T Ř E B N Í C H K O M U N Á C H⁹⁰

1

PŘEDBĚŽNÉ TEZE

Návrhy komisariátu zásobování potravinami na vytvoření »zásobovacích úřadů«, »výborů delegátů« aj. a také návrh Nejvyšší národohospodářské rady na zřízení »okresních národohospodářských rad«⁹¹ mě přivádějí na myšlenku, že je nutné všechny takové organizace sjednotit.

Předběžné teze:

(Etw):

zásob.—odbyt?

výbory pro zásobování a odbyt?*

Spotřební a výrobní (lépe než nákupní a obchodní etc.) volostní svazy by měly být buňkami, které by současně plnily úlohu jak zásobovacích výborů, tak odbytových orgánů. Hranice volostí se mohou v případě potřeby měnit.

Ve městech by snad mohly zaujmout obdobné místo výbory v jednotlivých čtvrtích nebo částech ulic.

Kdyby se podařilo vytvořit takové místní výbory, pak by spojením těchto výborů vznikla síť, která by mohla kvalitně zorganizovat zásobování veškerého obyvatelstva vším potřebným a zorganizovat výrobu v celostátním měřítku.

Možná že místo »svazů« by to mohly být »sověty dělnických a rolnických zástupců« za účasti zaměstnanců obchodu atd.

Každý takový svaz nebo výbor nebo sovět (nebo výbor

* Výbory pro zásobování a odbyt při sovětech dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

pro zásobování a odbyt) by se dělil na sekce nebo oddělení *podle* odbytových *výrobních odvětví* a podle *druhů výrobků* určených pro zásobování, aby tak mohla být celkově regulována výroba a spotřeba (při každém výboru pro zásobování a odbyt by muselo být finanční oddělení nebo oddělení peněžních výdajů a příjmů). Kdyby mu bylo poskytnuto právo zdaňovat příjmy a poskytovat bezúročné úvěry nemajetným a zároveň vyhlášovat všeobecnou pracovní povinnost, mohl by se stát buňkou socialistické společnosti. Volostní banky by pak musely být sloučeny se státními spořitelny a staly by se tak celostátní účtárnou, kde by se evidovaly příjmy a výdaje státu.

Přeprava výrobků by stejně jako jejich koupě a prodej byla povolována *pouze* mezi dvěma výbory pro zásobování a odbyt, jakýkoli individuální odbyt by byl nepřipustný. Na potvrzení volostních (a vůbec »základních«, nejnižších) výborů pro zásobování a odbyt by se výrobky mohly prodávat z ústředních skladů i jednotlivcům za podmínky, že o tom bude učiněn záznam v knihách volostních či jiných výborů pro zásobování a odbyt (pokud by nešlo o malé jednotky nebo o drobnosti). Bez potvrzení těchto výborů by byla jakákoli přeprava výrobků nepřipustná.

Znamenalo by to

sjednotit komisariáty zemědělství	}
obchodu a průmyslu	
práce	}
zásobování potravinami	
a NNHR	}
a financí	
a dopravy	

NB:

»Výbory pro zásobování a odbyt«: volostní, újezdní, guberniální, okresní ($\sum \sum = \text{NNHR}$)

jejich oddělení: textilního průmyslu, cukrovarnictví, uhelného průmyslu atd. ($\Sigma\Sigma = \text{NNHR}$), bankovní oddělení atd.

NB:

Čtvrti boháčů ve městech (nebo letní sídla boháčů apod.) by musely podléhat emisarům sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců, tj. ty čtvrti etc., v nichž je dejme tomu méně než 60 % dělníků a rolníků.

2

N Á V R H D E K R E T U

Válka vyvolaná bojem mezi kapitalisty o rozdělení jejich naloupené kořisti způsobila neslýchaný rozvrat hospodářství. Trestuhodná spekulace a honba za ziskem, zejména mezi bohatými třídami, tento rozvrat ještě vystupňovala a zavinila mučivý hlad a nezaměstnanost statisíců a miliónů lidí. Nezbytnost mimořádných opatření na pomoc hladovějícím a k nelítostnému boji proti spekulantům nutí vládu dělníků a rolníků, aby ve formě zákona Ruské republiky vydala tyto předpisy:

Všichni občané státu musí být členy místního spotřebního družstva (vesnického, volostního, osadního nebo sdružujícího určitou městskou čtvrť, část ulice apod.).

Rodiny se mohou seskupovat do spotřebních družstev volně, jen s tou výhradou, že nejméně dvě třetiny rodin v každém družstvu musí být příslušníky nemajetných tříd (tj. dělníci, rolníci, kteří nezaměstnávají žádné námezdní dělníky apod.). Každé spotřební družstvo řídí kromě nákupu a rozdělování výrobků také odbyt místní produkce. Správy spotřebních družstev vytvářejí *zásobovací výbory* a bez písemného potvrzení příslušného zásobovacího výboru nesmějí být žádné výrobky přepravovány.

Existující spotřební družstva se znárodňují a jsou povinna přijmout za své členy veškeré obyvatelstvo v příslušném místě.

Soukromé osoby mohou nakupovat výrobky nejen v místních, nýbrž i v ústředních skladech, ale jedině pod podmínkou, že nákup bude zaznamenán v knize místního spotřebního družstva.

Přeprava, koupě a prodej výrobků bez potvrzení zásobovacího výboru se trestá konfiskací veškerého majetku provinilce, nejméně půlročním vězením a posláním na nucené práce.

Potvrzení o přepravě, koupi a prodeji výrobků musí být vyhotoveno ve dvou exemplářích s podpisem nejméně tří členů správy příslušného zásobovacího výboru; jeden exemplář musí být uložen ve spisech správy.

V každém potvrzení musí být uvedeno, z kterého spotřebního družstva byl výrobek vypraven a kterému má být dodán.

Telegrafní kanceláře odesílají telegramy zásobovacích výborů přednostně.

Všechny zásobovací výbory pracují pod kontrolou a podle směrnic místních sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Každý může prostřednictvím svého spotřebního družstva získávat bez omezení jakékoli výrobky s výjimkou těch omezení, která mohou být stanovena pro dovoz výrobků ze zahraničí.

Výrobky vyráběné na prodej se povinně odevzdávají místnímu zásobovacímu výboru za volné ceny s výjimkou případů, kdy jsou zákonem stanoveny pevné ceny. Finanční částky, které je třeba za výrobky zaplatit, se připisují na běžný účet vlastníka v místní (vesnické, volostní, městské, závodní aj.) pobočce Lidové banky.

Každý sovět dělnických, vojenských a rolnických zástupců je povinen ustavit skupiny kontrolorů, revizorů a instruktorů, které by pomáhaly obyvatelstvu vytvářet

spotřební družstva (zásobovací výbory), kontrolovaly jejich výkaznictví a vůbec celou jejich agendu.

Instrukce o vedení výkaznictví a korespondence bude pro zásobovací výbory vydána zvlášť.

Napsáno 24.—27. prosince 1917

Podle rukopisu

(6.—9. ledna 1918)

Poprvé otištěno 22. ledna 1929

v listu Izvěstija, č. 18

U S N E S E N Í R A D Y
L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
O O D P O V Ě D I
U K R A J I N S K É R A D Y
R A D Ě L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů

Rada lidových komisařů konstatuje, že odpověď ukrajinské Rady⁹⁶] je natolik neurčitá a vyhýbavá, že se téměř rovná výsměchu. Hlavní příčinou neshod s Radou byla okolnost, na niž rada lidových komisařů jasně poukázala ve svém prvním svolání k Radě s návrhem mírového jednání*. V tomto svolání bylo totiž řečeno, že bude-li Rada přímo či nepřímo podporovat kaledinovce, bude to pro nás bezpodmínečně důvodem k zahájení vojenských akcí proti ní. Kolem Kaledina se seskupují kontrarevoluční statkářské a buržoazní živly ze všech končin Ruska. Proti Kaledinovi zjevně stojí většina rolnictva a pracujícího kozáctva dokonce i na Donu. Všichni dobře vědí, že sovětskou moc uznala většina obyvatelstva Ruska, především pracující masy všech národů. I na Ukrajině nabývá stále větších rozměrů revoluční hnutí ukrajinských pracujících tříd za úplné předání moci sovětům a dává naději, že brzy zvítězí nad ukrajinskou buržoazií.

Tím, že se Rada vyhnula odpovědi na otázku, zda přestane kaledinovce přímo či nepřímo podporovat, zmařila mírová jednání, která jsme zahájili, a bere na sebe veškerou odpovědnost za pokračování občanské války, rozpoutané buržoazními třídami různých národů, která je úplně beznadějná, neboť drtivá většina dělníků, rolníků a armády rozhodně stojí na straně socialistické sovětské republiky.

* Viz tento svazek, s. 170—172. *Red.*

Avšak národní požadavky Ukrajinců, požadavek samostatné národní republiky, její právo žádat federativní uspořádání je zcela nesporné a rada lidových komisařů je plně respektuje.

Napsáno 30. prosince 1917

(12. ledna 1918)

Otištěno 31. prosince 1917

(13. ledna 1918)

v Pravdě, č. 227 a

v listu Izvěštija CIK, č. 264

Podle rukopisu

N Á V R H R E Z O L U C E
Ú V S D D S R (b) O V Y L O U Č E N Í
S . A . L O Z O V S K É H O
Z E S T R A N Y

Rezoluce ÚV SDDSR (bolševiků)

Vzhledem k tomu, že

1. soudruh Lozovskij od samého začátku Říjnové revoluce zastává názory zásadně odlišné od názorů strany a stanoviska revolučního proletariátu vůbec, názory, které se naopak ve všem podstatném shodují s maloburžoazním odmítáním diktatury proletariátu jako nezbytného období přechodu k socialismu;

2. svým prohlášením z . . . * listopadu, uveřejněným v listu Novaja žizň, kterým přešel na stranu buržoazie, vyvolal soudruh Lozovskij všeobecné rozhořčení nejen všech straníků, ale uvědomělých dělníků vůbec⁹², přičemž usnesení ÚV SDDSR o vyloučení soudruha Lozovského ze strany, schválené ihned po tomto jeho prohlášení, nebylo uveřejněno a realizováno jen proto, že někteří soudruzi vyslovili naději, že kolísání soudruha Lozovského je dočasné a bylo způsobeno pouze jeho neschopností okamžitě pochopit význam neobyčejně rychlého historického převratu;

3. naděje soudruhů, kteří chtěli dopřát soudruhovi Lozovskému čas, aby plně pochopil význam nedávné revoluce, se nesplnily a veškeré politické počínání soudruha Lozovského, zejména jeho články v 7. a 8. čísle časopisu Professionalnyj věstnik⁹³ svědčí o tom, že se tento soudruh naprosto rozchází se základními principy socialismu v otázce úlohy proletariátu v socialistické revoluci;

* V rukopisu ponechal Lenin místo pro datum. *Red.*

4. členem strany je člověk, který vykonával významnou funkci v odborovém hnutí a teď vnáší do tohoto hnutí nevídaný buržoazní rozvrat, nejenže stranu kompromituje a rozvrací jakoukoli organizátorskou práci mezi proletáři, ale zároveň v praxi nesmírně poškozuje neodkladný úkol odborů — organizování socialistické výroby;

5. není možné pracovat v jedné straně společně s člověkem, který nepochopil nutnost diktatury proletariátu, kterou uznává program naší strany^[11], který nepochopil, že bez této diktatury, tj. bez systematického a nelítostného potlačování odporu vykořisťovatelů, potlačování, které se nezastaví před žádnými buržoazně demokratickými poučkami, není myslitelný nejen socialistický, ale ani důsledně demokratický převrat, že nejsou myslitelná žádná závažná opatření k boji proti krizi a hospodářskému rozvratu způsobenému válkou;

6. není možné pracovat v jedné straně společně s člověkem, který neuznává socialistické úkoly proletariátu, jenž dobyl politickou moc, s člověkem, který neuznává, že povinností odborů je ujmout se státních funkcí a s maximální energií, s pevným odhodláním uskutečňovat socialistickou reorganizaci výroby a rozdělování výrobků v celostátním měřítku;

vzhledem k tomu se ÚV SDDSR usnesl vyloučit soudruha Lozovského ze Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků) a toto usnesení okamžitě uveřejnit.

*Napsáno 30. prosince 1917
(12. ledna 1918)*

Poprvé otištěno roku 1959

v publikaci Leninskij sbornik XXXVI

Podle rukopisu

USNESENÍ
RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
O BOJI PROTI KALEDINOVÍ

1

USNESENÍ RLK

Rada lidových komisařů vítá rozhodná opatření soudruha Antonova k boji proti kaledinovcům a jejich pomahačům a zároveň se usnází, že velitel vojsk je oprávněn uplatňovat vůči sabotérům z řad kapitalistů, jejichž akce by mohly způsobit nezaměstnanost a hlad, represivní opatření včetně posláních viníků na nucené práce do dolů.

2

DODATEK K USNESENÍ RLK

Jakmile bude možné zřídit revoluční tribunály, budou okamžitě projednávat každý případ návrhu trestu nucených prací a buď stanoví délku trvání těchto prací, nebo zatčené osvobodí.

*Napsáno: usnesení 30. prosince 1917
(12. ledna 1918);*

dodatek k usnesení 1. (14.) ledna 1918

Poprvé otištěno: usnesení — roku 1942

v publikaci Leninskij sbornik XXXIV;

dodatek k usnesení — roku 1959

v publikaci Leninskij sbornik XXXVI

Podle rukopisu

PROJEV PŘI LOUČENÍ
S PRVNÍMI EŠELONY
SOCIALISTICKÉ ARMÁDY

1. (14.) LEDNA 1918⁹⁴

STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruzi, zdravím ve vás odhodlání ruského proletariátu bojovat za vítězství ruské revoluce, za vítězství jejích vznešených hesel nejen v naší zemi, ale i mezi národy celého světa. Zdravím ve vás ony první hrdinné dobrovolníky socialistické armády, kteří vytvoří silnou revoluční armádu. A tato armáda nastupuje, aby chránila vymoženosti revoluce, naši lidovou moc, sověty vojenských, dělnických a rolnických zástupců, celé nové, skutečně demokratické zřízení před všemi nepřáteli lidu, kteří dnes využívají všech prostředků, jen aby revoluci zahubili. Těmito nepřáteli jsou kapitalisté celého světa, kteří dnes organizují tažení proti ruské revoluci, jež přináší osvobození všem pracujícím. Musíme ukázat, že jsme silou, která je schopna zdolat všechny překážky stojící v cestě světové revoluci. Nechť soudruzi odjíždějící do zákopů podpoří slabé, posílí kolísavé a svým osobním příkladem povzbudí všechny, kdo pociťují únavu. Národy se už probouzejí, už uslyšely plamennou výzvu naší revoluce a brzy už nebudeme osamoceni, k naší armádě se přidají proletáři dalších zemí. (Slova soudruha Lenina byla přehlušena pozdravným voláním a dlouhotrvajícím potleskem . . . Za zvuků Internacionály doprovodili dobrovolníci socialistické armády soudruha Lenina k automobilu.)

*Pravda, č. 3 (večerní vydání)
17. (4.) ledna 1918*

Podle textu Pravdy

O V Ý Š I P L A T Ů
V Y S O K Ý C H Ú Ř E D N Í K Ů
N Á V R H U S N E S E N Í R A D Y L I D O V Ý C H
K O M I S A Ř Ů⁹⁵

Na základě dotazu soudruha Šljapnikova, jaké jsou platy vysokých úředníků, se rada lidových komisařů usnází:

1. potvrdit, že dekret, který stanoví měsíční plat členů rady lidových komisařů ve výši 500 rublů, určuje *přibližnou* hranici nejvyšších platů, ale nezakazuje platit odborníkům i více;

2. připomenout, že dekret RLK požaduje, aby byla přijata revoluční opatření ke snížení neúměrně vysokých platů⁹⁶;

3. uložit všem lidovým komisařům, aby okamžitě podali zprávu o tom, co se konkrétně udělalo pro splnění tohoto dekretu;

4. uložit komisaři financí, aby podal zprávu o tom, zda byla přijata rozhodná opatření k vybírání daně z příjmu a k zamezení případů, kdy se někdo placení této daně vyhýbá;

5. uložit místním sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců, aby rázněji zabezpečovaly vybírání mimořádných daní z neúměrně vysokých příjmů.

*Napsáno 2. (15.) ledna 1918
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

D E K L A R A C E P R Á V
P R A C U J Í C Í H O
A V Y K O Ř I Š Ť O V A N É H O L I D U ⁹⁷

Ústavodárné shromáždění se usnáší:

I. 1. Rusko se prohlašuje za republiku sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Všechna ústřední i místní moc patří těmto sovětům.

2. Sovětská ruská republika se ustavuje na základě svobodného svazku svobodných národů jako federace sovětských národních republik.

I. Ústavodárné shromáždění si klade za svůj hlavní cíl odstranit jakékoli vykořisťování člověka člověkem, úplně odstranit rozdělení společnosti na třídy, nemilosrdně potlačit odpor vykořisťovatelů, nastolit socialistickou organizaci společnosti a usilovat o vítězství socialismu ve všech zemích, a dále se usnáší:

1. Soukromé vlastnictví půdy se ruší. Veškerá půda se všemi budovami, inventářem a dalším příslušenstvím zemědělské výroby se prohlašuje za majetek všeho pracujícího lidu.

2. Potvrzuje se sovětský zákon o dělnické kontrole^[99] a o Nejvyšší národohospodářské radě^[15], aby byla zajištěna moc pracujícího lidu nad vykořisťovateli a jako první krok k úplnému přechodu továren, závodů, dolů, železnic a dalších výrobních prostředků a dopravy do vlastnictví státu dělníků a rolníků.

3. Potvrzuje se přechod všech bank do vlastnictví státu dělníků a rolníků jako jedna z podmínek osvobození pracujících mas z područí kapitálu.

4. Zavádí se všeobecná pracovní povinnost, jejímž cílem je vypořádat se s příživnickými vrstvami společnosti.

5. Uzakoňuje se ozbrojení pracujících, vytvoření socialistické Rudé armády dělníků a rolníků^[24] a úplné odzbrojení majetných tříd v zájmu úplného zajištění moci pracujících mas a vyloučení jakékoli možnosti obnovení moci vykořisťovatelů.

III. 1. Ústavodárné shromáždění vyjadřuje své pevné odhodlání vyrvat lidstvo ze spárů finančního kapitálu a imperialismu, které v této válce, ze všech válek nejzločinnější, zaplavily zemi krví, a plně se připojuje k politice sovětské moci, tj. k politice, která zlikvidovala tajné smlouvy, k politice co neširšího sbratřování s dělníky a rolníky armád válčících proti sobě, k politice, jež si klade za cíl dosáhnout stůj co stůj, revolučními opatřeními, demokratického míru mezi národy, míru bez anexí a kontribucí na základě svobodného sebeurčení národů.

2. Z téhož důvodu trvá Ústavodárné shromáždění na rozhodném skoncování s barbarskou politikou buržoazní civilizace, která zakládala blahobyt vykořisťovatelů několika málo vyvolených národů na zotročování stamiliónů pracujícího obyvatelstva Asie, kolonií vůbec a malých zemí.

Ústavodárné shromáždění vítá politiku rady lidových komisařů, která vyhlásila úplnou nezávislost Finska, začala stahovat vojska z Persie a přiznala Arménii nárok na sebeurčení⁹⁸.

3. Ústavodárné shromáždění považuje za první úder zasazený mezinárodnímu bankovnímu a finančnímu kapitálu sovětský zákon o anulování (zrušení) půjček^[19] uzavřených vládami cara, statkářů a buržoazie a vyjadřuje přesvědčení, že sovětská moc půjde neochvějně dál touto cestou až do úplného vítězství mezinárodního povstání dělníků proti jařmu kapitálu.

IV. I když Ústavodárné shromáždění bylo zvoleno na základě kandidátek stran sestavených před Říjnovou revolucí, kdy se lid nemohl ještě masově postavit proti vykořisťovatelům, kdy nevěděl, jak silný odpor budou vyko-

řisťovatelé klást při hájení svých třídních výsad a kdy ještě prakticky nezačal budovat socialistickou společnost, pokládalo by dokonce i z formálního hlediska za zásadně nesprávné stavět do vzájemného protikladu sebe a sovětskou moc.

Ústavodárné shromáždění se naopak v podstatě domnívá, že nyní, když lid svádí poslední boje proti svým vykořisťovatelům, nemůže být pro vykořisťovatele místo ani v jediném z mocenských orgánů. Moc musí patřit zcela a výlučně pracujícím masám a jejich zplnomocněným zastupitelským orgánům — sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Ústavodárné shromáždění podporuje sovětskou moc a dekrety rady lidových komisařů a domnívá se, že jeho úkoly se vyčerpávají stanovením stěžejních zásad socialistické přestavby společnosti.

Ústavodárné shromáždění usiluje o vytvoření skutečně svobodného a dobrovolného, a tím také těsnějšího a pevnějšího svazku pracujících tříd všech národů Ruska, přičemž omezuje svou úlohu na stanovení stěžejních zásad pro federaci sovětských republik Ruska a ponechává na dělnících a rolnících každého národa, aby sami na svém vlastním svrchovaném sjezdu sovětů rozhodli, zda a na jakém základě si přejí podílet se na federální vládě a ostatních federálních státních institucích.

Napsáno nejpozději

3. (16.) ledna 1918

Otištěno 4. (17.) ledna 1918

v Pravdě, č. 2

a v listu Izvěstija CIK, č. 2

Podle rukopisu

CELOARMÁDNÍMU SJEZDU K DEMOBILIZACI ARMÁDY

Drazí soudruzi! Soudruh Podvojskij mi tlumočil vaše pozvání, ale omluvte mě prosím a nevykládejte si ve zlém, že jsem nucen omezit se jen na dopis. Vřele vítám vaše přesvědčení, že *veliký úkol vybudovat socialistickou armádu* za současných obtíží a přes všechny tyto obtíže *úspěšně splníte*. Prožíváme patrně jedno z kritických období revoluce, kdy sovětskou moc ohrožuje jak nepřítel vnější — imperialisté němečtí i imperialisté jiných zemí, tak nepřítel vnitřní — kontrarevoluce, která se skryla i pod heslem Všechnu moc Ústavodárnému shromáždění.

Překonáme i tuto krizi. O tom nepochybujeme ani v nejmenším. Moc, kterou sověty vybojovaly, zůstane v rukou sovětů. Socialistická revoluce začala. Bude vítězně pokračovat v Rusku i na celém světě.

Ze srdce vám přeji mnoho úspěchů a pracovního elánu.

Váš *Lenin*

(Sjezd uvítal dopis bouřlivým, dlouhotrvajícím potleskem.)

*Napsáno 3. (16.) ledna 1918
Otištěno 6. (19.) ledna 1918
v listu Armija i flot rabočej
i krest'janskaj Rossii, č. 4*

Podle textu listu

PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ
ROZHOVOR S PŘEDSEDOU
SOVĚTSKÉ MÍROVÉ DELEGACE
V BRESTU LITEVSKÉM
L. D. TROCKÝM
3. (16.) LEDNA 1918

1

U aparátu Lenin. Právě jsem dostal váš mimořádný dopis. Stalin tu není, takže jsem mu ho ještě nemohl ukázat. Váš plán se mi zdá problematický. Nešlo by aspoň trochu odložit jeho definitivní realizaci, dokud tady mimořádné zasedání ústředního výkonného výboru s konečnou platností nerozhodne? Jakmile se Stalin vrátí, ukážu dopis i jemu.

Lenin

2

Dříve než odpovím na vaši otázku, rád bych se poradil se Stalinem. Dnes za vámi odjíždí delegace charkovského ukrajinského ústředního výkonného výboru, která mě ujistila, že kyjevská Rada mele z posledního.

Lenin

Právě přijel Stalin, tak to spolu projednáme a hned vám dáme společnou odpověď.

Lenin

Vyřid'te Trockému. Prosíme, aby se dohodl na přestávce a přijel do Petrohradu.

Lenin, Stalin

*Poprvé otištěno roku 1929
v časopisu
Proletarskaja revoljucija, č. 5*

Podle textu telegrafní pásky

U S N E S E N Í
C E L O R U S K É H O Ú S T Ř E D N Í H O
V Ý K O N N É H O V Ý B O R U S O V Ě T Ů
Z 3. (16.) L E D N A 1 9 1 8

Na podkladě všech vymožeností Říjnové revoluce a v souladu s Deklarací práv pracujícího a vykořisťovaného lidu^[49], jež byla schválena 3. ledna t. r. na zasedání ústředního výkonného výboru, patří všechna moc v Ruské republice sovětům a sovětským orgánům. Proto každý pokus jakékoli osoby či instituce přisvojit si ty či ony funkce státní moci bude považován za kontrarevoluční čin. Každý takový pokus bude potlačen všemi prostředky, jež má sovětská moc k dispozici, včetně použití ozbrojené síly.

*Pravda, č. 2
17. (4.) ledna 1918
a Izvěstija CIK, č. 2
4. ledna 1918*

Podle textu Pravdy

P R O H L Á Š E N Í
F R A K C E S D D S R (B O L Š E V I K Ů)
P Ř E D N E S E N É N A Z A S E D Á N Í
Ú S T A V O D Á R N Ě H O
S H R O M Á Ž D Ě N Í
5. (1 8.) L E D N A 1 9 1 8⁹⁹

Obrovská většina pracujícího lidu Ruska — dělníci, rolníci, vojáci — předložila Ústavodárnému shromáždění požadavek, aby uznalo vymoženosti Velké říjnové revoluce, dekrety sovětské vlády o půdě^[50], o míru^[52] a o dělnické kontrole^[99], a především aby uznalo moc sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Celoruský ústřední výkonný výbor sovětů plnicí vůli této obrovské většiny pracujících tříd Ruska navrhl Ústavodárnému shromáždění, aby tuto vůli považovalo pro sebe za závaznou. Avšak většina Ústavodárného shromáždění v souladu s požadavky buržoazie tento návrh zamítla a vyzvala tak k boji celé pracující Rusko.

V Ústavodárném shromáždění získala většinu strana pravých eserů, strana Kerenského, Avksentjeva a Černova. Tato strana, která se označuje za socialistickou a revoluční, řídí boj buržoazních živlů proti revoluci dělníků a rolníků a je ve skutečnosti stranou buržoazní a kontra-revoluční.

Ústavodárné shromáždění ve svém nynějším složení je výsledkem poměru sil před Velkou říjnovou revolucí. Nynější kontrarevoluční většina Ústavodárného shromáždění, zvolená podle zastaralých kandidátek politických stran, je odrazem včerejšku revoluce a snaží se stavět do cesty hnutí dělníků a rolníků.

Celodenní diskuse přesvědčivě dokázala, že strana pravých eserů krmí lid sliby stejně jako za Kerenského, slovy

mu slibuje všechno možné, ale ve skutečnosti se rozhodla bojovat proti moci sovětů dělnických, rolnických a vojenských zástupců, proti socialistickým opatřením, proti předání půdy a veškerého inventáře bez náhrady rolníkům, proti znárodnění bank, proti anulování státních dluhů.

Protože nemíníme ani na chvíli krýt zločiny nepřátel lidu, prohlašujeme, že opouštíme Ústavodárné shromáždění s tím, aby o postoji ke kontrarevoluční části Ústavodárného shromáždění s konečnou platností rozhodla sovětská vláda.

*Pravda, č. 5 (večerní vydání)
19. (6.) ledna 1918*

Podle textu Pravdy

»Ztratil jsem zbytečně den, přátelé.« Tak zní jeden starý latinský výrok*. Člověk si jej maně připomene, když přemýšlí o ztraceném dnu 5. ledna^[131].

Po aktivní, skutečné státnické práci mezi dělníky a rolníky, kteří se dali *do práce*, kácení les a klučí pařezy statkářského a kapitalistického vykořisťování, se člověk najednou musel přenést do »cizího světa«, mezi jakési bytosti z onoho světa, z tábora buržoazie a jejích dobrovolných i nedobrovolných, vědomých i bezděčných obhájců, příživníků, přísluhovačů a zastánců. Ze světa pracujících mas a jejich organizace sovětů, bojujících proti vykořisťovatelům, do světa úlisných frází, uhlazeného, planého řečnění a nekonečných slibů, založených stejně jako dříve na kompromisech s kapitalisty.

Jako by dějiny nečekaně nebo omylem otočily ručičky svých hodin zpět a my se místo ledna 1918 ocitli na jeden den v květnu nebo v červnu 1917!

Je to hrůza! Dostat se z prostředí živých lidí do společnosti mrtvol, vdechovat mrtvolný zápach, poslouchat »sociální«, louisblankovské fráze těchto mumii, Černova a Cereteliho, to prostě není k vydržení.

Pravdu měl soudruh Skvorcov, když několika stručnými, přesně formulovanými, jednoduchými, klidně pronešenými a zároveň neúprosně britkými větami řekl pravým eserům: »Mezi námi je konec. My dovádíme Říjnovou re-

* »Amici, diem perdidit,« prohlásil císař Titus, když si večer uvědomil, že celý den nikomu nepomohl. *Čes. red.*

voluci proti buržoazii do všech důsledků. Vy a my stojíme na opačných stranách barikády.«

Odpovědí na to byl přívál veleuhlazených frází Černova a Cereteliho, kteří se pečlivě vyhýbali jenom (jenom!) jedné otázce, a sice otázce sovětské moci, Říjnové revoluce. »Dost občanské války, dost sabotáží,« zaklíná Černov revoluci jménem pravých eserů. A praví eseři, kteří prospali jako nebožtíci v hrobě půl roku — od června 1917 do ledna 1918 — vstávají z míst a zuřivě, vytrvale tleskají. Je přece tak snadné a tak příjemné řešit otázky revoluce zaklínáním. »Dost občanské války, dost sabotáží, ať všichni uznají Ústavodárné shromáždění.« Čím se to v podstatě liší od zaklínadla: ať se dělníci smíří s kapitalisty? Vůbec ničím. Kaledinové a Rjabušinští a jejich přátelé z řad imperialistů všech zemí nezmizí a nezmění svou politiku kvůli nějakým zaklínadlům medově mluvícího řečníka Černova ani kvůli nudnému poučování Cereteliho, z něhož to čpí nepochopenou, nepromyšlenou a zkomolenou knižní moudrostí.

Buď porazit Kalediny a Rjabušinské, nebo obětovat revoluci. Buď vítězství v občanské válce nad vykořisťovateli, nebo záhuba revoluce. Tak zněla otázka ve *všech* revolucích, v anglické v 17. století, ve francouzské v 18. století, v německé v 19. století. Cožpak je myslitelné, aby otázka *nezněla* takto v ruské revoluci 20. století? To se snad z vlků stanou beránci?

Cereteli a Černov vůbec nepomýšlejí na to, vůbec nejsou ochotni přiznat, že existuje třídní boj, který vyústil v občanskou válku nikoli náhodou, nikoli z ničeho nic, nikoli z rozmaru nebo něčí zlé vůle, nýbrž nevyhnutelně, v dlouhém procesu revolučního vývoje.

Byl to úmorný, neplodný a nudný den v nádherných sálech Tavridského paláce, který se i svým vzhledem liší od Smolného asi tak, jako se elegantní, ale mrtvý buržoazní parlamentarismus liší od proletářského, sice prostého, v mnohém ještě neuspořádaného a nehotového, ale

živého a životaschopného aparátu sovětů. Tam, ve starém světě buržoazního parlamentarismu, spolu *šermovali* vůdcové nepřátelských tříd a nepřátelských skupin buržoazie. Zde, v novém světě socialistického státu proletářů a rolníků, jednájí utlačované třídy poněkud obhrouble a neuměle . . .*

*Napsáno 6. (19.) ledna 1918
Poprvé otištěno 21. ledna 1926
v Pravdě, č. 17*

Podle rukopisu

* Tím rukopis končí. *Red.*

N Á V R H D E K R E T U
O R O Z P U Š T Ě N Í
Ú S T A V O D Á R N Ě H O
S H R O M Á Ž D Ě N Í¹⁰⁰

1

TEZE

1. Historický přístup rozvíjející se revoluce v Rusku ke konfliktu mezi Ústavodárným shromážděním a sovětskou mocí:

- sověty jako jediná lidová síla, která zdolala monarchii;
- růst a upevňování sovětů od 28. 2. až do 25. 10.;
- volby do Ústavodárného shromáždění *před* rozštěpením eserské strany a před Říjnovou revolucí;
- volby eserů podle sovětských kandidátek.

2. Odchod obou stran majících evident-

{ Odchod mus- li- mů	{ Udá- losti jednoho dne?		ní většinu jak v sovětech, tak mezi
			masami pracujících, bolševiků a le- vých eserů z Ústavodárného shro- máždění názorně ukázal jeho roz- chod se sověty a vytvořil neúnosnou situaci.

3. Socialistická revoluce potřebuje nikoli takzvané »všeli-
dové« instituce buržoazního parlamentarismu, nýbrž
třídní instituce pracujících a vykořisťovaných mas.

Vývoj revoluce v Rusku překonal v průběhu boje
a kompromisů buržoazní parlamentarismus a vytvo-
řil sovětskou republiku jako formu diktatury proleta-
riátu a chudého rolnictva.

Ani krok zpět.

4. Na přímý a otevřený dotaz ústředního výkonného vý-

boru sovětů Ústavodárné shromáždění neodpovědělo. . .

5. Strana pravých eserů a menševiků vede mimo Ústavodárné shromáždění zuřivý kontrarevoluční boj proti Říjnové revoluci.
6. Závěr: Zbývající část Ústavodárného shromáždění jenom slouží k *zastírání* boje kontrarevolucionářů za svržení sovětské moci. . .
7. Ústavodárné shromáždění se rozpouští.
8. Tento návrh dekretu bude ještě dnes předložen ÚVV.

2

N Á V R H D E K R E T U

Revoluce v Rusku hned na počátku zrodila sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců jako masovou organizaci všech pracujících a vykořisťovaných tříd, která jediná je schopna řídit boj těchto tříd za jejich úplné politické a hospodářské osvobození.

Po celé první období revoluce v Rusku se zvyšoval počet sovětů i jejich úroveň, upevňovaly se a na základě vlastních zkušeností se zbavovaly iluzí o možnosti kompromisů s buržoazií, uvědomovaly si iluzornost forem buržoazně demokratického parlamentarismu a prakticky dospívaly k závěru, že utlačované třídy se nemohou osvobodit, dokud s těmito formami a s kompromisy všeho druhu neskončí. A to udělala Říjnová revoluce, která dala veškerou moc sovětům.

Ústavodárné shromáždění zvolené podle kandidátek sestavených před Říjnovou revolucí vyjadřovalo dřívější poměr politických sil, kdy byli u moci kompromisníci a kadeti. Když tehdy lid hlasoval pro kandidáty eserské strany, nemohl volit mezi pravými esery, stoupenci buržoazie, a levými esery, stoupenci socialismu. Proto tedy Ústavodárné shromáždění, které se mělo stát vrcholnou

5. Krasno vojna ^(uiskl) čp. but
 y.c. sledy Danyo k.p.:
 pbr. 574 y.p. 2. jebiri.

6. Mpr: Y.c. o as vjpbu.
 naj, čp. k.p. vjpbu
 576 k.p. vjpbu d. e.
 Danyo vjpbu
 Danyo...

7. Y.c. p.p. p.p. p.p.

8. Dp. vjpbu vjpbu
 Danyo vjpbu p.p.
 o vjpbu.

Handwritten signature/initials

Handwritten notes in a bracket

Mejstvi

1. Krasno vojna vjpbu p.p.
 Danyo vjpbu p.p.
 k.p. vjpbu vjpbu
 y.c. vjpbu vjpbu:

Handwritten notes under item 1

2. Y.c. vjpbu vjpbu vjpbu.

Handwritten notes under item 2

3. Danyo vjpbu vjpbu p.p.
 k.p. vjpbu vjpbu vjpbu
 vjpbu vjpbu vjpbu vjpbu
 a k.p. vjpbu vjpbu vjpbu

Handwritten notes under item 3

4. Krasno vojna vjpbu vjpbu
 y.c. vjpbu vjpbu vjpbu

Handwritten notes under item 4

institucí buržoazní parlamentní republiky, nutně muselo stát v cestě Říjnové revoluci a sovětské moci.

Říjnová revoluce, která dala moc sovětům a jejich prostřednictvím pracujícím a vykořisťovaným třídám, vyvolala zuřivý odpor vykořisťovatelů a při potlačování tohoto odporu se plně projevila jako východisko socialistické revoluce. Pracující třídy se mohly na základě vlastní zkušenosti přesvědčit, že starý buržoazní parlamentarismus se přežil, že absolutně nemůže plnit úkoly, jež vyžaduje budování socialismu a že potlačit odpor majetných tříd a položit základy socialistické společnosti jsou schopny jedině třídní instituce (jimiž jsou sověty), a nikoli instituce celonárodní. Vzdávat se úplné moci sovětů, vzdávat se sovětské republiky, kterou vybojoval lid, ve prospěch buržoazního parlamentarismu a Ústavodárného shromáždění by nyní znamenalo krok zpět a zhroucení celé Říjnové dělnickorolnické revoluce.

V Ústavodárném shromáždění, které se sešlo 5. ledna, měla vzhledem k uvedeným okolnostem většinu strana pravých eserů, strana Kerenského, Avksentjeva a Černova. Tato strana přirozeně odmítla projednat naprosto přesný, jasný návrh, který nepřipouštěl žádný nesprávný výklad, návrh nejvyššího orgánu sovětské moci, ústředního výkonného výboru sovětů, odmítla uznat jak program sovětské moci, tak Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu^[49] i Říjnovou revoluci a sovětskou moc. Tím Ústavodárné shromáždění zpřetrhalo všechny svazky se sovětskou republikou v Rusku. Odchod frakce bolševiků a frakce levých eserů, kteří v současné době tvoří v sovětech evidentně obrovskou většinu a mají důvěru dělníků a většiny rolníků, z takového Ústavodárného shromáždění byl nevyhnutelný.

Strana pravých eserů a strana menševiků ve skutečnosti mimo Ústavodárné shromáždění s nesmírnou zběsilostí bojují proti sovětské moci a ve svých tiskových orgánech veřejně vyzývají k jejímu svržení; potlačování odpo-

ru vykořisťovatelů pracujícími třídami, které je nezbytné k osvobození od vykořisťování, nazývají zvlí a nezákonností, zastávají se sabotérů, kteří slouží kapitálu, a zacházejí až tak daleko, že nezastřeně vyzývají k teroru, který už také »neznámé skupiny« začaly používat. Je jasné, že zbývající část Ústavodárného shromáždění by vzhledem k tomu mohla sloužit jen k zastírání boje kontrarevolucionářů za svržení sovětské moci.

Proto se ústřední výkonný výbor sovětů usnáší:
Ústavodárné shromáždění se rozpouští.

*Napsáno 6. (19.) ledna 1918
Teze poprvé otištěny roku 1931
v publikaci Leninskij sbornik XVIII;
dekret otištěn 7. (20.) ledna 1918
v Pravdě, č. 5
a v listu Izvěštija CIK, č. 5*

Podle rukopisu

PROJEV O ROZPUŠTĚNÍ
ÚSTAVODÁRNĚHO
SHROMÁŽDĚNÍ
PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ
CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO
VÝKONNÉHO VÝBORU
6. (19.) LEDNA 1918

Soudružky a soudruzi! Konflikt mezi sovětskou mocí a Ústavodárným shromážděním se připravoval v průběhu celého vývoje revoluce v Rusku, která byla postavena před nesmírně složité úkoly přebudování společnosti podle socialistických zásad. Po událostech z roku 1905 nikdo nepochyboval, že carismus prožívá své poslední dny, a jen díky zaostalosti a nevědomosti vesnice se mu podařilo vyškrábat se z propasti. Průvodním jevem revoluce z roku 1917 bylo to, že jednak se z buržoazní imperialistické strany stala vlivem událostí strana republikánská, a jednak vznikly demokratické organizace, sověty, které vznikly už roku 1905, neboť už tehdy socialisté pochopili, že vytvářením těchto sovětů vzniká něco velikého, nového a v dějinách světové revoluce nevídaného. Sověty, které dokázal lid vytvořit zcela samostatně, jsou takovou formou demokratismu, která nemá obdoby v žádné jiné zemi.

Revoluce vyzvedla dvě síly: masy, které se sjednotily, aby svrhly carismus, a organizace pracujících lidu. Když slyším od odpůrců Říjnové revoluce, že ideje socialismu jsou neuskutečnitelné a utopické, obvykle jim v takových případech položím prostou a jasnou otázku: Co to jsou sověty? Z čeho povstaly tyto organizace lidu, které se v dějinách vývoje světové revoluce ještě nevyskytly? Na

tuto otázku jsem od nikoho nedostal a ani nemohl dostat jednoznačnou odpověď. Tito lidé, urputně bránící buržoazní zřízení, útočí proti těmto mocným organizacím, s nimiž jsme se ani v jedné ze světových revolucí dosud neseťkali. Kdo bojuje proti statkářům, ten jde do sovětu rolnických zástupců. Sověty sdružují všechny, kdo nechtějí nečinně přihlížet a chtějí se zapojit do tvůrčí práce. Síť těchto orgánů pokryla celou zemi a čím bude tato síť lidových sovětů hustší, tím obtížnější bude vykořisťování pracujícího lidu, protože existence sovětů je neslučitelná s prosperitou buržoazního zřízení; a z toho pramení všechna tato rozporná tvrzení představitelů buržoazie, kteří bojují proti našim sovětům výhradně ve vlastním zájmu.

Přechod od kapitalismu k socialistickému zřízení je provázen dlouhým a urputným bojem. Když revoluce v Rusku svrhla carismus, musela nutně pokračovat dál a nespokojovat se vítězstvím buržoazní revoluce, neboť válka a neslýchané utrpení, které vyčerpaným národům připravila, vytvořily živnou půdu pro výbuch sociální revoluce. A proto není nic směšnějšího než řeči o tom, že další vývoj revoluce, nové pobouření mas vyvolala nějaká jednotlivá strana, jednotlivá osoba anebo, jak vykřikují, »vůle diktátora«. Požár revoluce vzplanul jedině následkem nesmírného utrpení Ruska a vlivem všech okolností vytvořených válkou, která tak tvrdě a jednoznačně dala pracujícímu lidu na vybranou: buď udělat odvážný, zoufalý a neohrožený krok, anebo zahynout, zemřít hladem.

A tento revoluční zápal vyústil ve vznik sovětů, této opory revoluce pracujících. Ruský lid udělal obrovský skok, skok od carismu k sovětům. To je nezvratný a dosud nikde nevídaný fakt. A zatímco buržoazní parlamenty všech zemí a států, spoutané rámcem kapitalismu a soukromého vlastnictví, nikdy a nikde neposkytovaly revolučnímu hnutí žádnou podporu, sověty rozněcují požár revoluce a lidu velí: bojuj, všechno ber do svých ru-

kou a organizuj se! Není pochyb o tom, že během vývoje revoluce, vyvolaného silou sovětů, dojde k řadě všemožných chyb a omylů, ale není přece žádné tajemství, že každé revoluční hnutí nutně vždycky provází dočasný chaos, hospodářský rozvrat a nepořádek. Buržoazní společnost znamená zase jen válku, zase jen masakr, a proto vznikl a vyhrotil se konflikt mezi Ústavodárným shromážděním a sověty, a všichni ti, kdo nám předhazují, že jsme před časem hájili Ústavodárné shromáždění a teď je »rozháníme«, vůbec nepřemýšlejí a jen omílají nabubřelé, plané fráze. Svého času, v porovnání s carismem a republikou Kerenského, bylo pro nás Ústavodárné shromáždění lepší než jejich smutně proslulé mocenské orgány, ale postupně, jak vznikaly sověty jako všelidové revoluční organizace, pochopitelně nesrovnatelně převýšily všechny parlamenty světa; tento jev jsem zdůrazňoval už v dubnu^[64]. Tím, že od základu ruší buržoazní a statkářské vlastnictví a napomáhají definitivnímu převratu, který smete všechny stopy buržoazního zřízení, tím nám sověty ukázaly cestu, která přivedla lid k budování vlastního života. My už jsme s tím velikým budováním začali a udělali jsme moc dobře. Socialistická revoluce pochopitelně nemůže být lidu hned naservírována ve zcela čisté, uhlažené a neposkvřené podobě, nevyhnutelně ji provází občanská válka, sabotáže a odpor. Lidé, kteří vám chtějí dokázat opak, jsou buď lháři, nebo lidé ve futrálu*^[132]. (Bouřlivý potlesk.) Události z 20. dubna, kdy lid sám, bez nějakých pokynů »diktátorů« nebo stran, vystoupil proti kompromisnické vládě, tyto události už tehdy ukázaly, jak slabé a vratké jsou pilíře buržoazie. Masy pocítily svou sílu a kvůli nim začalo ono proslulé prohazování ministerských křesel, jež mělo lid oklamat; jenže ten to velice brzy prohlédl, hlavně poté, když Kerenskij s plný-

* — postava ze stejnojmenné povídky A. P. Čechova, typ zkostnatělého člověka, který se bojí všeho nového. *Čes. red.*

mi kapsami lupičských tajných smluv s imperialisty hnal vojska do útoku. Klamaný lid, jemuž pomalu docházela trpělivost, postupně pochopil počínání kompromisníků a výsledkem toho byla Říjnová revoluce. Lid, který zkusil mučení, tresty smrti a hromadné masakry, se ze zkušeností poučil a marně ho kati ujišťují, že na povstání pracujících mají vinu bolševici nebo nějací »diktátoři«. Důkazem toho je rozkol přímo v lidových masách, na sjezdech, shromážděních, konferencích atd. Lid si dodnes plně neuvědomil dosah Říjnové revoluce. Tato revoluce prakticky ukázala, jak musí lid přistupovat k převzetí půdy do svých rukou a k předání přírodního bohatství i dopravních a výrobních prostředků do rukou státu dělníků a rolníků. Řekli jsme: Všechnu moc sovětům, a za to také bojujeme. Lid si přál svolat Ústavodárné shromáždění, a tak jsme je svolali. Jenže lid okamžitě vycítil, co je ono proslulé Ústavodárné shromáždění vlastně zač. A teď jsme splnili vůli lidu, vůli, která zní: Všechnu moc sovětům. A sabotéry zdoláme. Když jsem se z rušného, životem kypícího Smolného dostal do Tavridského paláce, měl jsem dojem, že jsem se octl mezi mrtvolami a vyschlými mumiiemi. K boji proti socialismu použili všechny dostupné prostředky, násilí a sabotáž, a i velikou pýchu lidstva, vědění, přeměnili v nástroj vykořisťování pracujícího lidu; ačkoliv tím poněkud zabrdili postup socialistické revoluce, nepodařilo se jim ji zastavit a nikdy se jim to nepodaří. Neboť moc sovětů, které začaly bořit ne po pansku, nýbrž po proletářsku, po rolnicku staré, zpuchřelé pilíře buržoazního zřízení, je příliš silná.

A předání veškeré moci Ústavodárnému shromáždění by zase znamenalo kompromis s buržoazií, která páchá jenom zlo. Sověty v Rusku kladou zájmy pracujících mas vysoko nad zájmy proradného kompromisnictví v novém převleku. Z projevů Černova a Cereteliho, těchto odepsaných politiků, kteří nepřestávají nudně fňukat o zastavení občanské války, čpí staré, dávno minulé, zatuchlé časy.

Dokud je tu však Kaledin a dokud se pod heslem Všechnu moc Ústavodárnému shromáždění! skrývá heslo Pryč se sovětskou mocí!, občanské válce se nevyhneme, protože sovětské moci se za nic na světě nevzdáme! (Bouřlivý potlesk.) A když Ústavodárné shromáždění opět projevilo snahu odložit všechny palčivé, naléhavé problémy a úkoly, které mu sověty předložily, odpověděli jsme mu, že už nestrpíme ani minutu odkladu. A proto se Ústavodárné shromáždění, které neuznalo moc lidu, z vůle sovětské moci rozpouští. Rjabušinští vsadili na špatnou kartu a jejich odpor jen zostří občanskou válku, vyvolá novou vlnu této války.

Ústavodárné shromáždění se rozpouští a revoluční republika sovětů zvítězí stůj co stůj. (Bouřlivý potlesk přecházející v neutuchající ovace.)

Pravda č. 6
22. (9.) ledna 1918

Podle textu Pravdy

K HISTORII NEŠŤASTNÉHO MÍRU

Někdo třeba namítne, že teď není na historii čas. Jistě, pokud neexistuje v určité otázce těsná, bezprostřední, praktická souvislost mezi minulostí a přítomností, je možné takové tvrzení připustit. Jenže otázka nešťastného, nevýslovně těžkého míru je natolik aktuální, že ji musíme objasnit. Proto uveřejňuji teze, které jsem k této otázce přednesl 8. ledna 1918 na shromáždění asi šedesáti významných petrohradských pracovníků naší strany.

Teze zněly takto:

7. 1. 1918

TEZE O OKAMŽITÉM UZAVŘENÍ SEPARÁTNÍHO A ANEXNÍHO MÍRU¹⁰¹

1. Situace revoluce v Rusku je v současné době taková, že téměř všichni dělníci a obrovská většina rolníků stojí jednoznačně na straně sovětské moci a socialistické revoluce, kterou tato moc zahájila. Potud je úspěch socialistické revoluce v Rusku zajištěn.

2. Současně však občanská válka, vyvolaná zběsilým odporem majetných tříd, které si velice dobře uvědomily, že je čeká poslední, rozhodný boj za zachování soukromého vlastnictví půdy a výrobních prostředků, ještě nedosáhla svého kulminačního bodu. Sovětská moc v této válce jistě zvítězí, ale určitě ještě uplyne nějaký čas, určitě bude třeba vynaložit mnoho sil, určitě nějakou dobu potrvá hluboký hospodářský rozvrat a chaos, jež prováze-

jí každou válku, natož pak občanskou, než bude odpor buržoazie potlačen.

3. Mimoto tento odpor ve svých méně aktivních a nevojenských formách — sabotáže, podplácení lumpenproletariátu, podplácení agentů buržoazie, kteří pronikají do řad socialistů, aby zmařili jejich věc atd. apod. — tento odpor je tak houževnatý a projevuje se v tolika rozmanitých podobách, že boj proti němu nutně ještě nějakou dobu potrvá a sotva se jeho hlavní formy podaří zdolat dřív než za několik měsíců. Avšak bez rozhodného potření tohoto pasívního a zastřeného odporu buržoazie a jejích stoupenců není úspěch socialistické revoluce možný.

4. A konečně organizační úkoly spojené se socialistickou přeměnou v Rusku jsou tak velké a obtížné, že při nesčíslném množství maloburžoazních souběžců socialistického proletariátu a při jeho nízké kulturní úrovni si splnění těchto úkolů vyžádá rovněž poměrně dlouhou dobu.

5. Ze souhrnu všech těchto okolností zcela jasně vyplývá, že k úspěšnému zakotvení socialismu v Rusku je nutný určitý časový úsek, nejméně několik měsíců, a po tuto dobu musí mít socialistická vláda zcela volné ruce, aby mohla nad buržoazií zvítězit zpočátku ve své vlastní zemi a rozvinout rozsáhlou a důkladnou organizátorskou práci mezi masami.

6. Při každém stanovení úkolů naší sovětské moci v mezinárodní politice je nutno vycházet ze stavu socialistické revoluce v Rusku, protože mezinárodní situace ve čtvrtém roce války je taková, že nelze vůbec předem odhadnout, kdy pravděpodobně dojde k výbuchu revoluce a ke svržení některé z evropských imperialistických vlád (včetně německé). Není pochyb o tom, že k socialistické revoluci v Evropě musí dojít a že k ní dojde. Na této jistotě a na této vědecké prognóze jsou založeny všechny naše naděje na *definitivní* vítězství socialismu. Veškerou naši propagandistickou činnost, a zejména pak organizaci

sbratřování, je nutné zintenzívnit a rozvinout. Bylo by však chybné založit taktiku socialistické vlády v Rusku na prognózách, zda dojde či nedojde k socialistické revoluci v Evropě, zejména v Německu, v nejbližším půlroce (nebo v podobně krátké době). Protože to v žádném případě určit nelze, byly by všechny podobné pokusy objektivně pouhou hazardní hrou.

7. Mírová jednání v Brestu Litevském zcela jasně ukázala, že v této chvíli, 7. 1. 1918, v německé vládě (jež plně určuje postup ostatních vlád Čtyřspolku) nesporně nabylo vrchu militantní strana, která už v podstatě dala Rusku ultimátum (každým dnem můžeme očekávat, musíme očekávat, že nám bude předloženo i oficiálně). Ultimátum zní: buď pokračovat ve válce, anebo anexní mír, tj. mír za podmínky, že vrátíme *všechna* námi obsazená území, Němci si ponechají *všechna* jimi obsazená území a nám uloží kontribuci (záminkou je úhrada za vydržování zajatců), kontribuci ve výši asi 3 miliard rublů, splatnou během několika let.

8. Socialistická vláda Ruska má za úkol neodkladně rozhodnout, zda přistoupit na tento anexní mír ihned, anebo okamžitě zahájit revoluční válku. Žádné kompromisní řešení tu v podstatě není možné. Nejsou možné žádné další odklady, neboť pro to, abychom jednání uměle protahovali, jsme už udělali všechno možné i nemožné.

9. Zamýšlíme-li se nad argumenty pro okamžitou revoluční válku, mohli bychom uvést především ten argument, že separátní mír by byl teď objektivně dohodou s německými imperialisty, »imperialistickou úmluvou« atd. apod., a tudíž by znamenal naprostý rozchod se základními principy proletářského internacionalismu.

Tento argument je však zjevně nesprávný. Když dělníci prohrávají stávkou a podepíší pro sebe nevýhodné, ovšem pro kapitalisty výhodné podmínky o obnovení práce, nezrazují socialismus. Socialismus zrazují jen ti, kdo za výhody pro část dělníků poskytují výhody kapita-

listům; pouze takové dohody jsou zásadně nepřipustné.

Kdo nazývá válku proti německému imperialismu obrannou a spravedlivou, avšak ve skutečnosti se mu dostává podpory od anglických a francouzských imperialistů, a před lidem zatajuje tajné smlouvy s nimi, ten socialismus zrazuje. Kdo před lidem nic neskrývá, žádné tajné smlouvy s imperialisty neuzavírá, kdo souhlasí, aby byly v dané chvíli, když se nedostává sil pro pokračování ve válce, podepsány mírové podmínky nevýhodné pro slabý národ, ale výhodné pro jednu skupinu imperialistů, ten ani v nejmenším socialismus nezrazuje.

10. Druhým argumentem pro okamžitou revoluční válku je to, že uzavřením míru se objektivně stáváme agenty německého imperialismu, protože jednak uvolňujeme jeho vojska z naší fronty, jednak mu propouštíme milióny zajatců atd. Ale i tento argument je zjevně nesprávný, protože revoluční válka by z nás za dané situace objektivně udělala agenty anglického a francouzského imperialismu a tím by podpořila jeho cíle. Angličané přímo nabízeli našemu vrchnímu veliteli Krylenkovi sto rublů měsíčně za každého našeho vojáka, budeme-li ve válce pokračovat. I kdybychom od Angličanů a Francouzů nevzali ani kopějku, přesto bychom jim objektivně pomáhali tím, že bychom vážali část německých vojsk.

Po této stránce se ani v jednom případě úplně nevymaníme z toho či onoho svazku s imperialisty a je zřejmé, že úplně se z něho vymanit není možné, dokud nebude svržen světový imperialismus. Z toho vyplývá jediný správný závěr, že od chvíle, kdy v jedné zemi zvítězila socialistická vláda, je třeba řešit otázky nikoli z hlediska upřednostňování toho či onoho imperialismu, nýbrž výlučně z hlediska co nejlepších podmínek pro rozvíjení a upevňování socialistické revoluce, která už začala.

Jinak řečeno: základem naší taktiky nesmí teď být zásada, kterému ze dvou imperialistů je nyní výhodnější pomáhat, nýbrž zásada co nejsprávněji a nejspolehlivěji

zabezpečit socialistickou revoluci, aby se mohla upevnit nebo alespoň udržet v jedné zemi tak dlouho, dokud se nepřipojí další země.

11. Říká se, že z německých odpůrců války z řad sociálních demokratů se dnes stali »poraženci«, a požadují od nás, abychom neustupovali německému imperialismu. My jsme uznávali poraženectví jenom vůči *vlastní* imperialistické buržoazii, kdežto vítězství nad cizím imperialismem, vítězství dosažené ve formálním nebo faktickém spojení se »spřáteleným« imperialismem jsme vždycky zavrhovali jako metodu zásadně nepřipustnou a naprosto nevhodnou.

Tento argument je tedy jen variantou argumentu předchozího. Kdyby nám němečtí levicoví sociální demokraté navrhovali, abychom oddalovali separátní mír *určitou* dobu, a zaručili by nám, že v tomto období dojde v Německu k revoluci, pak *by mohl* náš problém vypadat jinak. Jenže němečtí levicoví sociální demokraté nám to nejen nenavrhují, ale naopak oficiálně prohlašují: »Držte se, dokud můžete, ale řešte otázku podle stavu socialistické revoluce v Rusku, protože pokud jde o německou revoluci, nemůžeme vám nic pozitivního slíbit.«

12. Říkají nám, že jsme v řadě stranických prohlášení revoluční válku přímo »slibovali« a že uzavřením separátního míru porušíme slib.

To není pravda. Mluvili jsme o tom, že socialistická vláda *nutně musí* »připravovat a vést« v epoše imperialismu* revoluční válku; říkali jsme to, abychom bojovali proti abstraktnímu pacifismu, proti teorii úplného odmítní »obranu vlasti« v epoše imperialismu a konečně i proti té části vojáků, která chce pouze vyváznout se zdravou kůží, ale nezavazovali jsme se, že zahájíme revoluční válku bez ohledu na to, zda je možné za určité situace takovou válku vést.

* Viz Sebrané spisy 27, Praha 1986, s. 69—70. *Red.*

I teď musíme bezpodmínečně *připravovat* revoluční válku. Plníme tento svůj slib, tak jako jsme plnili všechny sliby, které bylo možné splnit ihned: roztrhali jsme tajné smlouvy, nabídli jsme všem národům spravedlivý mír, několikrát jsme všemožně protahovali mírová jednání, jen abychom poskytli jiným národům čas připojit se.

Ovšem otázku, zda je možné *hned teď, okamžitě* zahájit revoluční válku, je nutné řešit výlučně s ohledem na materiální podmínky jejího vedení a na zájmy socialistické revoluce, která už začala.

13. Zhodnotíme-li vcelku všechny argumenty pro okamžitou revoluční válku, nutně dospějeme k závěru, že taková politika by možná odpovídala touze člověka usilovat o vše, co je krásné, efektní a oslnivé, ale vůbec by nebrala v úvahu objektivní poměr třídních sil a materiálních faktorů v dané chvíli, kdy socialistická revoluce začala.

14. Není pochyb o tom, že naše armáda v současné době není a ani v nejbližších týdnech (a pravděpodobně ani v nejbližších měsících) nebude absolutně schopna úspěšně čelit německé ofenzívě za prvé proto, že většina vojáků je nesmírně unavená a vyčerpaná, zásobování potravinami i střídání do krajnosti vyčerpaných vojáků aj. je zcela rozvráceno; za druhé proto, že koně jsou ve velice špatném stavu, takže naše dělostřelectvo je odsouzeno k jisté záhubě; za třetí proto, že je zcela nemožné ubránit pobřeží od Rigy po Revel, což nepříteli dává ty nejlepší vyhlídky na dobytí zbývajících částí Livonska, poté Estonska a při obchvatu velké části našich vojsk z týlu nakonec i na obsazení Petrohradu.

15. Rovněž nelze pochybovat o tom, že rolnická většina naší armády by se nyní určitě vyslovila pro anexní mír, a nikoli pro okamžitou revoluční válku, protože socialistická reorganizace armády, včleňování oddílů Rudé gardy do armády apod. sotva začalo.

Vést válku proti vůli většiny vojáků při úplné demo-

kratizaci armády by bylo dobrodružstvím a na vybudování opravdu silné a ideově pevné socialistické dělnickorolnické armády potřebujeme přinejmenším řadu měsíců.

16. Chudé rolnictvo v Rusku je schopné podpořit socialistickou revoluci vedenou dělnickou třídou, ale není schopné okamžitě, teď hned vést opravdu revoluční válku. Ignorovat v této otázce objektivní poměr třídních sil by bylo osudnou chybou.

17. S revoluční válkou to tedy nyní vypadá takto:

Kdyby revoluce v Německu vypukla a v nejbližších třech—čtyřech měsících zvítězila, pak by snad taktika okamžité revoluční války naši socialistickou revoluci nezahubila.

Jestliže však v nejbližších měsících revoluce v Německu nevypukne a válka bude pokračovat, události se nutně vyvinou tak, že drtivé porážky donutí Rusko uzavřít ještě nevýhodnější separátní mír, přičemž tento mír neuzavře socialistická vláda, nýbrž nějaká jiná (například blok buržoazní ukrajinské Rady s černovovci nebo někdo jim podobný). Neboť válkou nesmírně vyčerpaná rolnická armáda hned po prvních porážkách pravděpodobně svrhne socialistickou dělnickou vládu nikoli za několik měsíců, nýbrž za několik týdnů.

18. Za takovéto situace by bylo takticky naprosto nepřijatelné dávat v sázku osud socialistické revoluce v Rusku, která už začala, jen proto, že možná v dohledné, krátké době, za několik týdnů, vypukne revoluce v Německu. Taková taktika by byla hazardem. Nemáme právo takto riskovat.

19. Revoluci v Německu, pokud jde o její objektivní příčiny, vůbec nepřivede do nesnází, uzavřeme-li separátní mír. Jed šovinismu ji možná na čas oslabí, ale situace Německa zůstane nadále krajně tíživá, válka s Anglií a s Amerikou bude vleklá a agresivní imperialismus bude úplně a bezzbytku odhalen z obou stran. Příklad socialistické republiky sovětů v Rusku bude pro národy všech

zemí živým vzorem a propagandistický, revolucionizující vliv tohoto vzoru bude obrovský. Zde buržoazní zřízení a zcela nepokrytá dobovačná válka dvou skupin dravců. Tam mír a socialistická republika sovětů.

20. Uzavřením separátního míru se *pro danou chvíli* v maximální *možné* míře zbavíme obou navzájem zneprátených imperialistických skupin, využijeme jejich nepřátelství a válečný stav, který jim znesnadňuje uzavřít dohodu proti nám, a tak si na určitou dobu uvolníme ruce, aby mohla pokračovat a upevňovat se socialistická revoluce. Přestavba Ruska na základě diktatury proletariátu, na základě znárodnění bank a velkého průmyslu, na základě naturální *směny výrobků* mezi městem a vesnickými spotřebními družstvy drobných rolníků je ekonomicky zcela možná, budeme-li moci několik měsíců pracovat v míru. A takováto přestavba zajistí nepřemožitelnost socialismu v Rusku i na celém světě, protože zároveň vytvoří pevnou ekonomickou základnu pro silnou dělnickorolnickou Rudou armádu.

21. Skutečně revoluční válkou by dnes byla válka socialistické republiky proti buržoazním zemím, jež by měla jasný cíl, který by měl plnou podporu socialistické armády — cíl svrhnout buržoazii i v jiných zemích. Zatím si však takový cíl v *dané* chvíli ještě nemůžeme *vědomě* určit. Objektivně bychom teď bojovali za osvobození Polska, Litvy a Kuronska. Jenže žádný marxista, který se nechce zpronevěřit základům marxismu a socialismu, nemůže popřít, že zájmy socialismu mají přednost před zájmy práva národů na sebeurčení. Naše socialistická republika udělala všechno, co mohla, a i nadále dělá pro uskutečnění práva na sebeurčení Finska, Ukrajiny aj. Ale jestliže se konkrétní situace vyvinula tak, že existence socialistické republiky je teď ohrožena pro porušení práva na sebeurčení několika národů (Polska, Litvy, Kuronska aj.), pak pochopitelně zájmy zachování socialistické republiky jsou přednější.

Proto ten, kdo říká: »Nemůžeme podepsat hanebný, potupný apod. mír, zradit Polsko apod.«, si neuvědomuje, že uzavření míru za podmínky, že bude osvobozeno Polsko, by jedině *ještě více* posílilo německý imperialismus proti Anglii, proti Belgii, Srbsku a dalším zemím. Mír uzavřený za podmínky osvobození Polska, Litvy, Kuronska by byl sice z *hlediska Ruska* »vlasteneckým« mírem, ale vůbec by nepřestal být mírem s *anexionisty*, s německými imperialisty.

21. ledna 1918 je třeba k těmto tezím dodat:

22. Masové stávky v Rakousku a v Německu, dále vznik dělnických rad v Berlíně a ve Vídni a konečně ozbrojené srážky a pouliční boje v Berlíně ve dnech 18.—20. ledna, to všechno nás nutí konstatovat fakt, že revoluce v Německu začala.

Z tohoto faktu pro nás vyplývá, že můžeme ještě určitou dobu mírová jednání protahovat a oddalovat.

*Teze napsány 7. (20.) ledna;
teze 22 napsána 21. ledna (3. února);
úvod před 11. (24.) únorem 1918
Otištěno (bez teze 22)
24. (11.) února 1918
v Pravdě, č. 34
Podepsán N. Lenin
teze 22 poprvé otištěna roku 1949
Sočiněniija V. I. Lenina
sv. 26, 4. vydání*

*Podle rukopisu;
úvod podle textu Pravdy*

DOSLOV K TEZÍM
O OKAMŽITÉM UZAVŘENÍ
SEPARÁTNÍHO
A ANEXNÍHO MÍRU

Uvedené teze jsem přečetl na užší neoficiální poradě stranických pracovníků 8. ledna 1918. V diskusi se ukázalo, že ve straně existují na tuto otázku tři názory: Asi polovina účastníků se vyslovila pro revoluční válku (toto hledisko jsme kdysi nazývali »moskevským«, protože je dříve než jiné organizace zastávalo moskevské oblastní byro naší strany); dále asi čtvrtina podporovala soudruha Trockého, který navrhoval »prohlásit válku za skončenou, armádu demobilizovat a vojáky poslat domů, mír však nepodepisovat«, a konečně asi čtvrtina souhlasila se mnou.

Tato situace ve straně mi silně připomíná situaci v létě 1907, kdy obrovská většina bolševiků se vyslovila pro bojkot III. dumy, kdežto já jsem spolu s Danem obhajoval účast v dumě a byl jsem za to zuřivě napadán a obviňován z oportunistu. Dnes je situace objektivně vzato zcela obdobná. Stejně jako tehdy je většina stranických pracovníků vedena nejlepšími revolučními pohnutkami a navazuje na nejlepší tradice strany, ale nechává se strhnout »zvučným« heslem, *nebere v úvahu novou společenskou, ekonomickou a politickou situaci a nepřihlíží ke změněným podmínkám*, které vyžadují rychlou a zásadní změnu taktiky. A celá moje polemika se musí stejně jako tehdy soustředit na vysvětlování, že marxismus vyžaduje, aby se přihlíželo k objektivním podmínkám a k jejich změně, že je třeba postavit problém konkrétně, v souladu s těmito podmínkami, že zásadní změna teď spočívá v tom, že v Rusku vznikla republika sovětů, že nejvyšším

zájmem jak z našeho, tak i z *mezinárodně socialistického hlediska* je udržet tuto republiku, která už zahájila socialistickou revoluci, že kdyby v současné době Rusko razilo heslo revoluční války, bylo by toto heslo jenom frází a pouhým gestem, anebo by objektivně znamenalo, že jsme se chytli do pasti, kterou nám nastražili imperialisté ve snaze *přimět* nás, abychom pokračovali v *imperialistické* válce zatím jako ještě slabá částička, a pokud možno nejsnazší cestou *rozdrtit* mladou republiku sovětů.

»Zastávám staré Leninovo stanovisko«, zvolal jeden z mladých Moskvanů (mládí je jednou z největších předností, jimiž se tato skupina řečníků vyznačuje). A týž řečník mi vytýkal, že prý opakuji staré argumenty obranářů o nepravděpodobnosti revoluce v Německu.

A v tom je celé neštěstí, že Moskvané sice obhajují starou *taktickou* linii, ale za nic na světě nechtějí vidět, že se *změnila*, že vznikla *objektivně nová* situace.

Moskvané ve své úporné snaze opakovat stará hesla dokonce ani nepostřehli, že my bolševici jsme se teď všichni stali obranáři. Vždyť tím, že jsme svrhli buržoazii, roztrhali a zveřejnili tajné smlouvy a nabídli všem národům mír opravdu . . .*

*Napsáno mezi 8. a 11.
(21. a 24.) lednem 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

* Tím rukopis končí. *Red.*

PROJEVY O VÁLCE A MÍRU
PŘEDNESENÉ
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R (b)
11. (24.) LEDNA 1918¹⁰²
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Jako první se ujímá slova soudruh Lenin. Uvádí, že se na schůzi 8. (21.) ledna vyskytly na tuto otázku tři názory, a dává v úvahu, zda se má otázka projednávat podle jednotlivých bodů tezí, které vyložil, anebo zda se má zahájit všeobecná diskuse. Je přijat druhý návrh a slovo dostává soudruh Lenin.

Začíná výkladem tří názorů, které se vyskytly na předešlé schůzi: 1. separátní anexní mír, 2. revoluční válka a 3. prohlásit válku za skončenou, demobilizovat armádu, ale mír nepodepisovat. Na předešlé schůzi hlasovalo pro první názor 15 soudruhů, pro druhý 32 a pro třetí 16.

Soudruh Lenin upozorňuje, že bolševici nikdy obranu neodmítali, ovšem bránit a hájit vlast je nutné vždy za určité konkrétní situace, a taková situace nastala: je třeba bránit socialistickou republiku před neobyčejně silným mezinárodním imperialismem. Jde pouze o to, jak máme bránit vlast — socialistickou republiku. Armáda je válkou nesmírně vyčerpaná; počet koní je takový, že za ofenzívy bychom nebyli schopni přemístit dělostřelectvo; pozice Němců na ostrovech v Baltském moři jsou tak dobré, že za ofenzívy mohou dobýt Revel a Petrohrad holýma rukama. Budeme-li za takovýcho podmínek pokračovat ve válce, neobyčejně tím posílíme německý imperialismus a mír bude muset být stejně uzavřen, jenže to bude mír horší, protože ho nebudeme uzavírat my. Mír, který

jsme nuceni uzavřít teď, je bezesporu potupný, ale začne-li válka, bude naše vláda smetena a mír uzavře jiná vláda. Dnes se neopíráme jen o proletariát, ale také o chudé rolnictvo, které s námi nepůjde, budeme-li ve válce pokračovat. Na protahování války má zájem francouzský, anglický a americký imperialismus, což dokazuje například návrh Američanů, který předložili v hlavním stanu Krylenkovi, že totiž za každého ruského vojáka zaplatí 100 rublů měsíčně. Soudruzi, kteří jsou pro revoluční válku, poukazují na to, že tak se octneme v občanské válce s německým imperialismem, čímž podnítíme v Německu revoluci. Ale vždyť Německo je teprve těhotné revolucí, kdežto nám už se narodilo zcela zdravé dítě, socialistická republika, kterou bychom válkou mohli zhubit. Máme k dispozici oběžník německých sociálních demokratů, máme zprávy, jak se na nás dívají dva centristické směry. Jeden směr se domnívá, že jsme podplaceni a že se v Brestu teď odehrává komedie s předem rozdělenými úlohami. Tato část nás napadá kvůli průměří. Druhá část kautskistů prohlašuje, že o osobní čestnosti bolševických vůdců rozhodně nelze pochybovat, ale že počínání bolševiků je psychologickou záhadou¹⁰³. Názor levicových sociálních demokratů neznáme. Angličtí dělníci podporují naše úsilí o mír. Mír, který uzavřeme, bude sice potupný, ale my nutně potřebujeme získat čas, abychom mohli uskutečnit sociální reformy (vezměme například jenom dopravu). Nutně potřebujeme upevnit naše postavení, a k tomu je zapotřebí čas. Nutně musíme potlačit buržoazii, a k tomu potřebujeme mít obě ruce volné. Až to uděláme, budeme mít obě ruce volné a budeme schopni vést revoluční válku proti mezinárodnímu imperialismu. Oddíly revoluční dobrovolnické armády, které se nyní formují, to je důstojnický sbor naší budoucí armády.

To, co navrhuje soudruh Trockij — ukončit válku, nepodepisovat mír a demobilizovat armádu — to je inter-

nacionální politické gesto. Stažením vojsk dosáhneme toho, že vydáme Němcům Estonskou socialistickou republiku. Říká se, že uzavřením míru bychom uvolnili ruce Japoncům a Američanům, kteří ihned obsadí Vladivostok. Ale než se dostanou jenom do Irkutsku, dokážeme zatím upevnit naši socialistickou republiku. Podepíšeme-li mír, zradíme sice Polsko, které se osamostatnilo, ale udržíme Estonskou socialistickou republiku a budeme moci upevnit, co jsme vydobyli. Znamená to samozřejmě obrat doprava, který je spojen se spoustou špinavostí, ale udělat to musíme. Zahájí-li Němci ofenzívu, budeme nuceni podepsat jakýkoli mír, který bude pochopitelně ještě těžší. Za záchranu socialistické republiky nejsou tři milióny kontribuce nijak přehnaná cena. Podepíšeme-li mír teď, názorně ukážeme širokým masám, že imperialisté (Německa, Anglie a Francie), kteří obsadili Rigu a Bagdád, bojují dál, kdežto my se rozvíjíme, rozvíjí se socialistická republika.

2

Soudruh Lenin uvádí, že v některých bodech se svými stoupenci Stalinem a Zinovjevem nesouhlasí¹⁰⁴. Na jedné straně na Západě opravdu existuje masové hnutí, ale revoluce tam ještě nezačala. Kdybychom však vzhledem k tomu změnili svou taktiku, zradili bychom mezinárodní socialismus. Lenin nesouhlasí se Zinovjevem v tom, že uzavření míru dočasně oslabí hnutí na Západě. Kdybychom věřili, že hnutí v Německu se může rozvinout ihned po přerušení mírových jednání, museli bychom obětovat sami sebe, protože revoluce v Německu bude mnohem silnější než naše. Ale podstata věci je v tom, že tam hnutí ještě nezačalo, kdežto u nás se mu už narodilo dítě, které se má čile k světu, a pokud dnes jasně neřekneme, že souhlasíme s mírem, zahyneme. Pro nás je důle-

žité, abychom se udrželi, dokud nevypukne všeobecná socialistická revoluce, a toho můžeme dosáhnout, jen když uzavřeme mír.

3

Soudruh Lenin navrhuje, aby se hlasovalo o tom, že budeme podepsání míru všemožně oddalovat.

*Poprvé otištěno roku 1922
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV;
třetí příspěvek roku 1929
v publikaci Protokoly CK RSDRP.
Avgust 1917 — fevral 1918*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

*III. CELORUSKÝ
SJEZD SOVĚTŮ
DĚLNICKÝCH, VOJENSKÝCH
A ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ¹⁰⁵
10. — 18. (23. — 31.) LEDNA 1918*

Otištěno 12., 13., 14. a 20.
ledna 1918 v listu *Izvěstija CIK*,
č. 8, 9, 10 a 15; 27. (14.) ledna
a 2. února (20. ledna) 1918
v *Pravdě*, č. 9, 10 a 15

Návrh dekretu o vypuštění odkazů
na Ústavodárné shromáždění v so-
větském zákonodárství byl poprvé
otištěn roku 1931 v publikaci
Leninskij sbornik XVIII

Podle listu *Izvěstija CIK*

Podle rukopisu

Z P R Á V A O Č I N N O S T I
R A D Y L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
1 1. (2 4.) L E D N A

Soudružky a soudruzi! Jsem pověřen podat vám jménem rady lidových komisařů zprávu o její činnosti za dva měsíce a patnáct dní, jež uplynuly od nastolení sovětské moci a vytvoření sovětské vlády v Rusku.

Dva měsíce a patnáct dní — to je jen o pět dní déle, než existovala předchozí moc dělníků nad celou zemí či nad vykořisťovateli a kapitalisty — moc pařížských dělníků za Pařížské komuny v roce 1871.

Ohlížíme-li se zpátky, musíme se zmínit o této moci a porovnat ji především se sovětskou mocí, jež byla nastolena 25. října. A z tohoto srovnání předchozí a nynější diktatury proletariátu je na první pohled vidět, jaký obrovský krok udělalo mezinárodní dělnické hnutí a jak nesrovnatelně příznivější podmínky má sovětská moc v Rusku, i když válka a hospodářský rozvrat situaci neslýchaně komplikují.

Pařížští dělníci, kteří jako první vytvořili Komunu, jež byla zárodkem moci sovětů, se udrželi dva měsíce a deset dní a pak padli pod výstřely francouzských kadetů, menševiků a pravých eserů podporujících francouzské Kalediny. Francouzští dělníci museli zaplatit za první pokus o dělnickou vládu, jejíž smysl a cíl si obrovská většina francouzského rolnictva neuvědomovala, nesmírně těžkými oběťmi.

Naše situace je mnohem příznivější, protože ruští vojáci, dělníci a rolníci dokázali vybudovat aparát, který s jejich formami boje seznámil celý svět, dokázali vytvořit vládu sovětů. A právě tím se především liší situace ruských dělníků a rolníků od moci pařížského proletariá-

tu. Pařížští dělníci neměli vlastní aparát, jejich země je nepochopila, kdežto my jsme se mohli hned od počátku opřít o sovětskou moc, a proto jsme nikdy nepochybovali, že sovětská moc má sympatie a tu nejupřímnější a nejdodanější podporu obrovské většiny mas, a tudíž je nepřemožitelná.

Lidé, kteří byli vůči sovětské moci skeptičtí a často ji vědomě či bezděky zrazovali, zaprodávali a doháněli ke kompromisům s kapitalisty a imperialisty, tito lidé všude halasně vytrubovali, že v Rusku se výlučně proletářská moc nemůže udržet. Jakoby někdo z bolševiků a jejich stoupců jenom na okamžik zapomínal, že v Rusku se může trvale udržet pouze ta moc, která dokáže semknout dělnickou třídu, většinu rolnictva, všechny pracující a vykořisťované třídy v jedinou navzájem nerozlučně spjatou sílu, bojující proti statkářům a buržoazii.

Nikdy jsme nepochybovali o tom, že pouze svazek dělníků a chudých rolníků, poloproletářů, o němž se hovoří v programu naší strany^[11], může podchytit v Rusku většinu obyvatelstva a zajistit tak pevnou podporu moci. A nám se po 25. říjnu hned během několika týdnů podařilo zdolat všechny těžkosti a založit moc na tomto pevném svazku.

Ano, soudružky a soudruzí! Když eserská strana ve své staré podobě, kdy rolníci ještě nepoznali, kdo je v ní skutečným stoupencem socialismu, prosazovala heslo rovného užívání půdy a nestarala se o to, kdo tento úkol uskuteční, zda to bude společně s buržoazií nebo bez ní, říkali jsme, že je to podvod. A ta část, která teď poznala, že s ní lid nejde, že nic neznamená, si činila nárok na to, že dokáže prosadit rovné užívání půdy ve spolku s buržoazií; to byl ten největší podvod. A když revoluce v Rusku ukázala, kam vede spolupráce pracujících mas s buržoazií v rozhodující chvíli života lidu, kdy válka hubila a hubí lid a odsuzuje milióny k smrti hladem, a když její následky ukázaly v praxi, kam vedou kompromisy s buržoazií,

když to sověty poznaly na vlastní kůži a samy prošly školou kompromisnictví, jasně se ukázalo, že učení těch, kdo chtěli pracující rolnictvo připojit k velkému socialistickému hnutí dělníků celého světa, obsahuje zdravé, životaschopné, velké socialistické jádro.

A jakmile tato otázka vyvstala před rolnictvem jasně a zřetelně v praxi, stalo se to, o čem nikdo nepochyboval, jak to nyní dokázaly rolnické sověty a sjezdy: když nadešel čas budovat socialismus v praxi, rolníci měli možnost si uvědomit tyto dvě základní politické linie: buď půjdou společně s buržoazií, anebo s pracujícími masami. Tehdy rolníci pochopili, že stranou vyjadřující skutečné tužby a zájmy rolnictva je strana levých eserů. A když jsme s touto stranou vytvořili ve vládě blok, od samého začátku jsme postupovali tak, aby spočíval na zcela jasných a zřejmých zásadách. Pokud rolníci v Rusku chtějí uskutečnit socializaci půdy společně s dělníky, kteří znárodní banky a zavedou dělnickou kontrolu, pak jsou našimi věrnými spolupracovníky, nejvěrnějšími a nejcennějšími spojenci. Ani jeden socialista, soudružky a soudruzi, nepopírá zjevnou pravdu, že socialismus a kapitalismus odděluje dlouhé, více či méně těžké přechodné období diktatury proletariátu a že formy tohoto období budou ve značné míře záviset na tom, převládne-li drobné nebo velké vlastnictví, malovýroba nebo velkovýroba. Je pochopitelné, že přechod k socialismu v Estonsku, v této maličké zemi, kde vůbec neexistuje negramotnost a kde jsou velká rolnická hospodářství, nebude probíhat stejně jako v převážně maloburžoazní zemi, jakou je Rusko. To se musí vzít v úvahu.

Každý uvědomělý socialista říká, že socialismus nelze vnucovat rolníkům násilím, že je třeba spoléhat jen na sílu příkladu a na to, že rolníci si osvojí běžné praktické zkušenosti. Jaký způsob přechodu k socialismu považují za nejvhodnější? To je úkol, který teď budou muset ruští rolníci řešit v praxi. Jak mohou sami podpořit socialistic-

ký proletariát a zahájit přechod k socialismu? Rolníci už tento přechod zahájili a mají naši plnou důvěru.

Blok, který jsme uzavřeli s levými socialisty-revolucionáři, spočívá na pevném základě a sílí nikoli den ze dne, nýbrž z hodiny na hodinu. Zpočátku jsme v radě lidových komisařů mohli mít obavy, že frakční boj bude práci brzdit, ale po dvou měsících společné práce už musím jednoznačně konstatovat, že ve většině otázek dospíváme k jednomyslnému řešení.

Víme, že teprve až se rolníci sami přesvědčí, jak musí vypadat například směna zboží mezi městem a vesnicí, pak sami zdola, na základě vlastních zkušeností ji zorganizují. Na druhé straně zkušenosti z občanské války rolnictvu názorně ukazují, že k socialismu nevede jiná cesta než diktatura proletariátu a nemilosrdné potlačování moci vykořisťovatelů. (Potlesk.)

Soudružky a soudruzi! Pokaždé, když se začne hovořit o tomto tématu, na tomto shromáždění nebo na zasedání ústředního výkonného výboru, slýchávám občas z řad příslušníků pravice v plénu výkřiky: »Diktátor!« Ano, tenkrát, »když jsme byli socialisty«, všichni uznávali diktaturu proletariátu. Dokonce ji zahrnovali do svých programů, pohoršovali se nad rozšířeným předsudkem, že prý je možné obyvatelstvo přesvědčit, dokázat mu, že se nesluší vykořisťovat pracující masy, že je to hřích a hanba a že pak bude ráj na zemi. Ale tento utopický předsudek už teorie dávno zavrhla a naším úkolem je zavrhnout ho i v praxi.

Představovat si socialismus tak, že nám ho páni socialisté naservírují na podnosu už pěkně hotový, není možné, to se nikdy nestane. Ani jedna otázka třídního boje se v dějinách dosud neřešila jinak než násilím. Používají-li násilí pracující, vykořisťované masy proti vykořisťovatelům — ano, proti takovému násilí nic nemáme! (Bouřlivý potlesk.) A vůbec nás nedojímají nářky lidí, kteří vědomě či bezděčně stojí na straně buržoazie anebo je je-

jí nadvláda tak vystrašila a zdeptala, že tváří v tvář dneš-
nímu neslýchaně tvrdému třídnímu boji ztratili hlavu,
začali fňukat, zapomněli na všechny své zásady a žádají
od nás nemožné: abychom my, socialisté, dosáhli úplné-
ho vítězství bez boje proti vykořisťovatelům, bez potlače-
ní jejich odporu.

Páni vykořisťovatelé už v létě 1917 pochopili, že nad-
cházejí »poslední rozhodné bitvy«, že poslední opora
buržoazie, tento její hlavní a základní zdroj útlaku pracu-
jících jim bude vyrván, převezmou-li moc sověty.

Proto tedy Říjnová revoluce zahájila tento systematic-
ký, neochvějný boj, aby vykořisťovatelé přestali klást od-
por a aby se, jakkoli to bude nesnadné i pro ty nejlepší
z nich, smířili s myšlenkou, že s nadvládou vykořisťova-
telských tříd je navždy konec, že od nynějška bude po-
roučet prostý mužik a oni ho budou muset poslouchat,
budou muset, i když jim to bude nepříjemné.

Neobejde se to bez řady obtíží, obětí a chyb, protože je
to věc nová, která nemá v dějinách obdoby a nelze ji vy-
číst z knížek. Samozřejmě je to veliký, nesmírně obtížný
historický přechod, ale jinak se tento veliký přechod
uskutečnit nedal. A okolnost, že v Rusku vznikla sovětská
moc, ukázala, že nejbohatší revoluční zkušenosti mají sa-
my revoluční masy — kdy na pomoc několika desítkám
stranických pracovníků přicházejí milióny — jež praktic-
ky samy dávají svým vykořisťovatelům nůž na krk.

Proto dnes nabyla v Rusku vrchu občanská válka. Proti
nám razí heslo »Pryč s občanskou válkou!«. Slyšel jsem to
od představitelů pravice takzvaného Ústavodárného
shromáždění^[131]. Pryč s občanskou válkou . . . Co to zna-
mená? S občanskou válkou proti komu? Proti Kornilo-
vům, Kerenským, Rjabušinským, kteří vydávají milióny
na podplácení lumpenproletářů a úředníků? Proti saboté-
rům, kteří se lhostejno zda vědomě či bezděčně nechávají
podplácet? Nikdo nepochybuje, že mezi těmi, kteří to dě-
lají bezděčně, jsou lidé zaostalí, jež se k tomu propůjčují

z nevědomosti, protože si vůbec nedovedou představit, že je možné a nutné od základů rozbít staré buržoazní zřízení a na jeho troskách začít budovat úplně novou, socialistickou společnost. Nikdo nepochybuje, že jsou takoví lidé, ale cožpak se tím na věci něco mění?

Proto představitelé majetných tříd dávají všechno v sázku, proto jsou to pro ně poslední a rozhodné bitvy a ve snaze zlomit sovětskou moc se nezastaví před žádným zločinem. Cožpak nám celé dějiny socialismu, zejména francouzského, které jsou tak bohaté na revoluční předsevzetí, neukazují, že jakmile pracující masy samy přebírají moc, uchylují se vládnoucí třídy k neslýchaným zločinům, k popravám, jde-li o záchranu jejich vlastních měšců. A když nám tito lidé kážou o občanské válce, jen se pousmějeme, a když šíří svá hesla mezi studující mládež, říkáme jim, že ji klamou.

Ne náhodou dospěl třídní boj ke své nejvyšší formě, když třída vykořisťovaných přebírá do svých rukou všechny mocenské prostředky, aby s konečnou platností zničila svého třídního nepřítele — buržoazii, a smetla z povrchu ruské země nejen vysoké úředníky, ale i statkáře, jak to v některých guberniích učinili ruští rolníci.

Říkají nám, že sabotáže, jimiž reagují na opatření rady lidových komisařů úředníci a statkáři, dokazují neochotu jít cestou socialismu. Jako by nebylo jasné, že celá tato banda kapitalistů a podvodníků, vyvrhelů a sabotérů je vlastně jedna banda podplacená buržoazií, banda, která klade odpor moci pracujících. Ovšem kdo si představoval, že od kapitalismu k socialismu lze přeskočit naráz, nebo kdo si představoval, že je možné přesvědčit většinu obyvatelstva o tom, že toho lze dosáhnout prostřednictvím Ústavodárného shromáždění, kdo věřil této buržoazně demokratické báchorce, ať si jí klidně věří dál, ale ať si nestěžuje na život, jestliže mu tuto báchorku vyvrátí.

Kdo pochopil, co je to třídní boj, co znamená sabotáž organizovaná vysokými úředníky, ten ví, že přeskočit na-

ráz k socialismu se nedá. Zůstali buržoové, kapitalisté, kteří doufají, že získají zpět svou moc, a brání své peněžní žoky, zůstal lumpenproletariát, vrstva prodejných lidí, zcela zdemoralizovaných kapitalismem a neschopných povznést se k ideji proletářského boje. Zůstali nižší i vysocí úředníci, kteří považují ochranu starého pořádku za zájem společnosti. Lze si snad představit vítězství socialismu jinak než jako úplný krach těchto vrstev, úplný zánik ruské i evropské buržoazie? Nebo si myslíme, že pánové Rjabušinští nechápou své třídní zájmy? To oni platí sabotérům, aby nepracovali. Nebo snad jednájí na svou pěst? Nepostupují snad společně s francouzskými, anglickými a americkými kapitalisty, když skupují cenné papíry? Však uvidíme, jestli jim toto skupování bude něco platné. A nestane se z této haldy cenných papírů, které teď získávají, bezcenná, k ničemu nepotřebná makulatura?

Proto, soudružky a soudruzi, na všechny výtky a obviňování z teroru, diktatury a občanské války, i když jsme ke skutečnému teroru zdaleka ještě nesáhli, protože jsme silnější než oni — máme sověty a postačí nám znárodnění bank a konfiskace majetku, abychom je přiměli k poslušnosti — na všechno obviňování z občanské války odpovídáme: Ano, otevřeně jsme vyhlásili to, co žádná vláda vyhlásit nemohla. První vládou na světě, která může o občanské válce mluvit otevřeně, je vláda dělnických, rolnických a vojenských mas. Ano, vypověděli jsme vykořisťovatelům válku a vedeme ji. Čím otevřeněji to řekneme, tím rychleji tato válka skončí, tím rychleji nás všechny pracující a vykořisťované masy pochopí, pochopí, že sovětská moc uskutečňuje to, na čem mají všichni pracující bytostný zájem.

Nemyslím, soudruzi, že by se nám podařilo v tomto boji rychle zvítězit, máme však velmi bohaté zkušenosti. Během dvou měsíců se nám podařilo dosáhnout mnoho. Zažili jsme pokus Kerenského o útok proti sovětské moci

a naprostý krach tohoto pokusu; zažili jsme organizování moci ukrajinských Kerenských; tam boj ještě neskončil, ale každému, kdo tento boj sleduje, kdo vyslechl alespoň několik pravdivých zpráv představitelů sovětské moci, je jasné, že buržoazní živly ukrajinské Rady prožívají své poslední dny. (Potlesk.) O vítězství sovětské vlády Ukrajinské lidové republiky nad ukrajinskou buržoazní Radou nemůže nikdo pochybovat.

A pokud jde o boj proti Kaledinovi — tady je opravdu všechno založeno na vykořisťování pracujících, na diktatuře buržoazie, pokud nějaká sociální základna proti sovětské moci vůbec existuje. Rolnický sjezd názorně ukázal, že Kaledinova věc je beznadějná, že pracující masy jsou proti němu. Zkušenosti sovětské moci, propaganda činy, příkladem sovětských organizací koná své a vnitřní Kaledinova opora na Donu se nyní hrouťí ani ne tak zvenčí, jako spíše zevnitř.

Podíváme-li se na frontu občanské války v Rusku, můžeme proto s jistotou říci, že vítězství sovětské moci je úplné a nezvratné. A tato sovětská moc, soudruzi, vítězí proto, že od samého začátku začala naplňovat odvěký odkaz socialismu, důsledně a pevně se opírala o masy, považovala za svou povinnost probudit k aktivnímu životu ty nejutlačovanější a nejzdeptanější vrstvy společnosti, vyburcovat je k tvořivé práci při budování socialismu. Proto stará armáda, armáda kasárenské drezúry a tělesných trestů je už minulostí. Byla hozena do starého železa a nezůstal z ní kámen na kameni. (Potlesk.) Armáda byla plně demokratizována.

Dovolím si vám vylíčit, co se mi jednou přihodilo. Jel jsem ve vagónu Finské dráhy a vyslechl jsem rozhovor několika Finů s jednou stařenkou. Nemohl jsem se do hovoru vmísit, protože finsky neumím, ale jeden z Finů se ke mně obrátil a řekl: »Víte, co originálního řekla tahle stařenka? Řekla: Teď už se nemusíme bát člověka s puškou. Když jsem byla v lese, potkala jsem tam člověka

s puškou, a místo aby mi chrastí vzal, ještě mi přidal.«

Když jsem to slyšel, řekl jsem si v duchu: Ať si stovky novin, ať už se prohlašují za socialistické, téměř socialistické aj., jen ať si stovky hlasů vyřvávají, že jsme »dik-tátoři«, »násilníci« a podobně. My víme, že mezi lidovými masami se teď začíná ozývat jiný hlas; říkají si, že se teď nemusí bát člověka s puškou, protože chrání pracující a bude nemilosrdně potlačovat moc vykořisťovatelů. (Po - tlesk.) Tohle lid vycítil, a právě proto je agitace, kterou provádějí prostí lidé bez vzdělání, když vyprávějí o tom, že rudogvardějci zaměřují všechny své síly proti vykořisťovatelům, právě proto je taková agitace nepřemožitelná. Pronikne k miliónům a desetimiliónům a natrvalo vybuduje to, co začala budovat v 19. století Pařížská komuna, ale vybuodovala to jen nakrátko, protože ji buržoazie rozdrtila — vybuduje socialistickou Rudou armádu, a tím dosáhne toho, oč všichni socialisté usilovali — všeobecného ozbrojení lidu. Vychová nové kádry Rudé gardy, které umožní vycvičit pracující masy k ozbrojenému boji.

O Rusku se říkalo, že nemůže bojovat, protože nebude mít důstojníky, nesmíme však zapomínat ani na to, co konstatovali tíž buržoazní důstojníci, když viděli dělníky bojovat proti Kaledinovi a Kerenskému: »Tito rudogvardějci jsou technicky slabí, ale kdyby se trochu něčemu přiučili, byla by to nepřemožitelná armáda.« Vždyť poprvé v dějinách světového boje vstoupili do armády lidé, které neovlivnila drezúra, nýbrž idea boje za osvobození vykořisťovaných. A až dokončíme dílo, které jsme započali, bude Ruská sovětská republika nepřemožitelná. (Po - tlesk.)

Soudružky a soudruzi, to, co udělala sovětská moc, pokud jde o socialistickou armádu, udělala také, i pokud jde o druhý nástroj vládnoucích tříd, ještě rafinovanější a ještě složitější — o buržoazní soudnictví, které se vydávalo za záštitu pořádku, ale ve skutečnosti bylo slepým, rafino-

vaným nástrojem bezohledného potlačování vykořisťovaných a hájilo zájmy peněžního žoku. Sovětská moc postupovala v souladu s odkazem všech proletářských revolucí — ihned buržoazní soudnictví zlikvidovala. Ať si křičí, že jsme staré soudnictví nereformovali, ale hned je zlikvidovali. Tím jsme proktestili cestu skutečně lidovému soudnictví, a ani ne tak pomocí represí, jako spíše příkladem mas, autoritou pracujících a bez formalit jsme učinili ze soudu jako nástroje vykořisťování nástroj výchovy na pevných základech socialistické společnosti. Není pochyb o tom, že takovou společnost nebudeme mít hned.

To jsou tedy hlavní kroky, které učinila sovětská moc na cestě, kterou jí ukázaly všechny zkušenosti velikých lidových revolucí na celém světě. Nebylo jediné revoluce, v níž by se pracující masy nedaly touto cestou, aby vytvořily novou státní moc. Bohužel zůstaly jen na začátku, ale nemohly dojít k cíli, nepodařilo se jim vytvořit nový typ státní moci. My jsme ji vytvořili, u nás už existuje socialistická republika sovětů.

Nedělám si iluze, vím, že jsme teprve na začátku období *přechodu* k socialismu, že jsme k socialismu ještě nedospěli. Ale budete mít pravdu, řeknete-li, že náš stát je socialistickou republikou sovětů. Budete mít pravdu stejně jako ti, kdo nazývají mnohé buržoazní republiky na Západě demokratickými, ačkoli je všem známo, že ani mezi nejdemokratičtějšími republikami se nenajde jediná, která by byla úplně demokratická. Poskytují pouze zlomky demokratismu, v maličkostech omezují práva vykořisťovatelů, ale pracující masy jsou v nich utlačované stejně jako všude jinde. A tak říkáme, že buržoazní zřízení je směsicí staré monarchie a konstituční republiky.

Stejně jsme na tom my dnes. Máme ještě daleko k dovršení přechodného období od kapitalismu k socialismu. Nikdy jsme nepodlehli klamně naději, že tento přechod dokážeme dovršit bez pomoci mezinárodního proletariátu. O tom jsme si nikdy nedělali iluze a víme, jak obtížná

je cesta od kapitalismu k socialismu; je však naší povinností říci, že naše republika sovětů je republikou socialistickou, protože jsme se dali touto cestou, a nebudou to planá slova.

Začali jsme uskutečňovat řadu opatření, jež podkopávají moc kapitalistů. Víme, že naše moc byla nucena sjednotit činnost všech institucí na základě jediného principu, a to principu »Prohlašujeme Rusko za socialistickou republiku sovětů«. (Potlesk.) To bude pravda založená na tom, co budeme muset udělat a co jsme už dělat začali, to bude nejlepším společným jmenovatelem veškeré naší činnosti, nejlepším vyhlášením jejího programu, nejlepší výzvou k pracujícím a vykořisťovaným ve všech zemích, kteří buď vůbec nevědí, co je to socialismus, anebo — což je ještě horší — pod pojmem socialismus si představují onu černovovsko-cereteliovskou změť buržoazních reforem, kterou jsme zakusili, zažili během deseti měsíců revoluce a přesvědčili se, že je to podvod, a ne socialismus.

Proto tedy »svobodná« Anglie a Francie využívaly všech prostředků, aby k nim za deset měsíců naší revoluce neprošlo jediné číslo novin bolševiků nebo levých eserů. Museli tak postupovat, protože ve všech zemích viděli kolem sebe dělnické a rolnické masy, které instinktivně vstřebávaly všechno, co dělali ruští dělníci. Vždyť nebyla jediná schůze, na níž by nebyly přijímány zprávy o ruské revoluci a o hesle sovětské moci bouřlivým potleskem. Pracující a vykořisťované masy se už všude dostaly do rozporu s vedením svých stran. Tento starý socialismus vedoucích funkcionářů ještě není pohřben, jako u nás v Rusku Čcheidze a Cereteli, ale ve všech zemích světa je už překonán, už je mrtev.

A proti tomuto starému buržoaznímu zřízení už stojí nový stát — republika sovětů, republika pracujících, vykořisťovaných tříd, které bourají staré buržoazní přehradu. Byly vytvořeny nové formy státu, v němž je možné

potlačit vykořisťovatele, potlačit odpor této nepatrné hrstky, která byla kdysi silná díky měšci naditému penězi a díky množství předtím získaných vědomostí. Profesori, učitelé, inženýři dělají ze svých vědomostí nástroj vykořisťování pracujících, když říkají: Chci, aby mé vědomosti sloužily buržoazii, jinak nebudu pracovat. Jenže jejich mocí otřásla dělnickorolnická revoluce a proti nim vzniká stát, v němž si masy samy svobodně volí své zástupce.

Teprve teď můžeme říci, že máme skutečně takovou mocenskou organizaci, která jasně ukazuje přechod k úplnému odstranění jakékoli moci, jakéhokoli státu. Bude to možné tehdy, až nezůstane ani stopy po vykořisťování, tedy v socialistické společnosti.

Teď se stručně zmíním o opatřeních, která začala uskutečňovat socialistická sovětská vláda v Rusku. Jedním z prvních opatření, jehož cílem bylo, aby z povrchu ruské země zmizeli statkáři a aby také byla v zárodku podkopána moc buržoazie i možnost kapitálu utlačovat milióny a desetimilióny pracujících, byl přechod ke znárodnění bank. Banky jsou velkými centry soudobého kapitalistického hospodářství. V nich se shromažďuje obrovské bohatství a rozdělují se po celé obrovské zemi, banky jsou nervovým centrem veškerého života za kapitalismu. Jsou to citlivé a složité orgány, které se utvářely po staletí, a proti nim byly namířeny první údery sovětské moci, která zpečátku narazila na tuhý odpor ve Státní bance. Ale tento odpor sovětskou moc neodradil. Pokud jde o Státní banku, podařilo se nám dosáhnout to hlavní, a sice to, že banka je v rukou dělníků a rolníků, a po tomto nejzávažnějším opatření, které bude třeba ještě dlouho zdokonalovat, jsme sáhli na soukromé banky.

Nepostupovali jsme tak, jak by to pravděpodobně doporučovali kompromisníci: nejdříve vyčkat, až se sejde Ústavodárné shromáždění, potom případně vypracovat návrh zákona a předložit jej Ústavodárnému shromáždění, a tím upozornit pány buržoy, co zamýšlíme, aby si

mohli najít skulinu, kudy z této nepříjemné situace vyklouznout; nebo je snad přibrat do party, pak vypracovat státní zákony, a »státní akt« by byl hotov.

To by znamenalo odstranit socialismus. My jsme postupovali jednoduše. Nebáli jsme se nářků »vzdělanců« či správněji nevzdělaných stoupenců buržoazie, kteří čachrují se zbytky svých vědomostí, a řekli jsme: Na naší straně jsou ozbrojení dělníci a rolníci. Ti dnes ráno obsadí všechny soukromé banky. (Potlesk.) A teprve potom, až to udělají, až už budeme mít moc ve svých rukou, teprve pak zvážíme, jaká opatření uděláme. Ráno byly banky obsazeny a večer se ústřední výkonný výbor sovětu usnesl: »Banky se prohlašují za národní majetek«. Bankovníctví bylo zestátněno, zespolečenštěno a přešlo do rukou sovětské moci^[16].

Nikdo z nás si nepředstavoval, že takový důmyslný, citlivý aparát, jako je bankovníctví, po staletí se vyvíjející na základě kapitalistického hospodářského systému, může být v několika dnech zlikvidován nebo přebudován. To jsme nikdy netvrdili. A když učenci nebo pseudoučenci pokyvovali hlavami a pronášeli proroctví, říkali jsme jim, jen ať si po libosti prorokují. My známe pouze jednu cestu proletářské revoluce: obsadit nepřátelské pozice a na základě vlastních zkušeností a chyb se naučit spravovat. Ani v nejmenším nepodceňujeme obtížnost naší cesty, ale to hlavní máme už za sebou. Zdroj rozdělování kapitalistického bohatství je podkopán. Pak už bylo snadné anulovat státní půjčky a zbavit se finančního jařma. Konfiskovat závody po zavedení dělnické kontroly také nebylo obtížné. Když nám vytýkali, že zaváděním dělnické kontroly tříštíme výrobu na jednotlivé cechy, mávli jsme nad tímto nesmyslem rukou. Když jsme zaváděli dělnickou kontrolu, věděli jsme, že uplyne hodně času, než se rozšíří po celém Rusku, ale chtěli jsme ukázat, že uznáváme za správnou pouze jedinou cestu, cestu přeměn zdola, aby dělníci sami zdola vypracovali nové zásady

ekonomických podmínek. To si však vyžádá nemálo času.

Od dělnické kontroly jsme pokračovali dál — vytvořili jsme Nejvyšší národohospodářskou radu. Teprve toto opatření zároveň se znárodněním bank a železnic, které bude provedeno v nejbližších dnech, nám umožní začít budovat nové, socialistické hospodářství. Velice dobře si uvědomujeme obtížnost našeho úkolu, tvrdíme však, že skutečným socialistou je pouze ten, kdo se pustí do tohoto úkolu s pomocí zkušeností a instinktu pracujících mas. Tyto masy nadělají řadu chyb, ale to hlavní je už hotovo. Vědí, že když se obrátí na sovětskou moc, dostane se jim podpory proti vykořisťovatelům. Neexistuje jediné opatření usnadňující jejich práci, které by sovětská moc plně nepodpořila. Sovětská moc není vševědoucí a nemůže všude včas zasáhnout, na každém kroku nemůže řešit těžké úkoly. Velice často jsou k vládě vysílány delegace dělníků a rolníků, které se ptají, jak mají například naložit s určitým pozemkem. Sám jsem se často octl v těžké situaci, když jsem zjistil, že nemají na věc zcela vyhraněný názor. Řekl jsem jim: Vy máte moc v rukou, dělejte všechno, co chcete, berte si všechno, co potřebujete, my vás podpoříme, ale postarejte se o výrobu, postarejte se, aby výroba přinášela užitek. Pusťte se do užitečné práce, budete dělat chyby, ale naučíte se to. A dělníci se už začali učit, už začali bojovat proti sabotérům. Lidé učinili ze vzdělání bariéru, která brání pracujícím jít vpřed; tato bariéra bude zbourána.

Válka bezpochyby demoralizuje lidi v zázemí i na frontě; jednak tím, že lidé pracující pro válečné účely jsou placeni mnohem víc než ostatní, jednak tím, že láká všechny, kdo se ulili z vojny, deklasované a polodeklasované živly, které touží jen »urvat co se dá« a zmizet. Tyto živly jsou nejhorším zlem, které nám zanechalo staré kapitalistické zřízení; tyto živly přenášející všechny jeho staré neřesti musíme vyhnat, odstranit, do továren poslat všechny skutečně spolehlivé proletáře a z nich vy-

tvořit buňky budoucího socialistického Ruska. Nebude to snadné, vznikne spousta konfliktů, třenic a střetnutí. Rada lidových komisařů i já osobně jsme vyslechli spoustu stížností a výhrůžek těchto živlů, ale zůstali jsme klidní, protože teď máme soudce, na něhož se můžeme obracet. Tímto soudcem jsou sověty dělnických a vojenských zástupců. (Potlesk.) Slovo tohoto soudce je nezvratné, můžeme se na něho vždycky spolehnout.

Kapitalismus záměrně rozděluje dělníky, aby spřáhl s buržoazií nepatrnou privilegovanou hrstku dělnické třídy. S tou bude střetnutí nevyhnutelné. Bez boje socialismu nedosáhneme. Jsme však odhodláni bojovat, už jsme začali a dovedeme boj k vítěznému konci s pomocí aparátu, který se nazývá sověty. Budeme-li předkládat vzniklé konflikty soudu sovětů dělnických a vojenských zástupců, snadno vyřešíme každou otázku. Neboť i kdyby byla skupina privilegovaných dělníků sebesilnější, budou-li postaveni před sbor zástupců všech dělníků, opakuji, bude pro ně takový soud konečnou instancí. S tím však teprve začínáme. Dělníci a rolníci si ještě dost nevěří, vlivem staleté tradice si příliš zvykli čekat na pokyny shora. Ještě si plně neuvědomili, že proletariát je vládnoucí třídou, ještě se mezi nimi najdou zastrašení, zakřiknutí lidé, kteří si myslí, že musí projít odpornou školou buržoazie. Tento nejodpornější buržoazní předsudek se udržel nejdéle, ale už mizí a zmizí nakonec úplně. A my jsme přesvědčeni, že každý krok sovětské moci přispěje k tomu, že stále více a více lidí se zcela zbaví starého buržoazního předsudku, že prostý dělník a rolník nemůže spravovat stát. Může, a začne-li ho spravovat, naučí se to. (Potlesk.)

Na organizačním úseku nás také čeká úkol vybrat z lidových mas vedoucí pracovníky a organizátory. Do této obrovské, rozsáhlé práce se teď hned musíme pustit. Bez sovětské moci, bez tohoto filtračního aparátu, který může pověřovat schopné lidi vedoucími funkcemi, bychom nemohli na splnění tohoto úkolu ani pomyslet.

Máme nejen státní zákon o dělnické kontrole^[99], ale ještě něco mnohem cennějšího — proletariát se pokouší uzavírat smlouvy se svazy továrníků, aby dělníkům zajistil správu celých průmyslových odvětví. Takovou smlouvu začali vypracovávat a téměř ji už uzavřeli kožařští dělníci s celoruskou společností podnikatelů kožedělné výroby a já těmto smlouvám příkládám obzvlášť velký význam.¹⁰⁶ Tyto pokusy totiž dokazují, že dělníci si stále více uvědomují vlastní sílu.

Soudružky a soudruzi, ve svém referátu jsem se nezmínil o zvlášť obtížných a palčivých otázkách, o míru a zásobování potravinami, protože tyto otázky tvoří zvláštní body programu a bude se o nich tedy jednat zvlášť.

Ve svém stručném referátu jsem chtěl ukázat, jak já i celá rada lidových komisařů celkově hodnotíme všechno to, co jsme za dva a půl měsíce prožili, jaký vzájemný poměr třídních sil se vytvořil v tomto novém období revoluce v Rusku, jak se utvářela nová státní moc a jaké sociální úkoly ji čekají.

Znárodněním bank a předáním veškeré půdy pracujícím masám nastoupilo Rusko správnou cestu budování socialismu. Dobře víme, jaké obtíže nás čekají, ale věříme, že ve srovnání s předcházejícími revolucemi dosáhneme obrovských úspěchů a že jdeme takovou cestou, která je zárukou úplného vítězství.

A spolu s námi půjdou masy nejvyspělejších zemí, rozdělených lupičskou válkou, jejichž dělnictvo má za sebou delší školu demokratismu. Když nám někdo líčí obtížnost toho, čeho chceme dosáhnout, když nám říká, že socialismus může zvítězit jen v celosvětovém měřítku, vidíme v tom jen zcela marný pokus buržoazie a jejích vědomých či bezděčných stoupenců vyvrátit tu nejnespornější pravdu. Ovšem, definitivní vítězství socialismu v jedné zemi je nemožné. Náš oddíl dělníků a rolníků, podporující sovětskou moc, je jedním z oddílů oné světové armády, která je teď roztržštěná světovou válkou, ale usiluje o sjedno-

cení a každou zprávu, každou zmínku v referátu o naší revoluci, každé jméno vítá proletariát bouří nadšeného potlesku, protože proletáři vědí, že v Rusku jde i o jejich společnou věc, o povstání proletariátu, o mezinárodní socialistickou revoluci. Víc než jakékoli proklamace a konference působí teď živý příklad, činy kdekoli v jedné zemi, a to je právě to, co zapaluje pracující masy ve všech zemích.

Jestliže říjnová stávková akce roku 1905, tento první krok vítězné revoluce, se okamžitě přenesla do západní Evropy a vyburcovala tehdy, roku 1905, hnutí rakouských dělníků, jestliže jsme už tehdy v praxi viděli, co znamená příklad revoluce, vystoupení dělníků v jedné zemi, pak dnes vidíme, že ve všech zemích světa zraje socialistická revoluce nikoli den ze dne, nýbrž z hodiny na hodinu.

Dopouštíme-li se chyb a omylů, je-li naše cesta provázena nedorozuměními, není to pro ně důležité, pro ně je důležitý náš příklad, a to je sjednocuje. Říkají: Půjdeme společně a zvítězíme stůj co stůj. (Potlesk.)

Velcí zakladatelé socialismu Marx a Engels, kteří po celá desetiletí sledovali vývoj dělnického hnutí a růst světové socialistické revoluce, jasně viděli, že přechod od kapitalismu k socialismu si vyžádá dlouhá muka porodních bolestí, dlouhé období diktatury proletariátu, odbourání všeho starého, nelítostnou likvidaci všech forem kapitalismu a spolupráci dělníků všech zemí, kteří musí spojit veškeré své úsilí, aby dosáhli konečného vítězství. Říkali, že koncem 19. století »první úder vyjde z Francie«, ale »Německo . . . přeroste Francouzům daleko přes hlavu«¹⁰⁷; první úder vyjde z Francie proto, že za desetiletí revoluce si vypěstovala onu obětavou iniciativu v revoluční akci, která z ní učinila předvoj socialistické revoluce.

Dnes vidíme jinou kombinaci sil mezinárodního socialismu. Tvrdíme, že snadněji se začíná hnutí v zemích, které nepatří k zemím vykořisťujícím, jež mají možnost

snadněji loupit a korumpovat dělnickou aristokracii. Tyto pseudosocialistické, téměř jedna jako druhá ministerialistické černovovsko-cereteliovské strany v západní Evropě nic nepodnikají a nemají pevnou základnu. Viděli jsme příklad Itálie, v těchto dnech jsme sledovali hrdinný boj rakouského dělnictva proti imperialistickým dravcům.¹⁰⁸ Možná že se těmto dravcům podaří na čas hnutí zastavit, ale úplně potlačit je nemohou, protože je nepřemožitelné.

Sovětská republika pro ně bude dlouho příkladem. Naše socialistická republika sovětů bude stát pevně jako pochodeň mezinárodního socialismu a jako příklad všem pracujícím masám. Tam u nich se rvou, je válka, krveprolití, milióny lidských obětí a kapitalistické vykořisťování, u nás máme skutečnou mírovou politiku a socialistickou republiku sovětů.

Události se vyvinuly jinak, než očekávali Marx a Engels. Nám, pracujícím a vykořisťovaným třídám v Rusku, připadla čestná úloha předvoje mezinárodní socialistické revoluce, a teď jasně vidíme, jak se bude revoluce dál vyvíjet. Rusové začali, Němci, Francouzi a Angličané dílo dokončí a socialismus zvítězí. (Potlesk.)

Z Á V Ě R E Č N Ě V Y S T O U P E N Í

K E Z P R Á V Ě R A D Y

L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů

1 2. (2 5.) L E D N A^[72]

Když jsem dnes vyslechl řečníky pravice, kteří měli námitky k mé zprávě, divím se, že se dodnes ničemu nenaučili a zapomněli i všechno to, co marně nazývají »marxismem«. Jeden z mých oponentů prohlásil, že jsme hájili diktaturu demokracie, že jsme uznávali moc demokracie. Toto prohlášení je tak nehorázné, tak absurdní a nesmyslné, že je pouhou snůškou slov. Je to totéž, jako kdyby se řeklo železný sníh nebo něco podobného. (Smích.) Demokracie je jednou z forem buržoazního státu, již hájí všichni zrádci skutečného socialismu, kteří se dnes octli v čele oficiálního socialismu a tvrdí, že demokracie je v rozporu s diktaturou proletariátu. Dokud revoluce nevybočila z rámce buržoazního zřízení, byli jsme pro demokracii, ale jakmile jsme v celém průběhu revoluce spatřili první záblesky socialismu, postavili jsme se pevně a rozhodně na pozici diktatury proletariátu.

A je divné, že lidé, kteří nemohou nebo nechtějí pochopit tuto prostou pravdu o vymezení významu slov »demokracie« a »diktatura proletariátu«, se odvažují vystoupit před tak početným shromážděním s takovou starou a nikomu nepotřebnou veteší, jíž hýjí projevy pánů oponentů. Demokracie je formální parlamentarismus, ve skutečnosti je to však ustavičný krutý výsměch, bezduchý, nesnesitelný útlak pracujícího lidu buržoazií. A námitky proti tomu mohou mít pouze ti, kdo nejsou skutečnými představiteli dělnické třídy, nýbrž politováníhodnými lidmi ve futrálu^[132], kteří po celou dobu stáli stranou

života, spali a ve spánku opatrně ukrývali pod polštářem starou, potrhanou, nikomu nepotřebnou knížku, která jim slouží jako příručka a učebnice k šíření oficiálního socialismu. Jenže moudrost desetimilióňů tvůrců vytváří něco nesrovnatelně vyššího, než je ta nejodvážnější a nejgeniálnější předpověď. Skutečný, revoluční socialismus se nerozštěpil teprve dnes, ale už na začátku války. Neexistuje jediná země, jediný stát, v nichž by nebylo došlo k tomuto významnému rozkolu, k této trhlině v učení o socialismu. A je to moc dobře, že se rozštěpil!

V odpověď na výtku, že bojujeme proti »socialistům«, můžeme říci jen to, že v období parlamentarismu nemají tito jeho stoupcí se socialismem už vůbec nic společného, protože začali plesnivět, zestárli, zaostali a nakonec přešli na stranu buržoazie. »Socialisté«, kteří za války, vyvolané imperialistickými choutkami mezinárodních lupičů, křičeli o »obraně vlasti«, nejsou žádní socialisté, nýbrž nohsledi a patolízalové buržoazie.

Ti, kdo toho tolik namluví o diktatuře demokracie, ti se jenom ohánějí nesmyslnými a nejapnými frázemi, v nichž není ani špetka ekonomických vědomostí a politického pochopení.

Jeden z oponentů tu řekl, že Pařížská komuna může být hrdá na to, že za povstání pařížských dělníků se nikdo z nich nedopustil žádného násilí nebo zvěle. Nelze však také pochybovat ani o tom, že Komuna padla jedině proto, že v pravou chvíli dostatečně nevyužila ozbrojené síly; přesto se zapsala navždy do dějin, protože jako první uskutečnila v praxi myšlenku diktatury proletariátu.

Řečník stručně hovoří o boji proti představitelům buržoazie, statkářů a kapitalistů a za bouřlivého potlesku důrazně a kategoricky prohlašuje: »Ať si říkají, co chtějí, ale nakonec revoluční lid donutí buržoazii kapitulovat, anebo zahnout.«

Soudruh Lenin srovnává anarchismus s názory bolševiků a prohlašuje, že nyní, kdy se od základů hroubí bur-

žoazní zřízení, začínáme mít konečně o anarchismu přesnější představy. Ale k tomu, aby mohl být útlak buržoazního zřízení svržen, je potřebná pevná revoluční moc pracujících tříd — moc revolučního státu. V tom je podstata komunismu. Dnes, kdy masy samy berou do rukou zbraně a začínají nelítostně bojovat proti vykořisťovatelům, kdy se uplatňuje nová moc lidu, jež nemá s parlamentní mocí nic společného, v této době už neexistuje starý stát, jehož tradice a formy se přežily, nýbrž cosi nového, založeného na tvořivé síle lidových mas. A zatímco jedni anarchisté, kteří jsou stále ještě pod vlivem zastaralých názorů, mluví o sovětech se strachem, stojí nový, svěží proud anarchismu jednoznačně na straně sovětů, neboť vidí, že jsou životaschopné a umějí si získat sympatie mas a probudit jejich tvořivou sílu.

Vaše neštěstí a vaše slepota jsou v tom, říká řečník a obrací se k »oponentům«, že jste se neuměli učit od revoluce. Už 4. dubna jsem v tomto sále tvrdil, že sověty jsou vyšší formou demokratismu.* Buď zahynou sověty, a pak nenávratně zahyne revoluce, anebo se sověty udrží, a pak je směšné mluvit o jakési buržoazně demokratické revoluci v době, kdy se dá očekávat plný rozmach socialistického zřízení a zánik kapitalismu. O buržoazně demokratické revoluci mluvili bolševici roku 1905, ale teď, kdy moc mají sověty, kdy dělníci, vojáci a rolníci přes všechny hrůzy a utrpení způsobené válkou, za všeobecného rozvratu a tváří v tvář smrti hladem řekli: Převzeme veškerou moc a sami začneme budovat nový život, v takovéto době nemůže být o buržoazně demokratické revoluci ani řeči. A to říkali bolševici v rezolucích a usneseníích svých sjezdů, schůzí a konferencí už v dubnu minulého roku.

A těm, kdo říkají, že jsme nic neudělali, že jsme celý čas nečinně přihlíželi, že vláda sovětů nepřinesla žádné

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 138—143. *Red.*

plody, těm můžeme říci jen tolik: jenom si zajděte mezi pracující lid, mezi široké vrstvy a uvidíte, že je tam v plném proudu organizátorská, tvořivá práce, že tam pulsuje revolucí obrozený a posvěcený život. Na vesnicích zabírají rolníci půdu, dělníci se zmocňují závodů, všude vznikají nejrůznější organizace.

Sovětská moc usiluje o ukončení války a my věříme, že toho dosáhne dřív, než slibovali členové vlády Kerenského. Vždyť do ukončení války zasáhla revoluce — faktor, který zrušil tajné smlouvy a anuloval půjčky. Válku ukončí rozmach mezinárodního revolučního hnutí.

Na závěr se řečník několika slovy zmínil o kontrarevolučních sabotérech: tyto oddíly podplatila buržoazie, která zahrnuje sabotující úředníky milodary, aby v zájmu vítězství reakce vyhlásili boj sovětské moci. To, že lid dělnickou a rolnickou sekerou rubá buržoazii, tuto skutečnost považují za konec světa a neodvratnou zkázu všeho. Pokud jsme se něčím provinili, pak jen tím, že jsme byli příliš humánní, příliš shovívaví vůči hanebné zradě představitelů buržoazně imperialistického zřízení.

V těchto dnech za mnou přišli novináři z listu Novaja žizň. Prohlásili, že přicházejí jménem bankovních úředníků, kteří si přejí vrátit se do práce, skoncovat s politikou sabotáží a plně se podřídit sovětské moci. Řekl jsem jim, že to už měli udělat dávno.* Ale, mezi námi řečeno, jestliže se domnívají, že zahájením tohoto jednání ustoupíme jen o vlasek ze svých revolučních pozic, krutě se mýlí.

Něco podobného, co se dnes děje v Rusku, v této obrovské zemi, rozkouskované na řadu jednotlivých států, kde žije obrovské množství národů a národností, svět ještě nezažil. Nezažil onu nesmírnou organizátorskou práci ve všech újezdech a oblastech, organizování nejširších vrstev, bezprostřední činnost mas, tvořivou, budova-

* Viz tento svazek, s. 331. *Red.*

telskou práci, která naráží na překážky, jež jí stavějí do cesty různí buržoazní představitelé imperialismu. Tito dělníci a rolníci se pustili do řešení titánských úkolů, které nemají obdoby, a spolu se sověty úplně odstraní kapitalistické vykořisťování; útlak buržoazie bude konečně jednou provždy zlomen.

N Á V R H D E K R E T U
O V Y P U Š T Ě N Í O D K A Z Ů
N A Ú S T A V O D Á R N Ě
S H R O M Á Ž D Ě N Í V S O V Ě T S K Ě M
Z Á K O N O D Á R S T V Í¹⁰⁹

Dekret

V mnoha zákonech, dekretech a usneseních sovětské moci jsou odkazy na Ústavodárné shromáždění a jeho zákonodárný charakter.

Poté, co ústřední výkonný výbor sovětů Ústavodárné shromáždění rozpustil^[18] a tento akt potvrdil III. celoruský sjezd sovětů^[128], všechny tyto odkazy automaticky ztrácejí platnost a vypouštějí se.

Proto se III. celoruský sjezd sovětů usnáší: ve všech nových vydáních dekretů a zákonů sovětské moci se všechny odkazy na nadcházející Ústavodárné shromáždění vypouštějí.

Napsáno 18. (31.) ledna 1918

Z Á V Ě R E Č N Ě V Y S T O U P E N Í
P Ř E D U K O N Č E N Í M S J E Z D U
1 8. (3 1.) L E D N A

Soudružky a soudruzi, před ukončením III. sjezdu sovětů je třeba naprosto objektivně stanovit historický význam tohoto sjezdu pro mezinárodní revoluční hnutí, pro dějiny lidstva. Plným právem můžeme říci, že III. sjezd sovětů zahájil novou epochu světových dějin a že nyní, kdy světová revoluce je na postupu, si začínají lidé čím dál víc uvědomovat význam tohoto sjezdu. Tento sjezd, který upevnil organizaci nové státní moci vytvořené Říjnovou revolucí, stanovil směry příští socialistické výstavby celému světu, pracujícím všech zemí.

U nás v Rusku bylo nyní v oblasti vnitřní politiky definitivně uznáno nové státní zřízení socialistické republiky jakožto federace svobodných republik různých národů obývajících Rusko. A jsem přesvědčen, že nyní všichni, dokonce i naši nepřátelé vidí, že nové zřízení, moc sovětů, není žádný výmysl, žádný manévr strany, nýbrž výsledek vývoje samotného života, výsledek živelně vznikající světové revoluce. Vzpomeňte si, že všechny velké revoluce se vždycky snažily smést staré kapitalistické zřízení z povrchu zemského, snažily se nejen vybojovat politická práva, ale také vyrvat samu správu státu z rukou vládnoucích tříd, nejruznějších vykořisťovatelů a utlačovatelů pracujících, aby se jednou provždy skoncovalo s jakýmkoli vykořisťováním a útlakem. Právě velké revoluce se snažily rozbít tento starý vykořisťovatelský státní aparát, ale dosud nikdy se jim nepodařilo tento záměr dokončit. A tu Rusko, díky své specifické ekonomické a politické situaci, jako první dosáhlo toho, že se správy státu chopili

sami pracující. Teď, když jsme z cesty odklidili historickou veteš, budeme stavět mohutnou, světlou budovu socialistické společnosti. Vznikne nový typ státní moci nemající v dějinách obdoby, jehož posláním je z vůle revoluce zbavit zemi veškerého vykořisťování, násilí a otroctví.

Teď se podíváme, co přinesl nový, socialistický princip správy státu v oblasti naší vnitřní politiky. Soudružky a soudruzi, jistě si pamatujete, jak ještě nedávno buržoazní tisk neustále povykoval, že rozbíjíme ruský stát, že jej neumíme spravovat, a že se proto od nás odtrhují všechny národy — Finsko, Ukrajina apod. Buržoazní tisk, zalykající se zlomyslnou radostí, přinášel div ne denně zprávy o těchto »odtrženích«. My jsme, soudružky a soudruzi, lépe než oni chápali základní příčiny tohoto jevu, pramenící z nedůvěry pracujících mas ke kompromisnické imperialistické vládě pánů Kerenských a spol. Mlčeli jsme, protože jsme pevně věřili, že naše spravedlivé zásady, naše vlastní vláda dokáže všem pracujícím lépe než všechna slova, jaké jsou naše skutečné cíle a snahy.

A měli jsme pravdu. Dnes vidíme, že naše ideje zvítězily ve Finsku a na Ukrajině a vítězí na Donu, probouzejí třídní uvědomění pracujících a organizují je do pevného svazku. Jednali jsme bez diplomatů, bez starých manýr imperialistů, a už tu máme skvělý výsledek — revoluce zvítězila a vítězné síly se s námi spojily v jednu mohutnou revoluční federaci. Panujeme, ale nerozdělujeme, jak káže krutý zákon starého Říma, nýbrž sjednocujeme všechny pracující pevnými pouty aktuálních zájmů a třídního uvědomění. A náš svazek, náš nový stát je pevnější než násilnická moc, jež lži a násilím vytváří umělé státní celky, které potřebují imperialisté. Například finští dělníci a rolníci převzali moc do svých rukou a hned nás ujistili o své věrnosti světové proletářské revoluci a zaslali nám pozdrav^[93], z něhož je patrné neochvějné odhodlání jít spolu s námi cestou internacionály.¹¹⁰ To je základ naší federace, a já jsem hluboce přesvědčen, že kolem revoluč-

ního Ruska se budou stále víc a víc seskupovat různé samostatné federace svobodných národů. Tato federace se bude rozvíjet zcela dobrovolně, bez lží a násilí, a bude nepřemožitelná. Nejlepší zárukou její nepřemožitelnosti jsou zákony a státní zřízení, které u nás budujeme. Právě jste vyslechli zákon o socializaci půdy.¹¹¹ Cožpak tento zákon nezaručuje, že jednota dělníků a rolníků je teď nerozborná, že tato jednota nám umožní zdolat všechny překážky na cestě k socialismu?

Neskrývám, že tyto překážky jsou obrovské. Buržoazie zmobilizuje všechny prostředky, vsadí všechno na jednu kartu, jen aby naši jednotu rozbila. Najdou se lháři, provokatéři, zrádci, možná že i neuvědomělí lidé, ale od nynějška se ničeho nebojíme, protože jsme vybudovali vlastní, novou státní moc, protože správu státu máme ve svých rukou. Použijeme veškerou svou sílu proti jakémukoli kontrarevolučnímu pokusu. Avšak hlavním základem stability nového zřízení jsou organizační opatření, která budeme uskutečňovat ve jménu socialismu. V tomto směru nás čeká obrovská práce. Nezapomeňte, soudružky a soudruzi, že světoví imperialističtí lupiči, kteří zavlekli národy do války, do základu rozvrátili veškerý hospodářský život ve světě. Nám zanechali těžké dědictví — obnovit to, co oni zničili.

Pracující lid pochopitelně neměl zkušenosti z řídicí práce, ale toho se nebojíme. Vítězný proletariát teď má k dispozici půdu, jež se nyní stala majetkem všeho lidu, a proletariát dokáže zorganizovat novou výrobu a spotřebu podle socialistických zásad. Dříve veškerý lidský důmysl, veškerý lidský génius tvořil jen proto, aby jedni mohli využívat všech technických a kulturních vymožeností, a druhým odpíral to nejnütnější — vzdělání a rozvoj osobnosti. Teď se naopak všechny divy techniky, všechny kulturní vymoženosti stanou majetkem všeho lidu a od nynějška už nikdy nebude lidský důmysl a génius zneužit jako nástroj násilí a vykořisťování. Víme to, a ne-

stojí snad za to pracovat ze všech sil pro splnění tohoto velikého historického úkolu? Pracující lid tuto titánskou historickou práci vykoná, neboť v něm dřímá obrovská revoluční síla, síla obrody a obnovy.

Už nejsme sami. V posledních dnech došlo k významným událostem nejen na Ukrajině a na Donu, nejen v říši našich Kaledinů a Kerenských, ale i v západní Evropě. Už znáte obsah telegramů o průběhu revoluce v Německu. Ohnivě jazyky revolučního živlu šlehnají stále silněji a silněji nad celým prohnilým starým světovým řádem. Když jsme vytvořením sovětské moci podnítli k obdobným pokusům i další země, nebyla to abstraktní teorie, nebyla to fantazie lidí odtržených od života. Vždyť, znovu opakují, pracující lid neměl jiné východisko z těchto krvavých jatek. Nyní se už tyto pokusy stávají trvalými výsledky mezinárodní revoluce.* Historický sjezd sovětů končí ve znamení neustálého růstu světové revoluce a není daleko doba, kdy pracující všech zemí splynou v jediný stát všeho lidstva, aby společným úsilím stavěli novou, socialistickou budovu. Cesta tohoto budování vede přes sověty jakožto jednu z forem začínající světové revoluce. (Bouřlivý potlesk.)

Zdravím vás a vyzývám vás k budování této nové budovy. Rozejděte se do svých domovů a věnujte všechny síly organizování a upevňování našeho velkého vítězství. (Delegáti vstávají a zdraví soudruha Lenina bouřlivým potleskem.)

* V textu otištěném 2. února (20. ledna) v 15. čísle Pravdy následuje tento odstavec: »Jistě se pamatujete, jak nám imperialisté a buržoazní lokajové spílali: „S vaší politikou jste ztratili spojence — Anglii, Ameriku, Francii“, vykřikovali, že „izolujeme Rusko . . .“ Ano, soudružky a soudruzi, ztratili jsme anglické, francouzské a americké kapitalisty, ale získali jsme anglické, francouzské a německé dělníky, vojáky a rolníky. Jen ať se nám opovázá tvrdit, že teď nemáme spojence.« *Red.*

N A Ř Í Z E N Í Š T Á B U R U D Ě G A R D Y

12. ledna 1918

Vzhledem k tomu, že Petrohradu hrozí krajní nebezpečí hladu, a v souladu s usnesením rady lidových komisařů o kontrole na železnicích v Petrohradu a jeho okolí, jejímž cílem je zjistit, nestojí-li na tratích vagóny s obilím, nařizuji štábu Rudé gardy, aby poskytl pomoc při této kontrole a při zadržení spekulantů a sabotérů.

Proto nařizuji, aby byl okamžitě vytvořen příslušný počet oddílů a aby zítra, 13. ledna ráno, byly poslány na komisariát železniční dopravy k soudruhu Něvskému nebo jeho náměstkovi. Společně s ním musí:

1. Projít všechny stanice a od jejich přednostů a dalších vedoucích pracovníků si nechat písemně potvrdit, že na nádraží ani na trati nestojí ani jediný vagón s obilím nebo s potravinami;

2. zkontrolovat, zda tam opravdu nestojí vagóny s obilím aj., a tuto kontrolu provést společně s železničáři;

3. v případě falešných údajů nebo nepravdivých informací zatknout vedoucí pracovníky (po dohodě s výbory železničních dělníků) a odevzdat je revolučnímu soudu.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Poprvé otištěno roku 1931
v publikaci Leninskij sbornik XVIII*

Podle rukopisu

MIMOŘÁDNÝ CELORUSKÝ
SJEZD ŽELEZNIČÁŘŮ¹¹²

5.—30. LEDNA (18. LEDNA — 12. ÚNORA) 1918

1

ZPRÁVA RADY
LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
13. (26.) LEDNA

Soudružky a soudruzi, nemám bohužel možnost podat vám přehlednou zprávu a jsem přesvědčen, že ti z vás, kdo se hlouběji zajímají o situaci, měli možnost si udělat částečně z novinových zpráv, částečně z osobních dojmů na sjezdu sovětů úplnější a jasnější představu o současné situaci sovětské moci, o jejím postoji k ostatním institucím a o úkolech, které před ní stojí. Dovolte mi proto, abych se omezil na několik stručných doplňujících poznámek. Abych mohl charakterizovat úkoly a situaci sovětské moci, musím se zmínit o jejím postoji k organizaci železničnického proletariátu, pracovníků železniční dopravy.

Soudruzi, víte, že sovětská moc se dostala do konfliktu s Ústavodárným shromážděním a že všechny majetné třídy, statkáři, buržoazie, kaledinovci a jejich stoupenci nás teď zasypávají krupobitím výtek za to, že sovětská moc Ústavodárné shromáždění rozpustila. Ale čím víc se nechává slyšet těchto několik buržoazních listů, tím hlasitěji zaznívá i hlas dělníků, vojáků, pracujících a vykořisťovaných. Rolníci prohlašují, že nikdy nepochybovali o tom, že sovětská moc je vyšším typem moci než kterákoli jiná a že ani dělníci, ani vojáci, ani rolníci nikdy své sověty, které si sami zvolili, sami vytvořili a sami je kontrolují

a prověřují, nikomu a žádné instituci nevydají. Sovětská moc se dostala do konfliktu s Ústavodárným shromážděním především proto, že, jak všichni víte, zástupci do Ústavodárného shromáždění byli voleni podle kandidátek sestavených ještě před Říjnovou revolucí^[100]. Do Ústavodárného shromáždění se volilo na základě všeobecného, přímého a rovného volebního práva s tajným hlasováním a poměrným zastoupením. Tento volební systém je nejdokonalejší, ovšem správně vyjádřit vůli lidu může jenom za jedné podmínky, že ty strany, které podle tohoto systému mají jediné právo a možnost sestavovat kandidátky, skutečně vyjadřují smýšlení, zájmy a vůli těch skupin obyvatelstva, které je volí. Za jiného volebního systému, kdy určitý obvod volí svého vlastního kandidáta nebo poslance, může lid snadno ihned napravit svůj omyl podle vlastního uvážení nebo podle změněné politické situace, avšak za volebního systému s poměrným zastoupením musí strana jako celek sestavit své kandidátky dlouhou dobu před volbami, a proto se stalo, že pro Ústavodárné shromáždění, které se mělo sejít 12. listopadu, musely strany sestavit kandidátky už v září a začátkem října. Jak si všichni pamatujete, byl zákonem stanoven nejzazší termín. V tomto termínu byly všechny strany povinny předložit seznamy svých kandidátů a po tomto termínu už je nebylo možné měnit. A tak se stalo, že největší strana v Rusku, ta, která byla tehdy v létě a na podzim nesporně nejsilnější, eserská strana musela začátkem října 1917 předložit své kandidátky za celou eserskou stranu. Takže to udělala. Kandidátky byly předloženy začátkem října se jmény kandidátů eserské strany, jako by tato strana existovala jako jednolitý celek. Jenže poté, když už byly kandidátky sestaveny, poté, když ruští dělníci a rolníci začali na začátku revoluce vytvářet vlastní sověty a prošli přitom dlouhou, obtížnou a strastiplnou cestou, se skoncovalo s kompromisy s Kerenským. A Kerenskij byl také přece považován za esera, za údaj-

ného socialistu i revolucionáře, ve skutečnosti to však byl imperialista, který po kapsách schovával tajné smlouvy, smlouvy s francouzskými a anglickými imperialisty, tytéž smlouvy, které uzavřel v únoru svržený car, tytéž smlouvy, které odsuzovaly ruský lid na válečné jatky proto, aby ruští kapitalisté mohli uchvátit Cařihrad, Dardanely, Arménii nebo kousek Haliče, a ti z nich, kteří se zvlášť rozparádili, jako smutně proslulý Miljukov^[88], ti už předem vypracovali mapy, podle nichž měl být odtržen i kousek Východního Pruska a dán ruskému národu jako odměna za prolitou krev miliónu dělníků a vojáků. Taková byla ve skutečnosti svrchovaná ruská buržoazní imperialistická republika Kerenského, který byl nadále považován za řádného člena eserské strany a skutečně jím byl.

Koncem října se sešel II. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců, když už lid měl dost paktování s imperialisty, kdy nás červnová ofenzíva stála statisíce obětí a názorně ukázala, kvůli čemu se válka protahuje, jak tyto tajné smlouvy odsuzují vojáky ke krveprolévání, jak »slova« o míru zůstávají pouze slovy. Proto II. celoruský sjezd sovětů tuto moc buržoazně imperialistické vlády svrhl a nastolil sovětskou moc. Stalo se, že volby do Ústavodárného shromáždění se konaly 12. listopadu. Dělníci, vojáci, a zejména rolníci se octli v situaci, kdy byli nuceni volit podle starých kandidátek, jiné nebyly a nebylo možné je sestavit, a proto když nám teď říkají: »Rozehnali jste Ústavodárné shromáždění vyjadřující vůli většiny lidu«, když to buržoazní pisálkové a noviny neustále opakují v různých variantách na způsob takových socialistů, jako byl Kerenskij, odpovídáme jim na to: »Proč nejste schopni jediným slovem přímo odpovědět lidu na argument, který jsem vám tu teď uvedl a který byl obsažen v dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění^[18]?« Nemůžeme považovat Ústavodárné shromáždění za mluvčího vůle lidu, protože bylo zvoleno podle starých kandidátek. Dělníci, a hlavně rolníci hlaso-

vali pro eserskou stranu jako celek, jenže po volbách se tato strana rozštěpila, a před lidem najednou stály strany dvě: strana pravých eserů, která se přidala k buržoazii, a strana levých eserů, která postupovala společně s dělnickou třídou, společně s pracujícími a postavila se na stranu socialismu. Mohl snad lid volit mezi pravými a levými esery, když volby do Ústavodárného shromáždění už proběhly? Nemohl, a proto i pokud jde o sestavení kandidátek a o volby, o toto formální hledisko, nikdo nám nemůže vyvrátit, že Ústavodárné shromáždění nemohlo správně vyjádřit vůli lidu. Revoluce nemá vinu na tom, že přišla až po sestavení kandidátek a před volbami do Ústavodárného shromáždění, revoluce nemá vinu na tom, že eserská strana tak dlouho udržovala lid, zejména rolnictvo, v nevědomosti a ohlupovala je frázemi, na tom, že jsme poznali teprve po 25. říjnu, když se sešel II. rolnický sjezd, že praví a leví eseři se nemohli dohodnout, a potom se konala řada sjezdů příslušníků armády, rolníků a nakonec železničářů.

A všude jsme viděli stejný obrázek — všude se na jedné straně obrovská většina těch, kdo skutečně patří k pracujícímu a vykořisťovanému lidu, staví plně, bezvýhradně a jednoznačně na stranu sovětů, a na druhé straně buržoazní smetánka, úřednictvo, vedoucí pracovníci a zámožní rolníci — ti všichni se postavili na stranu majetných tříd, na stranu buržoazie a vytyčili heslo Všechnu moc Ústavodárnému shromáždění, tedy tomu shromáždění, které bylo zvoleno před revolucí a při jehož volbě lid nevěděl, jak rozeznat pravé esery od levých. Kdepak, revoluce pracujících tříd je něco víc než staré kandidátky, zájmy pracujících a vykořisťovaných, kteří byli před revolucí utlačováni, musí stát v popředí, a jestliže Ústavodárné shromáždění jedná v rozporu s vůlí sovětů, s vůlí zjevné většiny pracujících, pak tedy pryč s Ústavodárným shromážděním a ať žije sovětská moc! (Potlesk.) A nyní se, soudruzi, každodenně přesvědčujeme, že sověty mají

stále větší a větší podporu chudiny, pracujících a vykořisťovaných ve všech oblastech národního hospodářství a ve všech končinách země, a i kdyby nás buržoazní noviny a noviny s prominutím socialistické, jako například noviny pravých eserů, strany Kerenského, kdyby nás tyto noviny sebevíc pomlouvaly a psaly, že naše vláda jde proti lidu, že se neopírá o lid, bude to zřejmá lež. Právě dnes se nám dostalo jednoho zvlášť přesvědčivého důkazu: dostali jsme zprávu z Donu (v noci přišel telegram), že se sešel sjezd části kozáků ve Voroněži a sjezd dvaceti kozáckých pluků a pěti baterií ve stanici Kamenskaja^[126]. Frontové kozáctvo svolalo svůj sjezd, protože vidí, že kolem kaledinovců se seskupují důstojníci, junkeři a statkářští synkové, kteří nejsou spokojeni s tím, že v Rusku přebírají moc sověty, a kteří by si přáli, aby se Don osamostatnil. Tvoří se tam Kaledinova strana a Kaledin se nazývá prvním atamanem. Došlo k pokusu tento sjezd frontového kozáctva rozehnat¹¹³. Na to kozáci odpověděli tím, že se za prvé připojili k voroněžskému sjezdu, že za druhé vyhlásili válku Kaledinovi, za třetí uvěznilo atamany a za čtvrté obsadili nejdůležitější stanice.

A teď ať si páni Rjabušinští, kteří tam posílali milióny a rozdávali je sabotérům, aby dostali zapláceno za podkopávání sovětské moci, ať si teď páni Rjabušinští s pány francouzskými a anglickými kapitalisty a s rumunským králem nařikají a lkají nad svým osudem: ztratili poslední naději i na Donu, kde je nejvíc zámožných rolníků, kteří žijí z námezdní práce a z vykořisťování cizí práce, kteří byli neustále nuceni bojovat proti přistěhovanému rolnickému obyvatelstvu, které sem zdaleka zahнала bída — dokonce i tam, kde je nejvíc vykořisťujících rolníků, i tam lidi pobouřilo to organizování junkerů, důstojníků a boháčů, kteří se rozhodli jít proti sovětské moci, dokonce i tam jsme zjistili tutéž diferenciaci, kterou nikdo nechce vidět a z níž obviňují nás. »Bolševici vyhlašují občanskou válku.« Asi jsme si Kaledina vymysleli, bolševici

si asi Rjabušinského vymysleli, ne? Jenže my víme, že i za cara to byla hlavní opora vládnoucí moci, že tito lidé se jen poschovávali, aby z ruské republiky učinili stejnou buržoazní republiku, jaké existují ve většině zemí, kde i přes veškerou svobodu a volitelnost je pracující lid utlačován stejně, ne-li více než v kterékoli monarchii. Když říkají, že bolševici rozněcují bratrovražednou válku, občanskou válku, když nás proklínají za zločinnou bratrovražednou občanskou válku, odpovídáme jim na to: »Jakápak bratrovražedná válka! Cožpak jsou Rjabušinští a Kaledinové bratry pracujících? Je divné, že o tom nevěděli ani námořníci, ani vojáci, ani dělníci, ani rolníci, je divné, že si toho nepovšimli, je divné, že tak odhodlaně říkají, ať se Rjabušinští a Kaledinové podřídí sovětské moci.«

Pošetilý a nesmyslný pokus junkerů a důstojníků vyvolat v Petrohradu a v Moskvě povstání byl bezvýsledný, protože obrovská většina dělníků a vojáků stojí bezvýhradně na straně sovětské moci. Byli si vědomi, že když začíná boj, vojáci se ozbrojí a nikomu zbraně nevydají. Lid se sjednotil a zorganizoval proto, aby samostatně rozhodl o svém osudu, a právě proto zahájil revoluci. A oni moc dobře viděli a věděli, že tady, v Petrohradu, lid plně podporuje sovětskou moc, a když byli poraženi jak v Petrohradu, tak v Moskvě, vrhli se na Don, aby tam zosnovali spiknutí, a doufali, že toto spiknutí kontrarevoluce proti pracujícím masám najde podporu u buržoazní kyjevské Rady, která dožívá své poslední dny, protože ztratila důvěru. Nejdříve všude vyhlásili pracujícím občanskou válku a pak nás začali obviňovat, že jsme ji vyvolali my. Říkají: Vy rozněcujete občanskou válku, pryč s občanskou válkou. A my jim odpovídáme: Pryč s Rjabušinskými a Kalediny a všemi jejich pomahači. (Potlesk.)

Proto, soudruzi, když proti nám buržoazie vznáší tak těžké obvinění a tvrdí, že prý ničíme demokracii, že jsme zničili víru ve formy demokracie, v demokratické institu-

ce, které jsou lidu tak drahé a tak dlouho podněcovaly a živily revoluční hnutí v Rusku, že jsme zničili nejvyšší formu demokracie — Ústavodárné shromáždění, odpovídáme na to: To není pravda. Když jsme měli republiku socialisty Kerenského, republiku imperialistických vůdců, buržoazních vůdců s tajnými smlouvami v kapse, republiku, která hnala vojáky do války (nazývané válkou spravedlivou), tehdy bylo Ústavodárné shromáždění pochopitelně lepší než předparlament, v němž Kerenskij po dohodě s Černovem a Ceretelim prováděl tutéž politiku.¹¹⁴ Od samého začátku revoluce, od dubna 1917, jsme otevřeně a přímo říkali^[64], že sověty jsou mnohem vyšší, mnohem dokonalejší a mnohem účelnější formou demokracie, demokracie pracujících než Ústavodárné shromáždění*. V Ústavodárném shromáždění jsou zastoupeny všechny třídy, tedy i třídy vykořisťovatelů, tedy i boháčů, tedy i buržoazie, tedy i ti, kdo získali vzdělání na úkor lidu, na úkor vykořisťovaných, ti, kdo se od lidu odtrhli a přidali se ke kapitalistům, aby své vědomosti proměnili v nástroj útlaku lidu, protože své vědomosti a nejzávažnější vědecké poznatky využívají k boji proti pracujícím. My však říkáme: když začíná revoluce, a je to revoluce pracujících a vykořisťovaných, jedině organizaci pracujících, jedině organizaci vykořisťovaných patří všechna moc ve státě. Tento demokratismus je nesrovnatelně vyšší než demokratismus dřívější. Sověty si nevymyslela žádná strana. Vy moc dobře víte, že taková strana, která by si je mohla vymyslet, neexistovala. Zrodila je revoluce z roku 1905. Už tehdy, i když existovaly velice krátce, už tehdy bylo jasné, že sověty jsou jedinou pevnou oporou lidu v boji proti samoděržaví. Po úpadku sovětů a po jejich nahrazení celonárodními zastupitelskými orgány jsme viděli, jak v těchto orgánech — ve všech dumách, na všech sjezdech a shromážděních — vystupovali kade-

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 138—143. *Red.*

ti, kapitalisté, vykořisťovatelé a jak začínalo paktování s carem, kdežto orgány lidového hnutí upadaly a revoluce hynula. Proto když revoluce z roku 1917 sověty nejen vzkřísila, ale pokryla jejich síti celou zemi, tyto sověty naučily dělníky, vojáky a rolníky, že mohou a musí vzít všechnu moc ve státě do svých rukou jinak než v buržoazních parlamentech. Tam mají všichni občané rovná práva. Ale tím, že dělník vyhlásí svou rovnost s Rjabušinským a rolník svou rovnost se statkářem, který má 12 tisíc děšjatin půdy, tím se život chudiny nijak nezlepší. Proto nejlepší demokratickou formou, nejlepší demokratickou republikou je moc bez statkářů a boháčů.

Protože u nás je válka, strašlivý hospodářský rozvrat, panuje hlad a hrozí nebezpečí smrti, přímé fyzické smrti miliónů lidí, proto ruský lid prožil všechno na vlastní kůži rychleji a dospěl k rozhodnutí během několika měsíců. Když 20. dubna raněný Linde vyvedl vojáky do petrohradských ulic, aby svrhli Miljukovovu a Gučkovovu vládu, v dlouhém období neustálých změn na ministerských křeslech, kdy se všechny strany přikláněly ke kadetům a vyhlašovaly různé programy, jeden krásnější, lákavější a slibnější než druhý, se lid přesvědčil, že se nic z toho neplní, že mu slibují mír, ale ve skutečnosti ho ženou do ofenzívy. V červnu 1917 zahynuly desetitisíce vojáků, protože existovala tajná smlouva cara s evropskými imperialisty, kterou Kerenskij potvrdil. Poučen těmito zkušenostmi, vlastními zkušenostmi, a nikoli pouhou propagandou, mohl lid srovnat socialistickou moc sovětů s buržoazní republikou a dospět k přesvědčení, že zájmům pracujících a vykořisťovaných nevyhovují staré reformy a staré instituce buržoazního imperialismu, že jim vyhovuje jedině moc sovětů, do nichž si lidé — jak dělníci, tak i vojáci, rolníci, železničáři a vůbec všichni pracující — mohou svobodně volit své zástupce a ty, kdo neusilují o splnění požadavků a přání mas, svobodně odvolávat. V sovětech nezasedají tito zástupci proto, aby vykládali

zákony, aby oslňovali parlamentními projevy, ale proto, aby svrhli útlak vykořisťování a nastolili svobodu. Dělníci sami vybudují stát podle nových zásad, vybudují nový život v novém Rusku, v němž pro vykořisťovatele nebude místo. A právě to podnítilo vznik sovětů, proto jsme říkali, že zkušenosti z ruské revoluce lidem ukázaly a potvrdily fakt, na který jsme už dávno upozorňovali, že sovětská moc je vyšší formou demokracie než demokracie buržoazních republik, které vznikly v západoevropských zemích; je to skutečná demokracie, pracující, dělníci mohou a musí vládnout nepracující, vykořisťovatelské části společnosti, dělníci, vojáci, rolníci a železničáři mohou být sami hospodáři, bez statkářů a kapitalistů uskutečňovat směnu výrobků mezi městem a vesnicí a stanovit spravedlivou odměnu za práci.

Proto sovětská republika Ruska teď vykrytalizovala jako republika zcela socialistická, která vzala statkářům půdu, zavedla dělnickou kontrolu v továrnách, prostřednictvím dělnických, socialistických organizací znárodnila banky a tím lidu umožnila, aby sám spravoval ono nesmírné bohatství, které kapitalisté nahromadili a nakupili, aby nebylo využíváno k útlaku pracujících, ale k zvyšování životní úrovně a vzdělanosti všech pracujících. Posláním sovětské republiky je toto všechno uskutečnit. Proto s námi lid a pracující třídy v zahraničí tak sympatizují, přes vojenskou cenzuru monarchů, přes útoky zahraničních Kerenských proti socialistickým listům. Tamější buržoazní noviny píší o naší zemi nestoudné lži. Proti našim novinám se tam štve, nedostane se k nim ani jediné číslo Pravdy. Ale právě v těchto dnech se vrátil ze Švýcarska jeden můj přítel, pobýval tam, kde jsem donedávna tak dlouho živořil, a říkal, že ve svobodném Švýcarsku nevědí vůbec o ničem, že do svobodných republik ve svobodné Evropě se nedostane ani jediné číslo našich novin, že tam lidé čtou jen samé lži buržoazních novin, které nedovedou nic jiného než nadávat bolševikům. Přes

to všechno však dělníci ve všech zemích pochopili, že sovětská moc v Rusku je skutečnou vládou pracujících. A v dnešní Evropě, ať už v Anglii, ve Francii nebo v Německu či v nějaké jiné zemi se nenajde dělník, který by nevítal potleskem zprávy o revoluci v Rusku, neboť do ní vkládá naději, že je onou pochodní, která zažehne požár v celé Evropě.

Revoluce v Rusku proběhla tak hladce jedině proto, že Rusko bylo vydáno napospas nejběsílejšímu útlaku carismu a že žádná země nebyla válkou tak zničená a vyčerpána jako Rusko.

Ruskému lidu jako prvnímu se podařilo zvednout pochodeň socialistické revoluce, ale ví, že není v tomto boji osamocen a že s pomocí nejvěrnějších přátel a soudruhů své dílo dovrší. Možná, že uplyne dost dlouhá doba, nevíme, kolik času ještě uteče, než vypukne socialistická revoluce i v jiných zemích. Všeobecně víte, jak probíhají revoluce v jiných státech. A každý z nás prožil rok 1917 a ví, že tři měsíce před začátkem revoluce nikdo nevěděl, že k ní dojde. Víme, že do Rakouska se už přenášejí dělnické stávky. Když začaly evropské strany v čele se svými Černovy a Cereteli ztrácet jakýkoli vliv na vývoj událostí, když pocítily svou úplnou izolovanost, začalo se tam mluvit o vyhlášení výjimečného stavu a v Německu o nastolení vojenské diktatury; teď stávky ve Vídni poněkud ustaly a začaly vycházet noviny. Dostal jsem telegram od našeho zástupce ve Stockholmu Vorovského. Informuje v něm, že aktivita hnutí nepochybně opadla, ale přesto se je nepodaří úplně umlčet a znovu zesílí. To je jedním z důsledků toho, že v Brestu byla zahájena mírová jednání a že jsme splnili svůj slib. Tajné smlouvy byly roztrhány, zveřejněny, přibity na pranýř. Ukázali jsme, že tyto staré závazky kapitalistů, ať už jsou nazývány tajné smlouvy nebo půjčky, dnes považujeme za cár papíru, který jsme zahodili do koše, protože nám, pracujícím masám, znemožňují budovat socialistickou společnost. Když

v Brestu přišli Němci se svými nestydatými požadavky — slovy sice slibovali, že uznají spravedlivý mír, ve skutečnosti však projeví stejné výbojné a lupičské choutky; to si nyní začínají pracující masy uvědomovat. Tyto průtahy jsou umělé, masy vědí, oč jde, a říkají, že válku lze ukončit, když s ní skoncovali ruští dělníci a rolníci, že lze vyvíjet na vlády nátlak. I když první velkou všelidovou stávkou 17. října 1905 samoděržaví potlačilo, přesto vyvolala v Rakousku, ve Vídni a v Praze celou řadu událostí a dělnických demonstrací a právě tehdy si Rakušané vybojovali své všeobecné volební právo. Ruskou revoluci z roku 1905 carismus potlačil, ale přispěla k tomu, že západoevropští dělníci věří ve velké budoucí reformy, tj. v to, co se děje dnes.

Při zahájení III. sjezdu sovětů jste všichni slyšeli řadu zástupců zahraničních stran, kteří vyprávěli, že sledovali dělnické hnutí v Anglii, ve Švýcarsku a v Americe, a všichni se shodovali v tom, že socialistická revoluce v Evropě se stává aktuálním úkolem. Tam je buržoazie silnější a chytřejší než naši Kerenští, stačila se zorganizovat, aby se masy nemohly tak snadno bouřit. Dělníkům se tam žije poněkud lépe, proto je obtížnější překonat vliv starých socialistických stran, které se držely po desetiletí, byly zastoupeny ve vládě a získaly si autoritu mezi lidem. Ale autorita tohoto druhu se už vytrácí, v masách to vře a není pochyb o tom, že ve velmi blízké či v trochu vzdálenější budoucnosti se socialistická republika stane aktuální ve všech zemích, protože útlaku kapitálu je už odzvoněno.

Jestliže nám někdo říká, že bolševici si vymysleli jakousi utopii, jako je zavedení socialismu v Rusku, a že je to nemožné, odpovídáme na to: Ale jak by si mohli utopisté a fantisté získat sympatie většiny dělníků, rolníků a vojáků? Nepostavila se snad většina dělníků, rolníků a vojáků na naši stranu proto, že z vlastní zkušenosti poznala, co znamená válka, že stará společnost neskýtá žádné východisko a že kapitalisté za pomoci všeho, co jim

poskytuje technika a kultura, zahájili vyhlazovací válku, že to dospělo tak daleko, že se lidé chovají jako zvířata, zdivočeli a mají hlad? Tohle způsobili kapitalisté, a proto stojíme před otázkou: buď zahynout, anebo tuto starou buržoazní společnost úplně zlikvidovat. A právě tím je naše revoluce významná. Proto vidíme, že v maličkém sousedním Estonsku, kde je lid vzdělaný, se v těchto dnech sešel sjezd zemědělských dělníků a zvolil si zmocněnce, kteří převzali správu všech vyspělých hospodářství. To je převratná událost světového významu. Zemědělní dělníci, kteří za kapitalistického hospodářství stáli na nejnižší příčce sociálního žebříčku, je přebírají do své správy. Pokud jde o Finsko, kde sněm jednal jménem národa, kde nás buržoazie žádala o uznání nezávislosti, nebudeme držet v rámci Ruska nebo jednoho ruského státu všechny národy, které v něm carismus udržoval násilím. Počítali jsme s tím, že nebudeme získávat jiné národy — Ukrajince, Finy — násilím, donucováním, nýbrž tím, že ony samy začnou vytvářet svůj socialistický svět, vlastní sovětské republiky. Teď jsme svědky toho, že ve Finsku lze každým dnem očekávat dělnickou revoluci. V tom Finsku, které už dvanáct let, od roku 1905, mělo naprostou vnitřní svobodu a mohlo si volit demokratické orgány. V letech 1905—1917 přeskočily do této země, která se vyznačuje svou kulturní vyspělostí, dobrou organizací hospodářství i svou minulostí, jiskry stejného požáru, který prý bolševici uměle rozdmychali, i tam, jak vidíme, začíná socialistická revoluce. Tento jev dokazuje, že nejsme zaslepeni stranickým bojem, že jsme nejednali podle plánu, ale že jedině z bezvýchodné situace všeho lidstva po válce se zrodila revoluce a socialistická revoluce se stala neporazitelnou.

Soudružky a soudruzi, dovolte mi, abych skončil konstatováním, že totéž se stalo i na vašem sjezdu železničářů. Viděli jsme, jak těžce se bojovalo proti vašim nejvyšším organizacím železniční dopravy. Vy železničáři jste

se sami přesvědčili, že masy pracujícího železničářského proletariátu nesly veškerou tíži organizace železniční dopravy na svých bedrech. Bezvýchodná situace v dopravě nevznikla nějakým zázrakem nebo náhodou. Buď ji záměrně brzdila buržoazie podplacená milionáři, kteří na to vydávali statisíce rublů a byli ochotni udělat všechno, aby sovětskou moc zničili. Nebo proto, že buržoazie odmítala změnit zavedený pořádek, protože se domnívala, že bůh stvořil pány a chudáky, kteří by na ně měli pracovat a jimž by se páni mohli vysmívat. Byrokracie si skutečně myslela, že to tak zařídil bůh a jinak to být nemůže, a sáhne-li někdo na tento pořádek, nastane chaos. Ale nic takového se nestalo. Jednota pracujících mas je nade vše, pracující dokážou zavést vlastní soudružskou kázeň a využít všech technických a kulturních vymožeností k tomu, aby dobře fungovala železniční doprava a směna výrobků mezi městem a vesnicí, což pomůže dělníkům a rolníkům zorganizovat národní hospodářství v celostátním měřítku tak, aby pracující mohli bez statkářů a kapitalistů využívat plodů své práce, aby poznatky vědy a techniky nesloužily k obohacování hrstky lidí, aby si mohli nácipávat měšce, nýbrž k zvelebování veškeré železniční dopravy. To je pro nás obzvlášť důležité. Víte, kolik korupce, podvodů a spekulací je kolem každého železničního uzlu, víte, jak vykořisťovatelé rozhazují milióny, jen aby rozvrátili dopravu, aby se vagóny dostaly tam, kde je nikdo nenajde. A to všechno proto, aby vyvolali ještě větší hlad a mohli poštvat lidi proti sovětské moci. Ale vy všichni víte, že když se většina železničářských organizací sjednotí a vytyčí si úkol podporovat sovětskou moc, teprve potom nelítočně smete všechny podvodníky, sabotéry, kapitalisty a vykořisťovatele, všechny tyto přežitky buržoazní společnosti, a teprve potom bude možné správně organizovat železniční hospodářství a zcela vymanit dělníky, vojáky a rolníky z moci utlačovatelů, teprve potom vybudujeme socialismus. (Bouřlivý potlesk celého sálu.)

O D P O V Ě D I N A P Í S E M N Ě D O T A Z Y

Soudružky a soudruzi, písemné dotazy, které tu mám před sebou, lze rozdělit na dvě skupiny. Jedna skupina obsahuje dotazy na Ústavodárné shromáždění, druhá skupina se týká hladu a hospodářského rozvratu. Zodpovím obě tyto skupiny otázek, přičemž spojím dotazy týkající se víceméně jednoho tématu. Pokud jde o Ústavodárné shromáždění, lidé se nás ptají, zda bylo správné je rozpouštět a zda by se nemělo svolat nové Ústavodárné shromáždění. Anebo zda by nebylo bývalo správnější uspořádat před rozpuštěním Ústavodárného shromáždění k této otázce lidové referendum. Ne, soudruzi, ani referendum, ani nové Ústavodárné shromáždění by věci nepomohlo. Protože v Rusku došlo k určité diferenciaci politických stran. S kým sympatizují kapitalisté a s kým dělníci a rolníci, to jsme viděli. Sovětská moc nevznikla na základě nějakého dekretu nebo usnesení některé strany, protože stojí výš než strany, protože vznikla na základě revolučních zkušeností, na základě zkušeností miliónů lidí. Vůbec není náhoda, že sověty se zrodily roku 1905 a dospěly roku 1917 a že vytvořily takovou novou republiku, jaká v evropských zemích není a nebude, dokud v nich bude vládnout kapitál. Avšak sovětská republika zvítězí všude a pak bude kapitálu zasazen rozhodný úder. Musím upozornit na to, že Ústavodárné shromáždění i referendum vycházejí ze starého vzoru buržoazního parlamentarismu, a lidové hlasování je za nadvlády kapitálu nuceno s ním počítat a vyjednávat s ním. Sovětská moc však nevysílá takové zástupce, kteří v parlamentech šer-

mují slovy a předhánějí se navzájem v brilantních projevech, přičemž posilují nadvládu kapitálu a byrokratického aparátu. Sovětská moc vychází přímo z pracujících mas, nevytváří parlament, nýbrž shromáždění zástupců pracujících, které vydává zákony. Ty okamžitě nabývají platnost, zavádějí se do praxe a kladou si za úkol bojovat proti vykořisťovatelům. Ústavodárné shromáždění a referenda starého typu měla za úkol sjednotit vůli celého národa a umožnit svorné soužití vlků s ovce, vykořisťovatelů s vykořisťovanými. Tohle my ale nechceme. To všechno jsme zažili a vyzkoušeli. Toho už máme dost. A jsme přesvědčeni, že toho má dost i většina dělníků, rolníků a vojáků. V době, kdy nás válka nutí vynakládat hrdinské úsilí, abychom se buď vymanili z moci kapitálu, anebo zahynuli, nás někteří lidé nutí k experimentu, který se už uskutečnil v evropských zemích a který by nám přinesl starý buržoazní kapitalismus a celonárodní zastupitelský orgán, ale ne zastupitelský orgán pracujících mas. Nepotřebujeme buržoazní zastupitelský orgán, nýbrž zastupitelský orgán vykořisťovaných a utlačovaných mas, který by nelítostně bojoval proti vykořisťovatelům. Takový je tedy záměr sovětské moci, jež nemá nic společného ani s parlamentem, ani s referendem. Sovětská moc je vyšším typem moci a umožňuje pracujícím v případě, že nejsou spokojeni se svou stranou, zvolit si nové zástupce, předat moc jiné straně a změnit vládu bez jakékoli revoluce, protože zkušenosti s Kerenským a Kaledinem a buržoazní Radou ukázaly, že boj proti sovětské moci není možný. A i když se dnes v Rusku najdou desítky lidí bojujících proti sovětské moci, není takových podivínů mnoho a za pár týdnů to skončí úplně a sovětská moc zvítězí jako organizace utlačované třídy, jejímž úkolem je svrhnout utlačovatele a odstranit vykořisťovatele.

Teď se budeme zabývat strašlivou pohromou, která nám hrozí, hladem. Co je hlavní příčinou hospodářského rozvratu? Hlavní příčinou rozvratu, který ohrožuje města

a průmyslové oblasti hladem, je řádění sabotérů a rozvracení ekonomiky, které tito sabotéři podporují a přitom z toho obviňují nás. Moc dobře víme, že obilí je v Rusku dostatek a že leží v Kaledinově říši, na daleké Sibiři a v obilnářských guberniích. Mou povinností je říci, že vykořisťované třídy se nikdy nedokážou osvobodit, nevytvoří-li pevnou a neúprosnou revoluční moc. Pokud jde o sabotéry, řeknu vám, soudruzi, že známe adresy bytů, kam přicházeli sabotující vysocí úředníci a podepisovali příjem platu na tři měsíce dopředu; na tento účel věnoval Rjabušinskij pět miliónů, angličtí a francouzští imperialisté stejnou částku a rovněž tolik rumunští imperialisté. Tady vidíte, co je to sabotáž. Jsou to podplacení lidé, vysocí úředníci sledující jediný cíl: svrhnout sovětskou moc, i když mnozí z nich si to ani neuvědomují. Sabotáž je snaha navrátit starý ráj vykořisťovatelům a připravit staré peklo pracujícím. A aby se jim to nepovedlo, musíme zlomit jejich odpor.

Dále se poukazuje na platy železničních zaměstnanců. To je velké nedorozumění. To si patrně pouze jeden komisař celou věc špatně vyložil a vydal toto nařízení, avšak na první pokyn rady lidových komisařů je zrušil¹¹⁵. Tvrdit, že to byl záměr sovětské moci, mohou jen ti, kteří nevědí, oč jde.

Co musíme udělat pro odstranění hladu a anarchie? Za prvé, zlomit odpor kapitalistů a sabotéry přitisknout ke zdi tak, aby nám nemohli klást odpor. Když stoupenci listu Novaja žizň a jiné pseudosocialistické listy říkají, že za dva a půl měsíce sabotáže neustaly, já zase říkám: Proč nám nepomáháte sabotáže likvidovat? Teď už banky přešly do správy sovětů. Včera se stal takovýto případ: Přišel za mnou publicista Finn-Jenotajevskij a jménem 50 tisíc lidí prohlásil, že banky jsou ochotny pracovat a plně se podřídit sovětské moci. (Hlučný potlesk.) Odpověděl jsem na to zástupci bankovních úředníků, že to už měli udělat dávno. Nebudeme proti jednání s organizací, ať už

je to organizace bankovních úředníků nebo kterákoli jiná, nebudeme proti, pokud většina pracujících uzná sovětskou moc v praxi a ne pouze slovy. Takové prohlášení jsme tedy vyslechli od bankovních úředníků, kteří si zvykli zprostředkovávat nepředstavitelné spekulantské transakce a příležitostně nějakou tu kopějku z rublu shrábnout pro sebe, takže se jim kapsy nadouvají miliónovými zisky.

Teď nám nabízejí jednání, ale bude to jiné jednání, než vedl Kerenskij. My nebudeme jednat o reformě bank. My jsme nejdřív použili zbraně, abychom obsadili banky, a teď už začneme jednat a vydávat nařízení a příkazy. Od samého začátku je pro nás důležité zlomit odpor sabotérů, a teprve pak začít jednat. Takhle se musí bojovat proti hladu a anarchii, jedině tak lze překonat hrůzy způsobené kapitalismem a hospodářským rozvrátem. Víte, jaký neslýchaný rozvrat dnes vládne na celém světě, a zejména v Rusku, kde nám carismus zanechal jako dědictví úplatkářství, násilí, nenávist vůči pracujícím a jejich znevažování. A teď si stěžují na anarchii. Zamyslete se sami nad tím, zda lidé, kteří prožili tři roky v zákopech a jsou utýráni válkou, mohou bojovat kvůli tomu, aby se ruští kapitalisté obohacovali, kvůli tomu, že ruští kapitalisté potřebují Cařihrad. Vždyť na každém kroku vidí, jak tito lidé vydávají milióny na to, aby svrhli sovětskou moc a ovládli zemi.

Soudruzí, takové přeměny se nedají uskutečnit a dokončit za jeden den. Socialistická revoluce začala a teď vše závisí na soudružské, a ne na kasárenské kázni, nikoli na kapitalistické disciplíně, nýbrž na disciplíně samotných pracujících mas. Až pracující v železniční dopravě převezmou moc, teprve pak za pomoci ozbrojené organizace zlikvidují sabotáže a spekulace a vytyčí si za úkol pronásledovat každého, kdo je zapleten do korupce a narušuje plynulost železniční dopravy. Takové lidi je třeba pronásledovat jako těžké zločince, kteří se provinili proti

lidové moci. Jedině taková organizace, sovětská organizace, její semknutost a energie rozhodne boj proti kapitalistům, sabotérům, podvodníkům a Rjabušinským. Takovou cestu musíme zvolit, abychom zvítězili nad hladem, protože v Rusku máme všechno: železo, ropu, obilí, zkrátka všechno, co potřebujeme, abychom žili jako lidé. Podaří-li se nám zvítězit nad vykořisťovateli, pak se na Rusi upevní sovětská moc a zavládne pořádek. A to se také stane. (Bouřlivý potlesk.)

*Poprvé otištěno roku 1918 v publikaci
Trudy Vserossijskogo črezvyčajnogo
sjezda železnodorožnych služáčich,
mastěrovych i rabočich, sostojaščegosja
v Petrogradě s 5 do 30 janvarja 1918 g.*

Podle textu publikace

PORADA PŘESEDNICTVA
PETROHRADSKÉHO SOVĚTU
SE ZÁSTUPCI ORGANIZACÍ
PRO ZÁSOBOVÁNÍ
POTRAVINAMI
14. (27.) LEDNA 1918¹⁶

1

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
O OPATŘENÍCH
K BOJI PROTI HLADU

1

Z Vladimirovových údajů vyplývá, že přiděl musí zůstat stejný. Je třeba učinit opatření, aby se našlo to, co je v Petrohradu.

2

Všechny tyto informace svědčí o neuvěřitelné nečinnosti petrohradských dělníků. Petrohradští dělníci a vojáci musí pochopit, že jim nikdo nepomůže a že si musí poradit sami. Fakta o porušování předpisů jsou zřejmá, spekulace nabývá obludných rozměrů, ale co udělali vojáci a dělníci mezi masami, aby se proti ní bojovalo? Nevyburcujeme-li masy k aktivitě, nic nezmůžeme. Je třeba svolat plenární zasedání sovětu a nařídit hromadné prohlídky v Petrohradu a na nákladových nádražích. Pro tyto prohlídky

musí každý závod a každá rota vyčlenit oddíly, k účasti na prohlídkách je třeba přimět i ty, kteří se budou zdráhat, a přinutit každého pod pohrůžkou, že mu bude odebrán lístek na chléb. Dokud nepoužijeme vůči spekulantům teror — zastřelení na místě — ničeho nedosáhneme. Budou-li oddíly složeny z náhodně vybraných osob, které nebudou předem domluveny, k žádnému rozkrádání nedojde. Kromě toho také s rozkradači je nutné jednat energicky: na místě zastřelit.

Majetnou část obyvatelstva je nutné tři dny nechat bez chleba, protože tito lidé mají zásoby jiných potravin a mohou je za vysoké ceny nakoupit u spekulantů.

N Á V R H R E Z O L U C E

Svolat plenární zasedání petrohradského sovětu a přijmout revoluční opatření k boji proti spekulantům a k záchraně před hladem:

1. Všechny vojáky a dělníky získat pro to, aby vytvořili několik tisíc oddílů (o 10—15, možná i o více lidech), které by byly povinny věnovat několik hodin denně (například 3—4 hodiny) činnosti související se zásobováním potravinami.

2. Plukům a závodům, které nebudou přesně poskytovat požadovaný počet oddílů, budou odebrány lístky na chléb a budou vůči nim uplatňována revoluční donucovací opatření a tresty.

3. Oddíly musí okamžitě provést prohlídky za prvé: na nádražích, kde prohlédnou vagóny s obilím a pořídí jejich soupis; za druhé na tratích a železničních uzlech v okolí Petrohradu; za třetí ve všech skladech a soukromých bytech.

Instrukce, jak provádět prohlídku, soupis a rekvizici, vypracuje buď předsednictvo petrohradského sovětu společně se zástupci obvodních sovětů, anebo zvláštní komise.

4. Spekulanty, kteří budou dopadeni při činu a nezvratně usvědčeni, zastřelí oddíly na místě. Stejný trest postihne členy oddílů usvědčené z nesvědomitosti.

5. Z celkového počtu revolučních oddílů budou vyčleněny nejspolehlivější a nejlépe vyzbrojené oddíly, které budou dopraveny do všech stanic a do všech újezdů nejdůležitějších obilnářských gubernií a budou uskutečňovat

krajní opatření nutná pro záchranu před hladem. Těmto oddílům, jimž budou pomáhat železničáři přidělení na základě zmocnění místních výborů železničářů, se ukládá: za první kontrolovat pohyb nákladů obilí, za druhé kontrolovat svoz a nakládku obilí, za třetí uplatňovat nejradikálnější revoluční opatření proti spekulantům a rekvírovat zásoby obilí.

6. Revoluční oddíly musí ke každému sepsání protokolu o rekvizici, zatčení nebo zastřelení přizvat jako svědky nejméně šest lidí vybraných bezpodmínečně mezi nejchudším obyvatelstvem v blízkém okolí.

*Poprvé otištěno roku 1924
v časopisu
Krasnaja letopis, č. 1*

*Otištěno: diskusní příspěvky
podle protokolárního zápisu
psaného rukou, návrh
rezoluce podle rukopisu*

O O P A T Ř E N Í C H
K E Z L E P Š E N Í S I T U A C E
V Z Á S O B O V Á N Í P O T R A V I N A M I
N Á V R H U S N E S E N Í
R A D Y L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů¹¹⁷

Rada lidových komisařů odkládá zveřejnění dekretů o radě pro zásobování potravinami až do svolání sjezdu k otázkám zásobování potravinami, a proto naléhavě žádá všechny, kdo pracují v zásobování potravinami, aby neskládali své funkce a vyhýbali se dílčím konfliktům,

a ukládá Celoruské radě pro zásobování potravinami a komisariátu zásobování potravinami, aby posílaly nejen více komisařů, ale i početné ozbrojené oddíly, které by s použitím co nejrevolučnějších opatření zabezpečily přepravu nákladů, svoz a nakládku obilí atd. a rovněž nelitostně bojovaly proti spekulantům v tom smyslu, že by místním sovětům dokonce navrhovaly, aby usvědčení sabotěři a spekulanti byli na místě zastřeleni.

Rada lidových komisařů doporučuje nezvyšovat přiděly, vypravovat více ucelených dálkových vlaků a pečlivě sledovat jejich pohyb.

Je nutné uskutečnit mimořádná opatření k uvolnění petrohradského železničního uzlu a přenést odpovědnost za tuto práci na Celoruskou radu pro zásobování potravinami.

Celoruské radě pro zásobování potravinami se ukládá, aby denně informovala radu lidových komisařů o situaci v zásobování potravinami a předložila plán opatření k zabezpečení zásobování potravinami.

*Napsáno 14. (27.) ledna 1918
Poprvé otištěno roku 1931
v publikaci Leninskij sbornik XVIII*

Podle rukopisu

O P L A T E C H A M Z D Á C H

N Á V R H U S N E S E N Í R A D Y L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů¹¹⁸

Rada lidových komisařů schvaluje rozpočet lidového komisariátu pošt a telegrafů na přechodnou dobu dvou měsíců s tím, že se okamžitě přikročí k všeobecné revizi a vyrovnání platů a mezd ve všech profesích a ve všech oblastech země.

Tuto revizi provede lidový komisariát práce po dohodě se všemi ostatními komisariáty a dělnickými organizacemi.

*Napsáno 16. (29.) ledna 1918
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXI*

Podle rukopisu

N Á V R H D E K R E T U
O Z N Á R O D N Ě N Í N Á M O Ř N Í H O
A Ř Í Č N Í H O
O B C H O D N Í H O L O Ď S T V A¹¹⁹

1

N Á V R H D E K R E T U

1. Rada lidových komisařů konstatuje, že ústřední výbor¹²⁰ i Centrovolga* plně souhlasí s názorem, že je nutné okamžitě a bez náhrady znárodnit všechny námořní a říční lodi sloužící k obchodním účelům.

2. Proto se rada lidových komisařů usnáší toto znárodnění ihned provést a uložit zvláštní komisi složené ze zástupců lidového komisariátu námořnictva, ze dvou zástupců ústředního výboru, ze dvou zástupců Centrovolgy a předsedy, jmenovaného Nejvyšší národohospodářskou radou, aby rozpracovala níže uvedené zásady dekretu o znárodnění a do dvou dnů je předložila radě lidových komisařů.

3. Nařizuje se znárodnění veškerého loďstva.

4. Bezprostředně lodním posádkám a dále odborovým svazům lodních dělníků každého povodí nebo moře se ukládá, aby udržovaly pořádek na lodích, dbaly o dobrý stav lodí atd.

5. Ústředními správními orgány veškerého znárodněného loďstva se stávají dočasně, až do sjezdu a sjednocení, ústřední výbor a Centrovolga.

Nedojde-li ke sjednocení dobrovolně, použije sovětská moc k jeho uskutečnění donucovací prostředky.

* Ústřední výbor svazů paroplavebních zaměstnanců a dělníků povodí Volhy. *Čes. red.*

6. Činnost ústředních správních orgánů se plně podřizuje místním a ústředním orgánům sovětské moci.

2

DODATEK K NÁVRHU

K okamžitému vydání dekretu o znárodnění ještě dodat, že je nezbytné

(α) uložit všem členům správních orgánů (domácí) vězení

(β) stanovit přísnou odpovědnost za poškozování lodí atp.

*Napsáno 18. (31.) ledna 1918
Poprvé otištěno roku 1945
v publikaci Leninskij sbornik XXXV*

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R(b)
19. LEDNA (1. ÚNORA) 1918
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

I

Soudruh Lenin se ptá, jakou konferenci svolávat?¹²¹ Podle jeho mínění je třeba otevřeně si vyjasnit názory se stoupenci revoluční války, protože v jejich Zwischenru-fu* lze najít obvinění, že ve straně jedna skupina pode-zřívá druhou z diplomatizování v otázce míru^[97]; o žádné diplomatizování tu však nejde, protože v usnesení o pří-měří^[130] bylo naprosto otevřeně řečeno, že bude-li chtít kterákoli ze stran příměří přerušit, musí to oznámit sedm dní před zahájením vojenských operací. Z toho vycházíme při protahování jednání o míru. Jak bylo přijato usne-sení na III. sjezdu sovětů? Tak, jak je navrhl ústřední výkonný výbor sovětů, a ten přece předložil usnesení v souladu s usnesením frakce, přičemž frakce je schválila v souladu s usnesením ústředního výboru. Lenin se do-mnívá, že soudruzí, kteří jsou pro revoluční válku, by brzy prohlédli, kdyby zajeli na frontu a tam se na vlastní oči přesvědčili, že vést válku je naprosto nemožné. Podle je-ho názoru nemá smysl svolávat konferenci také proto, že její usnesení nemohou být pro ústřední výbor závazná. Možná že k tomu, abychom dostali od strany přesné směrnice, by bylo třeba svolat sjezd strany¹²². Tím, že mí-rová jednání protahujeme, umožňujeme vojákům pokračovat ve sbíratřování, a v případě, že uzavřeme mír, by-chom si mohli ihned vyměnit válečné zajatce a tím přesu-nout do Německa obrovské množství lidí, kteří viděli na-

* Poznámky z publika při řečnickově projevu. *Red.*

ši revoluci v praxi, poučili se z ní a mohli by lépe napomáhat rozpoutání revoluce v Německu. Kromě toho se Lenin domnívá, že k přesnému zjištění situace v Německu bychom potřebovali poslat nad Berlín letce, což je podle nich reálně proveditelné.

2

Soudruh Lenin navrhuje zařadit na pořad jednání zprávu soudruha Bucharina o skutečné situaci v petrohradském výboru.

3

Soudruh Lenin předkládá konkrétní návrh. Soudruhy, kteří navrhnou svolání konference, upozorňuje, že vzniklá trhlina se tím neodstraní. Sjezd strany je nutný, kdežto konference jen sonduje mínění strany, v němž je třeba se utvrdit. Proto navrhuje svolat poradou, na níž by byly zastoupeny všechny názory a všechna hlediska, a to vždy třemi osobami. Na této poradě by se mělo dospět k dohodě.

4

Soudruh Lenin je pro to, aby poradou byla svolána za dva až tři dny, ale navrhuje teze neotiskovat, protože se nesmějí dostat Německu do rukou. Před poradou otázku konference neřešit, ale čekat s otázkou míru až na sjezd a neuveřejnit teze je nesmysl.

Soudruh Lenin navrhuje uspořádat poradou pro členy III. sjezdu sovětů, kteří odjíždějí, ale písemně nic nedávat.

Soudruh Lenin upozorňuje, že program strany se nestačí do 15. února vypracovat, a navrhuje:

Poradu svolat 20. ledna v tomto složení: 1. ústřední výbor, 2. představitelé těch názorů, které jsou formulovány jasně, a to: Lenin, Sokolnikov, Bucharin, Obolenskij, Stukov. Pokud se stanoviska Smirnova, Obolenského, Stukova a Pjatakova zcela neshodují, ať pošlou dva představitelé, jinak jednoho. 3. Za petrohradský výbor Fenigštein. 4. Lotyš.

Bucharinovi a Lomovovi uložit, aby záležitost projednali s Moskvany a s Pjatakovem. Každá skupina předloží vlastní teze.¹²³

*Poprvé otištěno:
diskusní příspěvky 1 a 6
roku 1922*

*Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV;
diskusní příspěvky 2—5
roku 1929 v publikaci
Protokoly CK RSDRP.
Avgust 1917 — fevral 1918*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

R Á D I E M V Š E M.
M Í R O V Ě D E L E G A C I
V B R E S T U L I T E V S K Ě M
Z V L Á Š Ť

J sme také krajně znepokojeni tím, že nefunguje linka¹²⁴; mohou za to patrně Němci. Kyjevská Rada padla. Všechnu moc na Ukrajině má sověť. Moc charkovského ústředního výkonného výboru na Ukrajině je nesporná. Vrchním velitelem vojsk Ukrajinské republiky byl jmenován bolševik Kocjubynskij. Ve Finsku je situace buržoazních kontrarevolucionářů beznadějná, pobouření dělníků proti nim je nesmírné. Na Donu se 46 kozáckých pluků na sjezdu ve stanici Kamenskaja prohlásilo za vládu a bojuje proti Kaledinovi. Petrohradští dělníci jsou přímo nadšeni zprávou, že v Berlíně vznikla dělnická rada. Proslýchá se, že Karl Liebknecht byl propuštěn z vězení a zanedlouho se postaví do čela německé vlády. Zítřka se bude na zasedání petrohradského sovětu jednat o zaslání pozdravného poselství berlínské a vídeňské dělnické radě.

Lenin

*Napsáno 21. ledna (3. února) 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

R A D I O T E L E G R A M V Š E M, V Š E M

Všem

Řada zahraničních novin uveřejňuje lživé zprávy o hrůzách a chaosu v Petrohradu apod.

Všechny tyto zprávy jsou absolutně nepravdivé. V Petrohradu i v Moskvě je naprostý klid. Nebyl zatčen žádný socialista. Kyjev je v rukou ukrajinské sovětské moci. Kyjevská buržoazní Rada padla a rozutekla se. Na Ukrajině byla plně uznána charkovská ukrajinská sovětská moc. Na Donu povstalo 46 kozáckých pluků proti Kaledinovi. Orenburg obsadily orgány sovětské moci a vůdce kozáků Dutov byl na hlavu poražen a uprchl. Ve Finsku se vítězství dělnické vlády rychle upevňuje, kontrarevoluční bělogvardějská vojska byla zatlačena na sever a vítězství dělníků nad nimi je zajištěno.

Zásobování potravinami v Petrohradu se zlepšuje; dnes, 22. 1. 1918 podle starého kalendáře, posílají petrohradští dělníci 10 vagónů potravin Finům.

Zprávy z Německa jsou kusé. Němci zjevně zatajují pravdu o revolučním hnutí v Německu. Trockij telegrafuje z Brestu Litevského do Petrohradu, že Němci protahují jednání. Německý buržoazní tisk šíří, zřejmě na pokyn shora, lživé zprávy o Rusku, aby zastrašil veřejnost.

Včera, 21. 1. 1918, byl uveřejněn dekret o úplné odluce církve od státu a o konfiskaci veškerého církevního majetku^[22].

*Napsáno 22. ledna (4. února) 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

PROJEV K AGITÁTORŮM
VYSLANÝM NA VENKOV
23. LEDNA (5. ÚNORA) 1918

NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruzí, všichni víte, že většina dělníků, vojáků a rolníků, Velkorusů i příslušníků jiných národů, které tvořily Rusko, dříve z donucení a teď jako součást svobodné Ruské republiky, uznali sovětskou moc. A nám už zbývá jenom svést krátký boj s žalostnými zbytky kontrarevolučních vojsk Kaledina, který se musí patrně na svém Donu zachraňovat před revolučním kozáctvem.

A tak, když se hrouť poslední bašta kontrarevoluce, můžeme s jistotou říci, že sovětská moc se upevňuje a že se upevní. To si všichni plně uvědomují, neboť zkušenosti názorně ukázaly, že pouze tato moc, dělníci, vojáci a rolníci sami ve svých sovětech mohou vyvést Rusko na cestu svobodného soužití všech pracujících.

Máme dva silné nepřátele: první z nich je mezinárodní kapitál. Stojí proti nám a zuřivě sleduje upevňování sovětské moci, kterou tak nenávidí. Není pochyb o tom, že tito miliardáři musí vést válku, aby si udrželi nějaký ten kousek navíc, který urvali jinému. Není pochyb ani o tom, že dosud jsou ještě silnější než sovětská republika.

Ukázalo se však, že i když kapitalisté jsou silnější než my, posílají už tajně své zástupce k našim komisařům, a snad dokonce uznají sovětskou moc, ba dokonce anulování půjček, což by znamenalo tvrdý a velmi bolestivý zásah pro jejich plné kapsy. A tyto řeči představitelů mezinárodní finanční oligarchie dokazují, že mezinárodní kapitalisté se dostali do slepé uličky. Rádi by se dostali z války a celou svou silou se obořili na nenáviděnou so-

větskou republiku, která způsobila požár v celé Evropě a Americe, ale nemohou.

Naši revoluci vyvolala válka. Nebýt války, byli bychom svědky toho, jak se kapitalisté celého světa spojují k boji proti nám. Myslí pouze na jedno — aby jiskry našeho požáru nepřeskočily na jejich střechy. Ale Rusko nelze oddělit čínskou zdí. Neexistuje jediná dělnická organizace na světě, která by nevívala nadšeně naše dekrety o půdě^[50], o znárodnění bank^[16] atd.

Možná že v budoucnu budeme muset podstoupit úporný boj, ale dobře si, soudruzi, uvědomte, že ve většině zemí se už dělníci utlačovaní svými kapitalisty probouzejí, a i kdyby kaledinovci všech zemí sebevíc zuřili a i kdyby se jim dokonce na čas podařilo zasadit Rusku úder, jejich postavení by se tím neupevnilo. Naše postavení je naopak naprosto pevné, protože s námi jde veškeré dělnictvo všech zemí. (Potlesk.)

Naším druhým nepřitelem je hospodářský rozvrat. A když se teď postavení sovětů upevnilo, musíme tím více proti němu bojovat. A právě vy, soudruzi, musíte tento boj posílit. Váš odjezd, odjezd agitátorů obou vládních stran, které teď stojí v čele sovětské moci, má obrovský význam. Uvědomuji si, že v zapadlých venkovských místech vás čeká úmorná, ale vděčná práce: upevňovat sovětskou moc, šířit na vesnici revoluční myšlenky, dávat do pořádku rozvrácené hospodářství a osvobozovat pracující rolnictvo od vesnických kulaků.

Čeká nás těžká a úmorná práce — vyléčit rány způsobené válkou. Buržoazie v jiných evropských zemích se připravila lépe než naše. Výrobky se tam rozdělovaly rovnoměrně, a proto to teď mají lehčí, dobře fungovalo také střídání vojáků na frontě. U nás nic takového nezajistila ani carská vláda, ani kolísavá kompromisnická buržoazní vláda Kerenského.

Proto se dnes Rusko ocitlo v tak mimořádně obtížné situaci. Čeká je úkol organizátorský, čeká je boj proti vy-

čerpaným lidem, a někdy prostě proti darebákům, kteří v zájmu svého prospěchu stupňují hospodářský rozvrat; čeká je boj, aby na rozvalinách vybudovalo základy socialistické společnosti.

Čeká vás, soudruzi, těžká, ale, jak jsem už řekl, vděčná práce: dát do pořádku hospodářství na vesnici a upevnit sovětskou moc. Ale budete mít pomocníky, protože víme, že každý dělník a rolník živící se vlastní prací přece jen pochopí, že před hladem a smrtí ho zachrání jedině sovětská moc. A my můžeme Rusko zachránit. Všechny údaje svědčí o tom, že v Rusku je obilí a že chleba by byl, kdyby obilí bylo včas evidováno a spravedlivě rozděleno. Podíváte-li se na obrovskou rozlohu Ruska a katastrofální stav železniční dopravy, přesvědčíte se, že musíme zesílit kontrolu a rozdělit obilí, které máme, jinak pomřeme všichni hlady. Můžeme to dát do pořádku pouze tehdy, když každý dělník, každý rolník, každý občan pochopí, že pomoci si musí sám a jedině sám. Nikdo vám, soudruzi, nepomůže. Veškerá buržoazie, úřednictvo a sabotéři jdou proti vám, protože vědí, že jakmile si lid rozdělí toto všelidové vlastnictví, jež bylo dosud v rukou kapitalistů a kulaků, očistí tím Rusko od příživníků a plevelu. A proto podle starého buržoazního vykořisťovatelského zvyku soustředili proti pracujícím všechny síly, počínaje Kaledinem a Dutovem a konče sabotováním a podplácením spodiny a těch, kdo jsou prostě unaveni a nejsou s to klást odpor. Dnes podplatí neuvědomělé, nevzdělané vojáky, aby v opilosti uspořádali pogromy. Zítřka zase podplatí kompetentní pracovníky v železniční dopravě, aby zadržovali náklady směřující do hlavního města. Potom zase majitele lodí, aby zadržovali vlečné nákladní lodě s obilím atd. Ale až lid pochopí, že jedině organizovanost mu umožní, aby se sjednotil a vytvořil si soudružskou kázeň, pak už pro něj nebudou nebezpečné žádné intriky buržoazie.

A to je vaším úkolem, tam se musíte snažit o jednotu, organizovanost a nastolení sovětské moci. Tam, na ves-

nici, budete mít co dělat s rolníky-»buržoy«, s kulaky, kteří se budou snažit sovětskou moc zlikvidovat. Boj proti nim nebude těžký, protože masy budou stát na vaší straně. Přesvědčí se, že z center nepřišly na vesnici trestné výpravy, nýbrž agitátoři zbavující vesnici tápání, aby v každé vesnici sjednotili ty, kdo se živí vlastní prací, ty, kdo nežili na cizí účet.

Vezměte si otázku půdy. Půda byla prohlášena za majetek lidu a všechny formy vlastnictví půdy se ruší. Tím byl udělán velký krok k odstranění vykořisťování.

Tady proběhne urputný boj mezi boháči a pracujícími rolníky, a chudině je třeba pomoci nikoli knížkami, nýbrž zkušenostmi, vlastním bojem. Nevzali jsme půdu statkářům proto, aby ji dostali boháči a kulaci, nýbrž chudina. Tím si získáte sympatie a náklonnost chudého rolnictva.

Je nutné postarat se také o to, aby zemědělské náradí a stroje nezůstaly kulakům a boháčům. Musí patřit sovětům a být dočasně dány do užívání pracujícím masám prostřednictvím volostních výborů. A pracující musí sami dbát, aby tyto stroje nesloužily k obohacování kulaků, ale aby byly používány pouze k obdělávání vlastní půdy.

Každý rolník vám ve vaší nesnadné práci pomůže. Vysvětlete vesnici, že kulaky a vydřiduchy je třeba přiskřípnout. Je třeba správně a rovnoměrně rozdělovat výrobky, aby výsledků práce lidu užíval pracující lid. A proti jednomu boháči, který bude chtivě vztahovat ruku na majetek lidu, je třeba postavit deset pracujících.

Příjmy sovětů činí osm miliard, kdežto výdaje dvacet osm miliard. Za takovéto situace budeme samozřejmě ztraceni, nepodaří-li se nám vytáhnout tuto státní káru z bláta, do něhož ji carská vláda dostala.

Válka s vnějším nepřítelem už skončila nebo právě končí. To je jisté. Teď začíná válka s vnitřním nepřítelem. Buržoazie si ukryla lup do truhlic a teď si v duchu klidně říká: »No nic, nějak to přečkáme.« Lid musí vytáhnout tyto »křečky« na denní světlo a donutit je, aby vrátí-

li, co nakradli. Ve svých působištích to musíte udělat vy. Nesmíte připustit, aby se poschovávali, abychom na to nedoplatili úplným krachem. Policie to neudělá, ta je mrtva a pohřbena, musí to udělat sám lid, jiný prostředek boje proti nim neexistuje.

Pravdu měl starý bolševik, když vysvětloval kozákovi podstatu bolševismu.

Na kozákovu otázku: A je pravda, že vy bolševici loupíte? stařík odpověděl: Jo, loupíme to, co bylo naloupeno.¹²⁵

Nedokážeme-li z těchhle truhlic vytáhnout všechno, co je v nich ukryto, co bylo naloupeno za dlouhá léta bezohledného, zločinného vykořisťování, tak se v tom moři utopíme.

Zanedlouho budeme v ústředním výkonném výboru sovětů schvalovat zákon o nové dani pro majetné, ale vy sami ho musíte prosadit všude tam, kde budete působit, aby na každou stovku nahrabanou za války sáhla ruka pracujícího člověka. Ale nesmíte to prosazovat se zbraní v ruce, neboť válka se zbraní už skončila, kdežto tato válka teprve začíná.

Síla vykořisťovatelů naši revoluci nezvrátí, jestliže se hned organizovaně pustíme do práce, protože za námi a s námi jde všechen světový proletariát.

Pravda, č. 18
6. února (24. ledna) 1918

Podle textu Pravdy

O PŘEVEDENÍ
Z BROJNÍCH ZÁVODŮ
NA EKONOMICKY
UŽITEČNOU VÝROBU

NÁVRH USNESENÍ RADY LIDOVÝCH
KOMISAŘŮ

Rada lidových komisařů vyjadřuje politování, že příslušné komisariáty velmi liknavě převádějí kovo zpracující závody na užitečnou výrobu, a žádá proto petrohradský odborový svaz kovodělníků, aby ve spolupráci s komisariátem práce, petrohradským sovětem a Nejvyšší národohospodářskou radou začal okamžitě převádět kovo zpracující závody na opravárenské práce, rozšiřovat v nich výrobu materiálů pro železniční dopravu a rovněž zavádět produkci výrobků vhodných ke směně za obilí atd.

Všechny vojenské zakázky zastavit.

Napsáno 23. ledna

(5. února) 1918

Poprvé otištěno roku 1933

v publikaci Leninskij sbornik XXI

Podle rukopisu

Leninův rukopis návrhu dekretu
o znárodnění námořního a říčního
obchodního loďstva
18. /31./ ledna 1918

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R(b)
24. LEDNA (6. ÚNORA) 1918¹²⁶

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Soudruh Lenin se domnívá, že na pořad jednání sjezdu je nutno zařadit: program strany, otázku míru a otázku taktiky.

2

N. I. Bucharin, J. M. Sverdlov a J. V. Stalin předkládají konkrétní návrhy k pořadu jednání VII. sjezdu strany.

Soudruh Lenin se všemi předchozími návrhy souhlasí, ale obává se toho, že je obrovské množství bolševiků, kteří vstoupili do strany v říjnu, což může sjezdu zabránit ve vypracování důsledného programu strany.

3

Soudruh Lenin považuje za nutné, aby se při přijímání členů závazně uvádělo datum vstupu do strany: před 25. 10. nebo po něm, protože pro nové členy musí být nutně závazná ona taktika, kterou strana uznala za správnou, pokud jde o Říjnovou revoluci.

*Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Protokoly CK RSDRP.
August 1917 — fevral 1918*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

PROJEV NA SJEZDU
POZEMKOVÝCH VÝBORŮ
A ROLNICKÉ SEKCE
III. SJEZDU SOVĚTŮ

28. LEDNA (10. ÚNORA) 1918¹²⁷

NOVINOVÁ ZPRÁVA

U skutečňujeme teď velkou věc: upevňujeme to, co vydobily pracující masy, sjednocujeme dělníky, vojáky a rolníky. Už na onom sjezdu rolníků, na němž měla většinu pravice, jsem řekl, že uzná-li rolnictvo všechny naše požadavky, podpoříme my všechny požadavky rolnictva, z nichž nejdůležitější je socializace půdy*^[71]. Teď jsme to uskutečnili. Jako první na světě máme zákon o zrušení veškerého vlastnictví půdy^[50]. Teď máme v rukou moc, máme moc sovětů. Tato moc, kterou si vybojoval sám lid, vytváří příznivou půdu pro velikou věc, pro mír mezi národy. Válka už skončila a na všech frontách byla vyhlášena demobilizace. Dosud pokračuje válka proti buržoazii, jež mobilizuje všechny síly k boji proti sovětské moci. S naší ruskou kontrarevolucí už končíme. Na všech frontách teď probíhá boj, v němž téměř vždycky vítězíme. Máme však ještě jednoho nepřítel: mezinárodní kapitál. Proti němu budeme ještě dlouho bojovat, ale zvítězíme zásluhou vlastní organizace a díky podpoře mezinárodního proletariátu. Velký boj, třídní boj nás ještě čeká v naší zemi. Je to boj hospodářský, boj proti buržoazii, která přímo či nepřímo podporuje naše nepřátele a která bude usilovat o hospodářskou nadvládu nad pracujícími masami.

* Viz Sebrané spisy 32, Praha 1987, s. 186—205. *Red.*

Nemáme peníze, a to je naše slabina, proto jsme slabí a naše země trpí. Spousta peněz je ještě ve městech a na vesnicích mezi velkými kulaky. Tyto peníze svědčí o vykořisťování práce lidu, a proto je musí dostat lid. Jsme přesvědčeni, že pracující rolnictvo vypoví svým kulackým utlačovatelům nelítostnou válku a pomůže nám v našem boji za lepší budoucnost lidu a za socialismus.

*Otištěno 15. (2.) února 1918
v listu Izvěstija sovětov
rabočich, soldatskich i
kresťjanskich deputatov
gor. Moskvy i Moskovskoj
oblasti, č. 25*

Podle textu listu

B R E S T L I T E V S K Ý
R U S K Á M Í R O V Á D E L E G A C E .
T R O C K É M U¹²⁸

Odpověď

28. 1., 18.30 hod.

Naše stanovisko znáte; v poslední době, zejména po dopisu Ioffeho, jsme se v něm jen utvrdili. Znovu opakujeme, že po kyjevské Radě nezůstala ani stopa a že Němci budou nuceni tento fakt uznat, pokud to ještě neudělali. Informujte nás častěji.

Lenin

*Napsáno 28. ledna
(10. února) 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

U S N E S E N Í R A D Y
L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
O P Ř I J Í M Á N Í S A B O T É R Ů
D O Z A M Ě S T N Á N Í¹²⁹

Rada lidových komisařů se usnáší:

Se sabotéry vůbec nevyjednávát.

Jednotlivým lidovým komisařům se povoluje zaměstnávat ty jednotlivé sabotéry, kteří se plně podřídí sovětské moci a podpoří ji a jejichž práce je pro příslušné resorty nezbytná.

Napsáno 31. ledna

(13. února) 1918

Otištěno 14. (1.) února 1918

v Pravdě, č. 25

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D S R(b)
18. ÚNORA 1918 (DOPOLEDNE)¹³⁰

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Projednává se německá ofenzíva. A. Lomov (G. I. Oppokov) navrhuje diskusi odložit.

Soudruh Lenin je proti tomu, je však pro omezení rozsahu diskusních příspěvků (názory frakcí omezit na pět minut).

2

Po rozhodnutí otázku projednat N. I. Bucharin navrhuje, aby se k ní vyslovil větší počet řečníků.

Soudruh Lenin je proti tomu a navrhuje jednat pouze o tom, zda poslat či neposlat telegram s návrhem na uzavření míru a umožnit diskutujícím vyslovit se pro i proti.

Leninův návrh je přijat.

3

Proti odeslání telegramu s návrhem na uzavření míru vystoupil L. D. Trockij.

Soudruh Lenin (pro uzavření míru). Pro včerejší hlasování bylo zvláště příznačné, že všichni uznávali nutnost uzavřít mír v případě, že v Německu nevypukne povstá-

ní, ale dojde k ofenzívě.¹³¹ Je otázka, zda Němci nechtějí zahájit ofenzívu proto, aby svrhli sovětskou vládu. Jsme teď v situaci, kdy je nutné jednat. Bude-li imperialistická ofenzíva naprosto zřejmá, pak budeme všichni pro obranu a dokážeme to lidu vysvětlit. Dojde-li k ofenzívě teď, a my to začneme vysvětlovat masám až později, způsobíme větší zmatek, než když budeme teď jednat o prodloužení příměří. Tady nesmíme ztratit ani hodinu, jinak masy takový postoj k věci nepochopí. Buď povedeme revoluční válku za socializaci půdy, a pak nás masy pochopí, anebo budeme jednat o míru.

*Poprvé otištěno:
diskusní příspěvek 1 a 2 roku 1928
v časopisu Proletarskaja revo-
ljucija, č. 2; příspěvek 3 roku 1922
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV*

*Podle protokolárního
zápisu psaného rukou*

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R (b)
18. ÚNORA 1918 (VEČER)¹³²

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Soudruh Lenin. Je to zásadní otázka. Návrh Urického je zarážející. Ústřední výbor hlasoval proti revoluční válce, ale my nemáme ani válku, ani mír a hrneme se do revoluční války. S válkou se nežertuje. Přicházíme o vagóny, naše doprava se zhoršuje. Ted' nemůžeme vyčkávat, vždyť situace je naprosto jasná. Lid to nepochopí, když je válka, tak se nemělo demobilizovat. Němci ted' seberou všechno. Dostali jsme se do slepé uličky, a budeme-li dál zastávat politiku střední cesty, je záhuba revoluce nevyhnutelná. Ioffe psal z Brestu, že v Německu není po revoluci ani potuchy. Je-li tomu tak, mohou Němci jediné získat, budou-li postupovat dál. Ted' nemůžeme čekat; jinak bychom odsoudili revoluci v Rusku k záhubě. Kdyby Němci požadovali svržení bolševické moci, pak bychom ovšem museli bojovat. Ted' už nejsou další průtahy možné. Ted' už nejde o minulost, ale o přítomnost. Vyžádáme-li si od Němců vyjádření, bude to jen papír. To není politika. Jediné, co můžeme udělat, je nabídnout Němcům obnovení jednání. Střední cesta už ted' není možná. Když revoluční válku, tak je ji třeba vyhlásit, zastavit demobilizaci, ale to není možné. My sepisujeme lejstra, a oni zatím obsazují sklady, zabavují vagóny, a my chcípáme. Ted' je v sázce to, že svým zahráváním s válkou vydáváme revoluci napospas Němcům.

Dějiny řeknou, že jste revoluci vydali napospas. Mohli jsme podepsat mír, který revoluci nijak neohrožoval. Ne-

máme nic, dokonce nebudeme mít ani čas na ústupu vyhazovat všechno do povětří. Udělali jsme, co jsme mohli, pomohli jsme revoluci ve Finsku, ale teď už nemůžeme. Teď není čas vyměňovat si nóty, je třeba skoncovat s vyčkáváním. Teď už je pozdě »sondovat«, teď už je jasné, že Němci mohou zaútočit. Polemizovat se stoupenci revoluční války už možné není, ale proti stoupencům vyčkávání to je nejen možné, ba dokonce nutné. Musíme Němcům nabídnout mír.

2

Soudruh Lenin. Bucharin nepostřehl, že přešel na stanovisko revoluční války. Rolníci nechťejí válku a nepůjdou do ní. Copak je teď možné rolníkům říci, aby šli do revoluční války? Jestliže ji chceme, neměli jsme demobilizovat armádu. Permanentní rolnická válka je utopie. Revoluční válka nesmí být frází. Nejsme-li na ni připraveni, musíme podepsat mír. Když už jsme demobilizovali armádu, je směšné mluvit o permanentní válce. Srovnání s občanskou válkou tu neobstojí. Do revoluční války muži nepůjdou a poženou každého, kdo s tím veřejně vystoupí. Revoluce v Německu ještě nezačala, a my víme, že ani u nás revoluce nezvítězila hned. Bylo tu řečeno, že Němci obsadí Livonsko a Estonsko, ale ty můžeme ve jménu revoluce obětovat. Budou-li žádat stažení vojsk z Finska, prosím, ať si revoluční Finsko vezmou. Vzdáme-li se Finska, Livonska a Estonska, revoluce tím nebude zmařena. Perspektivy, jimiž nás včera strašil soudruh Ioffe, nepoškodí revoluci ani v nejmenším. Navrhují prohlásit, že podepisujeme mír, který nám včera nabídli Němci. Budou-li navíc žádat, abychom se nevměšovali do záležitostí Ukrajiny, Finska, Livonska a Estonska, i na to je třeba bezpodmínečně přistoupit. S našimi vojáky nic nepořídíme. Němci chtějí obilí, tak si ho vezmou, vrátí se

a tím znemožní existenci sovětské moci. Prohlášení, že zastavujeme demobilizaci, by znamenalo náš pád.

*Poprvé otištěno roku 1922
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

N Á V R H R A D I O T E L E G R A M U V L Á D Ě N Ě M E C K É Ř Í Š E¹³³

Rada lidových komisařů protestuje proti tomu, že německá vláda poslala vojska proti Ruské sovětské republice, která prohlásila válečný stav za skončený a na všech frontách zahájila demobilizaci armády. Vláda dělníků a rolníků v Rusku takovýto krok neočekávala tím spíše, že ani jedna ze stran, které uzavřely příměří, přímo ani nepřímo neprohlásila ani 10. února, ani nikdy jindy, že příměří ruší, jak se k tomu obě strany smluvně zavázaly 2. (15.) prosince 1917^[130].

Rada lidových komisařů je za těchto okolností nucena prohlásit, že souhlasí s oficiálním podepsáním míru za těch podmínek, které si kladla v Brestu Litevském německá vláda.

Zároveň je rada lidových komisařů připravena v případě, že německá vláda zformuluje přesně své mírové podmínky, odpovědět nejpozději za 12 hodin, zda jsou tyto podmínky pro nás přijatelné.

*Napsáno v noci z 18. na 19. února 1918
Radiotelegram byl otištěn
19. (6.) února 1918
ve večerním vydání Pravdy, č. 30*

Podle rukopisu

PROJEV
NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ
FRAKČÍ BOLŠEVIKŮ
A LEVÝCH ESERŮ V CÚVV
19. ÚNORA 1918
STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruh Lenin přednesl obsáhlý dvouhodinový projev. Obšírně v něm hovořil o tom, že Rusko nemá žádné jiné východisko, že je nutné okamžitě uzavřít separátní mír, protože Němci soustředěně postupují na celé frontě a my nejsme schopni čelit náporu miliónové armády. Když uzavřeme mír, budeme se moci věnovat vnitřní výstavbě, prohlubovat socialistickou revoluci a zdárně dokončíme zásadní reformy, které mají urychlit vybudování socialistického zřízení v Rusku.

Social-Demokrat, č. 28
20. (7.) února 1918

Podle listu
Social-Demokrat

PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ
ROZHOVOR
S MOSKEVSKÝM SOVĚTEM
20. ÚNORA 1918

Ve 14.15 hod. telegrafoval člen výkonného výboru sovětu soudruh Feldman předsedovi rady lidových komisařů soudruhu Leninovi. Mluví bolševické frakce se soudruha Lenina zeptal:

1. jak se vyvíjí situace po příchodu telegramu z Berlína.
2. jaká opatření učinila v této situaci rada lidových komisařů.
3. zda kromě Hoffmannova telegramu nepřišla z Berlína nějaká jiná odpověď.

Na první otázku soudruh Lenin odpověděl:

Armáda neexistuje. Němci útočí na celé frontě od Rigy. Dobyli Dvinsk a Režici, útočí na Luck a Minsk. K tomu jde o věc, a ne o fráze, musí uzavřít mír a pokračovat v upevňování a prohlubování revoluce uvnitř země.

Na druhou otázku:

Byl vydán rozkaz klást odpor všude, kde je to možné, dokud trvá ofenzíva, a cestou ničit absolutně všechno do posledního kousku chleba.

Na třetí otázku:

Ne, nepřišla.

*Otištěno 21. (8.) února 1918
v listu Izvěštija sovětov rabočich,
soldatskich i krest'janskich deputatov
gor. Moskvy i Moskovskoj oblasti, č. 29*

Podle textu listu

PROJEV K LOTYŠSKÝM
STŘELCŮM

20. ÚNORA 1918

STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Lenin přednesl obsáhlý projev, v němž vyzval Lotyše, aby podpořili sovětskou moc v otázce míru. Utýranému ruskému lidu musíme dát mír za každou cenu, tím posílíme revoluci a začneme budovat nové, mladé Rusko. Němci si stejně neudrží území, které jim budeme muset odstoupit, protože z Ruska se revoluce v nejbližší době přenese nejen do Německa, ale i do dalších válčících států. Světová sociální revoluce donutí německý imperialismus vzdát se všech obsazených území.

*Novaja žizň, č. 30
21. (8.) února 1918*

*Podle listu
Novaja žizň*

Když jsem na jedné stranické schůzi řekl, že revoluční fráze o revoluční válce mohou naši revoluci zahubit, bylo mi vytýkáno, že polemizuji příliš ostře. Bývají však chvíle, kdy je nutno formulovat otázku jednoznačně a nazvat věci pravými jmény, jinak bude strana i revoluce nenapravitelně poškozena.

Revolučním frazérstvím onemocní revoluční strany nejčastěji v době, kdy se přímo či nepřímo spojují, sjednocují a prolínají proletářské a maloburžoazní živly a kdy dochází k velkým a rychlým zvrátům ve vývoji revolučních událostí. Revoluční fráze jsou opakováním revolučních hesel, aniž se berou v úvahu objektivní okolnosti za určitého zvratu událostí, za určité konkrétní situace. Krásná, strhující a úchvatná hesla, která však nejsou ničím podložena — to je podstata revolučního frazérství.

Podívejme se alespoň na nejdůležitější skupiny argumentů pro revoluční válku teď, v lednu—únoru 1918 v Rusku, a srovnání objektivní skutečnosti s tímto heslem nám zodpoví otázku, zda je moje charakteristika správná.

1

O nutnosti připravovat revoluční válku — v případě vítězství socialismu v jedné zemi a zachování kapitalismu v sousedních zemích — psal náš tisk vždycky. To je nesporné.

nadstavbou. Francie svrhla feudalismus dřív než jiné země, smetla ho *po několika letech* vítězné revoluce a vedla lid, který nebyl vyčerpán žádnou válkou, který si vybojoval svobodu a půdu a odstraněním feudalismu zesílil, do války proti řadě ekonomicky a politicky zaostalých národů.

Porovnejte s tímto faktem dnešní Rusko. Únava z války je nesmírná. Novou formu ekonomického zřízení, vyšší, než je organizovaný státní kapitalismus technicky skvěle vybaveného Německa, *ještě* nemáme. Toto zřízení teprve začínáme budovat. Rolníci mají pouze zákon o socializaci půdy^[95], ale nemají za sebou ještě ani rok svobodné (osvobozené od statkářů a válečného utrpení) práce. Dělníci se začali zbavovat kapitalistů, ale nemohli ještě stačit zorganizovat výrobu, zavést směnu výrobků, zorganizovat zásobování obilím a *zvýšit* produktivitu práce.

S tím jsme začali, dali jsme se touto cestou, ale je jasné, že nová, vyšší forma ekonomického zřízení *ještě neexistuje*.

Poražený feudalismus, upevněná buržoazní svoboda a sytý rolník proti feudálním zemím — to byl ekonomický základ válečných »zázraků« z let 1792—1793.

Malorolnická země, vyhladovělá a utrápená válkou, která sotva začala léčit své rány, proti technicky i organizačně vyšší produktivitě práce — taková je objektivní situace začátkem roku 1918.

Proto je všechno to vzpomínání na rok 1792 apod. pouhou revoluční frází. Opakují se hesla, slova, bojové pokřiky, ale strach z analýzy objektivní skutečnosti trvá.

3

Druhá námitka. Německo »nebude schopno útočit«, nedovolí to *jeho* narůstající revoluce.

Tento argument, že Němci »nebudou schopni útočit«,

miliónkrát opakovali odpůrci separátního míru v lednu a začátkem února 1918. Ti nejopatrnější z nich odhadovali — samozřejmě přibližně — že Němci pravděpodobně nebudou schopni útočit, tak na 25—33 %.

Fakta však tyto kalkulace vyvrátila. Odpůrci separátního míru se velice často i zde faktům vyhýbají ze strachu před jejich železnou logikou.

Co bylo příčinou chyby, kterou musí skuteční revolucionáři (a ne revolucionáři cítěním) umět přiznat a promyslet?

Snad to, že jsme vůbec manévrovali a agitovali *v souvislosti* s jednáním o míru? Ba ne, tohle ne. Manévrovat a agitovat bylo třeba. Ale bylo také třeba určit »pravý čas« jak pro manévrování a agitaci — pokud bylo možné manévrovat a agitovat — tak i pro zastavení všech manévruů ve chvíli, kdy byla otázka vyhnána na ostří nože.

Chyba vznikla z toho, že naše stanovisko k revoluční spolupráci s německými revolučními dělníky se změnilo ve frázi. Pomáhali jsme německým revolučním dělníkům a dosud jim pomáháme vším, čím můžeme — sbratřováním, agitací, zveřejňováním tajných smluv aj. To byla praktická, skutečná pomoc.

Ovšem prohlašování některých našich soudruhů, že »Němci nebudou schopni útočit«, bylo frází. Právě jsme prodělali vlastní revoluci. Všichni moc dobře víme, proč mohla v Rusku *začít* revoluce snadněji než v Evropě. Viděli jsme, že jsme nemohli v červnu 1917 zabránit ofenzivě ruského imperialismu, přestože revoluce nejenže začala a nejenže svrhla monarchii, ale už také všude vytvořila sověty. Viděli jsme, věděli jsme a vysvětlovali jsme dělníkům, že války vedou vlády. Aby mohla být skončena buržoazní válka, je třeba svrhnout buržoazní vládu.

Hlásat, že »Němci nebudou schopni útočit«, znamenalo tedy totéž jako prohlašovat: »Víme, že německá vláda bude *v nejbližších týdnech* svržena.« Ve skutečnosti jsme

to nevěděli a vědět nemohli, a proto bylo takové prohlášení frází.

Jedna věc je být přesvědčen o tom, že revoluce v Německu dozrává, a tomuto dozrávání účinně pomáhat, podle svých sil mu sloužit *prací*, agitací a sbratřováním — čím chcete, ale pouze *prací*. V tom spočívá revoluční proletářský internacionalismus.

Druhá věc je přímo či nepřímo, veřejně nebo potají prohlašovat, že německá revoluce *už dozrála* (ačkoli tomu tak zřejmě není) a zakládat na tom svou taktiku. V tom už není ani za mák revolučnosti, to je pouhé frazérství.

Takto tedy vznikla chyba, zaviněná »hrdým, sebevědomým, efektním a zvučným« tvrzením, že »Němci nebudou schopni útočit«.

4

Ni čím jiným než variantou téhož frázovitého nesmyslu je tvrzení, že »klademe-li odpor německému imperialismu, pomáháme tím německé revoluci a přibližujeme Liebkechtovo vítězství nad Vilémem«.

Jistěže Liebkechtovo vítězství — které bude možné a nevyhnutelné, až německá revoluce uzraje a dozraje — nás zbaví všech potíží v mezinárodní oblasti, zbaví nás i revoluční války. Liebkechtovo vítězství nás zbaví důsledků jakékoli naší hlouposti. Ale copak to naši hloupost omlouvá?

Pomáhá snad německé revoluci jakýkoli »odpor« proti německému imperialismu? Kdo se bude chtít trochu zamyslet nebo si alespoň připomenout dějiny revolučního hnutí v Rusku, snadno přijde na to, že revoluci prospívá pouze *účelný* odpor proti reakci. Známe a za půlstoletí revolučního hnutí v Rusku jsme zažili spoustu případů neúčelného odporu proti ní. My, marxisté, jsme byli vždycky hrdí na to, že jsme pod zorným úhlem síly mas a vzá-

jemného poměru třídních sil určovali účelnost té či oné formy boje. Říkali jsme, že povstání není vždycky účelné, bez určitých předpokladů, že se ho účastní masy, je dobrodružstvím. Velice často jsme odsuzovali nejhrdinštější formy individuálního odporu jako neúčelné a z hlediska revoluce škodlivé. V roce 1907 jsme na základě trpkých zkušeností odmítli jako neúčelný odpor proti účasti ve volbách do III. dумы atd. atd.

Abychom pomohli německé revoluci, musíme se buď omezit na propagandu, agitaci a sbratřování, dokud nemáme sílu k tvrdému, vážnému a rozhodnému úderu v otevřené válce nebo v povstání, anebo přistoupit na takový konflikt *s vědomím*, že tím nepříteli nepomůžeme.

Všem je jasné (snad kromě těch, kdo jsou zcela opojeni frází), že pustit se do vážného povstaleckého nebo válečného konfliktu *s vědomím* toho, že nemáme síly, *s vědomím* toho, že nemáme armádu, je dobrodružství, které německým dělníkům nepomůže, naopak jejich boj ztíží a tím usnadní situaci našemu společnému nepříteli.

5

Je tu ještě jedna námitka, tak dětsky naivní, že bych nikdy nevěřil, že takový argument je možný, kdybych ho neslyšel na vlastní uši.

»Vždyť v říjnu nám oportunisté také říkali, že nemáme síly, že nemáme vojsko, nemáme kulometry, nemáme techniku, a všechno se to objevilo v boji, když začal boj třídy proti třídě. Všechno se to objeví i v boji ruského proletariátu proti třídě německých kapitalistů, německý proletář nám přijde na pomoc.«

V říjnu tomu bylo tak, že jsme přesně odhadli právě sílu *mas*. Nejenže jsme mysleli, my jsme určitě *věděli* na základě zkušeností z *masových* voleb do sovětu, že koncem září a začátkem října *už* drtivá většina dělníků a vojáků

přešla k nám. Věděli jsme třeba z hlasování na demokratické poradě¹³⁶, že i mezi rolnictvem koalice propadla, což znamenalo, že tím naše věc už získala vítězství.

Objektivní předpoklady boje za říjnového povstání byly tyto:

1. Vojákům už nevládne karabáč, s tím se skoncovalo v únoru 1917 (Německo ještě ke »svému« únoru nedozrálo).

2. Vojáci, stejně jako dělníci, už prodělali a dovršili svůj uvědomělý, promyšlený a procítěný *odklon* od koalice.

Z toho a jedině z toho vyplynula *správnost hesla* »do povstání« *v říjnu* (toto heslo by nebylo správné v červenci, kdy jsme je také *nerazili*).

Chyba oportunistů z října¹³⁷ není v tom, že »se starali« o objektivní předpoklady (pouze děti mohou takhle uvažovat), nýbrž v tom, že *nesprávně* hodnotili *fakta*, chytali se nepodstatných věcí a neviděli *to hlavní*, totiž to, že sověty se odvrátily od kompromisnictví a přidaly se k nám.

Srovnávat vojenskou srážku s Německem (které ještě neprožilo ani »svůj« únor, ani svůj »červenec«, nemluvě už o říjnu), s Německem *monarchistické* buržoazně imperialistické vlády a povstalecký boj v říjnu proti nepřítelům sovětů — sovětů, které zrály od února 1917 a plně dozrály v září a v říjnu — to je takové dětinství, že je na ně třeba ukázat prstem. Tady vidíte, k jakým nesmyslům dohánějí lidi fráze.

6

Námítka jiného druhu: »Ale Německo nás uzavřením separátního míru zničí ekonomicky, vezme nám uhlí, obilí, zotročí nás.«

Skutečně moudrý argument: je třeba podstoupit válečný konflikt *bez armády*, přestože by nám zjevně přinesl

nejen ztročení, ale i záhubu, vzal by nám obilí bez jakékoli protihodnoty, octli bychom se v stejné situaci, v jaké je Srbsko a Belgie — ale je to třeba podstoupit, *jinak* bude uzavřena nevýhodná smlouva. Německo nám uloží šest nebo dvanáct miliard kontribucí, které budeme muset splácet léta, obilí za stroje aj.

Ó, hrdinové revolučních frází! Odmítají »otroctví« za imperialismu, ale *skromně* mlčí o tom, že k úplnému odstranění otroctví je imperialismus třeba *svrhnout*.

Přistupujeme na nevýhodnou smlouvu a separátní mír s vědomím, že *teď* ještě nejsme připraveni na revoluční válku, že je třeba umět vyčkat (jako jsme vyčkávali, když jsme trpěli v područí Kerenského, v područí naší buržoazie, od července do října), vyčkat, dokud nebudeme silnější. *Můžeme-li* tedy získat i velmi nevýhodný separátní mír, je nutné jej *určitě přijmout* v zájmu socialistické revoluce, která je *ještě* slabá (protože nám, Rusům, *ještě* nepřišla na pomoc dozrávající revoluce v Německu). Jedině tehdy, nebude-li separátní mír *vůbec* možný, budeme muset ihned bojovat — *nikoli proto, že by to byla správná taktika, nýbrž proto, že nebudeme mít na vybranou*. Nebude-li separátní mír možný, nebude možný ani spor o tu či onu taktiku. Zbude jenom nevyhnutelnost klást co nejurputnější odpor. Pokud však existuje volba, je třeba zvolit separátní mír a i tu nejnevýhodnější smlouvu, protože je to přece jen stokrát lepší než situace Belgie.¹³⁸

Každým měsícem nám přibývá sil, i když *teď* jsme ještě slabí. Mezinárodní socialistická revoluce v Evropě zraje každým měsícem, ale *teď* ještě zralá není. Proto . . . proto, uvažují »revolucionáři« (chraň nás, bože . . . [⁸⁹]), je třeba podstoupit boj tehdy, když je německý imperialismus *zjevně* silnější než my, protože každým měsícem *slábne* (protože pomalu, ale jistě dozrává revoluce v Německu).

Skvěle uvažují »revolucionáři« cítěním, skutečně znamenitě!

Poslední a »nejpádnější«, nejrozšířenější námitka: »Potupný mír je hanbou a zradou na Lotyšsku, Polsku, Kuronsku a Litvě.«

Není divné, že tento zdánlivě internacionalistický argument nejhrošlivěji rozvádějí právě ruští *buržoové* (a jejich nohsledi — novolučovci¹³⁹, dělonarodovci, novožizňovci)?

Ne, není to divné, protože tento argument je past, kterou buržoazie nastražila ruským bolševikům vědomě, ale část bolševiků se do ní nevědomky, z lásky k frázím chytíla.

Rozeberme si tento argument teoreticky: co stojí výš — právo národů na sebeurčení, nebo socialismus?

Socialismus stojí výš.

Je přípustné vydat napospas Sovětskou socialistickou republiku jen proto, aby nebylo porušeno právo národů na sebeurčení, vystavit ji úderům imperialismu ve chvíli, kdy je imperialismus zjevně silnější, kdežto sovětská republika zjevně slabší?

Ne, to není přípustné. To není socialistická, nýbrž *buržoazní* politika.

Dále. Byl by mír uzavřený za podmínky, že »nám« bude vráceno Polsko, Litva a Kuronsko, *méně* hanebný, méně anexní?

Z hlediska ruského buržoy *ano*.

Z hlediska socialisty-internationalisty *ne*.

Vždyť kdyby bylo osvobozeno Polsko (což si po určitou dobu přáli někteří *buržoové* v Německu), německý imperialismus by *ještě více* rdousil Srbsko, Belgii aj.

Tím, že hlasitě křičí proti »potupnému« míru, ruská buržoazie jenom adekvátně vyjadřuje své třídní zájmy.

Ale když tento argument opakují někteří bolševici (nemocní frazérstvím), je to velmi smutné.

Vezměte si *fakta* o chování anglické a francouzské buržoazie. Chce nás teď všemožně zavléct do války s Němcem, slibuje nám hory doly, boty, brambory, munici, lokomotivy (na úvěr . . ., to není »otroctví«, nebojte se! je to »pouze« úvěr!). Chce, abychom *ted'* válčili s Němcem.

Je jasné, proč to musí chtít. Za prvé proto, že bychom odpoutali část německých vojsk. Za druhé proto, že sovětská moc by mohla nejsnáze zkrachovat následkem vojenské srážky s německým imperialismem v nevhodnou dobu.

Anglická a francouzská buržoazie na nás líčí past: Jen běžte, milánkové, bojovat *ted'*, my tím mnoho získáme. Němci vás oberou, »vydělají« na Východě, sleví na Západě, a sovětská moc přitom půjde k čertu . . . Jen do boje, rozmilí »spojenečtí« bolševici, my vám pomůžeme!

A »leví« (chraň nás, bože) bolševici za deklamování nejrevolučnějších frází lezou do pasti . . .

Ano, ano, jedním z projevů maloměstáckého ducha je sklon k revolučním frázím. To je stará pravda, stará historie, která se však příliš často stává znovu aktuální . . .

8

V létě roku 1907 naše strana také v některých směrech obdobně onemocněla revolučním frazérstvím.

Petrohrad i Moskva, téměř všichni bolševici byli pro bojkot III. dумы, objektivní analýzu nahrazovali »cítěním« a lezli do pasti.

Nemoc se objevila znovu.

Doba je těžší. Situace je miliónkrát vážnější. Onemocnět v takové době znamená riskovat záhubu revoluce.

Proti revolučním frázím je nutné bojovat, musí se proti nim bojovat, je naší povinností proti nim bojovat, aby

o nás jednou neřekli trpkou pravdu: »Revoluční fráze
o revoluční válce zahubily revoluci.«

*Pravda, č. 31
21. (8.) února 1918
Podepsán Karpov*

Podle textu Pravdy

TELEFONOGRAM
VÝKONNÉ KOMISI
PETROHRADSKÉHO VÝBORU
A VŠEM OKRESNÍM
VÝBORŮM
BOLŠEVICKÉ STRANY¹⁴⁰

21. (8.) 2. 1918, 12.20 hod.

Radíme vám neztrácet ani hodinu a vyburcovat všechny dělníky, aby na základě usnesení petrohradského sovětu, která se mají dnes večer schvalovat, byly zorganizovány desetitisíce dělníků, pod jejichž kontrolou budou všichni buržoové do jednoho posláni kopat zákopy u Petrohradu. Jen tak může být revoluce zachráněna. Revoluce je v nebezpečí. Linií zákopů určí vojáci. Připravte nářadí, a hlavně všichni do jednoho organizujte a mobilizujte.

Lenin

Otištěno poprvé podle rukopisu

SOCIALISTICKÁ VLAST V NEBEZPEČÍ!¹⁴¹

Abychom zachránili zdeptanou a utýranou zemi před novými válečnými útrapami, podstoupili jsme obrovskou oběť a oznámili jsme Němcům, že souhlasíme s podepsáním jejich mírových podmínek. Naši parlamentáři odjeli 20. (7.) února večer z Režice do Dvinsku, *ale dosud se neozvali*. Německá vláda zřejmě s odpovědí otálí. Evidentně si nepřeje mír. Německý militarismus, který plní příkaz kapitalistů všech zemí, *chce potlačit ruské a ukrajinské dělníky a rolníky, vrátit půdu statkářům, továrny a závody bankéřům a moc monarchii*. Němečtí generálové chtějí v Petrohradu a Kyjevě zavést svůj »pořádek«. *Socialistická republika sovětů je v nesmírném nebezpečí*. Až do chvíle, kdy se pozvedne a zvítězí německý proletariát, je svatou povinností dělníků a rolníků Ruska obětavě bránit Sovětskou republiku proti hordám buržoazního imperialistického Německa. Rada lidových komisařů se usnáší:

1. *Všechny síly a prostředky země dát plně k dispozici revoluční obraně.*
2. *Všem sovětům a revolučním organizacím se ukládá povinnost hájit každou pozici do poslední kapky krve.*
3. *Železniční organizace a příslušné sověty jsou povinny všemi silami znemožnit nepříteli použití dopravní sítě; za ústupu ničit tratě, vyhazovat do vzduchu železniční budovy a zakládat v nich požáry; veškerý vozový park — vagony a lokomotivy — neprodleně posílat na východ, do vnitrozemí.*
4. *Všechny zásoby obilí a vůbec všechny zásoby potravin, jakož i cenný majetek, kterému hrozí nebezpečí, že by padl do rukou nepřitele, musí být bezpodmínečně zničen. Dozor nad tím se ukládá místním*

СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЕ ОТЕЧЕСТВО ВЪ ОПАСНОСТИ!

Чтобъ спасти изнуренную, истерзанную страну отъ новыхъ военныхъ испытаній, мы пошли на величайшую жертву и объявили нѣмцамъ о нашихъ согласіи подписать ихъ условія мира.

Наши парламентареры 20 (7) февраля, вечеромъ, выѣхали изъ Рѣжницы въ Двинскъ и до сихъ поръ нѣтъ отвѣта.

Нѣмецкое правительство очевидно, меллитъ отвѣтомъ. Оно явно и не хочетъ мира. Выполняя порученіе капиталистовъ всѣхъ странъ германскій милитаризмъ хочетъ задушить русскихъ и украинскихъ рабочихъ и крестьянъ, вернуть земли помѣщикамъ, фабрики и заводы — банкирамъ, власть монархіи.

Германскіе генералы хотятъ установить свой „порядокъ“ въ Петроградѣ и въ Кіевѣ.

Соціалистическая Республика Советовъ находится въ величайшей опасности.

До того момента, какъ поднимется и побѣдитъ пролетаріатъ Германіи, священнымъ долгомъ рабочихъ и крестьянъ Россіи является безавѣтная защита Республики Советовъ противъ полчищъ буржуазно-империалистской Германіи.

Советъ Народныхъ Комиссаровъ постановляетъ:

1) Всѣ силы и средства страны цѣлкомъ представляются на дѣло революціонной обороны.

2) Всѣмъ Советамъ и Революционнымъ организациямъ накладывается въ обязанность защищать каждую минуту до послѣдней капли крови.

3) Железнодорожные организации и связанныя съ ними Советы обязаны всѣми силами воспрепятствовать врагу воспользоваться аппаратомъ путей сообщенія; при отступленіи уничтожать пути, взрывать и сжигать желѣзнодорожныя зданія; нести подвижной составъ — вагоны и паровозы, — немедленно направлять на востокъ въ глубь страны.

4) Всѣ хлѣбные, и вообще продовольственные запасы, а равно всякое пѣниое имущество, которымъ грозитъ опасность попасть въ руки врага, должны подвергаться безусловному уничтоженію; наблюдение за этимъ возлагается на местные Советы подъ личной отвѣтственностью ихъ председателей.

5) Рабочіе и крестьяне Петрограда, Кіева, всѣхъ городовъ, містечекъ, селъ и деревень по линіи новаго фронта, должны мобилизоваться батальонами для рывка окоповъ подъ руководствомъ военныхъ специалистовъ.

6) Въ эти батальоны должны быть включены всѣ работоспособные члены буржуазнаго класса мужчинъ и женщинъ подъ надзоромъ красногвардейцевъ; сопротивляющихся расстрѣливать.

7) Всѣ изданія, противодействующія дѣлу революціонной обороны и становящіяся на сторону нѣмецкой буржуазіи, а также стремящіяся использовать нашество империалистическихъ полчищъ къ цѣлямъ сверженія Советской власти, закрываются; работоспособные редакторы и сотрудники этихъ изданій мобилизуются для рывка окоповъ и другихъ оборонительныхъ работъ.

8) Неприятельскіе агенты, спекулянты, грошманъ, хулиганы, контр-революціонные агитаторы, германскіе шпіоны расстрѣливаются на мѣстѣ преступленія.

Соціалистическое отечество въ опасности. Да здравствуетъ соціалистическое отечество!
Да здравствуетъ Международная Соціалистическая революція!

Советъ Народныхъ Комиссаровъ.

21-го февраля. Петроградъ.

Dekret rady lidových komisarů
Socialistická vlast v nebezpečí! (leták),
který napsal V. I. Lenin 21. února 1918

Zmenšeno

sovětům, osobní odpovědnost nesou jejich předsedové. 5. Dělníci a rolníci v Petrohradu, v Kyjevě a ve všech městech, městečkách, vesnicích a osadách podél linie nové fronty musí zmobilizovat oddíly na kopání zákopů pod vedením vojenských odborníků. 6. *Do těchto oddílů musí být začleněni všichni praceschopní příslušníci buržoazní třídy, muži i ženy, pod dozorem rudoarmějců; kdo se bude vzpírat, toho zastřelit.* 7. Veškerý tisk, který brojí proti revoluční obraně, staví se na stranu německé buržoazie a snaží se využít vpádu imperialistických hord ke svržení sovětské moci, se zastavuje; praceschopní redaktoři a pracovníci těchto tiskových orgánů se mobilizují na kopání zákopů a další obranné práce. 8. *Nepřátelské agenty, spekulanty, lupiče, podvodníky, kontrarevoluční agitátory a německé špióny zastřelit na místě činu.*

Socialistická vlast je v nebezpečí! Ať žije socialistická vlast! Ať žije mezinárodní socialistická revoluce!

Rada lidových komisařů

21. února 1918
Petrohrad

Pravda, č. 32
22. (9.) února 1918
a *Izvěstija CIK*, č. 31
22. (9.) února 1918

Podle textu Pravdy

Svrab je značně nepříjemná nemoc. A když lidé onemocní svrabem revolučního frazérství, tak už pouhý pohled na tuto nemoc způsobuje nesnesitelné utrpení.

Prosté, jasné, pochopitelné a zřejmé, pro každého příslušníka pracujících mas nesporné pravdy překrucují lidé, kteří onemocněli zmíněným druhem svrabu. Nezřídká k tomuto překrucování dochází z těch nejlepších, nejušlechtilejších a nejvznešenějších pohnutek, »prostě« proto, že lidé špatně pochopili určité teoretické pravdy, anebo proto, že je dětinsky neobratně, školácky a otrocky opakují v nevhodné situaci (lidé nevědí, jak se říká, »co a jak«); ovšem proto svrab nepřestane být ohavným svrabem.

Co může být například nespornější a jasnější než tato pravda: Byla by vláda, která dala lidu, vyčerpanému tříletou lupičskou válkou, sovětskou moc, půdu, dělnickou kontrolu a *mír*, nepřemožitelná? Mír je to hlavní. Jestliže se po *poctivém* úsilí dosáhnout všeobecný a spravedlivý mír ukázalo, skutečně ukázalo, že ho *ted'* dosáhnout nelze, pak by každý mužik pochopil, že je třeba místo všeobecného míru přijmout i separátní (dílní) a nespravedlivý mír. Každý mužik, i ten nejvíc zaostalý a negramotný, by to pochopil a *vážil* by si vlády, která by mu zajistila alespoň takový mír.

Bolševici museli onemocnět odporným svrabem frazérství, když na to zapoměli a vyvolali vůči sobě naprosto oprávněnou nevoli rolníků, když tento svrab vedl k nové válce lupičského Německa proti unavenému Rusku! Jaký-

mi směšnými a ubohými teoretickými nesmysly a sofismaty se svrab zastírá, jsem ukázal v článku O revolučních frázích (Pravda z 21. (8.) února)*. Nepřipomínal bych to, kdyby se dnes tentýž svrab (taková lehce nakažlivá nemoc!) nepřenesl na nové místo.

Na vysvětlenou, jak k tomu došlo, uvedu nejdřív malý příklad, jednoduchý, jasný, bez »teorie« — vydává-li se svrab za »teorii«, bývá to nesnesitelné — bez učených slov, nebude tu nic, čemu by masy nerozuměly.

Dejme tomu, že si Kaljajev opatří od nejhoršího mize-ry, podvodníka a lupiče revolver, aby mohl zabít tyrana a vyvrhele, a za tuto službu mu slíbí, že mu přinese chléb, peníze a vodku.

Můžeme odsuzovat Kaljajeva za to, že se »spolčil s lupičem«, aby získal smrtící zbraň? Každý rozumný člověk řekne, že nemůžeme. Jestliže si Kaljajev nemohl opatřit revolver jinak a jestliže jeho úmysl byl opravdu čestný (zabití tyrana, a nikoli loupežná vražda), pak je třeba Kaljajeva za takový způsob získání revolveru spíš pochválit než odsoudit.

Když si ale jeden lupič opatří za peníze, vodku a chléb revolver od jiného lupiče, aby mohl spáchat loupežnou vraždu, je možné srovnávat (natož ztotožňovat) *takovéto* »spolčení s lupičem« s Kaljajevovou dohodou?

Ne. Každý, kdo není blázen a neonemocněl svrabem, bude souhlasit s tím, že to není možné. Kdyby kterýkoli mužik slyšel »inteligenta«, jak frázemi vyvrací tak nespornou pravdu, řekl by mu: Milý pane, vy byste neměl spravovat stát, spíš byste měl hrát divadlo nebo se zkrátka vypotit v lázni, abyste se zbavil svrabu.

Když Kerenskij, představitel vládnoucí buržoazní třídy, tj. vykořisťovatelů, uzavírá dohodu s anglickými a francouzskými vykořisťovateli o dodávce zbraní a brambor a zároveň tají před lidem smlouvy, které slibu-

* Viz tento svazek, s. 367—378. *Red.*

jí (v případě úspěchu) jednomu lupiči Arménii, Halič a Cařihrad, druhému Bagdád, Sýrii aj., je snad těžké pochopit, že to je smlouva lupičská, podvodná a hnusná jak ze strany Kerenského, tak ze strany jeho přátel?

Vůbec ne. To není těžké pochopit. To pochopí každý mužik, i ten nejvíc zaostalý a negramotný.

No a jestliže představitel třídy vykořisťovaných a utlačovaných poté, co tato třída svrhla vykořisťovatele, všechny tajné a lupičské smlouvy^[123] zveřejnil a zrušil a byl lupičsky napaden německými imperialisty, je možné ho pak odsuzovat za »dohodu« s anglickými a francouzskými »lupiči«, za to, že od nich dostává zbraně a brambory za peníze nebo za dříví atd.? Lze považovat takovou dohodu za nečestnou, hanebnou, špinavou?

Ne, nelze. Každý zdravě uvažující člověk to pochopí a bude mít za bláznů ty, kdo by si usmysleli »ušlechtilé« a s učenou tváří dokazovat, že »masy nepochopí rozdíl mezi lupičskou válkou imperialisty Kerenského (s jeho nečestnými dohodami s lupiči o rozdělení společně naloupené kořisti) a *kaljajevovskou* dohodou bolševické vlády s anglickými a francouzskými lupiči, aby od nich získala zbraně a brambory a mohla se postavit na odpor německému lupiči.

Každý zdravě uvažující člověk řekne: získat zbraně na loupení koupí od lupiče je hnusné a podlé, ale koupit zbraně od téhož lupiče v zájmu spravedlivého boje proti násilníkovi je naprosto oprávněné. Vidět v tom něco nekalého mohou jen útlocitné slečinky nebo škrobení mladíci, kteří »četli v knížce« a vyčetli z ní jen škrobenost. Kromě tohoto druhu lidí se mohou dopustit podobné »chyby« snad jen lidé nemocní svrabem.

No a pochopí německý dělník rozdíl mezi tím, když Kerenskij kupuje zbraně od anglických a francouzských lupičů, aby připravil Turky o Cařihrad, Rakousko o Halič, Němce o Východní Prusko, . . . a tím, když bolševici kupují zbraně od týchž lupičů, aby se mohli postavit na

odpor Vilémovi, když poslal svá vojska proti socialistickému Rusku, které nabídlo všem čestný a spravedlivý mír, proti Rusku, které prohlásilo válku za skončenou?

Je třeba předpokládat, že to německý dělník »pochopí«, za prvé proto, že je to dělník rozumný a vzdělaný, za druhé proto, že je zvyklý žít kulturně a spořádaně a nenemocněl žádným ruským svrabem, a zvláště ne svrabem revolučního frazérství.

Je rozdíl mezi loupežnou vraždou a zabitím násilníka?

Je rozdíl mezi válkou, kterou mezi sebou vedou dvě skupiny dravců o rozdělení kořisti, a mezi válkou spravedlivou, za odražení útoku dravce proti lidu, který dravce svrhl?

Nezávisí hodnocení toho, zda jednáme správně nebo nesprávně, když si opatřujeme zbraň od lupiče, na tom, k jakému účelu je zbraň určena? Zda ji použijeme v nečestné a podlé válce, anebo ve válce spravedlivé a čestné?

Fuj! Ten svrab je ale ohavná nemoc. A ten, kdo musí v lázni napařovat nemocné svrabem, to opravdu nemá lehké . . .

P. S. Severoameričané využívali ve svém osvobozenecském boji proti Anglii koncem 18. století pomoci konkurenta a stejného koloniálního lupiče, jako byla Anglie, pomoci španělského a francouzského státu. Proslýchá se, že se našli »leví bolševici«, kteří začali psát »učené traktáty« o »špinavé dohodě« těchto Američanů . . .

Napsáno 22. února 1918

Otištěno 22. (9.) února 1918

ve večerním vydání Pravdy, č. 33

Podepsán Karpov

Podle textu Pravdy

TELEGRAFICKÉ SDĚLENÍ
V. N. PODBĚLSKÉMU
DOMOSKVY
22. ÚNORA 1918¹⁴³

Nové ověřené zprávy nemám, jedině to, že Němci celkem vzato postupují neustále kupředu, protože nenarážejí na odpor. Situaci považuji za neobyčejně vážnou, nesmíme promeškat ani chvíli. Pokud jde o zprávu, že se Rakousko-Uhersko války nezúčastní, já osobně ji na rozdíl od Trockého nepovažuji za ověřenou, prý byla zachycena rádiem a ze Stockholmu o tom přišly telegramy, ale já jsem žádné takové dokumenty neviděl.

Lenin

*Izvěstija sovětov rabočich,
soldatskich i krestjanskich
deputatov gor. Moskvy i
Moskovskoj oblasti, č. 31
23. (10.) února 1918*

Podle textu telegrafní pásky

Jak čtenáři vidí, Němci nám v odpovědi kladou ještě těžší mírové podmínky^[12] než v Brestu Litevském. A přesto jsem absolutně přesvědčen o tom, že jedině naprosté opo-
 jení revolučními frázemi by mohlo přimět někoho k tomu, aby odmítl tyto podmínky podepsat. A právě proto, že jsem v revolučních frázích viděl a i nyní vidím největší nebezpečí pro naši stranu (a tím i pro revoluci), začal jsem proti nim články v Pravdě (s podpisem Karpov) o »revolučních frázích« a o »svrabu«* nemilosrdně bojovat. Revoluční strany, které tvrdě prosazovaly revoluční hesla, už mnohokrát v dějinách onemocněly revolučním frazérstvím a umřely na ně.

Dosud jsem se snažil přimět stranu, aby proti revolučním frázím bojovala. Teď to musím dělat otevřeně. Neboť (bohužel!) mé nejchmurnější předpoklady se vyplnily.

8. ledna 1918 jsem na shromáždění asi 60 významných petrohradských stranických pracovníků přečetl své »teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru« (17 tezí, které budou zítra uveřejněny)^[105]. V těchto tezích (bod 13) jsem už velice mírnou a soudružskou formou vyhlásil válku revolučnímu frazérství (teď této své mírnosti nesmírně lituji). Řekl jsem, že politika odmítnutí nabízeného míru »by možná odpovídala touze člověka usilovat o vše, co je krásné, efektní a oslnivé, ale vůbec by nebrala v úvahu objektivní poměr třídních sil a mate-

* Viz tento svazek, s. 367—378 a 386—389. *Red.*

riálních faktorů v dané chvíli, kdy socialistická revoluce začala*.

V 17. tezi jsem napsal, že odmítneme-li podepsat nabízený mír, »drtivé porážky donutí Rusko uzavřít ještě nevýhodnější separátní mír«.

Ukázalo se, že je to dokonce horší, protože naše ustupující a demobilizující se armáda úplně odmítá bojovat.

Za těchto podmínek může teď hnát Rusko do války jenom bezuzdné fražerství, a já osobně bych pochopitelně nezůstal ani minutu ani ve vládě, ani v ústředním výboru naší strany, kdyby politika frází zvítězila.

Teď vyšla trpká pravda najevo v tak hroživé podobě, že není možné ji nevidět. Veškerá buržoazie v Rusku jásá a raduje se nad příchodem Němců. Jedině lidé zaslepení nebo opojení frázemi mohou zavírat oči před skutečností, že politika revoluční války (*bez armády* . . .) žene vodu na mlýn naší buržoazie. V Dvinsku už chodí ruští důstojníci s nárameníky.

V Režici uvítali buržoové Němce s jásotem. V Petrohradu, na Něvském prospektu a v buržoazních novinách (Reč, Dělo naroda, Novyj luč aj.) už vychutnávají své nadšení nad tím, jak Němci co nejdřív svrhnou sovětskou moc.

Ať si každý uvědomí: kdo je proti okamžitému, i když přetěžkému míru, ten žene sovětskou moc do záhuby.

Musíme se smířit s těžkým mírem. Revoluci v Německu a v Evropě tento mír nezastaví. Začneme připravovat revoluční armádu nikoli frázemi a výkřiky (jako ji připravovali ti, kdo od 7. ledna neudělali dokonce nic ani proto, aby se pokusili zastavit naši prchající armádu), *nýbrž organizátorskou prací*, skutky, budováním spolehlivé, všelidové, mohutné armády.

* Viz tento svazek, s. 275. *Red.*

*Napsáno 23. února 1918
Otištěno 23. (10.) února 1918
ve večerním vydání
Pravdy, č. 34
Podepsán Lenin*

Podle textu Pravdy

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R(b)
23. ÚNORA 1918¹⁴⁴

PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Soudruh Lenin se domnívá, že s politikou revolučních frází se skoncovalo. Pokud se ještě teď bude v této politice pokračovat, vystoupí z vlády i z ústředního výboru. K vedení revoluční války je zapotřebí armáda, a tu nemáme. To znamená, že je třeba podmínky přijmout.

2

Soudruh Lenin. Někteří soudruzi mi vytýkali ultimativnost. Uchyluji se k ní v krajním případě. Mluví-li členové našeho ústředního výboru o mezinárodní občanské válce, je to výsměch. Občanská válka je v Rusku, ale není v Německu. Nepřestaneme agitovat. Neagitujeme slovy, ale revolucí. A budeme v tom pokračovat. Říká-li Stalin, že mír podepsat nemusíme, nemá pravdu. Tyto podmínky je třeba podepsat. Nepodepíšete-li je, podepíšete ortel smrti nad sovětskou mocí do tří týdnů. Tyto podmínky sovětské moci neublíží. O tom vůbec nepochybuji. Nedávám ultimátum proto, abych je odvolal. Nesnáším revoluční fráze. Revoluce v Německu ještě nedozrála. Potrvá to ještě měsíce. Podmínky je třeba přijmout. Přijde-li potom nové ultimátum, bude to za nové situace.

Soudruh Lenin. Já také považuji za nutné připravovat revoluční válku. Smlouvu můžeme vysvětlovat, a budeme ji vysvětlovat. Demobilizace probíhá v ryze vojenském smyslu. Před válkou jsme také měli armádu. Na revoluční válku je třeba se důkladně připravit. Nepochybují ani na okamžik, že masy si přejí mír.

Lenin navrhuje, aby se hlasovalo: 1. mají-li se ihned přijmout návrhy Německa, 2. má-li se okamžitě začít s přípravou k revoluční válce, 3. má-li se okamžitě zjistit mínění sovětských voličů v Petrohradu a v Moskvě.

A. Lomov se ptá, zda Vladimír Iljič připouští neveřejnou či veřejnou agitaci proti podepsání míru.

Soudruh Lenin odpovídá kladně.

Protože několik členů ústředního výboru prohlásilo, že skládají všechny odpovědné funkce ve straně a ve státních orgánech, J. M. Sverdlov navrhuje, aby členové ústředního výboru setrvali ve svých funkcích až do sjezdu strany a na stranické půdě prováděli dvou vlastní agitaci.

Soudruh Lenin je pro to, aby se otázka vytyčená Sverdlovem projednala, protože za prvé máme ještě tři dny, abychom podmínky podepsali, a za druhé dvanáct dnů, abychom je ratifikovali, a za tu dobu je možné zjistit si mínění strany, a kdyby se vyslovila proti podepsání, k ra-

tifikaci by nedošlo, ale protože jsme dnes v časové tísní, navrhuje odložit otázku na zítřek.

7

J. V. Stalin se ptá, zda složení funkcí neznamená fakticky odchod ze strany.

Soudruh Lenin vysvětluje, že složení funkcí v ústředním výboru neznamená odchod ze strany.

8

Soudruh Lenin navrhuje soudruhům, aby po dobu hlasování opustili zasedání a nepodepisovali žádné dokumenty, aby nenesli žádnou odpovědnost, ale funkce v radě aby neskládali.

*Poprvé otištěno:
diskusní příspěvky 1—3 roku 1922
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV;
diskusní příspěvky 4—8 roku 1928
v časopisu Proletarskaja
revoljucija, č. 2*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

PROJEV NA SPOLEČNÉM
ZASEDÁNÍ FRAKCÍ
BOLŠEVIKŮ A LEVÝCH ESERŮ
V CELORUSKÉM ÚSTŘEDNÍM
VÝKONNÉM VÝBORU SOVĚTŮ
23. ÚNORA 1918¹⁴⁵
NOVINOVÁ ZPRÁVA

Lenin hájí názor, že je třeba podepsat podmínky Němců. Nejdříve vysvětluje, že sovětská moc musí pohlédnout pravdě do očí, že sovětská moc musí konstatovat, že klást odpor Němcům je naprosto nemožné. Poukazuje na projevy předchozích řečníků, kteří odmítají smlouvu podepsat, ale jejich tvrzení, že v nejbližší době jsme schopni zorganizovat armádu, je naprosto neopodstatněné; armáda nechce bojovat a nikdo ji k tomu nedokáže donutit. Začneme-li organizovat armádu, dáme-li dohromady malou hrstku odvážných bojovníků, které vydáme napospas imperialismu, tím jen odradíme energické a ideově vyspělé bojovníky, kteří nám vydobyli svobodu.

Dále Lenin hovoří o tom, že náš ruský proletariát nemá sebemenší vinu na tom, že se revoluce v Německu opozdila. Uskuteční se, ale prozatím se ještě neuskutečnila, a pro nás je nejlepším východiskem získat čas. Podepíšeme-li teď mírovou smlouvu, dokážeme potom energickou organizovanou prací obnovit železnice a zavést pořádek v zásobování potravinami, a na základě toho vybudovat silnou a odolnou armádu, která bude hájit svou revo-

luci, a do té doby socialistická revoluce v Německu určitě dozraje.

*Otištěno 24. (11.) února 1918
v listu Izvěstija sovětov
rabočich i soldatskich
deputatov gor. Moskvy i
Moskovskoj oblasti, č. 32*

Podle textu listu

Nejvýznamnější a nejodpovědnější odpůrci uzavření separátního míru za podmínek předložených v Brestu Litvském vyložili podstatu svých argumentů takto:

||| » ... — — — — —
 — — — — —
 — — — — — ... «

Jsou tu nejkonzentrovaneji uvedeny nejdůležitější argumenty, vyložené téměř ve formě rezoluce. Pro snadnější analýzu těchto argumentů jsme každou jednotlivou větu očíslovali.

Při zkoumání těchto argumentů ihned bije do očí základní chyba autorů. Ani slovem se nezmiňují o konkrétních podmínkách revoluční války za dané situace. To, co je pro stoupence míru hlavní a základní, totiž fakt, že teď *hned* nemůžeme bojovat, právě to obcházejí. V odpovědi — v odpovědi třeba na moje teze, které autoři od 8. ledna* dobře znají — se uvádějí pouze obecné úvahy, abstrakce, z nichž se nutně stávají fráze. Vždyť každá obecná historická úvaha o jednotlivé události bez speciální analýzy podmínek daného případu se stává frází.

Vezměme první myšlenku. Celou její podstatou jsou jen výtky, výkřiky, řečnění, snaha »zostudit« odpůrce a apelo-
 vání na city. Prý jste vy ale hlupáci: imperialisté na vás útočí, za svůj cíl »vyhlašují« potlačení proletářské revolu-

* Viz tento svazek, s. 270—278. *Red.*

REFERÁT NA ZASEDÁNÍ
CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO
VÝKONNÉHO VÝBORU
SOVĚTŮ

24. ÚNORA 1918¹⁴⁷

Soudružky a soudruzi, podmínky, které nám předložili představitelé německého imperialismu, jsou neslýchaně těžké, nesmírně zotročující a lupičské. Němečtí imperia- listé využívají slabost Ruska a dávají nám nůž na krk. Za této situace nemohu před vámi zatajit trpkou pravdu, o níž jsem hluboce přesvědčen, a říci vám, že jiné výcho- disko než podepsat tyto podmínky nemáme. A že každý jiný návrh znamená vědomě nebo bezděčně přivolávat ještě horší zlo a další (dá-li se tu mluvit o nějakých stup- ních) úplné podřízení Sovětské republiky, její porobení německým imperialismem, anebo to je politováníhodný pokus vykrotit se pomocí slov z hrozné, nesmírně těžké, ale nesporné skutečnosti. Soudruzi, všichni velice dobře víte, a mnozí z vás z vlastní zkušenosti, že na Rusko do- lehlo z příčin každému známých a nesporných horší a těžší břímě imperialistické války než na jiné země; pro- to víte, že naše armáda byla válkou víc vysílená a vyčer- paná než kterákoli jiná; proto víte, že všechny pomluvy buržoazního tisku a stran, které mu pomáhaly nebo so- větskou moc osočovaly, že prý bolševici rozkládali armá- du, jsou nesmyslné. Znovu vám připomenu Krylenkovo svolání^[46], které ještě coby praporčík za Kerenského rozeslal armádám při svém odjezdu do Petrohradu. V tomto svolání, jež bylo uveřejněno v Pravdě, se pra- vilo: Jen žádné vzpoury, k tomu vás nevyzýváme; vyzývá- me vás k organizovaným politickým akcím, snažte se po- stupovat co nejorganizovaněji.¹⁴⁸ Taková byla tedy propa-

ganda jednoho z nejpřímnějších a armádě nejbližších představitelů bolševiků. Všechno, co bylo možné udělat pro to, abychom udrželi tuto neslýchaně, nesmírně vyčerpanou armádu, všechno, co bylo možné udělat pro to, aby zesílila, jsme udělali. A jestliže teď vidíme — i když jsem poslední měsíc vůbec neprosazoval svůj názor, který by se mohl zdát pesimistický — jestliže jsme viděli, že armádě jsme za poslední měsíc řekli všechno, co jsme mohli, a udělali všechno, co jsme mohli, abychom usnadnili její situaci, skutečnost nám ukázala, že po třech letech války naše armáda v žádném případě není schopna a nechce bojovat. To je základní, jednoduchá, zřejmá, velice trpká a těžká, ale naprosto jasná příčina, proč jsme nuceni, žijeme-li vedle imperialistického dravce, podepsat mírové podmínky, když nám dává nůž na krk. Proto hovořím s plným vědomím toho, jakou odpovědnost na sebe беру, a opakuji, že žádný představitel sovětské moci nemá právo se této odpovědnosti vyhýbat. Samozřejmě že je příjemné a snadné promluvit k dělníkům, rolníkům a vojákům, samozřejmě že bylo příjemné a snadné pozorovat, jak po říjnovém převratu šla revoluce kupředu, ale když je třeba přiznat trpkou, těžkou a nespornou pravdu, že revoluční válka není možná, pak je nepřijatelné před touto odpovědností uhýbat a je nutné ji vzít prostě na sebe. Považuji za svou povinnost, považuji za nutné splnit svou povinnost a říci přímo, jak se věci mají, a proto jsem přesvědčen, že pracující třída v Rusku, která ví, co to je válka, kolik pracující stála, do jaké míry je vyčerpala a zdeptala, ani na okamžik nepochybuji, že si spolu s námi uvědomí neslýchanou tíhu, hanebnost a nestoudnost těchto mírových podmínek, nicméně však schválí náš postup. Řeknou nám: museli jste, nabídli jste podmínky okamžitého a spravedlivého míru, museli jste využít všechno, co bylo možné, aby se uzavření míru oddálilo, a uvážit, zda se nepřipojí i jiné země, nepřijde-li nám na pomoc evropský proletariát, bez jehož pomoci nemůžeme

dosáhnout trvalého vítězství socialismu. Udělali jsme všechno, co bylo možné, abychom jednání protáhli, udělali jsme dokonce víc, než bylo možné, udělali jsme to, že jsme po jednání v Brestu Litevském prohlásili válečný stav za skončený v přesvědčení — mnozí z nás o tom byli přesvědčeni — že situace Německu nedovolí, aby bestiálně a surově zaútočilo na Rusko. Tentokrát jsme utrpěli těžkou porážku, a je třeba umět tuto porážku přiznat. Ano, revoluce dosud postupovala po vzestupné linii, od vítězství k vítězství; teď však utrpěla těžkou porážku. Dělnické hnutí v Německu, které tak rychle začalo, bylo na čas přerušeno. Víme, že hlavní příčiny toho nejsou odstraněny, že se rozrůstají a nevyhnutelně se budou rozšiřovat, protože se trýznivá válka protahuje, protože bestialita imperialismu se obnažuje stále více a opovážlivěji a otevírá oči i těm masám, které mají k politice zdánlivě velice daleko nebo nejsou schopny pochopit socialistickou politiku. Proto vznikla tato zoufalá, tragická situace, která nás teď nutí přijmout mírové podmínky a donutí pracující masy, aby řekly: Ano, jednali správně, udělali všechno, co mohli, aby nabídli spravedlivý mír, ale museli se podříditi míru vysloveně utlačovatelskému a nešťastnému, protože jiné východisko země nemá. Jejich situace je taková, že jsou nuceni bojovat na život a na smrt za sovětskou republiku. Jestliže se teď Němci vzdali úmyslu táhnout na Petrohrad a Moskvu, pak jen proto, že jsou spoutáni krvavou a loupeživou válkou proti Anglii a navíc prožívají vnitřní krizi. Když mi někdo říká, že němečtí imperialisté mohou zítra nebo pozítří předložit ještě těžší podmínky, odpovídám, že na to musíme být připraveni. Když sovětská republika žije vedle bestiálních dravců, musí přirozeně očekávat, že bude napadena. Nemůžeme-li nyní odpovědět válkou, je tomu tak proto, že nemáme sílu, proto, že i bojovat lze jen s lidem. Jestliže mnozí soudruzi pod vlivem úspěchů revoluce říkají opak, není to ovšem masový jev, není to projev vůle a názorů skuteč-

ných mas. Kdybyste zašli mezi skutečnou dělnickou třídu, mezi dělníky a rolníky, slyšeli byste jedinou odpověď, a sice, že v žádném případě válčit nemůžeme, nemáme dost fyzických sil, zalkli jsme se krví, jak řekl jeden voják. Podepíšeme-li tento vynucený a přetěžký mír, masy nás pochopí a dají nám za pravdu. Možná že masy budou potřebovat k novému vzepětí dost dlouhý odpočinek, ale ti, kdo prožili dlouhá léta revolučních bitev v období rozmachu revoluce i v období revolučního útlumu, kdy revoluční výzvy nenacházely mezi masami ohlas, vědí, že přece jen vždycky nastal revoluční vzestup. A proto říkáme: Ano, dnes nejsou masy schopny válčit, dnes je každý představitel sovětské moci povinen říci lidu do očí trpkou pravdu, ale léta nepředstavitelných těžkostí, tříleté války a nepředstavitelného rozvratu způsobeného carismem skončí a lid znovu pocítí svou sílu a schopnost klást odpor. Teď máme před sebou utlačovatele a na útlak je pochopitelně nejlépe odpovědět revoluční válkou, povstáním, ale dějiny bohužel ukázaly, že vždycky se na útlak povstáním odpovědět nedá. Avšak upustit od povstání ještě neznamená upustit od revoluce. Nenaletěte na provokaci buržoazních novin a nepřátel sovětské moci. Ti pro tento mír nemají jiná slova než »potupný mír« a »hanba«, ale ve skutečnosti tato buržoazie vítá německé dobyvatele s nadšením. Říkají: »Konečně přijdou Němci a udělají pořádek.« Tohleto si přejí a štvou lidi výkřiky »potupný mír«, »hanebný mír«. Přejí si, aby se sovětská moc vrhla do boje, urputného boje, ačkoli vědí, že nemáme sílu, a tlačí nás do úplné poroby německých imperialistů, aby se mohli dohodnout s německými policajty, ale vyjadřují pouze své třídní zájmy, protože vědí, že sovětská moc je čím dál silnější. Tyto hlasy, tyto výkřiky proti míru jsou podle mého názoru nejlepším důkazem toho, že ti, kdo byli proti tomuto míru, se nejen utěšovali plannými iluzemi, ale také naletěli na provokaci. Je třeba umět se s tvrdou pravdou vyrovnat. Máme před sebou

utlačovatele, který nám dal nůž na krk, a budeme bojovat všemi prostředky revolučního boje. Teď jsme ale v zoufale těžké situaci, náš spojenec nám nemůže přispěchat na pomoc, mezinárodní proletariát nemůže přijít hned, ale on přijde. Toto revoluční hnutí dnes nemá možnost klást nepříteli vojenský odpor, ale je na vzestupu a na odpor se postaví později, ale určitě se postaví. (Potlesk.)

*Stručná zpráva uveřejněna
25. (12.) února 1918
ve večerním vydání
Pravdy, č. 35
V úplném znění poprvé
otištěno roku 1926
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XX,
část II*

*Podle stenogra-
fického zápisu*

USNESENÍ RADY
LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
O PŘIJETÍ MÍROVÝCH
PODMÍNEK NĚMECKA¹⁴⁹

Na základě usnesení ústředního výkonného výboru sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců, jež bylo schváleno 24. února ve 4.30 hodin ráno, se rada lidových komisařů rozhodla přijmout mírové podmínky německé vlády a vyslat do Brestu Litevského delegaci.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Napsáno 24. února 1918
Otištěno 25. (12.) února 1918
ve večerním vydání
Pravdy, č. 35 a v mimořádném
večerním vydání listu
Izvěstija CIK, č. 33*

Podle rukopisu

Trockij měl pravdu, když řekl, že mír může být trojnásobně nešťastným mírem, ale mír, který ukončí tuto stonásobně hanebnější válku, nemůže být potupným, hanebným a špinavým mírem.

Je neuvěřitelně, nesmírně těžké podepisovat nešťastný, neobyčejně těžký a strašlivě ponižující mír, když silný dává slabému nůž na krk. Ale je nepřípustné zoufat si, je nepřípustné zapomínat, že dějiny znají příklady ještě potupnějších, ještě nešťastnějších a ještě těžších mírových podmínek. A přesto se národy, které barbary krutý vítěz pokořil, dokázaly vzpamatovat a vzchopit se.

Napoleon I. zdeptal a pokořil Prusko nesrovnatelně víc, než dnes Vilém deptá a pokořuje Rusko.¹⁵⁰ Napoleon I. byl dlouhá léta naprostým vítězem na kontinentě, jeho vítězství nad Pruskem bylo mnohem rozhodnější než Vilémovo vítězství nad Ruskem. Ale za několik let se Prusko vzpamatovalo a v osvobozené válce, ovšem nikoli bez pomoci loupeživých států, které rozhodně nevedly proti Napoleonovi osvobozenou, nýbrž imperialistickou válku, se Napoleonova útlaku zbavilo.

Napoleonské imperialistické války trvaly mnoho let, zabraly celou epochu a odhalily neobyčejně složitou síť imperialistických vztahů* s národně osvobozenými hnutími. A přesto historický vývoj po celou tuto epochu, tak neobyčejně bohatou na války a tragédie (tragédie ce-

* Imperialismem tu nazývám loupež cizích zemí vůbec, imperialistickou válkou válku dravců za rozdělení této kořisti.

lých národů), postupoval kupředu od feudalismu k »svobodnému« kapitalismu.

Nyní historický vývoj pokračuje ještě rychleji, tragédie celých národů, porobovaných a porobených imperialistickou válkou, jsou mnohem strašlivější. Prolínání imperialistických a národně osvobozeneckých proudů, hnutí a snah tu je také, jenže s tím obrovským rozdílem, že národně osvobozenecká hnutí jsou mnohem slabší, kdežto imperialistická mnohem silnější. Ale historický vývoj nezadržitelně směřuje kupředu a v lůně všech vyspělých zemí zraje — navzdory všemu — socialistická revoluce, revoluce nesrovnatelně hlubší, lidovější a mohutnější, než byla předcházející revoluce buržoazní.

Proto znovu a znovu opakují, že ze všeho nejméně přípustné je zoufalství. Podmínky míru jsou nevyzpytatelně těžké. Ale historický vývoj přece jen vykoná své a na pomoc nám přispěchá — i když ne tak rychle, jak bychom si všichni přáli — socialistická revoluce nezadržitelně zrající v jiných zemích.

Dravec nás obklíčil, zdeptal a ponížil, ale my všechny tyto strasti vydržíme. Nejsme na světě osamoceni. Máme přátele, stoupence, opravdu věrné pomocníky. Z mnoha příčin nezávislých na jejich vůli se opozdili, ale přijdou nám na pomoc.

Pusťme se do organizace, organizace a ještě jednou organizace. Budoucnost patří přes všechny útrapy nám.

P O Z N Á M K A
O N E V Y H N U T E L N O S T I
P O D E P S A T M Í R

Nepodepsat v této chvíli mír by znamenalo vyhlásit ozbrojené povstání nebo revoluční válku německému imperialismu. Od ruské buržoazie, která touží po příchodu Němců, je to buď fráze, nebo provokace. V tomto okamžiku opravdu nemůžeme bojovat, protože armáda je proti válce, armáda bojovat nemůže. Týden války proti Němcům, od 18. do 24. února 1918, před nimiž naše vojska jednoduše prchala, to dokázal jasně. Jsme vydáni napospas německému imperialismu. Teď nelze pronášet fráze o okamžitém ozbrojeném povstání proti Němcům, nýbrž je nutno systematicky, důkladně a neochvějně připravovat revoluční válku, upevňovat kázeň, budovat armádu a zavádět pořádek v železniční dopravě a v zásobování potravinami. To je názor většiny ústředního výkonného výboru včetně Lenina (a většiny ústředního výboru bolševické strany) i Spiridonovové a Malkina (menšiny ústředního výboru levých eserů).

*Napsáno 24. února 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ ÚV S D D S R(b)
24. ÚNORA 1918
PROTOKOLÁRNÍ ZÁPIS

1

Diskutuje se o vyslání delegace do Brestu, která by podepsala mírovou smlouvu.

Soudruh Lenin se domnívá, že je třeba zachovat kontinuitu s předchozí delegací, a protože nestačí, aby jel pouze soudruh Karachan, je velmi žádoucí, aby jeli ještě soudruzi Ioffe a Zinovjev.

2

A. A. Ioffe kategoricky odmítá jet a prohlašuje, že »podepsat mír znamená pohřbít veškerou brestlitevskou politiku«.

Soudruh Lenin říká, že netrvá na tom, aby Ioffe jel jako zmocněnec k podepsání smlouvy, ale domnívá se, že je třeba, aby soudruh Ioffe jel jako poradce. Němci nepochybně poslali svou odpověď ve formě ultimáta z obavy, že budeme proti, ale až poznají, že souhlasíme s podepsáním míru, přistoupí možná i na vyjednávání. Právě proto je nutný poradce, který zná celou problematiku. Ukáže-li se však, že je třeba pouze podepsat smlouvu, nebude samozřejmě o čem jednat a poradce se nemusí na zasedání ani dostavit.

3

Soudruh Lenin upozorňuje, že Radek, ačkoliv je odpůrcem uzavření míru, přece jen souhlasil, že pojede, ale Poláci mu to zakázali.

4

V další diskusi L. D. Trockij prohlašuje, že v Brestu Litevském bude už jenom třeba podepsat mír a A. A. Ioffe tam bude zbytečný, protože všechny nejdůležitější otázky Němci už v odpovědi formulovali.

Soudruh Lenin se domnívá, že Trockij nemá pravdu, protože při podepsání smlouvy jsou nesporně zapotřebí odborníci, ale my je nemáme, například ani na obchodní smlouvy. Mohl by jet Krasin, ale ten odjel na nějaký čas do Stockholmu. Podepisujeme smlouvu se zařatými zuby, jak delegace prohlašuje, ale neznáme situaci, nevíme, co se může stát, až delegace přijede do Brestu, a proto je Ioffe jako poradce nezbytný. Ostatně je třeba si uvědomit, že ukládáme delegaci vyjednávat, bude-li to jen trochu možné.

5

V další diskusi jsou jako členové mírové delegace navrženi G. J. Zinovjev a G. J. Sokolnikov.

Soudruh Lenin se domnívá, že je třeba vyslat oba; půjde-li jen o podepsání míru, mohou oba ihned odjet a o dalším se dohodnout s Čičerinem.

6

G. J. Sokolnikov prohlašuje, že do Brestu nepojede, a bude-li ústřední výbor naléhat, tak z něj vystoupí.

Soudruh Lenin žádá soudruhy, aby neztráceli nervy, a podotýká, že členem delegace může být soudruh Petrovskij jako lidový komisař.

7

Diskutuje se o prohlášení L. D. Trockého, že rezignuje na funkci lidového komisaře zahraničních věcí.

Soudruh Lenin upozorňuje, že je to nepřijatelné, že změna politiky znamená krizi. Dotaz, jaký je názor na politiku, byl rozeslán do všech krajů¹⁵¹ a trochu polemiky vůbec neuškodí.

Předkládá praktický návrh: Ústřední výbor žádá soudruha Trockého, aby odložil své rozhodnutí na příští zasedání ústředního výboru, na úterý. (Pozměňovací návrh — vyčkat návratu delegace z Brestu.)

8

Soudruh Lenin navrhuje, aby se hlasovalo o tomto prohlášení: Protože ústřední výbor nepovažuje odstoupení soudruha Trockého v této chvíli za možné, žádá ho, aby toto své rozhodnutí odložil, dokud se nevrátí delegace z Brestu nebo dokud se fakticky nezmění situace.

Návrh schválen při třech abstencích.

9

L. D. Trockij se domnívá, že když jeho prohlášení nebylo přijato, je nutné, aby se přestal dostavovat do oficiálních institucí.

Soudruh Lenin navrhuje hlasovat: Ústřední výbor vyslechl prohlášení soudruha Trockého a souhlasí s tím, že

soudruh Trockij se nebude zúčastňovat jednání rady lidových komisařů o zahraničních záležitostech, a žádá soudruha Trockého, aby se nevyhýbal ostatním jednáním.

Schváleno.

10

Diskutuje se o prohlášení A. Lomova, M. S. Urického, V. M. Smirnova, G. L. Pjatakova, D. P. Bogolepova a A. P. Spundeho, že rezignují na své funkce v radě lidových komisařů. M. S. Urickij doufá, že jejich prohlášení o rezignaci na odpovědné funkce ve stranických a státních orgánech bude uveřejněno.

Soudruh Lenin navrhuje, aby bylo schváleno toto usnesení: Ústřední výbor žádá soudruhy, kteří oznámili svou rezignaci, aby své rozhodnutí odložili do návratu delegace z Brestu a aby toto usnesení ústředního výboru bylo projednáno ve skupině.

11

Soudruh Lenin předkládá dva návrhy:

1. Ústřední výbor považuje požadavek čtyřky za oprávněný a žádá její členy, aby projednali návrh ústředního výboru a odročili svou rezignaci jednak proto, že se zanedlouho bude konat sjezd, jednak vzhledem k složité politické situaci.

2. Ústřední výbor soudruhům zaručuje, že jejich prohlášení bude uveřejněno v Pravdě, a zároveň je žádá, aby své rozhodnutí zvážili a posoudili, nemohou-li setrvat jak ve svých odpovědných funkcích, tak v ústředním výboru.¹⁵²

Návrhy jsou přijaty.

*Poprvé otištěno:
diskusní příspěvky 1—10
roku 1928 v časopisu
Proletarskaja revoljucija, č. 2;
diskusní příspěvek 11 roku 1922
Sobranije sočiněnij N. Lenina
(V. Uljanova), sv. XV*

*Podle protokolárního zápisu
psaného rukou*

S T A N O V I S K O
Ú V S D D S R (B O L Š E V I K Ů)
K S E P A R Á T N Í M U
A A N E X N Í M U M Í R U¹⁵³

Milí soudruzi!

Organizační byro ústředního výboru považuje za nezbytné vysvětlit vám pohnutky, které donutily ústřední výbor přistoupit na mírové podmínky německé vlády. Organizační byro vám, soudružky a soudruzi, podává toto vysvětlení proto, aby všichni členové strany byli důkladně informováni o stanovisku ústředního výboru, který v období mezi sjezdy zastupuje celou stranu. Organizační byro považuje za nutné upozornit, že v otázce podepsání míru nebyl ústřední výbor jednotný. Jakmile však bylo usnesení jednou schváleno, musí je podpořit celá strana. Za několik dní se bude konat sjezd strany a teprve na něm bude možné posoudit, do jaké míry ústřední výbor správně vyjadřoval skutečné stanovisko celé strany. Až do sjezdu je stranickou povinností všech členů strany plnit usnesení svého ústředního řídicího orgánu, ústředního výboru strany, v zájmu zachování jednoty ve vlastních řadách.

Bezpodmínečnou nutnost podepsat v této chvíli (24. února 1918) lupičský, neuvěřitelně těžký mír s Němcem vyvolává především skutečnost, že nemáme armádu, že se nemůžeme bránit.

Všichni vědí, proč jsme se po 25. říjnu 1917, po vítězství diktatury proletariátu a chudého rolnictva, stali všichni obranáři, proč jsme pro obranu vlasti.

Z hlediska obrany vlasti je nepřípustné nechat se zaléct do vojenského střetnutí, když nemáme armádu a po zuby ozbrojený nepřítel je skvěle připraven.

Sovětská socialistická republika nemůže vést válku, protože ví, že obrovská většina dělnických, rolnických a vojenských mas, které volily do sovětů, je proti válce. To by bylo dobrodružství. Něco jiného bude, jestliže tato válka skončí, byť přetěžkým mírem, a německému imperialismu se opět zachce vést proti Rusku útočnou válku. Potom bude většina sovětů určitě pro válku.

Válčit nyní by objektivně znamenalo nechat se vyprovokovat ruskou buržoazií. Buržoazie moc dobře ví, že Rusko je teď bezbranné a že by je na hlavu porazily i zcela nepatrné síly Němců, kterým by k vyhladovění Petrohradu a Moskvy stačilo přetnout hlavní železniční tepny. Buržoazie si přeje válku, protože si přeje svržení sovětské moci a dohodu s německou buržoazií. Jásot buržoů v Dvinsku a Režici, ve Vendenu a Hapsalu, v Minsku a Drisse při vstupu Němců to dokazuje nad slunce jasněji.

Obhajoba revoluční války v této chvíli se nutně stává revoluční frází. Vždyť zubožená rolnická země nemůže vést moderní válku proti vyspělému imperialismu bez armády a bez toho, aniž by se důkladně připravila hospodářsky. Klást odpor německému imperialismu, který nás zardousí, jestliže se nás zmocní, je bezpodmínečně nutné. Žádat však, abychom odpor kladli právě formou ozbrojeného povstání a právě teď, když by *takový* odpor byl pro nás zjevně beznadějný a zjevně vyhovoval německé i ruské buržoazii, je planá fráze.

Stejně tak je v této chvíli frází prosazovat revoluční válku a dokládat to argumentem, že tím podpoříme mezinárodní socialistické hnutí. Usnadníme-li německému imperialismu rozdrčení sovětské republiky tím, že proti němu zahájíme boj ve chvíli pro nás nevýhodnou, nepomůžeme tím ani německému, ani mezinárodnímu dělnickému hnutí a ani socialismu, ale naopak jim uškodíme. Je třeba všestrannou, vytrvalou a soustavnou prací pomáhat pouze revolučním internacionalistům ve všech zemích, ale vrhat se do dobrodružství ozbrojeného povstání s vě-

domím, že to není nic než dobrodružství, je nedůstojné marxisty.

Kdyby Liebknecht do dvou až tří týdnů zvítězil (možné to je), zbavil by nás samozřejmě všech těžkostí. Dopusťte bychom se však hlouposti a zesměšlili vznešené heslo solidarity pracujících všech zemí, kdybychom se chtěli lidu zaručit, že Liebknecht rozhodně a nevyhnutelně v nejbližších týdnech zvítězí. Právě takovými úvahami se mění vznešené heslo Vsadili jsme na světovou revoluci v naprosto planou frázi.

Situace je objektivně podobná situaci v létě 1907. Tehdy nás zardousil a zotročil ruský monarchista Stolypin a dnes němečtí imperialisté. Tehdy se ukázalo, že heslo okamžitého povstání, které bohužel prosazovala celá eserská strana, je planá fráze. Nyní, v této chvíli, je heslo revoluční války evidentně frází, již se nadchli leví eseři, kteří opakují argumenty pravých eserů. Jsme vydáni napospas německému imperialismu, čeká nás obtížný a dlouhý boj, abychom svrhli tohoto horlivého bojovníka světového imperialismu. Je to určitě poslední a rozhodný boj za socialismus, ale pouštět se v této chvíli do ozbrojeného povstání proti horlivému bojovníku imperialismu je dobrodružství, do něhož se marxisté nikdy nepustí.

Systematická, vytrvalá a všestranná příprava obrany-schopnosti země, sebekázeň všude a ve všem, využití těžké porážky ke zvyšování kázně ve všech oblastech života v zájmu hospodářského vzestupu země a upevnění sovětské moci — to je aktuální úkol, to je příprava revoluční války činy, a nikoli slovy.

Na závěr považuje organizační byro za nutné upozornit, že ofenzíva německého imperialismu dosud trvá, a proto musí všichni členové strany organizovat svorný odpor. Není-li možné získat čas k přípravě nových bitev tím, že podepíšeme i nesmírně těžký mír, musí naše strana poukázat na to, že je nutné napsat všechny síly k zcela otevřenému odporu.

Můžeme-li získat čas a alespoň krátký oddech pro organizační práci, musíme toho dosáhnout. Nebude-li nám dopřán oddech, musí naše strana vyzývat masy k boji, k co nejrozhodnější sebeobraně. Věříme, že všichni členové strany splní svou povinnost vůči straně, vůči dělnické třídě své země, vůči lidu a proletariátu. Tím, že udržíme sovětskou moc, poskytneme tu nejlepší a nejvydatnější podporu proletariátu všech zemí v jeho neobyčejně obtížném, těžkém boji proti vlastní buržoazii. Nic by nyní nemohlo socialismus poškodit víc než rozdrčení sovětské moci v Rusku.

Se soudružským pozdravem

*Organizační byro
ÚV SDDSR (bolševiků)*

*Napsáno 24. února 1918
Otištěno 26. (13.) února 1918
v Pravdě, č. 35*

Podle textu Pravdy

T V R D Á, A L E N E Z B Y T N Á L E K C E

Týden od 18. do 24. února 1918 vejde do dějin ruské i mezinárodní revoluce jako jeden z největších historických zvrátů.

27. února 1917 svrhl ruský proletariát spolu s částí rolnictva, probuzeného vývojem válečných událostí, a spolu s buržoazií monarchii. 21. dubna 1917 svrhl jedynovládu imperialistické buržoazie a předal moc maloburžoazii paktující se s buržoazií. 3. července živelně demonstrující městský proletariát otrásl kompromisnickou vládou. 25. října ji svrhl a nastolil diktaturu dělnické třídy a chudého rolnictva.

Toto vítězství bylo třeba uhájit v občanské válce. Vyžádalo si to asi tři měsíce, počínaje vítězstvím nad Kerenským u Gatčiny, přes vítězství nad buržoazií, junkery a částí kontrarevolučního kozáctva v Moskvě, Irkutsku, Orenburgu, Kyjevě a konče vítězstvím nad Kaledinem, Kornilovem a Alexejevem v Rostově na Donu.

Požár proletářského povstání vzplál ve Finsku. Oheň přeskočil do Rumunska.

Vítězství na domácí frontě byla poměrně snadná, protože nepřítel neměl ani technickou, ani organizační převahu a ani ekonomickou základnu, chyběla mu opora v masách obyvatelstva. Ze snadných vítězství se nutně mnohým vedoucím činitelům zatočila hlava. Začali být přesvědčeni, že je »utlučeme čepicemi«.

Obrovského rozkladu rychle se demobilizující armády, utíkající z fronty, si úmyslně nevšimli. Opájeli se revolučními frázemi a tyto fráze přenesli i do boje proti světo-

vému imperialismu. Dočasné »osvobození« Ruska od náporu imperialismu přijali jako něco normálního, zatímco toto »osvobození« bylo jen přestávkou ve válce německého dravce proti dravci anglickému a francouzskému. Počátek masových stávek v Rakousku a v Německu považovali za revoluci, která nás prý už zbavila vážného nebezpečí německého imperialismu. Místo aby důkladnou, konkrétní a důslednou prací podpořili německou revoluci, která se rodí neobyčejně těžce a obtížně, jen mávli rukou: »Kam se hrabou němečtí imperialisté — spolu s Liebknecem je vyřídíme raz dva!«

Týden od 18. do 24. února 1918, od dobytí Dvinsku do dobytí Pskova (později byl opět dobyt zpět), týden válečné ofenzívy imperialistického Německa proti Sovětské socialistické republice byl trpkou, ponižující a tvrdou, avšak nezbytnou, užitečnou a prospěšnou lekcí. Jak neobyčejně názorné bylo srovnání dvou skupin telegramů a telefonických zpráv, které se v tomto týdnu soustřeďovaly přímo ve vládě! Na jedné straně bezuzdná zvůle »rezolutních« revolučních frází — dalo by se říci štejnbervgských frází, abychom připomněli mistrovské dílo tohoto stylu, projev »levého« (hm . . . hm . . .) esera Štejnbervga na sobotním zasedání ústředního výkonného výboru.¹⁵⁴ Na druhé straně mučivě zahanbující zprávy o tom, že pluky odmítají hájit pozice, že dokonce odmítly hájit narvskou linii, že neplní rozkaz za ústupu všude všechno ničit. Nemluvím už o útěku z fronty, o chaosu, bezradnosti, bezmocnosti a lajdáctví.

Trpká, ponižující a tvrdá, ale nezbytná, užitečná a prospěšná lekce!

Uvědomělý a myslící dělník vyvodí z této historické lekce tři závěry: o našem postoji k obraně vlasti, k obranyschopnosti země a k revoluční, socialistické válce; o podmínkách našeho střetnutí se světovým imperialismem; o správném pojetí otázky našich vztahů k mezinárodnímu socialistickému hnutí.

My jsme nyní, od 25. října 1917, obranáři, od tohoto dne jsme pro obranu vlasti. Vždyť jsme *skutkem* dokázali náš rozchod s imperialismem. Zrušili jsme a zveřejnili špinavé a krvavé imperialistické spiklenecké smlouvy^[123]. Svrhli jsme *vlastní* buržoazii. Dali jsme svobodu národům, které *jme* dosud utlačovali. Dali jsme lidu půdu a zavedli jsme dělnickou kontrolu. Jsme pro obranu Sovětské socialistické republiky Ruska.

Ale právě proto, že jsme pro obranu vlasti, vyžadujeme *odpovědný* přístup k obranyschopnosti a k bojové připravenosti země. Vyhlášíme nelítostnou válku revolučním frázím o revoluční válce. Na revoluční válku je třeba se připravovat dlouho a důkladně, nejdříve je třeba hospodářsky pozvednout zemi, zavést pořádek v železniční dopravě (bez železnic je moderní válka planou frází) a všude obnovit co nejpřísnější revoluční kázeň a sebekázeň.

Z hlediska obrany vlasti je zločinem pouštět se do válečného střetnutí s mnohem silnějším a lépe připraveným nepřítelem, když víme, že nemáme armádu. Z hlediska obrany vlasti je naší povinností podepsat ten nejtěžší, zotročující, nelidský a potupný mír, ale ne proto, abychom před imperialismem »kapitulovali«, nýbrž proto, abychom se učili a připravovali se na promyšlený a účinný boj proti němu.

Uplynulý týden pozvedl ruskou revoluci na mnohem vyšší stupeň celosvětového historického vývoje. V těchto dnech pokročily dějiny výš hned o několik stupňů najednou.

Dosud před námi stáli ubozí, opovrženíhodní (z hlediska světového imperialismu) nepřátelé, jakýsi idiot Romanov, chvastoun Kerenskij a bandy junkerů a buržoastů. Teď proti nám stanul kolos vyspělého, technicky prvotřídně vyzbrojeného a skvěle zorganizovaného světového imperialismu. Proti němu *musíme* bojovat. Proti němu *musíme umět* bojovat. Rolnická země, jejíž hospodářství

bylo tříletou válkou katastrofálně rozvráceno a která zahájila socialistickou revoluci, se musí vyhnout válečnému střetnutí, dokud je to možné, vyhnout se mu i za cenu nejtěžších obětí právě proto, aby měla možnost důkladně se připravit na chvíli, kdy vzplane »poslední rozhodující bitva«^[38].

Tato bitva vzplane teprve tehdy, až vypukne socialistická revoluce ve vyspělých imperialistických zemích. Takováto revoluce nesporně zraje a sílí každým měsícem, každým týdnem. A této zrající síle *je třeba* pomáhat. Je třeba *umět* jí pomáhat. Této revoluci nepomůžeme, ale naopak uškodíme, vystavíme-li Sovětskou socialistickou republiku v sousedství těchto zemí drtivé porážce ve chvíli, kdy všichni vědí, že nemá armádu.

Není přípustné proměnit vznešené heslo Vsadili jsme na vítězství socialismu v Evropě ve frázi. Je to pravda, máme-li na mysli dlouhou a obtížnou cestu ke konečnému vítězství socialismu. Je to nesporná filozofickohistorická pravda, vezmeme-li v úvahu »éru socialistické revoluce« jako celek. Jenže aplikujeme-li jakoukoli abstraktní pravdu na *kteroukoli* konkrétní situaci, stává se tato pravda frází. Je nesporné, že »v každé stávce se skrývá hydra sociální revoluce«. Ale je nesmysl tvrdit, že od každé stávky se dá hned přejít k revoluci. Sázíme-li na vítězství socialismu v Evropě v tom smyslu, že ujistíme lid, že revoluce v Evropě vypukne a nepochybně zvítězí za několik týdnů, určitě do té doby, než se Němci stačí dostat do Petrohradu, do Moskvy a do Kyjeva, než stačí »dorazit« naši železniční dopravu, nepočínáme si jako uvědomělí revolucionáři-internacionalisté, ale jako dobrodruzi.

Kdyby Liebknecht zvítězil nad buržoazií do dvou až tří týdnů (není to nemožné), dostal by nás ze všech potíží. Avšak založíme-li svou dnešní taktiku boje proti současnému imperialismu na naději, že Liebknecht právě v nejbližších týdnech určitě zvítězí, vysloužíme si jen po-

směch. Ze vznešených revolučních hesel současnosti uděláme revoluční frázi.

Soudruzi dělníci, učte se z tvrdých, ale užitečných lekcí revoluce! Připravujte se důkladně, usilovně a neochvějně k obraně vlasti, k obraně socialistické Sovětské republiky!

*Pravda, č. 35 (večerní vydání)
25. (12.) února 1918
Podepsán Lenin*

Podle textu Pravdy

N Á V R H U S N E S E N Í
R A D Y L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
O E V A K U A C I V L Á D Y¹⁵⁵

1. Za sídlo vlády zvolit Moskvu:
2. Každý úřad bude evakuovat jen minimální počet vedoucích pracovníků ústředního správního aparátu, na nejvýš 20—30 osob (plus rodiny).
3. Za každou cenu okamžitě odvézt Státní banku, zlato a Státní tiskárnu cenin.
4. Začít s odvážením cenností z Moskvy.

*Napsáno 26. února 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sbornik XI*

Podle rukopisu

PODIVNÉ A HROZNÉ

V rezoluci z 24. února 1918 vyslovalo moskevské oblastní byro naší strany nedůvěru ústřednímu výboru, odmítlo se podřídit těm jeho usnesením, »která budou souviset s plněním podmínek mírové smlouvy s Rakouskem a Německem«, a ve »výkladu« k rezoluci prohlásilo, že »považuje rozkol ve straně v nejbližší době takřka za neodvratný«*

Na tom všem není nic hrozného ani podivného. Je zcela přirozené, že soudruzi, kteří se v otázce separátního míru s ústředním výborem příkře rozcházejí, ho ostře kritizují a jsou přesvědčeni o nevyhnutelnosti rozkolu. Na to všechno mají členové strany bezvýhradné právo a je to zcela pochopitelné.

Co je tedy podivné a hrozné? K rezoluci je připojen »výklad«. Uvádíme ho v plném znění:

»Moskevské oblastní byro považuje rozkol ve straně v nejbližší době prakticky za neodvratný, a proto si klade za úkol napomáhat sjednocení všech důsledných revolučních komunistických sil, které bojují stejně jak proti stoupcům uzavření separátního míru, tak proti všem umírněným oportunistickým silám ve straně. *V zájmu mezinárodní revoluce považujeme za účelné případně obětovat i sovětskou moc, která se*

* Uvádíme plné znění rezoluce: »Moskevské oblastní byro SDDSR posoudilo činnost ústředního výboru a vyslovuje mu nedůvěru vzhledem k jeho politické linii a složení, a při první příležitosti bude trvat na nových volbách do ústředního výboru. Kromě toho nepovažuje moskevské oblastní byro za svou povinnost podřídit se za každou cenu těm usnesením ústředního výboru, která budou souviset s plněním podmínek mírové smlouvy s Rakouskem a Německem.« Rezoluce byla přijata jednomyslně.

nyní stává ryze formální. Nadále považujeme za svůj hlavní úkol šířit ideje socialistické revoluce do všech ostatních zemí a energicky prosazovat diktaturu dělníků a nelítostně potlačovat buržoazní kontrarevoluci v Rusku.«

Zdůraznili jsme zde ta slova, která jsou . . . podivná a hrozná.

V těchto slovech je podstata problému.

Tato slova dovádějí celou linii autorů rezoluce ad absurdum. Tato slova neobyčejně jasně odhalují příčinu jejich chyby.

»V zájmu mezinárodní revoluce považujeme za účelné případně obětovat i sovětskou moc . . .« Je to podivné, protože tu neexistuje žádná souvislost mezi premisou a závěrem. »V zájmu mezinárodní revoluce je účelné riskovat *vojenskou porážku* sovětské moci« — taková teze by byla buď správná, nebo nesprávná, ale nemohli bychom ji nazvat podivnou. To za prvé.

Za druhé: sovětská moc »se nyní stává ryze formální«. Tohle už není jen podivné, ale přímo hrozné. Je jasné, že autoři v tom mají pořádný zmatek. Je třeba uvést všechno na pravou míru.

Pokud jde o první otázku, mají autoři zřejmě na mysli, že v zájmu mezinárodní revoluce je účelné případně riskovat vojenskou porážku, která by vedla k zániku sovětské moci, tj. k vítězství buržoazie v Rusku. Touto myšlenkou autoři nepřímou uznávají správnost toho, co jsem vyslovil ve svých tezích (z 8. ledna 1918, otištěných v Pravdě 24. února 1918)*, a sice, že nepřijmeme-li mírové podmínky Německa, bude Rusko poraženo a sovětská moc svržena.

A tak, la raison finit toujours par avoir raison — pravda vždycky zvítězí! Moji »krajní« odpůrci Moskvané, vyhrožující rozkoem, byli nuceni — právě proto, že už začali otevřeně mluvit o rozkolu — dopovědět také své

* Viz tento svazek, s. 270—278. Red.

konkrétní důvody, ty důvody, o nichž lidé, odbývající věc všeobecnými frázemi o revoluční válce, raději nemluví. Podstatou mých tezí a mých argumentů je (jak pozná každý, kdo si bude chtít pozorně přečíst mé teze ze 7. ledna 1918), že v nich upozorňuji na nezbytnost podepsat byť přetěžký mír *ihned*, v tomto okamžiku, a zároveň zahájit důkladnou *přípravu* na revoluční válku (a také jej podepsat právě *v zájmu* této důkladné přípravy). Ti, kdo se omezili na všeobecné fráze o revoluční válce, veškerou podstatu mých argumentů obcházelí anebo si jí nepovšimli, nechtěli si jí povšimnout. A teď musím z celého srdce poděkovat právě svým »krajním« odpůrcům Moskvanům za to, že protrhli »hráz mlčení« o *podstatě* mých argumentů. Moskvané na ně odpověděli *první*.

A jaká byla jejich odpověď?

Uznali správnost mého *konkrétního* argumentu: ano, Moskvané uznali, že nás opravdu čeká porážka, podstoupíme-li teď boj s Němci.* Ano, tato porážka by skutečně vedla k pádu sovětské moci.

Děkuji tedy ještě jednou z celého srdce svým »krajním« odpůrcům Moskvanům za to, že protrhli »hráz mlčení« o podstatě mých argumentů, tj. právě o mém *konkrétním* upozornění na podmínky války v případě, že do ní okamžitě vstoupíme, a za to, že nebojácně uznali správnost mého *konkrétního* upozornění.

Dále. Čím vlastně vyvracejí mé argumenty, jejichž správnost byli Moskvané nuceni v podstatě uzнат?

Tím, že v zájmu mezinárodní revoluce je *třeba* obětovat sovětskou moc.

Proč to vyžaduje zájem mezinárodní revoluce? V tom je jádro, v tom je sama podstata argumentace těch, kdo

* Na protiargument, že stejně nebylo možné se boji vyhnout, odpověděla fakta: 8. ledna byly mé teze přečteny; k 15. lednu jsme *mohli* mít mír. Oddech by určitě byl zajištěn (pro nás by měl i sebekratší oddech obrovský význam, materiální i morální, protože *Němci* by museli vyhlásit *novou* válku), kdyby . . . kdyby nebylo revolučních frází.

by chtěli mé argumenty vyvrátit. A právě proto není o tomto nejdůležitějším, nejhlavnějším a nejzákladnějším bodu ani v rezoluci, ani ve výkladu jediné slovo. Aby pohovořili o tom, co je všeobecně známé a nesporné, na to si autoři rezoluce našli čas i místo; hovořili i o »nelítostném potlačení buržoazní kontrarevoluce v Rusku« (prostředky a metodami takové politiky, která vede k zániku sovětské moci?) a o boji proti všem umírněným oportunistickým silám ve straně, ale o tom, co je právě sporné, o tom, co se týká právě podstaty stanoviska odpůrců míru, o tom neřekli ani slovo!

To je podivné. Velice podivné. Nepomlčeli o tom autoři rezoluce snad proto, že si v tomto bodě byli vědomi své slabiny? Kdyby řekli jasně *proč* (vyžaduje to zájem mezinárodní revoluce), znamenalo by to usvědčit sebe sama . . .

Ať tomu bylo jakkoli, musíme *hledat* důvody, z nichž *mohli* autoři rezoluce vycházet.

Možná že se autoři rezoluce domnívají, že zájem mezinárodní revoluce zakazuje jakýkoli mír s imperialisty. Takový názor vyslovili někteří odpůrci míru na jedné petrohradské poradě, ale podpořila jej pouze nepatrná menšina odpůrců separátního míru.¹⁵⁶ Takový názor pochopitelně popírá účelnost jednání v Brestu Litevském a odmítá uzavření míru »dokonce i« za podmínky, že nám bude vráceno Polsko, Lotyšsko a Kuronsko. Nesprávnost takových názorů (jež například zavrhuje většina petrohradských odpůrců míru) bije do očí. Podle těchto názorů by socialistická republika, obklopená imperialistickými mocnostmi, nemohla uzavírat žádné hospodářské smlouvy, nemohla by existovat, aniž by odletěla na Měsíc.

Autoři se možná domnívají, že zájem mezinárodní revoluce vyžaduje, aby byla *podněcována* zvenčí, a že takovým podněcováním by byla pouze válka, ale rozhodně ne mír, který by si masy mohly vykládat jako jakési »uzákonění« imperialismu. Taková »teorie« by byla v příkrém

rozporu s marxismem, který vždycky zavrhoval »podněcování« revolucí zvenčí, neboť ty se vyvíjejí úměrně tomu, jak se vyhrocují třídní rozpory, z nichž revoluce vznikají. Taková »teorie« by se rovnala názoru, že ozbrojené povstání je formou boje, která je závazná vždycky a za jakýchkoli podmínek. Ve skutečnosti však zájem mezinárodní revoluce vyžaduje, aby sovětská moc, jež svrhla buržoazii ve své zemi, *pomáhala* této revoluci, ale *formu* pomoci volila podle svých sil. Pomáhat socialistické revoluci v mezinárodním měřítku s vědomím případné porážky této revoluce v *dané* zemi — takový názor nevyplývá dokonce ani z teorie o podněcování revoluce zvenčí.

Autoři rezoluce se možná domnívají, že revoluce v Německu už začala, že tam už dospěla k otevřené celonárodní občanské válce, a že proto musíme všemožně pomáhat německým dělníkům, že musíme sami zahynout (»obětovat sovětskou moc«), abychom *zachránili* německou revoluci, která už zahájila svůj rozhodný boj a dostává těžké rány. Podle tohoto hlediska, zatímco bychom hynuli, vzdali bychom část sil německé kontrarevoluce, čímž bychom zachránili revoluci v Německu.

Za takových předpokladů by bylo zřejmě nejen »účelné« (jak se vyjádřili autoři rezoluce), ale přímo *nutné* riskovat případnou porážku a případně obětovat sovětskou moc. Jenže je jasné, že tyto předpoklady neexistují. Revoluce v Německu zraje, ale je zřejmé, že ještě nepropukla, že ještě nedospěla k občanské válce. »Případným obětováním sovětské moci« bychom dozrávání revoluce v Německu nepomohli, ale naopak *zabránili*. Pomohli bychom tím německé reakci, nahráli bychom jí, ztížili bychom socialistické hnutí v Německu a odradili bychom od socialismu široké masy proletářů a poloproletářů v Německu, kteří ještě nepřešli na pozice socialismu a které by porážka Sovětského Ruska zastrašila, jako zastrašila anglické dělníky porážka Komuny v roce 1871.

Ať to vezmeme z kterékoli strany, logiku v autorských

úvahách nenajdeme. Rozumné argumenty pro to, že »v zájmu mezinárodní revoluce je účelné případně obětovat sovětskou moc«, neexistují.

»Sovětská moc se nyní stává ryze formální« — to je ono hrozné tvrzení, k němuž, jak jsme viděli, dospěli autoři moskevské rezoluce.

Když prý budeme nuceni platit německým imperialistům kontribuce, když nám budou zakazovat propagandu a agitaci proti Německu, pak prý i sovětská moc ztrácí význam, »stává se ryze formální« — takový je zřejmě »myšlenkový« pochod autorů rezoluce. Říkáme »zřejmě«, protože nic jasného a přesného na podporu zkoumané teze autoři nevedli.

Obsahem »teorie« o údajně formálním významu sovětské moci a o přípustnosti taktiky případného obětování sovětské moci je hluboký, bezvýchodný pesimismus a naprosté zoufalství. Záchrana není možná, ať tedy zahyne i sovětská moc — tímto pocitem byla diktována tato hrozná rezoluce. Údajně »hospodářské« důvody, do nichž se občas halí podobné úvahy, vyúsťují do stejně bezvýchodného pesimismu: co už teď prý zmůže sovětská republika, když budeme muset platit takové, onaké a ještě bůhvíjaké kontribuce.

Nic než zoufalství: stejně musíme zahynout!

V tak přetěžké situaci, v jaké Rusko je, lze tento pocit pochopit. Nelze ho však »pochopit« u uvědomělých revolucionářů. Je příznačný právě tím, že dovádí názory Moskvanů ad absurdum. Francouzi by v roce 1793 nikdy neřekli, že jejich vymoženosti, republika a demokracie se stávají ryze formálními, že je třeba případně republiku obětovat. Nezoufali, nýbrž překypovali vírou ve vítězství. Vyzývat k revoluční válce a zároveň v oficiální rezoluci hovořit o »případném obětování sovětské moci« znamená bezezbytku se odhalit.

Prusko a mnohé další země postihly na počátku 19. století, za napoleonských válek, mnohem větší těžkosti

Nezničí nás ani dobyvatelé, nepodlehne-li zoufalství a frázím.

*Pravda, č. 37 a 38
28. (15.) února a
1. března (16. února) 1918
Podepsán N. Lenin*

Podle textu Pravdy

Revoluční rozmach vyvolaný proradným útokem německých bělogvardějců proti ruské revoluci je zřejmý. Odevšad přicházejí telegramy o odhodlání bránit sovětskou moc a bojovat do posledního muže. Jiný postoj k vlastní dělnickorolnické moci se ani nedal čekat.

Ale k vedení války s takovým nepřítelem, jako je německý imperialismus, pouhé nadšení nestačí. Bylo by velice naivní, ba trestuhodné přistupovat k této *opravdové, úporné a krvavé* válce lehkomyšlně.

Válčit je třeba opravdově, anebo vůbec ne. Když už nám němečtí imperialisté válku vnucují, je naší svatou povinností střízlivě zhodnotit naši situaci, zvážit síly a prověřit hospodářský mechanismus. To všechno je nutné udělat rychle, jak to vyžaduje válečná doba, neboť každé prodlení v naší současné situaci by se skutečně »rovnalo smrti«. Hannibal stojí před branami, na to nesmíme ani na minutu zapomínat.

K vedení *opravdové* války je třeba mít pevné, organizované zázemí. Nepřítel okamžitě porazí sebelepší armádu, lidi sebevíce oddané revoluci, nebudou-li dostatečně vyzbrojeni, zásobeni potravinami a vycvičení. To je tak jasné, že to není třeba vysvětlovat.

Jak vypadá zázemí naší revoluční armády? Žalostně, ne-li ještě hůř. Předchozí válka úplně ochromila naši dopravu a narušila výměnu zboží mezi městem a vesnicí; přímým a bezprostředním důsledkem toho je hlad ve velkých městech.

Pod náporem nepřítele se naše armáda od základu re-

organizuje. Stará armáda, která se vyznala ve vedení války, za současných podmínek neexistuje. Vyčerpána předchozí válkou, na smrt unavena tříapůlletým životem v zákopech představuje po bojové stránce nulovou veličinu. Rudá armáda je nesporně skvělým bojovým materiálem, jenže surovým, neopracovaným. Aby se nestala potravou pro německá děla, je ji třeba vycvičit a ukáznit.

Čekají nás obrovské problémy. Všechny místní sověty musí neodkladně, ihned po odeslání telegramu o odhodlání bojovat proti vnějšímu nepříteli sdělit, kolik vagonů obilí bylo posláno do Petrohradu, kolik vojáků jsou schopny poslat okamžitě na frontu a kolik rudoarmějců prodělává výcvik. Všechny zbraně a střelivo musí být evidovány a okamžitě musí být obnovena výroba nových zbraní a střeliva. Železnice musíme zbavit šmelinářů a darebáků. Všude musí být obnovena přísná revoluční kázeň. Jedině při dodržení *všech* těchto podmínek můžeme mluvit *vážně* o válce. Jinak budou všechny řeči o »nejrevolučnější válce« *frází*. Fráze je škodlivá vždycky, avšak v daném kritickém okamžiku může sehrát osudnou úlohu.

Jsem hluboce přesvědčen, že naše revoluce si s nynějšími nesmírnými potížemi poradí. Vykonala už obrovskou práci, ale k tomu, aby byla naše věc úspěšně dovedena až do konce, je třeba vyvinout stonásobnou energii.

Jen tehdy zvítězíme.

Pravda, č. 38
1. března (16. února) 1918

Podle textu Pravdy

N Á V R H R O Z K A Z U V Š E M S O V Ě T Ů M

Předpokládáme, že zítra 3. 3. bude podepsán mír, ale podle zpráv našich zástupců musíme na základě všech okolností očekávat, že u Němců v nejbližších dnech získá převahu strana požadující válku proti Rusku. Proto bezpodmínečně přikazuji: oddalovat demobilizaci rudoarmějců; zintenzívnit přípravu k destrukci železnic, mostů a silnic; shromažďovat a ozbrojovat oddíly; urychleně pokračovat v evakuaci; zbraně odvážet do vnitrozemí.

Předseda rady lidových komisařů
V. Uljanov (Lenin)

*Napsáno 2. března 1918
Poprvé otištěno roku 1929
v publikaci Leninskij sborník XI*

Podle rukopisu

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY
NA ZASEDÁNÍ
RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
4. BŘEZNA 1918¹⁵⁷

1

Plně souhlasím se soudruhem Trutovským, že snahy a pokusy, o nichž jsme tu slyšeli, se úplně rozcházejí s úkoly dělnické a rolnické vlády a nemají se socialismem nic společného.¹⁵⁸ Úkolem socialismu je zajistit přechod všech výrobních prostředků do vlastnictví všeho lidu, a vůbec ne to, aby lodě patřily lodním dělníkům a banky bankovním úředníkům. Berou-li lidé takové hlouposti vážně, je třeba znárodnění zrušit¹⁵⁹, protože je to naprosté šílenství. Úkol a cíl socialismu vidíme v tom, aby se půda a podniky staly vlastnictvím sovětské republiky. Rolník dostává půdu pod podmínkou, že ji bude dobře obdělávat. Dostanou-li pracovníci říční dopravy lodě, pak jedině tehdy, budou-li s nimi zacházet jako dobří hospodáři: budou muset předkládat rozpočty, aby mohly být schváleny alespoň příjmy a výdaje, a lodě udržovat v dobrém stavu. Pokud to nedokážou, odvoláme je. A pokud se už tři týdny dohadují, doporučil bych všechny z vedoucích míst odvolat, protože to dokazuje naprostou organizační neschopnost, naprosté nepochopení životních úkolů sovětské republiky. To je chaos, dezorganizace, nebo ještě něco horšího, zavání to sabotáží. Uspořádali jakousi organizovanou výpravu do odborového svazu a chodí si stěžovat. A na Volze stojí neopravené lodě. Co to má znamenat? Co je to, blázinec? Pevně věřím, že si uvědomí, že budeme-li žít v takovém chaosu, stihnou nás ještě větší pohromy. Hlavní podmínkou je pro nás kázeň

a organizované předání veškerého majetku lidu, veškerých zdrojů bohatství sovětské republiky a šetrné, ukázněné zacházení s nimi. Takže říkají-li nám, že pracovníci říční dopravy budou soukromými správci, je jasné, že s tím nemůžeme souhlasit. Spravovat musí sovětská moc. Ale vy organizujete jakési diskuse o sjednocení všech organizací . . .* Nejsou-li spokojeni, mohou požádat, aby nařízení bylo zrušeno. Místo toho však znovu navrhuji přezkoumat od začátku, komu patří lodě, aby lodní dělníci mohli žádat přídavek 140 %.

2

S mnoha věcmi plně souhlasím, ale pokud jde o složení kolegia, myslím, že návrh soudruhů z říční dopravy je naprosto nepřijatelný. Především neprojednáváme tuto otázku. Základní problém je, že lidé nedostávají peníze. To je opravdu vrchol nepořádku. Nač tedy poukazujeme peníze? Aby to zůstalo na papíře? Slyšeli jsme tisíce stížností, že nebudou-li peníze poslány, naše doprava vezme za své. Když byly peníze 21. února poukázány a 22. února nedošly, měli si 23. února stěžovat. Máme nedostatek peněz, papírových peněz je málo, Státní tiskárna nestačí natisknout potřebné množství. My je sice poukazujeme a vy je rozdělujete, ale ve skutečnosti se nic neposílá. Měli jste sem přijít 23. února, a ne 3. března. Požádali jsme, aby tyto desetimilióny byly vydány. Nevím, kdo má větší vinu. Myslím, že zástupci národohospodářské rady. Všechny nemůžeme uspokojit. Zásobujeme Petrohrad a Moskva má papírových peněz nedostatek. . .* Jestliže se poukázky jen vyplňovaly a nepodnikala se žádná opatření, měli přijít sem, zatelefonovat mně nebo někomu jinému a informovat nás o tom. Mállokdy se stane, abych

* Část stenografického zápisu je nečitelná. *Red.*

celý týden nedostal zprávu, že nebyly vydány peníze, ale od vás jsem nedostal ani jednu. Je třeba volat lidi k odpovědnosti, přinejmenším je na to důrazně upozornit. Usnesení z 21. února^[102] ukládá sjezdu pracovníků říční dopravy, aby předložil rozpočet. Pokud jde o složení kolegia, myslím si, že jsme měli dekret opravit spíš v tom duchu, jak navrhoval soudruh Šljapnikov. Podle bodu 3 se vytváří sedmičlenné kolegium. Bůhví proč to nebylo akceptováno. Do kolegia mohlo být zvoleno několik zástupců odborových organizací. Navrhuji udělat vše pro to, aby tyto peníze byly okamžitě poslány přímým vlakem. Dále je nutné ihned obvyklým způsobem oznámit, že peníze už byly poslány. Pokud jde o druhý bod, domnívám se, že jediným kolegiem v tomto případě a zároveň nejpříjemnějším pro všechny, pro radu lidových komisařů, že jediným možným kolegiem je to, které včera schválila rada lidových komisařů. Nejsou žádné důvody pro to, abychom je měnili. Domnívám se, že je musíme schválit. A je-li skutečně pravda, že výše platu 200 rublů byla stanovena a schválena jako podmínka pro znárodnění dopravy, je-li tomu tak, vyskytuje-li se požadavek, aby byly postaveny naroveň jiným organizacím, pak já osobně navrhuji uvažovat o zrušení znárodnění. Za nějaký čas se může stát, že peníze vůbec nebudou. Měli jsme jedinou záruku, na jejímž základě jsme chtěli uskutečnit znárodnění, a tu nám berou. Je-li tomu tak, je třeba toto opatření zrušit. Neuděláme-li to, vznikne další nesmírně nerentabilní podnik.

3

Domnívám se, že jmenování komisaře je nevhodné z mnoha důvodů. Nesporný kandidát na tuto funkci neexistuje. Takže všem požadavkům nevyhovíme, a tudíž obě strany budou nespokojeny. Obejdeme-li svaz tím, že

jmenujeme komisaře, je to opatření nedemokratické. Schválíme usnesení, aby nám do rána předložili návrh. Nebude-li kolegium dost operativní, může si zvolit výkonný výbor. A my to můžeme organizačně zajistit zítra nebo pozítří, aby po této stránce bylo všechno hned v daném termínu realizováno. Při jmenování výkonného výboru můžeme třeba jednotlivé členy určit zde. Bude to v pořádku, protože pracovníky říční dopravy z toho nevyklučujeme. Proti spolupráci odborových organizací nemohou nic namítat. Nedohodneme-li se, navrhneme, aby byl jmenován komisař. Soudruzi lidoví komisaři vědí, že otázka kandidáta není snadná věc, a řešit otázku výběru teď hned znamená nevyřešit nic, protože kvůli tomu ztratíme celý týden. Nejlepší by bylo toto: Zůstává jeden návrh — zrušit body 5, 6 a 7. Schváleno. Podle bodu 3 se šest členů kolegia nahradí prozatímním zastoupením odborových organizací.

*Otištěno poprvé,
podle stenografického
zápisu*

VELKÉ PONAUCENÍ A VELKÁ ODPOVĚDNOST

Naši takzvaní »leví«, kteří včera vystoupili s vlastním listem *Kommunist*¹⁶⁰ (bylo by třeba dodat: komunista před-marxovské éry), nedbají poučení a vůbec poučení z dějin, vyhýbají se vlastní odpovědnosti.

Je to však marné. Stejně se jí nevyhnou.

Vykrucují se, co jim síly stačí, chrlí bezpočet novinových článků, pracují do úmoru a nelitují »ani« tiskařskou čerň, aby vylíčili »teorii« jako neopodstatněnou a špatnou.

Nic naplat! Jejich úsilí vyvrátit fakta je marné. Fakta jsou fakta, jak správně praví anglické přísloví. Faktem je, že od 3. března, kdy ve 13 hodin Němci zastavili válečné akce, až do 5. března do 19 hodin, kdy píše tyto řádky, prožíváme oddech a už jsme těchto dvou dnů využili ke *konkrétní* (projevující se nikoli frázemi, nýbrž konkrétními činy) obraně socialistické vlasti. To je fakt, který bude masám den ze dne zřejmější. Faktem je, že ve chvíli, kdy boje neschopná frontová armáda panicky prchá, opouští děla a nestačí za sebou vyhazovat mosty, je obranou vlasti a *zvyšováním* její obranyschopnosti nikoli žvanění o revoluční válce (žvanění — za takového panického útěku armády, z níž stoupenci revoluční války *nezadrželi jediný* oddíl — přímo hanebné), nýbrž spořádaný ústup, aby se zachránil zbytek armády, a využití k tomu každého dne oddechu.

Fakta jsou fakta.

Naši takzvaní »leví« fakta přehlížejí, nechťejí se z nich poučit, vyhýbají se odpovědnosti, snaží se čtenáři *zatajit*

nedávnou, docela čerstvou a historicky významnou minulost a *zastřít* ji odvoláváním se na události dávno minulé a nepodstatné. Například K. Radek vzpomíná ve svém článku^[118] na to, jak v prosinci (v prosinci!) napsal, že je nutno pomoci armádě, aby se udržela, že to napsal ve »zprávě radě lidových komisařů«. Neměl jsem možnost si tuto zprávu přečíst, ale ptám se sám sebe: proč ji Karl Radek neotiskne *celou*? Proč přesně a přímo nevysvětlí, co vlastně tehdy myslel »kompromisním mírem«? Proč nepřipomíná méně vzdálenou minulost, kdy psal v Pravdě o své (ze všech nejhorší) iluzi, že by bylo možné uzavřít mír s německými imperialisty za podmínky, že nám bude vráceno Polsko?

Proč?

Proto, že takzvaní »leví« jsou nuceni zastírat fakta, která *je*, »levé«, usvědčují, zastírat odpovědnost za šíření iluzí, které ve skutečnosti *pomohly* německým imperialistům a *zabránily* růstu a rozvoji revoluce v Německu.

N. Bucharin se teď dokonce snaží popírat fakt, že on a jeho přátelé tvrdili, že Němci nebudou schopni útočit^[3]. Ale velmi, velmi mnoho lidí ví, že to Bucharin a jeho přátelé opravdu tvrdili a že šířením takové iluze *pomohli* německému imperialismu a *zabránili* narůstání revoluce v Německu, která je teď oslabena tím, že velkoruská Sovětská republika přišla při panickém útěku rolnické armády o tisíce a tisíce děl a o stamiliónové bohatství. Jasně a přesně jsem to předpověděl v tezích ze 7. ledna*. Je-li teď N. Bucharin nucen to »popírat«, tím hůř pro něho. Všichni, kdo se pamatují na výroky Bucharina a jeho přátel o tom, že Němci nebudou schopni útočit, jen pokrčí rameny nad tím, že Bucharin musí svá vlastní slova »popírat«.

A těm, kdo se na ně nepamatují, těm, kdo je neslyšeli, připomeneme dokument *dnes* trochu cennější, zajímavější

* Viz tento svazek, s. 270—278. *Red.*

a poučnější než Radkovy prosincové výtvary. Tímto dokumentem, který bohužel »leví« svým čtenářům zatajili, jsou totiž výsledky hlasování (1) z 21. ledna 1918 na poradě ústředního výboru naší strany s nynější »levou« opozicí a (2) hlasování ústředního výboru 17. února 1918.

21. ledna 1918, když se jednalo o tom, má-li být okamžitě přerušeno vyjednávání s Němci, hlasoval *pro* (z řad spolupracovníků takzvaného »levého« listu Kommunist) pouze Stukov. Všichni ostatní byli proti.

V otázce, je-li *přípustné* podepsat anexní mír v případě, že Němci jednání přeruší nebo nám dají ultimátum, hlasoval *proti* pouze Obolenskij (kdy vlastně budou otištěny »jeho« teze? proč o nich Kommunist mlčí?) a Stukov. *Pro* hlasovali všichni ostatní.

V otázce, má-li se v takovém případě podepsat nabídnutý mír, hlasovali *proti* jen Obolenskij a Stukov, ostatní »leví« *se hlasování zdrželi!!* To je fakt.

Když se 17. února 1918 hlasovalo o tom, kdo je pro revoluční válku, Bucharin a Lomov »odmítají hlasovat o takto formulované otázce«. *Pro* nehlasoval nikdo. To je fakt.

V otázce, je-li třeba »vyčkat s obnovením jednání o míru do té doby, dokud se v dostatečné míře (přesně tak!) neprojeví ofenzíva Němců a její vliv na německé dělnické hnutí«, hlasovali *pro* ze současných spolupracovníků »levého« listu Bucharin, Lomov a Urickij.

V otázce, »máme-li uzavřít mír, stane-li se německá ofenzíva faktem a nedojde-li k revolučnímu vzestupu v Německu a Rakousku«, *se zdrželi* hlasování Lomov, Bucharin a Urickij.

Fakta jsou fakta. A fakta říkají, že Bucharin popíral možnost německé ofenzívy, že šířil iluze, jimiž *ve skutečnosti*, aniž chtěl, *pomáhal* německým imperialistům a *bránil* rozvíjení revoluce v Německu. A právě v tom je podstata revoluční fráze. Člověk někam jde, a dostane se úplně jinam.

N. Bucharin mi vytýká, že nerozebírám konkrétní podmínky nynějšího míru. Není však těžké pochopit, že moje argumentace ani podstata věci to nevyžadovaly a nevyžadují. Stačilo dokázat, že pro nás existuje jen jedno skutečné, nevyfantazírované dilema: buď *takové* podmínky, které nám umožní alespoň na několik dní oddech, anebo postavení Belgie a Srbska. A tohle Bucharin nevyvrátil, ani pokud jde o Petrohrad. To jeho kolega M. N. Pokrovskij^[98] přiznal.

A že jsou nové podmínky horší, těžší a více ponižující než zlé, těžké a ponižující podmínky brestlitevské^[12], tím se vůči velkoruské Sovětské republice *provinili naši takzvaní »leví«* Bucharin, Lomov, Urickij a spol. To je historický fakt, který dokázalo výše uvedené hlasování. A před tímto faktem se nelze zachránit žádnými vytáčkami. V Brestu vám byly *nabídnuty* podmínky, a vy jste na ně odpověděli naparováním a chvástáním a *zavinili* jste horší podmínky. To je fakt. A odpovědnosti za to se nezbavíte.

Ve svých tezích ze 7. ledna 1918 jsem naprosto jasně předpověděl, že vzhledem ke stavu naší armády (frazérství *»proti«* unaveným rolnickým masám nemohlo nic změnit) *bude* Rusko *muset* uzavřít *horší* separátní mír, nepřijme-li mír brestlitevský.

»Leví« sedli na lep ruské buržoazii, která nás *potřebovala* vehnat do války pro nás *vrcholně* nevýhodné.

Že se »leví eseri« svým prosazováním *okamžité* války vědomě rozešli s rolnickými masami, to je fakt. A tento fakt svědčí o tom, že politika levých eserů je *neseříózní*, jako byla neseříózní zdánlivě »revoluční« politika všech eserů v létě 1907.

Že nejuvědomělejší a nejvyspělejší dělníky rychle přešlo opojení z revolučního frazérství, dokazuje příklad Petrohradu a Moskvy. V Petrohradu už vystřízlivěly nejlepší dělnické obvody — Vyborský a Vasiljevského ostrova. Petrohradský sovět dělnických zástupců už není pro

okamžitou válku, už pochopil, že je nutné ji *připravovat*, a připravuje ji.¹⁶¹ Na městské konferenci bolševiků v Moskvě 3. a 4. března 1918 už zvítězili odpůrci revolučního frazérství.¹⁶²

K jakému obludnému sebeklamu dospěli »leví«, je patrné z jedné věty v článku Pokrovského, kde se říká: »Když bojovat, tak je třeba bojovat *ted'*« (podtrhl Pokrovskij), . . . když — slyšte! slyšte! — »když ještě není demobilizována ruská armáda včetně nově vytvořených útvarů«.

Kdo však přihlíží k faktům, ví, že největší *překážkou* toho, abychom kladli odpor Němcům, byla v únoru 1918 jak ve Velkorusku, tak na Ukrajině a ve Finsku *naše nedemobilizovaná armáda*. To je fakt. Nemohla nic než dát se na panický útěk a strhnout za sebou i oddíly rudoarmějců.

Kdo si chce vzít poučení z dějin, neutíkat před odpovědností za ně, nemávnout nad ním rukou, ten si třeba vzpomene na válku Napoleona I. proti Německu.

Prusko a Německo uzavřely mnohokrát s dobyvatelem *desetkrát* těžší a více ponižující (než naše) mírové smlouvy, dokonce uznaly cizí policii a zavázaly se, že armáda bude Napoleonovi nápomocna při jeho dobovačných taženích. Svými smlouvami s Pruskem Napoleon utlačoval a drtil Německo desetkrát silněji, než Hindenburg a Vilém *ted'* stiskli nás. A přesto se v Prusku našli lidé, kteří se nenafukovali, nýbrž podepisovali nanejvýš hanebné mírové podmínky, podepisovali je proto, že neměli armádu, podepisovali desetkrát víc porobující a ponižující podmínky, a *přesto* se potom znovu vzchopili k povstání a k válce. Dějiny zaznamenaly několik takových mírových smluv a několik takových válek. Několik případů oddechu. Několikeré nové vyhlášení války dobyvatelem. Několik případů uzavření spojenečství utlačovaného národa s národem utlačujícím, který byl konkurentem dobyvatele a stejným dobyvatelem (to připomínám stoupen-

cům »revoluční války« bez přijetí pomoci od imperialistů!).

Tak se vyvíjely dějiny.

Tak tomu bylo a tak tomu bude. Vstoupili jsme do epochy řady válek. Spějeme k nové vlastenecké válce. Dospějeme k ní v podmínkách dozrávající socialistické revoluce. A na této obtížné cestě se ruský proletariát a ruská revoluce dokážou vyléčit z fanfarónství, z revolučního frazérství, dokážou přijímat i nesmírně těžké mírové smlouvy, dokážou se znovu vzchopit.

Uzavřeli jsme *tylžský mír*. Dosáhneme i svého vítězství, svého osvobození, jako Němci dosáhli po tylžském míru z roku 1807 osvobození od Napoleona v letech 1813 a 1814. Doba oddělující náš tylžský mír od našeho osvobození bude patrně kratší, protože dějiny postupují rychleji.

Pryč s fanfarónstvím! Pusťme se vážně do upevňování kázně a do organizace!

Napsáno 5. března 1918

Otištěno 6. března (21. února) 1918

v Pravdě, č. 42

Podepsán N. Lenin

Podle rukopisu

PŘÍPRAVNÉ
MATERIÁLY

OSNOVA PROJEVU
O AGRÁRNÍ OTÁZCE,
PŘEDNESENÉHO
NA MIMOŘÁDNÉM
CELORUSKÉM SJEZDU
ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ
14. (27.) LISTOPADU 1917*

Osnova

- úvod { (1) Nikoli jménem vlády, ale strany a frakce.
 { (2) Pro domo sua**.
 (3) Konfiskace — zradili *eseři*.
 (4) Bylo zapotřebí 2. revoluce, »moc má buržoazie« (řikal referent) a *kompromisníci*.
 (5) Dělnická, socialistická revoluce.
 (6) »Koalice« s rolnictvem.
 (7) Zákon = 242 návrhů^[109], **lidové masy**.
 (8) Lidové masy a horní vrstvy, masy a úřednictvo, pracující a navyklí¹⁶³.
 (9) Socialismus v zákoně 242 *návrhů*:
 10. { konfiskace. . . Ne rozdělení,
 { banky. . . ale společné
 { inventář. . . hospodaření.
 11. Rozchod s kompromisnictvím. . .
 12. — — — — volby do Ústavodárného shromáždění. Kandidátky.

Otištěno poprvé, podle rukopisu

* Viz tento svazek, s. 122—123. *Red.*

** ve svúj prospěch; doslovně: »pro svúj dům«. *Red.*

TEZE O ÚKOLECH STRANY + SOUČASNÁ SITUACE

- (α) Uznání revoluce z 25. 10. za socialistickou revoluci.
- (β) Odmítnutí všech omezení této teze v duchu návratu k buržoazně demokratické revoluci (postupnost přechodu; »stadium« bloku s maloburžoazií etc.).
- (γ) Diktatura proletariátu, její zvláštnosti na rozdíl od »všeobecného«, formálního (buržoazního) demokratismu; její taktika.
- (δ) Sovětská moc a moc bolševiků.
- (ε) Dohoda s maloburžoazií nikoli ve smyslu bloku v zájmu buržoazně demokratické revoluce, nikoli ve smyslu omezení úkolů socialistické revoluce, nýbrž výlučně ve smyslu *forem* přechodu k socialismu pro *jednotlivé* vrstvy maloburžoazie.
- (ι) Buržoazní svobody *versus* potlačení vykořisťovatelů.
- (κ) Sabotéři a kapitalisté; kapitalisté a »veřejné mínění« buržoazie.
- (ζ) Ústavodárné shromáždění a jeho podřízení sovětské moci, zájmům a podmínkám občanské války.
- (η) Vrcholné organizace (Vikžel, rolnický ÚVV etc.) a boj proti nim.
- (θ) Boj proti reformismu v jeho *soudobé* podobě:
 - (1) svazování rukou proletariátu souběžci z řad maloburžoazie
 - (2) omezení rozmachu revolučního boje »lidových mas«
 - (3) odmítání teroru.

Napsáno v listopadu 1917
Poprvé otištěno roku 1957
v časopisu
Voprosy istorii KPSS, č. 1

Podle rukopisu

OSNOVA TEZÍ O ÚSTAVODÁRNÉM SHROMÁŽDĚNÍ*

Teze o Ústavodárném shromáždění:

1. Ústavodárné shromáždění a revoluce z 25. 10.: lid ještě nemohl 12. 11. vědět.
2. Ústavodárné shromáždění a boj za mír: lid jej ještě nemohl 12. 11. posuzovat, nemohl o něm ani vědět.
3. Ústavodárné shromáždění a strany (poměrné volby).
4. Rozkol na rolnickém sjezdu 6. 12. 1917.
5. Rozštěpení eserské strany (konec 11. 1917).
6. Boj ve Vikželu a na sjezdu železničářů (10. a 15. 12.)
7. Boj v armádě (masa a armádní výbory).
(ad 4—7). Dělnická vlna a sovětská (k 25. 10. 1917): celkem za 18 dní do 12. 11. byly už kandidátky hotové.
Armáda je *pro* (armádní sjezdy 11. 1917).
Rolnictvo je *pro* (II. celoruský rolnický sjezd 7. 12. 1917).
8. Ústavodárné shromáždění a sovětská moc. Předvoj mas a veškeré masy.
9. Ústavodárné shromáždění a občanská válka (ozbrojené povstání kadetů a Kaledina).
10. $\sum \sum =$ každý den není posvácení.
11. Vlny vzestupu (revoluce) nebyly v souladu s dobou voleb do Ústavodárného shromáždění.

* Viz tento svazek, s. 190—194. *Red.*

12. Právo na nové volby.
Volby a demokratismus. Právo na odvolání.
13. Volby naslepo: když lid *neví*, oč se ve skutečnosti bojuje. (ad 12).
14. Ústavodárné shromáždění a program strany^[111].
Program versus* 10.—12. 1917:
Republika s Ústavodárným shromážděním je víc než republika s předparlamentem.
Republika sovětů je víc než republika s Ústavodárným shromážděním.
Republika úplného socialismu je víc než republika sovětů.
Komunistická společnost je víc než socialistická republika.

*Napsáno 11. nebo 12.
(24. nebo 25.) prosince 1917
Poprvé otištěno roku 1957
v časopisu
Voprosy istorii KPSS, č. 3*

Podle rukopisu

* — ve srovnání, oproti. *Red.*

K N Á V R H U D E K R E T U
O Z N Á R O D N Ě N Í B A N K
A P Ř Í S L U Š N Ý C H
N E Z B Y T N Ý C H O P A T Ř E N Í C H *

1

K O N C E P T N Á V R H U D E K R E T U **

5. Podrobné předpisy o vyplácení peněz bankami a o bankovních operacích týkajících se soukromých kont, úvěrových transakcí apod. budou vydány zvlášť.

Za výrobky se platí 50 % běžné ceny, prodávají-li se spotřebním družstvům a proplácejí-li se prostřednictvím běžných bankovních účtů.***

7. Veškeré peníze soukromých osob až na 100—200 rublů týdně pro osobní potřebu musí být uloženy na běžném účtu ve Státní bance a v jejích pobočkách. Zatajení se trestá konfiskací.

8. Příslušníci majetných tříd jsou povinni mít spotřební a pracovní (rozpočtové) knížky a výpisy z nich každý týden předkládat Státní bance.

9. K majetným třídám patří majitelé nemovitostí v celkové hodnotě vyšší než 25 000 rublů nebo osoby, jejichž měsíční příjem je vyšší než 500 rublů nebo vlastníci úspor nad 1000 rublů.

10. Nejvyšší národohospodářská rada vytváří operativní skupiny kontrolorů (revizorů, účetních aj. apod.) a tyto skupiny jsou oprávněny z pověření Nejvyšší národohospodářské rady provádět hloubkové a všestranné re-

* Viz tento svazek, s. 202—205. *Red.*

** První stránka rukopisu se nedochovala. *Red.*

*** Tento odstavec je v rukopise přeškrtnut. Pořadové číslo 6 je vynecháno. *Red.*

vize v každém podniku a v každém soukromém hospodářství.

11. Zahraniční obchod se prohlašuje za státní monopol.

2

TEZE NÁVRHU DEKRETU

1. Všechny akciové podniky se prohlašují za vlastnictví státu.
2. Členové správních rad, ředitelé a akcionáři, jejichž *celkový* majetek činí 5000 rublů, ručí majetkem a svobodou za řádné hospodaření («nepřátelé lidu»).
- (8) 3. Obyvatelstvo se nuceně sdružuje ve spotřební družstva.
- (9) 4. Pomoc chudině (zvláště rolnictvu) v tomto směru. Stíhání spekulantů a sabotérů: «nepřátelé lidu».
- (7) 5. Ukládání peněz v bance, všech přes 500 rublů, pod hrozbou konfiskace a zatčení (později kolkování bankovek, výměna za jiné papírové peníze a další opatření). Norma spotřeby ne > 125 rublů týdně.
- posílání na frontu } (3) 6. Všeobecná pracovní povinnost: první
nucené práce } krok — spotřební a pracovní nebo rozpočtové pracovní knížky pro majetné, jejich kontrola. Jejich povinností je pracovat na určeném úseku, jinak «nepřátelé lidu».
- (((konfiskace, zatčení))) (12) (10) 7. Sabotéři a stávkující úředníci — nepřátelé lidu.
- (4) 8. Železnice přepravují spěšně mimo pořadí potraviny a nezbytné náklady, a to

především na základě příkazů Nejvyšší národohospodářské rady a sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Boj proti »šmelinářům«, všeobecné stíhání spekulantů.

- (5) 9. Přejít k výrobě užitečných výrobků a začít organizovat pravidelnou směnu obilí za průmyslové výrobky: práce zdola i shora, vyhledávání zakázek, surovin aj., pustit se do toho ze všech stran.
- (6) 10. Státní půjčky se anulují. Ochrana a respektování zájmů drobných střádalů.
- (10) 11. Operativní skupiny kontrolorů (Nejvyšší národohospodářská rada a sověty) za účasti osob doporučených stranickými organizacemi.
- (11) 12. Soudy složené z dělníků (a rolníků) k evidenci množství a kvality práce.

*Napsáno po 14. (27.)
prosinci 1917*

*Poprvé otištěno roku 1957
v publikaci Dekrety sovětskoj
vlasti, svazek I*

Podle rukopisů

SEZNAM
DOSUD NENALEZENÝCH
LENINOVÝCH PRACÍ

POZNÁMKY

REJSTŘÍKY

ŽIVOTOPISNÁ DATA

SEZNAM DOSUD NENALEZENÝCH LENINOVÝCH PRACÍ

(25. října (7. listopadu) 1917 — 5. března 1918)

1917

PROJEV NA ZASEDÁNÍ PETROHRADSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ

O AGRÁRNÍ POLITICE SOVĚTSKÉ MOCI

30. října (12. listopadu) 1917

O tomto Leninově vystoupení psal John Reed v knize Deset dní, které otřásl světem (Praha 1957, s. 214).

NÁVRH REZOLUCE ÚV SDDSR(b) O VIKŽELU

Lenin napsal návrh rezoluce, když se na zasedání ÚV SDDSR(b) 1. (14.) listopadu 1917 jednalo o účasti na jednáních při Vikželu o změně složení sovětské vlády; zmínka o tomto návrhu rezoluce je obsažena v protokolu ze zasedání ústředního výboru (viz Protokoly Centralnogo Komiteta RSDRP(b). Avgust 1917 — fevral 1918. Moskva 1958, s. 129).

ODPOVĚĎ NA OTÁZKY MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ PRO INFORMOVÁNÍ DĚLNICKÉHO TISKU AMERIKY, FRANCIE A ANGLIE

V. I. Lenin napsal petrohradskému zástupci Mezinárodního sdružení pro informování dělnického tisku Ameriky, Francie a Anglie, že je ochoten odpovědět na položené otázky o zahraniční a vnitřní politice sovětské vlády, jedině bude-li mít záruku, že s jeho odpovědí bude seznámen veškerý dělnický, a tedy i internacionalistický tisk a odpo-

věd' bude uveřejněna v původním znění. Dopis zástupce Sdružení, v němž je vyjádřen souhlas s těmito podmínkami, je opatřen Leninovou poznámkou: »Odpověděl jsem 10. 11. 1917« (Pravda, č. 27, 27. ledna 1960; Voprosy istorii KPSS, 1960, č. 3, s. 147).

DOPIS MOSKEVSKÉMU VÝBORU SDDSR(b)

Dopis byl napsán v první polovině listopadu 1917. D. P. Bogolepov ve svých Vzpomínkách na V. I. Lenina napsal: »Pracoval jsem ve finančním odboru moskevského sovětu, když mi 12. listopadu 1917 ukázali Iljičovu vlastnoručně napsanou žádost, abych spolu s dalšími soudruhy přijel do Petrohradu« (O Lenině, kniha IV. Moskva 1925, s. 116—117).

KONCEPT ODPOVĚDI ÚV SDDSR(b) NA RYKOVOVO, KAMENĚVOVO, MILJUTINOVO A NOGINOVO PROHLÁŠENÍ O JEJICH ZNOVUPŘIJETÍ DO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU STRANY

Koncept napsal Lenin jako odpověď na Rykovovo, Kameněvovo, Miljutinovo a Noginovo prohlášení o jejich znovupřijetí do ÚV SDDSR(b), které se projednávalo na zasedání ústředního výboru 29. listopadu (12. prosince) 1917; obsah konceptu je vyložen v protokolárním zápisu: »Soudruh Lenin čte koncept své odpovědi na toto prohlášení. Upozorňuje se v něm, že z prohlášení čtyř jasně vyplývá, že se s námi názorově naprosto rozcházejí, neboť se domnívají, že ústřední výbor udělal ústupky. Konkrétně navrhuje, aby si ÚV vyžádal od čtyřky písemné prohlášení, komu chtějí odevzdat svůj dopis, tj. chtějí-li ho uveřejnit v tisku. My ho z vlastní iniciativy v tisku neuveřejníme a odpovíme jim písemně, že je zpátky nepřijmeme« (Protokoly Centralnogo komiteta RSDRP(b). Avgust 1917 — fevral 1918, Moskva 1958, s. 154—155).

ZAČÁTEK KONCEPTU NÁVRHU
DEKRETU O ZNÁRODNĚNÍ BANK
A PŘÍSLUŠNÝCH NEZBYTNÝCH
OPATŘENÍCH

Koncept byl napsán nejdříve 14. (27.) prosince 1917. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen rukopis části konceptu počínaje bodem 5 (viz tento svazek, s. 456—457).

1918

ZAČÁTEK OSNOVY
TEZÍ O OKAMŽITÉM UZAVŘENÍ
SEPARÁTNÍHO A ANEXNÍHO MÍRU

Osnova tezí byla napsána mezi 5. a 7. (18. a 20.) lednem 1918. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen rukopis části osnovy počínaje bodem 9 (viz Lenin-skij sborník XI, s. 37—38).

PÍSEMNÝ VZKAZ LIDOVÝM
KOMISAŘŮM

Vzkaz byl napsán 15. února 1918. Zmiňuje se o něm člen pudožského sovětu (Oloněcká gubernie) L. A. Gižickij ve zprávě o cestě do Petrohradu a o rozmluvě s Leninem: »Zároveň mně dal Lenin zvláštní vzkaz pro všechny komisaře (pro příslušné otázky), aby mě vzhledem ke spěšnosti a důležitosti záležitostí, kvůli nimž jsem přijel, přijali mimo pořadí« (Borba za ustanovení i upročeníje Sovětskoj vlasti v Karelii. Sborník dokumentov i materialov. Petrozavodsk 1957, s. 185).

KONEC DODATKU K DEKRETU
RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
SOCIALISTICKÁ VLAST V NEBEZPEČÍ!

Dodatek k dekretu Socialistická vlast v nebezpečí! byl napsán 21. nebo 22. února 1918. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložena část rukopisu dodatku (viz tento svazek, s. 384—385).

KONEC ČLÁNKU V ČEM JE CHYBA?

Článek V čem je chyba? byl napsán 23. nebo 24. února 1918. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen začátek rukopisu tohoto článku (viz tento svazek, s. 399—401).

NÁVRH DEKRETU O VÝKUPU OBILÍ

Návrh dekretu byl napsán nejdříve 25. února 1918. A. D. Cjurupa, jmenovaný 25. února 1918 lidovým komisařem pro zásobování potravinami, o tom ve svých vzpomínkách nazvaných Vladimír Iljič a politika zásobování potravinami napsal: »Na zasedání mimořádné komise pro zásobování potravinami a dopravu mi byl odevzdán návrh dekretu O výkupu obilí, napsaný vlastnoručně Leninem. V tomto návrhu Vladimír Iljič rozhodně prosazoval zavedení co nejpřísnějšího monopolu obilím« (Vospominanija o Vladimire Iljiče Lenině. Č. 2. Moskva 1957, s. 118).

TELEGRAM V. A. ANTONOVHOVI- OVSEJENKOVI

Telegram byl napsán nejdříve 28. února 1918. V. A. Antonov-Ovsejenko ve svých vzpomínkách napsal: ». . . Sotva jsem vydal příslušné dispozice, dostal jsem od Lenina šifrovaný telegram, v němž mi přikazoval, abych vzhledem ke svému ukrajinskému původu převzal velení všech sovětských vojsk, která bojovala proti rakouskému a německému vpádu na Ukrajinu« (Zapiski o graždanskoj vojně. Díl 1. Moskva 1924, s. 298).

SEZNAM DOKUMENTŮ, NA JEJICHŽ REDIGOVÁNÍ SE V. I. LENIN PODÍLEL

ŘÁD O DĚLNICKÉ KONTROLE

Zmínky o Leninově účasti na vypracování návrhu Řádu o dělnické kontrole, jež schválil CÚVV 14. (27.) listopadu 1917, jsou obsaženy ve vzpomínkách N. K. Krupské a G. V. Cyperoviče (viz N. K. Krupská, *Vzpomínky na Lenina*. Praha 1958, s. 288; G. V. Cyperovič, *Vospominanija o Lenine*. Krasnaja letopis, 1927, č. 2, s. 230—231).

ÚŘEDNÍ ZPRÁVA O NÁVŠTĚVĚ DIPLOMATŮ AKREDITOVANÝCH V PETROHRADU U PŘEDSEDY RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ V. I. LENINA

1. (14.) LEDNA 1918

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen koncept zprávy s Leninovými úpravami. Zpráva byla uveřejněna v 1. čísle večerního vydání Pravdy z 15. (2.) ledna 1918.

TELEGRAM SPRÁVÁM A SPOLEČENSKÝM ORGANIZACÍM ŽELEZNIC O ZRUŠENÍ PLATNOSTI TELEGRAMU LIDOVÉHO KOMISAŘE DOPRAVY Z 2. (15.) LEDNA 1918 O PLATECH ŽELEZNIČÁŘŮ 7. (20.) ledna 1918

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen originál telegramu s Leninovými úpravami.

ZÁKLADNÍ ZÁKON O SOCIALIZACI PŮDY

27. ledna (9. února) 1918

O Leninově účasti na redigování návrhu Základního zákona o socializaci půdy svědčí jeho vzkaz M. A. Spiridonovové, v němž psal, že pracuje v »komisi (s esery) pro redakci zákona o půdě« (Leninskij sbornik XXI, s. 274), jeho dodatek k návrhu, pojatý do zákona jako článek 26 (viz tamtéž, s. 144), a vzpomínky jednoho z členů komise III. celoruského sjezdu sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců pro redakci návrhu zákona S. V. Ivanova (viz Ot Fevralja k Oktábrju (Iz anket účastníků Velikoj okťabrskoj socialističeskoj revoljucii), Moskva 1957, s. 165—166).

SMLOUVA MEZI RUSKOU SOCIALISTICKOU REPUBLIKOU A FINSKOU SOCIALISTICKOU REPUBLIKOU

1. března 1918

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS jsou uloženy návrhy usnesení rady lidových komisařů, které Lenin napsal v souvislosti s projednáváním návrhu smlouvy na zasedáních rady lidových komisařů 25. a 27. února 1918 a návrh smlouvy s Leninovými úpravami (viz Leninskij sbornik XXI, s. 241—243, 244—245; Dekrety Sovětskoj vlasti, díl 1, Moskva 1957, s. 503—510).

DEKRETY, USNESENÍ, NÁVRHY DEKRETŮ A USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ

DEKRET O ZAVEDENÍ STÁTNÍHO MONOPOLU NA VEŘEJNÁ
OZNÁMENÍ. *Nejpozději 7. (20.) listopadu 1917.*

DEKRET O PETROHRADSKÉ TISKOVÉ AGENTUŘE. *18. listopadu (1. prosince) 1917.*

NÁVRH DEKRETU O ZRUŠENÍ PRÁVA SOUKROMÉHO VLASTNICTVÍ NEMOVITOSTÍ VE MĚSTECH. 23. listopadu (6. prosince) 1917.

DEKRET O ZÁKAZU PRODEJE, ZASTAVOVÁNÍ A PRONÁJMU RUSKÝCH OBCHODNÍCH LODÍ CIZÍM STÁTNÍM PŘÍSLUŠNÍKŮM NEBO INSTITUCÍM. 24. listopadu (7. prosince) 1917.

DEKRET O POSKYTNUTÍ PŮJČKY VE VÝŠI 20 MILIÓŇŮ RUBLŮ RADĚ OBVODNÍCH DUM MĚSTA MOSKVVY. 24. listopadu (7. prosince) 1917.

DEKRET O VÝHRADNÍ DISPOZICI STÁTU ZEMĚDĚLSKÝMI STROJI A NÁŘADÍM. 25. listopadu (8. prosince) 1917.

DEKRET O ZRUŠENÍ ŠLECHTICKÉ POZEMKOVÉ BANKY A ROLNICKÉ POZEMKOVÉ BANKY. 25. listopadu (8. prosince) 1917.

NÁVRH USNESENÍ O ZABAVENÍ ZEMĚDĚLSKÉHO NÁŘADÍ A STROJŮ. 4. (17.) prosince 1917.

DEKRET O KONFISKACI MAJETKU AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI BOGOSLOVSKÉHO DŮLNÍHO REVÍRU. 7. (20.) prosince 1917.

DEKRET O KONFISKACI MAJETKU PATŘÍCÍHO PUTILOVOVI, KTERÝ BYL PROHLÁŠEN ZA NEPŘÍTELE LIDU. 13. (26.) prosince 1917.

DEKRET O ZŘÍZENÍ KOMISARIÁTU PRO MÍSTNÍ SAMOSPRÁVU. 18. (31.) prosince 1917.

DEKRET O POSKYTNUTÍ ÚVĚRŮ VE VÝŠI 200 MILIÓŇŮ RUBLŮ MEZIRESORTNÍ KOMISI PRO POSKYTOVÁNÍ PŮJČEK MĚSTŮM A ZEMSTVŮM. 18. (31.) prosince 1917.

USNESENÍ O KOMPETENCI LIDOVÉHO KOMISARIÁTU SPRÁVEDLNOSTI A O KOMISÍCH, KTERÉ MAJÍ PRÁVO UVALIT VAZBU. 19. prosince 1917 (1. ledna 1918).

USNESENÍ O VZÁJEMNÝCH VZTAZÍCH MEZI KOMISARIÁTEM SPRÁVEDLNOSTI A VYŠETŘOVACÍMI KOMISEMI. 21. prosince 1917 (3. ledna 1918).

DEKRET O ZMĚNĚ ČASU. 22. *prosince 1917 (4. ledna 1918).*

DEKRET O VŠEOBECNÉ POVINNOSTI ODKLÍZET SNÍH V PETROHRADU A V PROSTORU PETROHRADSKÉHO ŽELEZNIČNÍHO UZLU. 22. *prosince 1917 (4. ledna 1918).*

NAŘÍZENÍ O PŘEZKOUMÁNÍ PŘÍPADŮ VŠECH OSOB VĚZNĚNÝCH Z POLITICKÝCH DŮVODŮ A O OKAMŽITÉM PROPUSŘTĚNÍ TĚCH, PROTI NIMŽ NELZE VZNĚST ŽÁDNÉ REÁLNÉ OBVINĚNÍ. 7. *(20.) ledna 1918.*

DEKRET O ORGANIZOVÁNÍ DĚLNICKOROLNICKÉ RUDÉ ARMÁDY. 15. *(28.) ledna 1918.*

DEKRET O POSKYTNUTÍ 20 MILIÓŇŮ RUBLŮ NA VYBUDOVÁNÍ DĚLNICKOROLNICKÉ RUDÉ ARMÁDY. 16. *(29.) ledna 1918.*

USNESENÍ O PŘEVODU FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZÁVODNÍMU VÝBORU PETROHRADSKÉHO AUTOMOBILOVÉHO ZÁVODU AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI RUSKÝ RENAULT NA VÝPLATU MEZD DĚLNÍKŮ A ZAMĚSTNANCŮ. 19. *ledna (1. února) 1918.*

OBĚŽNÍK O VZÁJEMNÝCH VZTAZÍCH MEZI LIDOVÝMI KOMISARIÁTY A NEJVYŠŠÍ NÁRODOHOSPODÁŘSKOU RADOU. 19. *ledna (1. února) 1918.*

DEKRET O SVOBODĚ SVĚDOMÍ A O CÍRKEVNÍCH A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTECH. 20. *ledna (2. února) 1918.*

NÁVRH NA JEDNORÁZOVÉ ZDANĚNÍ MAJETKU. 20. *ledna (2. února) 1918.*

DEKRET O LIKVIDACI EVAKUOVANÝCH OKRUHOVÝCH, GUBERNIÁLNÍCH A ÚJEZDNÍCH VLÁDNÍCH ÚŘADŮ. 23. *ledna (5. února) 1918.*

DEKRET O ZAČLENĚNÍ VŠECH ORGANIZACÍ ZABÝVAJÍCÍCH SE ZÁLEŽITOSTMI VÁLEČNÝCH ZAJATCŮ DO ODBORU DEMOBILIZACE ARMÁDY. 29. *ledna (11. února) 1918.*

USNESENÍ O POVINNÉM PLNĚNÍ PŘÍKAZŮ SOVĚTŮ PŘI PROVÁDĚNÍ DAŇOVÝCH OPATŘENÍ. 29. ledna (11. února) 1918.

DEKRET O ZŘÍZENÍ CELORUSKÉ MIMOŘÁDNÉ MEZIRESORTNÍ KOMISE PRO OCHRANU KOMUNIKACÍ. 30. ledna (12. února) 1918.

ŘÁD ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU PRO EVIDENCI ÚVĚRŮ. 30. ledna (12. února) 1918.

USNESENÍ O PŘESNÉM VYMEZENÍ FUNKCÍ PÁTRACÍCH, POUTLAČOVACÍCH, VYŠETŘOVACÍCH A SOUDNÍCH ORGÁNŮ. 31. ledna (13. února) 1918.

O SOUDU (DEKRET Č. 2). 15. února 1918.

DEKRET O ZNÁRODNĚNÍ VŠECH OBILNÍCH SKLADŮ. 15. února 1918.

DEKRET O ZRUŠENÍ ÚSTŘEDNÍ LÉKAŘSKÉ A ZDRAVOTNICKÉ RADY. 16. února 1918.

DEKRET O DENNÍCH DÁVKÁCH DEMOBILIZOVANÝCH VOJÁKŮ, KTEŘÍ DOČASNĚ ZŮSTÁVAJÍ U SVÝCH JEDNOTEK. 18. února 1918.

USNESENÍ O VYTVOŘENÍ PROZATÍMNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ. 20. února 1918.

USNESENÍ O ZŘÍZENÍ ZVLÁŠTNÍHO KOLEGIA PRO EVAKUACI STÁTNÍ TISKÁRNY. 27. února 1918.

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS jsou uloženy návrhy a originály uvedených usnesení a dekretů rady lidových komisařů s Leninovými opravami (viz Leninskij sbornik XXI, s. 102—104, 112—113, 113—114, 116, 120—121, 143; Dekrety Sovětskoj vlasti, díl 1, Moskva 1957, s. 54—56, 109—110, 133—137, 140—141, 145—146, 148, 148—151, 186—188, 251—252, 256—257, 279—280, 281—282, 308, 352—357, 365—366, 371—374, 384—386, 399—401, 444—445, 447—448, 450—452, 453—454, 463—474, 475—476, 479—480, 556, 558—559, 561—562).

POZNÁMKY

- ¹ Provolání *Občanům Ruska!* napsal Lenin jménem vojenského revolučního výboru při petrohradském sovětu dělnických a vojenských zástupců. 25. října (7. listopadu) 1917 bylo uveřejněno v listu *Rabočij i soldat* a později přetištěno v listech *Děrevenska-ja* *bědnota*, *Izvěstija* *CIK* a v dalších.

Rabočij i soldat — večerník, orgán petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců; vycházel od 17. (30.) října 1917 do února 1918. — 29

- ² *Vojenský revoluční výbor při petrohradském sovětu* byl ustaven 12. (25.) října 1917 na pokyn ústředního výboru bolševické strany. Jeho členy se stali zástupci ústředního výboru strany, petrohradského výboru strany, petrohradského sovětu, závodních výborů, odborových a vojenských organizací. Vojenský revoluční výbor, který pracoval pod přímým vedením ústředního výboru strany, řídil společně s bolševickou vojenskou organizací formování oddílů Rudé gardy a ozbrojování dělníků. Jeho hlavním úkolem byla příprava ozbrojeného povstání podle směrnic ústředního výboru strany. Výbor všestranně připravoval bojové síly k úspěšnému uskutečnění Říjnové revoluce. Řídícím jádrem výboru bylo vojenské revoluční ústředí ve složení A. S. Bubnov, F. E. Dzeržinskij, J. V. Stalin, J. M. Sverdlov a M. S. Urickij, jež bylo vytvořeno na zasedání ústředního výboru 16. (29.) října 1917. Lenin činnost ústředí neustále usměrňoval. Po vítězství Říjnové revoluce a po ustavení sovětské vlády na II. sjezdu sovětů se hlavním úkolem výboru stal boj proti kontrarevoluci a ochrana revolučního pořádku. Postupně vznikající a upevňující se sovětský státní aparát umožnil, aby funkce výboru začaly plnit lidové komisariáty. 5. (18.) prosince 1917 byl VRV rozpuštěn. — 29

- ³ *Zasedání petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců (mimořádné)* bylo zahájeno 25. října (7. listopadu) ve 14.35 hodin. Vojenský revoluční výbor na něm oznámil, že prozatímní

vláda byla svržena a revoluce zvítězila. V. I. Lenin přednesl referát o úkolech sovětské moci. Drtivou většinou hlasů byla schválena rezoluce, kterou zformuloval Lenin (viz tento svazek, s. 32—33). — 30

⁴ Jde o tajné diplomatické dokumenty — o tajné smlouvy, jež uzavřela carská a poté i prozatímní buržoazní vláda Ruska s vládami Velké Británie, Francie, Německa, Japonska a dalších imperialistických států. 10. (23.) listopadu 1917 začaly tyto tajné diplomatické dokumenty uveřejňovat listy Pravda a Izvěstija CIK a od prosince začaly vycházet souborně pod názvem Sborník tajných dokumentů z archívu bývalého ministerstva zahraničních věcí. Od prosince 1917 do února 1918 vyšlo sedm těchto sborníků. Zveřejnění tajných smluv mělo obrovský význam pro revoluční propagandu sovětské vlády v boji za uzavření všeobecného demokratického míru, míru bez anexí a kontribucí, a pro odhalování imperialistického charakteru první světové války. — 31

⁵ *II. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců* se konal ve dnech 25.—26. října (7.—8. listopadu) 1917 v Petrohradu. Zúčastnili se ho také delegáti mnoha újezdních a guberniálních sovětů rolnických zástupců. Podle údajů mandátové komise bylo zahájení sjezdu přítomno 649 delegátů, z toho 390 bolševiků, 160 eserů, 72 menševiků a 14 menševiků-internacionalistů. Delegáti přicházeli i po zahájení sjezdu.

Sjezd byl zahájen 25. října ve 22.40 hodin ve Smolném. V té době útočily oddíly Rudé gardy, námořníci a revoluční část petrohradské posádky na sídlo prozatímní vlády v Zimním paláci, který chránili junkeři a »úderné« prapory. Lenin se prvního zasedání sjezdu nezúčastnil, protože řídil povstání. Do předsednictva sjezdu bylo zvoleno 14 bolševiků — V. I. Lenin, V. A. Antonov-Ovsejenko, N. V. Krylenko, A. V. Lunačarskij a další, 7 levých eserů, mezi nimi B. D. Kamkov, V. A. Karelin a M. A. Spiridonovová, a jeden zástupce Ukrajinské socialistické strany. Menševici a praví eseri účast v předsednictvu odmítli. Vůdcové pravého křídla menševiků a eserů požadovali, aby se začalo jednat s prozatímní vládou o vytvoření koaliční vlády, a právě probíhající socialistickou revoluci označili za spiknutí. Když se menševici, eseri a bundovci přesvědčili, že většina sjezdu podporuje bolševiky, ze sjezdu odešli. 26. října (8. listopadu) kolem 4. hodiny vyslechl sjezd zprávu o dobytí Zimního paláce a zatčení prozatímní vlády a schválil Leninovo svolání Dělníkům, vojákům a rolníkům!, v němž se oznamovalo, že moc převzaly sověty dělnických, vo-

jenských a rolnických zástupců. Zasedání skončilo přibližně v 6 hodin.

Druhé zasedání sjezdu bylo zahájeno 26. října (8. listopadu) v 21.00 hodin. Lenin na něm přednesl referáty o míru a o půdě. Sjezd schválil Leninem vypracované dekrety o míru a o půdě a ustavil dělnickorolnickou vládu — radu lidových komisářů v čele s Leninem. Leví eseri účast v sovětské vládě odmítli, takže byla složena pouze z bolševiků. Sjezd zvolil Celoruský ústřední výkonný výbor v počtu 101 osob — z toho 62 bolševiků, 29 levých eserů, 6 sociálních demokratů-internacionalistů, 3 zástupce Ukrajinské socialistické strany a jednoho esera-maximalistu. Sjezd se zároveň usnesl, že CÚVV může být doplněn o zástupce rolnických sovětů a armádních organizací a také o zástupce těch skupin, které ze sjezdu odešly. Skončil v 6 hodin ráno. — 35

⁶ Jde o ústřední výkonný výbor zvolený na I. celoruském sjezdu sovětů, který se konal ve dnech 3.—24. června (16. června—7. července) 1917 v Petrohradu. V prvním funkčním období tvořili většinu v ÚVV praví eseri a menševici podporující buržoazní prozatímní vládu. — 39

⁷ Jde o země účastníci se první světové války (1914—1918): na jedné straně blok zemí Dohody (Francie, Velká Británie, Rusko, Itálie a USA, které se k nim připojily) a rovněž Belgie, Srbsko, Rumunsko, Japonsko a Čína, a na druhé straně tzv. Čtyřspolek — Německo, Rakousko-Uhersko, Turecko a Bulharsko. — 41

⁸ *Chartistické hnutí* (z angličtiny charter — charta) — masové revoluční hnutí anglických dělníků ve 30.—40. letech 19. století. Organizačním centrem tohoto hnutí bylo Sdružení londýnských dělníků. Jeho vedení vypracovalo v roce 1838 petici adresovanou parlamentu — Lidovou chartu (People's Charter), která obsahovala tyto požadavky: všeobecné volební právo pro muže od 21 let, tajné hlasování, zrušení majetkového cenzu pro kandidáty na poslance parlamentu, každoroční parlamentní volby aj. V roce 1840 bylo založeno Národní chartistické sdružení, které bylo první masovou dělnickou stranou v dějinách dělnického hnutí.

2. května 1842 předložili chartisté parlamentu druhou petici, která obsahovala požadavek zkrácení pracovního dne, zvýšení mezd aj. Parlament petici zamítl. Chartisté na to odpověděli generální stávkou.

V roce 1848 chtěli chartisté uspořádat hromadný pochod k parlamentu s třetí peticí, ale vláda stáhla k městu vojsko a po-

chod znemožnila. Petice byla projednána až po řadě měsíců a opět zamítnuta. Po roce 1848 chartistické hnutí upadlo. Hlavní příčinou jeho neúspěchu bylo to, že nemělo jasný program a taktiku ani důsledné revoluční proletářské vedení. Přesto však měli chartisté velký vliv jak na politické dějiny Anglie, tak i na rozvoj mezinárodního dělnického hnutí. Lenin charakterizoval chartismus jako »první široké, opravdu masové, politicky vyhraněné a proletářsky revoluční hnutí« (Spisy 29, Praha 1962, s. 303). — 43

⁹ *Výjimečný zákon proti socialistům* vydala v Německu roku 1878 Bismarckova vláda, aby mohla bojovat proti dělníkům a socialistickému hnutí. Tento zákon zakazoval všechny organizace sociálně demokratické strany, masové dělnické organizace a dělnický tisk, na jeho základě se konfiskovala socialistická literatura a sociální demokraté byli pronásledováni a vypovídáni. Represálie však sociálně demokratickou stranu nezlomily; její činnost se přizpůsobila ilegálním podmínkám. V zahraničí vycházel ústřední tiskový orgán strany, list *Der Sozialdemokrat*, a pravidelně se konaly sjezdy strany (v roce 1880, 1883 a 1887). V Německu rychle vznikaly ilegální sociálně demokratické organizace a skupiny, v jejichž čele stál ilegální ústřední výbor. Zároveň strana široce využívala legálních možností pro posílení spojení s masami a její vliv neustále vzrůstal. Ve volbách do Říšského sněmu v roce 1890 získala sociální demokracie oproti roku 1878 víc než trojnásobek hlasů. Německým sociálním demokratům velice pomáhali K. Marx a B. Engels. V roce 1890 byl zákon pod tlakem masového a stále sílícího dělnického hnutí zrušen. — 43

¹⁰ Lenin má na mysli svolání petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců Národům celého světa, jež bylo 15. března 1917 uveřejněno v 15. čísle listu *Izvěstija petrogradskogo sověta rabočich i soldatskich deputatov*. — 45

¹¹ Lenin má na mysli revoluční vystoupení námořníků německého loďstva v srpnu 1917, které řídila revoluční organizace námořníků, sdružující v té době čtyři tisíce členů. V jejím čele stáli námořníci Max Reichpietsch a Albin Köbis z loď *Bedřich Veliký*. Organizace se rozhodla bojovat za demokratický mír a připravovat povstání. Začátkem srpna docházelo v námořnictvu k otevřeným akcím. Námořníci z bitevní lodi *Princ regent Luitpold*, kotvící ve Wilhelmshavenu, o své vůli vystoupili na břeh, aby bojovali za osvobození svých druhů, kteří byli předtím uvězněni pro

stávku. 16. srpna odmítli pracovat topiči na lodi Westphalia. Současně se vzbouřila posádka křižníku Norimberk, plavícího se na širém moři. Hnutí námořníků se rozšířilo na lodi několika eskader ve Wilhelmshavenu. Revoluční akce v německém námořnictvu však byly tvrdě potlačeny. Vůdcové hnutí Reichpietsch a Köbis byli zastřeleni a ostatní aktivní účastníci povstání odsouzeni k dlouholetým nuceným pracím. — 45

- ¹² *Eseři, socialisté-revolucionáři* — maloburžoazní strana v Rusku. Vznikla na přelomu let 1901—1902 sloučením různých národnických skupin a kroužků (Svaz socialistů-revolucionářů, Strana socialistů-revolucionářů aj.). Názory eserů byly eklektickou směsicí národnických a revizionistických idejí. Podle Leninových slov se eseři pokoušeli »trhliny v národnické ideologii vyspravit záplatami módní oportunistické „kritiky“ marxismu« (Sebrané spisy 11, Praha 1982, s. 308). Za první světové války zastávala většina eserů sociálšovinistické stanovisko.

Po únorové revoluci 1917 byli eseři spolu s menševiky hlavní oporou kontrarevoluční buržoazně statkářské prozatímní vlády. Předáci strany (Avksentjev, Kerenskij a Černov) se stali členy vlády. Eserská strana odmítla podpořit rolnický požadavek likvidace statkářského pozemkového vlastnictví a byla pro jeho zachování; eserští ministři prozatímní vlády vysílali trestní oddíly proti rolníkům, kteří zabírali statkářskou půdu.

Koncem listopadu vytvořilo levé křídlo eserské strany samostatnou stranu levých eserů.

V letech cizí vojenské intervence a občanské války vyvíjeli eseři podvratnou činnost, aktivně podporovali interventy a bělogvardějce, účastnili se kontrarevolučních spiknutí a organizovali teroristické útoky proti představitelům sovětského státu a komunistické strany. Po skončení občanské války pokračovali v nepřátelské činnosti proti sovětskému státu doma i v táboře bělogvardějské emigrace. — 49

- ¹³ *Izvěstija Vserossijskogo sověta krest'janskich deputatov* — deník, oficiální orgán celoruského sovětu rolnických zástupců; vycházel v Petrohradu od 9. (22.) května do prosince 1917 a vyjadřoval názory pravého křídla eserské strany. K Říjnové revoluci se list stavěl nepřátelsky. Byl zastaven pro kontrarevoluční zaměření. — 50

- ¹⁴ Zákon o dělnické kontrole nad výrobou se začal vypracovávat hned po vítězství Říjnové revoluce. Leninův Návrh řádu o děl-

nické kontrole byl projednáván 26. nebo 27. října (8. nebo 9. listopadu) 1917 za jeho osobní účasti na poradě v Ústřední radě petrohradských závodních výborů a byl v podstatě přijat. 27. října byl návrh předložen k posouzení radě lidových komisařů, která uložila V. P. Miljutinovi a J. Larinovi, aby do dvou dnů vypracovali podrobný návrh řádu o dělnické kontrole. Návrh, který vypracovali, však nebyl v souladu s úkoly revoluční dělnické kontroly, jak je vytyčil Lenin. Chyběl v něm například velmi důležitý bod o tom, že rozhodnutí orgánů dělnické kontroly jsou pro majitele podniků závazná. Základem pro další vypracování návrhu zákona o dělnické kontrole se stal Leninův návrh, který byl po doplnění uveřejněn 1. (14.) listopadu v 3. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočego i kresťjanskogo pravitelstva* pod názvem *Návrh zákona o dělnické kontrole* (Předloženo k posouzení komisi pro otázky práce). V další diskusi k tomuto návrhu se doporučovalo, aby vznikající místní orgány dělnické kontroly byly nahrazeny státními orgány a aby dělnická kontrola nebyla zaváděna ve všech podnicích, nýbrž jen v největších závodech, na železnicích apod. Leninovi se však podařilo prosadit názor, že je nutné zavádět dělnickou kontrolu všude a jejím prostřednictvím všestranně rozvíjet iniciativu dělníků. Vypracování konečného znění návrhu bylo svěřeno komisi vytvořené na zasedání CÚVV 8. (21.) listopadu. 14. (27.) listopadu CÚVV posoudil návrh komise a schválil dekret, který byl nazván *Řád o dělnické kontrole*. Obsahoval základní myšlenky Leninova návrhu. Byl uveřejněn 16. (29.) listopadu v 227. čísle listu *Izvěstija CIK*.

Řád o dělnické kontrole značně zaktivizoval dělníky k zavádění kontroly nad výrobou a rozdělováním výrobků. Řada místních sovětů, úřadů i konferencí závodních výborů vypracovala na základě tohoto nařízení konkrétní instrukce k provádění dělnické kontroly. Zvláště velký praktický význam měla instrukce rady petrohradských závodních výborů. Ústřední výbor strany považoval za nutné rozeslat tuto instrukci místním orgánům jako odpověď na dotazy dělníků, jak mají přistupovat k dělnické kontrole. Zavedení dělnické kontroly nad výrobou významně ovlivnilo přípravu znárodnění průmyslu. Při hodnocení výsledků prvního roku výstavby socialismu na VI. celoruském mimořádném sjezdu sovětů 6. listopadu 1918 Lenin řekl: »Nenadekretovali jsme hned socialismus v celém našem průmyslu, protože socialismus může vzniknout a upevnit se teprve tehdy, když se dělnická třída naučí spravovat své věci, když se upevní autorita dělnických mas. Bez toho je socialismus pouhým snem. Proto jsme zavedli dělnickou kontrolu, i když jsme věděli, že je to

krok plný rozporů, krok polovičitý, ale bylo nutné, aby se dělníci sami pustili do velikého díla výstavby průmyslu v obrovské zemi bez vykořisťovatelů, proti vykořisťovatelům . . .» (Spisy 28, Praha 1959, s. 137). — 56

- ¹⁵ *Na poradě zástupců pluků petrohradské posádky 29. října (11. listopadu) 1917*, svolané vojenským revolučním výborem, se projednávala obrana Petrohradu před kontrarevolučními silami. Zúčastnilo se jí 40 zástupců vojenských útvarů. Na programu byly tyto otázky: 1. Informace. 2. Vytvoření štábu. 3. Vyzbrojení útvarů. 4. Zavedení pořádku ve městě. Po vyslechnutí speciální zprávy o situaci na frontě přednesl referát o současné situaci předseda rady lidových komisařů V. I. Lenin. Hovořil i k dalším bodům programu. Řada účastníků informovala poradu o situaci v jednotlivých místech. Jednomyslně bylo schváleno svolání k petrohradským vojákům, vyzývající k boji za uhájení revolučních vy-možností. — 62

- ¹⁶ *Leví eseri* — strana levých socialistů-revolucionářů (internacionalistů); organizačně se ustavila na svém I. celoruském sjezdu 19.—28. listopadu (2.—11. prosince) 1917. Do té doby leví eseri tvořili levé křídlo eserské strany, které se začalo formovat za první světové války. V jeho čele stáli M. A. Spiridonovová, B. D. Kamkov a M. A. Natanson (Bobrov). Levé křídlo se začalo rychle rozrůstat po červencových dnech roku 1917. Tento proces odrážel sílící levicové nálady mezi rolnictvem. V srpnu přešlo do rukou levých eserů vedení petrohradského výboru eserské strany a listu *Znamja truda*, který se později stal jejich ústředním orgánem.

Na II. celoruském sjezdu sovětu tvořili leví eseri většinu eserské frakce, která se rozštěpila, když šlo o to, mají-li eseri na sjezdu zůstat. Praví eseri na pokyn ústředního výboru eserské strany sjezd opustili, kdežto leví eseri na sjezdu zůstali a v nejdůležitějších otázkách projednávaných na sjezdu hlasovali společně s bolševiky. Protože strana levých eserů měla v té době velký počet stoupců mezi rolnictvem, považovali bolševiky za nutné vytvořit s ní blok a nabídli jí účast v sovětské vládě. Leví eseri to však odmítli. Prosazovali vytvoření takzvané jednotné socialistické vlády za účasti menševiků, pravých eserů a dalších stran a skupin. Ve snaze udržet si vliv na rolnictvo se leví eseri po dlouhém váhání rozhodli spolupracovat s bolševiky. Jednání mezi bolševiky a levými esery v listopadu a začátkem prosince 1917 vyústilo v dohodu, že leví eseri vstoupí do vlády. Zavázali se, že budou

prosazovat politickou linii rady lidových komisařů, a získali zastoupení v řadě lidových komisariátů.

Leví eseri sice s bolševiky spolupracovali, ale v základních otázkách výstavby socialismu se s nimi rozcházel a vystupovali proti diktatuře proletariátu. V lednu—únoru 1918 začal ústřední výbor strany levých eserů bojovat proti uzavření brestlitevské mírové smlouvy. Když byla smlouva podepsána a IV. sjezd sovětů ji v březnu ratifikoval, leví eseri z rady lidových komisařů vystoupili; v lidových komisariátech a v místních orgánech sovětské moci však pracovali dál. Nesouhlasili s opatřeními sovětské vlády k zavedení zásady jediného osobně odpovědného vedoucího v podnicích a v železniční dopravě a k upevnění pracovní kázně. V létě 1918 se začala na vesnici rozvíjet socialistická revoluce a byly zakládány výbory vesnické chudiny, což vyvolalo mezi levými esery sílící protisovětské nálady. V červenci zorganizoval jejich ústřední výbor zavraždění německého vyslance v Moskvě Mirbacha a ozbrojenou vzpuru proti sovětské moci ve snaze anulovat tímto způsobem brestlitevský mír a vyprovokovat válku Sovětského Ruska s Německem. Po potlačení červencové vzpoury se V. celoruský sjezd sovětů usnesl vyloučit z orgánů sovětské moci ty levé esery, kteří sdíleli názory svého vrcholného řídicího orgánu. Když leví eseri ztratili veškerou podporu lidových mas, zahájili ozbrojený boj proti sovětské moci. Část levých eserů, která byla pro spolupráci s bolševiky, vytvořila stranu »narodníkú-komunistů« a »revolučních komunistů«. Velká část členů těchto stran byla později přijata do komunistické strany.

Lenin charakterizoval levé esery jako maloburžoazní revolučníáře, kteří kolísají při každém obratu událostí. — 62

¹⁷ *Dělo naroda* — deník, orgán centrstických elementů eserské strany; vycházel v Petrohradu od března 1917 do července 1918; několikrát změnil svůj název. Zastával obranářské a kompromisnické stanovisko, podporoval buržoazní prozatímní vládu. Jeho vydávání bylo obnoveno v říjnu 1918 v Samaře (vyšla čtyři čísla) a v březnu 1919 v Moskvě (vyšlo deset čísel). Byl zastaven pro kontrarevoluční činnost. — 63

¹⁸ V radiotelegrafních denících radiostanice bitevní lodi Republika a křižníku Admirál Makarov, které radiotelegram zachytily, byla tato věta zapsána takto: »Baltské loďstvo, věrné revoluci, přišlo na pomoc povstávajícímu lidu.« K opravě v textu radiotelegramu došlo proto, že místo bitevní lodi Republika připlul do Petrohradu křižník Oleg a torpédoborec Vítěz. — 67

- ¹⁹ Protokolární zápisy ze zasedání ÚV SDDSR(b) jsou uloženy v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. Jsou to původní zápisy pořízené sekretářkami v období od 10. (23.) října 1917 do 24. února 1918, psané jednak na samostatných listech, jednak v zápisníku sekretariátu ústředního výboru, v němž jsou zachyceny zápisy ze zasedání ústředního výboru od 4. (17.) srpna 1917 do 24. února 1918.

Leninovy diskusní příspěvky na zasedáních ÚV SDDSR(b) jsou v tomto svazku otištěny podle původních zápisů sekretářek, srovnaných s textem protokolárních zápisů v zápisníku sekretariátu ústředního výboru. Diskusní příspěvky z 29. listopadu (12. prosince) a 11. (24.) prosince 1917 jsou otištěny podle protokolárních zápisů v zápisníku sekretariátu ústředního výboru. — 70

- ²⁰ Jde o účast bolševiků na poradě, jež byla svolána při Celoruském výkonném výboru odborového svazu železničářů (Vikželu), aby projednala otázku složení vlády.

Vikžel, v němž měli vedoucí úlohu menševici a eseři, byl po vítězství říjnového ozbrojeného povstání v Petrohradu jednou z opor kontrarevoluce. Zdůrazňoval svou neutralitu a vyzýval k zastavení občanské války, ve skutečnosti se však snažil znemožňovat přesun revolučních oddílů z Petrohradu do Moskvy, kde pokračoval boj za nastolení sovětské moci, a vyhrožoval zastavením železniční dopravy. 29. října (11. listopadu) 1917 schválil Vikžel rezoluci, v níž vyzýval k vytvoření nové takzvané jednotné socialistické vlády, která by byla složena z představitelů všech stran, »bolševiky počínaje a lidovými socialisty konče«. Téhož dne byla také zahájena porada svolaná při Vikželu, aby projednala složení vlády. Zúčastnili se jí zástupci menševiků-obranářů, menševiků-internacionalistů, pravých eserů, levých eserů, svazu poštovních a telegrafních zaměstnanců, petrohradské dумы, výkonného výboru sovětu rolnických zástupců aj. Ústřední výbor bolševické strany uznal za možné zúčastnit se porady, ale konstatoval, že jakékoli jednání o rozšíření vlády a CÚVV přichází v úvahu jenom za předpokladu, že bude uznán program činnosti sovětské vlády, který byl schválen na II. sjezdu sovětů. Z pověření ústředního výboru strany se porady zúčastnili L. B. Kameněv a G. J. Sokolnikov. CÚVV také vyslal na poradu své zástupce — D. B. Rjazanova aj.

Menševici a eseři počítali s tím, že zaujmou v koaliční vládě vedoucí postavení a využijí ji k boji proti diktatuře proletariátu. Na poradě a na zasedání koordinační komise jmenované poradou žádali, aby se přestal klást odpor vojskům Kerenského, a naléha-

li, aby byla místo CÚVV vytvořena »lidová rada«, v níž by měli většinu zástupci výkonného výboru celoruského sovětu rolnických zástupců, městských dum a dalších organizací, které řídili kompromisníci, a navrhovali vytvoření nové vlády v čele s Černovem nebo Avksentjevem. Zástupci bolševiků zaujali na poradě kompromisnické stanovisko a nic nenamítali proti projednávání návrhů menševiků a eserů.

O jednáních s Vikželem a o postupu bolševické delegace se hovořilo na zasedání ústředního výboru 1. (14.) listopadu. Většina přítomných odsoudila kompromisnickou politiku a doporučovala buď jednání zastavit, nebo mu vtisknout ultimativní charakter. Kameněv, Miljutin, Rykov a Rjazanov naléhali, aby se v něm pokračovalo. V rezoluci schválené na zasedání ústředního výboru se uvádí, že kompromisnické strany vyjednávají ve snaze podkopat sovětskou moc, a že ÚV souhlasí s účastí bolševických zástupců na příštím zasedání o otázce moci jen proto, aby se dokázala neudržitelnost pokusu o vytvoření koaliční vlády a jednání mohlo být definitivně ukončeno. 1. (14.) listopadu večer se o průběhu jednání hovořilo na zasedání CÚVV, na němž byla schválena rezoluce bolševické frakce, vypracovaná v duchu usnesení ústředního výboru z 1. (14.) listopadu. Avšak opoziční skupina tvořená Kameněvem, Zinovjevem, Rykovem, Miljutinem, Larinem, Rjazanovem aj. zaujala pravicově oportunistické stanovisko, odmítla linii ústředního výboru a bojkotovala jeho usnesení. 2. (15.) listopadu schválil ústřední výbor rezoluci o opozici v ústředním výboru (viz tento svazek, s. 72—74). Na zasedání CÚVV v noci ze 2. (15.) na 3. (16.) listopadu, poté, co leví eserí vystoupili s požadavkem revize usnesení CÚVV o podmínkách dohody, prosadili Kameněv a Zinovjev rezoluci, jež byla v rozporu s rezolucí ústředního výboru ze 2. (15.) listopadu a předpokládala změnu ve složení vlády tak, aby bolševici v ní měli jen polovinu míst. Opozice hlasovala v CÚVV pro tuto rezoluci. Po ultimátu, jež 3. (16.) listopadu dala většina ústředního výboru opoziční menšině (viz tento svazek, s. 75—77), vystoupili Kameněv, Zinovjev, Rykov, Miljutin a Nogin z ústředního výboru a Rykov, Miljutin a Nogin společně s Teodorovičem složili funkce lidových komisařů. K jejich prohlášení se připojili Rjazanov, Larin a několik dalších pracovníků sovětských orgánů. 5. nebo 6. (18. nebo 19.) listopadu ústřední výbor strany znovu požádal ultimativně Kameněva, Zinovjeva, Rjazanova a Larina, kteří vystupovali proti usnesením ústředního výboru v nestranických organizacích, aby zanechali rozbíječské činnosti (viz tento svazek, s. 98—99). Dne 7. (20.) listopadu zveřejnil ústřední výbor strany

²⁹ Lenin má na mysli vystoupení levého esera G. D. Zakse na obranu pravicově oportunistického stanoviska V. P. Nogina, A. I. Rykova, V. P. Miljutina aj. k vytvoření takzvané jednotné socialistické vlády. Zaks vyslovil obavu, že socialistická revoluce v Rusku může zůstat osamocena, protože »západní Evropa hanebně mlčí«. — 88

³⁰ *Skupina Spartakus* — revoluční organizace německých levicových sociálních demokratů. Počátkem první světové války ji založili Karl Liebknecht, Rosa Luxemburgová, Franz Mehring, Clara Zetkinová, Julian Marchlewski, Leo Jogiches (Tyszka) a Wilhelm Pieck. V dubnu 1915 založili R. Luxemburgová a F. Mehring časopis Die Internationale, kolem něhož se semkli představitelé německých levicových sociálních demokratů. Od roku 1916 začala skupina Internacionála kromě politických letáků, jež vydávala v roce 1915, ilegálně vydávat a rozšiřovat Politické dopisy s podpisem Spartakus (vycházely pravidelně do října 1918) a skupina Internacionála se začala také nazývat skupina Spartakus.

Spartakovci vyvíjeli revoluční propagandu v masách, organizovali protiválečné akce, řídili stávkové akce a odhalovali imperialistický charakter světové války a zrádovské počínání oportunistických vůdců sociální demokracie. V některých důležitých teoretických a politických otázkách se však dopouštěli závažných chyb: popírali možnost národně osvobozenecských válek v epoše imperialismu, nezaujali důsledné stanovisko k heslu přeměny imperialistické války ve válku občanskou, nedoceňovali úlohu proletářské strany jakožto předvoje dělnické třídy a báli se rázného rozchodu s oportunisty. Lenin nejednou kritizoval chyby německé sociálně demokratické levice a pomáhal jí zaujmout správné stanovisko (viz práce O Juniově brožuře, Vojenský program proletářské revoluce aj., Sebrané spisy 30, Praha 1987, s. 25—40, 154—165.)

V dubnu 1917 vstoupili spartakovci do centristické Nezávislé sociálně demokratické strany Německa, ale zachovali si v ní organizační samostatnost. V listopadu 1918, za revoluce v Německu, spartakovci utvořili Spartakův svaz (Spartakus-Bund), 14. prosince 1918 uveřejnili vlastní program a s »nezávislými« se rozešli. Na ustavujícím sjezdu (30. prosince 1918—1. ledna 1919) založili spartakovci Komunistickou stranu Německa. — 88

³¹ Lenin má na mysli Návrh zákona o dělnické kontrole (Předloženo k projednání komisi pro otázky práce), schválený radou lidových komisařů a uveřejněný 1. (14.) listopadu 1917 ve 3. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočego i krestjanskogo pravitelstva*. — 91

- ³² *Výbor pro záchranu, Výbor veřejné bezpečnosti* byl vytvořen 25. října (7. listopadu) 1917 při moskevské městské dumě. Jeho cílem byl ozbrojený boj proti sovětům v Moskvě. Výbor řídil kontrarevoluční povstání junkerů, které začalo 28. října (10. listopadu). 2. (15.) listopadu bylo povstání potlačeno a Výbor veřejné bezpečnosti kapituloval před moskevským vojenským revolučním výborem. — 93
- ³³ *Odpověď na dotazy rolníků* napsal Lenin v souvislosti s četnými dotazy rolnických mluvčích, s nimiž se obraceli na radu lidových komisařů. Odpověď, přepsaná na stroji, byla adresována právě té gubernii, z níž rolníci přicházeli, a s vlastnoručním Leninovým podpisem byla předávána přímo mluvčím. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen originál Odpovědi určené rolníkům režického újezdu a posádce města Režice ve Vitebské oblasti. Odpověď byla otištěna v listech Děrevenskaja bědnota, Izvěstija CIK a v dalších a vydána také jako leták pod názvem Instrukce rolníkům. 4. (17.) prosince 1917 byla uveřejněna ve Sbírce zákonů a nařízení dělnické a rolnické vlády pod názvem O předání půdy do kompetence pozemkových výborů. Odpověď na dotazy rolníků byla důležitým dokumentem, který pomáhal revolučním způsobem usměrňovat likvidaci statkářského vlastnictví půdy. — 96
- ³⁴ Usnesení ÚV SDDSR(b), o němž se Lenin zmiňuje, nebylo nalezeno. — 102
- ³⁵ Jde o poradu při Celoruském výkonném výboru odborového svazu železničářů (Vikželu), na níž se jednalo o vytvoření takvané jednotné socialistické vlády. — 103
- ³⁶ S okolnostmi, za nichž členové sovětské vlády jednali s hlavním stanem vrchního velitele, který byl v Mohylevu, seznámil Lenin v radiotelegramu všechny plukovní, divizní, sborové, armádní a další výbory, vojáky a námořníky z 9. (22.) prosince 1917 a v referátu o jednání s Duchoninem, předneseném na zasedání CÚVV 10. (23.) prosince (viz tento svazek, s. 109—110, 113—114).
20. listopadu (3. prosince) byl hlavní stan, který byl tehdy jedním z center, kde vznikaly kontrarevoluční plány na likvidaci sovětské moci, obsazen revolučními vojsky. — 105
- ³⁷ Rozhovor vedl lidový komisař vojenství N. V. Krylenko. — 106

³⁸ Výzva sovětské vlády k vojákům, aby z vlastní iniciativy začali jednat o příměří, měla v armádě velký ohlas. Na různých úsecích fronty posílaly jednotlivé divize, sbory, armády a dokonce celé fronty (například Západní front) parlamentáře k nepřátelským útvarům a uzavíraly s nimi příměří. Během příměří se předpokládalo zastavení válečných akcí, přesunů vojsk, přerušování stavby vojenských zařízení aj. Tyto dohody, takzvané »vojenské smíry«, byly v platnosti až do uzavření všeobecného příměří. — 109

³⁹ *Rabočij put'* — deník, ústřední orgán bolševické strany; vycházel od 3. (16.) září do 26. října (8. listopadu) 1917 místo listu Pravda, který prozatímní vláda zastavila. Od 27. října (9. listopadu) začala Pravda opět vycházet pod původním názvem. — 112

⁴⁰ L. B. Kameněv navrhl, aby byla vytvořena komise, která by jménem CÚVV vypracovala provolání a vysvětlila výzvu rady lidových komisařů vojákům, vysílanou rádiem 9. (22.) listopadu 1917 (viz tento svazek, s. 109—110). Po Leninově závěrečném vystoupení Kameněv prohlásil, že souhlasí s tím, aby se o funkcích komise nejednalo předem. — 116

⁴¹ *Mimořádný celoruský sjezd sovětů rolnických zástupců* svolaný na základě usnesení CÚVV se konal ve dnech 10.—25. listopadu (23. listopadu—8. prosince) 1917 v Petrohradu. Pravými esery ovládaný výkonný výbor sovětů rolnických zástupců, který byl zvolen na I. celoruském sjezdu rolnických zástupců v květnu 1917, se pokoušel zmařit svolání sjezdu a tak izolovat rolnické zástupce od bolševiků. Zásadou účinných opatření bolševiků, které podporovali delegáti místních rolnických sovětů a menšina levých eserů v rolnickém výkonném výboru, se nepodařilo sjezd zmařit.

Na sjezdu byli přítomni delegáti guberniálních, újezdních, frontových, armádních, sborových a divizních rolnických sovětů. Prvního zasedání se zúčastnilo asi 260 delegátů, kdežto 18. listopadu (1. prosince) už 330 delegátů s rozhodujícím hlasem; z toho 195 levých eserů, 37 bolševiků, 65 pravých eserů a centristů. Počet delegátů se nadále zvyšoval.

Na sjezdu se mezi pravým a levým křídlem rozpoutal tvrdý boj, jehož výsledkem byl odchod pravých eserů ze sjezdu. Boj bolševiků proti pravým eserům ztěžovalo kolísání levých eserů. Rezoluce sjezdu, kterou předložili leví eseři, obsahovala esersko-menševický požadavek vytvořit vládu »ze všech socialistických

stran, od lidových socialistů až po bolševiky«. Avšak v téže rezoluci sjezd přiznal, že vláda se utváří proto, »aby realizovala program II. sjezdu sovětů«. Rezoluce rovněž předpokládala sloučení výkonného výboru sovětů rolnických zástupců s CÚVV.

Pravým eserům se nepodařilo sjezd rozbít. Na zasedání 15. (28.) listopadu byla projednána a schválena zpráva předsednictva sjezdu o podmínkách sloučení CÚVV s výkonným výborem sovětů rolnických zástupců, kterou vypracovalo předsednictvo sjezdu společně s předsednictvem CÚVV. Při této příležitosti pozdravil sjezd jménem CÚVV J. M. Sverdlov. Poté se všichni účastníci sjezdu odebrali do Smolného, kde se v 18.00 hodin konalo slavnostní společné zasedání CÚVV, mimořádného sjezdu sovětů rolnických zástupců a petrohradského sovětu. Účastníci zasedání vyslechli a projednali zprávu o sloučení CÚVV s výkonným výborem rolnických zástupců zvoleným na mimořádném rolnickém sjezdu a schválili rezoluci potvrzující dekrety II. sjezdu sovětů o míru a o půdě a dekret CÚVV o dělnické kontrole.

K agrární otázce schválil sjezd rezoluci levých eserů, jejíž podstatou byla zásada rovného užívání půdy.

Sjezd uložil předsednictvu zahájit 26. listopadu (9. prosince) II. celoruský sjezd sovětů rolnických zástupců. Všichni delegáti mimořádného sjezdu se II. sjezdu zúčastnili.

Lenin hovořil na sjezdu třikrát. Jeho výklad názoru bolševiků na agrární otázku a na podmínky dohody s levými esery měl velký význam pro usměrnění další práce sjezdu a pro sjednocení jeho levého křídla. — 119

⁴² *Prohlášení adresované frakci bolševiků na mimořádném celoruském sjezdu sovětů rolnických zástupců* napsal Lenin v souvislosti s námitkami levých eserů proti požadavku bolševické frakce, aby Leninovi bylo na sjezdu uděleno slovo jako předsedovi rady lidových komisařů. Leví eseri se domnívali, že jeho vystoupení by mohlo předem rozhodnout o otázce moci. Na jejich návrh sjezd většinou hlasů zamítl požadavek bolševiků, takže Lenin promluvil na sjezdu nikoli jako předseda RLK, nýbrž jako člen bolševické frakce. — 121

⁴³ Jde o instrukci k činnosti volostních pozemkových výborů, schválenou na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců 23. června (6. července) 1917. Byla uveřejněna jako zákon O volostních výborech 3. (16.) listopadu 1917 ve 4. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočego i krestjanskogo pravitelstva*. — 123

⁴⁴ Jde o zahájení mírových jednání s Německem.

Po zveřejnění dekretu o míru, schváleného na II. celoruském sjezdu sovětů, učinila sovětská vláda praktické kroky k uzavření všeobecného demokratického míru mezi válčícími zeměmi. 7. (20.) listopadu 1917 uložila rada lidových komisařů zvláštním příkazem vrchnímu veliteli generálu Duchoninovi, aby nabídl vrchnímu velení nepřátelských armád zastavení válečných akcí a zahájení mírových jednání. V příkazu bylo řečeno, že rada lidových komisařů považuje za nezbytné »neodkladně oficiálně nabídnout příměří všem válčícím zemím, jak spojeneckým, tak těm, které proti nám vedou nepřátelské akce« (Izvěstija CIK, č. 221, 10. listopadu 1917). Avšak kontrarevoluční generalita, jež byla ve spojení s vojenskými misemi zemí Dohody, uzavření příměří všemožně bránila. 8. (21.) listopadu se lidový komisariát zahraničních věcí obrátil na vyslance spojeneckých zemí s nótou, jež nabízela okamžité uzavření příměří na všech frontách a zahájení mírových jednání. 9. (22.) listopadu se vyslanci zemí Dohody rozhodli na schůzce v budově vyslanectví USA v Petrohradu nótu sovětské vlády ignorovat.

Odmítnutí imperialistů dohodových zemí podpořit mírovou iniciativu sovětské vlády a jejich aktivní akce proti uzavření míru donutily radu lidových komisařů uchýlit se k separátnímu jednání o uzavření míru s Německem. 14. (27.) listopadu došla zpráva německého vrchního velení, že souhlasí se zahájením jednání o příměří. Na návrh sovětské vlády byl začátek jednání odročen o pět dní, neboť v té době chtěla ještě jednou požádat vlády spojeneckých zemí, aby vyjádřily své stanovisko k otázce míru. 15. (28.) listopadu se sovětská vláda obrátila k vládám a národům všech válčících zemí s návrhem, aby se připojily k mírovému jednání. Spojenecké země na tuto výzvu neodpověděly.

19. listopadu (2. prosince) se mírová delegace sovětské vlády, vedená A. A. Ioffem, dostavila do neutrálního pásma a v Brestu Litevském se setkala s delegací rakousko-německého bloku, v níž byli rovněž zástupci Bulharska a Turecka. Výsledkem jednání, jež probíhalo ve dnech 20.—22. listopadu (3.—5. prosince), byla dohoda o prozatímním příměří na 10 dní. Během těchto deseti dnů se sovětská vláda znovu pokusila změnit separátní jednání s Německem v jednání o uzavření všeobecného demokratického míru. 24. listopadu (7. prosince) byla vyslancům spojeneckých zemí opět zaslána nota s návrhem, aby se jednání zúčastnili, ale zůstala bez odpovědi. 2. (15.) prosince bylo jednání obnoveno a téhož dne bylo uzavřeno příměří na 28 dní. Smlouva o příměří

předpokládala svolání mírové konference, která byla zahájena 9. (22.) prosince 1917 v Brestu Litevském. — 123

⁴⁵ Tento návrh byl napsán na zasedání RLK 18. listopadu (1. prosince) 1917 při projednávání platů lidových komisařů. Byl schválen s nepatrnými změnami a 23. listopadu (6. prosince) 1917 uveřejněn v 16. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočego i krest'janskogo pravitel'stva* jako usnesení RLK O výši platů lidových komisařů a vysokých úředníků.

Krátce nato strana a sovětská vláda revidovaly otázku platů odborníků. Usnesení RLK ze 2. (15.) ledna 1918 O výši platů vysokých úředníků (viz tento svazek, s. 244) obsahovalo směrnici o tom, že omezení platů lidových komisařů neznamenaá zákaz vyplácet vyšší platy odborníkům. Lenin později konstatoval: » . . . v březnu a dubnu 1918 vznikla taková otázka, jako je odměňování odborníků podle mzdových sazeb, které odpovídaly nikoli socialistickým, nýbrž buržoazním poměrům, tj. podle sazeb, které nebyly v souladu s namáhavostí nebo zvlášť obtížnými podmínkami práce, nýbrž vyhovovaly buržoazním zvykům a poměrům buržoazní společnosti. Takové odměňování odborníků, mimořádně vysoké, buržoazně vysoké, neměla sovětská vláda původně v plánu a neodpovídalo dokonce ani celé řadě dekretů z konce roku 1917. Ale na začátku roku 1918 naše strana vydala jasné pokyny, že v tomto směru musíme udělat krok zpět a přistoupit na určitý „kompromis“ . . . Usnesením Celoruského ústředního výkonného výboru z 29. dubna 1918 bylo rozhodnuto, že tuto změnu ve všeobecném mzdovém systému je nutno provést« (Srov. *Spisy* 33, Praha 1955, s. 80). — 133

⁴⁶ *Návrh dekretu o právu odvolávat volené zástupce* předložila bolševická frakce na zasedání CÚVV 21. listopadu (4. prosince) 1917. Nutnost tohoto dekretu Lenin zdůvodnil v referátu na zasedání CÚVV (viz tento svazek, s. 138—139). Při projednávání tohoto návrhu se většina členů CÚVV (proti dvěma hlasům při jedné abstenci) v zásadě vyslovila pro právo odvolávat volené zástupce. Poté byl návrh předán k dopracování koordinační komisi za účasti levých eserů. Do Leninova návrhu byly zařazeny body, podle nichž právo vypisovat nové volby měly sjezdy sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců a ne sověty; sověty měly právo vypisovat nové volby jen na žádost nadpoloviční většiny voličů příslušného volebního obvodu. Návrh dekretu, předložený koordinační komisí, schválil CÚVV jednomyslně. Byl uveřejněn 23. listopadu (6. prosince) v 233. čísle listu *Izvěstija CIK*.

Na základě dekretu o právu odvolávat volené zástupce se několik rolnických a armádních sjezdů usneslo odvolat z Ústavodárného shromáždění zástupce strany kadetů, pravých eserů a menševiků, mezi nimi Avksentěva, Goce, Miljukova aj. — 134

- ⁴⁷ Lenin teze napsal v souvislosti s prací rady lidových komisařů na návrhu dekretu o znárodnění městských nemovitostí. Návrh byl schválen na zasedání RLK 23. listopadu (6. prosince) 1917 a uveřejněn 25. listopadu (8. prosince) v 18. čísle listu *Gazeta vremenogo rabočego i krest'janskogo pravitel'stva* pod názvem *Návrh dekretu o zrušení práva soukromého vlastnictví nemovitostí ve městech* (schválen radou lidových komisařů). 20. srpna 1918 dekret potvrdilo zasedání CÚVV a 24. srpna byl uveřejněn v 182. čísle listu *Izvěstija VCIK*. — 136
- ⁴⁸ Lenin má na mysli mimořádný celoruský sjezd sovětů rolnických zástupců, který se konal ve dnech 11.—25. listopadu (24. listopadu—8. prosince) 1917. — 139
- ⁴⁹ *I. celoruský sjezd vojenského námořnictva* se konal ve dnech 18.—25. listopadu (1.—8. prosince) 1917 v Petrohradu. Na programu byly tyto otázky: o současnou situaci a o otázce moci; o činnosti Centrofлотu (ústředního výboru námořního loďstva), o reformách v námořním resortu a další. Lenin přednesl na sjezdu projev o současné situaci. Sjezd odsoudil činnost Centrofлотu, jenž zradil své voliče, a kladně zhodnotil akce revolučního výboru vojenského námořnictva, který rozpustil Centrofлот; schválil organizační schéma řízení resortu vojenského námořnictva a zvolil 20 osob do Celoruského ústředního výkonného výboru sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Sjezd zaslal pozdrav radě lidových komisařů a vydal provolání k lidu celého Ruska. — 140
- ⁵⁰ *Konspekt programu jednání o míru* byl zřejmě napsán v souvislosti s instrukcí pro sovětskou delegaci, jež byla zmocněna vést jednání o uzavření míru s Německem na mírové konferenci v Brestu Litevském; o této instrukci se jednalo na zasedání RLK 27. listopadu (10. prosince) 1917. V usnesení RLK k tomuto bodu se uvádí: »Instrukce o jednání — základem je Dekret o míru.«
- Mírová konference v Brestu Litevském byla zahájena 9. (22.) prosince 1917. Zúčastnila se jí delegace Sovětského Ruska a Čtyřspolku (Německa, Rakouska-Uherska, Bulharska a Turecka). Sovětská delegace přednesla hned na prvním zasedání konfe-

rence deklaraci o mírových podmínkách. Představitelé Čtyřspolku s jednáním na základě těchto podmínek oficiálně souhlasili, ale už v předběžné etapě jednání se prakticky projeví anexní záměry Německa. 5. (18.) ledna 1918 představitelé Čtyřspolku předložili sovětské delegaci územní požadavky svých vlád, podle nichž mělo Rusko postoupit Německu a Rakousku-Uhersku území o rozloze více než 150 000 km²: Polsko, Litvu, část Estonska a Lotyšska a rovněž značnou část území s ukrajinským a běloruským obyvatelstvem.

Přestože podmínky německých imperialistů byly vyloženě lupičské, Lenin trval na uzavření míru, protože k upevnění sovětské moci byla nutná přestávka v boji. Kdyby válka pokračovala, sovětská moc by určitě padla, protože obyvatelstvo bylo válkou vyčerpané, hospodářství totálně rozvrácené a armáda nebyla bojeschopná. Stanovisko Lenina a jeho stoupenců narazilo na odpor Trockého a skupiny »levých komunistů« — N. I. Bucharina, A. Lomova (G. I. Oppokova), A. A. Ioffeho, G. L. Pjatakova, N. Osinského (V. V. Obolenského) a dalších. »Leví komunisté« žádali přerušeni jednání, prosazovali avanturistické heslo »revoluční války« a tvrdě útočili na Lenina a jeho stoupence. Názory »levých komunistů« do určité míry podporovaly některé stranické organizace v Moskvě, v Petrohradu, na Urale aj. Moskevské oblastní byro SDDSR(b), kde »leví komunisté« dočasně získali většinu, schválilo 28. prosince 1917 (10. ledna 1918) rezoluci požadující přerušeni jednání s Německem. Trockij, který v druhé etapě mírových jednání vedl sovětskou delegaci, zaujal kapitulantské stanovisko a trval na tom, aby se v Brestu Litevském prohlásilo: »Mír nepodepíšeme, ve válce pokračovat nebudeme, armádu demobilizujeme.« Trockij a »leví komunisté« vnucovali straně politiku, která by sovětský stát zničila.

Dne 8. (21.) ledna 1918 předložil Lenin na poradě členů ÚV se stranickými pracovníky své Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru (viz tento svazek, s. 270—278) a obsáhle zdůvodnil nezbytnost podepsání míru. Avšak členové ústředního výboru nebyli v této otázce zcela jednotní. Leninovi se podařilo dosáhnout pouze rozhodnutí, že jednání se bude všemožně protahovat. Před odjezdem sovětské delegace, jež měla v Brestu Litevském pokračovat v jednání, Lenin Trockého instruoval, aby jednání všemožně protahoval, ale předložil-li Němci ultimátum, aby mír podepsal.

Mírová jednání byla obnovena 17. (30.) ledna. Dne 27. ledna (9. února) uzavřela delegace rakousko-německého bloku tajnou smlouvu se zástupci buržoazně nacionalistické ukrajinské Cen-

trální rady, podle níž byla Ukrajina fakticky vydána napospas německému drancování. Německá delegace si tím upevnila svou pozici a na zasedáních 27. a 28. ledna (9. a 10. února) žádala, aby se jednání už neprotahovalo. 28. ledna (10. února) Lenin na dotaz sovětské delegace, jak otázku vyřešit, potvrdil, že dřívější instrukce platí (viz tento svazek, s. 356). Jenže Trockij toho nedbal a v Brestu Litevském prohlásil, že Sovětské Rusko mír nepodepíše, válku však skončí a armádu demobilizuje. Tímto prohlášením byla jednání ukončena. 18. února Němci zahájili ofenzívu na celé frontě.

Na dopoledních zasedáních ústředního výboru 17. a 18. února získal Leninův návrh, aby se začalo okamžitě s Německem vyjednávat, menšinu hlasů. Na mimořádném večerním zasedání 18. února, když se německá ofenzíva uskutečnila, se Leninovi po dlouhém a tvrdém boji s Trockým a »levými komunisty« podařilo poprvé získat pro podepsání míru většinu hlasů.

Dne 19. února ráno byl německé vládě zaslán radiotelegram, že sovětská vláda souhlasí s podepsáním mírových podmínek, které Německo předložilo v Brestu Litevském (viz tento svazek, s. 363). Německé velení však s odpovědí otálelo a německá vojska zatím pokračovala v ofenzívě na celé frontě. Během týdne obsadila řadu měst a ohrozila Petrohrad.

Dne 23. února ráno došla odpověď německého velení, obsahující ještě těžší mírové podmínky. Při diskusi o novém německém ultimátu pokračoval 23. února v ústředním výboru strany úporný boj, který skončil tím, že ústřední výbor strany se nakonec většinou hlasů vyslovil pro Leninův návrh, aby byl okamžitě podepsán mír za podmínek předložených Německem. V noci na 24. února se CÚVV a poté i rada lidových komisařů usnesly mírové podmínky Německa přijmout. Německá vláda o tom byla neprodleně vyrozuměna.

»Leví komunisté« nepřestali bojovat proti podepsání míru, ale stanovisko Lenina a jeho stoupenců získávalo stále větší podporu mezi řadovými členy strany. Většina místních orgánů sovětské moci, které CÚVV a rada lidových komisařů požádaly o vyjádření, se rovněž vyslovila pro uzavření míru. 3. března byl mír podepsán. Mimořádný VII. sjezd strany většinou hlasů potvrdil správnost leninské linie v otázce míru. IV. mimořádný sjezd sovětů, který zasedal ve dnech 14.—16. března, brestlitevskou smlouvu ratifikoval.

V listopadu 1918 vypukla v Německu revoluce, která svrhla vládu císaře Viléma II., což sovětské vládě umožnilo brestlitevskou smlouvu anulovat. — 148

⁵¹ Další text dokumentu napsal J. V. Stalin. — 148

⁵² Tento dokument Lenin zřejmě napsal v době, kdy se na zasedání RLK 27. listopadu (10. prosince) projednával jeho návrh na zřízení zvláštní komise pro realizaci socialistické politiky v ekonomice. V jednom bodu usnesení k této otázce, jehož návrh napsal Lenin, se uvádí: »Ustavit komisi ze 3—5 členů RLK (i nečlenů), která by posuzovala základní otázky hospodářské politiky vlády« (Leninskij sborník XXI, s. 107). Dokument je vlastně seznamem problémů hospodářské politiky, k nimž měla být vypracována instrukce, jak je prakticky realizovat. — 150

⁵³ Otázka demobilizace průmyslu, tj. převedení vojenských závodů na výrobu spotřebního zboží, měla obrovský význam pro likvidaci poválečného rozvratu hospodářství a pro zlepšení ekonomické situace obyvatelstva. Na zasedání RLK 27. listopadu (10. prosince) 1917 se v jednom bodu Leninova návrhu usnesení o zřízení zvláštní komise pro realizaci socialistické politiky v ekonomice uvádí: »Poslat 2—3 inženýry na mimořádnou poradu o obraně a pověřit je zajištěním kontroly a vypracováním souhrnného plánu demobilizace průmyslu« (Leninskij sborník XXI, s. 107).

Lenin tuto otázku dále rozvinul v Návrhu dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatřeních a v návrhu usnesení RLK O zřízení komise praktiků (viz tento svazek, s. 202—205, 206). Dne 9. (22.) prosince rada lidových komisařů schválila provolání Všem soudruhům dělníkům v Rusku, v němž byla uvedena opatření k převedení průmyslu na mírovou výrobu. — 150

⁵⁴ Leninova poznámka *K heslům demonstrace* je dodatkem k výzvě petrohradského sovětu K petrohradským dělníkům a vojákům, která byla 28. listopadu (11. prosince) 1917 uveřejněna v listech Pravda a Izvestija CIK. Na tento den kadeti zorganizovali demonstraci ve snaze fakticky zahájit zasedání Ústavodárného shromáždění a uskutečnit kontrarevoluční převrat.

Výzva byla schválena na zasedání petrohradského sovětu 27. listopadu (10. prosince) po oznámení V. Volodarského, že se kontrarevoluce aktivizuje. Petrohradský sovět vyzval dělníky a vojáky, aby se demonstrace nezúčastnili.

Pokus kontrarevoluční buržoazie zmocnit se pod vedením kadetů moci byl díky opatřením rady lidových komisařů a petrohradského sovětu zmařen. — 152

- ⁵⁵ *Dekret o zatčení vůdců občanské války proti revoluci* byl schválen na zasedání rady lidových komisařů 28. listopadu (11. prosince) 1917. Důvodem k jeho schválení byla kontrarevoluční demonstrace, kterou téhož dne zorganizovali kadeti v Petrohradu. Chtěli tak fakticky zahájit zasedání Ústavodárného shromáždění (v rozporu s dekretem rady lidových komisařů z 26. listopadu (9. prosince) 1917, podle něhož zahájí zasedání osoba k tomu speciálně zmocněná radou lidových komisařů za předpokladu, že bude přítomna nejméně polovina členů Ústavodárného shromáždění) a uskutečnit kontrarevoluční převrat. — 153
- ⁵⁶ Návrh usnesení ústředního výboru strany O odpovědnosti za nepodložená obvinění napsal Lenin v souvislosti s anonymním obviněním J. S. Haneckého, že byl zaměstnán u německé obchodní firmy. Leninův dopis k této otázce adresovaný ÚV SDDSR(b) viz publikaci Leninskij sbornik XXXVI, s. 18—20. — 154
- ⁵⁷ Zde i v dalších případech se při zveřejňování Leninových diskusních příspěvků na zasedáních ÚV SDDSR(b) petitem uvádí text redakce. — 155
- ⁵⁸ Jde o vytvoření nejvyššího hospodářského orgánu sovětského státu; původně se předpokládalo, že se bude nazývat Nejvyšší hospodářská rada. — 155
- ⁵⁹ Žádost A. I. Rykova, L. B. Kameněva, V. P. Miljutina a V. P. Nogina o opětné přijetí do ÚV SDDSR(b) ani Leninův návrh rezoluce se v protokolech ÚV SDDSR(b) nezachovaly. Ústřední výbor vzal za základ Leninův návrh, rozhodl se předat jej k redakci komisi složené ze tří členů ústředního výboru a uveřejnit jej v případě, že Kameněv a další budou žádat otištění svého dopisu. Žádný z těchto dokumentů však uveřejněn nebyl. — 155
- ⁶⁰ O zřízení Nejvyšší národohospodářské rady (NNHR) se začalo uvažovat hned po vítězství Říjnové revoluce. 26. nebo 27. října (8. nebo 9. listopadu) 1917 se v Ústřední radě petrohradských závodních výborů konala za Leninovy účasti porada, na níž se projednával návrh na zřízení řídicího národohospodářského orgánu. Na rozšířeném zasedání petrohradské rady odborů 9. (22.) listopadu Lenin upozorňoval, že je nutné vytvořit aparát, který by řídil hospodářství celé země, a dodal, že se s přípravou na vytvoření takových organizací už začalo. Návrh na zřízení nejvyššího

národohospodářského orgánu vypracovávala zvláštní komise, jmenovaná radou lidových komisařů.

Bolševická frakce CÚVV jednající o zřízení NNHR zdůraznila, že se NNHR musí stát bojovým orgánem dělnické diktatury, a proto jí musí být propůjčena zákonodárná práva. 1. (14.) prosince se o zřízení NNHR jednalo na zasedání CÚVV. Leví eseři žádali zvýšení počtu členů rolnické sekce NNHR a její zřízení při CÚVV, a ne při radě lidových komisařů, jak předpokládal návrh. Lenin vystoupil proti těmto změnám. Většinou hlasů byly pozměňovací návrhy eserů zamítnuty. Dekret o Nejvyšší národohospodářské radě byl schválen a uveřejněn 5. (18.) prosince v 25. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočeogo i kresťjanskogo pravitelstva*.

Lenin pozorně sledoval činnost NNHR, usměrňoval její práci a hovořil na sjezdech národohospodářských rad. O organizaci práce NNHR se nejednou jednalo na zasedáních rady lidových komisařů. Například v usnesení RLK z 23. prosince 1917 (5. ledna 1918) bylo řečeno, že národohospodářská rada se musí přeměnit z diskusního orgánu v orgán praktického řízení průmyslu. 19. ledna (1. února) 1918 rada lidových komisařů projednala činnost NNHR a konstatovala, že je nutné odstranit paralelismus v její práci a v práci hospodářských komisariátů a ústředních úřadů a schválila oběžník, v němž uložila NNHR a všem komisariátům udržovat při práci vzájemné úzké kontakty. Návrh oběžníku doplnil a zredigoval Lenin (viz *Leninskij sbornik XXI*, s. 122—123).

Po znárodnění velkého průmyslu se NNHR stala řídicím orgánem státního průmyslu země. — 161

⁶¹ Tento projev pronesl Lenin na zasedání CÚVV 25. listopadu (8. prosince), když byl projednáván písemný dotaz frakce levých eserů ohledně zatčení kadetů — členů celoruské komise pro volby do Ústavodárného shromáždění. Leví eseři žádali vysvětlení, z jakého důvodu byla porušena osobní nedotknutelnost členů Ústavodárného shromáždění jakožto členů nejvyššího mocenského orgánu. Po Leninově vystoupení a diskusi byla většinou 150 hlasů proti 98 při třech abstencích přijata Leninova rezoluce schvalující dekret RLK o zatčení vůdců občanské války proti revoluci (viz tento svazek, s. 153). — 162

⁶² Lenin má na mysli dekret K zahájení činnosti Ústavodárného shromáždění, schválený radou lidových komisařů 26. listopadu (9. prosince) 1917 a otištěný 27. listopadu v 237. čísle listu *Izvěs-*

tija CIK. Vydání dekretu bylo reakcí na to, že 17. (30.) listopadu otiskla řada pravicových novin usnesení skupiny bývalých ministrů prozatímní vlády, kteří se dále nazývali »prozatímní vládou«, že 28. listopadu (11. prosince) ve 14.00 hodin bude v Tavridském paláci zahájena činnost Ústavodárného shromáždění.
— 162

⁶³ *II. celoruský sjezd sovětů rolnických zástupců* se konal ve dnech 26. listopadu—10. prosince (9.—23. prosince) 1917 v Petrohradu. II. sjezdu se zúčastnili kromě delegátů z jednotlivých míst, které pozval rolnický výkonný výbor pravých eserů, všichni delegáti mimořádného rolnického sjezdu. Celkem bylo přítomno 790 delegátů s rozhodujícím hlasem, z toho 305 eserů středu a pravých eserů, 350 levých eserů a 91 bolševiků. Atmosféra na sjezdu byla velmi napjatá. Práví eseři se snažili sjezd ovlivnit a odtrhnout od bolševiků levé esery, kteří zaujali nedůsledné, kompromisnické stanovisko. Zvlášť urputný boj se rozpoutal kolem stanoviska k Ústavodárnému shromáždění a dekretu RLK o prohlášení kadetů za nepřátele lidu.

2. (15.) prosince se k těmto otázkám na sjezdu vyjádřil Lenin. Nejprve sjezd nepatrnou většinou hlasů schválil rezoluci pravých eserů, která požadovala předání moci v zemi Ústavodárnému shromáždění a odsuzovala radu lidových komisařů, na jejíž příkaz byla zatčena řada kadetů. Bolševická frakce naléhala, aby se o rezoluci hlasovalo znovu. Při dalším hlasování sjezd schválil rezoluci levých eserů. Neshody v této otázce vedly k rozkolu a praví eseři ze sjezdu odešli. Levicově orientovaná část, jež tvořila na sjezdu většinu, pokračovala v jednání. Sjezd potvrdil usnesení mimořádného celoruského rolnického sjezdu a připojil se k usnesením II. celoruského sjezdu sovětů. Zvolil nový výkonný výbor sovětů rolnických zástupců a uložil mu, aby společně s CÚVV realizoval základní požadavky rolníků týkající se půdy a míru.
— 166

⁶⁴ *Ukrajinská Centrální rada* — kontrarevoluční buržoazně nacionalistická organizace; na celoukrajinském národním kongresu v Kyjevě v dubnu 1917 ji ustavil blok ukrajinských buržoazních a maloburžoazních nacionalistických stran a skupin. Předsedou Rady se stal ideolog ukrajinské buržoazie M. S. Hruševskij, jeho náměstkem V. K. Vynnyčenko. Členy Rady byli Petljura, Jefremov, Antonovyč a další nacionalisté. Její sociální základnu tvořily městská a vesnická buržoazie a maloburžoazní nacionalistická inteligence. Centrální rada se pokoušela upevnit moc ukrajinské

buržoazie a statkářů a vytvořit ukrajinský buržoazní stát. K tomuto účelu chtěla využít i národně osvobozené hnutí na Ukrajině. Pod rouškou boje za národní nezávislost se snažila strhnout na svou stranu ukrajinské lidové masy, odtrhnout je od celoruského revolučního hnutí, podřídit je nadvládě ukrajinské buržoazie a nedopustit, aby na Ukrajině zvítězila socialistická revoluce. Rada podporovala prozatímní vládu, a to i přes vzájemné neshody týkající se poskytnutí autonomie Ukrajině.

Po vítězství Říjnové revoluce se Rada prohlásila za vrcholný orgán »Ukrajinské lidové republiky« a zahájila otevřený boj proti sovětské moci; stala se jedním z center celoruské kontrarevoluce.

Na I. celoukrajinském sjezdu sovětů v prosinci 1917 v Charkově byla Ukrajina prohlášena sovětskou republikou. Sjezd prohlásil, že moc Centrální rady byla svržena. Rada lidových komisařů RSFSR uznala ukrajinskou sovětskou vládu za jedinou zákonnou vládu na Ukrajině a usnesla se okamžitě jí poskytnout pomoc v boji proti kontrarevoluční Radě. V prosinci 1917 a v lednu 1918 propukala po celé Ukrajině ozbrojená povstání proti Centrální radě a za obnovení sovětské moci. V lednu 1918 přešla sovětská vojska na Ukrajině do ofenzívy a 26. ledna (8. února) obsadila Kyjev a svrhla moc buržoazní Rady.

Centrální rada byla rozehnána a vypuzena z území sovětské Ukrajiny. Protože neměla podporu pracujících mas, spojila se s německým imperialismem s cílem svrhnout sovětskou moc a obnovit na Ukrajině buržoazní zřízení. Za mírového jednání sovětské republiky s Německem vyslala do Brestu Litevského vlastní delegaci a za zády sovětské delegace uzavřela s Německem separátní mír, jímž dávala Německu k dispozici ukrajinské obilí, uhlí a suroviny výměnou za vojenskou pomoc v boji proti sovětské moci. V březnu 1918 se Rada společně s rakouskými a německými okupanty vrátila do Kyjeva a stala se loutkou v jejich rukou. Když se Němci přesvědčili, že Rada v žádném případě není s to potlačit revoluční hnutí na Ukrajině a zajistit požadované dodávky potravin, koncem dubna ji rozehnali. — 170

⁶⁵ Další text napsal L. D. Trockij a později jej upravili V. I. Lenin a J. V. Stalin. — 171

⁶⁶ *Návrh svolání II. celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců k rolnictvu* napsal Lenin 6.—7. (19.—20.) prosince 1917. Nejdříve byli s textem návrhu seznámeni členové předsednictva sjezdu a pak byl jménem předsednictva sjezdu přečten na večerním zasedání sjezdu 8. (21.) prosince. Na naléhání levých eserů byly

mnohé formulace provolání podstatně zmírněny. V této podobě sjezd provolání schválil a 15. (28.) prosince bylo jménem výkoného výboru celoruského sovětu rolnických zástupců uveřejněno pod názvem K pracujícím rolnictvu v 22. čísle listu Golos trudovogo krestjanstva. — 177

67 O boji proti domácí kontrarevoluci a sabotáži hovořil Lenin na zasedání RLK 6. (19.) prosince 1917 v souvislosti s tím, že vysocí úředníci vládních orgánů všemožně bojkotovali opatření sovětské moci a hrozilo nebezpečí, že zahájí stávkou. F. E. Dzeržinskij dostal za úkol zřídit komisi, která měla navrhnout metody boje proti sabotážím. Dzeržinskij přednesl zprávu na zasedání RLK 7. (20.) prosince. Na základě této zprávy Lenin zřejmě napsal návrh dekretu. Na tomto zasedání byla vytvořena Celoruská mimořádná komise pro boj s kontrarevolucí a sabotážemi, jejímž předsedou byl jmenován F. E. Dzeržinskij. — 183

68 O alexandrovskogruševském důlním revíru se jednalo na zasedání RLK 9. (22.) prosince 1917. — 186

69 *Monotop* — Radu pro monopolní obchod doněckým palivem zřídila v roce 1917 prozatímní vláda. Po Říjnové revoluci Monotop sabotoval dodávky paliva pro dopravní a průmyslové podniky centrálních oblastí Sovětského Ruska. — 186

70 Zasedání ÚV SDDSR(b) 11. (24.) prosince 1917 projednávalo pouze jednu otázku — postoj bolševické frakce v Ústavodárném shromáždění, a to »proto, že do frakce pronikly nálady pravého křídla a její názory se rozcházel s názorem ústředního výboru« (Protokoly Centralnogo komiteta RSDRP(b). Avgust 1917 — fevral 1918. Moskva 1958, s. 160).

Prozatímní byro frakce nesouhlasilo s linií ústředního výboru v otázce Ústavodárného shromáždění. Jeho úlohu hodnotilo z buržoazně demokratických pozic, jeho svolání pokládalo za závěrečnou etapu revoluce a doporučovalo upustit od kontroly nad jeho svoláním. Ústřední výbor strany se usnesl vypracovat teze o Ústavodárném shromáždění a na 16. hodinu 12. (25.) prosince svolal do Smolného schůzi frakce, aby mohla být projednána zpráva ústředního výboru i teze a provedeny nové volby do byra frakce. Na této schůzi Lenin přečetl Teze o Ústavodárném shromáždění, které vypracoval z pověření ústředního výboru (viz tento svazek, s. 190—194); po dlouhé diskusi frakce tyto teze jednomyslně schválila. 13. (26.) prosince byly uveřejněny v Pravdě. — 188

⁷¹ *Mimořádný celoruský sjezd železničních dělníků* se konal ve dnech 12. (25.) prosince — 30. prosince 1917 (12. ledna 1918) v Petrohradu. Byl svolán z podnětu odborového svazu železničářů moskevského a petrohradského uzlu. Zúčastnilo se ho na 300 delegátů, z toho víc než polovina bolševiků. Lenin, který druhého dne sjezd pozdravil, byl zvolen jeho čestným předsedou. Na sjezdu byly předneseny referáty o současné situaci, diskusní příspěvek zástupce Vikželu (viz poznámku 20), zprávy o situaci v zásobování potravinami, o vytváření odborů a sítě místních sovětů zástupců železniční dopravy. Převážná většina sjezdu se ztotožnila se stanoviskem II. celoruského sjezdu sovětů. Sjezd schválil rezoluci, v níž přiznal, že politika Vikželu pomáhala kontrarevoluční buržoazii, a vyslovil mu nedůvěru. Zvolil 78 delegátů na celostátní sjezd železničářů, který svolal Vikžel na 19. prosince 1917 (1. ledna 1918). — 195

⁷² Jde o vystoupení vedoucích činitelů eserské strany, kteří byli hlavními organizátory *I. celoruského sjezdu rolnických zástupců*, probíhajícího ve dnech 4.—28. května (17. května—10. června) 1917 v Petrohradu.

Na sjezdu bylo přítomno 1115 delegátů, které vyslaly guberniální rolnické sjezdy a armádní rolnické organizace. Převážnou většinu tvořili eserši, kteří výrazně ovlivňovali volbu delegátů v jednotlivých místech. Většinu delegátů sjezdu tvořili zámožní rolníci, vesnická chudina byla zastoupena vojenskými delegáty.

Na programu sjezdu byly tyto otázky: koaliční prozatímní vláda, zásobování potravinami, válka a mír, agrární otázka aj. Na sjezdu se střetli bolševici a eserši, protože obě strany se snažily získat rolnictvo. Činnost bolševické frakce bezprostředně řídil Lenin, který věnoval rolnickému sjezdu velkou pozornost. Bolševiky podporovala tzv. skupina 14 nestraníků, kterou zorganizoval M. V. Frunze (Michajlov).

Dne 7. (20.) května se Lenin obrátil k sjezdovým delegátům s otevřeným dopisem a 22. května (4. června) promluvil na sjezdu o agrární otázce a jménem bolševické frakce předložil návrh rezoluce, který sám vypracoval. V dopise sjezdovým delegátům, v projevu na sjezdu i v návrhu rezoluce navrhl, aby půda byla prohlášena za všelidové vlastnictví, aby se statkářská půda ihned začala bez náhrady předávat rolníkům a aby se nečekalo na svolání Ústavodárného shromáždění. Leninův projev na rolnické delegáty sjezdu hluboce zapůsobil.

Přesto se však vůdcům eserů podařilo prosadit na sjezdu vlastní rezoluce. Sjezd schválil politiku buržoazní prozatímní vlády

i účast »socialistů« ve vládě, vyslovil se pro pokračování ve válce »až do vítězného konce« a pro ofenzívu na frontě. Souhlasil s odkladem řešení agrární otázky, dokud nebude svoláno Ústavodár-
né shromáždění. Na sjezdu byl zvolen eserský výkonný výbor
sovětu rolnických zástupců, který praktikoval kompromisnickou
politiku. Usnesení sjezdu vyjadřovala zájmy vesnické kulacké
buržoazie. — 195

- ⁷³ Článek *Za chléb a mír* napsal Lenin 14. (27.) prosince 1917 na žá-
dost švédského levicového sociálního demokrata Höglunda, který
přijel do Petrohradu z pověření Levicové sociálně demokratické
strany Švédska. Článek byl nejprve otištěn německy v květnu
1918 v orgánu Mezinárodního svazu socialistických organizací
mládeže Jugend-Internationale, který se přikláněl k zimmerwald-
ské levici (vycházel v Curychu od září 1915 do května 1918).

V listopadu 1919 bylo faksimile začátku článku otištěno jako
ilustrace ve zvláštní publikaci *Det röda Ryssland*. 1917 7/11
1919 [Ruská revoluce. 1917 7/11 1919], kterou vydalo levicové
socialistické vydavatelství Fram [Vpřed] ve Stockholmu u příleži-
tosti druhého výročí Říjnové revoluce v Rusku.

Ústřední stranický archiv Institutu marxismu-leninismu při
ÚV KSSS rukopis článku nemá. — 197

- ⁷⁴ Tento projev pronesl Lenin na zasedání CÚVV 14. (27.) prosince
1917 v souvislosti s projednáváním dekretu o znárodnění bank.

Praktická opatření ke znárodnění bank se začala připravovat
hned po vítězství socialistické revoluce. Státní banka byla obsaze-
na 25. října (7. listopadu) 1917. Když sovětská moc potlačila sa-
botáže buržoazních úředníků, prakticky brzy ovládla Státní ban-
ku a zavedla kontrolu nad soukromými bankami jako přechodné
opatření k jejich znárodnění. Sabotážní akce bankéřů však sovět-
skou vládu donutily znárodnění soukromých bank urychlit. Ráno
14. (27.) prosince obsadily z rozhodnutí vlády oddíly dělníků
a rudogvardějců všechny petrohradské banky a úvěrové ústavy.
Téhož dne byly na zasedání CÚVV schváleny dekrety O znárod-
nění bank a O revizi bankovních sejfů.

Oba dekrety byly uveřejněny 15. (28.) prosince v 252. čísle lis-
tu *Izvěstija CIK*. — 199

- ⁷⁵ *Návrh dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatře-
ních* předložil Lenin k posouzení byru Nejvyšší národohospodář-
ské rady zřejmě 14. (27.) prosince 1917. Protokol zasedání, na
němž se návrh projednával, se nezachoval.

Návrh dekretu byl zveřejněn v listopadu 1918 v 11. čísle časopisu NNHR Narodnoje chozjajstvo. Poslední odstavec návrhu dekretu byl poprvé otištěn v roce 1949 ve 4. ruském vydání Spisů V. I. Lenina. — 202

⁷⁶ Tento návrh byl předložen Leninem a schválen na zasedání RLK 15. (28.) prosince 1917, když se jednalo o zastavení práce v Putilovově závodě. Byl uveřejněn jako usnesení RLK O zřízení komise praktiků 17. (30.) prosince 1917 v 35. čísle listu Gazeta vremennogo rabočeogo i krest'janskogo pravitel'stva. — 206

⁷⁷ Tyto dotazy vznesl Lenin 17. (30.) prosince 1917 na poradě delegátů celoarmádního sjezdu k demobilizaci armády, které sjezd pověřil, aby pracovali v komisi pro demobilizaci armády při lidovém komisariátu vojenství. V archívech nebyly nalezeny ani odpovědi na otázky, ani materiály obsahující odpovědi. Tyto odpovědi zřejmě pomohly Leninovi dospět k pevnému přesvědčení, že pokračovat ve válce s Němci není možné, a přihlíželo se k nim při stanovení taktiky strany při mírových jednáních s Německem. Výsledky ankety byly projednány 18. (31.) prosince na zasedání RLK v souvislosti s referátem N. V. Krylenka o situaci na frontě a o stavu armády. Rada lidových komisařů uznala, že výsledky ankety jsou vyčerpávající, a schválila návrh rezoluce, který předložil Lenin (viz tento svazek, s. 209).

Rukopis Leninova dotazníku se nezachoval. Text, podle něhož je tento dokument otištěn, byl uveden v dopise účastníka porady D. S. Vitebského, který jej v roce 1924 zaslal Institutu V. I. Lenina.

Celoarmádní sjezd k demobilizaci armády se konal od 15. (28.) prosince 1917 do 3. (16.) ledna 1918 v Petrohradu. Zúčastnili se ho delegáti sovětu dělnických a vojenských zástupců, delegáti frontových a sborových výborů, ženijních útvarů, dělostřeleckých divizí a brigád, štábů aj. Zahájení sjezdu bylo přítomno 234 delegátů, z toho 119 bolševiků a 45 levých eserů. Kolem takzvané mimofrakční skupiny delegátů se zřejmě seskupili menševici a praví esefi. Později se počet delegátů zvýšil na 272. Úkolem sjezdu bylo zajistit organizovaný průběh živelně započaté demobilizace armády a projednat otázku vybudování nové armády — armády socialistického státu. Sjezd byl v podstatě prozatímním orgánem pro řízení demobilizace armády a v tomto směru vykonal mnoho užitečného.

28. prosince 1917 (10. ledna 1918) při diskusi o vybudování socialistické armády předložila bolševická frakce návrh na vytvo-

ření dělnickorolnické armády. Proti návrhu bolševiků vystoupili menševici a praví esefi. Leví esefi po určitém váhání podpořili bolševiky. Pro bolševický návrh hlasovalo 153 delegátů proti 40, 13 se zdrželo hlasování.

Původně předpokládané Leninovo vystoupení odpadlo pro jeho přílišné zaneprázdnění. 3. (16.) ledna, kdy sjezd končil, poslal Lenin delegátům pozdrav (viz tento svazek, s. 250). — 207

⁷⁸ Návrh rezoluce schválila rada lidových komisařů 18. (31.) prosince 1917. — 209

⁷⁹ Další text až po slovo »se usnáší« napsal L. D. Trockij. — 210

⁸⁰ Poznámky *Z deníku publicisty (Témata ke zpracování)* napsal Lenin během čtyřdenní dovolené ve Finsku 24.—27. prosince 1917 (6.—9. ledna 1918). První téma ke zpracování — Teď se nemusíme bát člověka s puškou — vzniklo na základě rozhovoru, který Lenin zaslechl ve vagónu Finské dráhy. Tento fakt Lenin později uvedl v referátu na III. celoruském sjezdu sovětů 11. (24.) ledna 1918 (viz tento svazek, s. 294—295). Na dovolené napsal také články Kdo se zalekl pádu starého a kdo bojuje za nové, Jak organizovat soutěžení? a Návrh dekretu o spotřebních komunách (viz tento svazek, s. 219—222, 223—232, 233—237), v nichž je zpracována značná část témat nastíněných v Poznámkách publicisty. Tyto články za Leninova života nevyšly, protože »co za ty čtyři dny oddechu napsal, pokládal za nehotové a neuveřejnil to« (N. K. Krupská, *Vzpomínky na Lenina*, Praha 1958, s. 313).

Témata o hospodářské výstavbě, o nichž se v Poznámkách publicisty zmiňuje, nejdůkladněji rozpracoval v březnu—dubnu 1918 v práci *Nejbližší úkoly sovětské moci* (viz *Spisy* 27, Praha 1954, s. 229—272). — 215

⁸¹ Lenin má na mysli větu »Odpor kapitalistů je zřejmě zlomen« z projevu A. V. Pešechonova z 5. (18.) června 1917 na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců. O tomto projevu se Lenin zmiňuje v článku Kdo se zalekl pádu starého a kdo bojuje za nové (viz tento svazek, s. 221). — 215

⁸² Jde o vystoupení G. V. Plechanova na zasedání II. sjezdu SDDSR 30. července (12. srpna) 1903. Tehdy Plechanov prohlásil, že všechny demokratické zásady je nutné podřídit výlučně prospě-

chu revoluce, prospěchu dělnické třídy, že v zájmu úspěchu revoluce může sociální demokracie dočasně omezit uplatňování té či oné demokratické zásady a v zájmu revoluce se mohou sociální demokraté vyslovit dokonce i proti všeobecnému volebnímu právu (viz Vtoroj sjezd RSDRP. Protokoly, Moskva 1959, s. 181—182).

O postoji revoluční strany k teroru pojednává Leninův článek Plechanov o teroru (viz tento svazek, s. 212—214). — 216

- ⁸³ V Tezích o okamžitém uzavření separátního a anexního míru (viz tento svazek, s. 270—278) Lenin rozpracoval téma 20 a 20 bis; věta *Die Deutschen brauchen eine Niederlage* (Němci musí být poraženi) je podrobně rozebrána v 11. tezi. — 216
- ⁸⁴ V článku *Jejich plán, jenž byl uveřejněn 24. prosince 1917* (6. ledna 1918) v 223. čísle *Pravdy*, se uvádí: »Lloyd George se vyslovil v tom smyslu, ať Rusko předem stanoví svou budoucí hranici s Německem a Rakouskem-Uherskem, a potom už přijdou na řadu jednání o všeobecném míru.« Dále článek informoval o tom, že oficiální publicisté dohodových zemí se také vyslovili v tom smyslu, že spojence bude výhodnější jednat o míru bez účasti Ruska. Autor z toho vyvozuje, že spojenci sondují půdu pro mírová jednání s Německem, ale »považují za výhodnější umožnit Německu, aby si předem vyrovnalo účty s Ruskem. Německo . . . se musí odškodnit na účet Ruska.« — 216
- ⁸⁵ Lenin cituje Marxovu a Engelsovu práci *Svatá rodina aneb Kritika kritické kritiky*. Proti Brunovi Bauerovi a spol. (viz K. Marx—B. Engels, *Spisy* 2, Praha 1957, s. 99) — 217
- ⁸⁶ Lenin má na mysli článek P. Kijevského (J. Pjatakova) *Proletariát a banky*, uveřejněný 5. (18.) prosince 1917 v 206. čísle *Pravdy*. — 218
- ⁸⁷ Viz Marxův dopis W. Liebknechtovi ze 6. dubna 1871 a L. Kugelmannovi z 12. dubna 1871 (viz K. Marx—B. Engels, *Spisy* 33, Praha 1971, s. 241—243, 246—247). — 220
- ⁸⁸ K. Marx, dopis W. Brackemu z 5. května 1875 (viz K. Marx—B. Engels, *Spisy* 34, Praha 1971, s. 167). — 230
- ⁸⁹ Lenin cituje Mefistofelova slova z Goetheho tragédie *Faust* (viz J. W. Goethe, *Faust*, Praha 1982, s. 83). — 230

⁹⁰ Leninův *Návrh dekretu o spotřebních komunách* podrobně rozpracoval lidový komisariát zásobování potravinami; 19. ledna (1. února) 1918 byl uveřejněn v listu *Izvěstija CIK*. Návrh narazil na tvrdý odpor buržoazních členů družstev, kteří prosazovali nezávislost družstev na orgánech sovětské moci. Protože rada lidových komisařů považovala za nezbytné využít družstevního aparátu k zorganizování obchodu a k rozdělování výrobků mezi obyvatelstvo, byla nucena učinit družstvům některé ústupky. Výsledkem jednání zástupců NNHR, družstev a organizací pro zásobování potravinami v březnu a začátkem dubna 1918 bylo vypracování návrhu dekretu, který se 9. a 10. dubna projednával na zasedání RLK. S Leninovými doplňky a některými změnami rada lidových komisařů návrh schválila. Body 11, 12 a 13 dekretu napsal Lenin (viz *Dekrety Sovětskoj vlasti*, t. 2, 1959, s. 86—91). 11. dubna byl dekret schválen na zasedání CÚVV. Zároveň byla schválena rezoluce bolševické frakce, v níž se konstatovalo, že »dekret o spotřebních družstvech je kompromisním řešením, jež trpí závažnými nedostatky«, a že CÚVV »schvaluje dekret o spotřebních družstvech jako přechodné opatření« (*Izvěstija VCIK*, č. 72 z 12. dubna 1918). Dekret byl otištěn 13. dubna v 71. čísle *Pravdy*.

Lenin tento dekret zhodnotil v práci *Nejbližší úkoly sovětské moci* (viz *Spisy* 27, Praha 1954, s. 250—251). — 223

⁹¹ Lenin má na mysli směrnici místním sovětům k vytváření aparátu pro zásobování potravinami, kterou vypracoval lidový komisariát pro zásobování potravinami, návrh lidového komisariátu pro zásobování potravinami na vytvoření komisariátu zásobování a nařízení NNHR o okresních národohospodářských radách.

Protože staré orgány pro zásobování potravinami dekrety sovětské vlády sabotovaly, vydal lidový komisariát pro zásobování potravinami 22. prosince 1917 (4. ledna 1918) směrnici ukládající místním sovětům, aby za pomoci organizací delegátů z neobilnářských gubernií a armád (»výbory delegátů«), ustavených při orgánech pro zásobování potravinami, začaly samy řídit zásobování a vytvořily vlastní aparát pro zásobování potravinami. Současně vypracovával návrh na vlastní reorganizaci v »komisariát zásobování«, do jehož kompetence by spadalo zásobování obyvatelstva nejen potravinami, ale vůbec všemi výrobky, a soukromý obchod měl být výrazně omezen. Místní orgány komisariátu zásobování měly být podle tohoto návrhu reorganizovány v zásobovací odbory sovětů (zásobovací správy).

Aby mohl být náležitě reorganizován a regulován hospodářský

život v každé průmyslové oblasti, schválila NNHR na zasedání 23. prosince 1917 (5. ledna 1918) nařízení o okresních (oblastních) a místních národohospodářských radách, které by pod vedením NNHR organizovaly a regulovaly místní výrobu. — 233

⁹² Jde o prohlášení S. A. Lozovského, který byl tehdy tajemníkem Celoruské ústřední rady odborů, adresované bolševické frakci v ústředním výkonném výboru. Bylo otištěno 4. (17.) prosince 1917 ve 172. čísle listu Novaja žizň. V prosinci 1917 byl Lozovskij z bolševické strany vyloučen. Do KSR(b) byl znovu přijat v prosinci 1919. — 240

⁹³ Lenin míní články S. A. Lozovského Celoruskému sjezdu odborů a Odbory a sovětská moc, uveřejněné v roce 1917 v 7. a 8. čísle časopisu Professionalnyj věstnik.

Professionalnyj věstnik — časopis, orgán Celoruské ústřední rady odborů; vycházel od září 1917 do března 1919 v Petrohradu. — 240

⁹⁴ Loučení s prvními ešelonu socialistické armády odjíždějícími z Petrohradu na frontu proběhlo 1. (14.) ledna 1918 v Michajlovské jízdárně. Na Lenina byl při jeho návratu z jízdárny do Smolného spáchán atentát. Střela rozbila sklo automobilu a prolétla nad Leninovou hlavou. Švýcarský komunista Fritz Platten, který Lenina doprovázel, byl lehce zraněn. — 243

⁹⁵ Tento návrh předložil Lenin na zasedání RLK 2. (15.) ledna 1918, když se diskutovalo o dotazu G. A. Šljapnikova ohledně platů nejvyšších vedoucích pracovníků ve vedení podniků. — 244

⁹⁶ Jde o usnesení RLK z 18. listopadu (1. prosince 1917) O výši platů lidových komisařů a vysokých úředníků (viz tento svazek, s. 133). — 244

⁹⁷ Návrh *Deklarace práv pracujících a vykořisťovaného lidu* byl předložen na zasedání CÚVV 3. (16.) ledna 1918. Většinou hlasů (dva proti a jeden se zdržel hlasování) byl přijat jako základ a předán ke konečnému dopracování koordinační komisi. CÚVV deklaraci schválil 4. (17.) ledna byla uveřejněna v listu Izvěstija CIK. 5. (18.) ledna ji J. M. Sverdlov jménem CÚVV přečetl na prvním zasedání Ústavodárného shromáždění a předložil ji ke schválení. Návrh na její projednání byl kontrarevoluční většinou

Ústavodárného shromáždění zamítnut. 12. (25.) ledna schválil deklaraci III. celoruský sjezd sovětů a později se stala základem sovětské ústavy.

V druhém bodu Leninova rukopisu deklarace jsou pozměňovací návrhy J. V. Stalina. Odstavec začínající slovy »Ústavodárné shromáždění se v podstatě domnívá . . .« napsal N. I. Bucharin a zredigoval Lenin. — 247

- ⁹⁸ Dne 6. (19.) prosince 1917 schválil finský zemský sněm deklaraci o vyhlášení Finska za nezávislý stát. V souladu s národnostní politikou sovětského státu schválila rada lidových komisařů 18. (31.) prosince 1917 dekret o státní nezávislosti Finska. Během zasedání RLK jej Lenin osobně předal finskému ministerskému předsedovi P. E. Svinhufvudovi, který vedl finskou vládní delegaci. 22. prosince 1917 (4. ledna 1918) schválil dekret o nezávislosti Finska CÚVV.

Dne 19. prosince 1917 (1. ledna 1918) sovětská vláda na základě smlouvy, kterou Rusko uzavřelo s Německem, Rakouskem-Uherskem, Tureckem a Bulharskem v Brestu Litevském, navrhla perské vládě, aby společně vypracovaly plán na stažení ruských vojsk z Persie.

Dne 29. prosince 1917 (11. ledna 1918) schválila rada lidových komisařů dekret o »turecké Arménii«, který byl uveřejněn 31. prosince 1917 (13. ledna 1918) v 227. čísle Pravdy. — 248

- ⁹⁹ Když kontrarevoluční většina Ústavodárného shromáždění odmítla projednat Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, požádaly frakce bolševiků a levých eserů o přestávku, aby se každá z frakcí mohla poradit. Na schůzi bolševické frakce stručně promluvil Lenin (ani zápis sekretářky, ani stenografický zápis se nedochovaly). Lenin navrhl přečíst na zasedání Ústavodárného shromáždění deklaraci bolševické frakce, kterou napsal, a ze shromáždění odejít. Frakce tento návrh přijala.

Leví eseri, jejichž postoj k Ústavodárnému shromáždění byl nevyhraněný, po odchodu bolševiků navrhli, aby se ihned hlasovalo o stanovisku k mírové politice sovětské vlády. Když pravice část Ústavodárného shromáždění tento návrh zamítla, leví eseri rovněž ze zasedání odešli.

Hned po odchodu bolševiků a levých eserů dal lidový komisař námořnictva P. J. Dybenko, jemuž byla svěřena ochrana Tavridského paláce, strážní rozkaz, aby zasedání Ústavodárného shromáždění ukončila. Když se to Lenin dověděl, vydal tento příkaz: »Nařizuji soudruhům vojákům a námořníkům, kteří konají do-

zorčí službu v Tavridském paláci, aby nepřipustili vůči kontrarevoluční části Ústavodárného shromáždění žádné násilí, všem umožnili z Tavridského paláce volně odejít a dovnitř bez zvláštního příkazu nikoho nevpuštěli. Předseda rady lidových komisařů *V. Uljanov (Lenin)*« (Leninskij sbornik XVIII, s. 46).

Ústavodárné shromáždění přerušilo zasedání ve 4.40 hodin v noci z 5. na 6. (z 18. na 19.) ledna 1918. — 254

- ¹⁰⁰ O rozpuštění Ústavodárného shromáždění se jednalo na zasedání rady lidových komisařů 6. (19.) ledna 1918. Základní obsah dekretu o jeho rozpuštění nastínil Lenin v první variantě tezí dekretu (viz Leninskij sbornik XVIII, s. 48). Pro zasedání RLK rozvinul tuto variantu v teze dekretu (viz tento svazek, s. 259—260), které byly čteny a schvalovány podle jednotlivých bodů. U bodu 2, který byl v protokolu RLK zapsán jako »odchod frakce bolševiků a levých eserů z Ústavodárného shromáždění«, bylo schváleno toto usnesení: »schválit s připomínkou, že odešla i část muslimské frakce«; u ostatních bodů je zapsáno: »schválit« (Leninskij sbornik XVIII, s. 50).

V noci ze 6. na 7. (z 19. na 20.) ledna se konalo zasedání CÚVV, na němž byl většinou hlasů (dva hlasy byly proti a pět se zdrželo, hlasování) dekret o rozpuštění Ústavodárného shromáždění schválen. Projev o rozpuštění Ústavodárného shromáždění přednesl Lenin (viz tento svazek, s. 265—269). Dekret schválený CÚVV byl zpracován na základě Leninova návrhu. 7. (20.) ledna 1918 byl dekret o rozpuštění Ústavodárného shromáždění uveřejněn v listech Pravda a Izvěstija CIK. — 259

- ¹⁰¹ *Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru* přečetl Lenin 8. (21.) ledna 1918 na poradě členů ústředního výboru se stranickými pracovníky. Celkem bylo na poradě přítomno 63 soudruhů. Protokol z porady se nedochoval, dochovaly se pouze Leninovy stručné záznamy z vystoupení Osinského (Obolenského), Trockého, Lomova (Oppokova), Kameněva a dalších.

Konec 21. teze (od slov »Jenže žádný marxista«) vyložil Lenin na poradě ústně. V rukopisu tezí zatrl Lenin toto místo třemi svislými čarami a na okraji poznamenal: »Pro písarčku: prosím vyznačit tyto tři svislé čáry i při přepisu.«

Z Leninova projevu na zasedání ústředního výboru 11. (24.) ledna víme, že pro jeho teze hlasovalo 15 účastníků porady, 32 podpořilo stanovisko »levých komunistů« a 16 stanovisko Trockého.

Teze byly uveřejněny teprve 24. února, když většina ústředního výboru podpořila v otázce podepsání míru Lenina. — 270

- ¹⁰² Na zasedání ústředního výboru strany 11. (24.) ledna 1918 se po Leninově projevu diskutovalo o válce a míru. Proti Leninovi vystoupili »leví komunisté« a Trockij. Část »levých komunistů« — Bucharin, Urickij a Lomov (Oppokov) — podpořila návrh Trockého »ani mír, ani válku«. Pro podepsání míru byli Stalin, Sergejev (Arťom) a Sokolnikov. »Leví komunisté« nevěřili v úspěch hesla okamžité revoluční války (pro toto heslo hlasovali pouze dva lidé) a při hlasování podpořili návrh Trockého, který získal 9 hlasů (7 bylo proti). Ve snaze překonat v ústředním výboru odpor proti uzavření míru a změnit postoj té části mas, která podporovala stoupence revoluční války, předložil Lenin návrh, aby se mírová jednání všemožně protahovala; tento návrh byl přijat 12 hlasy proti jednomu. — 281
- ¹⁰³ Lenin má zřejmě na mysli nepodepsaný článek uveřejněný 11. (24.) ledna 1918 v 7. čísle listu Novaja žizň pod titulkem Bolševici a německá sociální demokracie. List uváděl, že tento článek napsal významný představitel Nezávislé sociálně demokratické strany Německa. — 282
- ¹⁰⁴ Lenin má na mysli tato slova protokolárního zápisu z vystoupení J. V. Stalina: »Soudruh Stalin se domnívá, že podporováním hesla revoluční války pomáháme imperialismu. Stanovisko soudruha Trockého není žádné stanovisko. Na Západě není žádné revoluční hnutí, neexistují o tom žádné důkazy; existuje pouze možnost a na možnost nemůžeme spoléhat. Začnou-li Němci útočit, posílí to u nás kontrarevoluci.«
Ze Zinovjevova vystoupení má Lenin na mysli tato slova: »... samozřejmě že nás čeká těžký chirurgický zákrok, protože podepsáním míru posílíme šovinismus v Německu a na určitý čas oslabíme hnutí na celém Západě. Ale dále se rýsuje jiná perspektiva — pád socialistické republiky« (Protokoly Centralnogo komiteta RSDRP(b). Avgust 1917 — fevral 1918. Moskva 1958, s. 171—172). — 283
- ¹⁰⁵ *III. celoruský sjezd sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců* se konal ve dnech 10.—18. (23.—31.) ledna 1918 v Petrohradu.
Na sjezdu bylo zastoupeno 317 sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců a 110 armádních, sborových a divizních výborů. Zahájení sjezdu bylo přítomno 707 delegátů, z toho 441 bolševiků. 13. (26.) ledna se ke sjezdu připojili účastníci III. celoruského sjezdu rolnických zástupců. Kromě toho se počet delegá-

tů postupně zvyšoval o ty, kteří nestačili přijet před zahájením. Na závěrečném zasedání bylo přítomno celkem 1587 delegátů.

Do předsednictva sjezdu bylo zvoleno 10 bolševiků, 3 leví eseři a po jednom zástupci dalších frakcí (pravých eserů, menševiků aj.).

Pozdravný projev přednesli zástupci švýcarské, rumunské, švédské a norské sociální demokracie, Britské socialistické strany a socialistických dělníků Ameriky. Sjezd pozdravili také americký socialista spisovatel John Reed, námořník Anatolij Železnakov (jménem petrohradských revolučních oddílů) a další.

Sjezd projednal zprávu J. M. Sverdlova o činnosti CÚVV. Lenin přednesl zprávu o činnosti rady lidových komisařů. V diskusi ke zprávě CÚVV a RLK vystoupili proti vnitřní i zahraniční politice sovětské vlády menševici, praví eseři a menševici-internacionalisté. Lenin kritizoval jejich názory v závěrečném vystoupení ke zprávě o činnosti RLK. Sjezd schválil Leninovu Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, která se později stala základem ústavy sovětského státu. Rezoluce sjezdu plně schválila politiku CÚVV a RLK a vyslovila jim plnou důvěru.

Sjezd rovněž schválil politiku RLK v otázce míru a poskytl jí v této otázce maximální pravomoc.

Dále sjezd vyslechl referát lidového komisaře pro národnostní záležitosti J. V. Stalina o zásadách federativního uspořádání sovětských republik a o národnostní politice sovětské vlády a schválil usnesení, že Socialistická republika Ruska se ustavuje na základě dobrovolného svazku národů Ruska jako federace sovětských republik. Sjezd schválil politiku sovětské vlády v národnostní otázce.

Důležitou událostí byl příchod delegátů III. celoruského sjezdu rolnických zástupců v průběhu sjezdu, takže sjezd pokračoval v jednání jako spojený sjezd sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Schválil hlavní teze Zákona o socializaci půdy, který byl vypracován na základě dekretu o půdě.

Do CÚVV sjezd zvolil 160 bolševiků, 125 levých eserů, 2 sociální demokraty-internacionalisty, 3 anarchisty-komunisty, 7 eserů-maximalistů, 7 pravých eserů a 2 menševiky.

Na závěr sjezdu promluvil Lenin. Řekl, že sjezd »zahájil novou éru světových dějin«, zakotvil organizaci nové státní moci vytvořené Říjnovou revolucí a »stanovil směry příští socialistické výstavby celému světu, pracujícím všech zemí« (viz tento svazek, s. 311). — 285

¹⁰⁶ Lenin má na mysli jednání Celoruského odborového svazu dělní-

ků kožedělného průmyslu s podnikateli. Odborový svaz žádal, aby bylo rozšířeno zastoupení dělníků v Hlavním výboru pro záležitosti kožedělného průmyslu a aby byl reorganizován podle demokratických zásad. Výsledkem jednání bylo, že začátkem roku 1918 byly Hlavní výbor a okresní výbor pro záležitosti kožedělného průmyslu reorganizovány a dvě třetiny hlasů v nich získali dělníci. 6. dubna 1918 byl všem sovětům poslán Leninem podepsaný telegram, že je nutné demokratizovat místní orgány kožedělného průmyslu a důsledně realizovat nařízení Hlavního výboru a okresních výborů pro záležitosti kožedělného průmyslu (viz Leninskij sbornik XXI, s. 125—126). — 302

¹⁰⁷ K. Marx B. Engelsovi 12. února 1870 (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 32, Praha 1970, s. 498—501). — 303

¹⁰⁸ Lenin má na mysli generální stávkou italských dělníků v Turínu v srpnu 1917, kterou vyhlásili na protest proti válce, a stávkou rakouských dělníků v lednu 1918 v souvislosti s jednáním o míru v Brestu Litevském. Stávkující v Rakousku požadovali uzavření všeobecného míru a lepší zásobování dělníků potravinami. — 304

¹⁰⁹ Návrh na vypuštění odkazů na Ústavodárné shromáždění v sovětském zákonodárství byl předložen ke schválení III. sjezdu sovětů; sjezd také schválil usnesení, které zformuloval Lenin v posledním odstavci návrhu dekretu.

První dva odstavce a začátek třetího jsou v rukopisu přeškrtnuty. — 310

¹¹⁰ Jde o Provolání revoluční finské vlády k radě lidových komisařů Ruské republiky, uveřejněné 17. (30.) ledna 1918 v 13. čísle večerního vydání Pravdy.

Revoluce ve Finsku začala v polovině ledna 1918 v průmyslových oblastech na jihu země. 15. (28.) ledna finská rudá garda obsadila hlavní město Helsingfors. Svinhufvudova reakční buržoazní vláda byla svržena a 16. (29.) ledna byla ve Finsku vytvořena revoluční vláda — rada lidových zmocněnců. Ve městech a na jihofinském venkově přešla moc do rukou dělníků. Svinhufvudova vláda se upevnila na severu Finska a požádala o pomoc vládu císařského Německa. Po intervenci německých ozbrojených sil byla revoluce ve Finsku po urputné občanské válce v květnu 1918 potlačena. — 312

- ¹¹¹ Lenin má na mysli *Základní zákon o socializaci půdy*, který byl předložen ke schválení III. celoruskému sjezdu sovětů. Návrh zákona redigovala za Leninovy spolupráce komise III. sjezdu sovětů. 18. (31.) ledna 1918 byl Základní zákon o socializaci půdy (I. část — Všeobecné zásady) schválen. Dále byl podrobněji rozpracováván na společných zasedáních sjezdu pozemkových výborů a rolnické sekce III. sjezdu sovětů. Konečné znění zákona schválilo zasedání CÚVV 27. ledna (9. února); uveřejněn byl 15. a 16. února v 25. a 26. čísle listu Soldatskaja pravda. — 313
- ¹¹² *Mimořádný celoruský sjezd železničářů* se konal ve dnech 5.—30. ledna (18. ledna—12. února) 1918 v Petrohradu. Tvořili ho levicově orientovaní účastníci II. mimořádného sjezdu železničářů svolaného Vikželem (viz poznámku 20) 19. prosince 1917 (1. ledna 1918), kteří tento sjezd opustili, když pravicová část (praví eserí, menševici aj.) většinou 12 hlasů schválila rezoluci, že veškerou moc v zemi má mít Ústavodárné shromáždění.
- V rezoluci schválené na mimořádném celoruském sjezdu železničářů se pravilo, že sjezd plně podporuje sovětskou moc. Sjezd vypracoval nový mzdový tarif železničních dělníků a zaměstnanců a schválil ustanovení o správě železnic a o lidové železniční milicii, vyslechl referát o znárodnění soukromých železnic aj. Zvolil také nový Celoruský výkonný výbor železničářů (Vikžedor). — 316
- ¹¹³ Nařízení zatknout účastníky sjezdu frontového kozáctva ve stanici Kamenskaja vydal Kaledin, ale opozdilo se, takže vojenský revoluční výbor ustavený na sjezdu převzal moc v Kamenské do svých rukou. III. celoruský sjezd sovětů o tom informoval přímý účastník událostí v Kamenské. — 320
- ¹¹⁴ *Předparlament (prozatímní rada republiky)* vznikl v říjnu 1917 na základě usnesení Demokratické porady, kterou svolal menševicko-eserský ústřední výkonný výbor sovětů prvního volebního období. Měl být vyvolán dojem, že v Rusku bylo nastoleno parlamentní zřízení. Lenin kategoricky trval na tom, aby bolševici z předparlamentu vystoupili, protože setrvat v něm by znamenalo šířit iluze, že tento orgán je schopen řešit revoluční úkoly. Ústřední výbor strany Leninův návrh projednal a schválil usnesení o vystoupení bolševiků z předparlamentu přes protesty Kameněva, Rykova a dalších kapitulantů, kteří prosazovali, aby v něm bolševici setrvali. První den, kdy bylo zahájeno zasedání

předparlamentu, 7. (20.) října, bolševici přečetli své prohlášení a vystoupili z něho. — 321

- ¹¹⁵ Jde o výnos lidového komisaře dopravy M. T. Jelizarova z 2. (15.) ledna 1918 o mzdách na železnicích, podle něhož měla být práce vysoce kvalifikovaných dělníků a inženýrů odměňována téměř stejně jako práce nekvalifikovaných dělníků. Rada lidových komisařů tento výnos 7. (20.) ledna zrušila a navrhla, aby až do mimořádného celoruského sjezdu železničářů platily mzdové předpisy schválené CÚVV 2. (15.) prosince 1917. Podle nich byly platy železničářů stanoveny podle kategorií zaměstnanců a dělníků a podle železničních oblastí. — 331
- ¹¹⁶ Na poradě předsednictva petrohradského sovětu se zástupci organizací pro zásobování potravinami se jednalo o svízelné situaci v zásobování petrohradských dělníků a petrohradské posádky potravinami; jejich denní příděl chleba byl čtvrt funtu [1 funt = 0,4 kg]. Na poradě referoval zástupce správy pro zásobování potravinami o možnostech přísunu potravin do města a zástupce komise pro vykládku potravin. Podle usnesení RLK z 19. ledna (1. února) byl příděl chleba pro veškeré petrohradské obyvatelstvo zvýšen na půl funtu na osobu. — 334
- ¹¹⁷ Návrh usnesení *O opatřeních ke zlepšení situace v zásobování potravinami* byl schválen na zasedání RLK 14. (27.) ledna 1918. Tímto usnesením se RLK snažila zapojit do spolupráce se sovětskou mocí Celoruskou radu pro zásobování potravinami, která vůči lidovému komisariátu zásobování potravinami vystupovala jako samostatný orgán a sabotovala opatření sovětské vlády. První sjezd orgánů sovětské moci pro zásobování potravinami, který byl zahájen 14. (27.) ledna v Petrohradu a jehož se zúčastnili delegáti III. celoruského sjezdu sovětů, zrušil radu pro zásobování potravinami a další organizace zabývající se zásobováním potravinami a veškeré řízení zásobování potravinami soustředil v orgánech sovětské moci. — 338
- ¹¹⁸ O platech poštovních a telegrafních zaměstnanců se jednalo na zasedání rady lidových komisařů 16. (29.) ledna 1918. Leninův návrh usnesení RLK schválila. — 339
- ¹¹⁹ O znárodnění námořního a říčního obchodního loďstva se jednalo na zasedání RLK 18. (31.) ledna 1918. Byly předneseny tři referáty: Centrovoly (ústředního výboru svazů paroplavebních za-

městnanců a dělníků povodí Volhy), ústředního výboru Celoruského svazu pracovníků námořního a říčního obchodního loďstva a zástupce NNHR. Leninův návrh byl schválen jako usnesení RLK O pracovnících námořního a říčního obchodního loďstva.

V rukopisu návrhu dekretu si Lenin po bodu 4 poznamenal: »bod 3 doplnit podle Obolenského« a po bodu 5: »++ bod 1 podle rezoluce s. Obolenského«.

V bodu 3 návrhu usnesení RLK, jehož autorem byl N. Osinskij (V. V. Obolenskij), se říkalo: »Až do vyřešení otázky znárodnění loďstva zabavit všechny námořní a říční nákladní i osobní lodě a nařídít jejich povinnou opravu na účet majitelů pod kontrolou organizací loďních dělníků.«

V bodu 1 se pravilo: »Uložit ústřednímu výboru svazu pracovníků námořního a říčního loďstva a Centrovolve, aby se na připravovaném sjezdu pracovníků námořního a říčního obchodního loďstva sjednotily a ihned začaly spolupracovat.« — 340

¹²⁰ Jde o ústřední výbor Celoruského svazu pracovníků námořního a říčního obchodního loďstva. — 340

¹²¹ Je míněno prohlášení skupiny »levých komunistů« N. I. Bucharina, A. Lomova (G. I. Oppokova), N. Osinského (V. V. Obolenského) a dalších z 15. (28.) ledna 1918, adresované ústřednímu výboru, v němž žádají, aby byla svolána konference strany, která by projednala a vyřešila otázku míru. — 342

¹²² Leninův návrh na svolání sjezdu byl přijat. Na zasedání ústředního výboru 19. ledna (1. února) 1918 bylo původně stanoveno, že sjezd se bude konat 20. února, ale později byl přeložen na 6. března 1918. — 342

¹²³ Leninův návrh svolat poradu představitelů různých směrů o otázce míru byl přijat. Porada se konala 21. ledna (3. února) 1918. Protokol porady nebyl nalezen. Dochoval se pouze zápis o hlasování jejích účastníků o deseti otázkách, jež se týkaly uzavření míru (viz Protokoly Centralnogo komiteta RSDRP(b). Avgust 1917 — fevral 1918. Moskva 1958, s. 190—191). Na základní otázku »Je přípustné ihned podepsat podmínky anexního míru, který navrhuje Německo?« odpovědělo kladně 5 účastníků — Lenin, Stalin, Muranov, Arťom (Sergejev) a Sokolnikov, záporně 9 — Lomov (Oppokov), Krestinskij, Bubnov, Kosior, Osinskij (Obolenskij), Stukov, Preobraženskij, Spunde a Fenigštejn. Zinovjev, Bucharin a Urickij odešli z porady před hlasováním. — 344

- ¹²⁴ Lenin má na mysli přerušení telegrafního spojení mezi Moskvou a Brestem Litevským, které Němci často poškozovali. — 345
- ¹²⁵ Lenin má na mysli skutečnosti, o nichž hovořil ve svém vystoupení na III. sjezdu sovětů 16. (29.) ledna 1918 účastník sjezdu frontového kozáctva ve stanici Kamenskaja (viz Tretij vserossijskij sjezd sovětov rabočich, soldatskich i kresťjanskich deputatov, Petrohrad 1918, s. 83—84). — 351
- ¹²⁶ Na zasedání ústředního výboru 24. ledna (6. února) 1918 se jednalo o program nadcházejícího VII. sjezdu strany. Na podkladě předložených návrhů byl schválen tento program: 1. revize programu; 2. současná situace (vnitřní, zahraniční, hospodářská); 3. odbory, závodní výbory aj.; 4. organizační otázky; 5. různé.
Pro vypracování návrhu programu strany byla ustavena komise ve složení: V. I. Lenin, N. I. Bucharin a G. J. Sokolnikov. — 353
- ¹²⁷ Lenin přednesl projev na závěrečném zasedání sjezdu pozemkových výborů a rolnické sekce III. sjezdu sovětů.
Sjezd pozemkových výborů byl zahájen 17. (30.) ledna 1918 v Petrohradu. Na prvním zasedání bylo přítomno 472 delegátů ze 43 gubernií a 243 újezdů. Dále pak už sjezd jednal společně s rolnickou sekcí III. celoruského sjezdu sovětů, který skončil 18. (31.) ledna. Společných zasedání sjezdu pozemkových výborů a rolnické sekce se zúčastnilo přes tisíc osob. Na zasedáních i v jednotlivých sekcích se podrobně rozpracovával Základní zákon o socializaci půdy. — 354
- ¹²⁸ Telegram je odpovědí na dotaz Trockého ohledně ultimáta Němců v Brestu Litevském 15. (28.) ledna 1918.
Kromě Lenina podepsal dokument také Stalin. Slova »odpověď«, »28. 1. 18.30 hodin« a »Informujte nás častěji« napsal Stalin. — 356
- ¹²⁹ Usnesení *O přijímání sabotérů do zaměstnání* schválila RLK na zasedání 31. ledna (13. února) 1918 k referátu J. M. Sverdlova o likvidaci sabotáží bývalých vysokých úředníků. — 357
- ¹³⁰ Na dopoledním zasedání ústředního výboru 18. února 1918 se jednalo o ofenzívu Němců a o zaslání telegramu německé vládě s oznámením, že sovětská vláda souhlasí s podepsáním míru.

Důvodem k ofenzivě Němců bylo prohlášení Trockého v Brestu Litevském, že sovětská vláda mírovou smlouvu nepodepíše. 16. února 1918 v 19.30 německé velení oficiálně oznámilo představitelům sovětské vlády v Brestu Litevském, že 18. února ve 12.00 končí příměří mezi Ruskem a Německem a obnovuje se válečný stav. Podle smlouvy o příměří z 2. (15.) prosince 1917 byly smluvní strany v případě, že některá bude chtít smlouvu zrušit, povinny upozornit na to druhou stranu 7 dní před zahájením válečných akcí. Německé velení tyto podmínky nedodrželo. Sovětská vláda poslala německé vládě protest, ale odpověď nedostala. Dopoledne 18. února už přišly zprávy o aktivizaci německých vojsk.

Proti Leninovu návrhu, aby německé vládě byl neprodleně zaslán telegram, vystoupili na zasedání ústředního výboru Trockij a Bucharin, pro zaslání telegramu byl Zinovjev. Poté se o Leninově návrhu hlasovalo. Pro bylo 6 hlasů, proti 7. Další zasedání se mělo konat druhý den ve 14 hodin. Protože Němci už zahájili ofenzivu, bylo zasedání svoláno 18. února večer. — 358

¹³¹ Je míněno zasedání ústředního výboru strany 17. února večer, na němž se diskutovalo o eventuální ofenzivě Němců. Pro Leninův návrh, aby ihned začalo nové vyjednávání s Německem o podepsání míru, hlasovalo 5 členů ústředního výboru (Lenin, Stalin, Sverdlov, Sokolnikov a Smilga), proti 6 členů (Trockij, Bucharin, Lomov, Urickij, Ioffe a Krestinskij). Když však byla postavena otázka takto: »Uzavřeme mír, když budeme mít jistotu, že Němci zahájí ofenzivu a že k revolučnímu rozmachu v Německu a v Rakousku nedojde«, Trockij hlasoval pro jednání. Bucharin, Lomov, Urickij a Krestinskij se zdrželi, proti hlasoval pouze Ioffe. Návrh byl tedy většinou hlasů přijat. — 359

¹³² Večerní zasedání ústředního výboru strany 18. února 1918 probíhalo za mimořádně napjaté situace. Bylo svoláno proto, že Němci odpoledne zahájili na celé frontě ofenzivu, rychle postupovali vpřed a obsadili Dvinsk. Na tomto zasedání opět vystoupili »leví komunisté« proti Leninovi a Trockij navrhl, aby Berlín a Vídeň byly dotázány na požadavky německé vlády, aniž by jim ovšem bylo řečeno, že sovětská vláda souhlasí s podepsáním míru. Sverdlov, Stalin a Zinovjev byli pro zaslání telegramu německé vládě o ochotě obnovit jednání. Na tomto zasedání se Leninovi po tvrdém boji poprvé podařilo získat většinu hlasů pro podepsání míru. Jeho návrh, aby německé vládě bylo ihned oznámeno, že sovětská vláda souhlasí s uzavřením míru, byl schválen 7 hlasy proti 6. — 360

- 133 Radiotelegram německé vlády byl odeslán jménem rady lidových komisařů do Berlína 19. února. Avšak odpověď německé vlády, obsahující nové, ještě těžší mírové podmínky, byla sovětskému kurýrovi předána teprve 22. února a do Petrohradu se dostala ráno 23. února. Odpověď Němců obsahovala požadavek, aby mírové podmínky byly posouzeny do 48 hodin. Němci zdržovali odpověď, aby mohli pokračovat v ofenzívě, protože v těchto dnech značně postoupili, obsadili mnoho měst a blížili se k Petrohradu. — 363
- 134 Článkem O revolučních frázích, který byl otištěn 21. února 1918 v Pravdě, zahájil Lenin otevřený boj v tisku za uzavření míru. — 367
- 135 Jde o hlasování o míru na zasedáních ÚV SDDSR(b) 11. (24.) ledna a 17. února 1918. Na prvním zasedání hlasovali pro revoluční válku 2 členové ústředního výboru, na druhém zasedání nehlasoval pro tento návrh nikdo (ti, kdo byli pro pokračování ve válce, se hlasování zdrželi). — 369
- 136 Jde o hlasování na Demokratické poradě o otázce koalice s buržoazií. Rozbor hlasování provedl Lenin v práci Udrží bolševici státní moc? »Z objektivních a nesporných fakt,« psal Lenin, »máme po ruce nejnovější údaje o hlasování *pro* koalici s buržoazií a *proti* této koalici v „kuriích“ cereteliovské „Bulyginovy dumy“, tj. smutně proslulé „demokratické“ porady. Všimněme si kurie sovětů. Vypadá to takto:

	Pro koalici	Proti
Sověty dělnických a vojenských zástupců	83	192
Sověty rolnických zástupců	102	70
Sověty celkem	185	262

Většina tedy jako celek podporuje proletářské heslo *Proti koalici s buržoazií*« (Sebrané spisy 34, Praha 1987, s. 329).

Celoruskou demokratickou poradu svolal ústřední výkonný výbor sovětů, v němž měli převahu menševici a eseri, aby vyřešila otázku moci. Skutečným cílem organizátorů porady však bylo odpoutat pozornost lidových mas od stále více se rozmáhajícího revolučního hnutí. Porada se konala 14.—22. září (7. září—5. října) 1917 v Petrohradu za účasti více než 1500 osob. Vůdcové menševiků a eserů udělali všechno pro to, aby na ní bylo co nejméně zástupců dělníků a rolníků a co nejvíce delegátů různých

- maloburžoazních a buržoazních organizací, a tak si zajistili na poradě většinu. Bolševici se porady zúčastnili, neboť jí chtěli využít jako tribuny k odhalení menševiků a eserů. — 374
- ¹³⁷ Jde o kapitulantství Zinovjeva a Kameněva, kteří byli proti ozbrojenému povstání v říjnu 1917. — 374
- ¹³⁸ Na začátku první světové války okupovala Belgii německá vojska. Okupace trvala až do porážky Německa v roce 1918. — 375
- ¹³⁹ *Novolučovci* — menševici seskupení kolem tiskového orgánu sjednoceného ústředního výboru menševiků Novyj luč. Vycházel v Petrohradu od 1. (14.) prosince 1917 za redakce Dana, Martova, Martynova aj.; koncem června 1918 byl pro kontrarevoluční agitaci zastaven. — 376
- ¹⁴⁰ Kromě Lenina podepsal telefonogram také Stalin.
Do roku 1948 byla v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS uložena pouze strojopisná kopie telefonogramu, podle níž byl v roce 1947 otištěn ve 4. svazku Spisů J. V. Stalina. V roce 1948 získal archív Leninův rukopis, podle něhož je telefonogram otištěn v tomto vydání. — 379
- ¹⁴¹ Dekret *Socialistická vlast v nebezpečí!* schválila rada lidových komisařů 21. února 1918; 22. února byl uveřejněn v Pravdě a v listu Izvěstija CIK a kromě toho byl vydán i samostatně jako leták. — 380
- ¹⁴² Článek *O svrabu* napsal Lenin v souvislosti s vystoupením »levých komunistů« na zasedání ÚV SDDSR(b) 22. února 1918 proti tomu, aby byly zbraně a potraviny, nezbytné k obraně proti německým imperialistům, získány z Británie a Francie. Při jednání o této otázce v RLK 21. února leví eserš nesouhlasili s využitím této pomoci spojenců a bylo schváleno toto usnesení: »Jelikož vznikly neshody v souvislosti s jednáním se spojeneckými státy o poskytnutí potravin a vojenské výzbroje naší zemi, vyhlašuje se přestávka k poradě ve frakcích.«
Jednání o této otázce v ÚV SDDSR(b) 22. února se Lenin nezúčastnil, ale zaslal ústřednímu výboru toto prohlášení: »ÚV SDDSR. Připojte prosím můj hlas *pro* nákup brambor a zbraní u britských a francouzských imperialistických lupičů.« 6 hlasy proti 5 schválil ústřední výbor strany rezoluci připouštějící získat nezbytné prostředky pro vyzbrojení a vybavení revoluční armády

od vlád kapitalistických zemí a přitom si zachovat naprostou nezávislost v zahraniční politice.

Po hlasování Bucharin oznámil, že vystupuje z ústředního výboru a vzdává se funkce redaktora Pravdy. Kromě toho 11 »levých komunistů« — Lomov (Oppokov), Urickij, Bucharin, Bubnov, Pjatakov a další — učinilo v ÚV prohlášení, v němž obvinili ústřední výbor z kapitulace před mezinárodní buržoazií a oznámili, že rozvinou agitaci proti politice ústředního výboru.

Téhož dne se možnost nákupu zbraní a potravin od spojeneckých států opět projednávala v RLK, a ta se usnesla: »nakoupit«.
— 386

- ¹⁴³ Sdělení je odpovědí na tento dotaz komisaře pošt a telegrafů Moskvy a Moskevské oblasti V. N. Podbělského: »Právě jsme byli jménem Trockého telefonicky informováni o údajném prohlášení Rakouska-Uherska, že proti Rusku útočit nebude. Prosím vás, sežeňte ihned telegraficky Trockého nebo jiného lidového komisaře, ověřte tuto zprávu a informujte nás. Právě zde zasedá sovět dělnických zástupců a čeká na potvrzení této zprávy. Zároveň získajte další nejnovější zprávy, ale jen ověřené, a okamžitě nám je sdělte. Soudruhu, prosím Vás, udělejte to, je to pro nás velice důležité.« — 390

- ¹⁴⁴ Zasedání ústředního výboru strany 23. února 1918 bylo svoláno proto, že Němci předložili nové, ještě těžší mírové podmínky a požadovali, aby byly posouzeny do 48 hodin. Proti Leninovu ultimativnímu návrhu okamžitě tyto podmínky přijmout a podepsat mír opět vystoupili »leví komunisté« Bucharin, Urickij a Lomov (Oppokov). Trockij, který podepsání míru odmítal, oznámil, že skládá funkci lidového komisaře zahraničních věcí, protože s Leninem nesouhlasí. Pro podepsání míru byli Sverdlov, Zinovjev a Sokolnikov. Stalin ve svém prvním vystoupení doporučil, aby se začalo o míru vyjednávat, a prohlásil, že »mír podepsat nemusíme«. Po Leninově kritice se ve svém druhém vystoupení vyslovil pro okamžité podepsání míru. Pro okamžité přijetí německých návrhů hlasovali Lenin, Stasovová, Zinovjev, Sverdlov, Stalin, Sokolnikov a Smilga; proti byli Bubnov, Urickij, Bucharin a Lomov (Oppokov). Hlasování se zdrželi Trockij, Krestinskij, Dzeržinskij a Ioffe. Po hlasování skupina »levých komunistů« (Bucharin, Lomov, Bubnov, Pjatakov, Jakovlevová a Urickij) oznámila, že skládají všechny odpovědné funkce ve stranických a státních orgánech a budou svobodně agitovat mezi členy strany i mezi bezpartijními. — 394

¹⁴⁵ Společné zasedání frakce bolševiků a levých eserů v CÚVV bylo svoláno večer 23. února 1918, aby projednalo otázku, zda přijmout nové mírové podmínky navržené Německem. Atmosféra byla krajně napjatá. Po zprávě vrchního velitele N. V. Krylenka o situaci na frontě, kde docházelo k živelné demobilizaci armády, byli proti podepsání míru K. B. Radek, D. B. Rjazanov a levý eser I. Z. Štejnberg. Na obhajobu podepsání míru vystoupil Lenin.

Zasedání nedospělo k žádnému závěru.

Hned po společné schůzi frakcí zasedala bolševická frakce CÚVV. »Leví komunisté« žádali, aby mohli na příštím zasedání CÚVV hlasovat svobodně, frakce však tento požadavek zamítla a většinou hlasů rozhodla, že na zasedání CÚVV se bude hlasovat pro podepsání míru. — 397

¹⁴⁶ V článku *V čem je chyba?* se rozebírá prohlášení »levých komunistů« předložené ÚV SDDSR(b) 22. února, které podepsala rovněž skupina členů ústředního výboru a lidových komisařů: A. Lomov (G. I. Oppokov), M. S. Urickij, N. I. Bucharin, A. S. Bubnov, V. M. Smirnov, I. N. Stukov, M. G. Bronskij, V. N. Jakovlevová, A. P. Spunde, M. N. Pokrovskij a G. L. Pjatakov.

Exemplář prohlášení, do něhož si Lenin udělal poznámky s tím, že je uvede v článku, se nezachoval. — 399

¹⁴⁷ Zasedání CÚVV, na němž se jednalo o uzavření míru s Německem, bylo zahájeno 24. února 1918 ve tři hodiny ráno za předsednictví J. M. Sverdlova. V diskusi k Leninovu referátu vystoupili proti podepsání míru zástupci menševiků, pravých a levých eserů a anarchisté. 116 hlasy proti 85 při 26 abstencích zasedání schválilo rezoluci bolševiků o přijetí mírových podmínek Německa. Většina »levých komunistů« po dobu hlasování opustila zasedací síň a hlasování se nezúčastnila. — 402

¹⁴⁸ Jde o provolání N. V. Krylenka k vojákům, které Lenin cituje v článku *Bolševismus a »rozklad« armády, uveřejněném 3. (16.) června 1917 v 72. čísle Pravdy (viz Sebrané spisy 32, Praha 1987, s. 271—273).* — 402

¹⁴⁹ Dne 24. února v 7 hodin ráno byla o rozhodnutí rady lidových komisařů informována německá vláda v Berlíně. Německé velení přesto na radiotelegram vrchního velitele sovětských vojsk N. V. Krylenka, obsahující návrh, aby už dříve uzavřené příměří bylo pokládáno za platné, odpovědělo odmítavě. Německá vojska po-

kračovala v ofenzívě až do podepsání mírové smlouvy 3. března.
— 407

¹⁵⁰ Tylžská mírová smlouva byla uzavřena v červenci 1807 mezi Francií a Pruskem a Prusko zavazovala k plnění těžkých a ponižujících povinností. Prusko ztratilo značnou část svého území a bylo mu uloženo 100 miliónů franků kontribucí, muselo snížit stav své armády na 40 000 mužů, poskytnout Napoleonovi na požádání pomocné vojenské síly a přerušit obchod s Anglií.
— 408

¹⁵¹ Lenin má na mysli telegrafický dotaz rady lidových komisařů a CÚVV adresovaný všem guberniálním a újezdním sovětům a všem guberniálním, újezdním a volostním pozemkovým výborům na jejich stanovisko k podepsání mírových podmínek navržených německou vládou s žádostí o urychlenou odpověď. Dotaz byl poslán na základě usnesení ÚV SDDSR(b), schváleného na Leninův návrh 23. února 1918. Byly v něm vyloženy mírové podmínky navržené Německem a sdělení, že CÚVV souhlasí s přijetím těchto podmínek, uvedeny výsledky hlasování v CÚVV a výklad dvou stanovisek k uzavření míru. Na jednom rukou psaném exempláři dokumentu, který je uložen v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS a je napsán neznámou osobou, Lenin vlastnoručně změnil podpis »tajemník ústředního výkonného výboru« na »tajemník rady lidových komisařů«. Dokument nebyl uveřejněn v denním tisku. Poprvé byl otištěn v roce 1931 v publikaci Leninskij sbornik XI, s. 60—61.

Lenin důkladně studoval došlé odpovědi. B. Malkin ve svých vzpomínkách napsal: »Vzpomínám si, jak jsem druhý den« (po odeslání dotazu — *Red.*) »část těchto odpovědí, které jsme dostali přímou linkou, předložil Vladimíru Iljiči, který je rychle roztřídil podle průmyslových a rolnických středisek a okamžitě prohlásil: „*Je naprosto jasné, že vesnice válčit nechce, musíme se zeptat speciálně všech volostí, a pak budeme mít úplně jasno.*“ Jméno RLK a CÚVV byly spěšně telegraficky zaslány dotazy i volostem. Po dva týdny docházely z celého Ruska odpovědi.« (B. Malkin, Vladimir Iljič i Brestskij mir. Komsomolskaja pravda, č. 56, 6. března 1928.) Odpovědi byly uveřejňovány v listu Izvěstija VCIK od 28. února do 8. března. Lenin je roztřídil do dvou skupin: Pro mír a Pro válku (viz Leninskij sbornik XI, s. 59—60, a Leninskij sbornik XXXVI, s. 30).

V souhrnné tabulce, kterou Lenin sestavil zřejmě před zahájením VII. sjezdu strany, jsou uvedeny tyto údaje:

	Pro mír	Pro válku		Odpovědi:
26. 2.	60	61	<div style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> kdo je obdržel: RLK ÚVV </div>	pro
27. 2.	54	24		mír
28. 2.	26	23		válku
1. 3.	9	7		155 + 119 = 274
2. 3.	6	4		95 + 105 = 200
Celkem:	<u>155</u>	<u>119</u>	$\Sigma = 250 + 224 = 474$	
3, 4 a 5. 3.	<u>12</u>	<u>9</u>	167 + 128 = 295	
	<u>167</u>	<u>128</u>	<u>95 + 105 = 200</u>	
			262 + 233 = 495. — 413	

- 152 Dne 25. února »leví komunisté« prohlásili, že »do té doby, dokud budou ústřední výbor a RLK nuceny zaujímat linii obrany, odkládáme realizaci našeho rozhodnutí«. Ale po podepsání míru znovu potvrdili své rozhodnutí z ústředního výboru odejít a rezignovat na odpovědné funkce. — 414
- 153 V dokumentu Stanovisko ÚV SDDSR (bolševiků) k separátnímu a anexnímu míru napsal první a dva poslední odstavce J. M. Sverdlov. — 416
- 154 Lenin má na mysli společné zasedání frakce bolševiků a levých eserů v CÚVV 23. února 1918. — 421
- 155 O evakuaci vlády a vládních úřadů z Petrohradu do Moskvy v souvislosti s útokem Němců na Pskov se jednalo na zasedání RLK 26. února 1918. RLK Leninův návrh usnesení s nepatrnými změnami schválila. Konečné rozhodnutí, aby se hlavním městem sovětské republiky stala Moskva, bylo schváleno na IV. mimořádném celoruském sjezdu sovětů v březnu 1918. — 425
- 156 Jde o hlasování o uzavření míru s Německem na poradě ústředního výboru strany s představiteli různých směrů ve straně 21. ledna (3. února) 1918. Pokud jde o přípustnost míru mezi socialistickým a imperialistickým státem vůbec, hlasovali na poradě proti dva »leví komunisté« — Osinskij (Obolenskij) a Stukov. Většina »levých komunistů« však zaujala při hlasování obojaké stanovisko. Připouštěli sice možnost uzavření míru mezi socialistickým a imperialistickým státem, ale zároveň hlasovali proti okamžitému podepsání míru s Německem (viz Protokoly Centralnogo komiteta RSDRP(b) Avgust 1917 — fevral 1918. 1958, s. 190—191.) — 429

¹⁵⁷ Leninova vystoupení jsou otištěna podle stenografického zápisu ze zasedání rady lidových komisařů, jenž je uložen v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. Zápis byl dešifrován v roce 1962 pro toto vydání. Jedno vystoupení (viz tento svazek, s. 438—439) bylo uveřejněno v roce 1962 v 2. čísle časopisu *Voprosy istorii KPSS* podle znění dešifrovaného v roce 1931. — 438

¹⁵⁸ Jde o návrh zástupců ústředního výboru odborového svazu pracovníků vodní dopravy, aby správa vodní dopravy byla soustředěna v odborovém svazu.

Na zasedání RLK 4. března 1918 se jednalo o vytvoření kolegia pro řízení vodní dopravy v souladu s usnesením RLK O správě námořního a říčního obchodního loďstva a vodní dopravy z 27. února 1918 a rovněž o vyplácení mezd dělníkům povodí Volhy a Mariinského vodního systému. Správa vodní dopravy přešla podle usnesení RLK do kompetence Nejvyšší národohospodářské rady. Při NNHR bylo vytvořeno oddělení pro vodní dopravu, jehož kolegium mělo být složeno z představitelů NNHR, RLK, odborového svazu pracovníků vodní dopravy a oblastních národohospodářských rad.

RLK zamítla anarchosyndikalistické požadavky pracovníků vodní dopravy. Na Leninův návrh se RLK usnesla ihned ustavit kolegium podle bodu 3 usnesení RLK z 27. února, dočasně zvýšit počet zástupců odborů v kolegiu a učinit opatření, aby byly ihned poukázány peníze na výplatu mezd dělníkům povodí Volhy a Mariinského vodního systému. Hlavní body usnesení RLK napsal Lenin (viz *Leninskij sbornik XXI*, s. 194). — 438

¹⁵⁹ Jde o dekret RLK O znárodnění obchodního loďstva, schválený 23. ledna (5. února) 1918. Uveřejněn byl 26. ledna (8. února) v 18. čísle listu *Gazeta vremennogo rabočego i krest'janskogo pravitel'stva*. — 438

¹⁶⁰ *Kommunist* — deník, frakční orgán skupiny »levých komunistů«; vycházel v Petrohradu od 5. do 19. března 1918 jako orgán petrohradského výboru a petrohradského okružového výboru SDDSR. Celkem vyšlo 11 čísel. Na základě usnesení petrohradské městské konference strany byl 20. března 1918 zastaven. Konference uznala, že politika petrohradského výboru, jež se odrážela na stránkách tohoto listu, byla chybná a ani v nejmenším nevyjadřovala postoj petrohradské organizace komunistické strany. Orgánem petrohradské organizace strany se z rozhodnutí

konference stal místo listu *Kommunist list* Petrogradskaja pravda. — 442

¹⁶¹ Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců přijal 24. února 1918 rezoluci, v níž schválil rozhodnutí CÚVV uzavřít mír »jakožto jediné východisko ze současné tíživé situace«. Zároveň se usnesl »učinit všechna nezbytná opatření, aby byly sestaveny a vypraveny na frontu vojenské vlaky«. — 446

¹⁶² V Moskvě se 3. března 1918 konalo zasedání moskevského sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců za účasti zástupců závodních výborů, odborových organizací, obvodních sovětů, odpovědných vedoucích pracovníků aj. Většina účastníků se vyslovila pro podepsání míru. 4. března se o míru jednalo na schůzi moskevského výboru SDDSR(b); 10 hlasy proti 7 byla schválena rezoluce pro podepsání míru. V noci ze 4. na 5. března se konala městská konference SDDSR(b) v Moskvě. Kromě delegátů se jí zúčastnilo i mnoho dělníků. Konference schválila většinou hlasů rezoluci podporující stanovisko ÚV SDDSR(b) k otázce míru. — 446

¹⁶³ Lenin má na mysli úředníky a buržoazní inteligenci, kteří byli zvyklí sloužit buržoazii (viz tento svazek, s. 221 a 225). — 451

SEZNAM LITERATURY,
KTEROU V. I. LENIN CITUJE
NEBO O NÍŽ SE ZMIŇUJE.

- [¹] *Аграрная программа, (принятая на IV (Объединительном) съезде РСДРП).* — В листовке: Постановления и резолюции Объединительн съезда Российской социал-демократической рабочей партии. [Спб.], тип. Центрального Комитета, [1906], стр. 1. (РСДРП). — 142
- [²] *Большевики и германская социал-демократия.* — «Новая Жизнь», Пг., 1918, № 7 (23), 11 (24) января, стр. 2. — 282
- [³] *Бухарин, Н. И. Об оппортунистической фразе.* — «Коммунист», Пг., 1918, № 1, 5 марта, стр. 2—3. — 443, 444, 445
- [⁴] «*Вестник Временного Правительства*», Пг., 1917, № 111 (157), 22 июля (4 августа), стр. 1—2. — 138, 317
- [⁵] *Воззвание [Верховного польского военного комитета. 12 ноября 1917 г.].* — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 230, 19 ноября, стр. 5—6. — 127
- [⁶] *Всеросс. чрезв. съезд крестьянских деп. 14 ноября 1917 г.).* — «Правда», Пг., 1917, № 190 (121), 28 (15) ноября, стр. 2. — 123

Česká redakce přetiskuje tento seznam literatury z 5. ruského vydání v nezměněné podobě.

V textové části jsou bibliografické prameny přeloženy a opatřeny číslem v hranaté závorce, které odkazuje na originální název díla a jeho bibliografické údaje v tomto seznamu.

Knihy, noviny a časopisy s Leninovými poznámkami jsou označeny hvězdičkou. Tyto výtisky jsou uloženy v Archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. Čes. red.

- [7] *Всероссийский крестьянский съезд*. Заседание 2 декабря [1917 г.]. — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 177, 5 декабря, стр. 2—3. — 166
- [8] *2-й Всероссийский съезд крестьянских депутатов*. Заседание Чрезвычайного крестьянского съезда 18-го ноября [1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 230, 19 ноября, стр. 5. — 126
- [9] * *Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии*. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904]. 397, II стр. (РСДРП). — 188, 190, 212—213, 216, 241, 288, 455
- [10] «Газета Временного Рабочего и Крестьянского Правительства», Пг., 1917, № 3, 1 (14) ноября, стр. 2—3. — 91
- 1917, № 4, 3 (16) ноября, стр. 1—2. — 123
- 1918, № 1 (46), 3 (16) января, стр. 1—2. — 233
- [11] *Где выход?* (Передовая). — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 161 (155), 24 октября (6 ноября), стр. 1. — 199
- [12] *Германские условия мира Совету Народных Комиссаров*. Петроград. Ответ германского правительства на обращение русского правительства [от 19 (6) февраля 1918 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 33 (297), 24 (11) февраля, стр. 3. Под общ. загл.: Новая война. — 391, 445
- [13] *Гёте, И.-В. Фауст*. — 230
- [14] *Грибоедов, А. С. Горе от ума*. — 444

Декларация о мире — см. Ленин, В. И. Декрет о мире,

принятый единогласно на заседании Всероссийского съезда Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов 26 октября 1917 г.

[15] Декрет *ВЦИК и СНК об учреждении Высшего совета народного хозяйства*. 2 (15) декабря 1917 г.). — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 244, 6 декабря, стр. 11. — 247

[16] Декрет *ВЦИК о национализации банков*. [14 (27) декабря 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 252, 15 декабря, стр. 1. — 199, 201, 299, 348

[17] *Декрет ВЦИК о праве отзыва делегатов*. 21 ноября (4 декабря) 1917 г.). — «Известия Центрального Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 233, 23 ноября, стр. 3. В газ. ошибочно озаглавлено: Проект декрета о праве отзыва. — 163, 194

Декрет о рабочем контроле — с. м. Положение ВЦИК и СНК о рабочем контроле.

[18] Декрет *о роспуске Учредительного собрания, принятый в заседании Центр. Исп. К-та 6 января 1918 г.* — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 5 (269), 7 января, стр. 1. — 310, 318

[19] Декрет *об аннулировании государственных займов, (принятый в заседании ЦИК 21 января (3 февраля) 1918 г.)*. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 20 (284), 26 января, стр. 2, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 248

[20] *Декрет СНК о национализации торгового флота.* [23 января (5 февраля) 1918 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 21 (285), 27 января, стр. 4, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 438

[21] *Декрет СНК о печати.* [27 октября (9 ноября) 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 209, 28 октября, стр. 2. — 82

[22] *Декрет СНК о свободе совести, церковных и религиозных обществах.* [20 января (2 февраля) 1918 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 16 (280), 21 января, стр. 2, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 346

[23] *Декрет СНК о «Турецкой Армении».* [29 декабря 1917 г. (11 января 1918 г.)]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 1 (265), 3 января, стр. 3. — 248

[24] *Декрет Совета Народных Комиссаров (об организации Рабоче-Крестьянской Красной Армии).* 15 (28) января 1918 г. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 14 (278), 19 января, стр. 2. Под общ. загл.: Образование Рабочей и Крестьянской Красной Армии. — 248

[25] «Дело Народа», Пг. — 63, 111, 375, 392

— 1917, № 183, 18 октября, стр. 4. — 111

Запрос, предъявленный левыми эсерами В. И. Ленину — см. Заседание Центр. Исполнит. Комитета С. р. и с. д.

- [²⁶] *Заседание Крестьянского съезда (18 ноября. Продолжение).* — «Правда», Пг., 1917, № (126) 195, 4 декабря (21 ноября), стр. 2. — 130, 131—132
- [²⁷] *Заседание (Первого Всероссийского съезда Советов рабочих и солдатских депутатов) 5 июня (1917 г.). Вечер.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 85, 7 июня, стр. 11—16. — 215, 221
- [²⁸] *Заседание Центр. Исп. Ком. Сов. р., с. и кр. депут.* Заседание 14 декабря. Вопрос о национализации банков. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 253, 16 декабря, стр. 9. — 199, 201
- [²⁹] *Заседание Центр. Исполнит. Комитета С. р. и с. д.* [4 ноября 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 217, 5 ноября, стр. 4; № 218, 7 ноября, стр. 3—4. — 81, 84, 86, 88, 89
- [³⁰] *Заседание Центрального Исполнительного Комитета.* 1 декабря 1917 г. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 243, 3 декабря, стр. 4. — 164
- [³¹] *Заседание ЦИК Сов. р. и с. д.* [10 ноября 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 223, 12 ноября, стр. 4—5. — 115, 116

Заявление «Викжеля» — см. 2-й Всероссийский съезд крестьянских депутатов.

- [32] *«Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг. — 50*
- 1917, № 88, 19 августа, стр. 3—4. — 50—52, 53, 62, 73, 142, 146, 451
- 1917, № 177, 5 декабря, стр. 2—3. — 166
- [33] *«Известия Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих, Солдатских и Казачьих Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 41 (305), 6 марта, стр. 5. — 440—441*
- [34] *«Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 15, 15 марта, стр. 1. — 45*
- 1917, № 85, 7 июня, стр. 11—16. — 215, 221
- [35] *«Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 208, 27 октября, стр. 1. — 41, 44, 46—48, 62, 67, 84, 90, 93, 254*
- 1917, № 209, 28 октября, стр. 1, 2. — 46, 49—53, 62, 67, 73, 82, 84, 86, 93, 96, 111, 124, 125, 131, 142, 146, 179, 254, 348, 354
- 1917, № 214, 2 ноября, стр. 1—2. — 86
- 1917, № 217, 5 ноября, стр. 4; № 218, 7 ноября, стр. 3—4. — 81, 84, 86, 88, 89
- 1917, № 221, 10 ноября, стр. 2. — 113, 115, 116
- 1917, № 223, 12 ноября, стр. 4—7. — 115, 116
- 1917, № 227, 16 ноября, стр. 6. — 202, 247, 254, 302
- 1917, № 230, 19 ноября, стр. 5—6. — 126, 127
- 1917, № 233, 23 ноября, стр. 3. — 163, 194

- 1917, № 237, 27 ноября, стр. 7. — 162, 176
- 1917, № 238, 28 ноября, стр. 1. — 152
- 1917, № 239, 29 ноября, стр. 1. — 164, 165
- 1917, № 243, 3 декабря, стр. 4. — 164
- 1917, № 243, 3 декабря. Экстренный вып., стр. 1—2. — 342, 363
- 1917, № 244, 6 декабря, стр. 1—2. — 238, 247
- 1917, № 246, 8 декабря, стр. 2. — 238
- 1917, № 252, 15 декабря, стр. 1. — 199, 201, 299, 348
- 1917, № 253, 16 декабря, стр. 9. — 199, 201
- 1917, № 255, 19 декабря, стр. 4. — 248
- 1917, № 259, 23 декабря, стр. 4. — 233

[³⁶] *«Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*, 1918, № 1 (265), 3 января, стр. 3. — 248

- 1918, № 2 (266), 4 января, стр. 1. — 253, 263
- 1918, № 5 (269), 7 января, стр. 1. — 310, 318
- 1918, № 8 (272), 12 января, стр. 2; № 9 (273), 13 января, стр. 2; № 10 (274), 14 января, стр. 2. — 305, 306
- 1918, № 14 (278), 19 января, стр. 2, 5. — 248, 342
- 1918, № 15 (279), 20 января, стр. 2. — 310
- 1918, № 16 (280), 21 января, стр. 2. — 364

— 1918, № 20 (284), 26 января, стр. 2. — 248

«Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 21 (285), 27 января, стр. 4. — 438

— 1918, № 28 (292), 19 (6) февраля, стр. 3. — 370

— 1918, № 31 (295), 22 (9) февраля, стр. 1. — 384

— 1918, № 33 (297), 24 (11) февраля, стр. 3. — 391, 445

[³⁷] *«Известия Чрезвычайного Всероссийского Крестьянского Съезда»*, Пг., 1917, № 1, 22 ноября, стр. 1. — 128

[³⁸] *Интернационал*. — 423

[³⁹] *Их план*. Союзники передают Польшу, Литву, Курляндию и Румынию. — *«Правда»*, Пг., 1918, № 223 (154), 6 января (24 декабря), стр. 1. — 216

[⁴⁰] *К народам всего мира*. — *«Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*, 1917, № 15, 15 марта, стр. 1. Подпись: Петроградский Совет рабочих и солдатских депутатов. — 45

[⁴¹] *К открытию Учредительного собрания*. [Декрет СНК. 26 ноября (9 декабря) 1917 г.]. — *«Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*, 1917, № 237, 27 ноября, стр. 7. Под общ. загл.: К выборам в Учр. собр. — 162, 176

[⁴²] *К рабочим и солдатам Петрограда*. — *«Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*, 1917, № 238, 28 ноября, стр. 1. Подпись: Петроградский Сов. раб. и солд. деп. — 152

- [⁴³] *[Каменев, Л. Б.] Ю. Каменев о «выступлении».* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 156 (150), 18 (31) октября, стр. 3. — 102
- [⁴⁴] *Ко всем Советам рабочих, солдатских и крестьянских депутатов.* [Обращение ВЦИК ко всем Советам об организации продовольственных комиссий. 22 декабря 1917 г. (4 января 1918 г.)]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 259, 23 декабря, стр. 4. Под общ. загл.: Всероссийский продовольственный комитет. — 233
- [⁴⁵] «Коммунист», Пг. — 442, 444
— 1918, № 1, 5 марта, стр. 1—3. — 443, 444, 445, 446
- [⁴⁶] *[Крыленко, Н. В. Почему я еду в Питер. Воззвание].* — «Правда», Пг., 1917, № 72, 16 (3) июня, стр. 1, в ст.: Ленин, В. И. Большевизм и «разложение» армии. — 402
- [⁴⁷] *[Ленин, В. И.] Всем!* — «Рабочий и Солдат», Пг., 1917, № 20, 9 (22) ноября, стр. 2. — 115, 116
- [⁴⁸] — *Всероссийский съезд Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов постановляет.* — «Рабочий и Солдат», Пг., 1917, № 10, 27 октября (9 ноября), стр. 1. Под общ. загл.: Совет Народных Комиссаров. — 73, 96, 101
- [⁴⁹] — *Декларация прав трудящегося и эксплуатируемого народа.* 3 (16) января 1918 г. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 2 (266), 4 января, стр. 1. — 253, 263
- [⁵⁰] — *Декрет о земле съезда Советов рабочих и с. д.* (Принят на зас. 26 окт. в 2 ч. н.). — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петро-

градского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 209, 28 октября, стр. 1. — 49—53, 62, 67, 73, 84, 93, 96, 111, 124, 125, 131, 142, 146, 179, 254, 348, 354

[⁵¹] — Декрет о земле съезда Советов рабочих и солдатских депутатов (принят на заседании 26-го октября, в 2 ч. ночи). — В кн.: [Ленин, В. И.] Материалы по аграрному вопросу. Пг., «Прибой», 1917, стр. 30—32. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 146

[⁵²] — Декрет о мире, принятый единогласно на заседании Всероссийского съезда Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов 26 октября 1917 г. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 208, 27 октября, стр. 1. — 41, 44, 45, 46—48, 62, 67, 84, 90, 93, 254

[⁵³] — Декрет (СНК) об аресте вождей гражданской войны против революции. 28 ноября 1917 г. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 239, 29 ноября, стр. 1. — 164, 165, 168

— Доклад о деятельности Совета Народных Комиссаров на Третьем Всероссийском съезде Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов 11 (24) января 1918 г. — см. Ленин, В. И. Речь Председателя Совета Народных Комиссаров тов. Ленина на 3-м Всерос. съезде.

[⁵⁴] — (Доклад о мире на Втором Всероссийском съезде Советов рабочих и солдатских депутатов 26 октября (8 ноября) 1917 г.). — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 209, 28 октября, стр. 4—5. Под общ. загл.: 2-й Всероссийский съезд Совет. рабочих и солд. депутатов совместно с представителями уездных и губернских Советов крестьянских депутатов. — 46

- [55] — *(Заключительное слово на Чрезвычайном Всероссийском съезде Советов крестьянских депутатов 18 ноября (1 декабря) 1917 г.)*. — «Правда», Пг., 1917, № (126) 195, 4 декабря (21 ноября), стр. 2. Под общ. загл.: Заседание Крестьянского съезда. — 130—132
- [56] — *Закон о земле Второго съезда Советов раб. и солд. депутатов*. (Принят на заседании 26-го октября в 2 час. ночи). — В кн.: [Ленин, В. И.] Как обманули народ социалисты-революционеры и что дало народу новое правительство большевиков. Пг., тип. «Сельского Вестника», 1917, стр. 27—32. (Солдатская и крестьянская б-ка. № 18). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 112
- [57] — *Из дневника публициста. Крестьяне и рабочие*. — «Рабочий», Пг., 1917, № 6, 11 сентября (29 августа), стр. 2—3. Подпись: Н. Ленин. — 146—147
- [58] — *К истории вопроса о несчастном мире*. — «Правда», Пг., 1918, № 34 (260), 24 (11) февраля, стр. 2—3. Подпись: Н. Ленин. — 216, 279, 281, 391—392, 399, 400, 427, 428, 443, 445
- [59] — *Как обманули народ социалисты-революционеры и что дало народу новое правительство большевиков*. Пг., тип. «Сельского Вестника», 1917. 32 стр. (Солдатская и крестьянская б-ка. № 18). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 111—112
- *Манифест к украинскому народу с ультимативными требованиями к Украинской раде* — см. Ленин, В. И. Совет Комиссаров — Раде.
- [60] * — *Материалы по аграрному вопросу*. Пг., «Прибой», 1917. 32 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 146
- [61] * — *Несколько тезисов*. От редакции. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. — 274

- [62] — *Новый обман крестьян партией эсеров.* — В кн.: [Ленин, В. И.] Как обманули народ социалысты-революционеры и что дало народу новое правительство большевиков. Пг., тип. «Сельского Вестника», 1917, стр. 17—26. (Солдатская и крестьянская б-ка. № 18). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 112
- [63] — *Новый обман крестьян партией эсеров.* — «Рабочий Путь», Пг., 1917, № 44, 6 ноября (24 октября), стр. 1. Подпись: Н. Ленин. — 112
- [64] — *О задачах пролетариата в данной революции.* — «Правда», Пг., 1917, № 26, 7 апреля, стр. 1—2. Подпись: Н. Ленин. — 267, 307, 322
- [65] — *О революционной фразе.* — «Правда», Пг., 1918, № 31 (257), 21 (8) февраля, стр. 2—3. Подпись: Карпов. — 387, 391
- [66] — *О чесотке.* — «Правда». Вечерний вып., Пг., 1918, № 33, 22 (9) февраля, стр. 1. Подпись: Карпов. — 391
- [67] — *Первый этап первой революции.* (Письма из далека; письмо 1-ое). — «Правда», Пг., 1917, № 14, 21 марта, стр. 2—3; № 15, 22 марта, стр. 2. Подпись: Н. Ленин. — 215
- *Постановление об образовании рабочего и крестьянского правительства* — см. Ленин, В. И. Всероссийский съезд Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов постановляет.
- [68] — *Рабочим, солдатам и крестьянам!* — «Рабочий и Солдат», Пг., 1917, № 9, 26 октября (8 ноября), стр. 1. Подпись: Всероссийский съезд Советов рабочих и солдатских депутатов. Делегаты от крестьянских Советов — 82
- *Радио всем. Всем полковым, дивизионным, корпусным, армейским и другим комитетам, всем сол-*

датам революционной армии и матросам революционного флота — см. Ленин, В. И. Всем!

- [69] — Резолюция о земельном вопросе, принятая на Всероссийской конференции РСДРП (большевиков) 24—29 апреля 1917 года. — В кн.: [Ленин, В. И.] Материалы по аграрному вопросу. Пг., «Прибой», 1917, стр. 27—29. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 146
- Резолюция по аграрному вопросу — см. Ленин, В. И. Резолюция о земельном вопросе, принятая на Всероссийской конференции РСДРП (большевиков) 24—29 апреля 1917 года.
- [70] — Резолюция, принятая на заседании ЦК РСДРП в заседании 2-го ноября. — «Правда», Пг., 1917, № 180 (111), 17 (4) ноября, стр. 2 — 75, 76
- Резолюция ЦК РСДРП(б) по вопросу об оппозиции внутри ЦК. 2 (15) ноября 1917 г. — см. Ленин, В. И. Резолюция, принятая на заседании ЦК РСДРП в заседании 2-го ноября.
- [71] * — Речь по аграрному вопросу. М., Моск. подрайонный комитет печатников РСДРП, [1917]. 16 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 354
- [72] — Речь Председателя Совета Народных Комиссаров тов. Ленина на 3-м Всерос. съезде. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 8 (272), 12 января, стр. 2; № 9 (273), 13 января, стр. 2; № 10 (274), 14 января, стр. 2. Под общ. загл.: Третий Всероссийский съезд Советов рабочих и солдатских депутатов. — 305
- [73] — Совет Комиссаров — Раде. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 244, 6 декабря, стр. 1—2. Подпись: Совет Народных Комиссаров. — 238

- [74] — *Социалистическое отечество в опасности!* [Декрет Совета Народных Комиссаров. 21 февраля 1918 г.].— «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 31 (295), 22 (9) февраля, стр. 1. — 384
- [75] — *Тезисы об Учредительном собрании.* — «Правда», Пг., 1917, № 213 (144) 26 (13) декабря, стр. 3. — 188
- *Тезисы по вопросу о немедленном заключении сепаратного и аннексионистского мира* — см. Ленин, В. И. К истории вопроса о несчастном мире.
- [76] — *Ультиматум большинства ЦК РСДРП(б) меньшинству.* 3 (16) ноября 1917 г. — 98
- [77] *[Ленин, В. И. и др.] Разговор правительства со Ставкой по прямому проводу.* — «Рабочий и Солдат», Пг., 1917, № 20, 9 (22) ноября, стр. 2. Подписи: Ленин, Сталин, Крыленко. — 113
- [78] *Лозовский, С. А. Заявление в большевистскую фракцию ЦИК.* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 172 (166), 4 (17) ноября, стр. 1—2. — 240
- [79] — *К Всероссийскому съезду профессиональных союзов.* — «Профессиональный Вестник», Пг., 1917, № 7, 10 декабря, стр. 2—3. — 240—241
- [80] — *Профессиональные союзы и Советская власть.* — «Профессиональный Вестник», Пг., 1917, № 8, 20 декабря, стр. 1—3. — 240—241
- Лозунги к демонстрации* — см. К рабочим и солдатам Петрограда.
- Манифест от 14 марта* — см. К народам всего мира.
- [81] *Маркс, К. и Энгельс, Ф. Святое семейство, или критика критической критики.* Против Бруно Бауэра и компании. Сентябрь — ноябрь 1844 г. — 217

- [⁸²] *Маркс, К. Письмо В. Бракке. 5 мая 1875 г. — 230*
- [⁸³] — *Письмо Л. Кугельману. 12 апреля 1871 г. — 220*
- [⁸⁴] — *Письмо В. Либкнехту. 6 апреля 1871 г. — 220*
- [⁸⁵] — *Письмо Ф. Энгельсу. 12 февраля 1870 г. — 303, 304*
- [⁸⁶] *Маслов, С. Л. [Законопроект об урегулировании земельными комитетами земельных и сельскохозяйственных отношений]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Как обманули народ социалисты-революционеры и что дало народу новое правительство большевиков. Пг., тип. «Сельского Вестника», 1917, стр. 7—15. (Солдатская и крестьянская б-ка. № 18). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 111, 112*
- [⁸⁷] — *Правила об урегулировании земельными комитетами земельных и сельскохозяйственных отношений. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 183, 18 октября, стр. 4. — 111—112*
- [⁸⁸] *Милуков, П. Н. Территориальные приобретения в России. — В кн.: Чего ждет Россия от войны. Сборник статей: Туган-Барановского, М. Н. и др. С прил. 4-х географ. карт. Изд. 2-е. Пг., «Прометей», [1915], стр. 53—66. — 318*
- [⁸⁹] *Нелединский-Мелецкий, Ю. А. Песня («Выйду я на реченьку...»). — 375, 377*
- [⁹⁰] *«Новая Жизнь», Пг. — 77, 102, 221, 308, 331, 375*
- 1917, № 156 (150), 18 (31) октября, стр. 3. — 102
- 1917, № 161 (155), 24 октября (6 ноября), стр. 1.— 199
- 1917, № 172 (166), 4 (17) ноября, стр. 1—2, 3. — 240
- 1918, № 7 (23), 11 (24) января, стр. 2. — 282

- [⁹¹] «Новый Луч», Пг.— 375, 392
- [⁹²] *О волостных комитетах.* — «Газета Временного Рабочего и Крестьянского Правительства», Пг., 1917, № 4, 3 (16) ноября, стр. 1—2. — 123
- Обвинения, выдвинутые против Совета Народных Комиссаров* — см. Заседание Центр. Исполнит. Комитета С. р. и с. д.
- Обращение о мире* — см. Ленин, В. И. Декрет о мире, принятый единогласно на заседании Всероссийского съезда Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов 26 октября 1917 г.
- [⁹³] *Обращение Революционного Финляндского правительства к Совету Народных Комиссаров Российской Республики.* — «Правда». Вечерний вып., Пг., 1918, № 13, 30 (17) января, стр. 1. — 312
- [⁹⁴] *Организационный устав Российской соц.-дем. рабочей партии, принятый на Втором съезде партии.* — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии [1904], стр. 7—9. (РСДРП). — 188
- [⁹⁵] *Основной закон о социализации земли.* [27 января (9 февраля) 1918 г.]. — «Солдатская Правда», Пг., 1918, № 25 (141), 15 (2) февраля, стр. 2; № 26 (142), 16 (3) февраля, стр. 2. — 370
- [⁹⁶] *Ответ Генерального секретариата Рады на ультиматум Сов. Народн. Комиссаров.* — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 246, 8 декабря, стр. 2. Под общ. загл.: Украинская буржуазия и контрреволюция. — 238
- [⁹⁷] *По вопросу о мире.* [Резолюция, принятая на Третьем Всероссийском съезде Советов рабочих, солдатских, крестьянских и казачьих депутатов. 14 (27) января 1918 г.]. — «Известия Центрального

Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 14 (278), 19 января, стр. 5. Под общ. загл.: Постановления, вынесенные Всероссийским съездом рабочих, солдатских, крестьянских и казачьих депутатов. — 342

[⁹⁸] *Покровский, М. Н. Германские условия мира.* — «Коммунист», Пг., 1918, № 1, 5 марта, стр. 1. — 445, 446

[⁹⁹] *Положение (ВЦИК и СНК) о рабочем контроле.* [14 (27) ноября 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 227, 16 ноября, стр. 6, в отд.: Действия правительства. — 202, 247, 254, 302

[¹⁰⁰] *Положение о выборах в Учредительное собрание.* — «Вестник Временного Правительства», Пг., 1917, № 111 (157), 22 июля (4 августа), стр. 1—2, в отд.: Действия правительства. — 138, 317

[¹⁰¹] *Положение о районных (областных) и местных советах народного хозяйства.* (Принято на заседании Высшего совета народного хозяйства 23 декабря 1917 г.). — «Газета Временного Рабочего и Крестьянского Правительства», Пг., 1918, № 1 (46), 3 (16) января, стр. 1—2. — 233

[¹⁰²] *Постановление (СНК) об управлении морским и речным торговым флотом и водными сообщениями.* [27 февраля 1918 г.]. — «Известия Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета Совета Крестьянских, Рабочих, Солдатских и Казачьих Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 41 (305), 6 марта, стр. 5, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 440—441

[¹⁰³] *Постановление Совета Народных Комиссаров (о размерах вознаграждения народных комиссаров и высших служащих и чиновников.* 18 ноября (1 декаб-

ря) 1917 г.] — «Правда». Вечерний вып., Пг., 1917, № 16, 3 декабря (20 ноября), стр. 1, в отд.: Деятельность правительства. — 244

[¹⁰⁴] *Постановление Чрезвычайного Крестьянского съезда по земельному вопросу.* — «Известия Чрезвычайного Всероссийского Крестьянского Съезда», Пг., 1917, № 1, 22 ноября, стр. 1. — 128

[¹⁰⁵] «Правда», Пг. — 130, 155, 324, 414, 443

— 1917, № 14, 21 марта, стр. 2—3; № 15, 22 марта, стр. 2. — 215

— 1917, № 26, 7 апреля, стр. 1—2. — 267, 307, 322

— 1917, № 72, 16 (3) июня, стр. 1. — 402

— 1917, № 180 (111), 17 (4) ноября, стр. 2. — 75, 76

— 1917, № 181 (112), 18 (5) ноября, стр. 2. — 82

— 1917, № 190 (121), 28 (15) ноября, стр. 2. — 123

— 1917, № (126) 195, 4 декабря (21 ноября), стр. 2. — 130—132

— 1917, № 206 (137), 18 (5) декабря, стр. 2. — 218

— 1917, № 213 (144), 26 (13) декабря, стр. 3. — 188

— 1918, № 223 (154), 6 января (24 декабря), стр. 1. — 216

— 1918, № 31 (257), 21 (8) февраля, стр. 2—3. — 387, 391

— 1918, № 34 (260), 24 (11) февраля, стр. 2—3. — 216, 279, 281, 391, 399, 400, 427, 428, 443, 445

[¹⁰⁶] «Правда». Вечерний вып., Пг., 1917, № 16, 3 декабря (20 ноября), стр. 1. — 244

- Вечерний вып., Пг., 1918, № 13, 30 (17) января, стр. 1. — 312
- Вечерний вып., Пг., 1918, № 33, 22 (9) февраля, стр. 1. — 391

Предложение Л. Б. Каменева — см. Заседание ЦИК Сов. р. и с. д.

- [¹⁰⁷] *Признание независимости Финляндии.* [Декрет СНК. 18 (31) декабря 1917 г.]. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 255, 19 декабря, стр. 4. — 248
- [¹⁰⁸] *Приказ по обороне Петрограда 1 ноября 1917 г. № 1.* — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 214, 2 ноября, стр. 1—2. — 86
- [¹⁰⁹] *Примерный наказ.* Составленный на основании 242 наказов, доставленных с мест депутатами на 1-й Всероссийский съезд Советов крестьянских депутатов в Петрограде в 1917 году. — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 88, 19 августа, стр. 3—4. — 49—52, 53, 62, 73, 142, 146, 451
- [¹¹⁰] *Программа и организационный устав партии социалистов-революционеров, утвержденные на первом партийном съезде.* Изд. центрального комитета п. с.-р. Б. м., тип. партии соц.-рев., 1906. 32 стр. (Партия социалистов-революционеров). — 142, 179
- [¹¹¹] *Программа Российской соц.-дем. рабочей партии, принятая на Втором съезде партии.* — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904], стр. 1—6. (РСДРП). — 190, 212, 241, 288, 455
- [¹¹²] *Проект закона о рабочем контроле.* (Внесен для рассмотрения в комиссию труда). — «Газета Времен-

ного Рабочего и Крестьянского Правительства», Пг., 1917, № 3, 1 (14) ноября, стр. 2—3. Под общ. загл.: О рабочем контроле. — 91

[¹¹³] «Профессиональный Вестник», Пг., 1917, № 7, 10 декабря, стр. 2—3. — 240—241

— 1917, № 8, 20 декабря, стр. 1—3. — 240—241

[¹¹⁴] (Пятаков, Г. Л.) Пролетариат и банки. — «Правда», Пг., 1917, № 206 (137), 18 (5) декабря, стр. 2. Подпись: П. Киевский. — 218

[¹¹⁵] «Рабочий», Пг., 1917, № 6, 11 сентября (29 августа), стр. 2—3. — 146

[¹¹⁶] «Рабочий и Солдат», Пг., 1917, № 9, 26 октября (8 ноября), стр. 1. — 82

— 1917, № 10, 27 октября (9 ноября), стр. 1. — 73, 96, 101

— 1917, № 20, 9 (22) ноября, стр. 2. — 113, 115, 116

[¹¹⁷] «Рабочий Путь», Пг., 1917, № 44, 6 ноября (24 октября), стр. 1. — 112

[¹¹⁸] Радек, К. Победа империализма над русской революцией. — «Коммунист», Пг., 1918, № 1, 5 марта, стр. 1—2. — 443

[¹¹⁹] Резолюция о деятельности Исполнительного Комитета Советов крестьянских депутатов, принятая на 2-м Всерос. съезде Советов крестьян. деп. — В кн.: Резолюции Чрезвычайного и Второго Всероссийских съездов Советов крестьянских депутатов. (Ноябрь — декабрь 1917 г.). Пг., тнп. «Копейка», 1917, стр. 21—22. — 179

[¹²⁰] Резолюция фракции большевиков, [предложенная на заседании ВЦИК 17 (4) ноября 1917 г.]. — «Правда», Пг., 1917, № 181 (112), 18 (5) ноября, стр. 2.

Под общ. загл.: Заседание Центр. Исполн. Ком.
С. р. и с. д. — 82

[¹²¹] «Речь», Пг. — 82, 221, 392

[¹²²] «Русское Слово», М. — 83

[¹²³] *Сборник секретных документов из архива бывшего Министерства иностранных дел. №№ 1—7.* Изд. Нар. ком. по иностр. делам. Пг., тип. ком. по иностр. делам, декабрь 1917—февраль 1918. 7 кн. — 43, 144, 145, 180, 193, 388, 422

[¹²⁴] «Солдатская Правда», Пг., 1918, № 25 (141), 15 (2) февраля, стр. 2; № 26 (142), 16 (3) февраля, стр. 2.— 370

[¹²⁵] * «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. — 274

«Социал-Демократ», М., 1918, № 9, 14 (27) января, стр. 3. — 320

[¹²⁶] *(Телеграмма Совету Народных Комиссаров о съезде фронтового казачества в станице Каменской. 13 января 1918 г.).* — «Социал-Демократ», М., 1918, № 9, 14 (27) января, стр. 3, в отд.: По Россни. Под общ. загл.: Революция на Дону. — 320

[¹²⁷] *Третий Всероссийский съезд Советов рабочих и солдатских депутатов.* Заседание 12-го января. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 10 (274), 14 января, стр. 2. — 305, 306

[¹²⁸] *Третий Всероссийский съезд Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов.* (Заседание 18 января). — «Известия Центрального Исполнительного Комитета Советов Крестьянских, Рабочих и Солдатских Депутатов и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1918, № 15 (279), 20 января, стр. 2. — 310

[¹²⁹] *Третий Всероссийский съезд Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов.* Пб., 1918, 99 стр. (РСДРП). — 351

[¹³⁰] *Условия перемирия.* По прямому проводу из Брест-Литовска. — «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 243, 3 декабря. Экстренный вып., стр. 1—2. — 342, 363

[¹³¹] *Учредительное собрание.* Стенографический отчет. Пг., Пятая гос. тип., 1918. 112 стр. На обл. загл.: Первый день Всероссийского Учредительного собрания. — 256—257, 291

[¹³²] *Чехов, А. П. Человек в футляре.* — 267, 305

[¹³³] *Энгельс, Ф. Письмо П. Лафаргу.* 2 июня 1894 г. — 303, 304

[¹³⁴] *Gesetz gegen die gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie.* Vom 21. Oktober 1878. — »Reichsgesetzblatt«, Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — 43

[¹³⁵] »Reichsgesetzblatt«, Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — 43

JMENNÝ REJSTŘÍK

ABRAMOVIČ R. (vl. jm. Rejn R. A.) (1880—1963) — jeden z vůdců Bundu. V letech reakce byl likvidátorem, účastnil se protistranické konference svolané Trockým v srpnu 1912 do Vídně, na níž byl vytvořen protibolševický blok. Za první světové války byl centristou. V roce 1917 se po návratu ze zahraničí do Ruska přiklonil k pravému křídlu menševiků-internacionalistů. Po Říjnové revoluci bojoval proti bolševikům, byl pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, vystupoval proti uzavření brestlitevského míru. V roce 1920 emigroval do Berlína, aktivně bojoval proti Sovětskému Rusku, společně s L. Martovem založil a redigoval kontrarevoluční menševický časopis *Socialističeskij věstník*. V roce 1923 byl jedním z organizátorů a členů byra výkonného výboru oportunistické sjednocené (II.) Socialistické dělnické internacionály. V 30. letech odjel do USA, kde spolupracoval s židovským pravicově socialistickým listem *Vorwärts*. — 103

ALEXEJEV M. V. (1857—1918) — generál carské armády, monarchista. Po únorové revoluci 1917 byl vrchním velitelem, později po nějakou dobu náčelníkem štábu vrchního velitele Kerenského. Za občanské války a cizí vojenské intervence proti Sovětskému Rusku velel bělogvardějské »dobrovolnické armádě« na severním Kavkazu. — 420

ANTONOV — viz Antonov-Ovsejenko V. A.

ANTONOV-OVSEJENKO V. A. (1883—1938) — aktivní účastník Říjnové revoluce, sovětský vojenský činitel. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1901. V roce 1910 emigroval do Paříže, kde se připojil k menševikům. Koncem roku 1914 se s menševismem rozešel. Za první světové války vystupoval jako internacionalista. Po návratu z emigrace v roce 1917 vstoupil do bolševické strany. Za revoluce byl členem petrohradského vojenského revolučního výboru a jedním z vůdců útoku na Zimní palác. Na II. celoruském sjezdu sovětu byl zvolen do rady lidových komisařů jako člen výboru pro vojen-

ství a vojenské námořnictvo. Koncem roku 1917 a začátkem roku 1918 velel sovětským vojskům na jihu Ruska v bojích proti kaledonovcům a Centrální radě. Od března do května 1918 byl velitelem Ukrajinského frontu. V letech 1922—1924 působil jako náčelník politické správy Revoluční vojenské rady republiky. V dalších letech pracoval v sovětech, v oblasti vojenství a v diplomatických službách. V letech 1923—1927 se připojil k trockistické opozici. — 54, 242

ARTOM (vl. jm. Sergejev F. A.) (1883—1921) — významný činitel komunistické strany a sovětského státu. Členem strany byl od roku 1901. Revoluční činností se zabýval v Jekatěrinoslavi, Charkově a na Uralu. Mnohokrát byl vězněn. V polovině roku 1911 emigroval do Austrálie. V emigraci aktivně pracoval v australském dělnickém hnutí. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska a stal se tajemníkem byra oblastního výboru strany bolševiků, který sjednocoval stranické organizace Donbasu a Charkovské a Jekatěrinovské gubernie. Na VI. sjezdu SDDSR(b) byl zvolen členem ústředního výboru. Aktivně se účastnil Říjnové revoluce; byl jedním z organizátorů bojů proti kontrarevoluci a německým interventům na Ukrajině. Po revoluci působil jako předseda rady lidových komisařů Doněcko-krivorožské sovětské republiky a jako člen ústředního výboru KS(b) Ukrajiny. V letech 1920—1921 byl tajemníkem moskevského výboru KSR(b), od roku 1921 předsedou ústředního výboru Celoruského svazu horníků a členem CÚVV. Zahynul při zkouškách vrtulového motorového vagónu na Moskevsko-kurské železnici. — 186.

AVILOV N. P. (Glebov N.) (1887—1942) — člen SDDSR od roku 1904. Stranicky pracoval v Kaluze, Moskvě, na Uralu, v Petrohradu a jiných městech. Aktivně se účastnil první ruské revoluce. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonné komise petrohradského výboru strany, pracoval v ústředním byru odborů v Petrohradu a později v Celoruské ústřední radě odborů. Po Říjnové revoluci zastával v radě lidových komisařů funkci lidového komisaře pošt a telegrafů. Od roku 1918 pracoval v různých funkcích. Na XIV. sjezdu VKS(b) (1925) patřil k »nové opozici«. Po XV. sjezdu strany prohlásil, že přiznává své chyby, a podřídil se stranickým usnesením. Od roku 1928 byl ředitelem závodu na výrobu zemědělských strojů v Rostově na Donu (Rostselmaš). — 54

AVKSENŤEV N. D. (1878—1943) — jeden z vůdců eserské strany, člen jejího ústředního výboru. Za první světové války byl sociálšovin-

stou. Spolupracoval na obranářské publikaci *Za rubežom* a s tiskovými orgány obranářů *Novosti a Prizyv*. Po únorové revoluci 1917 se stal předsedou výkonného výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců. V druhé koaliční prozatímní vládě byl ministrem vnitra, později předsedou prozatímní rady Ruské republiky (předparlamentu). Po Říjnové revoluci vyvíjel aktivní protisovětskou činnost. V roce 1918 byl předsedou tzv. ufského direktoria; později emigroval a pokračoval v boji proti sovětské moci. — 49, 122, 179—181, 194, 214, 254, 263

BĚLINSKIJ V. G. (1811—1848) — významný ruský revoluční demokrat, literární kritik a publicista, materialistický filozof. Byl ideologem rolnictva bouřícího se proti nevolnictví. V letech 1833—1836 spolupracoval s časopisem *Teleskop*, v letech 1838—1839 redigoval časopis *Moskovskij nabljudatěl*, řídil literární a kritickou rubriku časopisu *Otěčestvennyje zapiski* (1839—1846), od roku 1847 spolupracoval s časopisem *Sovremennik* a ideově jej usměrňoval. Bělinskij byl zakladatelem revolučně demokratické estetiky a literární kritiky. V článcích o Puškinovi, Lermontovovi a Gogolovi i v přehledech ruské literatury z let 1840—1847 zdůrazňoval svébytnost a význam ruské literatury, její realismus a lidovost. Bělinského činnost nesmírně ovlivnila další rozvoj společenského myšlení a osvobozenického hnutí v Rusku. — 225

BOGOLEPOV D. P. (1885—1941) — ekonom a politický činitel. Členem SDDSR se stal v roce 1907. V letech 1914—1915 pracoval v sociálně demokratické frakci IV. státní dumy. V roce 1917 působil v listu *Social-demokrat*, v *Pravdě* a jiných bolševických novinách. Po Říjnové revoluci byl členem kolegia lidového komisariátu financí a náměstkem lidového komisaře. V roce 1918 vystupoval jako »levý komunista«. V dalších letech pracoval v sovětských orgánech a přednášel. Je autorem řady knih a statí o finančních a ekonomických otázkách. — 414

BUCHARIN N. I. (Nota-Bene) (1888—1938) — publicista a ekonom, člen SDDSR od roku 1906; byl propagandistou v různých moskevských obvodech. V roce 1911 uprchl do zahraničí. V roce 1915 spolupracoval s časopisem *Kommunist*; zastával nemarxistické stanovisko v otázkách státu, diktatury proletariátu, práva národů na sebeurčení apod. V předvečer Říjnové revoluce obhajoval menševicko-trockistickou teorii, že v Rusku nemůže zvítězit socialistická revoluce. Po Říjnové revoluci byl členem politického byra ÚV, redaktorem *Pravdy*, členem exekutivy Komunistické internacionály. Ne-

jednou vystupoval proti leninské politice strany, v roce 1918 při diskusi o brestlitevském míru stál v čele protistranické skupiny »levých komunistů«; v době diskusí o odborech (1920—1921) zastával zpočátku »nárazníkové« stanovisko a později se připojil k protilevinské skupině Trockého; od roku 1928 stál v čele pravicové opozice ve straně. V roce 1929 byl vyloučen z politického byra ÚV a z předsednictva exekutivy Komunistické internacionály. V roce 1937 ho plenární zasedání ÚV VKS(b) (25. února — 5. března) za protistranickou činnost vyloučilo ze strany. — 155, 343—344, 353, 359, 361, 443—445

CEDERBAUM J. O. — viz Martov L.

CERETELI I. G. (1882—1959) — jeden z menševických vůdců. Byl poslancem II. státní dumy za Kutaiskou gubernii. Za sociálně demokratickou frakci v dumě se zúčastnil V. (londýnského) sjezdu SDDSR jako delegát s poradním hlasem. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl likvidátorem, za první světové války centristou. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu; byl obranářem. V květnu 1917 se stal členem prozatímní vlády jako ministr pošt a telegrafů, po červencových událostech jako ministr vnitra. Byl jedním z iniciátorů protibolševických pogromů. Po Říjnové revoluci byl jedním z vůdců kontrarevoluční menševické vlády v Gruzii. Po vítězství sovětské moci v Gruzii emigroval. V roce 1923 se podílel na organizování oportunistické sjednocené Socialistické dělnické internacionály. Poslední léta svého života strávil v USA. — 256—257, 268, 297, 322, 325

CLEMENCEAU Georges Benjamin (1841—1929) — francouzský politik a státník, dlouholetý vůdce radikální strany. V roce 1876 byl zvolen členem poslanecké sněmovny. V roce 1902 byl zvolen do senátu a v letech 1906—1909 stál v čele francouzské vlády. Hájil zájmy velkokapitálu a prováděl politiku krutých represálií vůči dělnické třídě. Těsně před první světovou válkou se s radikální stranou rozešel. Za války vystupoval jako šovinista. V listopadu 1917 se stal znovu ministerským předsedou a nastolil vojenskou diktaturu. Byl jedním z inspirátorů a organizátorů ozbrojené intervence proti Sovětskému Rusku. Na pařížské mírové konferenci v roce 1919 hájil zájmy francouzských imperialistů. V roce 1920 byl poražen v prezidentských volbách a politické činnosti zanechal. — 114

ČERNOV V. M. (1876—1952) — jeden z vůdců a teoretiků eserské stra-

ny, v letech 1902—1905 redaktor jejího ústředního orgánu *Revolucionnaja Rossija*. Za první světové války se pod rouškou levicových frází fakticky hlásil k sociálšovinismu. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem zemědělství v prozatímní vládě. Užíval krutých represálií proti rolníkům, kteří se zmocnili statkářské půdy. Po Říjnové revoluci organizoval eserské vzpoury proti sovětské vládě. V roce 1920 emigroval a pokračoval v protisovětské činnosti. — 111, 164, 179—181, 254, 256—257, 263, 268, 322, 325

ČCHEIDZE N. S. (1864—1926) — jeden z představitelů menševismu. Byl poslancem III. a IV. státní dумы za Tifliskou gubernii, stál v čele menševické frakce ve IV. dumě. Za první světové války byl centristou. Za únorové revoluce 1917 se stal členem prozatímního výboru Státní dумы; patřil k obranářům. Byl předsedou petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců, předsedou ústředního výkonného výboru prvního volebního období, aktivně podporoval prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci se stal předsedou kontrarevolučně orientovaného Ústavodárného shromáždění Gruzie. Po nastolení sovětské moci v Gruzii emigroval v roce 1921 do Francie. — 297

ČIČERIN G. V. (1872—1936) — sovětský státník a diplomat, člen SDDSR od roku 1905. V letech 1905—1917 žil v emigraci. V roce 1918 vstoupil do KSR(b). V letech 1918—1930 byl lidovým komisařem zahraničních věcí, vedl sovětské delegace na mezinárodních konferencích v Ženevě a v Lausanne. Sehrál významnou úlohu při budování sovětské diplomatické služby a utváření zahraniční politiky SSSR. Na XIV. (1925) a XV. (1927) sjezdu strany byl zvolen členem ÚV strany. — 412

ČUDNOVSKIJ G. I. (1894—1918) — sociální demokrat, zpočátku menševik. Po návratu z emigrace v roce 1917 se stal členem skupiny mezi-rajonovců a spolu s touto skupinou byl na VI. sjezdu SDDSR(b) přijat do strany bolševiků. Aktivně se účastnil ozbrojeného povstání v Petrohradu v říjnu 1917; byl jedním z vůdců útoku na Zimní palác. Po vítězství Říjnové revoluce se stal zvláštním komisařem Jihozápadního frontu, účastnil se bojů proti kontrarevoluční ukrajinské Centrální radě. Po osvobození Kyjeva sovětskými vojsky se stal vojenským komisařem města. Zahynul v bojích na Ukrajině. — 115

DAN F. I. (vl. jm. Gurvič) (1871—1947) — jeden z menševických vůdců. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vedl v zahraničí skupinu likvidátorů a redigoval list *Golos social-demokrata*. Za

první světové války vystupoval jako obranář. Po únorové revoluci 1917 byl členem výkonného výboru petrohradského sovětu a členem předsednictva ústředního výkonného výboru prvního volebního období. Podporoval prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci. Začátkem roku 1922 byl jako nepřítel sovětského státu vypovězen. — 49, 214, 279

DRIDZO S. A. — viz Lozovskij S. A.

DUCHONIN N. N. (1876—1917) — generál carské armády, monarchista. V září 1917 byl prozatímní vládou jmenován náčelníkem štábu vrchního velitele. Po Říjnové revoluci se prohlásil vrchním velitelem a pokoušel se zorganizovat kontrarevoluční vzpouru proti sovětské moci. Když odmítl splnit nařízení rady lidových komisařů z 20. listopadu 1917, které mu ukládalo okamžitě uzavřít příměří a zahájit s válčícími zeměmi mírová jednání, byl sesazen a uvězněn v hlavním stanu. Byl zabit povstaleckými vojáky. — 105—107, 109, 113, 115—116, 123, 127, 168—169

DUTOV A. I. (1864—1921) — plukovník carské armády, ataman orenburského kozáckého vojska, jeden z vůdců kontrarevolučního kozáctva. Po Říjnové revoluci založil v Orenburgu spolu s menševiky a esery Výbor pro záchranu vlasti a revoluce. Tento výbor vyhlásil v polovině listopadu kozáckou mobilizaci, uvěznil členy vojenského revolučního výboru a zmocnil se vlády. 18. (31.) ledna 1918 vyhnaly Dutova z Orenburgu oddíly Rudé gardy. V letech 1918—1919 velel samostatné orenburské kozácké armádě u Kolčaka. Po porážce Kolčakových vojsk v březnu 1920 přešel se zbytky svých oddílů čínskou hranici. — 346, 348

DYBENKO P. J. (1889—1938) — sovětský vojenský činitel a státník, člen SDDSR od roku 1912. Za první světové války byl několikrát vězněn za revoluční propagandu v armádě. Po únorové revoluci 1917 byl předsedou ústředního výboru Baltského loďstva (Centrobalt), kde se aktivně účastnil příprav k ozbrojenému povstání v říjnu 1917. Na II. celoruském sjezdu sovětů se stal ve funkci člena výboru pro vojenství a vojenské námořnictvo členem rady lidových komisařů. Od října 1918 do konce občanské války velel jednotkám a svazům Rudé armády na ukrajinské, jižní, kavkazské a dalších frontách. Po ukončení občanské války zastával velitelské funkce v Rudé armádě. — 54, 60

DZERŽINSKIJ F. E. (1877—1926) — jeden z vůdců polského a ruského

dělnického hnutí, významný činitel komunistické strany a sovětského státu, člen strany od roku 1895. Carská vláda ho za jeho revoluční činnost pronásledovala; přes 11 let svého života strávil ve vězení, na nucených pracích a ve vyhnanství. Po únorové revoluci 1917 stranicky pracoval v Moskvě. Na IV. sjezdu strany byl zvolen do ústředního výboru a stal se členem sekretariátu ÚV SDDSR(b). V období příprav Říjnové revoluce a v jejím průběhu byl členem petrohradského vojenského revolučního výboru a stranického vojenského revolučního ústředí pro řízení povstání. Po vítězství revoluce se stal předsedou Celoruské mimořádné komise pro boj s kontrarevolucí a sabotážemi (Čeka). V roce 1921 byl jmenován lidovým komisařem dopravy a současně ponechán ve funkci předsedy Čeky a lidového komisaře vnitra. Od roku 1924 byl předsedou Nejvyšší národohospodářské rady. V červnu 1924 se stal kandidátem politického byra ÚV KSR(b) a členem organizačního byra KSR(b). — 183

DŽUGAŠVILI — viz Stalin J. V.

ENGELS Bedřich (1820—1895) — spoluzakladatel vědeckého komunismu, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu, přítel a spolupracovník Karla Marxe (životopis viz v Leninově článku Bedřich Engels, Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 15—27). — 220, 303—304

FELDMAN G. K. (1893—1936) — člen SDDSR od roku 1914. V roce 1917 byl tajemníkem závodního výboru v Michelsonově závodě v Moskvě. V letech 1918—1920 byl členem předsednictva moskevského sovětu. V roce 1921 se stal předsedou kolegia komunálního hospodářství města Moskvy. V letech 1923—1933 pracoval na obchodním zastupitelství v Berlíně, později stál v čele hospodářské rady pro Střední Asii, byl zástupcem vedoucího oddělení pro zásobování bavlnou při Hlavním bavlnářském výboru. V roce 1927 byl vyloučen ze strany. Od roku 1933 se zabýval literární činností. — 365

FENIGŠTEJN J. G. (1888—1937) — představitel polského a ruského revolučního hnutí, později stranický funkcionář a pracovník sovětských orgánů. V roce 1904 vstoupil do Sociální demokracie Království polského a Litvy. Stranicky pracoval v Polsku i v zahraničí. V roce 1917 se stal členem petrohradského výboru SDDSR(b) a jeho výkonné komise, zároveň byl členem ústředního výboru SDKPaL a pracoval v redakční radě polského bolševického časopisu Trybuna. V roce 1918 patřil k »levým komunistům«. Od konce roku 1918 byl členem ústředního výboru komunistické strany Litvy a Běloruska

a místopředsedou sovětského lidového komisariátu SSR Litvy a Běloruska. V roce 1920 při útoku Rudé armády na Varšavu působil v polském byru ústředního výboru a v polském revolučním výboru. Po skončení občanské války pracoval v sovětských orgánech; řídil Ruskou tiskovou agenturu (ROSTA) a později TASS. — 344

FEFILAKTOV A. J. — levý eser, delegát mimořádného sjezdu sovětů rolnických zástupců v listopadu 1917. Na sjezdu byl zvolen do kolegia lidového komisariátu zemědělství. — 131

FINN-JENOTAJEVSKIJ A. J. (1872—1943) — sociální demokrat, ekonom a publicista. V letech 1903—1914 se přikláněl k bolševikům. Za první světové války vystupoval jako obranář a sociálšovinista. Napsal četné práce z oblasti ekonomiky, v nichž zkreslil podstatu marxismu. Po Říjnové revoluci psal do menševického listu *Novaja žizň*. V roce 1931 byl odsouzen za činnost v kontrarevoluční menševické organizaci. — 331

GLEBOV N. — viz Avilov N. P.

GOLDENDACH D. B. — viz Rjazanov D. B.

GOLDMAN M. I. — viz Liber M. I.

GUČKOV A. I. (1862—1936) — velkokapitalista, organizátor a vůdce strany okřabristů. Za první světové války zastával funkci předsedy ústředního výboru pro řízení válečného průmyslu a byl členem Mimořádné rady obrany. Po únorové revoluci 1917 byl jmenován ministrem vojenství a vojenského námořnictva v prozatímní vládě. V srpnu 1917 se zúčastnil organizování Kornilovovy vzpoury. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské vládě a později emigroval. — 323

GUKOVSKIJ I. E. (1871—1921) — účastník revolučního hnutí od roku 1898. Působil v sociálně demokratických organizacích v Petrohradu a v Baku. V roce 1905 byl tajemníkem bolševického listu *Novaja žizň*; později emigroval. Po návratu do Ruska v roce 1907 pracoval v Moskvě. Po Říjnové revoluci se stal lidovým komisařem financí a později zplnomocněným zástupcem RSFSR v Estonsku. — 157

GURVIČ F. I. — viz Dan F. I.

HANNIBAL (247/246—183 př. n. l.) — kartaginský vojevůdce. Ve válce

s Římany dosáhl řady vítězství; největší v bitvě u Kann roku 216 př. n. l. — 435

HINDENBURG Paul von Beneckendorf (1847—1934) — německý reakční státník, maršál. Za první světové války byl vrchním velitelem německé armády na východní frontě, později náčelníkem generálního štábu. Účastnil se potlačení listopadové revoluce 1918 v Německu. Po vítězství Říjnové revoluce patřil k hlavním organizátorům vojenské intervence proti Sovětskému Rusku. V letech 1925—1934 byl prezidentem Výmarské republiky. Roku 1933 jmenoval Hitlera říšským kancléřem a tím pomohl nastolit fašistickou diktaturu. — 446

HRUŠEVSKYJ M. S. (1866—1934) — ukrajinský historik, jeden z vůdců ukrajinského buržoazně nacionalistického hnutí. V březnu 1917 vstoupil do strany ukrajinských eserů. V letech 1917—1918 byl předsedou ukrajinské Centrální rady. Po vyhnání německých interventů z Ukrajiny emigroval. V roce 1924 dostal povolení k návratu do Kyjeva; pracoval v Akademii věd Ukrajinské SSR. — 210

IOFFE A. A. (1883—1927) — významný sovětský diplomat. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil koncem 90. let. Po II. sjezdu SDDSR patřil k menševikům. Od roku 1908 vydával ve Vídni spolu s Trockým list Pravda. Po únorové revoluci 1917 vstoupil do skupiny mezirajonovců, byl členem petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a členem prvního ústředního výkonného výboru. Na VI. sjezdu SDDSR(b) byl spolu s mezirajonovci přijat do bolševické strany a zvolen do jejího ústředního výboru. V říjnových dnech 1917 se stal členem vojenského revolučního výboru v Petrohradu. V roce 1917 se hlásil k »levým komunistům«. Při brestlitevských jednáních byl nejdříve vedoucím, později členem sovětské mírové delegace; v poslední fázi jednání působil jako poradce. V dalších letech pracoval v diplomatických službách. V letech 1925—1927 se přiklonil k trockistické opozici. — 356, 360, 411—412

IZMAJLOV N. F. (1891—1971) — námořník Baltského loďstva. Do bolševické strany vstoupil v červenci 1917. Po únorové revoluci 1917 byl zvolen do prvního kronštadtského sovětu dělnických a vojenských zástupců. V červnu 1917 se stal členem ústředního výboru Baltského loďstva (Centrobalt); od 27. října (9. listopadu) 1917 byl jeho předsedou. 18. února 1918 byl potvrzen ve funkci hlavního komisaře Baltského loďstva. V květnu 1918 byl jmenován komisa-

řem Hlavní námořní hospodářské správy. V dalších letech zastával významné funkce v sovětském vojenském námořnictvu. — 60

JELIZAROV M. T. (1862—1919) — profesionální revolucionář, bolševik, sovětský státník. Do SDDSR vstoupil roku 1893. Stranicky pracoval v Petrohradu, Moskvě a v Povolží. Aktivně se účastnil první ruské revoluce; byl jedním z vůdců všeobecné stávky železničářů v roce 1905. Mnohokrát byl vězněn a poslán do vyhnanství. Po Říjnové revoluci zastával funkci lidového komisaře dopravy; později pracoval jako člen kolegia lidového komisariátu obchodu a průmyslu. — 331

KAC B. D. — viz Kamkov B. D.

KALEDIN A. M. (1861—1918) — generál carské armády, donský kozácký ataman. V srpnu 1917 vystoupil na celostátní poradě v Moskvě s plánem potlačení revoluce. Aktivně se účastnil Kornilovovy vzpoury. Po Říjnové revoluci byl jedním z vůdců kozácké kontrarevoluce na Donu, podílel se na vytvoření bělogvardějské »dobrovolnické armády«, vedl kozáckou vzpuru. V lednu 1918 se po porážkách na frontě zastřelil. — 40, 70, 81—82, 103, 162, 164, 168, 171, 186, 210, 238, 242, 257, 269, 287, 294—295, 314, 320—321, 330—331, 345—347, 349, 420, 454

KALJAJEV I. P. (1877—1905) — člen bojové organizace strany eserů. Účastnil se řady teroristických akcí. 17. února 1905 zavraždil moskevského generálního gubernátora velkoknížete Sergeje Alexandroviče (strýce Mikuláše II.). Byl popraven v Šlisselburgu 10. (23.) května. — 387

KAMENEV L. B. (vl. jm. Rozenfeld) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. Byl členem redakce listů Pravda a Proletarij. Na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR byl zvolen členem ÚV strany. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti orientaci strany na socialistickou revoluci. V říjnu 1917 uveřejnil spolu se Zinovjevem v polomeňševickém listu Novaja žizň prohlášení, že nesouhlasí s usneseními ústředního výboru o ozbrojeném povstání, čímž vyrazil prozatímní vládě plány strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu významných funkcí. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 souhlasil s vytvořením koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům tzv. nové opozice, v roce 1926 k vůdcům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) vy-

- loučen ze strany jako aktivní člen trockistické opozice. V roce 1928 přiznal své chyby a byl do strany znovu přijat, avšak v protistranické činnosti neustal; v roce 1932 byl ze strany znovu vyloučen, v roce 1933 opět přijat a roku 1934 potřetí vyloučen. — 70, 98, 101—102, 116, 155
- KAMKOV B. D. (vl. jm. Kac) (1885—1938) — člen eserské strany, jeden ze zakladatelů a vůdců strany levých eserů. V roce 1918 vystupoval proti brestlitevskému míru a byl jedním z iniciátorů zavraždění německého vyslance Mirbacha a organizátorů vzpoury levých eserů v Moskvě. Za kontrarevoluční činnost byl zatčen a souzen vojenským tribunálem. Později pracoval v oblasti statistiky. — 100
- KARACHAN L. M. (1889—1937) — sovětský diplomat. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1904. V roce 1913 vstoupil v Petrohradu do mezirajonovské organizace SDDSR. Na podzim roku 1915 byl uvězněn a poslán do Tomsku. Po návratu do Petrohradu po červencových dnech roku 1917 se stal členem bolševické strany. V srpnu a v září byl členem prezidia a tajemníkem petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a členem vojenského revolučního výboru. V letech 1917—1918 působil jako tajemník a člen sovětské mírové delegace na jednáních v Brestu Litevském. V dalších letech pracoval v diplomatických službách; byl náměstkem lidového komisaře zahraničních věcí, zplnomocněným zástupcem v Číně a velvyslancem v Turecku. — 411
- KARELIN V. A. (1891—1938) — jeden ze zakladatelů strany levých eserů a člen jejího ústředního výboru. V prosinci 1917 se stal členem rady lidových komisařů jako lidový komisař státního majetku. V roce 1918 se účastnil mírových jednání v Brestu Litevském. V březnu 1918 v souvislosti s podepsáním brestlitevského míru odešel z rady lidových komisařů. Byl jedním z vůdců vzpoury levých eserů v červenci 1918. Po potlačení vzpoury emigroval. — 81, 100

KARPOV — viz Lenin V. I.

- KAUTSKY Karl (1854—1938) — jeden z vůdců německé sociální demokracie a II. internacionály; zpočátku marxista, později renegát marxismu a ideolog centrismu. Redigoval teoretický orgán německé sociální demokracie Die Neue Zeit. Do socialistického hnutí se zapojil v roce 1874. V roce 1881 se seznámil s Marxem a Engelsem a pod jejich vlivem se přiklonil k marxismu. Již v tomto období měl však sklony k oportunistu

a Marx s Engelsem ho za to nejednou kritizovali. V 80. a 90. letech napsal řadu teoretických a historických prací o různých otázkách marxistické teorie, které přispěly k propagaci marxismu: Karl Marx's Ökonomische Lehren [Ekonomické učení Karla Marxe] (1887; česky 1958), Die Agrarfrage [Agrární otázka] (1899; česky 1959) aj. Později zcela přešel na pozice oportunistu. Před první světovou válkou se stal centristou, za války zjevným odpůrcem revolučního marxismu; svůj sociálšovinismus zastíral frázemi o internacionalismu. Propagoval teorii ultraimperialismu. Po Říjnové revoluci se postavil proti sovětské moci a napadal diktaturu proletariátu. — 131

KERENSKIJ A. F. (1881—1970) — eser, poslanec IV. státní dумы. V dummě byl po určitou dobu předsedou trudovické skupiny. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem spravedlnosti, ministrem vojenství a vojenského námořnictva, poté ministerským předsedou prozatímní vlády a vrchním velitelem armády. Po Říjnové revoluci aktivně bojoval proti sovětské moci. V roce 1918 emigroval. — 40, 58, 62—63, 67, 75, 81—82, 84, 93, 103, 114, 140, 143, 162—163, 190, 213—214, 254, 263, 267, 291, 293—295, 308, 312, 314, 317—318, 320, 322—324, 326, 330, 332, 348, 375, 387—388, 402, 420, 422.

KOCJUBYNSKYJ J. M. (1895—1937) — člen SDDSR od roku 1913. Od roku 1916 rozvíjel revoluční a agitační činnost v carské armádě. Za Říjnové revoluce byl členem vojenského revolučního výboru v Petrohradu; účastnil se útoku na Zimní palác. Na I. sjezdu sovětů Ukrajiny v prosinci 1917 byl zvolen do lidového sekretariátu Ukrajinské dělnicko-rolnické republiky a pověřen funkcí náměstka lidového komisaře vojenství. 16. (29.) ledna 1918 se stal vrchním velitelem vojsk Ukrajinské republiky. Později vykonával různé stranické funkce, působil v sovětských orgánech a v diplomatických službách. — 345

KOLEGAJEV A. L. (1887—1937) — člen eserské strany od roku 1906. Po únorové revoluci 1917 se přiklonil k levému křídlu této strany. V prosinci 1917 se stal členem rady lidových komisařů jako lidový komisař zemědělství. V březnu 1918 na protest proti uzavření brest-litevského míru z rady lidových komisařů odešel. Po potlačení vzpoury levých eserů v červenci 1918 z eserské strany vystoupil a v listopadu 1918 vstoupil do KSR(b). Pracoval jako náčelník pro zásobování Jižního frontu a člen revoluční vojenské rady tohoto

frontu. V roce 1920 byl členem kolegia lidového komisariátu dopravy; od roku 1921 zastával různé hospodářské funkce. — 89

KORNILOV L. G. (1870—1918) — generál carské armády, monarchista. V červenci a srpnu 1917 byl vrchním velitelem ruské armády. V srpnu stál v čele kontrarevoluční vzpoury. Po jejím potlačení byl zatčen a uvězněn, ale uprchl na Don a stal se jedním z organizátorů a později velitelem bělogvardějské »dobrovolnické armády«. Padl za bojů u Jekatěrinodaru [Krasnodar]. — 63, 67, 70, 103, 164, 168, 214, 291, 420

KRASIN L. B. (Nikita) (1870—1926) — profesionální revolucionář, bolševik, význačný sovětský státník a diplomat. V roce 1890 byl členem Brusněvova sociálně demokratického kroužku v Petrohradu, roku 1891 byl z Petrohradu policejně vyhoštěn do Kazaně a později do Nižního Novgorodu. Roku 1895 byl znovu zatčen a na tři roky vypovězen do Irkutsku. Po návratu z vyhnanství (1897) studoval do roku 1900 v charkovském technologickém institutu. V letech 1900—1904 pracoval jako inženýr v Baku a společně s V. Z. Kechovelim zřídil ilegální tiskárnu Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům, byl kooptován do ústředního výboru strany; zaujal smířlivecký postoj k menševikům a pomohl tak prosadit kooptaci tří jejich zástupců do ÚV; brzy se však s menševiky rozešel. Zúčastnil se III. sjezdu SDDSR a byl zvolen členem ÚV. V roce 1905 se podílel na založení prvního ilegálního bolševického listu Novaja žizň; jako představitel ústředního výboru se stal členem petrohradského sovětu dělnických zástupců. Na IV. (sjednocovacím) sjezdu byl znovu zvolen členem ÚV, na V. (londýnském) kandidátem ÚV SDDSR. V roce 1908 emigroval. V letech reakce dočasně patřil k otzovistické skupině Vperjod; později zanechal politické činnosti a pracoval jako inženýr v zahraničí i v Rusku. Po Říjnové revoluci pomáhal organizovat zásobování Rudé armády, později byl členem předsednictva Nejvyšší národohospodářské rady, lidovým komisařem obchodu a průmyslu a lidovým komisařem dopravy. Od roku 1919 byl v diplomatických službách. Od roku 1920 byl lidovým komisařem zahraničního obchodu a zároveň v letech 1921—1923 vedoucím sovětské diplomatické mise v Londýně. Zúčastnil se janovské a haagské konference. Od roku 1924 pracoval jako chargé d'affaires SSSR ve Francii, od roku 1925 v Anglii. Na XIII. a XV. sjezdu VKS(b) byl Krasin zvolen do jejího ústředního výboru. — 412

KRASNOV P. N. (1869—1947) — generál carské armády, aktivní účast-

ník Kornilovovy vzpoury v srpnu 1917. Koncem října 1917 velel kozáckým oddílům, které Kerenskij poslal na Petrohrad za protisovětské vzpoury. V letech 1918—1919 byl velitelem kozácké bělogvardějské armády na Donu. V roce 1919 uprchl do zahraničí a tam pokračoval v protisovětské činnosti. V letech 1941—1945 kolaboval s hitlerovci. Padl do zajetí a podle rozsudku vojenského tribunálu Nejvyššího soudu SSSR byl odsouzen k trestu smrti. — 81

KRYLENKO N. V. (Bram A.) (1885—1938) — sovětský státník a politik, člen SDDSR od roku 1904. Po únorové revoluci 1917 se zúčastnil celoruské konference frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b). Byl delegátem I. celoruského sjezdu sovětů. Pracoval v redakci listu Soldatskaja pravda. Aktivně se zúčastnil Říjnové revoluce. Byl zvolen do rady lidových komisařů jako člen výboru pro vojenské a námořní záležitosti, později se stal vrchním velitelem ozbrojených sil. Od roku 1918 pracoval v sovětských justičních orgánech jako předseda Nejvyššího tribunálu CÚVV, náměstek lidového komisaře spravedlnosti a prokurátor republiky; od roku 1931 byl lidovým komisařem spravedlnosti RSFSR, od roku 1936 lidovým komisařem spravedlnosti SSSR. Na XV. a XVI. sjezdu strany byl zvolen členem ústřední kontrolní komise. — 54, 106, 108—110, 113, 123, 282, 402

KUUSINEN O. V. (1881—1964) — významný činitel finského a mezinárodního dělnického hnutí, komunistické strany a sovětského státu. V roce 1905 vstoupil do Sociálně demokratické strany Finska a brzy stanul v čele jejího revolučního levého křídla. V letech 1906—1908 redigoval Socialističeskij žurnal; v letech 1907—1916 byl redaktorem ústředního orgánu strany Työmies (Dělník). V letech 1908—1917 byl několikrát zvolen do zemského sněmu a byl vůdcem sociálně demokratické parlamentní frakce. V roce 1918 byl jedním z vůdců dělnické revoluce ve Finsku a členem revoluční vlády. Byl jedním ze zakladatelů Komunistické strany Finska; zúčastnil se všech kongresů Kominterny (kromě II.). Na III. kongresu byl zvolen do její exekutivy; v letech 1921—1939 byl jedním z tajemníků exekutivy. Od roku 1940 byl poslancem Nejvyššího sovětu SSSR. Zastával funkci předsedy prezidia Nejvyššího sovětu Karelofinské SSR. Do ústředního výboru KSSS byl poprvé zvolen v roce 1941. Od července 1957 byl tajemníkem a členem předsednictva ÚV KSSS. V roce 1958 se stal členem Akademie věd SSSR. Je autorem řady prací o dějinách KSSS a mezinárodního dělnického hnutí. V roce 1961 mu byl u příležitosti 80. narozenin udělen titul Hrdina socialistické práce. — 118

LARIN J. (vl. jm. Lurje M. A.) (1882—1932) — sociální demokrat menševik, jeden z vůdců likvidátorského směru v ruské sociální demokracii. Za první světové války se hlásil k centristům. Po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internacionalistů, kteří vydávali časopis *Internacional*. Byl členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. V srpnu 1917 byl přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci byl pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů. Pracoval v sovětech a v hospodářských organizacích. — 98

LENIN V. I. (vl. jm. Uljanov) (Lenin N.) (1870—1924) — viz Životopisná data. — 46, 54, 61, 63, 66—67, 70, 74—76, 78, 83—84, 86—92, 95, 97, 106—110, 112, 116—118, 121—123, 127—132, 140—143, 145—146, 152—153, 155, 157, 161—162, 164, 166, 176, 186, 188, 196, 243, 250—252, 279—281, 283—284, 300—301, 306—307, 314—315, 342—345, 353, 356, 358, 360—361, 364—366, 379, 390—392, 394—397, 399—400, 407, 410—414, 437

LIBER M. I. (vl. jm. Goldman) (1880—1937) — jeden z vůdců Bundu. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vystupoval jako likvidátor; v roce 1912 patřil k aktivním činitelům trockistického srpnového bloku. Za první světové války byl sociálšovinistou. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a předsednictva ústředního výkonného výboru; zaujímal menševické stanovisko, byl přívržencem koaliční vlády. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. Později pracoval v hospodářských institucích. — 214

LIEBKNECHT Karl (1871—1919) — význačný činitel německého a mezinárodního dělnického hnutí; syn Wilhelma Liebknechta, povoláním advokát. Do socialistického hnutí se zapojil už jako student, aktivně bojoval proti oportunistu a militarismu. V roce 1912 byl zvolen poslancem Říšského sněmu. Na začátku první světové války zaujal revoluční internacionalistické stanovisko. Byl jedním z organizátorů a vůdců skupiny *Internacionála*, později zvané skupina *Spartakus* a *Spartakův svaz*. V roce 1916 byl za protiválečnou propagandu odsouzen k nuceným pracím. Za listopadové revoluce 1918 v Německu stál spolu s R. Luxemburgovou v čele avantgardy německých dělníků, redigoval list *Die Rote Fahne*, byl jedním ze zakladatelů Komunistické strany Německa a vůdců povstání berlínských dělníků v lednu 1919. Po potlačení povstání byl bestialně zavražděn bandami Noskeho. — 88, 345, 372, 418, 421, 423

LINDE F. F. (1881—1917) — člen výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců; později komisař na jihozápadní frontě, jmenovaný prozatímní vládou. Byl zabit při pokusu přemluvit vojáky, aby šli do boje. — 323

LLOYD George David (1863—1945) — anglický státník a diplomat, vůdce liberální strany. Od roku 1890 byl členem parlamentu, v letech 1905—1908 ministrem obchodu a v letech 1908—1915 ministrem financí. Značně ovlivnil politickou linii britské vlády při přípravě první světové války. Vystupoval proti revolučnímu hnutí proletariátu, všemi prostředky se snažil znemožnit nebo alespoň oddálit vytvoření revoluční dělnické strany v Británii. V letech 1916—1922 se snažil jako předseda vlády posílit pozice britského imperialismu na Blízkém a Středním východě a na Balkáně a tvrdě potlačoval národně osvobozené hnutí v koloniálních a závislých zemích. Po Říjnové revoluci byl jedním z inspirátorů a organizátorů vojenské intervence a blokády sovětského státu. Po řadě politických neúspěchů podal v roce 1922 demisi. — 216

LOMOV A. (vl. jm. Oppokov G. I.) (1888—1938) — profesionální revolucionář, člen SDDSR od roku 1903, později sovětský vládní činitel. Stranicky pracoval v Petrohradu, Ivanovu-Vozněsensku, Moskvě a Saratově. Po únorové revoluci 1917 se stal členem moskevského oblastního byra a moskevského výboru SDDSR(b). V říjnových dnech roku 1917 pracoval v moskevském vojenském revolučním výboru a také jako místopředseda moskevského sovětu dělnických zástupců. Na II. celoruském sjezdu sovětů byl zvolen do rady lidových komisařů jako lidový komisař spravedlnosti. V roce 1918 patřil k »levým komunistům«. Byl členem předsednictva a místopředsedou Nejvyšší národohospodářské rady, místopředsedou Státní plánovací komise SSSR, členem ústředního výboru Komunistické strany Ukrajiny (bolševiků), kandidátem a členem ÚV VKS(b). — 54, 344, 358, 395, 414, 444—475

LOZOVSKIJ (vl. jm. Dridzo) S. A. (1878—1952) — člen SDDSR od roku 1901. Zúčastnil se první ruské revoluce. Byl několikrát vězněn a poslán do vyhnanství. V letech 1909—1917 žil v emigraci, patřil ke skupině bolševiků-smířlivců. V červnu 1917 se vrátil do Ruska; na III. celoruské odborové konferenci (v červenci 1917) byl zvolen tajemníkem Celoruské ústřední rady odborů. V prosinci 1917 byl za vystupování proti politice strany ze SDDSR(b) vyloučen. Později stál v čele skupiny sociálních demokratů-internacionalistů a spolu s ní byl v prosinci 1919 znovu přijat do KSR(b). V roce 1920 byl

zvolen předsedou moskevské guberniální rady odborů. V letech 1921—1937 vykonával funkci generálního tajemníka Rudé odborové internacionály. Později pracoval jako ředitel nakladatelství Goslitizdat. V letech 1939—1946 byl náměstkem lidového komisaře (později ministra) zahraničních věcí SSSR. Od XV. sjezdu strany byl kandidátem ÚV VKS(b), na XVIII. sjezdu byl zvolen členem ÚV VKS(b). — 240—241

LUNAČARSKIJ A. V. (1875—1933) — sovětský státník a veřejný činitel. V revolučním hnutí pracoval od začátku 90. let. Působil v redakcích bolševických listů Vperjod, Proletarij a později Novaja žizň. V letech reakce se od marxismu odklonil, vstoupil do protistranické skupiny Vperjod a požadoval spojení marxismu s náboženstvím. Za první světové války stál na pozicích internacionalismu. Začátkem roku 1917 vstoupil do skupiny mezirajonovců a byl s ní na VI. sjezdu SDDSR přijat do strany. Po Říjnové revoluci zastával až do roku 1929 funkci lidového komisaře osvěty a od roku 1929 byl předsedou vědeckého výboru při ústředním výkonném výboru SSSR. V srpnu 1933 byl jmenován chargé d'affaires SSSR ve Španělsku. Napsal mnoho prací o umění a literatuře. — 54

LURJE M. A. — viz Larin J.

MALKIN B. F. (1891—1938) — člen eserské strany od roku 1908, jeden z organizátorů strany levých eserů a člen jejího ústředního výboru. Po Říjnové revoluci se stal členem prezidia Celoruského ústředního výkonného výboru druhého a šestého volebního období. Řídil Petrohradskou tiskovou agenturu, byl jedním z redaktorů listu Izvestija. Na jaře 1918 vstoupil do bolševické strany. Byl ředitelem Státního nakladatelství výtvarného umění [Izogiz]. — 410

MANDELBERG V. J. (Posadovskij) (nar. 1870) — v letech 1894—1896 pracoval jako lékař v Petrohradu, byl zatčen za sociálně demokratickou propagandu mezi továrními dělníky a po třech letech káznice poslán na čtyři roky do vyhnanství na východní Sibiř. Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem Sibiřského svazu, patřil k menšinovým jiskrovcům, po sjezdu k menševikům. Byl poslancem II. státní dumy, roku 1907 emigroval. — 212

MANIKOVSKIJ A. A. (1865—1920) — generál ruské armády, velitel Kronšadtské pevnosti. Za první světové války byl náčelníkem vrchního velení dělostřelectva. V poslední prozatímní vládě vykonával funkci náměstka ministra vojenství. Po Říjnové revoluci půso-

bil v Rudé armádě; do konce listopadu 1917 byl technickým velitelem pro zásobování armády, od roku 1918 se stal znovu náčelníkem vrchního velení dělostřelectva, později náčelníkem zásobování dělnicko-rolnické Rudé armády. — 105—106, 113

MANNER Kullervo (1880—1936) — člen Sociálně demokratické strany Finska od roku 1905. V letech 1911—1913 byl členem jejího výkonného výboru, v letech 1917—1918 předsedou strany. Od roku 1910 do roku 1918 byl poslancem zemského sněmu. Za dělnické revoluce ve Finsku roku 1918 stál v čele revoluční vlády — rady lidových zmocněnců. Podílel se na založení Komunistické strany Finska. — 118

MARTOV L. (vl. jm. Cederbaum J. O.) (1873—1923) — jeden z čelných představitelů menševismu. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od 90. let. V letech reakce a nového revolučního rozmachu patřil k likvidátorům, redigoval list Golos social-demokrata a účastnil se protistranické srpnové konference (1912). Za první světové války byl centristou, po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internacionalistů. Po Říjnové revoluci vystupoval proti sovětské moci. V roce 1920 emigroval do Německa a v Berlíně vydával kontrarevoluční menševický časopis Socialističeskij věstnik. — 77, 103

MARX Karel (1818—1883) — zakladatel vědeckého komunismu, geniální myslitel, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu (viz Leninův článek Karel Marx, Stručný životopis a výklad marxismu. Sebrané spisy 26, Praha 1986, s. 67—115). — 220, 230, 303—304

MASLOV S. L. (1873—1938) — pravý eser. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců. Od září 1917 zastával úřad ministra zemědělství v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci pracoval v hospodářských organizacích a vědeckých institucích. Je autorem řady prací o agrární otázce. Jeho knihu Kresťjanskoje chozjajstvo [Rolnické hospodářství] podrobil Lenin v roce 1921 ostré kritice. — 111, 179—181

MICHAJLOV — v roce 1917 předseda vojenského oddělení oblastního výboru finské armády, námořnictva a finských dělníků. — 59

MIKULÁŠ II. (Romanov) (1868—1918) — poslední ruský car (1894—1917). Z rozhodnutí uralského oblastního sovětu dělnic-

kých a vojenských zástupců byl 17. července 1918 v Jekatěrinburgu (Sverdlovsk) zastřelen. — 143, 145, 422

МИЛУКОВ П. Н. (1859—1943) — vůdce Konstitučně demokratické strany, významný ideolog ruské imperialistické buržoazie, historik a publicista. V říjnu 1905 se podílel na založení Konstitučně demokratické strany, později byl předsedou jejího ústředního výboru a redaktorem ústředního orgánu Reč. Byl poslancem III. a IV. státní dумы. Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zahraničních věcí první prozatímní vlády, prosazoval politiku pokračování v imperialistické válce až »do vítězného konce«. V srpnu 1917 byl jedním z inspirátorů Kornilovovy vzpoury. Po Říjnové revoluci se podílel na organizování cizí vojenské intervence proti Sovětskému Rusku a byl aktivním činitelem bělogvardějské emigrace. — 82, 318, 323

МИЛУТИН В. П. (1884—1938) — účastník sociálně demokratického hnutí od roku 1903; zpočátku menševik, od roku 1910 bolševik. Byl stranickým funkcionářem v Kursku, Moskvě, Orlu, Petrohradu a Tule. Na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b) byl zvolen členem ÚV strany. Na II. celoruském sjezdu sovětů byl jmenován lidovým komisařem zemědělství. V listopadu 1917 prosazoval vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů. Prohlásil, že nesouhlasí s politikou strany, vystoupil z ÚV a z vlády. V letech 1918—1921 se stal místopředsedou Nejvyšší národohospodářské rady, později zastával různé odpovědné funkce ve státních a hospodářských orgánech. Byl kandidátem ústředního výboru strany a členem ústřední kontrolní komise. Napsal několik prací o ekonomické problematice. — 54, 101, 155

МУРАВЬОВ М. А. (1880—1918) — důstojník carské armády. Po Říjnové revoluci patřil k levým eserům. Za útoku vojsk Kerenského na Petrohrad byl jmenován vrchním velitelem obrany města. Počátkem roku 1918 velel vojskům bojujícím proti ukrajinské Centrální radě a proti Kaledinovi. V červenci 1918, když byl velitelem vojsk Východního frontu, zradil sovětskou moc a pokusil se vyprovokovat vzpouru. Tato provokace byla odhalena a zlikvidována. Při zatýkání kladl ozbrojený odpor a byl zabit. — 86

НАПОЛЕОН I. (vl. jm. Bonaparte) (1769—1821) — francouzský císař (1804—1814 a 1815). — 408, 432, 446—447

НЕВСКИЙ В. И. (1876—1937) — profesionální revolucionář, člen

SDDSR od roku 1898, bolševik. Řídil stranickou práci v různých městech, podílel se na založení prvního donského výboru SDDSR. Aktivně se účastnil revoluce 1905—1907. Po únorové revoluci 1917 byl jedním ze zakladatelů a vedoucích pracovníků vojenské organizace v Petrohradu. Aktivně se účastnil říjnového ozbrojeného povstání a stal se členem petrohradského vojenského revolučního výboru. Po Říjnové revoluci pracoval v sovětech i ve straně a věnoval se vědecké práci. Byl lidovým komisařem dopravy, místopředsdou Celoruského výkonného výboru, rektorem Komunistické univerzity J. M. Sverdlova, zástupcem vedoucího komise pro studium dějin strany (Istpart) při ÚV VKS(b) a ředitelem Leninovy státní knihovny. Je autorem řady filozofických prací. — 315

NOGIN V. P. (1878—1924) — profesionální revolucionář, později významný sovětský stranický činitel a státník. Do SDDSR vstoupil v roce 1898, věnoval se stranické práci v Rusku i v cizině, byl důvěrníkem Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se stal bolševikem. Aktivně se účastnil revoluce 1905—1907. Na V. (londýnském) sjezdu SDDSR byl zvolen členem ústředního výboru. V letech reakce zaujal smířlivecký postoj vůči likvidátorům. Po únorové revoluci 1917 zastával funkci místopředsedy a později předsedy moskevského sovětu dělnických zástupců. Po Říjnové revoluci byl zvolen lidovým komisařem obchodu a průmyslu. V listopadu 1917 patřil k těm, kteří byli pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů. Od roku 1918 vykonával odpovědnou práci v sovětech a v hospodářských orgánech. — 54, 86, 101, 155

NOVYCH G. E. — viz Rasputin G. E.

OBOLENSKIJ V. V. — viz Osinskij N.

OPPOKOV G. I. — viz Lomov A.

OSINSKIJ N. (vl. jm. Obolenskij V. V.) (1887—1938) — člen SDDSR od roku 1907, bolševik. Stranicky pracoval v Moskvě, Tveru a Charkově. Po únorové revoluci 1917 se stal členem moskevského oblastního byra SDDSR(b) a členem redakce bolševického listu Social-demokrat. Po Říjnové revoluci byl ředitelem Státní banky RSFSR a předsdou Nejvyšší národohospodářské rady. V roce 1918 vystupoval jako »levý komunista«, byl hlavním autorem platformy »levých komunistů« otiskované v časopisu Kommunist. V roce 1920 pracoval jako předseda tulského guberniálního výkonného výboru a jako člen kolegia lidového komisariátu zásobování. V letech

1920—1921 se aktivně účastnil činnosti protistranické skupiny »demokratického centralismu«, v roce 1923 patřil k trockistické opozici. V letech 1921—1923 byl náměstkem lidového komisaře zemědělství; od roku 1926 vedl Ústřední statistický úřad SSSR. Později vykonával různé vedoucí funkce ve straně a v hospodářské sféře. — 344, 444

OVSEJENKO V. A. — viz Antonov-Ovsejenko V. A.

PEŠECHONOV A. V. (1867—1933) — buržoazní veřejný činitel a publicista. V 90. letech patřil k liberálním narodníkům; spolupracoval s časopisem Russkoje bogatstvo a v roce 1904 se stal členem jeho redakce; přispíval do liberálně buržoazního časopisu Osvobožděníje a do eserského listu Revoljucionnaja Rossija. Od roku 1906 byl jedním z vůdců maloburžoazní strany lidových socialistů (enesů). Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zásobování v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci, v roce 1922 emigroval. — 215, 221

PETROVSKIJ G. I. (1878—1958) — člen SDDSR od roku 1897, bolševik, později významný stranický a státní činitel. Za první revoluce v Rusku byl jedním z vůdců dělnického hnutí v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]. Jako poslanec IV. státní dумы za dělníky Jekatěrinoslavské gubernie byl členem bolševické frakce. V listopadu 1914 byl spolu s dalšími bolševickými poslanci zatčen a v roce 1915 vypovězen do Turuchanského kraje. Aktivně se účastnil Říjnové revoluce. V letech 1917—1919 byl lidovým komisařem vnitra RSFSR, v letech 1919—1938 jedním z předsedů Celoukrajinského ústředního výkonného výboru, po vytvoření SSSR zastával několik let funkci předsedy ústředního výkonného výboru SSSR a v letech 1938—1940 funkci místopředsedy prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. V letech 1926—1939 byl kandidátem politického byra ÚV VKS(b). Od roku 1940 pracoval jako zástupce ředitele Muzea revoluce SSSR. — 413

PJATAKOV G. L. (Pjatakov J., Kijevskij P.) (1890—1937) — člen SDDSR od roku 1910. Stranicky pracoval na Ukrajině a v zahraničí. V letech 1915—1917 zaujímal protileninské stanovisko v otázce práva národů na sebeurčení a v dalších otázkách. Spolu s Bucharinem a Bošovou založil protistranickou skupinu. Po únorové revoluci 1917 byl předsedou kyjevského výboru SDDSR(b). Nesouhlasil s Leninovými názory na přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou a s jeho Dubnovými tezemi. Po Říjnové

revoluci stál v čele »levých komunistů« na Ukrajině, byl členem sovětské vlády Ukrajiny. Od roku 1920 pracoval v mnoha hospodářských orgánech a v sovětech. V roce 1923 se stal členem ÚV KSR(b), v roce 1927 byl jako aktivní činitel trockistické opozice ze strany vyloučen. Později byl rehabilitován, ale v roce 1936 opět vyloučen za protistranickou činnost. — 218, 344, 414

PLECHANOV G. V. (1856—1918) — významný činitel ruského a mezinárodního dělnického hnutí, první propagátor marxismu v Rusku. V roce 1883 založil v Ženevě první ruskou marxistickou organizaci — skupinu Osvobození práce. Bojoval proti narodnictví a později proti revizionismu v mezinárodním dělnickém hnutí. Po roce 1900 redigoval spolu s Leninem list Jiskra a časopis Zarja, podílel se na přípravě programu strany a II. sjezdu SDDSR.

Po II. sjezdu SDDSR zaujal smířlivecké stanovisko vůči oportunistům a později se přiklonil k menševikům. Za první ruské revoluce 1905—1907 stál ve všech zásadních otázkách na straně menševiků. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vystupoval proti machistické revizi marxismu i proti likvidátorství. Postavil se do čela skupiny menševiků, kteří byli stoupenci zachování ilegální strany. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska a postavil se do čela pravicové skupiny menševiků-obranářů zvané Jednota. Aktivně vystupoval proti bolševikům i proti socialistické revoluci a tvrdil, že Rusko ještě nevypělo pro přechod k socialismu. S Říjnovou revolucí nesouhlasil, ale proti sovětské moci nebojoval.

Nejdůležitější teoretické práce: Socializm i političeskaja borba [Socialismus a politický boj] (1883; česky ve Vybraných filozofických spisech I, 1959), Naši raznoglasija [Naše neshody] (1884; česky ve Vybraných filozofických spisech I, 1959), K voprosu o razvitii monističeskogo vzgljada na istoriju [O vývoji monistického názoru na dějiny] (1895; česky ve Vybraných filozofických spisech I, 1959), Očerki po istorii materializma [Příspěvky k dějinám materialismu] (1896; česky ve Vybraných filozofických spisech II, 1960), O materialističeskom ponimanii istorii [O materialistickém pojetí dějin] (1897; česky ve Vybraných filozofických spisech II, 1960), K voprosu o roli ličnosti v istorii [O úloze osobnosti v dějinách] (1898; česky ve Vybraných filozofických spisech II, 1960) aj. — 212—213, 216

ПОДБЕЛСКИЙ В. Н. (1887—1920) — činitel komunistické strany a sovětského státu, člen SDDSR od roku 1905. Stranicky pracoval v Tambově, později v Moskvě. Za revoluční činnost byl několikrát vězněn

a poslán do vyhnanství. Žil v emigraci ve Francii. Po únorové revoluci 1917 byl zvolen členem moskevského výboru SDDSR(b), pracoval v redakci listu Social-demokrat. Aktivně se zúčastnil říjnového ozbrojeného povstání v Moskvě, byl členem moskevského vojenského revolučního výboru. V říjnu 1917 se stal komisařem pošt a telegrafů Moskvy a moskevské oblasti. Od května 1918 zastával funkci lidového komisaře pošt a telegrafů RSFSR. — 390

Podvojskij N. I. (1880—1948) — významný činitel revolučního hnutí v Rusku, zastával funkce ve straně a v armádě. Člen SDDSR od roku 1901. Stranicky pracoval na Ukrajině, v Ivanovu-Vozněsensku, Jaroslavli, Kostromě, Baku a v Petrohradu. Aktivně se účastnil první ruské revoluce. V letech 1912—1914 se podílel na založení a činnosti bolševických listů Zvězda a Pravda. Po únorové revoluci 1917 byl zvolen členem petrohradského výboru SDDSR(b), byl jedním ze zakladatelů a vůdců vojenské organizace při petrohradském a ústředním výboru SDDSR(b). V říjnových dnech roku 1917 zastával funkci předsedy vojenského revolučního výboru v Petrohradu, byl jedním z velitelů útoku na Zimní palác. Po Říjnové revoluci se stal členem výboru pro vojenství a námořnictvo a velitelem petrohradského vojenského okruhu. Od roku 1919 byl lidovým komisařem vojenství a vojenského námořnictva na Ukrajině. Byl několikrát zvolen členem ústřední kontrolní komise VKS(b). V posledních letech života se zabýval propagandistickou a literární činností. — 251

Pokrovskij M. N. (Domov) (1868—1932) — člen SDDSR od roku 1905, významný státní a veřejný činitel, historik. Aktivně se účastnil revoluce 1905—1907, byl členem moskevského výboru strany. Na V. (londýnském) sjezdu SDDSR byl zvolen kandidátem ÚV. V letech 1908—1917 žil v emigraci. V letech reakce se přikláněl k otzovistům a ultimativistům, později k Bogdanovově protistranické skupině Vperjod, s níž se rozešel v roce 1911. V roce 1917 se vrátil do Ruska, zúčastnil se ozbrojeného povstání v Moskvě. Byl členem zamoskvorečského revolučního štábu. Od listopadu 1917 do března 1918 byl předsedou moskevského sovětu. Nějaký čas sympatizoval se skupinou »levých komunistů« a vystupoval proti podepsání brešlítevské mírové smlouvy. Od roku 1918 zastával funkci náměstka lidového komisaře osvěty RSFSR. V letech 1923—1927 aktivně bojoval proti trockismu. V různých obdobích řídil Komunistickou akademii, Institut dějin AV SSSR, Institut rudé profesury aj. Několikrát byl zvolen do CÚVV a ÚVV SSSR.

Je autorem mnoha vědeckých prací o dějinách SSSR, v nichž pod-

robil kritice buržoazní historiografii. Jeho práci Russkaja istorija v samom sžatom očerke [Stručný nástin ruských dějin] kladně hodnotil Lenin. Pokrovskij však nebyl důsledným marxistou, ve výkladu historických událostí se dopouštěl závažných chyb.

Hlavní díla: Russkaja istorija s drevnějšich vremjon [Ruské dějiny od nejstarších dob] (1933—1934), Očerki istorii ruskoj kultury [Nástin dějin ruské kultury] (1915—1918). — 445—446

PORŠ N. V. (nar. 1879) — jeden z vůdců Revoluční ukrajinské strany přejmenované v prosinci 1905 na Ukrajinskou sociálně demokratickou dělnickou stranu (USDD). V letech 1917—1918 se stal členem kontrarevoluční ukrajinské Centrální rady. V listopadu 1917 byl jmenován členem jejího generálního sekretariátu ve funkci tajemníka práce. Od ledna 1918 po reorganizaci generálního sekretariátu v radu lidových ministrů byl ministrem vojenství a ministrem práce. — 210

POSADOVSKIJ — viz Mandelberg V. J.

PROŠJAN P. P. (1883—1918) — člen eserské strany. Nějaký čas žil v emigraci. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska a vydával v Helsingforsu [Helsinky] list Socialist-revolucioněr. Přiklonil se k levým eserům a po vytvoření strany levých eserů se stal členem jejího ústředního výboru. Byl členem Celoruského ústředního výkonného výboru druhého volebního období. V prosinci 1917 byl zvolen členem rady lidových komisařů jako lidový komisař pošt a telegrafů. V březnu 1918 z rady lidových komisařů odešel, neboť leví eseři nesouhlasili s podepsáním brestlitevského míru. V červenci 1918 se zúčastnil vzpoury levých eserů v Moskvě a poté zanechal politické činnosti. V. I. Lenin podává jeho charakteristiku v článku Památce soudruha Prošjana (viz Spisy 36, Praha 1958, s. 480—481). — 86, 210

PURIŠKEVIČ V. M. (1870—1920) — velkostatkář, černosotňovec, monarchista. Od roku 1900 pracoval na ministerstvu vnitra. Patřil k zakladatelům černosotňovského Svazu ruského národa. V roce 1907 z něho vystoupil a založil novou monarchistickou kontrarevoluční organizaci Svaz archanděla Michaela. Za Besarabskou gubernii byl poslancem II., III. a IV. státní dumy, proslul svými protižidovskými projevy. Po Říjnové revoluci aktivně bojoval proti sovětské moci. — 103

RADEK K. B. (1885—1939) — účastník sociálně demokratického hnutí

v Haliči, Polsku a Německu. Od roku 1900 přispíval do časopisu německých levicových sociálních demokratů. Za první světové války byl internacionalistou, avšak přikláněl se k centrismu; nesprávně chápal otázku práva národů na sebeurčení. Od roku 1917 byl členem SDDSR(b). Při diskusi o brestlitevském míru patřil k »levým komunistům«. Od roku 1923 aktivně pracoval v trockistické opozici; v roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) za frakční činnost ze strany vyloučen. V roce 1930 byl rehabilitován a v roce 1936 za protistranickou činnost opět vyloučen. — 412, 443

RASKOLNIKOV F. F. (1892—1939) — člen SDDSR od roku 1910, bolševik. Působil v petrohradských stranických organizacích, pracoval v bolševických listech Zvězda a Pravda. Za první světové války sloužil ve vojenském námořnictvu. Po únorové revoluci 1917 se stal členem kronštatdského výboru SDDSR(b), místopředsedou kronštatdského sovětu dělnických a vojenských zástupců a redaktorem listu Golos pravdy. Po Říjnové revoluci byl náměstkem lidového komisaře námořnictva, velel Volžsko-kaspické flotile a Baltskému loďstvu. V diskusi o odborech 1920—1921 byl zastáncem platformy Trockého. V letech 1921—1938 působil jako chargé d'affaires v Afghánistánu, Estonsku, Dánsku a Bulharsku. — 157

RASPUTIN G. J. (vl. jm. Novych) (1872—1916) — fanatický mnich rolnického původu, dobrodruh, favorit Mikuláše II. a jeho manželky. V roce 1907 si jako »svatý muž« a sibiřský »prorok« získal důvěru carské rodiny a zneužíval jí ve svůj prospěch. Rasputinovština byla projevem tmářství, fanatismu a morálního rozkladu vládnoucích kruhů carského Ruska. V prosinci 1916 byl v Petrohradu zavražděn monarchistickou opozicí. — 145

REJN R. A. — viz Abramovič R.

RJABUŠINSKIJ P. P. (1871—1924) — moskevský bankéř a průmyslník; jeden z vůdců kontrarevoluce. Od roku 1907 vydával list Utro Ros-sii, jenž hájil zájmy velkoburžoazie; aktivně se podílel na založení strany progresistů. V srpnu 1917 vyhrožoval, že zardousí revoluci »kostnatou rukou hladu«; patřil k inspirátorům a organizátorům Kornilovovy vzpoury. Po Říjnové revoluci emigroval do Francie, kde řídil kontrarevoluční protisovětskou činnost. — 257, 269, 291, 320—321, 323, 331, 333

RJAZANOV D. B. (vl. jm. Goldendach) (1870—1938) — účastník sociálně demokratického hnutí od 90. let. Za první světové války patřil

k centristům, psal do menševických listů Golos a Naše slovo. Na VI. sjezdu strany v roce 1917 byl spolu s mezirajonovci přijat do SDDSR(b). Po Říjnové revoluci pracoval v odborovém hnutí; podílel se na založení Institutu K. Marxe a B. Engelse a do roku 1931 byl jeho ředitelem. Začátkem roku 1918 vystoupil na krátkou dobu ze strany, protože nesouhlasil s uzavřením brestlitevského míru. V diskusi o odborech (1920—1921) zaujal protistranické stanovisko a byl z funkcí v odborech odvolán. V únoru 1931 byl za podporu menševické kontrarevoluční činnosti z VKS(b) vyloučen. — 98

ROMANOV — viz Mikuláš II. (Romanov)

RYKOV A. I. (1881—1938) — člen SDDSR od roku 1899. Byl delegátem III. a IV. sjezdu SDDSR. V období reakce zaujal smířlivecký postoj k likvidátorům, otzovistům a trockistům. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti orientaci strany na socialistickou revoluci. Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany: v listopadu 1917 byl pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů; v roce 1928 patřil k vůdcům pravicově oportunistické frakce ve straně; v roce 1937 byl za protistranickou činnost z VKS(b) vyloučen. — 54, 86, 101, 155

SAVINKOV B. V. (1879—1925) — významný činitel eserské strany, jeden z vůdců její »bojové organizace«. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Po únorové revoluci 1917 se stal náměstkem ministra vojenství, pak vojenským generálním gubernátorem Petrohradu. Z jeho podnětu byl na frontě zaveden trest smrti. Po Říjnové revoluci zorganizoval četné kontrarevoluční vzpoury a pomáhal připravovat vojenskou intervenci proti sovětské republice. Později emigroval. V roce 1924 přijel ilegálně do SSSR a byl zatčen. Vojenský tribunál Nejvyššího soudu SSSR odsoudil Savinkova k trestu smrti zastřelením, ale ústřední výkonný výbor SSSR mu snížil trest na deset let vězení. V roce 1925 spáchal Savinkov ve vězení sebevraždu. — 67, 214

SERGEJEV F. A. — viz Arťom

SIROLA Yrjö Elias (1876—1936) — významný představitel finského dělnického hnutí, jeden ze zakladatelů Komunistické strany Finska. V letech 1903—1918 byl členem sociálně demokratické strany, v letech 1905—1906 jejím tajemníkem a 1909—1911 předsedou. Byl několikrát zvolen poslancem zemského sněmu. Za dělnické re-

voluce ve Finsku v roce 1918 se stal členem revoluční vlády — rady lidových zmocněnců. Od založení Komunistické strany Finska působil v jejím ústředním výboru. V letech 1921—1922 a 1928—1936 pracoval v Mezinárodní kontrolní komisi exekutivy Kominterny. Vykonával politickou a propagandistickou činnost, přeložil do finštiny a švédštiny řadu prací klasiků marxismu-leninismu. — 118

SKVORCOV — viz Skvorcov-Stěpanov I. I.

SKVORCOV-STĚPANOV I. I. (1870—1928) — účastník ruského revolučního hnutí, významný stranický pracovník a sovětský státník, marxistický publicista, autor četných ekonomických, historických a protináboženských prací, překladatel a redaktor tří svazků Kapitálu a řady dalších děl K. Marxe a B. Engelse.

V revolučním hnutí pracoval od roku 1892, členem SDDSR byl od roku 1896. Koncem roku 1904 se připojil k bolševikům. Za revoluční činnost byl několikrát vězněn a poslán do vyhnanství. Aktivně se zúčastnil Říjnové revoluce, stal se členem vojenského revolučního výboru v Moskvě a prvním lidovým komisařem financí. Několikrát byl zvolen členem Celoruského ústředního výkonného výboru. Byl členem Ústřední revizní komise KSR(b) (X.—XIII. sjezd), členem ÚV VKS(b) (od XIV. sjezdu), redaktorem řady stranických a sovětských periodik, ředitelem Institutu V. I. Lenina při ÚV VKS(b) a členem předsednictva Komunistické akademie. — 54, 256

SMIRNOV V. M. (1887—1937) — člen SDDSR od roku 1907. Po únorové revoluci 1917 působil v Moskvě; byl členem redakční rady bolševických orgánů — listu Social-demokrat a časopisu Spartak. Po Říjnové revoluci se stal členem předsednictva Nejvyšší národohospodářské rady. V roce 1918 vystupoval jako »levý komunista«. Byl jedním z vůdců »vojenské opozice« na VIII. sjezdu strany v roce 1919. V letech 1919—1921 se aktivně podílel na činnosti protistranické skupiny »demokratického centralismu«. V roce 1923 se připojil k trockistické opozici. Za frakční činnost byl roku 1926 ze strany vyloučen. Po krátké době byl do strany znovu přijat, ale na XV. sjezdu VKS(b) roku 1927 byl opět vyloučen za protistranickou činnost. — 344, 414

SOKOLNIKOV G. J. (vl. jm. Brilliant) (1888—1939) — člen SDDSR od roku 1905. Po únorové revoluci 1917 byl členem moskevského výboru a moskevského oblastního byra SDDSR(b) a působil v redakci Pravdy. Po Říjnové revoluci pracoval ve stranických a státních or-

gánech. Roku 1922 se stal lidovým komisařem financí, roku 1926 byl zvolen místopředsedou Státní plánovací komise SSSR, později náměstkem lidového komisaře zahraničních věcí. Byl členem a kandidátem ústředního výboru. Od roku 1925 tíhl k »nové opozici« a potom se připojil k sjednocenému trockisticko-zinovjevovskému bloku. V roce 1936 byl za protistranickou činnost ze strany vyloučen. — 155, 344, 412

SPRIRIDONOVÁ M. A. (1884—1941) — patřila k vedoucím činitelům eser-ské strany. Za atentát spáchaný v roce 1906 na Luženovského, hlavního organizátora černosotňovských pogromů v Tambovské gubernii, byla odsouzena a poslána na nucené práce. Po únorové revoluci 1917 patřila k levému křídlu eserů a po vytvoření strany levých eserů v listopadu 1917 se stala členkou jejího ústředního výboru. Vystupovala proti uzavření brestlitevského míru, aktivně se účastnila kontrarevoluční vzpoury levých eserů v červenci 1918 a po jejím potlačení pokračovala v nepřátelské činnosti proti sovětské moci. Později politické činnosti zanechala. — 410

SPIRO V. B. — jeden z významných představitelů strany levých eserů, delegát II. celoruského sjezdu sovětů. Později působil na Ukrajině, na jaře 1918 byl mimořádným komisařem Rumunského frontu. — 100

SPUNDE A. P. (1892—1962) — člen SDDSR od roku 1909, bolševik. Stranicky pracoval v Rize. V roce 1917 se stal členem byra permského a uralského oblastního výboru SDDSR(b). Po Říjnové revoluci byl zástupcem hlavního komisaře Státní banky v Petrohradu, později vykonával stranické a státní funkce v různých městech. V letech 1926—1930 byl členem vedení Státní banky, členem kolegia lidového komisariátu financí a lidového komisariátu dopravy. V roce 1931 odešel do důchodu. — 414

STALIN J. V. (vl. jm. Džugašvili) (1879—1953) — významný činitel ruského a mezinárodního revolučního dělnického hnutí, KSSS a sovětského státu. Do SDDSR vstoupil v roce 1898; po II. sjezdu strany se stal bolševikem. Stranicky pracoval v Tiflisu (Tbilisi), v Baku, Bataumi a v Petrohradu. V lednu 1912 byl kooptován do ÚV zvoleného na VI. (pražské) konferenci SDDSR. Podílel se na redigování bolševického listu Pravda. Za Říjnové revoluce byl členem vojenského revolučního ústředí pro přípravu povstání. Na II. celoruském sjezdu sovětů byl zvolen lidovým komisařem pro národnostní záležitosti. V době cizí vojenské intervence a občanské války byl členem

Revoluční vojenské rady republiky a odpovídal za stranickou činnost na několika frontech. V roce 1922 byl zvolen generálním tajemníkem ÚV KSR(b).

Stalin sehrál významnou roli při realizaci Leninova plánu industrializace SSSR a kolektivizace zemědělství, v boji za výstavbu socialismu, za nezávislost sovětského státu a za posílení míru. Stál v čele boje proti trockistům, pravicovým oportunistům, buržoazním nacionalistům. Od roku 1941 byl předsedou rady lidových komisařů a později rady ministrů SSSR. Za Velké vlastenecké války (1941—1945) byl předsedou Státního výboru obrany, lidovým komisařem obrany a vrchním velitelem sovětských ozbrojených sil. Ve Stalinově činnosti se projevily i negativní rysy. V odpovědných stranických a státních funkcích se totiž dopustil hrubého porušování leninských zásad kolektivního vedení, norem stranického života a socialistické zákonitosti.

Hlavní díla: Marksizm i nacionalnyj vopros [Marxismus a národnostní otázka] (1912—1913), Ob osnovach leninizma [O základech leninismu] (1924), K voprosam leninizma [K otázkám leninismu] (1926), Ekonomičeskije problemy socializma v SSSR [Ekonomické problémy socialismu v SSSR] (1952) (česky Spisy 1—13, Praha 1949—1953). — 55, 108—109, 155, 251—252, 283, 353, 394, 396

STASOVÁ J. D. (1873—1966) — patří k nejstarším účastníkům revolučního hnutí. V SDDSR pracovala od roku 1898. Do roku 1905 vyvíjela ilegální činnost v Petrohradu, Kyjevě, Minsku, Orlu, Smolensku, Vilně (Vilnius) a v Moskvě. Od srpna 1905 do ledna 1906 pracovala z pověření ÚV strany v Ženevě. V letech 1907—1912 byla funkcionářkou strany v Tiflisu (Tbilisi). Na VI. celoruské konferenci SDDSR v Praze byla zvolena kandidátkou členství v ústředním výboru bolševické strany. Od února 1917 do března 1920 byla tajemnicí ústředního výboru strany. V letech 1920—1921 zastávala významné stranické funkce v Petrohradu, později v Baku. V letech 1921—1938 pracovala v Kominterně, v Mezinárodní organizaci pro pomoc bojovníkům revoluce a v ústřední kontrolní komisi. V roce 1934 se podílela na založení Světového protiválečného a antifašistického výboru žen. V letech 1938—1946 redigovala časopis Internacionalnaja literatura. Od roku 1946 se věnovala literární publicistice. — 155

STĚPANOV — viz Skvorcov-Stěpanov I. I.

STOLYPIN P. A. (1862—1911) — státník carského Ruska, velkostatkář.

V letech 1906—1911 byl předsedou rady ministrů a ministrem vnitra. S jeho jménem je spjato období kruté politické reakce, pro niž bylo příznačné časté uplatňování trestu smrti v zájmu potlačení revolučního hnutí (stolypinská reakce v letech 1907—1910). Byl autorem agrární reformy, jejímž cílem bylo získat na vesnici oporu carskému absolutismu. Jeho pokus upevnit samoděržaví shora v zájmu buržoazie a statkářů však ztroskotál. V roce 1911 Stolypina zavraždil v Kyjevě agent tajné policie, eser Bogrov. — 400, 418

СТУКОВ I. N. (1887—1937) — profesionální revolucionář. Do SDDSR vstoupil v roce 1905. Stranicky pracoval v Kyjevě, Tomsku a Barnaulu. Po únorové revoluci 1917 byl členem petrohradského výboru, později moskevského oblastního výboru a byra oblastního výboru strany. Po Říjnové revoluci byl pověřen různými funkcemi ve straně a v sovětských orgánech; byl vedoucím oddělení moskevského výboru KSR(b), redaktorem listu Moskovskij rabočij, redaktorem nakladatelství Krasnaja nov. V roce 1918 se připojil k »levým komunistům«. V letech 1920—1921 patřil k protistranické skupině »demokratického centralismu«. V roce 1927 patřil k trockistické opozici. — 344, 444

СВЕРДЛОВ J. M. (1885—1919) — významný stranický pracovník a státník; člen SDDSR od roku 1901. Řídil revoluční činnost v Nižním Novgorodu, Sormově, Kostromě, Kazani, Moskvě, Petrohradu a v řadě dalších měst. Za revoluce 1905—1907 vedl bolševické organizace na Uralu. Po VI. (pražské) konferenci SDDSR (leden 1912) byl kooptován do ústředního výboru a zařazen do ruského byra ústředního výboru. Byl členem redakce Pravdy. Carská vláda ho za revoluční činnost často pronásledovala, dvanáct let strávil ve vězeních a ve vyhnanství. Po únorové revoluci 1917 byl jedním z vedoucích pracovníků uralské stranické organizace. Na VII. (dubnové) celoruské konferenci byl zvolen členem ústředního výboru SDDSR(b) a vedoucím sekretariátu ÚV. Aktivně se účastnil přípravy Říjnové revoluce, v jejím průběhu působil jako člen petrohradského vojenského revolučního výboru a vojenského revolučního ústředí pro řízení povstání, které ustavil ústřední výbor strany. Dne 8. (21.) listopadu 1917 byl zvolen předsedou Celoruského ústředního výkonného výboru. — 353, 395

ШЕЙНФИНКЕЛ M. K. — viz Vladimirov M. K.

ШЕЙНМАН A. L. (1886—1944) — člen SDDSR od roku 1903. V březnu 1917 byl členem helsingforského výboru SDDSR(b), v říjnu se stal

předsedou výkonného výboru helsingforského sovětu zástupců finské armády, námořnictva a finských dělníků. Od roku 1918 pracoval v různých funkcích v lidovém komisariátu financí, lidovém komisariátu zásobování a lidovém komisariátu vnitřního a zahraničního obchodu. Byl náměstkem lidového komisaře vnitřního a zahraničního obchodu, členem vedení Státní banky RSFSR, předsedou vedení Státní banky SSSR a náměstkem lidového komisaře financí SSSR. — 58

ŠLJAPNIKOV A. G. (Alexandr) (1885—1937) — člen bolševické strany od roku 1901. Stranicky pracoval v Sormově, Petrohradu, Muromu a Moskvě. V roce 1914 byl z pověření ÚV SDDSR ve Stockholmu, kde zajišťoval styk mezi zahraničním byrem ústředního výboru, jeho ruskou částí a petrohradským výborem. Po únorové revoluci 1917 byl členem petrohradského výboru SDDSR(b), členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a předsedou petrohradského svazu kovodělníků. Po Říjnové revoluci pracoval v odborech a zastával různé funkce v národním hospodářství. V letech 1920—1922 organizoval a vedl protistranickou skupinu »dělnická opozice«. V roce 1933 byl ze strany vyloučen. — 54, 244, 440

ŠTEJNBERG I. Z. — jeden z vůdců strany levých eserů, povoláním advokát. Po Říjnové revoluci byl členem rady lidových komisařů jako lidový komisař spravedlnosti. Byl odpůrcem uzavření brestlitevského míru. Po ratifikaci mírové smlouvy odešel spolu s ostatními levými esery z rady lidových komisařů. Po konečné porážce levých eserů emigroval. V zahraničí vedl skupinu levých eserů, kteří vstoupili do Dvaapůlté internacionály, a spolupracoval s protisovětským časopisem levých eserů Znamja borby (Berlín). — 164, 421

TEODOROVÍČ I. A. (1875—1940) — sociální demokrat. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1895, byl členem moskevského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Po II. sjezdu SDDSR se stal bolševikem. V roce 1905 byl členem redakce ústředního orgánu bolševiků, listu Proletarij, v letech 1905—1907 členem petrohradského výboru SDDSR. Po Říjnové revoluci byl lidovým komisařem zásobování. Hájil požadavek vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů; společně s Rykovem a jinými oportunisty podepsal prohlášení o odchodu z rady lidových komisařů. Za občanské války bojoval v partyzánských oddílech proti Kolčakovi. Od roku 1920 pracoval v lidovém komisariátu zemědělství. V letech 1928—1929 se dopouštěl pravicově oportunistických chyb. V letech 1928—1930 byl ge-

nerálním tajemníkem Rolnické internacionály a ředitelem Mezinárodního zemědělského institutu. Později byl šéfredaktorem nakladatelství společnosti bývalých politických vězňů a odpovědným redaktorem časopisu Katorga i ssylka. — 54

ТРОЦКИЙ Л. Д. (vl. jm. Bronštejn) (1879—1940) — člen SDDSR od roku 1897, menševik. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl likvidátorem. V roce 1912 zorganizoval protistranický srpnový blok. Za první světové války zaujímal centristickou pozici a bojoval proti Leninovu stanovisku v otázkách války, míru a revoluce. Po únorové revoluci 1917 se vrátil z emigrace, vstoupil do skupiny mezirajonců a společně s nimi byl na VI. sjezdu SDDSR(b) přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu státních funkcí. V roce 1918 se stavěl proti brestlitevskému míru. V letech 1920—1921 stál v diskusi o odborech v čele opozice. Od roku 1923 vedl frakční boj proti leninskému programu výstavby socialismu a proti generální linii strany; prohlašoval, že socialismus v SSSR nemůže zvítězit. V roce 1927 byl vyloučen ze strany, v roce 1929 byl za protisovětskou činnost vypovězen ze SSSR a v roce 1932 zbaven sovětského občanství. — 54, 81, 87, 157, 251—252, 279, 282, 346, 356, 358, 390, 408, 412—414

ТРУТОВСКИЙ В. Я. (1889—1937) — člen strany levých eserů a jejího ústředního výboru. V prosinci 1917 byl členem rady lidových komisařů jako lidový komisař městské a místní samosprávy. V roce 1918 po podepsání brestlitevského míru z rady lidových komisařů odešel. — 438

УРИЦКИЙ М. С. (1873—1918) — aktivní účastník revolučního hnutí v Rusku od počátku 90. let. V roce 1905 působil v Petrohradu. Byl několikrát vězněn a vypovězen na Sibiř. Za první světové války patřil k centristům. Po únorové revoluci 1917 se přiklonil k mezirajoncům a byl s nimi přijat do SDDSR(b). Na VI. sjezdu SDDSR(b) v roce 1917 byl zvolen členem jejího ústředního výboru. Byl rovněž členem vojenského revolučního ústředí pro řízení povstání, které ustavil ústřední výbor strany. V otázce brestlitevského míru zastával stanovisko »levých komunistů«. Na VII. sjezdu byl zvolen kandidátem ÚV. V roce 1918 byl jmenován předsedou petrohradské mimořádné komise pro boj s kontrarevolucí a sabotážemi. Téhož roku byl zavražděn eserským teroristou. — 360, 414, 444—445

ВИЛЕМ II. (Hohenzollern) (1859—1941) — německý císař a pruský král (1888—1918). — 48, 372, 389, 408, 446

VLADIMIROV M. K. (vl. jm. Šejnfinkel) (L. V., L. VI.) (1879—1925) — sociální demokrat, bolševik, člen SDDSR od roku 1903. Pracoval ve stranických organizacích v Petrohradu, Gomelu, Oděse, Lugaňsku a Jekatěrinoslavi. Byl delegátem III. sjezdu SDDSR za poleský výbor strany. Vladimirov se zúčastnil revoluce v letech 1905—1907. Za revoluční činnost byl vězněn a nakonec vypovězen doživotně na Sibiř, ale v roce 1908 uprchl z vyhnanství za hranice. V roce 1911 se s bolševiky rozešel, později byl členem pařížské skupiny plechanovovců, jež vydávala list *Za partiju*. Za první světové války přispíval do pařížského listu *Naše slovo*, vydávaného Trockým. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska, patřil k mezirajonovcům a spolu s nimi byl na VI. sjezdu přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. — 334

VOINOV I. A. (1884—1917) — člen SDDSR od roku 1909, bolševik; aktivní dopisovatel *Zvězdy a Pravdy*. Pracoval v různých petrohradských závodech, na Nikolajevské (nyní Říjnové) železnici, působil v její bolševické organizaci. Byl mnohokrát vězněn a žil pod policejním dohledem. Po únorové revoluci 1917 pracoval v petrohradské tiskárně *Trud*, kde se tiskla *Pravda*. 6. (19.) července byl na Špalírové ulici (nyní Voinovova) zabit kozáky a junkery, když kolportoval *Listok Pravdy*. — 168—169

VOROVSKIJ V. V. (Orlovskij P.) (1871—1923) — profesionální revolucionář, význačný pracovník bolševické strany, sovětský diplomat, publicista a literární kritik. Roku 1890 začal pracovat v revolučních studentských kroužcích. Od roku 1894 byl aktivním členem moskevského Dělnického svazu, těsně spjatého s petrohradským Svazem boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1902 začal spolupracovat s leninskou *Jiskrou*. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. V roce 1905 jej nikolajevský výbor SDDSR delegoval na III. sjezd strany. Společně s Leninem, M. S. Olminským a A. V. Lunačarským redigoval listy *Vperjod* a *Proletarij*; od konce roku 1905 pracoval v petrohradské bolševické organizaci a stal se redaktorem bolševického listu *Novaja žižň*. V roce 1906 se zúčastnil jako delegát IV. (sjednocovacího) sjezdu SDDSR. V letech 1907—1912 stál v čele oděské bolševické organizace. Za aktivní revoluční činnost byl několikrát vězněn a deportován. V roce 1915 odjel do Stockholmu; na Leninův návrh se v roce 1917 stal členem zahraničního byra ÚV SDDSR. Po Říjnové revoluci patřil k významným sovětským diplomatům. 10. května 1923 byl v Lausanne zavražděn bělogvardějcem. — 325

VYNNYČENKO V. K. (1880—1951) ukrajinský spisovatel, buržoazní nacionalista, jeden z vůdců maloburžoazní nacionalistické Ukrajinské sociálně demokratické dělnické strany. Po únorové revoluci 1917 patřil k zakladatelům a vůdcům kontrarevoluční ukrajinské Centrální rady, později stál spolu s Petljurou v čele direktoria (nacionalistické vlády Ukrajiny v letech 1918—1919) a střídavě sloužil německým nebo anglickým a francouzským imperialistům. Po nastolení sovětské moci na Ukrajině emigroval. — 210

WALPAS-HÄNNINEN Edvard (1873—1937) — člen Sociálně demokratické strany Finska, v letech 1905—1909 předseda jejího výkonného výboru. V letech 1901—1918 pracoval jako jeden z redaktorů ústředního orgánu strany Työmies (Dělník). V roce 1920 byl obviněn z přípravy povstání a odsouzen na doživotí. V roce 1924 byl amnestován. Později působil jako novinář a pracoval v odborech. — 118

WIKK Karl Harald (1883—1946) — finský sociální demokrat. Od roku 1909 do roku 1940 (s kratšími přestávkami) byl členem výkonného výboru Sociálně demokratické strany Finska, v letech 1926—1936 jejím tajemníkem. Po několika volebních obdobích byl poslancem zemského sněmu. V srpnu 1917 pobýval na jeho chatě ve stanici Malm V. I. Lenin. Za dělnické revoluce ve Finsku roku 1918 byl členem revoluční vlády — rady lidových zmocněnců. Za účast v protiválečném hnutí v roce 1941 byl zbaven poslanecké imunity a uvězněn. Ve vězení byl do roku 1944. Stál v čele skupiny levicových sociálních demokratů, kteří spolu s Komunistickou stranou Finska založili Demokratický svaz finského lidu, a stal se jeho prvním předsedou. — 118

ZAKS G. D. (1882—1937) — eser, spoluzakladatel strany levých eserů v roce 1917. Za Říjnové revoluce byl členem vojenského revolučního výboru a mimořádné vyšetřovací komise, později se stal místopředsedou petrohradské městské dумы. Od prosince 1917 byl náměstkem lidového komisaře školství a osvěty a místopředsedou Ce-loruské mimořádné komise pro boj s kontrarevolucí a sabotážemi. Po vzpouře levých eserů v červenci 1918 a po rozštěpení jejich strany se podílel na založení strany komunistů-narodníků. Zúčastnil se občanské války a později pracoval v armádě a sovětech. — 89

ZINOVJEV G. J. (vl. jm. Radomyslskij) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. V letech 1908—1917 žil v emigraci, byl členem redakce ústředního orgánu strany Social-demokrat a bolševického listu Pro-

letarij. V letech reakce se stavěl smířlivecky k likvidátorům, otzovistům a trockistům. Za první světové války zastával internacionalistické stanovisko. V době příprav Říjnové revoluce a v jejím průběhu kolísal. V říjnu 1917 vyslovil spolu s Kameněvem v menševicky zaměřeném listu Novaja žizň svůj nesouhlas s rozhodnutím ústředního výboru o ozbrojeném povstání. Prozatímní vládě tak vyhradil plány strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 byl pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům »nové opozice«, v roce 1926 k vůdcům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V listopadu 1927 byl za frakční činnost vyloučen ze strany, v roce 1928 mu bylo členství obnoveno, v roce 1932 byl znovu ze strany vyloučen, v roce 1933 opět přijat. V roce 1934 byl za protistranickou činnost vyloučen ze strany potřetí. — 98, 101—102, 283, 411—412

ŽIVOTOPISNÁ DATA

(25. října (7. listopadu) 1917 — 5. března 1918)

1917

V noci z 24. na 25. října (ze 6. na 7. listopadu) Lenin přijíždí ilegálně do Smolného a ujímá se celkového řízení ozbrojeného povstání petrohradských dělníků, vojáků a námořníků.

Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b), na němž se projednává složení sovětské vlády v Rusku.

25. října (7. listopadu)

V 10 hodin píše Lenin jménem vojenského revolučního výboru svolání Občanům Ruska! o svržení prozatímní vlády a o převzetí moci vojenským revolučním výborem.

Účastní se zasedání petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců, píše návrh rezoluce a referuje o úkolech sovětské moci.

Píše svolání II. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců Dělníkům, vojákům a rolníkům!

25. nebo 26. října (7. nebo 8. listopadu)

Lenin píše poznámky o organizaci a programu činnosti sovětské vlády.

26. října (8. listopadu)

Lenin píše návrhy dekretů o míru, o půdě a o vytvoření dělnickorolnické vlády Ruska — rady lidových komisařů.

Účastní se zasedání ÚV SDDSR(b), na němž se jedná o složení, struktuře a názvu sovětské vlády.

26. října (8. listopadu) a v noci na 27. října

Lenin se účastní jednání II. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců, přednáší referáty o míru a o půdě. Sjezd schvaluje Dekret o míru a Dekret o půdě, které zformuloval Lenin, a usnesení

27. října (9. listopadu)

o vytvoření dělnickorolnické vlády. Sjezd schvaluje složení rady lidových komisařů v čele s Leninem; Lenin je zvolen členem Celoruského ústředního výkon-

ného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců druhého volebního období.

26. nebo 27. října (8. nebo 9. listopadu) Lenin píše Návrh řádu o dělnické kontrole. Účastní se zasedání Ústřední rady petrohradských závodních výborů o zavedení dělnické kontroly nad výrobou a o vytvoření řídicího hospodářského orgánu.
27. října (9. listopadu) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž je za základ vládního návrhu zákona přijat Leninův Návrh řádu o dělnické kontrole a schvaluje dekret o tisku a vládní usnesení o svolání Ústavodárného shromáždění ve stanoveném termínu. Hovoří s námořníky delegovanými na II. celoruský sjezd sovětů; navrhuje, aby byl rozpuštěn Ústřední výbor námořního loďstva (Centrofлот), který se připojil ke kontrarevolučnímu Výboru pro záchranu vlasti a revoluce.
27. října (9. listopadu) a v noci na 28. října (10. listopadu) Lenin se účastní prvního zasedání Celoruského ústředního výkonného výboru druhého volebního období.
- V noci z 27. na 28. října (z 9. na 10. listopadu) Ústřední výbor strany a rada lidových komisařů ustavují komisi v čele s Leninem, jejímž úkolem je přímo řídit likvidaci kontrarevoluční vzpoury Kerenského a Krasnova. Lenin přijíždí do štábu Petrohradského vojenského okruhu, kde vyslechl informaci N. I. Podvojského, V. A. Antonova-Ovsejenka a K. A. Mechanošina o situaci, která vznikla po obsazení Gatčiny kozáckými jednotkami generála Krasnova, a o plánech boje proti nim. Je přijat Leninův návrh použít při operacích proti Krasnovovým vojskům lodí Baltského loďstva. Lenin dává přímý telegrafický pokyn do Helsingforsu, aby byly do Petrohradu okamžitě poslány námořní oddíly, lodě Baltského loďstva a jednotky pozemní armády, které by zasáhly do boje proti vojskům Krasnova a Kerenského. Informuje členy výkonné komise petrohradského vý-

boru strany o útoku Krasnovových vojsk na Petrohrad a navrhuje, aby se okamžitě začaly kopat zákopy a budovat drátěné zátarasy na přístupech k městu.

28. října
(10. listopadu)

Lenin řídí organizaci likvidace kontrarevoluční vzpoury Kerenského a Krasnova; podílí se na vypracování plánů operací proti vojskům vzbouřenců.

Řídí poradu zástupců stranických organizací, závodních výborů, odborových organizací, obvodních sovětů a útvarů petrohradské posádky o organizování obrany Petrohradu. Nařizuje dělníkům Putilovova závodu, aby poskytli frontě několik baterií a obrněný vlak.

Se zástupci předsednictva Ústřední rady závodních výborů P. N. Amosovem a M. N. Životovem projednává vytvoření nejvyššího hospodářského orgánu.

S P. J. Dybenkem a V. A. Antonovem-Ovsejenkem probírá situaci na pulkovském úseku fronty.

V noci z 28. na
29. října (z 10.
na 11.
listopadu)

Lenin přijíždí do Putilovova závodu, hovoří s dělníky a ukládá jim, aby uspišili výrobu obrněného vlaku a montáž děl.

29. října
(11. listopadu)

V souvislosti s kontrarevoluční vzpourou junckerů, která propukla v Petrohradu v noci na 29. října (11. listopadu) Lenin svolává poradu pracovníků vojenského revolučního výboru.

Hovoří se zástupcem moskevského vojenského revolučního výboru M. P. Tomským o průběhu povstání v Moskvě.

Vysvětluje agitátorům, svolaným na jeho pokyn, proč je nutné agitovat v kasárnách, aby pluky petrohradské posádky bojovaly proti kontrarevolučním vojskům Krasnova a Kerenského.

Na poradě zástupců pluků petrohradské posádky referuje o současné situaci a mluví o vyzbrojení jednotek a zavedení pořádku ve městě.

29. října
(11. listopadu)
a v noci na
30. října
(12. listopadu)

Lenin se účastní zasedání bolševické frakce CÚVV, na němž se projednává návrh Celoruského výkonného výboru odborového svazu železničářů (Vikželu) na vytvoření »jednotné socialistické vlády« za účasti

menševiků a eserů, a kritizuje Kameněva a další kapitulanty, kteří tento návrh podpořili.

- 30. října
(12. listopadu)* Lenin hovoří na zasedání petrohradského sovětu o agrární politice sovětské moci. Sestavuje radiotelegram rady lidových komisařů o převzetí moci sověty a o nejdůležitějších usneseních II. celoruského sjezdu sovětů, o potlačení povstání junckerů a opatřeních, jež podniká sovětská vláda k rozdrčení vojsk Krasnova a Kerenského. Na rozkazu štábu vojenského revolučního výboru, v němž se nařizuje podniknout řadu opatření na obranu Petrohradu, píše: »Žádám, aby bylo uděláno vše pro okamžité splnění.«
- 31. října
(13. listopadu)* Lenin přijíždí do štábu Petrohradského vojenského okruhu, kde předsedá poradě o poskytnutí vojenské pomoci moskevskému povstání.
- Koncem října* Lenin píše Osnovu směrnic pro zaměstnance.
- Začátkem
listopadu* Lenin mluví ke skupině dělníků a vojáků, kteří jsou vysíláni jako emisaři CÚVV a vojenského revolučního výboru na venkov, aby tam vysvětlovali význam Říjnové revoluce, nastolili revoluční pořádek a sjednotili chudé rolníky kolem sovětské moci.
- 1. (14.)
listopadu* V projevu na zasedání petrohradského výboru strany Lenin vysvětluje podstatu sovětské moci a usvědčuje z kapitulantství Kameněva a Zinovjeva, kteří požadovali, aby byla uzavřena dohoda s menševiky a esery o vytvoření »jednotné socialistické vlády«.
- 1. (14.)
listopadu
a v noci na 2.
(15.) listopadu* Lenin se účastní rozšířeného zasedání ústředního výboru se zástupci petrohradského výboru strany, vojenské organizace a členů rady lidových komisařů, demaskuje kapitulantské stanovisko Kameněva a ostatních oportunistů při jednání s Vikželem a předkládá návrh rezoluce o tomto jednání.
- Mezi 1. a 8.
(14. a 21.)
listopadem* Lenin řídí práci komise, která vypracovává nařízení o dělnické kontrole.

2. (15.)
listopadu Lenin podepisuje Deklaraci práv národů Ruska, již byla vyhlášena úplná rovnoprávnost všech národů Ruska.
Účastní se zasedání ústředního výboru strany, na kterém se jedná o kapitulantském postoji Kameněva, Zinovjeva a dalších; během zasedání píše vzkaz petrohradskému výboru strany, aby »ihned schválil usnesení proti kompromisnictví a předložil je ústřednímu výboru«. ÚV schvaluje rezoluci o opozici v ústředním výboru, kterou zformuloval Lenin.
3. (16.)
listopadu Lenin píše Ultimátum většiny ÚV SDDSR(b) menšiny a seznamuje s jeho textem členy ústředního výboru.
Předsedá zasedání rady lidových komisařů, na němž V. P. Nogin referuje o událostech v Moskvě.
4. (17.)
listopadu Lenin píše Návrh rezoluce o svobodě tisku.
Hovoří s námořníky Baltského loďstva, kteří odjíždějí jako agitátoři do jižních gubernií.
Přijímá předsedu revolučního štábu Ivanovskovoženského sovětu dělnických a vojenských zástupců A. S. Kiseljova a ptá se ho na situaci ve městě a v okrese.
Účastní se zasedání ústředního výboru strany, na němž se čte Ultimátum většiny ÚV SDDSR(b) menšiny.
4. (17.)
listopadu Lenin se účastní zasedání CÚVV, mluví o tisku a o Noginově, Rykovově, Miljutinově a Teodorovičově prohlášení, že vystupují z rady lidových komisařů, a odpovídá na dotazy levých eserů.
(18.) *listopadu* Lenin hovoří na společném zasedání petrohradského sovětu a zástupců frontových vojáků o programu a úkolech sovětské vlády.
5. (18.)
listopadu Lenin píše svolání Obyvatelstvu a Odpověď na dotazy rolníků a ukládá tajemníkovi rady lidových komisařů, aby rozdával zástupcům rolníků, kteří přicházejí do Smolného, strojopisné kopie Odpovědi s Leninovým podpisem.
Lenin hovoří s delegáty serdobského sovětu (Saratovská gubernie) F. Sid'akinem, A. Klimovem a A. Šiškinem.

Lenin přijímá delegaci belgických dělníků sestoreckého a jiných petrohradských závodů, vedenou Lebrainem.

5. nebo 6. (18. nebo 19.) listopadu Lenin píše jménem ÚV SDDSR(b) druhé ultimátum Kameněvovi, Zinovjevovi, Rjazanovovi a Larinovi, kteří nadále porušují stranickou kázeň a maří usnesení ústředního výboru.

5.—6. (18.—19.) listopadu Lenin píše svolání Z ústředního výboru Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků). Všem členům strany a všem pracujícím třídám Ruska.

V noci z 5. na 6. (z 18. na 19.) listopadu Lenin přijímá delegaci konference dělnic z Petrohradu a okolí.
Na shromáždění frontových vojáků objasňuje charakter a úkoly Říjnové revoluce.

V noci ze 7. na 8. (z 20. na 21.) listopadu Lenin podepisuje radiotelegram rady lidových komisařů vrchnímu veliteli generálu Duchoninovi s příkazem, aby zahájil jednání o příměří s velením rakouských a německých vojsk.

8. (21.) listopadu Lenin se účastní zasedání ústředního výboru strany a navrhuje J. M. Sverdlova do funkce předsedy CÚVV. Účastní se zasedání CÚVV.

V noci z 8. na 9. (z 21. na 22.) listopadu Lenin řídí ze štábu Petrohradského vojenského okruhu telegrafické jednání s generálem Duchoninem.
Přijíždí do rozhlasové stanice Nové Holandsko a píše Radiotelegram všem. Všem plukovním, divizním, sborovým, armádním a dalším výborům, všem vojákům revoluční armády a námořníkům revolučního loďstva.

Nejpozději 9. (22.) listopadu Lenin přijímá G. I. Petrovského a hovoří s ním o znárodnění hutního a uhelného průmyslu v Donbasu.

9. (22.) listopadu Lenin píše předmluvu k brožuře Jak socialisté-revolucionáři oklamali lid a co dala lidu nová vláda bolševiků a k druhému vydání své brožury Udrží bolševici státní moc?
Na rozšířeném zasedání petrohradské rady odborů

objasňuje charakter Říjnové revoluce a úkoly sovětské moci.

- Nejpozději 10. (23.) listopadu* Lenin dává jménem rady lidových komisařů písemný příkaz petrohradskému vojenskému revolučnímu výboru, aby podnikl rázná opatření k potření spekulací a sabotáží.
- 10. (23.) listopadu* Lenin se účastní zasedání CÚVV, referuje o jednání s Duchoninem a vystupuje na závěr diskuse o tomto referátu.
- 11. (24.) listopadu* Lenin píše dopis vedoucím představitelům levého křídla Sociálně demokratické dělnické strany Finska K. Mannerovi, J. Sirolovi, O. Kuusinenovi, E. Walpasovi a K. Wiikovi.
Lenin hovoří s N. V. Krylenkem a A. A. Ioffem a dává jim podrobné instrukce k jednání s velením německých vojsk o příměří.
Lenin podepisuje dekret CÚVV a RLK O zrušení stavů a civilních hodností.
- 12. (25.) listopadu* Na základě informace předsedy bolševické frakce mimořádného celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců D. I. Grazkina o jednání sjezdu Lenin píše vzkaz bolševické frakci sjezdu.
Lenin přijímá delegáty 49. armádního sboru, hovoří s nimi o politice sovětského státu a předává jim oficiální vysvětlení rady lidových komisařů k dotazu výboru 49. sboru.
- 12. nebo 13. (25. nebo 26.) listopadu* Lenin hovoří s A. G. Šlichterem, který přijel z Moskvy, oznamuje mu, že byl jmenován lidovým komisařem zemědělství, a ukládá mu, aby ihned začal přijímat rolnické delegáty z venkova.
- 13. (26.) listopadu* Lenin hovoří s V. V. Obolenským (N. Osinským) v souvislosti s jeho jmenováním komisařem Státní banky.
- 14. (27.) listopadu* Lenin píše návrh rezoluce mimořádného celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců o agrární otázce.
Na zasedání mimořádného celoruského sjezdu sovětů

rolnických zástupců si dělá poznámky k referátu levého esera Kačinského, z pověření bolševické frakce vystupuje s projevem o agrární otázce a čte svůj návrh rezoluce.

Účastní se zasedání CÚVV, na němž je schválen Řád o dělnické kontrole.

V noci ze 14. na 15. (z 27. na 28.) listopadu Lenin se účastní společného zasedání ústředního výboru bolševické strany a ústředního výboru strany levých eserů, na němž je přijato usnesení, že v CÚVV budou mít zastoupení představitelé mimořádného celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců, armády a námořnictva, odborů, Vikželu a svazu dělníků a zaměstnanců pošt a telegrafů.

Před 15. (28.) listopadem Lenin přijímá dělníky továrny společnosti Likinská manufaktura (Vladimirská gubernie) I. S. Morozkina a A. Timofejevovou a hovoří s nimi o situaci v továrně.

15. (28.) listopadu Ve 190. čísle Pravdy je uveřejněno Leninem podepsané provolání rady lidových komisařů k vládám a národům válčících zemí, obsahující výzvu, aby se připojily k jednání o příměří mezi Sovětským Ruskem a státy německo-rakouské koalice, které má být zahájeno 19. listopadu (2. prosince).

Lenin píše dopis generálmajorovi S. I. Odincovovi o vypracování vojenskotechnických otázek příměří s Německem.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; navrhuje, aby řízení ministerstva vnitra bylo svěřeno vojenskému revolučnímu výboru. Na zasedání se jedná také o zřízení národohospodářské rady, o konfiskaci Likinské manufaktury aj.

Lenin poskytuje interview dopisovateli americké agentury Associated Press H. Yarrosovi o výsledcích voleb do Ústavodárného shromáždění ve volebním obvodu hlavního města Petrohradu.

16. (29.) listopadu Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o revolučních soudech a zrušení všech starých soudních institucí, odevzdání ukrajinských národních památek ukrajinskému lidu, jednání s levými esery o jejich zastoupení ve vládě aj.

Nejpozději 17. (30.) listopadu Lenin podepisuje svolání rady lidových komisařů k německým vojákům, obsahující výzvu, aby podpořili boj pracujících Sovětského Ruska za okamžité uzavření demokratického míru a za socialismus.

18. listopadu (1. prosince) Lenin přijímá pracovníky lidového komisariátu zásobování potravinami P. A. Kozmina a A. S. Jakubova a diskutuje s nimi o poměrech v komisariátu. Hovoří s vedoucím ruské delegace na konferenci o uzavření příměří se zeměmi německé koalice A. A. Ioffem před jeho odjezdem do Brestu Litevského a dává mu pokyny týkající se taktiky delegace. Účastní se zasedání mimořádného celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců; dvakrát odpovídá na obvinění Vikželu, že bolševici rozněčují občanskou válku, a připojuje se jménem bolševické frakce k rezoluci o prohlášení Vikželu, kterou předložilo předsednictvo sjezdu; vystupuje na závěr diskuse k agrární otázce.

Píše článek Svazek dělníků s pracujícími a vykořisťovanými rolníky. Dopis redakci Pravdy.

Předsedá zasedání rady lidových komisařů; formuluje návrh usnesení o platech vysokých úředníků a zaměstnanců a o výši platů lidových komisařů a účastní se diskuse k této otázce. Na zasedání se jedná také o návrhu dekretu o Nejvyšší národohospodářské radě, o znárodnění závodů v Doněcké oblasti, o zabavení zemědělských strojů a náradí aj.

19. listopadu (2. prosince) Lenin píše návrh dekretu CÚVV o právu voličů odvolávat volené zástupce a o právu sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců vypisovat nové volby do všech zastupitelských orgánů včetně Ústavodárného shromáždění.

Lenin píše telegram moskevskému guberniálnímu sovětu, že usnesení sovětu o jmenování nového guberniálního komisaře je zákonem a není třeba je potvrzovat, protože veškerou moc mají sověty.

Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení k referátu o ministerstvu vojenství. Na zasedání se projednává také referát o situaci na Ukrajině a o Centrální radě, dotaz moskevského sovětu, mají-li sověty právo konfiskovat továrny a závody,

otázky obchodních a finančních styků s Finskem, čistky na ministerstvech aj.

20. listopadu (3. prosince) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o financování CÚVV a Teze zákona o konfiskaci činžovních domů. Na zasedání se jedná také o zřízení zvláštního zdravotnického výboru aj.
21. listopadu (4. prosince) Lenin řídí dopolední zasedání rady lidových komisařů, které projednává novou daň z příjmu aj.
21. listopadu (4. prosince) a v noci na 22. listopadu (5. prosince) Lenin se účastní zasedání CÚVV, na němž referuje o právu voličů odvolávat volené zástupce.
22. listopadu (5. prosince) Ve 196. čísle Pravdy a ve 232. čísle listu Izvěstija je uveřejněno svolání sovětské vlády Všem pracujícím muslimům Ruska a Východu podepsané Leninem.
Lenin přijímá delegáty lvovského sovětu dělnických a vojenských zástupců.
Lenin mluví o současné situaci na zasedání I. celoruského sjezdu vojenského námořnictva.
Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o soudu a jiné otázky.
23. listopadu (6. prosince) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává svolání celoruského sjezdu železničářů a návrh dekretu o znárodnění nemovitostí ve městech a o zabavení nájemného aj.
24. listopadu (7. prosince) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o dani z příjmu, o zřízení komise pro snižování státních výdajů aj.
Lenin se účastní zasedání CÚVV.
- Mezi 24. a 29. listopadem (7. a 12. prosincem) Lenin přijímá švédské socialisty Zetha Höglunda a Karla Kilboma, kteří tlumočili pozdrav Levicové sociálně demokratické strany Švédska pracujícím Ruska a sovětské vládě.

25. listopadu
(8. prosince) Lenin písemně žádá petrohradský výbor strany, aby mu sdělil, zda byla v petrohradském sovětu prosazena rezoluce o soudech a »co praktického se udělalo«. Řídí zasedání rady lidových komisařů; referuje o tom, že ho navštívila delegace sovětu Svazu kozáckých vojsk; píše úvodní část k návrhu dekretu o zrušení šlechtické pozemkové a Rolnické pozemkové banky; podává návrh, aby vojenský revoluční výbor nevykonával činnost spadající do kompetence jiných komisařů.
26. listopadu
(9. prosince) Lenin přijímá delegaci orenburských železničářů, hovoří s nimi o úkolech boje proti Dutovově kontrarevoluční vzpouře, písemně žádá N. I. Podvojského a V. A. Antonova-Ovsejenka, aby vyřešili otázku vyslání oddílů proti Dutovovi.
26. listopadu až
10. prosince
(9.—23.
prosinec) Lenin několikrát hovoří s členy ústředního výboru strany levých eserů, kteří stáli v čele levicové části II. celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců, a varuje je před předčasným rozchodem s pravicovou částí sjezdu.
27. listopadu
(10. prosince) Lenin píše předmluvu ke sborníku Materiály o agrární otázce. Řídí zasedání rady lidových komisařů; navrhuje zřídit zvláštní komisi pro realizaci socialistické politiky ve finanční a hospodářské sféře, pětkrát diskutuje o této otázce, píše koncept instrukce pro komisi — Otázky hospodářské politiky. Zasedání se také zabývá složením mírové delegace, která by jednala s Německem o uzavření příměří a míru, instrukcí pro jednání aj. Píše obecně politickou část Konspektu programu jednání o míru.
- Nejdříve 27.
listopadu
(10. prosince) Lenin píše Nástin programu hospodářských opatření.
28. listopadu
(11. prosince) Lenin píše poznámky k heslům demonstrace. Lenin písemně žádá Celoruskou komisi pro volby do Ústavodárného shromáždění, aby ho považovala za

poslance Ústavodárného shromáždění za finskou armádu a námořnictvo.

Přijímá komisaře pro zásobování potravinami Ufské gubernie A. D. Cjurupu, navrhuje mu, aby přijal funkci náměstka lidového komisaře pro zásobování potravinami, mluví o tom, že při rozdělování přidělů potravin je nutné uplatňovat třídní princip.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o kontrarevolučním spiknutí strany kadetů; navrhuje, aby rada lidových komisařů schválila jeho návrh dekretu O zatčení vůdců občanské války proti revoluci.

*29. listopadu
(12. prosince)*

Lenin píše návrh usnesení ústředního výboru strany O odpovědnosti za nepodložená obvinění.

Účastní se zasedání ústředního výboru strany, dvakrát se vyjadřuje v diskusi k otázce přerozdělení sil (Pravda a stranická práce); je zvolen do byra ústředního výboru pro řešení neodkladných záležitostí.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh rezoluce o převedení závodů plnicích vojenské zakázky námořního resortu na ekonomicky užitečnou výrobu a předkládá jej ke schválení radě lidových komisařů.

*30. listopadu
(13. prosince)*

Lenin píše doslov k prvnímu vydání knihy Stát a revoluce.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh ustanovení o pojištění pro případ nezaměstnanosti, referát o Vojenském revolučním výboru aj.

Slibuje delegaci dělníků petrohradského Kovodělného závodu, že RLK udělá vše, aby zajistila pro podniky plnicí vojenské zakázky nezbytné prostředky, aby mohly přejít na mírovou výrobu.

*Koncem
listopadu*

Lenin hovoří v přítomnosti J. M. Sverdlova se zástupcem uralského oblastního sovětu dělnických a vojenských zástupců V. A. Vorobjovem o stavu průmyslu na Urale, písemně oznamuje A. G. Šljapnikovovi a F. E. Dzeržinskému, že je nutné připravit návrh usnesení o znárodnění všech uralských závodů.

Přijímá delegáty levého křídla mimořádného sjezdu dělníků a zaměstnanců Nikolajevské dráhy.

Hovoří s členem moskevského výboru SDDSR(b) O. A. Pjatnickým o taktice vůči Ústavodárnému shromáždění.

V listopadu Lenin píše poznámky O úkolech veřejné knihovny v Petrohradu.

Píše Teze o úkolech strany + současná situace.

1. (14.) prosince Lenin se účastní zasedání bolševické frakce Ústavodárného shromáždění, referuje o taktice strany vůči Ústavodárnému shromáždění.

V noci z 1. na 2. (ze 14. na 15.) prosince Lenin se účastní zasedání CÚVVV, zdůrazňuje nutnost vytvořit Nejvyšší národohospodářskou radu a diskutuje při projednávání dotazu frakce levých eserů, týkajícího se dekretů rady lidových komisařů o Ústavodárném shromáždění a o zatčení členů kadetské strany.

2. (15.) prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o instrukcích pro vrchního velitele N. V. Krylenka v ukrajinské otázce, o běloruské radě a o finanční podpoře běloruskému oblastnímu výboru aj. Jménem bolševické frakce vystupuje na zasedání II. celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců.

3. (16.) prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; je zvolen do komise pro vypracování návrhů manifestu ukrajinskému lidu a ultimáta Centrální radě; o přestávce píše hlavní teze manifestu ukrajinskému lidu a návrh textu tohoto manifestu. Na večerním zasedání schvaluje rada lidových komisařů Leninův návrh Manifestu ukrajinskému lidu s ultimativními požadavky vůči ukrajinské Radě.

4. (17.) prosince Lenin referuje na společném zasedání dělnické sekce petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců, petrohradské rady odborů, vedení odborových svazů a ústřední rady závodních výborů o hospodářské situaci petrohradských dělníků a o úkolech dělnické třídy.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše si poznámky a předkládá pozměňovací návrhy k návrhu usnesení

o zabavení zemědělských strojů a nářadí. Na zasedání se projednává také zásobování potravinami aj.

- Před 5. (18.) prosincem* Lenin hovoří se členy ústřední rady petrohradských závodních výborů a radí jim, aby rozvinuli mezi masami agitaci za revoluční metody uplatňování dělnické kontroly.
- 5. (18.) prosince* Lenin přijímá zástupce ústřední rady závodních výborů Bogoslovského důlního revíru A. Kurlynina a M. A. Andrejeva a hovoří s nimi o situaci v Naděždinově závodě a v rudných dolech tohoto revíru. Řídí zasedání rady lidových komisařů; komisi, jejímž je členem, se ukládá učinit nezbytná opatření k zorganizování vojenských akcí proti Centrální radě a vydat jménem rady lidových komisařů provolání k ukrajinskému lidu a k vojákům; Lenin je zvolen také do komise, která má posoudit návrh nařízení a návrh instrukce o volostních výborech.
- V noci z 5. na 6. (z 18. na 19.) prosince* Lenin přijímá člena francouzské vojenské mise v Rusku kapitána Sadoula a hovoří s ním o tom, že je nezbytné, aby se země Dohody zúčastnily všeobecného jednání o míru.
- Mezi 5. a 11. (18. a 24.) prosincem* V nakladatelství Žižň i znanije vychází Leninova kniha *Nové údaje o zákonech vývoje kapitalismu v zemědělství*. I. část. Kapitalismus a zemědělství ve Spojených státech amerických, napsaná v letech 1914—1915.
- 6. (19.) prosince* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše dodatek k návrhu dekretu o konfiskaci majetku akciové společnosti Bogoslovského důlního revíru.
- 6.—7. (19.—20.) prosince* Lenin píše *Návrh provolání II. celoruského sjezdu sovětů rolnických zástupců k rolníkům*.
- 7. (20.) prosince* Lenin píše vzkaz F. E. Dzeržinskému ohledně jeho referátu na zasedání rady lidových komisařů a přikládá návrh dekretu *O boji proti kontrarevolucionářům a sabotérům*.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává účast levých eserů ve vládě.

8. (21.) *prosince* Lenin píše petrohradskému výboru SDDSR(b), že je nutné vybrat nejméně 100 »*absolutně* spolehlivých členů strany« a dát je k dispozici Výboru pro boj proti výtržnostem opilců při petrohradském sovětu.

Na dotaz předsedy ostrogožského sovětu, jak naložit s cennými předměty z vydrancovaných statků, dává Lenin telegraficky pokyn, aby byl pořízen jejich přesný soupis, aby byly uschovány a aby ti, kdo se dopustili drancování, byli postaveni před soud; o rozsudcích je třeba informovat radu lidových komisařů.

Přijímá V. A. Antonova-Ovsejenka, který se vrátil z hlavního stanu, nechává se informovat o plánech boje proti Kaledinovým kontrarevolučním vojskům a ukrajinské Centrální radě a prohlíží jeho záznamy o přípravách k vojenským operacím.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o účasti levých eserů ve vládě aj.

Před 9. (22.) prosincem Lenin přijímá delegaci dělníků petrohradského závodu na výrobu trub.

V noci z 9. na 10. (z 22. na 23.) prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává účast levých eserů ve vládě, převedení průmyslu na mírovou výrobu aj.

11. (24.) *prosince* Lenin odpovídá na otázky delegace dělníků alexandrovskogruševského revíru (Donbas).

Na zasedání ústředního výboru strany navrhuje odvolat prozatímní byro bolševické frakce v Ústavodárném shromáždění, vyložit ve formě tezí stanovisko ústředního výboru strany k Ústavodárnému shromáždění, jmenovat člena ÚV, který by byl pověřen vedením frakce atd.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o převedení církevních farních škol do správy lidového komisariátu školství a osvěty, o urychleném provedení odluky církve od státu aj.

11. nebo 12. (24. nebo 25.) *prosince* Lenin píše Návrh rezoluce o prozatímním byru bolševické frakce v Ústavodárném shromáždění a sestavuje Teze o Ústavodárném shromáždění.

12. (25.)
prosince V souvislosti s připravovaným znárodněním petrohradských soukromých bank dává Lenin pokyn ke svolání schůze bankovních úředníků — bolševiků a levých eserů.
Účastní se zasedání bolševické frakce v Ústavodárném shromáždění a jménem ústředního výboru strany předkládá Teze o Ústavodárném shromáždění, které sám zformuloval; po projednání je frakce jednomyslně schvaluje.
12. nebo 13.
(25. nebo 26.)
prosince Lenin řídí neveřejné zasedání rady lidových komisařů, které projednává znárodnění soukromých bank.
- Mezi 12. a 23.
prosincom (25.
prosincom a 5.
lednem 1918) V nakladatelství Žizň i znanije poprvé vychází Lenina práce Agrární program sociální demokracie v první ruské revoluci 1905—1907, napsaná v listopadu až prosinci 1907.
13. (26.)
prosince Lenin pronáší jménem rady lidových komisařů pozdravný projev na mimořádném celoruském sjezdu železničních dělníků.
Řídí zasedání rady lidových komisařů; vypracovává návrh usnesení o platech zaměstnanců vládních úřadů.
- V noci ze 13. na
14. (z 26. na
27.) prosince Lenin svolává neveřejnou poradou o připravovaném obsazení všech petrohradských soukromých bank za účelem jejich znárodnění.
14. (27.)
prosince Pracovníci pověřeni řízením této akce informují Lenina o jejím průběhu.
Lenin píše článek Za chléb a mír.
Účastní se zasedání CÚVV a vystupuje v diskusi k referátu o znárodnění bank.
- Nejdříve 14.
(27.) prosince Lenin píše poznámky o hospodářské politice sovětského státu.
Zpracovává Návrh dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatřeních.
Účastní se zasedání byra Nejvyšší národohospodářské rady, předkládá k projednání svůj Návrh dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opa-

třeních, v předneseném referátu tento návrh zdůvodňuje a odpovídá na dotazy.

*Před 15. (28.)
prosincem* Lenin hovoří s delegací ústředního výboru Sociálně demokratické dělnické strany Finska, která požádala ÚV SDDSR(b) o pomoc v otázce poskytnutí nezávislosti Finsku, a slibuje, že tuto žádost podpoří v radě lidových komisařů.

*15. (28.)
prosince* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o ustavení komise praktiků při Nejvyšší národohospodářské radě a návrh usnesení o reorganizaci Zvláštní rady pro otázku paliv. Na zasedání se projednávaly také návrhy dekretů o zrovnoprávnění všech příslušníků armády a o zásadě volitelnosti v armádě aj.
Přijímá delegaci finského senátu, která se na něj obrátila s dotazem, jaké stanovisko zaujme sovětská vláda k žádosti Finska o poskytnutí nezávislosti, a ujišťuje delegaci, že rada lidových komisařů nezávislost Finska uzná.

*16. (29.)
prosince* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o přechodných formách organizace armády v období demobilizace, o formování národních jednotek v armádě aj.

*17. (30.)
prosince* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává referát sovětské mírové delegace v Brestu Litevském aj.
Přijíždí na poradu zástupců celoarmádního sjezdu k demobilizaci armády, která byla svolána na jeho návrh, píše Dotazy adresované delegátům celoarmádního sjezdu k demobilizaci armády, předčítá je a navrhuje, aby na ně účastníci porady a delegáti sjezdu písemně odpověděli.

*18. (31.)
prosince* Lenin se seznamuje s odpověďmi delegátů celoarmádního sjezdu k demobilizaci armády na dotazník, který sestavil, a píše návrh rezoluce rady lidových komisařů o situaci na frontě a o stavu armády.

18. (31.) *prosince a v noci na 19. prosince (na 1. ledna 1918)* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá ke schválení svou instrukci o způsobu přípravy zasedání RLK a svůj návrh rezoluce k referátu N. V. Krylenka o situaci na frontě a o stavu armády. Na zasedání se projednával také referát o vytvoření užší RLK (Komise RLK pro přípravu a operativní řešení aktuálních záležitostí spadajících do kompetence RLK) aj.

Finské vládní delegaci odevzdává jím podepsaný dekret rady lidových komisařů o uznání státní nezávislosti Finska.

19. *prosince (1. ledna 1918)* Lenin přijímá delegáty 2. slévárny oceli poblíž kozácké stanice Kamenskaja.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá RLK ke schválení návrh usnesení o zahájení jednání s Centrální radou a návrh usnesení v souvislosti s tím, že lidový komisař spravedlnosti I. Z. Štejnberg propustil členy Svazu na obranu Ústavodárného shromáždění, které zatkla Celoruská mimořádná komise.

V noci z 20. na 21. prosince (z 2. na 3. ledna 1918) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o otázkách souvisejících s přípravou svolání Ústavodárného shromáždění aj.

21. *prosince (3. ledna 1918)* Francouzský socialista Charles Dumas, který přijel do Petrohradu, žádá v dopise Lenina, aby ho přijal. V odpovědi (psané francouzsky) Lenin děkuje Dumasovi za »výměnu názorů a za velmi cennou informaci o socialistickém hnutí ve Francii« za Leninova pobytu v Paříži a lituje, že osobní styky mezi nimi nejsou možné vzhledem k velmi podstatným politickým neshodám, které je rozdělují.

V noci z 21. na 22. prosince (ze 3. na 4. ledna 1918) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; rediguje a doplňuje návrh usnesení o vzájemných vztazích mezi lidovým komisariátem spravedlnosti, Celoruskou mimořádnou komisí a vyšetřovacími komisemi; předkládá pozměňovací návrhy k návrhu dekretu o všeobecné pracovní povinnosti obyvatel Petrohradu při odklizení sněhu a doplňuje v něm bod o pracovní povinnosti především těch osob, které nepracují ve výrobní sféře.

22. prosince (4. ledna 1918) V 221. čísle Pravdy je uveřejněn Leninův článek Plechanov je pro teror. (V 259. čísle listu Izvěstija byl tento článek uveřejněn pod názvem Plechanov o teroru.)

Účastní se porady svolané lidovým komisariátem vojenství v souvislosti se zprávou hlavního stanu o těžké situaci na rumunské frontě, navrhuje, aby byla uvedena do pořádku doprava a zásobování fronty potravinami, aby byly okamžitě odeslány na frontu oddíly rudogvardějců z petrohradského a moskevského vojenského okruhu a neprodleně se v těchto okruzích začalo organizovat deset sborů socialistické armády, každý po 30 tisících mužů.

23. prosince (5. ledna 1918) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o »turecké Arménii« aj. Rada lidových komisařů se usnáší, aby byla Leninovi poskytnuta třídní až pětidenní dovolená.

24.—27. prosince (6.—9. ledna 1918) Lenin tráví dovolenou v sanatoriu Halila ve Finsku, píše koncept článku Z deníku publicisty (Témata ke zpracování), články Kdo se zalekl krachu starého a kdo bojuje za nové a Jak organizovat soutěžení?, předběžné teze a definitivní znění Návrhu dekretu o spotřebních komunách.

28. prosince (10. ledna 1918) Lenin hovoří s lidovým komisařem vojenství N. I. Podvojským a navrhuje, aby sovětům, a především petrohradskému sovětu byla předložena k posouzení otázka vybudování nové, socialistické armády.

29. prosince (11. ledna 1918) Lenin posílá lidovému komisaři pro boj proti kontrarevoluci na jihu Ruska V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi do Charkova telegram, v němž oceňuje jeho energickou činnost v boji proti kaledinovcům. Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá ke schválení návrh usnesení O úhradě výdajů ústředního výkonného výboru, který zformuloval; vyjadřuje se k otázce centralizace vládních novin. Na zasedání se projednává také návrh usnesení o postupu při vydávání povolení k dovozu a vývozu zboží aj. Přijímá člena francouzské vojenské mise v Rusku kapitána Sadoula, hovoří s ním o tom, že Sovětské Rus-

ko nutně potřebuje oddech, musí uzavřít separátní mír s Německem a vybudovat novou, socialistickou armádu.

30. prosince (12. ledna 1918) (12. Lenin píše návrh rezoluce ÚV SDDSR(b) o vyloučení S. A. Lozovského ze strany za protistranické jednání.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá ke schválení tyto své návrhy usnesení: o odpovědi ukrajinské Centrální rady na návrh rady lidových komisařů zahájit jednání, o vzájemných vztazích mezi V. A. Antonovem-Ovsejenkem a celoukrajinským ústředním výkonným výborem a prozatímním mimořádným komisařem pro Ukrajinu G. K. Ordžonikidzem, o činnosti V. A. Antonova-Ovsejenka na Ukrajině a o tom, aby mu bylo poskytnuto právo používat represe proti kapitalistům, provádějícím sabotáže.

31. prosince (13. ledna 1918) (13. Lenin písemně žádá J. M. Sverdlova, aby promluvil s J. Haneckým o vyslání delegace do zahraničí, jejímž úkolem by bylo navázat styky se socialistickými stranami.

Podepisuje Ultimátum rady lidových komisařů rumunské vládě v souvislosti s odzbrojením jednotek 49. revoluční divize a zatčením ruských vojáků rumunskými úřady.

Lenin dává lidovému komisaři vojenství písemný příkaz okamžitě zatknout všechny členy rumunského vyslanectví a vojenské mise a rovněž zaměstnance oficiálních rumunských institucí.

Lenin a N. K. Krupská se účastní oslavy Nového roku uspořádané vyborským obvodním výborem strany, obvodním sovětem a štábem Rudé gardy pro aktiv a dělníky rudogvardějce na Vyborské straně, kteří odjíždějí na frontu.

1918

1. (14.) ledna Lenin přijímá diplomatické zástupce dohodových a neutrálních zemí akreditované v Petrohradu, kteří mu odevdávají memorandum obsahující požadavek, aby byl propuštěn na svobodu rumunský vyslanec Diamandí. Lenin vysvětluje, že byl zatčen v důsledku mimořádných okolností, a prohlašuje, že nepovažuje

za nepřijatelné zatčení diplomatického zástupce země, která bez vyhlášení války zahájila vojenské operace proti ruské divizi; že »socialistovi jsou dražší životy tisíců vojáků než klid jednoho diplomata«; že nastává doba, kdy »národy, které si nepřejí válku, ji dokážou všemi prostředky odvrátit«.

Pronáší pozdravný projev na shromáždění uspořádaném u příležitosti odchodu prvního kombinovaného oddílu socialistické armády na západní frontu. Automobil, v němž se Lenin vracel ze shromáždění, byl ostřelován kontrarevolučními teroristy.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; referuje o aktuálních událostech v souvislosti se zatčením rumunského vyslance a všech členů vyslanectví a vojenské mise (Leninovi se ukládá vypracovat vládní prohlášení o těchto událostech a rozhodnout, má-li být Diamandi propuštěn na svobodu); píše dodatek k rezoluci o právu V. A. Antonova-Ovsejenka používat represe proti sabotujícím kapitalistům; v dodatku se počítá s tím, že budou vytvořeny revoluční tribunály, které rozhodnou o oprávněnosti tohoto postupu.

V noci z 1. na 2. (ze 14. na 15.) ledna

Lenin dává písemný příkaz komisaři Petropavlovské pevnosti, aby propustil na svobodu rumunského vyslance a všechny úředníky rumunského vyslanectví.

2. (15.) ledna

Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o výši platů vysokých úředníků.

Nejpozději 3. (16.) ledna

Lenin píše Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu.

3. (16.) ledna

Lenin píše dopis celoarmádnímu sjezdu k demobilizaci armády a návrh usnesení CÚVV, podle něhož se pokusy jakýchkoli osob nebo institucí přisvojit si funkce státní moci v Ruské republice považují za kontrarevoluční.

Hovoří s delegací ukrajinského ÚVV před jejím odjezdem do Brestu Litevského.

Oznamuje vrchnímu veliteli ozbrojených sil N. V. Krylenkovi text hlášení vojenského revolučního výboru 8. armády o kontrarevolučních akcích ukrajinské Centrální rady na rumunské frontě a radí mu,

»aby se nedal vyprovokovat kyjevskou Radou, nevěřil jí a aby proti rumunskému kontrarevolučnímu velení, proti kaledinovcům a jejich pomahačům v kyjevské Radě použil systematicky a co nejrozhodněji ozbrojenou moc«.

Ruské delegaci v Brestu Litevském dává přímý telegrafický pokyn, aby přerušila jednání mírové konference a odjela do Petrohradu.

4. (17.) ledna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o protisovětské politice Vikželu, o předání institucí Červeného kříže a Celoruského svazu měst státu aj.

5. (18.) ledna Lenin hovoří s N. V. Krylenkem o situaci na frontě.

5. (18.) ledna Lenin se účastní zasedání Ústavodárného shromáždění; o přestávce se účastní zasedání ústředního výboru strany, na němž se projednává taktika vůči Ústavodárnému shromáždění, píše návrh deklarace o odchodu bolševiků z Ústavodárného shromáždění, hovoří s bolševickými poslanci Ústavodárného shromáždění a na schůzi frakce zdůvodňuje návrhy ústředního výboru o odchodu bolševiků z Ústavodárného shromáždění a o dalším postoji k němu.

V noci z 5. na 6. (z 18. na 19.) ledna Lenin několikrát hovoří se členy ústředního výboru strany levých eserů o nutnosti jednotného postupu s bolševiky, pokud jde o Ústavodárné shromáždění.

Řídí neoficiální poradu členů rady lidových komisařů, sestavuje první koncept tezí dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění a čtyřikrát se vyslovuje v diskusi k této otázce.

Dává písemný příkaz stráží Tavridského paláce, aby se nedopouštěla násilí vůči kontrarevoluční části Ústavodárného shromáždění, nechala všechny z paláce volně odejít, ale nikoho nevpouštěla dovnitř bez zvláštního příkazu.

6. (19.) ledna Lenin píše článek Lidé z onoho světa. Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá k projednání teze dekretu o rozpuštění Ústavodárné

ho shromáždění, které zformuloval, a zapisuje si doplňovací návrhy.

Píše Návrh dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění.

V noci z 6. na 7. (z 19. na 20.) ledna Lenin má na zasedání CÚVV projev o rozpuštění Ústavodárného shromáždění. CÚVV schvaluje Leninův Návrh dekretu o rozpuštění Ústavodárného shromáždění.

7. (20.) ledna Lenin dostává zprávu, že anarchističtí námořníci zavraždili ministry svržené prozatímní vlády A. I. Šingarjova a F. F. Kokoškina, a nařizuje, aby bylo ihned zahájeno co nejpřísnější vyšetřování okolností celé záležitosti a pachatelé vraždy zatčeni.

Píše Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru.

Hovoří s lidovým komisařem pro národnostní záležitosti J. V. Stalinem, s předsedou Muslimského socialistického výboru Mullanurem Vachitovem a předsedou baškirského oblastního sovětu Šarifem Manatovem o národně osvobozeneckém hnutí Tatarů a Baškirů a doporučuje muslimským poslancům Ústavodárného shromáždění — stoupencům sovětské moci, aby vytvořili vrcholný muslimský orgán a vypracovali dekrety týkající se muslimského obyvatelstva.

Přijímá delegaci levého křídla celoruského mimořádného sjezdu železničářů.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává referát o průběhu mírového jednání v Brestu Litvském aj.

Nejdříve 7. (20.) ledna Lenin píše pro anglický socialistický list The Call článek Co jsou to sověty?

8. (21.) ledna Lenin čte a zdůvodňuje na poradě ústředního výboru strany se stranickými pracovníky své Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru.

Mezi 8. a 11. (21. a 24.) lednem Lenin sestavuje souhrnnou zprávu o diskusi ze stranické porady z 8. (21.) ledna ke svým Tezím o okamžitém uzavření separátního a anexního míru a píše k nim doslov.

9. (22.) *ledna* Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b), na němž se jedná o rozmístění sil, o ústředním orgánu strany, o lidovém komisariátu zahraničních věcí a o bankách. Řídí zasedání rady lidových komisařů, které se zabývá Nejvyšší národohospodářskou radou, vstupem představitelů Ukrajinské sovětské republiky V. P. Zatonského do RLK aj.
11. (24.) *ledna* Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b), hovoří o míru a dělá si poznámky k diskusním příspěvkům. Na zasedání se jedná také o volbách předsednictva Celoruské rady odborů. Na druhém zasedání III. celoruského sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců referuje o činnosti rady lidových komisařů.
12. (25.) *ledna* Lenin písemně nařizuje štábu Rudé gardy, aby se podílel na kontrole železničních tratí v Petrohradu a okolí a tak pomohl nalézt vagony s obilím a dalšími potravinami a také zadržet spekulanty a sabotéry. Na třetím zasedání III. celoruského sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců vystupuje v závěru diskuse ke zprávě o činnosti rady lidových komisařů. Sjezd přijímá rezoluci bolševické frakce schvalující politiku CÚVV a RLK a schvaluje Deklaraci práv pracujícího a vykořisťovaného lidu.
13. (26.) *ledna* Lenin přijímá zmocněnce oblastního výboru sovětu Uralu Suvorova a Antipova. Po skončení rozhovoru je posílá na lidový komisariát zásobování potravinami a lidový komisariát dopravy a na oddělení Nejvyšší národohospodářské rady pro zásobování potravinami s písemným vzkazem, v němž zdůrazňuje, že je nutné těmto soudruhům uložit, aby podnikli co nejrozhodnější opatření k zabezpečení přesunu vagonů s obilím ze Sibiře do Petrohradu. Přijímá delegaci 3. kurzemského pluku lotyšských střelců, vyslaného do boje proti Kaledinovi, a vysvětluje jí mezinárodní a vnitřní situaci Sovětského Ruska a úkoly sovětské moci v boji proti kontrarevoluci. Na celoruském mimořádném sjezdu železničářů referuje a odpovídá na písemné dotazy delegátů.

Mezi 13. a 18. (26. a 31.) lednem Lenin pracuje v komisi III. celoruského sjezdu sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců, pověřené redakcí návrhu zákona o socializaci půdy.

14. (27.) ledna Lenin se účastní porady předsednictva petrohradského sovětu se zástupci organizací pro zásobování potravinami a hovoří o opatřeních k boji proti hladu.
Se zástupci celoruského sjezdu pro zásobování potravinami diskutuje o rezoluci sjezdu.

V noci ze 14. na 15. (z 27. na 28.) ledna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o situaci v zásobování Petrohradu potravinami a o konfliktu mezi lidovým komisařem pro zásobování potravinami A. G. Šlichterem a Radou pro zásobování potravinami. Zasedání se také zabývá situací v petrohradském průmyslu aj.

15. (28.) ledna Lenin píše dopis do Charkova mimořádnému komisaři na Ukrajině G. K. Ordžonikidzemu a vrchnímu veliteli V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi a žádá je o »*co nejenergičtější a revoluční opatření*« k odeslání obilí do Petrohradu.

Píše příkaz námořnímu revolučnímu výboru, aby poskytl 2000 námořníků k vojenským akcím proti Centrální radě.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; referuje o tom, že revolučnímu polnímu štábu při hlavním stanu byl poukázán 1 milión rublů; předkládá RLK ke schválení návrh usnesení o podřízení Baltského a Černomořského loďstva; rediguje návrh dekretu o vybudování Rudé armády a návrh dekretu o soudu.

Podepisuje dekret rady lidových komisařů o vybudování Dělnickorolnické rudé armády.

16. (29.) ledna Lenin přijímá delegaci sjezdu donských kozáků-frontových bojovníků ve stanici Kamenskaja, který podpořil sovětskou moc.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o platech a mzdách zaměstnanců na železnicích; účastní se jednání o zřízení jednotného ústředí pro zásobování potravinami, schvaluje teze předložené předsednictvem celoruského sjezdu pro zásobová-

ní potravinami a píše dva návrhy provolání RLK k tomuto sjezdu.

17. (30.) ledna V telegramu adresovaném V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi vítá Lenin rozhodnutí donského vojenského revolučního výboru uznat radu lidových komisařů. Řídí zasedání rady lidových komisařů; sestavuje vzor hlášení o pohybu nákladů s obilím a jejich přísunu do Petrohradu. Hovoří se členy komisariátu pro záležitosti muslimů a schvaluje jejich návrhy dekretů o navrácení věže Sjumbeki a Karavan-saraje muslimům.

18. (31.) ledna Lenin hovoří s delegáty Centrovolgy (Ústředního výboru svazů paroplavebních zaměstnanců a dělníků povodí Volhy) v souvislosti s nadcházejícím jednáním rady lidových komisařů o znárodnění obchodního loďstva. Řídí zasedání rady lidových komisařů; účastní se diskuse o znárodnění říčního a námořního obchodního loďstva, sestavuje teze k návrhu dekretu a píše návrh dekretu. Píše návrh dekretu o vypuštění odkazů na Ústavodárné shromáždění v sovětském zákonodárství. Na zasedání bolševické frakce III. sjezdu sovětu zdůvodňuje návrh Základního zákona o socializaci půdy.

V noci z 18. na 19. ledna (z 31. ledna na 1. února) Lenin hovoří na závěrečném zasedání III. celoruského sjezdu sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Před 19. lednem (1. únorem) Lenin píše příkaz kolegiu lidového komisariátu spravedlnosti urychlit vypracování dekretu o odluce církve od státu.

19. ledna (1. února) Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b) a diskutuje o otázce uzavření míru s Německem. Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá pozměňovací a doplňovací návrhy k návrhu usnesení o vzájemných vztazích mezi lidovými komisaři a Nejvyšší národohospodářskou radou.

- Nejdříve 19. a nejspozději 21. ledna (1.—3. února)* Lenin přijímá zástupce Zákonodárné rady námořní správy a hovoří s ním o stavu loďstva.
- 20. ledna (2. února)* Lenin hovoří s velitelem Moskevského vojenského okruhu N. I. Muralovem a jeho zástupcem A. V. Mandelštamem, kritizuje heslo »revoluční války« proti Německu a seznamuje se se stavem ruské armády. Řídí zasedání rady lidových komisařů; rediguje a doplňuje návrh Dekretu o svobodě svědomí a o církevních a náboženských společnostech; píše poznámky k 1. a 2. článku návrhu na jednorázové zdanění majetku.
- Před 21. lednem (3. únorem)* V telegramu V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi do Char-kova se Lenin ptá na příčiny jeho neshod s ukrajinským ÚVV a upozorňuje ho, že není žádoucí jakékoli vměšování do vnitřních záležitostí Ukrajiny, pokud to není z vojenského hlediska nezbytné.
- 21. ledna (3. února)* Lenin se účastní porady ÚV SDDSR(b) s představiteli různých směrů o uzavření mírové smlouvy s Německem; sestavuje tabulku o výsledcích hlasování o otázkách projednávaných na poradě. Píše radiotelegram Všem. Mírové delegaci v Brestu Litvském zvláště o situaci v zemi a o revolučních událostech na Západě. Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení k referátu o činnosti vyšetřovací komise při petrohradském sovětu.
- 22. ledna (4. února)* Lenin píše radiotelegram Všem, všem, všem! o situaci v zemi. Přijímá člena francouzské vojenské mise kapitána Sadoula a hovoří s ním o tom, že pro sovětskou vládu je nezbytné podepsat mír s Německem.
- 23. ledna (5. února)* Lenin podepisuje radiotelegram č. 4 Všem, všem, všem! o likvidaci kontrarevoluční Rady, o prohlášení ÚVV ukrajinských sovětů a jeho lidového sekretariátu za nejvyšší mocenské orgány na Ukrajině, o vytvoření federativního svazku mezi Sovětskou Ukrajinou a So-

větským Ruskem a také o porážce Dutovovy vzpoury na Uralu a o vítězství sovětské moci na Krymu.

Lenin má projev k absolventům kursů pro agitátory před jejich odjezdem na venkov.

Píše návrh usnesení rady lidových komisařů o podmínkách, za kterých se náměstkům lidových komisařů přiznává rozhodující hlas na zasedáních RLK, a návrh usnesení vyzývajícího petrohradský odborový svaz kovodělníků, aby neprodleně ve spolupráci s Nejvyšší národohospodářskou radou a lidovými komisariáty práce a dopravy zabezpečil převedení ko-vozpracujících závodů na ekonomicky užitečnou výrobu.

Před 24. lednem Lenin píše dodatek k návrhu Základního zákona o socializaci půdy (pojat do zákona jako článek 26).
(6. únorem)

24. ledna (6. února) Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b), třikrát vystupuje v diskusi o pořadu jednání VII. sjezdu strany. Ústřední výbor volí Lenina do komise pro vypracování programu strany.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává zavedení nového kalendáře, vytvoření zvláštního nejvyššího zdravotnického orgánu — Rady lékařských kolegii aj.

25. ledna (7. února) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává zásobování potravinami aj.

27. ledna (9. února) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává návrh usnesení o poštovních a telegrafních tarifech, o orgánech financování aj.

28. ledna (10. února) Lenin hovoří na závěrečném zasedání sjezdu pozemkových výborů a rolnické sekce III. sjezdu sovětů. Dotaz předsedy ruské delegace na brestlitevské mírové konferenci Trockého, jak má reagovat na ultimátum německé delegace, Lenin zodpovídá telegraficky. Potvrzuje své dřívější stanovisko, že je nutné mírovou smlouvu s Německem podepsat. Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o Revolučním tribunálu pro tisk aj.

29. ledna (11. února) a v noci na 30. ledna (12. února) Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; hovoří o urychlení finančních opatření a doporučuje pozměnit návrh usnesení o závazném plnění instrukcí sovětů při uskutečňování daňových opatření. Zasedání projednává politickou situaci Sovětského Ruska v souvislosti s prohlášením Trockého, že odmítá podepsat mírovou smlouvu s Německem.

30. ledna (12. února) Lenin hovoří se členy vedení 1. společnosti komunistických zemědělců Ruska, kterou založili dělníci Obuchovova závodu, a pak je posílá k lidovému komisaři zemědělství A. L. Kolegajevovi s písemným doporučením, aby podpořil jejich iniciativu a poradil jim, jak a kde získat půdu; písemně navrhuje petrohradskému sovětu, aby vyslal na schůzi společnosti zkušebního organizátora znalého praxe.

Přijímá delegaci dělníků Melcerova závodu na výrobu letadel, rozmlouvá s nimi o situaci v závodě a znamená si jejich informace.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše dodatek k návrhu dekretu o ochraně železnic a návrhy usnesení o vypracování dekretu zakazujícího jakékoliv bezplatné jízdy po železnicích, o příkazu řediteli Státní banky poukázat »v první řadě a za každou cenu« 200 miliónů rublů na jih expedici A. S. Jakubova, aby bylo možné zásobit obilím strádající oblasti, a o stažení železničních oddílů z fronty v zájmu zabezpečení zásobování potravinami; pozměňuje a doplňuje návrh dekretu č. 2 O soudu.

V noci z 31. ledna (13. února) na 14. února Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrhy usnesení o vytvoření mimořádné komise pro zásobování potravinami a k referátu J. M. Sverdlova o opětovém přijetí úředníků, kteří zanechali sabotáže. Na zasedání se projednává také referát o mírové konferenci v Brestu Litevském a mezinárodní situaci aj.

Koncem ledna Lenin přijímá zástupce ústřední rady petrohradských závodních výborů a vysvětluje jim, že stav ruského národního hospodářství nedovoluje centralizovat průmyslové zakázky.

- V lednu* Lenin diskutuje s jedním z vůdců estonských bolševiků J. Anveltem o prohlášení Estonska za nezávislou sovětskou republiku. Setkává se s P. N. Lepešinským.
- V lednu až února* Lenin hovoří s maďarským komunistou Bélou Kunem o uzavření míru s Německem.
- 14. února* Lenin posílá M. A. Muravjovovi do Kyjeva telegram s direktivou, aby v dohodě s Nejvyšším kolegiem pro rusko-rumunské záležitosti postupoval na rumunské frontě co nejenergičtěji.
- 15. února* Lenin přijímá člena výkonného výboru pudožského sovětu (Oloněcká gubernie) L. A. Gižického, hovoří s ním o hospodářských potřebách Oloněcké gubernie a pudožského újezdu a písemně žádá všechny lidové komisaře, aby Gižického přijali mimo pořadí vzhledem k důležitosti jeho poslání. Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává znárodnění ropného průmyslu, obilních skladů aj.
- 16. února* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o poskytnutí 100 tisíc rublů Severní expedici RLK na ochranu majetku Ruské sovětské federativní republiky v Archangelské gubernii. Na zasedání se jedná také o vyhlášení válečného stavu na železnicích, o zvláštním výboru pro snižování výdajů aj.
- 17. února* Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b), které projednává prohlášení německého vojenského velení ze 16. února o přerušení příměří a o tom, že 18. února ve 12 hodin zahájí rakouská a německá vojska znovu válečné operace proti Rusku.
- 18. února* Lenin se účastní zasedání ÚV SDDSR(b).
- 18. února a v noci na 19. února* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které se zabývá situací vzniklou po předložení ultimáta německé vlády a zahájení ofenzívy německých vojsk. Účastní se zasedání ÚV SDDSR(b), na kterém se za-

sazuje o okamžité přijetí německých mírových podmínek.

Z pověření ústředního výboru strany sestavuje návrh radiotelegramu německé vládě.

Účastní se společného zasedání ústředních výborů bolševické strany a strany levých eserů.

19. února Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, zabývající se otázkami zahraniční politiky a organizováním obrany země v souvislosti se zahájením německé ofenzívy.

19. února a v noci na 20. února Lenin se účastní společného zasedání frakcí bolševiků a levých eserů v CÚVV, hovoří o tom, že je nutné uzavřít separátní mír s Německem, a odpovídá na otázky.

20. února Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává referát o situaci na frontě aj.; je zvolen členem prozatímního výkonného výboru RLK. Telegraficky odpovídá na dotaz bolševické frakce moskevského sovětu o situaci po zahájení ofenzívy německých vojsk a o příslušných opatřeních rady lidových komisařů. Na shromáždění lotyšských střelců hovoří o problematice války a míru.

20. února a v noci na 21. února Lenin se účastní jednání prozatímního výkonného výboru rady lidových komisařů.

21. února V 31. čísle Pravdy vychází Leninův článek O revolučních frázích.

Lenin píše telefonogram výkonné komisi petrohradského výboru a všem obvodním výborům bolševické strany s příkazem organizovat obranu Petrohradu.

Píše návrh dekretu rady lidových komisařů ve formě svolání Socialistická vlast v nebezpečí!

Dává přímý telegrafický příkaz V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi do Charkova: »Okamžitě dobýt Rostov a Novočerkassk. Ke splnění tohoto úkolu nasadit asi 2000 spolehlivých petrohradských rudogvardějců.«

Dává přímý telegrafický příkaz do Revalu: »Nasadit jednotky proti nepříteli a odrazit ho. Je-li to těžké udělat, zničit všechny komunikace a uskutečnit řadu partyzánských výpadů, aby se nepřítel nemohl opevnit na pevnině.«

Řídí zasedání rady lidových komisařů; čte svůj návrh dekretu ve formě svolání Socialistická vlast v nebezpečí!

21. nebo 22.
února

Lenin píše dodatek k dekretu rady lidových komisařů Socialistická vlast v nebezpečí!

22. února

ÚV SDDSR(b) jedná o možnosti získat pro boj proti německé agresi zbraně a potraviny od států Dohody. V souvislosti s tím Lenin písemně žádá ústřední výbor, aby jeho hlas byl připočten k těm, kdo jsou »pro to, abychom přijali brambory a zbraně od anglických a francouzských imperialistických lupičů«.

Píše článek O svrabu.

Telegrafuje do Moskvy komisaři pošt a telegrafů V. N. Podbělskému a informuje ho o situaci vzniklé v souvislosti s ofenzívou německých vojsk.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává ochranu železnic v souvislosti s demobilizací armády, možnost získat zbraně, potraviny a jiné zboží od zemí Dohody aj.

Hovoří s náčelníkem štábu zrušeného hlavního stanu M. D. Bončem-Brujevičem a dalšími generály, kteří přijeli z Mohyleva, a pověřuje je vypracováním plánů obrany Petrohradu.

23. února

Lenin píše článek Mír nebo válka?

Účastní se zasedání ÚV SDDSR(b) a žádá, aby byl mír podepsán i za podmínek, které předložilo Německo.

Připravuje k uveřejnění své Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru ve formě článku K historii nešťastného míru a píše úvodní poznámku k tezím.

Hovoří s americkým socialistou Albertem R. Williamsem, souhlasí s jeho návrhem, aby byl vytvořen internacionální oddíl Rudé armády, telefonicky žádá redakci Pravdy, aby uveřejnila svolání ke všem za-

hraničním stoupencům sovětské moci, vyzývající ke vstupu do tvořícího se oddílu.

Účastní se společného zasedání ústředních výborů strany bolševiků a strany levých eserů, ostře kritizuje »levé komunisty« a levé esery, kteří žádají, aby byly odmítnuty mírové podmínky Německa a aby se vedla »revoluční válka«.

Účastní se společného zasedání frakcí bolševiků a levých eserů v CÚVV a ve svém projevu obhájí návrh, aby byla na základě německých podmínek podepsána mírová smlouva. Před zasedáním bolševické frakce v CÚVV diskutuje se členy frakce z řad dělníků a ujasňuje si jejich postoj k otázce války a míru.

23. února Lenin se účastní společného zasedání bolševické frakce CÚVV a aktivu petrohradské stranické organizace, pronáší projev a odpovídá na dotazy.

a v noci na 24. února

Na zasedání CÚVV referuje o mírových podmínkách Německa; při hlasování podle jmen se vyslovuje pro podepsání mírové smlouvy.

23. nebo 24. února Lenin píše článek V čem je chyba?

února

24. února Brzy ráno píše Lenin usnesení rady lidových komisařů o přijetí mírových podmínek Německa.

Ve 34. čísle Pravdy je uveřejněn Leninův článek Nešťastný mír.

Lenin píše noticku o nezbytnosti podepsat mír s Německem.

Účastní se zasedání ÚV SDDSR(b) a hovoří o vyslání delegace do Brestu Litevského, aby tam podepsala mírovou smlouvu.

Společně se Sverdlovem píše svolání organizačního byra ÚV SDDSR(b) k členům strany Stanovisko ÚV SDDSR (bolševiků) k separátnímu a anexnímu míru.

V noci ze 24. na 25. února Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává situaci v souvislosti s dobytím Pskova německými vojsky.

Po 24. únoru Lenin mluví k oddílům petrohradských dělníků, kteří

odjíždějí do boje proti německým vojskům útočícím na Petrohrad.

- Nejpozději 25. února* Lenin přijímá delegaci rady lidových zmocněnců Finska, která jej požádala o urychlené projednání návrhu smlouvy mezi Ruskou socialistickou republikou a Finskou socialistickou republikou.
- 25. února* Ve večerním vydání 35. čísla Pravdy vychází Leninův článek Tvrdá, ale nezbytná lekce. Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; při projednávání návrhu smlouvy mezi Ruskou socialistickou republikou a Finskou socialistickou republikou píše návrhy usnesení rady lidových komisařů o této otázce.
- Nejdříve 25. února* Lenin hovoří s lidovým komisařem pro zásobování potravinami A. D. Cjurupou o zásadách zásobovací politiky sovětské moci.
- 26. února* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o evakuaci vlády do Moskvy a dodatek k usnesení ke zprávě komise pro revizi činnosti vyšetřovací komise petrohradského sovětu.
- 27. února* Lenin přijímá důstojníka francouzské armády hraběte de Lubersaca v souvislosti s návrhem francouzských ženijních důstojníků na zničení železniční trati v prostoru ofenzívy německých vojsk. Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; účastní se jednání o návrhu smlouvy mezi Ruskou socialistickou republikou a Finskou socialistickou republikou, píše návrh usnesení o přepracování článku 13 návrhu této smlouvy. Na zasedání se projednává také návrh usnesení o řízení obchodního loďstva aj.
- 28. února* V telegramu Lenin radí V. A. Antonovovi-Ovsejenkovi, aby návrh agrárního zákona pro donsskou oblast byl vypracován na oblastním sjezdu městských a vesnických sovětů a poté předložen ke schválení radě lidových komisařů, přičemž otázka hranic donsské oblasti by měla být vyřešena po dohodě s obyvatelstvem sousedního pásma a Doněcko-krivorožské republiky.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; předkládá pozměňovací návrhy k článkům 5, 11, 13, 15 a 16 návrhu smlouvy mezi Ruskou socialistickou republikou a Finskou socialistickou republikou; je zmocněn podepsat smlouvu jménem Ruské federativní sovětské republiky.

28. února a 1. března V 37. a 38. čísle Pravdy vychází Leninův článek Podivné a hrozné.

Koncem února a začátkem března Lenin hovoří s E. A. Rahjou o průběhu dělnické revoluce ve Finsku a o jejích perspektívách.

V únoru a začátkem března, před 8. březnem Lenin písemně žádá M. I. Uljanovovou, aby shromáždila a přivezla do Smolného literaturu k revizi programu strany.

1. března V 38. čísle Pravdy je uveřejněn Leninův článek Držme se reality.
V 36. čísle listu Izvěstija moskovského sověta je uveřejněno Leninovo prohlášení dopisovateli listu o rezolucích proti uzavření míru s Německem.
Lenin přijímá britského diplomatického zmocněnce R. Lockharta a hovoří s ním o průběhu mírového jednání s Německem.
Přijímá kapitána Sadoula, navrhuje mu, aby ve Vologdě informoval amerického vyslance Francise o tom, že nebezpečí japonské intervence na Sibiři by mohlo způsobit »spojencům« v Rusku potíže.
Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává znárodnění ropného průmyslu, Putilovova závodu aj.
Podepisuje Smlouvu mezi Ruskou socialistickou republikou a Finskou socialistickou republikou.

2. března Lenin píše návrh rozkazu všem sovětům o nezbytnosti zvýšit obranná opatření v souvislosti s předpokládaným obnovením ofenzívy německých vojsk.
Řídí zasedání rady lidových komisařů, které projednává zprávu komise pro vyklizení Petrohradu aj.

4. března

Lenin podepisuje oznámení Všem, všem! o tom, že byla 3. března v 17 hodin podepsána mírová smlouva s Německem a jeho spojenci a že se na 12. března svolává do Moskvy IV. celoruský sjezd sovětů dělnických, rolnických, vojenských a kozáckých zástupců, aby ji ratifikoval.

Řídí zasedání rady lidových komisařů; čte a předkládá ke schválení protokol ze zasedání komise RLK ze 4. března 1918; hovoří v diskusi o uvolnění prostředků pro kozácké oddíly bojující na Donu proti kontrarevoluci, o zřízení kolegia pro řízení vodní dopravy aj.

5. března

Lenin přijímá amerického plukovníka R. Robinse a novináře A. Humbega, který ho doprovází, a vysvětluje jim obsah nóty, v níž se sovětská vláda dotazuje vlády USA, může-li počítat s podporou USA, Velké Británie a Francie v případě, že budou obnoveny válečné akce mezi Sovětským Ruskem a Německem, a s jakou pomocí může počítat.

Píše článek Velké ponaučení a velká odpovědnost.

5. nebo 6.
března

Lenin zpracovává odpovědi místních sovětů Celoruskému ústřednímu výkonnému výboru na dotaz rady lidových komisařů z 25. února, adresovaný všem sovětům a pozemkovým výborům, který se týkal jejich stanoviska k podepsání mírových podmínek předložených německou vládou.

OBSAH

Předmluva	7—28
1917	
OBČANŮM RUSKA!	29
* ZASEDÁNÍ PETROHRADSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ 25. ŘÍJNA (7. LISTOPADU) 1917	30—33
*1. REFERÁT O ÚKOLECH SOVĚTSKÉ MO- CI. <i>Novinová zpráva</i>	30
2. REZOLUCE	32
* DRUHÝ CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ DĚL- NICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ 25.—26. října (7.—8. listopadu) 1917	35—55
1. DĚLNÍKŮM, VOJÁKŮM A ROLNÍKŮM!	39
*2. REFERÁT O MÍRU 26. ŘÍJNA (8. LISTO- PADU)	41
Dekret o míru	41
*3. ZÁVĚREČNÉ SLOVO K REFERÁTU O MÍ- RU 26. ŘÍJNA (8. LISTOPADU)	46
*4. REFERÁT O PŮDĚ 26. ŘÍJNA (8. LISTO- PADU)	49
Dekret o půdě	50
*5. USNESENÍ O UTVOŘENÍ VLÁDY DĚLNÍ- KŮ A ROLNÍKŮ	54
*NÁVRH ŘÁDU O DĚLNICKÉ KONTROLE	56—57

* Hvězdičkou jsou označeny titulky Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS.

*PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ ROZHOVOR S HELSINGFORSEM 27. ŘÍJNA (9. LISTOPADU) 1917	58—61
*1. Rozhovor s předsedou výkonného výboru helsingforského sovětu zástupců finské armády, námořnictva a dělníků A. L. Šejnmanem	58
*2. Rozhovor s předsedou vojenského oddělení oblastního výboru finské armády, námořnictva a dělníků Michajlovem	59
*3. Rozhovor s předsedou Ústředního výboru Baltského loďstva N. F. Izmajlovem	60
<i>PORADA ZÁSTUPCŮ PLUKŮ PETROHRADSKÉ POSÁDKY 29. ŘÍJNA (11. LISTOPADU) 1917. Novinová zpráva</i>	62—66
*1. REFERÁT O SOUČASNÉ SITUACI	62
*2. DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK O VYZBROJENÍ JEDNOTEK	65
*3. DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK O ZAVEDENÍ POŘÁDKU VE MĚSTĚ	66
*RADIOTELEGRAM RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 30. ŘÍJNA (12. LISTOPADU) 1917	67—68
*OSNOVA SMĚRNIC PRO ZAMĚSTNANCE	69
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 1. (14.) LISTOPADU 1917. <i>Protokolární zápis</i>	70—71
*1.	70
*2.	70
*3.	70
*REZOLUCE ÚV SDDSR(b) O OPOZICI V ÚSTŘEDNÍM VÝBORU 2. (15.) LISTOPADU 1917	72—74
*ULTIMÁTUM VĚTŠINY ÚV SDDSR(b) MENŠINĚ	75—77
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK NA ZASEDÁNÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 3. (16.) LISTOPADU 1917	78

*NÁVRH REZOLUCE O SVOBODĚ TISKU	79—80
*ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU 4. (17.) LISTOPADU 1917	81—89
*1. PROJEV O TISKU	81
*2. ODPOVĚĎ NA DOTAZ LEVÝCH ESERŮ	84
*3. DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY K DOTAZU LEVÝCH ESERŮ	86
*1.	86
*2.	87
*4. PROJEV A REZOLUCE K PROHLÁŠENÍ SKUPINY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O JEJICH ODCHODU Z RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ	88
*PROJEV NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ PETROHRADSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ A ZÁSTUPCŮ FRONTOVÝCH VOJÁKŮ 4. (17.) LISTOPADU 1917. <i>Novinová zpráva</i>	90—92
OBYVATELSTVU	93—95
*ODPOVĚĎ NA DOTAZY ROLNÍKŮ	96—97
Z ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ DĚLNICKÉ STRANY RUSKA (BOLŠEVIKŮ)	98—99
Z ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ DĚLNICKÉ STRANY RUSKA (BOLŠEVIKŮ). <i>Všem členům strany a všem pracujícím třídám Ruska</i>	100—104
PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ ROZHOVOR VLÁDY S HLAVNÍM STANEM 9. (22.) LISTOPADU 1917	105—108
RADIOTELEGRAM VŠEM. <i>Všem plukovním, divizním, sborovým, armádním a dalším výborům, všem vojákům revoluční armády a námořníkům revolučního loďstva</i>	109—110

*PŘEDMLUVA K BROŽUŘE JAK SOCIALISTÉ- -REVOLUCIONÁŘI OKLAMALI LID A CO DA- LA LIDU NOVÁ VLÁDA BOLŠEVIKŮ	111—112
*ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU SOVĚTŮ 10. (23.) LIS- TOPADU 1917	113—116
*1. REFERÁT O JEDNÁNÍ S DUCHONINEM	113
*2. ZÁVĚREČNÉ VYSTOUPENÍ	115
RADA LIDOVÝCH KOMISAŘŮ VOJENSKÉMU REVOLUČNÍMU VÝBORU	117
DOPIS FINSKÝM SOUDRUHŮM	118
*MIMOŘÁDNÝ CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ 10.—25. listopadu (23. lis- topadu—8. prosince) 1917	119—129
*1. PROHLÁŠENÍ ADRESOVANÉ FRAKCI BOLŠEVIKŮ NA MIMOŘÁDNÉM CELO- RUSKÉM SJEZDU SOVĚTŮ ROLNIC- KÝCH ZÁSTUPCŮ	121
*2. PROJEV O AGRÁRNÍ OTÁZCE 14. (27.) LISTOPADU. <i>Novinová zpráva</i>	122
*3. NÁVRH REZOLUCE	124
*4. VYSTOUPENÍ K PROHLÁŠENÍ ZÁSTUP- CE CELORUSKÉHO VÝKONNÉHO VÝBO- RU ODBOROVÉHO SVAZU ŽELEZNIČÁ- ŘŮ (VIKŽELU) 18. LISTOPADU (1. PRO- SINCE). <i>Novinová zpráva.</i>	126
*5. ZÁVĚREČNÉ VYSTOUPENÍ K AGRÁRNÍ OTÁZCE 18. LISTOPADU (1. PROSINCE). <i>Novinová zpráva.</i>	128
SVAZEK DĚLNÍKŮ S PRACUJÍCÍMI A VYKOŘIŠŤOVA- NÝMI ROLNÍKY. <i>Dopis redakci Pravdy</i>	130—132
*O PLATECH VYSOKÝCH ÚŘEDNÍKŮ. <i>Návrh usnesení RLK</i>	133
*NÁVRH DEKRETU O PRÁVU ODVOLÁVAT VOLENÉ ZÁSTUPCE	134—135

TEZE ZÁKONA O KONFISKACI ČINŽOVNÍCH DOMŮ	136
*REFERÁT O PRÁVU ODVOLÁVAT VOLENÉ ZÁSTUPCE, PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ CÚVV 24. LISTOPADU (4. PROSINCE) 1917	137—139
*PROJEV NA I. CELORUSKÉM SJEZDU VO- JENSKÉHO NÁMOŘNICTVA 22. LISTOPADU (5. PROSINCE) 1917. <i>Protokolární zápis</i>	140—145
*PŘEDMLUVA K BROŽUŘE MATERIÁLY O AGRÁRNÍ OTÁZCE	146—147
KONSPEKT PROGRAMU JEDNÁNÍ O MÍRU	148—149
*OTÁZKY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY	150
*NÁSTIN PROGRAMU HOSPODÁŘSKÝCH OPATŘENÍ	151
*K HESLŮM DEMONSTRACE	152
DEKRET O ZATČENÍ VŮDCŮ OBČANSKÉ VÁLKY PROTI REVOLUCI	153
*O ODPOVĚDNOSTI ZA NEPODLOŽENÁ OB- VINĚNÍ. <i>Návrh usnesení ÚV SDDSR(b)</i>	154
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 29. LISTOPADU (12. PROSINCE) 1917. <i>Protokolární zápis</i>	155—156
*1.	155
*2.	155
*3.	155
*O PŘEVEDENÍ VOJENSKÝCH ZÁVODŮ NA EKONOMICKY UŽITEČNOU VÝROBU. <i>Usnesení rady lidových komisařů</i>	157—158
*O ÚKOLECH VEŘEJNÉ KNIHOVNY V PE- TROHRADU	159—160

*ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU 1. (14.) PROSINCE 1917	161—165
*1. DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK O VYTVOŘENÍ NEJVYŠŠÍ NÁRODOHOSPODÁŘSKÉ RADY. <i>Novinová zpráva</i>	161
*2. PROJEV O ÚSTAVODÁRNÉM SHROMÁŽDĚNÍ	162
*3. REZOLUCE K DEKRETU O KADETSKÉ STRANĚ	165
*PROJEV NA II. CELORUSKÉM SJEZDU SOVĚTŮ ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ 2. (15.) PROSINCE 1917	166—169
*MANIFEST K UKRAJINSKÉMU LIDU S ULTIMATIVNÍMI POŽADAVKY VŮČI UKRAJINSKÉ RADĚ	170—172
*REFERÁT O HOSPODÁŘSKÉ SITUACI PETROHRADSKÝCH DĚLNÍKŮ A O ÚKOLECH DĚLNICKÉ TŘÍDY, PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ DĚLNICKÉ SEKCE PETROHRADSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ 4. (17.) PROSINCE 1917. <i>Novinová zpráva</i>	173—175
O ZAHÁJENÍ ÚSTAVODÁRNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ	176
*NÁVRH PROVOLÁNÍ II. CELORUSKÉHO SJEZDU SOVĚTŮ ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ K ROLNÍKŮM	177—182
*PÍSEMNÝ VZKAZ F. E. DZERŽINSKÉMU S NÁVRHEM DEKRETU O BOJI PROTI KONTRAREVOLUCIONÁŘŮM A SABOTÉRŮM	183—185
ODPOVĚDI NA DOTAZY DELEGACE DĚLNÍKŮ Z ALEXANDROVSKOGRUŠEVSKÉHO REVÍRU	186—187
*VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 11. (24.) PROSINCE 1917. <i>Protokolární zápis</i>	188

*NÁVRH REZOLUCE O PROZATÍMNÍM BYRU BOLŠEVICKÉ FRAKCE V ÚSTAVODÁRNÉM SHROMÁŽDĚNÍ	189
TEZE O ÚSTAVODÁRNÉM SHROMÁŽDĚNÍ	190—194
*PROJEV NA MIMOŘÁDNÉM CELORUSKÉM SJEZDU ŽELEZNIČNÍCH DÉLNÍKŮ 13. (26.) PROSINCE 1917	195—196
ZA CHLÉB A MÍR	197—198
*PROJEV O ZNÁRODNĚNÍ BANK PŘEDNESE- NÝ NA ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘED- NÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU 14. (27.) PRO- SINCE 1917. <i>Protokolární zápis</i>	199—201
NÁVRH DEKRETU O ZNÁRODNĚNÍ BANK A PŘÍSLUŠNÝCH NEZBYTNÝCH OPATŘE- NÍCH	202—205
*O USTAVENÍ KOMISE PRAKTIKŮ. <i>Návrh usnese- ní RLK</i>	206
DOTAZY ADRESOVANÉ DELEGÁTŮM CELO- ARMÁDNÍHO SJEZDU K DEMOBILIZACI AR- MÁDY	207—208
*NÁVRH REZOLUCE RADY LIDOVÝCH KO- MISAŘŮ	209
*REZOLUCE RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O JEDNÁNÍ S UKRAJINSKOU RADOU	210—211
PLECHANOV O TERORU	212—214
Z DENÍKU PUBLICISTY. (<i>Témata ke zpracování</i>)	215—218
KDO SE ZALEKL KRACHU STARÉHO A KDO BOJUJE ZA NOVÉ	219—222
JAK ORGANIZOVAT SOUTĚŽENÍ?	223—232

*NÁVRH DEKRETU O SPOTŘEBNÍCH KOMUNÁCH	233—237
*1. Předběžné teze	233
*2. Návrh dekretu	235
*USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O ODPOVĚDI UKRAJINSKÉ RADY RADĚ LIDOVÝCH KOMISAŘŮ	238—239
*NÁVRH REZOLUCE ÚV SDDSR(b) O VYLOUČENÍ S. A. LOZOVSKÉHO ZE STRANY	240—241
*USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O BOJI PROTI KALÉDINOVÍ	242
*Usnesení RLK	242
*Dodatek k usnesení RLK	242
1918	
*PROJEV PŘI LOUČENÍ S PRVNÍMI EŠELONY SOCIALISTICKÉ ARMÁDY 1. (14.) LEDNA 1918. <i>Stručná novinová zpráva</i>	243
*O VÝŠI PLATŮ VYSOKÝCH ÚŘEDNÍKŮ. <i>Návrh usnesení rady lidových komisařů</i>	244
DEKLARACE PRÁV PRACUJÍCÍHO A VYKORISŤOVANÉHO LIDU	247—249
CELOARMÁDNÍMU SJEZDU K DEMOBILIZACI ARMÁDY	250
*PŘÍMÝ TELEGRAFICKÝ ROZHOVOR S PŘEDSEDOU SOVĚTSKÉ MÍROVÉ DELEGACE V BRESTU LITEVSKÉM L. D. TROCKÝM 3. (16.) LEDNA 1918	251—252
*1.	251
*2.	251
*3.	252
*4.	252
*USNESENÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU SOVĚTŮ Z 3. (16.) LEDNA 1918	253

*PROHLÁŠENÍ FRAKCE SDDSR (BOLŠEVIKŮ) PŘEDNESENÉ NA ZASEDÁNÍ ÚSTAVODÁR- NÉHO SHROMÁŽDĚNÍ 5. (1 8.) LEDNA 1918	254—255
LIDÉ Z ONOHO SVĚTA	256—258
*NÁVRH DEKRETU O ROZPUŠTĚNÍ ÚSTAVO- DÁRNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ	259—264
1. Teze	259
*2. Návrh dekretu	260
*PROJEV O ROZPUŠTĚNÍ ÚSTAVODÁRNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ PŘEDNESENÝ NA ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU 6. (1 9.) LEDNA 1918	265—269
K HISTORII NEŠŤASTNÉHO MÍRU	270—278
Teze o okamžitém uzavření separátního a anexního míru	270
*DOSLOV K TEZÍM O OKAMŽITÉM UZAVŘE- NÍ SEPARÁTNÍHO A ANEXNÍHO MÍRU	279—280
*PROJEVY O VÁLCE A MÍRU PŘEDNESENÉ NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 11. (2 4.) LEDNA 1918. <i>Protokolární zápis</i>	281—284
*1.	281
*2.	283
*3.	284
*TŘETÍ CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ DĚLNIC- KÝCH, VOJENSKÝCH A ROLNICKÝCH ZÁ- STUPCŮ 10.—18. (23.—31.) ledna 1918	285—314
*1. ZPRÁVA O ČINNOSTI RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 11. (2 4.) LEDNA	287
*2. ZÁVĚREČNÉ VYSTOUPENÍ KE ZPRÁVĚ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 12. (2 5.) LEDNA	305
*3. NÁVRH DEKRETU O VYPUŠTĚNÍ OD- KAZŮ NA ÚSTAVODÁRNÉ SHROMÁŽ- DĚNÍ V SOVĚTSKÉM ZÁKONODÁRSTVÍ	310

*4. ZÁVĚREČNÉ VYSTOUPENÍ PŘED UKONČENÍM SJEZDU 18. (31.) LEDNA	311
*NAŘÍZENÍ ŠTÁBU RUDÉ GARDY	315
*MIMOŘÁDNÝ CELORUSKÝ SJEZD ŽELEZNI- ČÁŘŮ 5.—30. ledna (18. ledna — 12. února) 1918	316—333
*1. ZPRÁVA RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 13. (26.) LEDNA	316
*2. ODPOVĚDI NA PÍSEMNÉ DOTAZY	329
*PORADA PŘEDSEDNICTVA PETROHRADSKÉ- HO SOVĚTU SE ZÁSTUPCI ORGANIZACÍ PRO ZÁSOBOVÁNÍ POTRAVINAMI 14. (27.) LEDNA 1918	334—337
*1. DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY O OPATŘENÍCH K BOJI PROTI HLADU	334
*1.	334
*2.	334
*2. NÁVRH REZOLUCE	336
*O OPATŘENÍCH KE ZLEPŠENÍ SITUACE V ZÁSOBOVÁNÍ POTRAVINAMI. <i>Návrh usnesení rady lidových komisařů</i>	338
*O PLATECH A MZDÁCH. <i>Návrh usnesení rady lido- vých komisařů</i>	339
*NÁVRH DEKRETU O ZNÁRODNĚNÍ NÁMOŘ- NÍHO A ŘÍČNÍHO OBCHODNÍHO LOŽSTVA	340—341
1. Návrh dekretu	340
*2. Dodatek k návrhu	341
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 19. LEDNA (1. ÚNORA) 1918. <i>Protokolár- ní zápis</i>	342—344
*1.	342
*2.	343
*3.	343
*4.	343
*5.	344
*6.	344

RÁDIEM. VŠEM. MÍROVÉ DELEGACI V BRE- STU LITEVSKÉM ZVLÁŠŤ	345
*RADIOTELEGRAM VŠEM, VŠEM	346
*PROJEV K AGITÁTORŮM VYSLANÝM NA VENKOV 23. LEDNA (5. ÚNORA) 1918. <i>Novinová zpráva</i>	347—351
*O PŘEVEDENÍ ZBROJNÍCH ZÁVODŮ NA EKONOMICKY UŽITEČNOU VÝROBU. <i>Návrh usnesení rady lidových komisařů</i>	352
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 24. LEDNA (6. ÚNORA) 1918. <i>Protokolár- ní zápis</i>	353
*1.	353
*2.	353
*3.	353
*PROJEV NA SJEZDU POZEMKOVÝCH VÝBO- RŮ A ROLNICKÉ SEKCE III. SJEZDU SOVĚTŮ 28. LEDNA (10. ÚNORA) 1918. <i>Novinová zpráva</i>	354—355
BREST LITEVSKÝ. RUSKÁ MÍROVÁ DELEGA- CE. TROCKÉMU	356
USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O PŘIJÍMÁ- NÍ SABOTÉRŮ DO ZAMĚSTNÁNÍ	357
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 18. ÚNORA 1918 (DOPOLEDNE). <i>Proto- kolární zápis</i>	358—359
*1.	358
*2.	358
*3.	358
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 18. ÚNORA 1918 (VEČER). <i>Protokolární zápis</i>	360—362
*1.	360
*2.	361

*NÁVRH RADIOTELEGRAMU VLÁDĚ NĚMECKÉ ŘÍŠE	363
*PROJEV NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ FRAKCI BOLŠEVIKŮ A LEVÝCH ESERŮ V CÚVV 19. ÚNORA 1918. <i>Stručná novinová zpráva</i>	364
*PŘÍMÝ TELEGRAGICKÝ ROZHOVOR S MOSKEVSKÝM SOVĚTEM 20. ÚNORA 1918	365
*PROJEV K LOTYŠSKÝM STŘELCŮM 20. ÚNORA 1918. <i>Stručná novinová zpráva</i>	366
O REVOLUČNÍCH FRÁZÍCH	367—378
1.	367
2.	369
3.	370
4.	372
5.	373
6.	374
7.	376
8.	377
TELEFONOGRAM VÝKONNÉ KOMISI PĚTROHRADSKÉHO VÝBORU A VŠEM OKRESNÍM VÝBORŮM BOLŠEVICKÉ STRANY	379
SOCIALISTICKÁ VLAST V NEBEZPEČÍ!	380—383
*DODATEK K DEKRETU RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ SOCIALISTICKÁ VLAST V NEBEZPEČÍ!	384—385
O SVRABU	386—389
*TELEGRAFICKÉ SDĚLENÍ V. N. PO DBĚLSKÉMU DO MOSKVV 22. ÚNORA 1918	390
MÍR NEBO VÁLKA?	391—393
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 23. ÚNORA 1918. <i>Protokolární zápis</i>	394—396
*1.	394

*2.	394
*3.	395
*4.	395
*5.	395
*6.	395
*7.	396
*8.	396
*PROJEV NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ FRAKČÍ BOLŠEVIKŮ A LEVÝCH ESERŮ V CELORUS- KÉM ÚSTŘEDNÍM VÝKONNÉM VÝBORU SO- VĚTŮ 23. ÚNORA 1918. <i>Novinová zpráva</i>	397—398
V ČEM JE CHYBA?	399—401
*REFERÁT NA ZASEDÁNÍ CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU SOVĚ- TŮ 24. ÚNORA 1918	402—406
*USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O PŘIJETÍ MÍROVÝCH PODMÍNEK NĚMEC- KA	407
NEŠŤASTNÝ MÍR	408—409
*POZNÁMKA O NEVYHNUTELNOSTI PODE- PSAT MÍR	410
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ ÚV SDDSR(b) 2 4. ÚNORA 1918. <i>Protokolární zápis</i>	411—415
*1.	411
*2.	411
*3.	412
*4.	412
*5.	412
*6.	412
*7.	413
*8.	413
*9.	413
*10.	414
*11.	414

STANOVISKO ÚV SDDSR (BOLŠEVIKŮ) K SEPÁRÁTNÍMU A ANEXNÍMU MÍRU	416—419
TVRDÁ, ALE NEZBYTNÁ LEKCE	420—424
*NÁVRH USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O EVAKUACI VLÁDY	425
PODIVNÉ A HROZNÉ	426—434
DRŽME SE REALITY	435—436
*NÁVRH ROZKAZU VŠEM SOVĚTŮM	437
*DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY NA ZASEDÁNÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 4. BŘEZNA 1918	438—441
*1.	438
*2.	439
*3.	440
VELKÉ PONAUCENÍ A VELKÁ ODPOVĚDNOST	442—447
PŘÍPRAVNÉ MATERIÁLY	449—561
*Osnova projevu o agrární otázce, předneseného na mimořádném celoruském sjezdu rolnických zástupců 14. (27.) listopadu 1917	451
Teze o úkolech strany + současná situace	452—453
*Osnova tezí o Ústavodárném shromáždění	454—455
*K návrhu dekretu o znárodnění bank a příslušných nezbytných opatřeních	456—458
*1. Koncept návrhu dekretu	456
*2. Teze návrhu dekretu	457
Seznam dosud nenalezených Leninových prací (25. října (7. listopadu) 1917—5. března 1918)	461—464
Seznam dokumentů, na jejichž redigování se V. I. Lenin podílel	465—469

Poznámky	470—521
Seznam literatury, kterou V. I. Lenin cituje nebo o níž se zmiňuje	522—543
Jmenný rejstřík	544—578
Životopisná data	579—614

V. I. L E N I N
S E B R A N Ě S P I S Y

3 5

Podle 5. ruského vydání V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij, tom 35, Politizdat, Moskva 1977, připraveného Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, přeložil kolektiv překladatelů. Kontrolní redaktorka Eva Schächterová. Odpovědná redaktorka Jana Čamrová. Obálka, vazba a grafická úprava Milan Hegar. Výtvarný redaktor František Kraus. Technická redaktorka Jitka Vostradovská. Vydání II. Praha 1987. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 5799. (6912.) publikaci. Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha. Náklad 1-30 000. AA 30,71 (text 29,26, ilustrace 1,45), VA 31,61. Tematická skupina 00/3. Cena brož. výt. 11,40 Kčs, váz. výt. 17,— Kčs.
73/202-21-8.5

25-098-87 Kčs 17,—